numeration des

HISTOIRE GRECQUE

DE

THUCYDIDE,

ACCOMPAGNÉE de la version latine, des variantes des 13 manuscrits de la Bibliothèque impériale, d'Observations historiques, littéraires et critiques, de *specimen* de ces manuscrits, de cartes géographiques et d'estampes;

ET DÉDIÉE

À S. M. L'EMPEREUR DE TOUTES LES RUSSIES.

PAR J. B. GAIL,

Professeur de littérature grecque au Collége impérial de France, de l'Académie royale des sciences de Gottingue, des Académies de Marseille, Nancy, &c.

TOME Ier.

À PARIS,

CHEZ GAIL NEVEU, AU COLLÉGE DE FRANCE.

1807.

INDEX

Des différens Formats de cette Édition.

THUCYDIDE grec et latin, *in-4.º, 10 vol.* Des 10 vol., les 8 premiers contiennent le texte grec, et la version latine corrigée dans une infinité de passages; le 9.e est intitulé *Mémoire sur Thucydide;* le 10.e contient les observations sur les difficultés du texte, ouvrage adressé à M. Beck. — Thucydide et Xénophon son continuateur allant ensemble, je crois devoir prévenir ceux qui voudront se procurer ces deux ouvrages même format, que mon Xénophon grec, françois, latin, est imprimé *in-4.º* et non *in-8.º* Ce dernier ouvrage, depuis long-temps annoncé, paroîtra sous un an. — On n'a tiré de Thucydide, papier vélin, qu'un petit nombre d'exemplaires. En prenant le Ier volume, papier vélin, on souscrit pour l'ouvrage entier.

Idem, in-8.º, 10 vol. — Cette édition étant classique, afin d'avoir le moins possible de volumes, on a adopté une grande justification, de très-longues pages, et peu de marge. On a réservé pour l'*in-4.º* le luxe des grandes marges.

A l'usage des écoles, on a tiré des exemplaires du texte grec seul, deux forts volumes. — Sur la demande des instituteurs, on donnera séparément les 1.er et 2.e, les 3.e et 4.e, les 5.e et 6.e, les 7.e et 8.e livres. Sur la demande des instituteurs seuls, on donnera séparément le Mémoire sur Thucydide, et le volume qui renferme les observations sur les difficultés du texte.

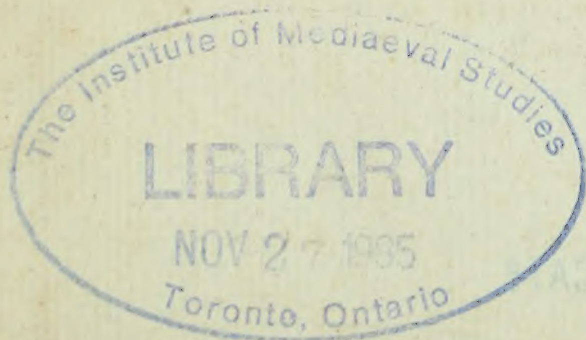
Harangues de Thucydide, *1 vol.*, édition plus complète que les précédentes.

La traduction françoise de Thucydide paroîtra d'ici à deux mois.

Nota. Voyez *p. 307, 310*, de mes observations sur Thucydide : on y trouvera, 1.º de plus grands détails sur cette édition, 2.º l'annonce de l'impression d'Hérodote grec et latin, avec variantes de manuscrits.

On ne trouvera dans l'édition de Thucydide que le portrait de Thucydide, deux estampes relatives au siége de Platée, et deux cartes géographiques (1). L'édition de Xénophon offrira une précieuse collection de magnifiques estampes, de *specimen* representant bien fidèlement l'écriture des manuscrits, et trois cartes géographiques.

(1) Les cartes géographiques, estampes, &c., ne se trouveront que dans l'édition prise complète.

A SA MAJESTÉ L'EMPEREUR

DE

TOUTES LES RUSSIES.

Quand l'histoire veut louer ce valeureux Alexandre qui subjugua l'Asie, elle rappelle comme le plus beau de ses titres à la gloire, qu'il ressuscita les arts, et fut l'admirateur d'Homère, et l'ami de ceux qui partageoient son enthousiasme pour le prince des poètes. Tel est l'hommage que l'Europe entière se plaît à rendre à votre Majesté Impériale. Mais plus heureux que ce Roi, puisque vous êtes chéri, vous occupez la renommée du récit de vos vertus et de vos bienfaits, et de ces sages institutions qui ont pour but les arts de la paix et le bonheur de vos peuples. On ne faisoit qu'admirer l'Alexandre de l'antiquité; on admire, et de plus, on bénit, on révère celui qui commande à toutes les Russies, fières de recevoir ses lois.

Laisser tomber un de vos regards sur les foibles produits de mes veilles, eût été une assez belle récompense. Votre Majesté l'a jugée insuffisante; elle a daigné m'assurer de son estime, et m'en accorder un gage dans une Lettre (1) qui me sera à jamais précieuse. C'étoit m'im-

(1) Cette lettre, écrite toute entière de la main de sa Majesté, était en réponse à la suivante: « Sire, les savans de mon pays n'ont pas ignoré les bontés dont votre Majesté a comblé le célèbre Vauvilliers.

poser la douce loi de vous offrir ce que ma plume peut produire. Veuillez donc agréer, avec votre bienveillance ordinaire, l'Histoire Grecque de Thucydide, précédée d'un Mémoire Historique, Littéraire et Critique sur cet immortel Écrivain, et accompagnée des Variantes des 13 Manuscrits de la Bibliothèque Impériale de France; production qui m'a coûté quinze années de travaux et de veilles pénibles, et qui, malgré tant d'efforts, sera peut-être encore trop peu digne de votre attention.

Je suis, avec un très-profond respect,

DE VOTRE MAJESTÉ IMPÉRIALE,

Le très-humble et
très-obéissant serviteur,

J.-B. GAIL,

PROFESSEUR DE LITTÉRATURE GRECQUE
AU COLLÉGE DE FRANCE.

S'ils ont dû être pénétrés de reconnaissance; s'ils ont dû être flattés, en apprenant que le talent et le malheur trouvoient dans vos États un asyle aussi sûr qu'honorable, qui plus que moi, parmi eux, a dû éprouver, dans le plus haut degré, les mêmes sentimens, moi le disciple, l'ami fidèle et le successeur de Vauvilliers.

A mesure que m'efforçant de suivre, de loin, les traces de ce maître chéri, je publiois de nouveaux fruits de mes veilles, je m'empressois de lui en faire hommage. Aujourd'hui qu'il n'est plus, et qu'il a passé du théâtre des haines, des guerres et des révolutions, au séjour d'une éternelle paix, me sera-t-il permis de lui continuer cet hommage en déposant aux pieds du trône de son illustre bienfaiteur un exemplaire de mes dernières productions ?

En daignant les accueillir, votre Majesté Impériale réjouira l'ombre de mon ami, et même au-delà du trépas, ajoutera aux bienfaits qu'elle aimoit à répandre sur l'homme de lettres qu'elle regrette ainsi que nous. »

Je suis, etc.

CARTE
POUR
L'HISTOIRE GRECQUE
MER MÉDITERRANÉE
MER IONIENNE
MER ADRIATIQUE
GOLFE DE TYRRHÉNIE
MER ÉGÉE
PONT-EUXIN
PROPONTIDE
EUROPE
MACEDOINE
THRACE
ASIE
LYDIE
MYSIE
BITHYNIE
CARIE
LYCIE
PHRYGIE
I. DE CRÈTE
PELOPONÈSE
LATIUM
SAMNIUM
CAMPANIE
LUCANIE
SICILE
Isles Eoliennes
CORCYRE
LEUCADE
CEPHALENIE
ZACYNTHE
Rome
Syracuse
Agrigente
Messine
Heraclée
Byzance
Thasos
Samothrace
Imbros
Lemnos I.
Lesbos
Chio
Andros
Samos
Patmos
Naxos
Melos
Rhodes
Carpathos
Gaudos I.
Cythère
Melite
Route de l'expédition des Athéniens en Sicile

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΟΛΟΡΟΥ

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

THUCYDIDIS OLORI F.

HISTORIÆ LIBER PRIMUS.

EPITOME LIBRI I.

Epidamnii bello pressi, cum, Corcyræis auxilium negantibus, Corinthiorum implorassent opem, colonos ab ipsis præsidiumque acceperunt. Cap. XXIV, XXV. *ab iis Corcyræi Epidamnum circumsedent : ipsisque navali acie Corinthiis victis, oppidum capiunt.* XXIX. *Cum vero vi majore ultionem Corinthii pararent, Corcyræi ad societatem Atheniensium confugiunt, et, impetrato subsidio, navali prælio cum Corinthiis decernunt : in eo Athenienses cum Corinthiis manus conseruerunt.* LI. *Sic fœdus violatum,* LII. *Potidæa ab Atheniensibus defecit. Eam Athenienses, prælio fusis Corinthiis, qui subsidio venerant, obsidione cingunt.* LXII. *Lacedæmonii, concilio sociorum advocato, ruptum ab Atheniensibus fœdus censent; bellum decernunt.* LXXXVIII, CXXIV. *Hinc cum, sæpe missis ultro citroque legatis, non conveniret, Athenienses et ipsi, auctore Pericle, bellum jusserunt. Veteris præterea Græciæ status; Atheniensis Reipublicæ incrementa.* LXXXIX. *Pausaniæque et Themistoclis interitus referuntur.* CXXVIII. CXXXV.

Κεφ. ά. ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους· ἀρξάμενος εὐθὺς καθισταμένου, καὶ ἐλπίσας μέγαν τε ἔσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων· τεκμαιρόμενος, ὅτι ἀκμάζοντές τε ἦσαν ἐς αὐτὸν ἀμφότεροι παρασκευῇ τῇ πάσῃ, καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ὁρῶν ξυνιστάμενον πρὸς ἑκατέρους, τὸ μὲν εὐθὺς, τὸ δὲ καὶ διανοούμενον [2]. κίνησις γὰρ αὕτη μεγίστη δὴ τοῖς Ἕλλησιν ἐγένετο, καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων, ὡς δὲ εἰπεῖν, καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἀνθρώπων. τὰ γὰρ πρὸ αὐτῶν, καὶ τὰ ἔτι παλαιότερα, σαφῶς μὲν εὑρεῖν διὰ χρόνου πλῆθος ἀδύνατα ἦν· ἐκ δὲ τεκμηρίων, ὧν ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι πιστεῦσαι συμβαίνει, οὐ μεγάλα νομίζω γενέσθαι, οὔτε κατὰ τοὺς πολέμους, οὔτε ἐς τὰ ἄλλα.

Κεφ. β΄. Φαίνεται γὰρ ἡ νῦν Ἑλλὰς καλουμένη, οὐ πάλαι βεβαίως οἰκουμένη, ἀλλὰ μεταναστάσεις τε οὖσαι τὰ πρότερα, καὶ ῥαδίως ἕκαστοι τὴν ἑαυτῶν ἀπολείποντες,

VARIANTES.

Nous avons à la Bibliothèque Impériale neuf manuscrits de Thucydide. A indiquera le manuscrit coté 1768 ; B, le manuscrit 1791-1792 ; C, le manuscrit 1636 ; D, le manuscrit 1637 ; E, le manuscrit 1733 ; F, le manuscrit 1735; G, le manuscrit 1736 ; H, le manuscrit 1734 ; I, le manuscrit 1638. -- Ces neuf manuscrits ont été collationnés sur l'édition de MM. Bauer et Beck. Voy., dans la préface, une notice de ces manuscrits. -- La division des Chapitres n'est pas toujours bien faite. Cependant, comme elle est adoptée par les plus savans éditeurs de Thucydide, j'ai cru devoir m'y conformer ; mais je me suis permis une légère innovation. J'ai sous-divisé chaque chapitre en paragraphes, pour la commodité des lecteurs qui lisant ou mes variantes, ou mes notes, desireront les rapprocher du texte. -- Le passage d'un paragraphe à un autre est indiqué par ce signe.--Le signe suivant, plus court, -, n'indique que le passage d'une variante à une autre dans le paragraphe. Voyez dans la Préface l'explication des signes abréviatifs.

Chap. I. 1. συνεγραψε C. Le même manuscrit, à 1, 3, 2, et à 1, 3, 3,

Cap. 1. Thucydides Atheniensis bellum Peloponnesiorum Atheniensiumque', quod inter se gesserunt, conscripsit, exorsus statim ab eo moto, sperans etiam fore cum magnum, tum superioribus longe memorabilius: his conjecturis adductus, quod et utrique omni bellico apparatu florerent, et cæteros Græcos cum alterutris se conjungere videret, partim quidem statim, partim vero etiam in animo habere, atque moliri. [2] Hic enim motus profecto maximus inter Græcos fuit, quin etiam in quadam barbarorum, ac propemodum (ut ita loquar) in maxima *cæterorum* mortalium parte *maximus exstitit*. Nam superiores, et his longe antiquiores motus, ob temporum vetustatem plane comperti esse non potuerunt: sed conjecturis nixus (quas mihi remotissimam a nobis antiquitatem spectanti contingit credere *veras esse*), *eos*, nec in bellicis, nec in cæteris *rebus ad pacem pertinentibus* magnos fuisse puto.

Cap. 2. Constat enim eam, quæ Græcia nunc appellatur, olim non constanter habitatam fuisse: sed primum frequentes migrationes *inde* fuisse factas, et facile suos quemque fines deseruisse, semper ab aliquo majore numero coactum. Nam cum nulla esset negotiatio, nec ullus inter ipsos tuto commercio citra formidinem vel terra vel mari locus esset, cumque singuli res suas, *et*

donne ξυμπασα; συνεγραψε D, E; G *id.* avec ξυν s. συν. – των Πελοποννησιων C. – ευθυς. ἠγὺν αυἶιxα, dit A, offrant la glose de ευθυς. – εις αυτον αμφοτεροι C. – και το αλλον ἑλληνικον D, I. Voyez 1, 36, 4; et I, 62, 5. – συνισταμενον C, E. – προς ἑκατερὒς. A, C, E, omettent ces deux mots. – 2. αὑτη δη μεγιστη τοις Ἑλ. C, E. – αδυνατον ην A, B, D, I. – σκο rayé, et ensuite σκοπὒντι en entier, A. – ξυμϐαινει A, B, F, G. – εις τα αλλα A, C, E, G, H.

Chap. II. 1. ἡ (νυν s. l. al. m.) Ἑλλας H. – μεταναστης τε ὒσα g. – Denys d'Halic. p. 872, donne ἑκαστος. mais les neuf manuscrits donnent ἑταστοι.

agros eatenus colerent, quatenus vitam parce agerent, nec magnam pecuniæ vim haberent, nec humum *arboribus* consererent (quia incertum erat, quando quis alius incursione repentina *labores* esset ablaturus, simul etiam, quia nullis muris erant muniti) et quotidianum ac necessarium victum se ubique adepturos existimarent, non gravate *suis sedibus* migrabant. [3] Idcirco etiam nec urbium magnitudine, nec alio bellico apparatu valebant. Atque potissimum optimus quisque ager his incolarum mutationibus semper erat obnoxius, *ut* et ea, quæ nunc Thessalia vocatur, et Bœotia, et Peloponnesi magna *pars*, præter Arcadiam, et reliquæ *Græciæ partes*, quæcumque erant uberrimæ. Nam [4] inter nonnullos propter soli præstantiam opes admodum auctæ, seditiones excitabant, per quas *ipsi* profligabantur, simul etiam alienigenarum insidiis magis appetebantur. [5] Saltem Atticam, ut plurimum propter agri tenuitatem seditionum immunem, iidem homines semper incoluerunt. Et ejus rei, quam dico, *nimirum, Atticam propter soli tenuitatem, immunem seditionum, a primæ propaginis viris semper habitatam fuisse*, non leve est documentum, quod ea per migrationem populorum in eam advenientium creverit, non simili reliquarum Græciæ regionum fato. Nam ex reliqua Græcia, potentissimi quique, apud Athenienses, quod illorum sedes stabiles, se recipiebant. Et, civitatis jure donati, statim ab antiquissimis

– *απολιποντες* A. — 2. *εμποριας ουκ ουσης* I. – *ουδε επιμιγνυντες* C. – *τα ἑαυτων* A, E, F; G porte *αυτῶν*, mais ne donne que *s. l.* *τα*, sans lequel la phrase est très-intelligible. – *ατειχιστων* (*ἁμα* om.) *οντων*, (*αλλος* om.) *αφαιρησεται* A. – *αναγκαιας τροφης* F. Ce copiste seul porte *αναγκαιας* au lieu de *αναγκαιου*, qui est plus attique, ainsi que le remarque le scholiaste. – Au lieu de

βιαζόμενοι ὑπό τινων ἀεὶ πλειόνων. [2] τῆς γὰρ ἐμπορίας οὐκ οὔσης, οὐδ' ἐπιμιγνύντες ἀδεῶς ἀλλήλοις, οὔτε κατὰ γῆν, οὔτε διὰ θαλάσσης, νεμόμενοί τε τὰ αὑτῶν ἕκαστοι ὅσον ἀποζῆν, καὶ περιουσίαν χρημάτων οὐκ ἔχοντες, οὐδὲ γῆν φυτεύοντες (ἄδηλον ὂν, ὁπότε τὶς ἐπελθὼν, καὶ ἀτειχίστων ἅμα ὄντων, ἄλλος ἀφαιρήσεται), τῆς τε καθ' ἡμέραν ἀναγκαίου τροφῆς πανταχοῦ ἂν ἡγούμενοι ἐπικρατεῖν, οὐ χαλεπῶς ἀπανίσταντο. [3] καὶ δι' αὐτὸ, οὔτε μεγέθει πόλεων ἴσχυον, οὔτε τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ. μάλιστα δὲ τῆς γῆς ἡ ἀρίστη ἀεὶ τὰς μεταβολὰς τῶν οἰκητόρων εἶχεν· ἥ τε νῦν Θεσσαλία καλουμένη, καὶ Βοιωτία, Πελοποννήσου τε τὰ πολλὰ, πλὴν Ἀρκαδίας, τῆς τε ἄλλης ὅσα ἦν κράτιστα. [4] διὰ γὰρ ἀρετὴν γῆς, αἵ τε δυνάμεις τισὶ μείζους ἐγγιγνόμεναι στάσεις ἐνεποίουν, ἐξ ὧν ἐφθείροντο, καὶ ἅμα ὑπὸ ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο. [5] τὴν γοῦν Ἀττικὴν, ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον, διὰ τὸ λεπτόγεων, ἀστασίαστον οὖσαν, ἄνθρωποι ᾤκουν οἱ αὐτοὶ ἀεί. καὶ παράδειγμα τόδε τοῦ λόγου οὐκ ἐλάχιστόν ἐστι, διὰ τὰς μετοικίας, ἐς τὰ ἄλλα μὴ ὁμοίως, αὐξηθῆναι. [6] ἐκ γὰρ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος πολέμῳ ἢ στάσει ἐκπίπτοντες, παρ' Ἀθηναίους οἱ δυνατώτατοι, ὡς βέβαιον ὂν, ἀνεχώρουν· καὶ πολῖται γιγνόμενοι,

απανισαντο, Denys d'Halic., dit X, donne ανισαντο, p. 165, mais απανισαντο, p. 805. F. mais F seul donne ανισαντο, leçon approuvée par Estienne. S. G. B. font sur cette leçon de longues notes.—3. Πελοπονησου τε C, E.—4. μειζους εγγιγνομεναι A, B, C; μ. γιγνομεναι E; μ. γενομεναι F.—5. δια το λεπτογαιων A. – δια τας αποικιας ες τα αλλα D, I. Les sept autres manuscrits donnent μετοικιας, qui est, je crois, la bonne leçon. Voyez ma note sur ce passage. — 6. εκ γαρ της (αλλης om.) Ἑλλ. E. Voy. 1, 4, 1. – οἱ πολεμῳ η στασει εκπ. A, C, D, E, F, G; η πολ. η στασει εκπ. B. οι et η ayant même

εὐθὺς ἀπὸ παλαιοῦ μείζω ἔτι ἐποίησαν πλήθει ἀνθρώπων τὴν πόλιν· ὥστε καὶ ἐς Ἰωνίαν ὕστερον, ὡς οὐχ ἱκανῆς τῆς Ἀττικῆς, ἀποικίας ἐξέπεμψαν.

Κεφ. γ'. Δηλοῖ δέ μοι καὶ τόδε τῶν παλαιῶν ἀσθένειαν οὐχ ἥκιστα· πρὸ γὰρ τῶν Τρωϊκῶν οὐδὲν φαίνεται πρότερον κοινῇ ἐργασαμένη ἡ Ἑλλάς. [2] δοκεῖ δέ μοι, οὐδὲ τοὔνομα τοῦτο ξύμπασά πω εἶχεν, ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸ Ἕλληνος τοῦ Δευκαλίωνος, καὶ πάνυ οὐδὲ εἶναι ἡ ἐπίκλησις αὕτη, κατὰ ἔθνη δὲ, ἄλλα τε καὶ τὸ Πελασγικὸν ἐπιπλεῖστον, ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχεσθαι. Ἕλληνος δὲ καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ ἐν τῇ Φθιώτιδι ἰσχυσάντων, καὶ ἐπαγομένων αὐτοὺς, ἐπ' ὠφελείᾳ, ἐς τὰς ἄλλας πόλεις, καθ' ἑκάστους μὲν ἤδη τῇ ὁμιλίᾳ μᾶλλον καλεῖσθαι Ἕλληνας. οὐ μέντοι πολλοῦ γε χρόνου ἠδύνατο καὶ ἅπασιν ἐκνικῆσαι. [3] τεκμηριοῖ δὲ μάλιστα Ὅμηρος. πολλῷ γὰρ ὕστερον ἔτι καὶ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενος, οὐδαμοῦ τοὺς ξύμπαντας ὠνόμασεν, οὐδ' ἄλλους ἢ τοὺς μετ' Ἀχιλλέως ἐκ τῆς Φθιώτιδος, οἵπερ καὶ πρῶτοι Ἕλληνες ἦσαν· Δαναοὺς δὲ ἐν τοῖς ἔπεσι, καὶ Ἀργείους, καὶ Ἀχαιοὺς ἀνακαλεῖ. [4] οὐ μὴν οὐδὲ βαρβάρους

prononciation chez les Grecs modernes, η au lieu de οι n'a rien d'étonnant. – ὡς βεϐαιον (ου *s. l. al. m.*) G. – πολιται γινομενοι F, I.

Chap. III. 1. και τοδε των παλαιων (ασθενειαν *s. l. al. m.*) G. Si cette leçon, non à mépriser, étoit la véritable, s'il falloit rejeter ασθενειαν comme étranger au texte, nous ferions dépendre των παλαιων de τοδε, et nous traduirions: *ceci des anciens tems*, (c.-à-d. *ce que je vais dire d'après les antiquités que j'ai consultées*,) prouve encore en faveur de mon assertion. A δηλοι je sous-entendrois το πραγμα. Voy. Mémor. de Xénoph. 1, 2, 32; Cyr. 7, 1, 30, et la note de M. Weiske dans son édit. des Mémor. – κοινῃ ειργασμενη A. — 2. δοκει δε μοι (ὡς marg.) B. – ξυμπασα voy. 1, 1, 1. – του Δευκαλλιωνος (και πανυ om.) D. – εν τῃ φθιωτιᾳ

usque temporibus civitatem hominum frequentia longe majorem fecerunt : quamobrem etiam , quod Attica *omnes* capere, *ac alere* non posset, colonias in Ioniam postea emiserunt.

Cap. 3. Hoc autem etiam priscorum *hominum* imbecillitatem mihi non minime demonstrat ; nam ante bellum Trojanum ab Helladis civitatibus nihil communiter gestum fuisse constat. [2] Ac ne hoc quidem nomen (ut mea fert sententia) universa *Græcia commune* adhuc habebat ; sed ante ætatem Hellenis *filii* Deucalionis, cognomen istud nullo prorsus modo *videtur* fuisse ; verum, singulæ gentes, cum aliæ, tum maxime Pelasgica, quæ latissime diffusa erat, *mihi videntur* a nomen seipsis indidisse : At cum Hellen, ejusque liberi, rerum in Phthiotide potiti fuissent, et eos advocassent, utilitatis causa, in diversas civitates, ita demum *mihi videtur* singulos *alios ex aliis*, Ἑλλήνων nomine donatos fuisse propter diuturnum potius congressum, *quam ob aliam quamlibet causam.* Et tamen ne sic quidem longo post tempore *istud cognomen* ad omnes pervenire potuit atque obtinere. [3] Homerus vero præcipue hoc indicat. Quamvis enim multo post bellum Trojanum sit natus, nusquam *tamen* universos *Græciæ populos* appellavit, nec alios, quam eos, qui cum Achille e Phthiotide *venerant*, qui etiam primi Ἕλληνες fuerunt. [4] Danaos vero, et Argivos, et Achæos in *suis* carminibus nominat. Nec tamen barbaros dixit, quod ne Ἕλληνες quidem, distincti, in unum *totius gentis commune* nomen

A, G, H, I; εν τη φθιωτιδι C. - επ᾽ ωφελεια και τας αλλας πολεις D. - τη ὁμιλια (μαλλον om.) καλεισθαι E.-ου μεντοι γε πολλου χρονου D, I.-εδυνατο, ici, et 1, 4, 2. F.-εκνικεισαι C.—3. πολλω γαρ ὑστερον, les neuf manuscrits donnent tous cette leçon justement approuvée par Estienne. - τους μετ᾽ Αχιλεως

aliarum gentium nomini (ut mihi videtur) oppositum, adhuc coaluissent. [5] Quotquot igitur et singuli *passim* Ἕλληνες *erant*, et quotquot per urbes sparsi se mutuo intelligebant, et qui universi postea *communi* τῶν Ἑλλήνων *appellatione* nominati fuerunt, propter *virium* imbecillitatem, et vitæ genus mutuo commercio carens, nihil ante Trojana tempora *armis conjunctis* gesserunt. Sed et hanc ipsam expeditionem convenerunt, quod in plerisque *Græciæ partibus* jam rebus maritimis operam darent.

Cap. 4. Minos enim eorum, quos auditu cognovimus, antiquissimus, classem *sibi* comparavit, maximamque partem maris, quod Græcum nunc vocatur, in suam potestatem redegit : et Cycladum insularum imperium obtinuit, et in *earum* plerasque primus colonias deduxit, Caribus *inde* pulsis, suosque filios *ibi* principes constituit. [2] Præterea latrones (ut est verisimile) quad potuit, e mari sustulit, ut reditus ad se facilius venirent.

Cap. 5. Olim enim Græci, quotquot in continente degebant, marique vicini erant, quique insulas incole-

H. - εκ της φθοιωτιδος C, E; εκ της φθιωτιας D; εκ της φθιωτιος I. — 4. Ἑλληνας πω (ὡς εμοι δοκει marg.) A. - εις ανλιπαλον εις ἑν ονομα A; ανλιπ. ες ἑν ονομα C, F, G, H. — 5. Ἑλληνες (κατα om.) πολεις A. - (τε om. ὁσοι αλ. D. - ξυνηεσαν A, D, I. - τ. την ςρατιαν F, G, H, I. - ηδη (τα om.) πλειώ E, F, H. G donne τα *s. l.* - χρωμενοι εξηλθον E.

Chap. IV. 1. Μηνος γαρ D. - παλαιοτατος A, C, D. - και της (νυν marg.) Ἑλλαδος B. Ici B ne veut point νυν devant Ἑλλαδος. Plus haut 1, 2, 6, E lit εκ της Ἑλλαδος et non εκ της αλλης Ἑλλαδος. - (επι πλειςον om.) εκρατησε A. - ηρξαι τε F. - οικηςης πρωτος D. - πρωτος (των πλειςων om.) εγενετο A. - τοτε ληςρικον A, C, D, E, F, I. - εφ᾽ ὁσον εδυνατο F. Voy. 1, 3, 2. - το τας προσοδυς A.

Chap. V. 1. βαρβαρων ὁσοι (et marg. οἱ τε) εν τη ηπειρῳ A. - ηρξαντο

εἴρηκε,

εἴρηκε, διὰ τὸ μηδὲ Ἕλληνάς πω (ὡς ἐμοὶ δοκεῖ) ἀντίπαλον εἰς ἓν ὄνομα ἀποκεκρίσθαι.[5] οἱ δ᾽ οὖν ὡς ἕκαστοι Ἕλληνες κατὰ πόλεις τε ὅσοι ἀλλήλων ξυνίεσαν, καὶ ξύμπαντες ὕστερον κληθέντες, οὐδὲν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν δι᾽ ἀσθένειαν καὶ ἀμιξίαν ἀλλήλων ἀθρόοι ἔπραξαν. ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν στρατείαν, θαλάσσῃ ἤδη τὰ πλείω χρώμενοι, ξυνῆλθον.

Κεφ. δʹ. Μίνως γὰρ παλαίτατος, ὧν ἀκοῇ ἴσμεν, ναυτικὸν ἐκτήσατο, καὶ τῆς νῦν Ἑλληνικῆς θαλάσσης ἐπιπλεῖστον ἐκράτησε· καὶ τῶν Κυκλάδων νήσων ἦρξέ τε, καὶ οἰκιστὴς πρῶτος τῶν πλείστων ἐγένετο, Κᾶρας ἐξελάσας, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ἡγεμόνας ἐγκαταστήσας. [2] τό, τε λῃστικὸν, ὡς εἰκὸς, καθῄρει ἐκ τῆς θαλάσσης, ἐφόσον ἠδύνατο, τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ.

Κεφ. εʹ. (Οἱ γὰρ Ἕλληνες τοπάλαι, καὶ τῶν βαρβάρων οἵ

(μαλλον om.) A. - ναυσι προς αλληλους A. - του σφετερου (αὐτων om.) ἑνεκα E. - το πλειστον του βιου D, E. Les autres mss. donnent τον πλειστον του βιου, et voilà la bonne leçon. Au chap. 78, 1, de ce livre, nous avons του πολεμου τον παραλογον, et Stobée donne το παραλογον, ce qui est tout-à-fait contraire à la manière de notre historien. C'est conformément à cette manière qu'il a dit 1, 2, 3, της γης ἡ αριστη, et 1, 30, 2, του χρονου τον πλειστον. Nous ne citerons pas τῳ πλεονι του στρατου, chap. 73, nº 5 de ce livre, parce que πλεονι est commun au masculin et au neutre, mais nous croirons d'après beaucoup d'exemples de Thucydide, qu'il étoit dans son intention d'employer πλεονι comme masculin. - Après εποιουντο ουκ ε manque dans I, une feuille entière, qui occasionne une lacune jusqu'à ces mots τῃ στρατια, οἱα ην τα προ αυτης, qui finissent le ch. 9. ουκ εχοντος που E, G. - αισχ. (τουτου om.) του εργου A. - οἱς τε επιμελες A, C, F, G, H. - ειη (ειδεναι om.) ουκ ονειδιζοντων το εργον, les deux derniers mots sont marqués de points, signe de doute A; ουκ ονειδιζοντων (δε *s. l.*) G. Si ces deux lettres δε ne sont pas de trop; je proposerois de lire τε, *quippè*, *nimirum*, au lieu de δε. - και μεχρι τουδε τα πολλα F.

τε ἐν τῇ ἠπείρῳ παραθαλάσσιοι, καὶ ὅσοι νήσους εἶχον, ἐπειδὴ ἤρξαντο μᾶλλον περαιοῦσθαι ναυσὶν ἐπ' ἀλλήλους, ἐτράποντο πρὸς λῃστείαν, ἡγουμένων ἀνδρῶν οὐ τῶν ἀδυνατωτάτων, κέρδους τοῦ σφετέρου αὐτῶν ἕνεκα, καὶ τοῖς ἀσθενέσι τροφῆς· καὶ προσπίπτοντες πόλεσιν ἀτειχίστοις, καὶ κατὰ κώμας οἰκουμέναις, ἥρπαζον, καὶ τὸν πλεῖστον τοῦ βίου ἐντεῦθεν ἐποιοῦντο· οὐκ ἔχοντός πω αἰσχύνην τούτου τοῦ ἔργου, φέροντος δέ τι καὶ δόξης μᾶλλον. δηλοῦσι δὲ τῶν τε ἠπειρωτῶν τινες ἔτι καὶ νῦν, οἷς κόσμος καλῶς τοῦτο δρᾶν, καὶ οἱ παλαιοὶ τῶν ποιητῶν, τὰς πύστεις τῶν καταπλεόντων πανταχοῦ ὁμοίως ἐρωτῶντες, εἰ λῃσταί εἰσιν· ὡς οὔτε ὧν πυνθάνονται ἀπαξιούντων τὸ ἔργον, οἷς τ' ἐπιμελὲς εἴη εἰδέναι, οὐκ ὀνειδιζόντων. ἐλῄζοντο δὲ καὶ κατ' ἤπειρον ἀλλήλους. [2] καὶ μέχρι τοῦδε πολλὰ τῆς Ἑλλάδος τῷ παλαιῷ τρόπῳ νέμεται, περί τε Λοκροὺς τοὺς Ὀζόλας, καὶ Αἰτωλοὺς, καὶ Ἀκαρνᾶνας, καὶ τὴν ταύτῃ ἤπειρον. τό, τε σιδηροφορεῖσθαι τούτοις τοῖς ἠπειρώταις, ἀπὸ τῆς παλαιᾶς λῃστείας, ἐμμεμένηκε.

Κεφ. ϛ'. Πᾶσα γὰρ ἡ Ἑλλὰς ἐσιδηροφόρει, διὰ τὰς ἀφράκτους τε οἰκήσεις, καὶ οὐκ ἀσφαλεῖς παρ' ἀλλήλους ἐφόδους. καὶ ξυνήθη τὴν δίαιταν μεθ' ὅπλων ἐποιήσαντο, ὥσπερ οἱ βάρβαροι. [2] σημεῖον δ' ἐστὶ ταῦτα τῆς Ἑλλάδος ἔτι οὕτω νεμόμενα, τῶν ποτὲ καὶ ἐς πάντας ὁμοίων διαιτημάτων. ἐν τοῖς πρῶτοι δὲ Ἀθηναῖοι [3] τόν τε σίδηρον

Chap. VI. 2. των ποτε (και om.) εις παντας D. — 3. εν τοις πρωτοι τε Αθηναιοι E. - ες το τρυφερωτατον C. — 4. κρωβυλων A, C, F, G; D donne κρωβυλον avec ους s. ων, *al. m.*; E κρωβυλον avec ων s. ον. - το ξυγ. αυτη επιπολυ ἡ

bant, postquam navibus alii ad alios mare trajicere frequentius cœperunt, sese ad latrocinia converterunt, virorum potentissimorum ductu, *idque* tum quæstus sui causa, tum etiam ut victum pauperibus quærerent: atque adorti civitates nullis muris munitas, et quæ pagatim incolebantur, *eas* diripiebant, et maximam victus partem hinc *sibi* comparabant, quod hoc facinus nondum ignominiam haberet, imo vero nonnihil etiam gloriæ potius afferret. Hoc autem nunc etiam cum alii nonnulli qui in continente habitant, manifeste declarant, quibus decori est hoc scite exercere, tum etiam antiqui poetæ, apud quos illi ultro citroque navigantes, ubique eodem modo interrogantur, numquid sint latrones, quod neque illi, quos interrogant, factum ut se indignum inficientur, nec illi, quibus curæ est *rem ex illis* scire, *hoc ipsis* exprobrent. In mediterraneis etiam alii alios prædabantur. [2] Et ad hoc usque tempus multi Græciæ *populi* prisco more vivunt, ut Locri, qui Ozolæ *vocantur*, et Ætoli, et Acarnanes, et qui finitimam horum agro continentem incolunt. Quin etiam ipse armorum gestandorum mos, apud hos continentis incolas ex veteri latrociniorum consuetudine permansit.

Cap. 6. Omnis enim Græcia gestabat arma, tum quia domicilia nullis munitionibus septa habebant; tum etiam quia tuto commeare ultro citroque non poterant; et vitæ genus armis gestandis assuetum, ut barbari, coluerunt. [2] Græciæ autem populi, qui nunc etiam ita vivunt, similia vitæ instituta olim et apud omnes fuisse testantur. [3] Inter hos autem primi Athenienses ferrum deposuerunt,

σκευη A; το ξ. επιπ. αυτη ἡ παρασκευη κατεσχε G; το ξ. ε. α. ἡ κατασκευη κατεσχε H. — 5. και ες τ' αλλα F. — 6. εγυμνωθησαν τε A. — λιπος μετα C. —

et remissiorem cultum secuti, ad genus vitæ lautius transierunt: [4] nec multum est tempus, ex quo apud eos illi, qui de senioribus, propter delicatum vitæ genus erant beatiores, ferre desierunt lineas tunicas, et aureas cicadas, quas capitis comam religantes cincinnis inserebant. Unde etiam apud antiquiores Iones cultus iste propter cognationem obtinuit. [5] Modica vero veste, et ad hujus ætatis consuetudinem accommodata primi Lacedæmonii sunt usi, et cum cæteris in rebus, tum vero præcipue in victu, corporisque cultu, qui locupletiores erant, æqualitatem cum plebe servarunt. [6] Iidem etiam primi corpora nudarunt, et vestes palam exuentes, certaturi sese oleo unxerunt. [7] Olim vero Olympiaco certamine athletæ subligacula circum pudenda gestantes certabant: nec multi sunt anni, ex quo *hæc gestari* desierunt. [8] Quinetiam adhuc apud nonnullos barbaros, præcipue vero Asiaticos, pugilatus, et luctæ præmia proponuntur, et *athletæ* subligaculis in certamine utuntur. Multis etiam aliis in rebus demonstrarit quis, priscos Græcos eodem vitæ genere usos, quo hujus ætatis barbari utuntur.

Cap. 7. Urbes vero, quotquot novissime sunt conditæ, præsertim ex quo navigandi ratio tutior esse cœpit, cum majorem pecuniarum copiam haberent, ad ipsa littora mœnibus cinctæ condebantur, et isthmos occupabant, cum mercaturæ causa, tum potentiæ, *qua se tuerentur* adversus suos quæque finitimos. At veteres urbes, propter latrocinium diu vigens, procul a mari potius ædifi-

7. πολλα ετη επειδη A. — 8. και εν (τοις om.) βαρβαροις E. - αθλα τιθενται E. - τῳ (νυν om.) βαρβαρικῳ G, H.

Chap. VII. 1. ὅσαι μεν νεωτατοι C, E. - ἐπιπολυ αντισχυσαι A, C, D, E,

κατέθεντο, καὶ ἀνειμένῃ τῇ διαίτῃ ἐς τὸ τρυφερώτερον μετέστησαν. [4] καὶ οἱ πρεσβύτεροι αὐτοῖς τῶν εὐδαιμόνων, διὰ τὸ ἁβροδίαιτον, οὐ πολὺς χρόνος ἐπειδὴ χιτῶνάς τε λινοῦς ἐπαύσαντο φοροῦντες, καὶ χρυσῶν τεττίγων ἐνέρσει κρωβύλον ἀναδούμενοι τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν. ἀφ' οὗ καὶ Ἰώνων τοὺς πρεσβυτέρους κατὰ τὸ ξυγγενὲς ἐπιπολὺ αὕτη ἡ σκευὴ κατέσχε. [5] μετρίᾳ δ' αὖ ἐσθῆτι καὶ ἐς τὸν νῦν τρόπον πρῶτοι Λακεδαιμόνιοι ἐχρήσαντο, καὶ ἐς τὰ ἄλλα πρὸς τοὺς πολλοὺς οἱ τὰ μείζω κεκτημένοι, ἰσοδίαιτοι μάλιστα κατέστησαν. [6] ἐγυμνώθησάν τε πρῶτοι, καὶ ἐς τὸ φανερὸν ἀποδύντες, λίπα μετὰ τοῦ γυμνάζεσθαι ἠλείψαντο. [7] τὸ δὲ πάλαι καὶ ἐν τῷ Ὀλυμπιακῷ ἀγῶνι διαζώματα ἔχοντες περὶ τὰ αἰδοῖα οἱ ἀθληταὶ ἠγωνίζοντο· καὶ οὐ πολλὰ ἔτη ἐπειδὴ πέπαυται. [8] ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις ἐστὶν οἷς νῦν, καὶ μάλιστα τοῖς Ἀσιανοῖς, πυγμῆς καὶ πάλης ἆθλα τίθεται, καὶ διεζωσμένοι τοῦτο δρῶσι. πολλὰ δ' ἂν καὶ ἄλλα τις ἀποδείξειε τὸ παλαιὸν Ἑλληνικὸν ὁμοιότροπα τῷ νῦν βαρβαρικῷ διαιτώμενον.

Κεφ. ζ'. Τῶν δὲ πόλεων ὅσαι μὲν νεώτατα ᾠκίσθησαν, καὶ ἤδη πλωϊμωτέρων ὄντων, περιουσίας μᾶλλον ἔχουσαι χρημάτων, ἐπ' αὐτοῖς τοῖς αἰγιαλοῖς τείχεσιν ἐκτίζοντο, καὶ τοὺς ἰσθμοὺς ἀπελάμβανον, ἐμπορίας τε ἕνεκα καὶ τῆς πρὸς τοὺς προσοίκους ἕκαστοι ἰσχύος· αἱ δὲ παλαιαὶ, διὰ τὴν λῃστείαν ἐπιπολὺ ἀντισχοῦσαν, ἀπὸ θαλάσσης μᾶλλον ᾠκίσθησαν, αἵ τε ἐν ταῖς νήσοις καὶ ἐν ταῖς ἠπείροις. [2] ἔφερον

G, H. Voyez sur cette leçon Est. Reiske et Gottl. — 2. ὅσοι οὐ θαλάσσιοι οντες C. — και μεχρι τοῦδε (ετι om.) H.

γὰρ ἀλλήλους τε, καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι ὄντες οὐ θαλάσσιοι κάτω ᾤκουν, καὶ μέχρι τοῦδε ἔτι ἀνῳκισμένοι εἰσί.

Κεφ. ή. Καὶ οὐχ ἧσσον λῃσαὶ ἦσαν οἱ νησιῶται, Κᾶρές τε ὄντες καὶ Φοίνικες. οὗτοι γὰρ δὴ τὰς πλείστας τῶν νήσων ᾤκισαν. [2] μαρτύριον δέ· Δήλου γὰρ καθαιρομένης ὑπὸ Ἀθηναίων ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ, καὶ τῶν θηκῶν ἀναιρεθεισῶν ὅσαι ἦσαν τῶν τεθνεώτων ἐν τῇ νήσῳ, ὑπὲρ ἥμισυ Κᾶρες ἐφάνησαν, γνωσθέντες τῇ τε σκευῇ τῶν ὅπλων ξυντεθαμμένῃ, καὶ τῷ τρόπῳ, ᾧ νῦν ἔτι θάπτουσι. [3] καταστάντος δὲ τοῦ Μίνω ναυτικοῦ, πλωϊμώτερα ἐγένετο παρ᾽ ἀλλήλους· οἱ γὰρ ἐκ τῶν νήσων κακοῦργοι ἀνέστησαν ὑπ᾽ αὐτοῦ, ὅτεπερ καὶ τὰς πολλὰς αὐτῶν κατῴκιζε. καὶ οἱ παρὰ θάλασσαν ἄνθρωποι μᾶλλον ἤδη τὴν κτῆσιν τῶν χρημάτων ποιούμενοι, βεβαιότερον ᾤκουν. καί τινες καὶ τείχη περιεβάλλοντο, ὡς πλουσιώτεροι ἑαυτῶν γιγνόμενοι. [4] ἐφιέμενοι γὰρ τῶν κερδῶν, οἵ τε ἥσσους ὑπέμενον τὴν τῶν κρεισσόνων δουλείαν, οἵ τε δυνατώτεροι περιουσίας ἔχοντες, προσεποιοῦντο ὑπηκόους τὰς ἐλάσσους πόλεις. καὶ ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ μᾶλλον ἤδη ὄντες, ὕστερῳ χρόνῳ ἐπὶ Τροίαν ἐστράτευσαν.

Κεφ. θ΄. Ἀγαμέμνων τέ μοι δοκεῖ, τῶν τότε δυνάμει

Chap. VIII. 1. και ουχ ἧττον C. - των νησων οκησαν A, B; τ. ν. ωκησαν D, E, F. — 2. δηλου (σι rayé) γαρ A. - καθαιρουμενης C. - τεθνηκοτων εν τῃ ν. A. - ξυντεθαμμενη (οι s. η) A; ξυντεταμμενοι B, C; ξυντεθαμμενοι D, E. - Τροπῳ ᾧ ετι και νυν θ. A; τ. ᾧ νυν (ετι s. l. ead. m.) θαπτουσι D; G omet ετι. — 3. ὅτι περ και A. - οἱ περι θαλασσαν G, H. - παρ᾽ αλληλοις D. - περιεβαλοντο A, C. Depuis ce mot, jusqu'à εφιεμενοι, lacune dans F. - πλ. ἑ. γινομενοι C, D, E. — 4. (την om.) των κρεισσονων C. - ὕστερον χρονῳ A, C, F, G.

Chap. IX. 1. ὅρκοις κατειλειμμενους A. — 2. Πελοποννησιων C, E. - πλ. χρηματων (ἁ s. l.) G. - ες απορους ανθ., δυναμιν C. - επιλυτην A. - οκτω, ὁμοιως

catæ fuerunt, tam illæ, quæ in insulis, quam quæ in continente sunt sitæ. [2] Nam latrones invicem se populabantur; et ex iis *qui in continente siti erant, invicem se populabantur*, tum ii qui mare accolebant, licet rebus maritimis operam non darent, tum ii qui ad hoc usque tempus mediterranea incolunt.

Cap. 8. Præcipuæ vero insularum incolæ, ut Cares, et Phœnices, latrocinia exercebant. Hi enim plurimas insulas incolebant. [2] Hoc vero probatur isto *signo quasi* testimonio. Cum enim Athenienses hujus belli tempore Delum lustrassent, et sepulcra sustulissent quotquot erant hominum qui in hac insula decesserant, supra dimidium Cares inventi sunt, tum genere armorum agniti, quæ cum ipsis fuerant sepulta, tum ipso modo, quo nunc quoque sepeliuntur. [3] Sed cum Minos classem parasset, maria liberius ultro citroque navigari cœperunt. Etenim prædones ex insulis ab eo sunt sublati, quo etiam tempore colonias in illarum plerasque deduxit. Et homines, qui prope mare degebant, jam parandæ pecuniæ studio magis dediti, *constantius ac tutius* habitabant. Quinetiam quidam, ditiores quam ante facti, *urbes* muris circumdederunt. [4] Etenim cupiditate quæstus, et qui imbecilliores erant, potentiorum servitutem sustinebant, et qui potentiores, quia magnas habebant facultates, minores civitates suæ ditioni adjungebant, easque imperata facere cogebant. Cum autem hac ratione jam opes auxissent, ad Trojam cum exercitu postea sunt profecti.

Cap. 9. Et Agamemnon mihi videtur classem coegisse,

σχειν G, H. - (και om.) ὑστερον F. - τοις εκγονοις, οἷον Ατρει, Αγαμεμνονι ετι μειζον ξυνενεχθηναι D; id. G, à l'exception de μειζω au lieu de μειζον; τοις

quod cæteros illius sæculi potentia superaret, non autem tantopere, quod Helenæ procos Tyndarei jurejurando obstrictos duceret. [2] Etenim qui res a Peloponnesiis gestas, memoriæ proditas, et *sibi* a majoribus *traditas* acceperunt, et exploratissime cognoverunt, tradunt, Pelopem primum cum magna vi pecuniarum, quas secum ex Asia ad homines inopes attulerat, parata potentia, quamvis peregrinus esset, tamen illius regionis cognomen obtinuisse, et postea longe majorem *ipsius* posteris obtigisse, postquam Eurystheus quidem in Attica ab Heraclidis interfectus fuit; Atreus vero, qui ipsius erat avunculus, et cui Eurystheus, quum ad expeditionem proficisceretur, propter necessitudinem Mycenas et *eorum* imperium commiserat, (patrem vero propter Chrysippi necem fugiebat, ut aiunt) *regnum est adeptus.* Cum enim Eurystheus non amplius rediisset, Mycenæis etiam volentibus, Heraclidarum metu, simul etiam quod vir strenuus esse videretur, et multitudinis benevolentiam sibi conciliasset, *ita demum ferunt* Atreum regno Myceneorum, et cæterorum omnium, quibus Eurystheus ante imperabat, potitum, et Pelopidas Persidis potentiores *hac ratione* factos. [3] Quas opes Agamemnon cum accepisset, et classe cæteris longe præstaret, non gratia potius quam metu copias illas mihi videtur coegisse. Constat enim eum et plurimis cum navibus profectum, et Arcadibus præterea *naves* præbuisse, ut Homerus hoc declaravit, si cui *idoneus* testis videtur. [4] Quinetiam in ipsa sceptri traditione, dixit ipsum; Multis insulis, et omni Argo

εκγ. οἷον Ατρειων Αγαμεμνονι ετι μειζω ξυνενεχθηναι H. - τοις εκγονοις ετι (μειζω om.), ξυνεχθηναι E; τ. εκγ. ετι (μειζω om.) ξυνενεχθηναι A, C. - Μηκυνας τε και την αρχην C. - Μυκηνας (τε om.) E. - και των Μηκυναιων E. - (των om.) Μη-

προὔχων,

πρὔχων, καὶ οὐ τοσοῦτον τοῖς Τυνδάρεω ὅρκοις κατειλημμένους τοὺς Ἑλένης μνηστῆρας ἄγων, τὸν στόλον ἀγεῖραι.[2] λέγουσι δὲ καὶ οἱ τὰ σαφέστατα Πελοποννησίων μνήμῃ παρὰ τῶν πρότερον δεδεγμένοι, Πέλοπά τε πρῶτον, πλήθει χρημάτων, ἃ ἦλθεν ἐκ τῆς Ἀσίας ἔχων ἐς ἀνθρώπους ἀπόρους, δύναμιν περιποιησάμενον, τὴν ἐπωνυμίαν τῆς χώρας, ἐπηλύτην ὄντα, ὅμως σχεῖν, καὶ ὕστερον τοῖς ἐκγόνοις ἔτι μείζω ξυνενεχθῆναι, Εὐρυσθέως μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ ὑπὸ Ἡρακλειδῶν ἀποθανόντος, Ἀτρέως δὲ μητρὸς ἀδελφοῦ ὄντος αὐτῷ, καὶ ἐπιτρέψαντος Εὐρυσθέως, ὅτ' ἐστράτευε, Μυκήνας τε καὶ τὴν ἀρχὴν, κατὰ τὸ οἰκεῖον, Ἀτρεῖ (τυγχάνειν δὲ αὐτὸν φεύγοντα τὸν πατέρα διὰ τὸν Χρυσίππου θάνατον) καὶ ὡς οὐκέτι ἀνεχώρησεν Εὐρυσθεὺς, βουλομένων καὶ τῶν Μυκηναίων, φόβῳ τῶν Ἡρακλειδῶν, καὶ ἅμα δυνατὸν δοκοῦντα εἶναι, καὶ τὸ πλῆθος τεθεραπευκότα, τῶν Μυκηναίων τε καὶ ὅσων Εὐρυσθεὺς ἦρχε τὴν βασιλείαν Ἀτρέα παραλαβεῖν, καὶ τῶν Περσειδῶν τοὺς Πελοπίδας μείζους καταστῆναι.[3] ἅ μοι δοκεῖ Ἀγαμέμνων παραλαβὼν, καὶ ναυτικῷ τε ἅμα ἐπιπλέον τῶν ἄλλων ἰσχύσας, τὴν στρατείαν, οὐ χάριτι τὸ πλεῖον ἢ φόβῳ ξυναγαγὼν, ποιήσασθαι. φαίνεται γὰρ ναυσί τε πλείσταις αὐτὸς ἀφικόμενος, καὶ Ἀρκάσι προσπαρασχὼν, ὡς Ὅμηρος τοῦτο δεδήλωκεν, εἴ τῳ ἱκανὸς τεκμηριῶσαι.[4] καὶ ἐν τοῦ σκήπτρου ἅμα τῇ παραδόσει,

κυναιων τε C. — 3. και ναυτικον (ω S. α, *al. m.*) τε ἁμα. D; ναυτικῳ (τε om.) ἁμα G. - την στρατιαν A, C, D, E; - χαριτι το πλειστον A. - ναυσι τε πλειστας (αυτος om.) - ει τῳ ἱκανος (et ensuite deux lettres effacées) τεκμηριωσαι. A.

εἴρηκεν αὐτὸν « ΠΟΛΛΗΙΣΙ ΝΗΣΟΙΣΙ ΚΑΙ ΑΡΓΕΙ ΠΑΝΤΙ ΑΝΑΣΣΕΙΝ. » οὐκ ἂν οὖν νήσων ἔξω τῶν περιοικίδων (αὗται δὲ οὐκ ἂν πολλαὶ εἴησαν) ἠπειρώτης ὢν ἐκράτει, εἰ μή τι καὶ ναυτικὸν εἶχεν. εἰκάζειν δὲ χρὴ καὶ ταύτῃ τῇ στρατείᾳ οἷα ἦν τὰ πρὸ αὐτῆς.

Κεφ. ι΄. Καὶ ὅτι μὲν Μυκῆναι μικρὸν ἦν, ἢ εἴ τι τῶν τότε πόλισμα νῦν μὴ ἀξιόχρεων δοκεῖ εἶναι, οὐκ ἀκριβεῖ ἄν τις σημείῳ χρώμενος ἀπιστοίη, μὴ γενέσθαι τὸν στόλον τοσοῦτον, ὅσον οἵ τε ποιηταὶ εἰρήκασι, καὶ ὁ λόγος κατέχει. [2] Λακεδαιμονίων γὰρ εἰ ἡ πόλις ἐρημωθείη, λειφθείη δὲ τά τε ἱερὰ καὶ τῆς κατασκευῆς τὰ ἐδάφη, πολλὴν ἂν οἶμαι ἀπιστίαν τῆς δυνάμεως, προελθόντος πολλοῦ χρόνου, τοῖς ἔπειτα πρὸς τὸ κλέος αὐτῶν εἶναι· καίτοι Πελοποννήσου, τῶν πέντε τὰς δύο μοίρας νέμονται, τῆς τε ξυμπάσης ἡγοῦνται, καὶ τῶν ἔξω ξυμμάχων πολλῶν· ὅμως δὲ, οὔτε ξυνοικισθείσης πόλεως, οὔτε ἱεροῖς καὶ κατασκευαῖς πολυτελέσι χρησαμένης, κατὰ κώμας δὲ τῷ παλαιῷ τῆς Ἑλλάδος τρόπῳ οἰκισθείσης, φαίνοιτ' ἂν ὑποδεεστέρα. [3] Ἀθηναίων δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο παθόντων, διπλασίαν ἂν τὴν δύναμιν εἰκάζεσθαι ἀπὸ τῆς φανερᾶς ὄψεως τῆς πόλεως, ἢ ἔστιν. οὔκουν ἀπιστεῖν εἰκὸς, οὐδὲ τὰς ὄψεις τῶν πόλεων,

— 4. πολλοισι A; πολλησι B; πολλητι C, D, E. - νησων των περιοικιδων εξω A. - ει μη (τι om.) A. - τη στρατια A, B, C, D, E, F, G.

Chap. X. 1. ὅσον τε οἱ ποιηται D; ὅσον οἱ (τε om.) ποιηται E. — 2. ληφθειη δε τα (τε om.) ἱερα G; λειφθειη δε τα ταυτης ἱερα E. - προελθοντος του χρονου G. - και τοι Πελοποννησου C. - ὑποδεστερα B. — 3. φανερας οψεως (της πολεως om.) E. - την στρατειαν εκεινην A, C, E. - χρη και ενταυθα G. - τη Ὁμηρου δ' αυ ποιησει E. - επι το μειζω μεν A. - ενδεστερα B. Voyez 1, 10, 2, ὑποδεστερα. - πεποικε γαρ B. — 4. εν ταις Φιλοκτητου. Le ν bien formé, A; εν τ. (ναυσι om.)

imperare. Nequaquam igitur insulas, præter *vicinas* (hæ autem non multæ esse possint) *Agamemnon*, qui in continente degebat, in sua ditione habere potuisset, nisi aliquam etiam classem habuisset. Ex hoc autem bellico apparatu conjecturam facere licet, quales fuerint superiorum sæculorum expeditiones.

Cap. 10. Jam vero quod Mycenæ parvum oppidum erant, aut si quod aliud illorum temporum nunc parvi momenti videtur esse, nequaquam *tamen ideo* aliquis hoc infirmo signo usus muins credat classem, non tantam fuisse, quantam et poëtæ dixerunt, et ipsa fama obtinuit. [2] Nam si Lacedæmoniorum urbs vastata desoletur, et *sola* templa, et ædificiorum areæ relinquantur, existimo multos de posteris longo temporis progressu de illorum potentia valde dubitaturos, neque credituros tantam fuisse, *quanta nunc est*, si *rerum futurarum status* cum *pristina* illorum gloria conferatur. Quamvis enim de quinque Peloponnesi partibus duas possideant, totiusque principatum obtineant, multisque sociis extra *Peloponnesum* imperent: tamen constat, *eorum urbem fama, et opinione hominum* inferiorem visum iri, quia neque coædificata est, neque templis, neque ædificiis magnificentioribus est *instructa*: sed antiquo Græciæ more pagatim condita habitatur. [3] Sed si Atheniensibus hoc ipsum contingeret, ex manifesta urbis dirutæ specie potentiam duplo majorem, quam sit, visum iri *puto*. Haud igitur nos incredulos esse, nec urbium speciem

δεδηλωκε E. - τους προσκοπους (ω S. κο) A; τους προς κωπην περινεως (δε om.) ουκ G. - περαιωσασθαι A; περαιωσασθαι (ε S. σα) - ουδ' αυ τα πληα F. - καταφ. εχοντες A. - ληστρικωτερον παρ. A. — 5. (ναυς om.) το μεσον A. - ου πολυ A. - φαινονται (ξυ om.) ελθοντες A, C, E, F, G, H. - κοινοι πεμπομενοι D.

potius quam vires spectare decet, et exercitum illum superioribus quidem longe majorem fuisse : sed ætatis nostræ bellicis apparatibus inferiorem existimare *debemus* , si quid hic quoque Homeri poesi credere convenit, quem ab eo, qui erat poëta, verisimile est majorem in modum laudibus exornatum fuisse ; verum tamen et sic inferiorem fuisse constat. Nam ex mille et ducentis navibus *eum constare* scripsit. Bœotorum quidem *singulas* centum et viginti virorum ; Philoctetæ vero, quinquaginta : demonstrans (ut mihi videtur), et maximas, et minimas *naves*.4 At de cæterarum magnitudine in navium catalogo nullam fecit mentionem. Quod enim omnes in Philoctetæ navibus essent iidem et remiges et milites, aperte declaravit. Omnes enim remiges, sagittarios esse scripsit. Vectores vero, præter reges, et eos, qui summa potestate erant, non multos cum illis navigasse est verisimile : præsertim quia mare cum bellico instrumento erant trajecturi, neque tectas naves habebant : sed prisco potius, et prædonum more constructas. 5 Si igitur mediam quandam rationem teneas inter maximas, et minimas quasque naves, non multos, ut ab universa Græcia communiter missos, convenisse constat.

Cap. 11. Hujus vero rei causa fuit non tam ipsa hominum, quam pecuniarum, penuria. Nam propter commeatus inopiam copias minores duxerunt, et *eas tantum*, quas ex belli sede pugnando victum sibi paraturas sperabant. Postquam autem *ad agrum Trojanum* appulerunt, *hostem* prælio vicerunt; hoc autem est manifestum, nec enim vallo *fossaque* castra munivissent. 2 Quinetiam

Chap. XI. 1. ϛρατον (ολιγ effacé) ελασσω A. - αυτοθι πολεμȣντα C. - βιωτευσειν. ο S, ω. G. — 2. φαιν. δε ȣδε ενταυθα F. - της χερσονησȣ H. — 3. τοις

μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὰς δυνάμεις· νομίζειν δὲ τὴν στρατιὰν ἐκείνην, μεγίστην μὲν γενέσθαι, τῶν πρὸ αὐτῆς, λειπομένην δὲ τῶν νῦν· τῇ Ὁμήρου αὖ ποιήσει εἴ τι χρὴ κἀνταῦθα πιστεύειν, ἣν εἰκὸς ἐπὶ τὸ μεῖζον μὲν ποιητὴν ὄντα κοσμῆσαι, ὅμως δὲ φαίνεται καὶ οὕτως ἐνδεεστέρα. πεποίηκε γὰρ χιλίων καὶ διακοσίων νεῶν· τὰς μὲν Βοιωτῶν, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν· τὰς δὲ Φιλοκτήτου, πεντήκοντα· δηλῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὰς μεγίστας καὶ ἐλαχίστας.[4] ἄλλων γοῦν μεγέθους πέρι ἐν νεῶν καταλόγῳ οὐκ ἐμνήσθη. αὐτερέται δὲ ὅτι ἦσαν καὶ μάχιμοι πάντες ἐν ταῖς Φιλοκτήτου ναυσὶ δεδήλωκε. τοξότας γὰρ πάντας πεποίηκε τοὺς προσκώπους. περίνεως δὲ οὐκ εἰκὸς πολλοὺς ξυμπλεῖν, ἔξω τῶν βασιλέων, καὶ τῶν μάλιστα ἐν τέλει· ἄλλως τε καὶ μέλλοντας πέλαγος περαιώσεσθαι μετὰ σκευῶν πολεμικῶν· οὐδ' αὖ τὰ πλοῖα κατάφρακτα ἔχοντας, ἀλλὰ τῷ παλαιῷ τρόπῳ ληστικώτερον παρεσκευασμένα.[5] πρὸς τὰς μεγίστας γοῦν καὶ ἐλαχίστας ναῦς τὸ μέσον σκοποῦντι, οὐ πολλοὶ φαίνονται ξυνελθόντες, ὡς ἀπὸ πάσης τῆς Ἑλλάδος κοινῇ πεμπόμενοι.

Κεφ. ιά. Αἴτιον δ' ἦν οὐχ ἡ ὀλιγανθρωπία τοσοῦτον, ὅσον ἡ ἀχρηματία. τῆς γὰρ τροφῆς ἀπορίᾳ τόν τε στρατὸν ἐλάσσω ἤγαγον, καὶ ὅσον ἤλπιζον αὐτόθεν πολεμοῦντα βιοτεύσειν. ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμενοι μάχῃ ἐκράτησαν, δῆλον δέ. τὸ γὰρ ἔρυμα τῷ στρατοπέδῳ οὐκ ἂν ἐτειχίσαντο.[2] φαίνονται δ' οὐδ' ἐνταῦθα πάσῃ τῇ δυνάμει

(αει om.) ὑπολ. D. - αντιπαλον, et *marg.* γρ. αντι παλοι B. - αλλα μερη C. ἐ τῳ αει παροντι A, C, D, E, F, G, H, I; αει παρατυχοντι dans le texte,

χρησάμενοι, ἀλλὰ πρὸς γεωργίαν τῆς Χεῤῥονήσου τραπόμενοι καὶ λῃστείαν, τῆς τροφῆς ἀπορίᾳ. [3] ᾗ καὶ μᾶλλον οἱ Τρῶες αὐτῶν διεσπαρμένων τὰ δέκα ἔτη ἀντεῖχον βίᾳ, τοῖς ἀεὶ ὑπολειπομένοις ἀντίπαλοι ὄντες. περιουσίαν δὲ εἰ ἦλθον ἔχοντες τροφῆς, καὶ ὄντες ἀθρόοι, ἄνευ λῃστείας καὶ γεωργίας ξυνεχῶς τὸν πόλεμον διέφερον, ῥᾳδίως ἂν μάχῃ κρατοῦντες εἷλον· οἵ γε καὶ οὐκ ἀθρόοι, ἀλλὰ μέρει τῷ ἀεὶ παρατυχόντι ἀντεῖχον. [4] πολιορκίᾳ δ' ἂν προσκαθεζόμενοι, ἐν ἐλάσσονί τε χρόνῳ καὶ ἀπονώτερον τὴν Τροίαν εἷλον. ἀλλὰ δι' ἀχρηματίαν, τά τε πρὸ τούτων ἀσθενῆ ἦν, καὶ αὐτά γε δὴ ταῦτα ὀνομαστότατα τῶν πρὶν γενόμενα, δηλοῦται τοῖς ἔργοις ὑποδεέστερα, ὄντα τῆς φήμης, καὶ τοῦ νῦν περὶ αὐτῶν διὰ τοὺς ποιητὰς λόγου κατεσχηκότος.

Κεφ. ιβ'. Ἐπεὶ καὶ μετὰ τὰ Τρωϊκὰ ἡ Ἑλλὰς ἔτι μετανίστατό τε καὶ μετῳκίζετο, ὥστε μὴ ἡσυχάσασα αὐξηθῆναι. ἥ τε γὰρ ἀναχώρησις τῶν Ἑλλήνων ἐξ Ἰλίου χρονία γενομένη πολλὰ ἐνεόχμωσε, καὶ στάσεις ἐν ταῖς πόλεσιν ὡς ἐπιπολὺ ἐγίγνοντο, ἀφ' ὧν ἐκπίπτοντες τὰς πόλεις ἔκτιζον. [2] Βοιωτοί τε γὰρ οἱ νῦν, ἑξηκοστῷ ἔτει μετὰ Ἰλίου ἅλωσιν, ἐξ Ἄρνης ἀναστάντες ὑπὸ Θεσσαλῶν, τὴν νῦν μὲν Βοιωτίαν, πρότερον δὲ Καδμηΐδα γῆν καλουμένην ᾤκησαν·

et *marg.* παροντι B. — 4. πολ. δ' αν προκαθεζομενοι A; πολ. δε προσκαθεζομενοι D. - (εν om.) ελασσονι E. - και αυτά (γε om.) δη, A, C, D, E; και αυτα γε δη ταυ (τα s. l.) G. - δηλȣ (σι rayé, et ται s. l.) A.

Chap. XII. 1. μετ. τε και κατῳκιζετο A, B, C, E, F, G, H. - ὡστε μη ἡσυχασασαν G, H. - ενεωχμαστε (ω s. a.) A; ενεοχμωσεν H. - ὡς επι το πολυ A, C; (ὡς om.) επι πολυ G. - εγινοντο F, G, H, I. — 2. υοιωτοι (τε om.) γαρ οἱ νυν

ne hic quidem eos omnibus copiis usos esse : sed ad Cherrhonesi culturam et ad latrocinium, propter commeatus inopiam, sese convertisse constat. [3] Quamobrem etiam ipsis dispersis Trojani per decem annos facilius restiterunt, quod illis, qui semper *in suo agro* relinquebantur, pares essent viribus. Sed si cum magna commeatus abundantia et copiis frequentibus *eo* ivissent, sine latrocinio et agricultura bellum continenter gessissent, *Trojam* prælio superiores facile cepissent : siquidem haud frequentibus copiis, sed quadam exercitus parte, quæ forte semper præsto erat, *Trojanis* resistebant. [4] Quod si Trojam assidua obsidione pressissent, et citius et minori cum labore *eam* expugnassent. Sed propter pecuniarum inopiam, et quæ ante hoc bellum gesta sunt, invalida fuerunt; et hæc ipsa, quæ omnium superiorum sunt celeberrima, re ipsa comperiuntur inferiora fama, et rumore de ipsis sparso, qui propter poëtas invaluit.

Cap. 12. Nam vel post res ad Trojam gestas Græci adhuc alio migrabant, sedesque suas transferebant, ita ut eorum opes per otium non creverint. Nam et serus Græcorum reditus ab Ilio res multas innovavit, et *ideo* in plerisque civitatibus exortæ sunt seditiones, ob quas illi, qui suis sedibus pellebantur, urbes condebant. [2] Nam et Bœotii, qui nunc appellantur, sexagesimo post Ilii expugnationem anno, Arne a Thessalis pulsi, eum agrum, qui nunc Bœotius vocatur, ante vero Cadmeus,

E; βοι. τε γαρ (οἱ νυν om.) A. - μετα την Ιλιυ G. - την νυν (μεν om.) βοωτιαν A, C. - Καδμιδα A. - ωκισαν A. - ην δε αυτων αποδ. εν τῃ γῃ τ. προτερον A, C. - ην δε και αυτων αποδ. εν τῃ γῃ προτερον E; ην δε και αυτων αποδ. πρ. εν τῃ γῃ ταυτῃ G. - Πελοπονησου C. - ογδοηςῳ (κο 8. η *al. m.*) G. - συν Ἡρακλ. D. -

incoluerunt. (In hoc autem agro olim erat et quædam gentis Bœotiæ portio, unde etiam ad Ilium cum exercitu sunt profecti). Et Dorienses octogesimo *post Trojam captam* anno, cum Heraclidis Peloponnesum tenuere. Vixque longo post tempore Græcia plane pacata, nec ullis *suorum motibus* excita, colonias emisit. Et Athenienses quidem in Ioniam, et bonam insularum partem colonias miserunt; Peloponnesii vero in Italiam, et maximam Siciliæ partem, et in quædam reliquæ Græciæ loca. Sed omnes istæ coloniæ post bellum Trojanum in has regiones missæ fuerunt.

Cap. 13. Sed cum Græcia potentiam ampliorem *jam* adepta fuisset, et pecuniarum vim longe majorem, quam ante, sibi comparasset, proventibus auctis; *ita demum* tyrannides in plerisque civitatibus sunt constitutæ; (ante enim regna erant hæreditaria, et certis honoribus definita:) et Græci classem parare, rebusque maritimis operam studiosius dare cœperunt.[2] Corinthii autem primi feruntur immutasse navium formam, quæ ad eam, quæ nunc est in usu, proxime accederet, et Corinthi primum ex omni Græcia triremes ædificatæ *traduntur*.[3] Constat etiam Aminoclem Corinthium, navium fabricatorem, quatuor naves Samiis fecisse.[4] Ex quo autem Aminocles ad Samios ivit, sunt fere anni trecenti ad hujus belli

μολις τε εν πολλῳ F, G, H. – χρονῳ βεβαιως ἡσυχ. ἡ Ἑλλας, και A. – εξεπεμψε (π s. ψ) A. – εξεπεμπε B, C, D, E. – τους π. ωκησαν D. – Σ. το πλεων A; Σ. το πλεον Πελοποννησιοι C. – Ἑλλαδος (και των χρημα avec signe de doute) εστιν. C. Au numero 1, du chapitre suivant, on lit της Ἑλλαδος, ὁμοιοτελευτον qui aura occasionné l'erreur du copiste.

Chap. XIII. 1. γιγνομενης της Ἑλλαδος A, E, F, G, H; γινομενης C. – μειζονων γενομενων D, I; μειζ. γινομενων C, F. – ναυσὶ τε εξηρτυετο A. Leçon qui n'est pas à mépriser, dont Reiske étoit bien près, puisqu'il lisoit ναυτικῳ

(ἦν

(ἦν δὲ αὐτῶν καὶ ἀποδασμὸς πρότερον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ἀφ' ὧν καὶ ἐς Ἴλιον ἐστράτευσαν) Δωριεῖς τε ὀγδοηκοστῷ ἔτει ξὺν Ἡρακλείδαις Πελοπόννησον ἔσχον· μόγις τε ἐν πολλῷ χρόνῳ ἡσυχάσασα ἡ Ἑλλὰς βεβαίως, καὶ οὐκέτι ἀνισταμένη, ἀποικίας ἐξέπεμψε. καὶ Ἴωνας μὲν Ἀθηναῖοι καὶ νησιωτῶν τοὺς πολλοὺς ᾤκισαν, Ἰταλίας δὲ καὶ Σικελίας τὸ πλεῖστον Πελοποννήσιοι, τῆς τε ἄλλης Ἑλλάδος ἐστιν ἃ χωρία· πάντα δὲ ταῦτα ὕστερον τῶν Τρωϊκῶν ἐκτίσθη.

Κεφ. ιγ'. Δυνατωτέρας δὲ γενομένης τῆς Ἑλλάδος, καὶ τῶν χρημάτων τὴν κτῆσιν ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ποιουμένης, τὰ πολλὰ τυραννίδες ἐν ταῖς πόλεσι καθίσταντο, τῶν προσόδων μειζόνων γιγνομένων (πρότερον δὲ ἦσαν ἐπὶ ῥητοῖς γέρασι πατρικαὶ βασιλεῖαι) ναυτικά τε ἐξηρτύετο ἡ Ἑλλὰς, καὶ τῆς θαλάσσης μᾶλλον ἀντείχοντο. 2 πρῶτοι δὲ Κορίνθιοι λέγονται ἐγγύτατα τοῦ νῦν τρόπου μεταχειρίσαι τὰ περὶ τὰς ναῦς, καὶ τριήρεις ἐν Κορίνθῳ πρῶτον τῆς Ἑλλάδος ναυπηγηθῆναι. 3 φαίνεται δὲ καὶ Σαμίοις Ἀμεινοκλῆς Κορίνθιος ναυπηγὸς ναῦς ποιήσας τέσσαρας. 4 ἔτη δ' ἐστὶ μάλιστα τριακόσια ἐς τὴν τελευτὴν τοῦδε τοῦ πολέμου, ὅτε Ἀμεινοκλῆς Σαμίοις ἦλθε. 5 ναυ-

au lieu de ναυτικα, et qui d'ailleurs est conforme à πλοιοις εξηρτυμενα, de I, 14, I, et à τοις αλλοις ἁπασιν αριστα εξηρτυνται de I, 80, 3. Au reste I, 25, nous avons εξηρτυοντο τα ναυτικον, et I, 82, I, τα ἡμετερα εξαρτυεσθαι, ce qui prouve en faveur des deux manières. της θαλασσης μονον αντειχοντο I. — 2. μεταχειρησαι F, G. – πρωτον εν Κορινθῳ A, C, E, F, G, H. La leçon πρωτον της Ἑλλαδος, qui est la bonne, n'a été corrigée que parce qu'on ne la comprenoit pas. - ενναυπηγηθηναι της Ἑλλαδος A; της Ἑλ. ενναυπ. B; της Ἑλ. ενναυπηγηθηναι E; της Ἑλ. εναυπηγ. D. — 3. Αμινοκλης C. – ναυπ. Κορινθιος A. – ναυς τ. τεσσαρας. D'ici jusqu'à ετη δε μαλιστα και ταυτη εξηκοντα du nº. 6,

μαχία τε παλαιοτάτη ὧν ἴσμεν γίγνεται Κορινθίων πρὸς Κερκυραίους. [6] ἔτη δὲ μάλιςα καὶ ταύτῃ ἑξήκοντα καὶ διακόσιά ἐςι μέχρι τοῦ αὐτοῦ χρόνου. οἰκοῦντες γὰρ τὴν πόλιν οἱ Κορίνθιοι ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ, ἀεὶ δή ποτε ἐμπόριον εἶχον, τῶν Ἑλλήνων τοπάλαι κατὰ γῆν τὰ πλείω ἢ κατὰ θάλασσαν, τῶν τε ἐντὸς Πελοποννήσου καὶ τῶν ἔξω, διὰ τῆς ἐκείνων παρ' ἀλλήλους ἐπιμισγόντων. [7] χρήμασί τε δυνατοὶ ἦσαν, ὡς καὶ τοῖς παλαιοῖς ποιηταῖς δεδήλωται. ἀφνειὸν γὰρ ἐπωνόμασαν τὸ χωρίον. ἐπειδή τε οἱ Ἕλληνες μᾶλλον ἐπλωΐζοντο, τὰς ναῦς κτησάμενοι τὸ λῃςικὸν καθῄρουν· καὶ ἐμπόριον παρέχοντες ἀμφότερα, δυνατὴν ἔσχον χρημάτων προσόδῳ τὴν πόλιν. [8] καὶ Ἴωσιν ὕςερον πολὺ γίγνεται ναυτικὸν ἐπὶ Κύρου, Περσῶν πρώτου βασιλεύοντος, καὶ Καμβύσου τοῦ υἱέως αὐτοῦ. τῆς τε καθ' ἑαυτοὺς θαλάσσης Κύρῳ πολεμοῦντες ἐκράτησάν τινα χρόνον. [9] καὶ Πολυκράτης Σάμου τυραννῶν ἐπὶ Καμβύσου, ναυτικῷ ἰσχύων, ἄλλας τε τῶν νήσων ὑπηκόους ἐποιήσατο, καὶ Ῥήνειαν ἑλὼν, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Δηλίῳ. [10] Φωκαεῖς τε Μασσαλίαν οἰκίζοντες, Καρχηδονίους ἐνίκων ναυμαχοῦντες.

Κεφ. ιδ΄. Δυνατώτατα γὰρ ταῦτα τῶν ναυτικῶν ἦν.

lacune causée par un ὁμοιοτελευτον A. — 4. ετη δε (εςι om.) μαλιςα A. — 5. παλαιτατη B, C, E, G, H. - γινεται C, F. — 6. ετη (δε om.) μαλιςα C, E. - μαλιςα (και ταυτη om.) F, G, H. - εςι και διακοσια μεχρι A. - τα παλαι et s. l. πλειω, et marg. το παλαι. - κατα γην (τα πλειω omis, ou plutôt donné ci-devant) A. - θαλατταν A, C, E. - των τε εντος Πελοποννησου C, E. — 7. επωνομαζον το χωριον A. - επλωιζον A, C, E, H. - το λῃςρικον A, C, E ; D le donne, mais avec ρ rayé. - παρ. αμφοτεροις D, I ; παρ. αμφοτεροι E. - την πολιν προσοδῳ G, H. — 8. πολυ γινεται D. - (της et και s. της *al. m.* et τε omis) καθ' ἑαυτους

confecti finem : præliumque navale omnium, quæ novimus, vetustissimum, inter Corinthios et Corcyræos est commissum. Sunt autem etiam ab eo prælio usque ad eundem hujus belli finem anni ad summum ducenti et sexaginta. Etenim cum urbem incolant Corinthii sitam ad Isthmum, emporium fere semper habuerunt, quia Græci, tam illi, qui intra Peloponnesum, quam qui extra habitant, terra potius, quam mari, per illorum *agrum* commercia inter se quondam habebant. Pecunia quoque præpotentes fuerunt, ut et ab antiquis poëtis est declaratum. Urbem enim illam opulentam cognominarunt. Postquam vero Græci navibus paratis frequentius navigare cœperunt, latrocinia *de mari* sustulerunt : et utrinque emporium præbentes, *et mari terraque mercatum omnibus liberum ac tutum exhibentes*, urbem pecuniarum proventu potentem habuerunt. Postea vero Iones magnam navium copiam sibi pararunt, Cyri temporibus, qui fuit primus Persarum rex, et Cambysis, ejus filii, *ætate.* Atque *hi* bellum Cyro facientes, maris agro suo vicini imperium ad aliquod tempus obtinuerunt. Polycrates quoque, qui Cambysis tempore Sami tyrannus erat, classe pollens, cum alias insulas in suam potestatem redegit, tum etiam Rheneam, quam subactam Apollini Delio consecravit. Phocaënses vero, dum Massiliam conderent, Carthaginienses navali pugna vicerunt.

Cap. 14. Hæ enim classes *cæterarum* omnium poten-

ϑ. D; ce και mis au-dessus de της est probablement glose de τε; et avec le tems, le τε ayant disparu, on n'aura donné que la glose. - της (τε om.) καθ' ἑαυτȣς ϑ. I. — 9. (Σαμȣ s. l. *ead. m.*) τυραννων. - Ῥηνιαν ἑλων F. - τῳ Δηλιῳ (τῳ om.) Απολλωνι F. — 10. Μεσσαλιαν A, C.

Chap. XIV. 1. τρ. μεν γαρ ολιγαις A; τρ. μεν ολιγα I.-πεντηκοντȣροις C.

tissimæ fuerunt. Veruntamen hæ quoque *classes*, quæ multis post Trojana tempora sæcula exstiterunt, paucis quidem triremibus usæ, navibus vero quinquaginta remigum, et navigiis longis adhuc instructæ videntur fuisse, quemadmodum *erant et* illæ *priscæ*. Pauloque ante Medicum bellum, et Darii mortem, qui post Cambysem regnum Persarum obtinuit, magna triremium copia fuit et tyrannis in Sicilia, et Corcyræis. Hæ namque postremæ ante Xerxis expeditionem classes memoratu dignæ in Græcia exstiterunt. Æginetæ enim, et Athenienses, et si qui alii *fuerunt*, exiguas habuerunt *classes*, atque harum magna pars erat navium quinquaginta remigum. Atque adeo sero *eas habuerunt*, ex quo *videlicet* Themistocles Atheniensibus, cum Æginetis bellum gerentibus, simul etiam imminentem barbari adventum expectantibus, persuasit, ut naves facerent, quibus etiam in navali prælio sunt usi, quæ ne ipsæ quidem adhuc omnino constratæ *ac tectæ* erant.

Cap. 15. Classes igitur Græcorum, et pervetustæ, et recentiores, tales fuerunt. Qui tamen illis operam dederunt, ingentem potentiam sibi compararunt, tam ipso pecuniarum reditu, quam imperio, quod in alios exercebant. Nam infesta classe navigantes, insulas subigebant, et illi præcipue, qui agrum non satis amplum, nec omnibus alendis sufficientem habebant. Terra vero

εξηρτημενα B. — 2. ολιγων (ο s. ω) G. - και (τȣ om.) Δαρειȣ θανατȣ D. - Κερκυραιοις G. - ταυτα γαρ τα τελευταια A. - Ξ. στρατιας A, B, C, D, E, F, G, H, I. - αξ. κατ. εν τη Ἑλλαδι A; εν τῃ Ἑλλαδη κατ. I. — 3. και οἱ τινες αλλοι C, E. - οψε τε επει Αθην. A. - επ. Αιγινητας G. - ποιησ. (ὡσπερ et αἱσπερ s. l. *al. m.*) G; π. ωσπερ και H.

Chap. XV. 1. τα ὑστερον γενομενα A, B, C, E, F; τα ὑστερα γενομενα D, I. — 2. παντες γαρ ησαν, ὁσοι A; παντες δε (ὁσοι, mot qui, mis dans le texte, se

φαίνεται δὲ καὶ ταῦτα, πολλαῖς γενεαῖς ὕστερα γενόμενα τῶν Τρωϊκῶν, τριήρεσι μὲν ὀλίγαις χρώμενα, πεντηκοντόροις δ᾽ ἔτι καὶ πλοίοις μακροῖς ἐξηρτυμένα, ὥσπερ ἐκεῖνα. [2] ὀλίγον τε πρὸ τῶν Μηδικῶν καὶ τοῦ Δαρείου θανάτου, ὃς μετὰ Καμβύσην Περσῶν ἐβασίλευσε, τριήρεις περί τε Σικελίαν τοῖς τυράννοις ἐς πλῆθος ἐγένοντο, καὶ Κερκυραίοις. ταῦτα γὰρ τελευταῖα πρὸ τῆς Ξέρξου στρατείας ναυτικὰ ἀξιόλογα ἐν τῇ Ἑλλάδι κατέστη. [3] Αἰγινῆται γὰρ καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ εἴ τινες ἄλλοι, βραχέα ἐκέκτηντο, καὶ τούτων τὰ πολλὰ πεντηκοντόρους· ὀψέ τε, ἀφ᾽ οὗ Ἀθηναίους Θεμιστοκλῆς ἔπεισεν Αἰγινήταις πολεμοῦντας, καὶ ἅμα τοῦ βαρβάρου προσδοκίμου ὄντος, τὰς ναῦς ποιήσασθαι, αἷσπερ καὶ ἐναυμάχησαν· καὶ αὗται οὔπω εἶχον διὰ πάσης καταστρώματα.

Κεφ. ιε΄. Τὰ μὲν οὖν ναυτικὰ τῶν Ἑλλήνων, τοιαῦτα ἦν, τά τε παλαιὰ, καὶ τὰ ὕστερον γιγνόμενα. ἰσχὺν δὲ περιεποιήσαντο ὅμως οὐκ ἐλαχίστην οἱ προσχόντες αὐτοῖς, χρημάτων τε προσόδῳ, καὶ ἄλλων ἀρχῇ. ἐπιπλέοντες γὰρ, τὰς νήσους κατεστρέφοντο, καὶ μάλιστα ὅσοι μὴ διαρκῆ εἶχον χώραν. [2] κατὰ γῆν δὲ πόλεμος, ὅθεν τὶς καὶ δύναμις παρεγένετο, οὐδεὶς ξυνέστη· πάντες δὲ ἦσαν, ὅσοι καὶ

trouve encore en marge accompagné du signe critique γρ.) ησαν και εγεν. B; παντες δε όσοι ηταν I. - και εκ δημου A; και δημους G; και εκδημους στρατιας H. - στρατειας (πολυ απο της ἑαυτων επ᾽ αλλων καταστροφη om.) ουκ εξιασιν οἱ Ἑλληνες A. Les sept mots mis en parenthèse ne sont accompagnés d'aucun signe de lacune, et je les crois étrangers au texte. Voici la cause probable de leur insertion. Un savant, en marge d'un manuscrit, aura donné απο της ἑαυτων επ᾽ αλλων καταστροφη pour glose de εκδημους. Cette glose aura été jugée appartenir au texte. Seront venus d'autres savans qui, trouvant

ἐγένοντο, πρὸς ὁμόρους τοὺς σφετέρους ἑκάστοις· καὶ ἐκδήμους στρατείας [πολὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἐπ' ἄλλων καταστροφῇ] οὐκ ἐξῄεσαν οἱ Ἕλληνες. 3 οὐ γὰρ ξυνειστήκεσαν πρὸς τὰς μεγίστας πόλεις αἱ ὑπήκοοι, οὐδ' [αὖ] αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ἴσης κοινὰς στρατείας ἐποιοῦντο, κατ' ἀλλήλους δὲ μᾶλλον ὡς ἕκαστοι οἱ ἀστυγείτονες ἐπολέμουν. 4 μάλιστα δὲ ἐς τὸν πάλαι ποτὲ γενόμενον πόλεμον Χαλκιδέων καὶ Ἐρετριέων, καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ἐς ξυμμαχίαν ἑκατέρων διέστη.

Κεφ. ις'. Ἐπεγίγνετο δὲ ἄλλοις τε ἄλλοθι κωλύματα μὴ αὐξηθῆναι· καὶ Ἴωσι, προχωρησάντων ἐπὶ μέγα τῶν πραγμάτων, Κῦρος καὶ ἡ Περσικὴ βασιλεία, Κροῖσον καθελοῦσα, καὶ ὅσα ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν, ἐπεστράτευσε, καὶ τὰς ἐν τῇ ἠπείρῳ πόλεις ἐδούλωσε· Δαρεῖός τε ὕστερον, τῷ Φοινίκων ναυτικῷ κρατῶν, καὶ τὰς νήσους.

Κεφ. ιζ'. Τύραννοι δὲ ὅσοι ἦσαν ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς

ridicule de faire donner à Thucydide une explication du mot εκδημους, auront ajouté le mot πολυ, qui évite à notre auteur le reproche de périssologie, et voilà comme insensiblement et par degrés on est parvenu à dénaturer les textes. Au reste, bien loin d'adresser des reproches aux premiers éditeurs des écrivains grecs, proclamons-les bienfaiteurs de cette littérature. Mais combien sont imprudens ceux de leurs successeurs qui se perdent en conjectures qu'ils placent non dans des notes, mais dans le texte même. D'après ces considérations, j'enferme entre deux crochets les sept mots que je crois étrangers à Thucydide.—3. ξυνειστηκεσαν A.-πολεις (αἱ om.) υπηκοοι A, B, C, H; G donne αἱ, mais s. l. - ουδ' αυ ουτοι A, C. κοινης στρατιας A; (κοινας om.) στρατειας D, I; κοινας στρατιας F, G.- εποιουντο. D'ici, jusqu'à ces mots μαλιστα δε du numéro suivant, lacune dans D. — 4. (γενομενον om.) πολεμον D.- το αλλον F, G.- εις ξυμμαχιαν D, I.

bellum (unde aliquid potentiæ *ad aliquem* accesserit) nullum conflatum est. Sed et quæcumque fuerunt, hæc omnia contra suos quisque finitimos gesserunt. Nam Græci in regiones, a suis *finibus* valde remotas, aliorum subigendorum causa nullas expeditiones *tunc* faciebant. Græci enim non adjungebant se maximis quibusque civitatibus, quasi illarum imperio parerent, neque etiam iidem ex æquo communes expeditiones faciebant; sed singuli *populi* vicini, potius per se, *solique* bellum gerebant. Præcipue vero in illo pervetusto bello, quod inter Chalcidenses et Eretrienses gestum fuit, reliqui quoque Græci sese diviserunt, ut utrisque auxilium ferrent.

Cap. 16. Mox vero ex aliis aliunde contigerunt impedimenta, ne crescerent, et Ionibus (cum res Persarum magna incrementa cepissent) Cyrus, regnumque Persicum, Crœso profligato, omnibusque, quæ erant cis Halym fluvium ad mare usque, subactis, bellum intulit, et urbes, quæ in continente erant, in servitutem redegit. Postea vero Darius, Phœnicum classe victor, insulas etiam *in suam potestatem redegit.*

Cap. 17. Tyranni vero, quotquot in Græcis urbibus

Chap. XVI. 1. επεγινετο δε (αλλοις τε om.) αλλοθι, αλλα τε κωλυματα (μη αυξηθηναι A;-επεγιγ. δ. α. τε αλ. κωλυματα τυ αυξηθηναι B; αλλοθεν κωλυματα E. ce man. E diffère de notre texte dans ces deux mots-là seulement; επεγενετο δε αλλοις (τε s. l.) αλλοθι κωλ. τυ αυξηθηναι G; H, *id.* à l'exception de τε qu'il donne dans le texte. De toutes ces variantes, la première me semble à-peu-près voisine du vrai texte. - προσχωρησαντων H. - Περσικη εξυσια, Κρ. A. - Δαρειος δε G, H, I. - τω φοινικω ναυτικω A; τω φοινικικω ναυτικω (et marg. φοινικων) C; των φοινικων ναυτικω H, I.

Chap. XVII. 1. τυραννοι τε A, C, E. - το αφ' εαυτων C. - όσον εδυναντο A, C. - υδεν απ' αυτων A, C. - επραχθη δε υδεν απ' αυτων E. - (εργον om.) αξιολογον C.

erant, suis tantum rebus prospicientes, ut et corpus tuerentur, et suam familiam amplificarent, quam tutissime poterant, urbes incolebant; nullumque facinus memoria dignum ab illis est factum, nisi si quod contra vicinos quique suos *fecerunt*. Nam qui erant in Sicilia, ad maximam potentiam sunt evecti. Adeo Græcia undique longo temporis spatio fuit impedita, tum ne communiter ullum illustre facinus ederet, tum etiam ne in singulis civitatibus audax esset.

Cap. 18. Postea vero quam et Atheniensium, et reliquæ Græciæ, quæ vel ante tyrannide pressa fuerat, plerosque, et postremos tyrannos, exceptis Siciliæ tyrannis, Lacedæmonii sustulerunt (nam Lacedæmon post urbem conditam a Doriensibus, qui eam nunc incolunt, seditionibus conflictata diutissime *omnium civitatum*, quas novimus, tamen ab antiquissimis usque temporibus et bonis legibus est usa, et tyrannidis immunis semper fuit: sunt enim anni maxime quadringenti, et paulo plures usque ad hujus belli finem, ex quo Lacedæmonii eadem Reipublicæ administrandæ forma utuntur: et hac ipsa de causa potentiam sibi compararunt, in aliis quoque civitatibus res composuerunt.) Tyrannis vero ex Græcia sublatis, non multis post annis Medorum quoque prælium cum Atheniensibus in campis Marathoniis est commissum. Et decimo post hanc pugnam

- ει μη (ει om.) τι D, F, G, H, I. — 2. ϰυτω πανταχοθεν A. - μητε (πανταχοθεν avec sig. de doute) C. - κοινη φανερον ϰδεν A; κ. μηδεν φανερον C. - μηδεν κατεργασασθαι D, I. - ατολμητερα ειναι D.

Chap. XVIII. 1. αλλης (ἑλλαδος s. l. *al. m.*) G. - εν τη Σικελια G. - μετα την κτησιν A, C, D, E, F, G, H, I. - πλειστον (ὧν om.) ισμεν B. - εκ παλαιοτατϰ A, C, I. Les autres, conformément à Hermogènes, C; 14, donnent παλαιτατϰ que je crois à Thucydide. - 2. Au lieu de τετρακοσια, G donne

πόλεσι,

πόλεσι, τὸ ἐφ' ἑαυτῶν μόνον προορώμενοι, ἔς τε τὸ σῶμα καὶ ἐς τὸ τὸν ἴδιον οἶκον αὔξειν, δι' ἀσφαλείας ὅσον ἠδύναντο, μάλιστα τὰς πόλεις ᾤκουν. ἐπράχθη τε ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν ἔργον ἀξιόλογον, εἰ μὴ εἴ τι πρὸς περιοίκους τοὺς αὐτῶν ἑκάστοις. οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ἐπὶ πλεῖστον ἐχώρησαν δυνάμεως. [2] οὕτω πανταχόθεν ἡ Ἑλλὰς ἐπὶ πολὺν χρόνον κατείχετο, μήτε κοινῇ φανερὸν μηδὲν κατεργάζεσθαι, κατὰ πόλεις τε ἀτολμοτέρα εἶναι.

Κεφ. ιη'. Ἐπειδὴ δὲ οἵ τε Ἀθηναίων τύραννοι καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐπιπολὺ καὶ πρὶν τυραννευθείσης οἱ πλεῖστοι καὶ τελευταῖοι, πλὴν τῶν ἐν Σικελίᾳ, ὑπὸ Λακεδαιμονίων κατελύθησαν (ἡ γὰρ Λακεδαίμων μετὰ τὴν κτίσιν τῶν νῦν ἐνοικούντων αὐτὴν Δωριέων, ἐπὶ πλεῖστον ὧν ἴσμεν χρόνον στασιάσασα, ὅμως ἐκ παλαιτάτου καὶ εὐνομήθη, καὶ ἀεὶ ἀτυράννευτος ἦν. [2] ἔτη γάρ ἐστι μάλιστα τετρακόσια καὶ ὀλίγῳ πλείω ἐς τὴν τελευτὴν τοῦδε τοῦ πολέμου, ἀφ' οὗ Λακεδαιμόνιοι τῇ αὐτῇ πολιτείᾳ χρῶνται· καὶ δι' αὐτὸ δυνάμενοι, καὶ τὰ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι καθίστασαν). μετὰ δὲ τὴν τῶν τυράννων κατάλυσιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον καὶ ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη Μήδων πρὸς Ἀθηναίους ἐγένετο. δεκάτῳ δὲ ἔτει μετ' αὐτὴν

ὑ qui est en abrégé, le même nombre. - τοῦδε τοῦ πολεμ υ,α ἀφ' οὗ οἱ Λακεδαιμονιοι τοιαυτη πολιτειᾳ H; id. G, à l'exception de α placé devant ἀφ' οὗ, mais que ne donne pas G. - μετα δε την (των om.) τυραννων D. - δουλωσομενος ἡκε C. — 3. ες τας ναυς εσβαντες C; εις τ. ν. εμβ. G. - ναυτ. εγενετο (ον s. ε) G. — 4. κοινῃ (τε om.) A. - διεκαθησαν προς F. - επειτα (δε om.) διενεχ. C. - και (οἱ om.) Αθηναιοι I. - επεπολεμησαν μετα των συμμαχων C. - ἑλληνων οἱ τινες G. H. - προς τουτους *bis*. A. — 5. παρεσκευασαντο et s. *l*. γρ. σθη C.

αὖθις ὁ βάρβαρος τῷ μεγάλῳ στόλῳ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δουλωσόμενος ἦλθε. [3] καὶ μεγάλου κινδύνου ἐπικρεμασθέντος, οἵ τε Λακεδαιμόνιοι τῶν ξυμπολεμησάντων Ἑλλήνων ἡγήσαντο, δυνάμει προύχοντες, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπιόντων τῶν Μήδων, διανοηθέντες ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν, καὶ ἀνασκευασάμενοι, ἐς τὰς ναῦς ἐμβάντες, ναυτικοὶ ἐγένοντο. [4] κοινῇ τε ἀπωσάμενοι τὸν βάρβαρον, ὕστερον οὐ πολλῷ διεκρίθησαν πρός τε Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, οἵ τε ἀποστάντες βασιλέως Ἕλληνες καὶ οἱ ξυμπολεμήσαντες. δυνάμει γὰρ ταῦτα μέγιστα διεφάνη· ἴσχυον γὰρ οἱ μὲν κατὰ γῆν, οἱ δὲ ναυσί· καὶ ὀλίγον μὲν χρόνον ξυνέμεινεν ἡ ὁμαιχμία. ἔπειτα δὲ διενεχθέντες οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπολέμησαν μετὰ τῶν ξυμμάχων πρὸς ἀλλήλους· καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἴ τινές που διασταῖεν, πρὸς τούτους ἤδη ἐχώρουν. [5] ὥστε ἀπὸ τῶν Μηδικῶν ἐς τόνδε ἀεὶ τὸν πόλεμον, τὰ μὲν σπενδόμενοι, τὰ δὲ πολεμοῦντες ἢ ἀλλήλοις ἢ τοῖς ἑαυτῶν ξυμμάχοις ἀφισταμένοις, εὖ παρεσκευάσαντο τὰ πολέμια, καὶ ἐμπειρότεροι ἐγένοντο, μετὰ κινδύνων τὰς μελέτας ποιούμενοι.

Κεφ. ιθ'. Καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι, οὐχ ὑποτελεῖς ἔχοντες φόρου τοὺς ξυμμάχους, ἡγοῦντο, κατ' ὀλιγαρχίαν δὲ σφίσιν αὐτοῖς μόνον ἐπιτηδείως ὅπως πολιτεύσωσι θεραπεύοντες. [2] Ἀθηναῖοι δὲ ναῦς τε τῶν πόλεων τῷ χρόνῳ

Chap. 19. 1. εχοντες φορυς C. – πολιτευωσι A; πολιτευσυσι θεραπευσοντες (le σ de la syll. σον, rayé C. — 2. ναυς τε (των πολεων, om.) A; ν. τε των πωλεμιων, et marg. γρ. πολεων B; ν. τε των πολεμιων D. – παραλαβοντες (ηρχον om.) A, C, F, G, H. – και Δησβιων (και s. l. *ead. m.*) τοις ἅπασι D.

anno barbarus cum magna classe rursus in Græciam venit, ut eam in servitutem redigeret. [3] Et cum magnum periculum impenderet, Lacedæmonii, quod cæteris potentia præstarent, duces fuerunt Græcorum, qui bellum illud communibus auspiciis gesserunt: et Athenienses, Medis adventantibus, cum urbem relinquere in animum induxissent, omnesque fortunas convasatas *inde* absportassent, naves conscenderunt, et *ab eo tempore* rei navali operam dare instituerunt. [4] Cum autem communiter Græci barbarum repulissent, non multo post tam illi, qui a *Persarum* rege desciverant, quam qui conjunctis armis bellum ei fecerant, partim ad Athenienses, partim ad Lacedæmonios divisi transierunt. Nam has duas civitates maxima potentia præditas fuisse constat. Hi enim terra, illi vero classe multum poterant. Hæc autem armorum societas exiguum temporis spatium duravit. Postea vero Lacedæmonii et Athenienses dissociati bellum inter se gesserunt, cum suis utrique sociis, et ex cæteris Græcis, si qui usquam inter se dissidebant, jam ad alterutros proficiscebantur. [5] Quamobrem a Medico bello ad hoc usque continenter, modo quidem fœdus facientes, modo vero bellum gerentes, aut inter se, aut contra socios a se deficientes, res bellicas præclare instruxerunt, et peritiores evaserunt, cum periculis *in harum studio* sese exercentes.

CAP. 19. Et Lacedæmonii quidem ita imperabant, ut socios non haberent tributarios; sed hoc solum studerent, ut illi suis officiis deliniti, paucorum principatu in Reipublicæ administratione uterentur, accommodate ad suum institutum. [2] Athenienses vero, navibus hostium tandem potiti, imperabant, exceptis Chiorum et Les-

biorum *navibus*, tributo etiam omnibus, quod penderent, imperato. Et ipsorum apparatus in hoc bello major exstitit, quam fuerit vel maximus, quem olim habuerint, quo tempore cum integra societate floruerunt.

Cap. 20. Res igitur vetustas tales esse comperi, quibus fides difficulter adhibetur, quamvis deinceps *et per singula tempora* quodlibet argumentum probandi causa protulerim. Homines enim famam rerum ante suam ætatem gestarum, licet sint domesticæ, sine accurata inquisitione alii ab aliis pariter accipiunt. [2] Nam Atheniensium vulgus Hipparchum tyrannum ab Harmodio et Aristogitone cæsum putant: et *tamen* ignorant Hippiam, qui filiorum Pisistrati natu maximus, *tunc* imperasse; et Hipparchum ac Thessalum ejus fuisse fratres. [3] Harmodium vero et Aristogitonem suspicatos illo die, et statim aliquid a sociis suæ conjurationis consciis Hippiæ indicatum, ab hoc quidem ut præmonito abstinuisse: sed cum vellent, antequam comprehenderentur, aliquod *memorabile* facinus vel suo cum periculo facere, Hipparchum, in quem inciderant ad fanum, quod Leocorium appellatur, in Panathenaica pompa exornanda occupatum interfecisse. [4] Alia quoque multa, quæ nunc etiam exstant, necdum propter vetustatem memoria exciderunt, cæteri quoque Græci non recte opinantur: veluti, Lacedæmoniorum reges in suffragiis ferendis, non singulis quemque, sed binis uti calculis; et Pitanatem cohortem apud eos esse, quæ nunquam fuit. Adeo apud plerosque ipsa veritatis investigatio est laboris impatiens, et ad ea, quæ sunt in promptu, potius se convertunt.

Chap. 20. 1. τοιαυτα εὗρον παλαιποντα, παντι etc. D. — 2. αδ. ησαν αυτ8

παραλαβόντες, ἦρχον, πλὴν Χίων καὶ Λεσβίων, καὶ χρήματα τοῖς πᾶσι τάξαντες φέρειν. καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἐς τόνδε τὸν πόλεμον ἡ ἰδία παρασκευὴ μείζων ἢ ὡς τὰ κράτιστά ποτε μετὰ ἀκραιφνοῦς τῆς ξυμμαχίας ἤνθησαν.

Κεφ. κ'. Τὰ μὲν οὖν παλαιὰ, τοιαῦτα εὗρον, χαλεπὰ ὄντα παντὶ ἑξῆς τεκμηρίῳ πιστεῦσαι. (οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὰς ἀκοὰς τῶν προγεγενημένων, καὶ ἢν ἐπιχώρια σφίσιν ᾖ, ὁμοίως ἀβασανίστως παρ' ἀλλήλων δέχονται. [2] Ἀθηναίων γοῦν τὸ πλῆθος Ἵππαρχον οἴονται ὑφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, τύραννον ὄντα, ἀποθανεῖν· καὶ οὐκ ἴσασιν, ὅτι Ἱππίας μὲν πρεσβύτατος ὢν ἦρχε τῶν Πεισιστράτου υἱέων, Ἵππαρχος δὲ καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν αὐτοῦ. [3] ὑποτοπήσαντες δέ τι ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ παραχρῆμα Ἁρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων, ἐκ τῶν ξυνειδότων σφίσιν, Ἱππίᾳ μεμηνύσθαι, τοῦ μὲν ἀπέσχοντο, ὡς προειδότος, βουλόμενοι δὲ, πρὶν ξυλληφθῆναι, δράσαντές τι καὶ κινδυνεῦσαι, τῷ Ἱππάρχῳ περιτυχόντες περὶ τὸ Λεωκόριον καλούμενον τὴν Παναθηναϊκὴν πομπὴν διακοσμοῦντι, ἀπέκτειναν. [4] πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔτι καὶ νῦν ὄντα, καὶ οὐ χρόνῳ ἀμνηστούμενα, καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες οὐκ ὀρθῶς οἴονται· ὥσπερ, τούς τε Λακεδαιμονίων βασιλέας μὴ μιᾷ ψήφῳ προστίθεσθαι ἑκάτερον, ἀλλὰ δυεῖν· καὶ τὸν Πιτανάτην λόχον αὐτοῖς εἶναι, ὃς οὐδ' ἐγένετο πώποτε. οὕτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπὶ τὰ ἑτοῖμα μᾶλλον τρέπονται.)

(s.l. ἴσασιν δῆλον, scholie de αὐτοῦ), A. — 3. ἐκ τῶν συνειδότων C. - καὶ κινδυνεῦσαι C. - τῷ Ἱππάρχῳ, et ensuite ξ rayé. (δια al. m.) κοσμοῦντι A; C

Κεφ. κα΄. Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων τεκμηρίων, ὅμως τοιαῦτα ἄν τις νομίζων μάλιστα ἃ διῆλθον, οὐχ ἁμαρτάνοι· καὶ οὔτε ὡς ποιηταὶ ὑμνήκασι περὶ αὐτῶν, ἐπὶ τὸ μεῖζον κοσμοῦντες, μᾶλλον πιστεύων, οὔτε ὡς λογογράφοι ξυνέθεσαν ἐπὶ τὸ προσαγωγότερον τῇ ἀκροάσει, ἢ ἀληθέστερον, ὄντα ἀνεξέλεγκτα, καὶ τὰ πολλὰ ὑπὸ χρόνου αὐτῶν ἀπίστως ἐπὶ τὸ μυθῶδες ἐκνενικηκότα· εὑρῆσθαι δὲ ἡγησάμενος ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων σημείων, ὡς παλαιὰ εἶναι, ἀποχρώντως. [2] καὶ ὁ πόλεμος οὗτος, καίπερ τῶν ἀνθρώπων, ἐν ᾧ μὲν ἂν πολεμῶσι, τὸν παρόντα ἀεὶ μέγιστον κρινόντων, παυσαμένων δὲ, τὰ ἀρχαῖα μᾶλλον θαυμαζόντων, ἀπ᾽ αὐτῶν τῶν ἔργων σκοποῦσι, δηλώσει ὅμως μείζων γεγενημένος αὐτῶν.

Κεφ. κβ΄. Καὶ ὅσα μὲν λόγῳ εἶπον ἕκαστοι, ἢ μέλλοντες πολεμήσειν, ἢ ἐν αὐτῷ ἤδη ὄντες, χαλεπὸν τὴν ἀκρίβειαν αὐτὴν τῶν λεχθέντων διαμνημονεῦσαι ἦν, ἐμοί τε ὧν αὐτὸς ἤκουσα, καὶ τοῖς ἄλλοθέν ποθεν ἐμοὶ ἀπαγγέλλουσιν· ὡς δ᾽ ἂν ἐδόκουν μοι ἕκαστοι περὶ τῶν ἀεὶ παρόντων τὰ δέοντα μάλιστα εἰπεῖν, ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων,

omet δια qu'il ne restitue pas. — 4. ὥσπερ τους (τε om.) των Λακεδ. βασ. A; ὥσπερ τους Λακεδαιμονιους βασ. C; Λακεδαιμονιων (βασιλεις om.) G. - αλλα δυοιν A, C, F, G, H, I. Sur δυειν, voyez ma gram. gr., p. 180, deuxième part., et Thuc. I, 23, I; I, 33, 3.

Chap. 21. I. ἃ διηλθον (ω s. ο ead. m.) D. - ουχ ἁμαρτανει E. - ὑπο χρονου αυτων C. - ὑπο το μυθωδες (et marg. γρ. επι το μυθ. C. - εκ των (επιφανεστατων marg. al. m.) — 2. και παντων ανθρωπων G, H. - τα αρχ. θαυμ. μαλλον (απ᾽ αυτων των εργων om.) A. - επ᾽ αυτων των εργων E.

Chap. 22. I. αλλοθεν (ποθεν om.) εμοι επαγγελλ. A. - εδοκουν εμοι G.

Cap. 21. Ex his autem *necessariis* signis, quæ dixi, si quis res a me narratas, tales potissimum esse ducat, *quales eas esse dixi*, et non potius credat, *eas esse tales*, quales ipsi poëtæ celebrarunt, *eas* cum ornatu in majus extollentes ; neque quales memoriæ prodiderunt orationis solutæ scriptores, qui, ut auditorum aures capiant, verborum illecebras potius, quam veritatem consectantur, *quæ res* cum nullis nitantur argumentis, pleræque etiam ob ipsarum vetustatem in fabulas abierunt, ita ut (quod usus obtinuit) nulla fides ipsis habeatur : sed existimet *res istas* ex manifestissimis indiciis *a me* satis *accurate* pervestigatas, quoad res vetustæ pervestigari possunt, hic profecto non erraverit. [2] Et licet homines præsens bellum, in quo gerendo versantur, semper maximum judicent, eoque finito, vetera vehementius admirentur, tamen iis, qui ex ipsis rebus gestis *bella* perpendunt, *hoc bellum superioribus* illis *se* majus fuisse demonstrabit.

Cap. 22. Et omnia quidem, quæ singuli verbis expresserunt, aut cum bellum essent gesturi, aut cum jam id gererent, ipsamque rerum dictarum exquisitam rationem memoria retinere difficile fuit, cum mihi, qui res a me ipso auditas narro, tum etiam aliis, qui *eas* aliunde *acceptas* mihi renuntiarunt. Verum ut singuli semper de rebus præsentibus ea, quæ maxime consentanea erant, mihi ad universam rerum vere dictarum sententiam *summamque*, quam proxime *conjecturis* accedenti dicere

-τα δ. μαλιϛ' ειπειν A, C, D, E, I. -(της om. ou du moins transposé) ξυμπασης της γνωμης A. -των αληθως λεχθεντων. D'ici jusqu'à εν τῳ πωλεμῳ, lacune. *idem* I. Ne nous décourageons pas de l'état mutilé de ce passage précieux, où Thucydide assure la postérité de sa véracité historique.

videbantur, sic *a me* commemorata sunt. [2] At vero res in ipso bello gestas, non quas a quolibet audivi, dignas duxi, quas scriberem, neque ut mihi videbantur; sed et eas, quibus ipse interfui, et quas singulatim ex aliis, quam potui accuratissime, investigavi. Sed *hæ* difficillime cognosci poterant, quod illi, qui singulis rebus interfuerant, dum gererentur, non eadem de rebus iisdem dicerent; sed prout quisque *aut* in alterutros amore propensior erat, aut reminiscebatur, *eas ita referret.* [3] Verum *mea scripta,* quia nullæ in ipsis existant fabulæ, *lectoribus* fortasse minus jucunda videbuntur. [4] Sed satis mihi erit, illos qui rerum gestarum veritatem spectare volent, et eorum, quæ (ut sunt humana) rursus aliquando futura sunt ejusmodi, et similia, ea judicare utilia. Nam *mea Historia* potius ut monumentum perventurum ad posteros, quam ludicrum certamen, quod in præsentia audiatur, stat in medio positum.

Cap. 23. Bellorum autem superiorum, id, quod cum

une cause évidente, c'est-à-dire, un ὁμοιοτελευτον a occasionné l'accident, et d'ailleurs tous les autres manuscrits nous garantissent la pureté et l'authenticité de ce morceau, dont j'ai essayé dans mes notes, d'indiquer les beautés. — 2. ουκ εκ των παρατυχοντων G, H. - εμοι δοκει A, G, H. - και και παρα των αλλων A, και περι των αλλων A, I. - αλλ' ὡς ἑκατερω A, F, G. - μνημης εχει (οι s. ει) A. — 3. το (μη om.) μυθωδες αυτων E. — 4. των (τε om.) γεγενημενων A. - κατα το (ανινον par abréviation de ανθρωπινον. B, C. A *idem*, et de plus s. l. τους ανους par abréviation de τους ανθρωπους κατα το ανθρωπινον D, E. - τοιουτων (οντων om.) A, B, C, D, E, F, G, H, I. Sur cet οντων qui appartient peut-être à Thucydide, et que cependant proscrivent Duker, Abresch, Reiske, Gottl., et tous les neuf manuscrits, voyez et mes notes relatives à ce passage - κτηματα τε εις αει A; κτημα τε εις αει F, G.

Chap. 23. 1. των δε προτερον εργων (ο s. ω, *ead. m.*) - και (τουτο om.) ὁμως D, I. - δυοιν ναυμαχιαιν A, C, D, E, F, I. Port Royal, liv. 2, chap. 11,

οὕτως

οὕτως εἴρηται. 2 τὰ δ᾽ ἔργα τῶν πραχθέντων ἐν τῷ πολέμῳ, οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος πυνθανόμενος ἠξίωσα γράφειν, οὐδ᾽ ὡς ἐμοὶ ἐδόκει, ἀλλ᾽ οἷς τε αὐτὸς παρῆν, καὶ παρὰ τῶν ἄλλων, ὅσον δυνατὸν, ἀκριβείᾳ περὶ ἑκάστου ἐπεξελθών. ἐπιπόνως δὲ εὑρίσκετο, διότι οἱ παρόντες τοῖς ἔργοις ἑκάστοις, οὐ ταυτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἔλεγον, ἀλλ᾽ ὡς ἑκατέρων τις εὐνοίας ἢ μνήμης ἔχοι. 3 καὶ ἐς μὲν ἀκρόασιν ἴσως τὸ μὴ μυθῶδες αὐτῶν, ἀτερπέστερον φανεῖται. 4 ὅσοι δὲ βουλήσονται τῶν τε γενομένων τὸ σαφὲς σκοπεῖν, καὶ τῶν μελλόντων ποτὲ αὖθις, κατὰ τὸ ἀνθρώπειον, τοιούτων [ὄντων] καὶ παραπλησίων ἔσεσθαι, ὠφέλιμα κρίνειν αὐτὰ, ἀρκούντως ἕξει. κτῆμά τε ἐς ἀεὶ μᾶλλον, ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν, ξύγκειται.

Κεφ. κγ΄. Τῶν δὲ πρότερον ἔργων μέγιστον ἐπράχθη

enseigne que δυειν est pour le féminin. Voilà encore six manuscrits, contraires à sa doctrine, car δυοιν se construit avec un féminin, ici et 1, 20, 4, et ailleurs. - (και πεζομαχιαιν om.) ταχειαν D. Les deux mots omis sont essentiels. Un ὁμοιοτελευτον a seul causé leur omission. Le scholiaste explique très-bien le Πεζομαχιαι δυο, par εν Πυλαις, εν Πλαταιαις. - κρισιν εσχω F. - εισι δ᾽ αἱ και C, D, E, I. - μετεβαλλον A. - τοσαι δε (ανθρωπων om.) F. - (και φονος) ὁ μεν A; B donne και φθονος ὁ μεν. — 2. τα τε προτερα ακοη C. - επι πλειστον ἁμα (μερος s. l. *ead. m.* γης και ισχυρωτεροι οἱ αυτοι I; επι πλ. ἁμα μερος (της avec sig. de doute) και ισχυροτατοι A; B et C ne diffèrent de notre texte que sur le mot ισχυροτατοι. B donne ισχυροτεροι (α s. ε, et τ s. ρ); et C porte ισχυροτατοι, et s. l. γρ. ισχυροτεροι C. - παρα του (α s. ου, *ead. m.*) D. - αυχμοι τε ετι (στι s. τι) C. - (και om.) λιμοι A, C. - και (ἡ s. l.) ουχ C; και (ἡ om. ουχ F, G, H. - (βλαψασα om.) και μερος *bis.* F. - ξυνεπεθεντο F. — 3. Αθην. και Πελοποννησιοι A, E; Αθην. και Λακεδαιμονιοι F. - τας τριακοντουτις H. - αφ᾽ αυτοις F. - (δι om.) ὁτι δε ελυσαν C; διοτε ελυσαν

τὸ Μηδικόν. καὶ τοῦτο ὅμως δυεῖν ναυμαχίαιν καὶ πεζομαχίαιν ταχεῖαν τὴν κρίσιν ἔσχε. τούτου δὲ τοῦ πολέμου μῆκός τε μέγα προὔβη, παθήματά τε ξυνηνέχθη γενέσθαι ἐν αὐτῷ τῇ Ἑλλάδι οἷα οὐχ ἕτερα ἐν ἴσῳ χρόνῳ. οὔτε γὰρ πόλεις τοσαίδε ληφθεῖσαι ἠρημώθησαν, αἱ μὲν ὑπὸ βαρβάρων, αἱ δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἀντιπολεμούντων (εἰσὶ δὲ αἳ καὶ οἰκήτορας μετέβαλον ἁλισκόμεναι)· οὔτε φυγαὶ τοσαίδε ἀνθρώπων· καὶ φόνος, ὁ μὲν, κατ' αὐτὸν τὸν πόλεμον, ὁ δὲ, διὰ τὸ στασιάζειν. 2 τά τε πρότερον ἀκοῇ μὲν λεγόμενα, ἔργῳ δὲ σπανιώτερον βεβαιούμενα, οὐκ ἄπιστα κατέστη, σεισμῶν τε πέρι, οἳ ἐπὶ πλεῖστον ἅμα μέρος γῆς καὶ ἰσχυρότατοι οἱ αὐτοὶ ἐπέσχον· ἡλίου τε ἐκλείψεις, αἳ πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα ξυνέβησαν· αὐχμοί τε ἔστι παρ' οἷς μεγάλοι, καὶ ἀπ' αὐτῶν καὶ λιμοί· καὶ ἡ οὐχ ἥκιστα βλάψασα, καὶ μέρος τι φθείρασα, ἡ λοιμώδης νόσος. ταῦτα γὰρ πάντα μετὰ τοῦδε τοῦ πολέμου ἅμα ξυνεπέθετο. 3 ἤρξαντο δὲ αὐτοῦ Ἀθηναῖοι καὶ Πελοποννήσιοι, λύσαντες τὰς τριακοντούτεις σπονδὰς, αἳ αὐτοῖς ἐγένοντο μετὰ Εὐβοίας ἅλωσιν. Διότι δ' ἔλυσαν, τὰς αἰτίας ἔγραψα πρῶτον, καὶ τὰς διαφορὰς, τοῦ μή τινας ζητῆσαί ποτε, ἐξ ὅτου τοσοῦτος πόλεμος τοῖς Ἕλλησι κατέστη. 4 τὴν μὲν γὰρ ἀληθεστάτην πρόφασιν, ἀφανεστάτην δὲ λόγῳ, τοὺς Ἀθηναίους ἡγοῦμαι, μεγάλους γιγνομένους, καὶ φόβον

H. - τας αιτιας προεγραψα A, F, G, H. - του μη τινα ζητησαι A, F, G. — 4. την μεν (γαρ om.) αληθ. E. - μεγαλους (γιγνομενους om.) A. - αναγ. εις το πολε-

Medis est gestum, maximum fuit; hoc ipsum tamen duobus navalibus, et totidem pedestribus præliis celeriter est finitum. At hujus belli tum longitudo longe processit, tum clades in ipso Græciæ contigerunt, quales eodem temporis spatio nunquam alias. Nam *in aliis bellis* neque tot urbes captæ vastatæque sunt, aliæ quidem a barbaris, aliæ vero a *Græcis* ipsis bellum inter se gerentibus: (nonnullæ etiam captæ incolas mutarunt) neque tot exsilia hominum *contigerunt;* neque tot cædes aliæ quidem propter ipsum bellum, aliæ vero propter seditiones *commissæ.* 2 Et quæ antea fama quidem ferebantur, sed re ipsa rarius confirmabantur, non incredibilia evaserunt, *ut sunt ea, quæ traduntur* et de terræ motibus, qui *in hoc bello* simul et maximam orbis terrarum partem occuparunt, et vehementissimi fuerunt; et solis defectiones, quæ frequentiores acciderunt, quam unquam ante memoratæ fuerint: et apud nonnullos magnæ siccitates, et fames ex ipsis natæ, et pestilens morbus, qui *Græciam* non minimo detrimento affecit, quinetiam quandam *ejus* partem absumsit. Hæc enim omnia cum hoc bello simul invaserunt. 3 Ejus autem initium fecerunt Athenienses et Peloponnesii, ruptis tricennalibus fœderibus, quæ post Eubœam captam inter se fecerant. Cur autem *hæc illi* ruperint, causas, et dissidia in primis scripsi, ne quis aliquando requirat, unde tantum bellum inter Græcos sit conflatum. 4 Nam verissimam quidem, sed sermone minime celebratam causam *fuisse* puto, Athenienses, qui, quod in dies crescerent, et ter-

μειν A, G; αναγ. εις το πολεμειν. D'ici jusqu'à κατεστησαν mot rayé *al. m.*, lacune dans E. - αἱ δε εις το A, G, H; αἱ δε ες το F. - αἱ δε ησαν A, F, G, H.

rorem Lacedæmoniis incuterent, belli movendi necessitatem *ipsis* imposuerint. Sed causæ, quæ propalam utrinque ferebantur, propter quas ruptis fœderibus bellum susceperunt, istæ fuerunt.

CAP. 24. EPIDAMNUS est urbs ad dextram sita navigantibus Ionium sinum versus. Huic autem finitimi sunt Taulantii barbari, gens Illyrica. Hanc urbem Corcyræi quidem missa colonia condiderunt : sed coloniæ dux fuit Phalius Eratoclidæ *filius*, genere Corinthius, ab Hercule oriundus, ex metropoli *more ac* instituto prisco arcessitus. Nonnulli etiam Corinthii, et alii præterea Doricæ gentis homines ejus coloniæ socii fuerunt. 2 Progressu vero temporis, Epidamniorum urbs magna, populoque frequens evasit. Sed cum *ejus cives* jam multos annos (ut fertur) seditionibus intestinis laborassent, quodam finitimorum barbarorum bello attriti, magnaque potentiæ parte privati sunt. Novissime vero, ante hoc bellum, illorum plebs potentissimos quosque *cives* ejecit. At illi, cum *inde* discessissent, cum barbaris, *ad quos se receperant*, eos, qui in urbe erant, terra marique prædabantur. 3 Epidamnii vero, qui in urbe erant, cum *ab illis* premerentur, Corcyram, ut ad suæ coloniæ matrem, legatos mittunt, orantes, ne se perdi sinerent : sed et profugos sibi reconciliarent, bellumque

Chap. 24. 1. δεξια εισπλεοντι G. - προσοικειουσι C. - Ταλαντιοι A; Ταβλαντιοι D, I. - ταυτην απωκησαν D. - οικ. δε εγενετο C. - γενους (ος S. ους) των A. - των (αμφ' le μ rayé, *ead. m.*) Ἡρακλεους D. - ξυνωκησαν δε A, I. - και (των an.) Κορινθιων A, D, F, G, H. - και (αλλοι εκ om.) του αλλου Δωρικου γενους A, C, D, H. — 2. Επιδαμνιων δυναμις μεγαλη C, D, E. - ὡς λεγεται ετη πολλα, απο A. - (εξ om.) εδιωξε A. — 3. εις την Κερκυραν A. - ουσαν και των τον G. - φευοντας (γ s. υ) B. - ξυναλλαξαι A, B, C. - εις το Ἡραιον C, G. Au mot ἡραιον, voyez

παρέχοντας τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἀναγκάσαι ἐς τὸ πολεμεῖν· αἱ δ' ἐς τὸ φανερὸν λεγόμεναι αἰτίαι, αἵδ' ἦσαν ἑκατέρων, ἀφ' ὧν λύσαντες τὰς σπονδὰς, ἐς τὸν πόλεμον κατέστησαν.

Κεφ. κδ΄. ΈΠΙΔΑΜΝΌΣ ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἰόνιον κόλπον. προσοικοῦσι δ' αὐτὴν Ταυλάντιοι βάρβαροι, Ἰλλυρικὸν ἔθνος. ταύτην ἀπῴκισαν μὲν Κερκυραῖοι, οἰκιστὴς δ' ἐγένετο Φάλιος Ἐρατοκλείδου, Κορίνθιος γένος τῶν ἀφ' Ἡρακλέους, κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν νόμον ἐκ τῆς μητροπόλεως κατακληθείς. ξυνῴκισαν δὲ καὶ τῶν Κορινθίων τινὲς, καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ Δωρικοῦ γένους. [2] προελθόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐγένετο ἡ τῶν Ἐπιδαμνίων πόλις μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος. στασιάσαντες δὲ ἐν ἀλλήλοις ἔτη πολλὰ, ὡς λέγεται, ἀπὸ πολέμου τινὸς τῶν προσοίκων βαρβάρων ἐφθάρησαν, καὶ τῆς δυνάμεως τῆς πολλῆς ἐστερήθησαν. τὰ δὲ τελευταῖα, πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου, ὁ δῆμος αὐτῶν ἐξεδίωξε τοὺς δυνατούς. οἱ δὲ ἀπελθόντες μετὰ τῶν βαρβάρων ἐλῄζοντο τοὺς ἐν τῇ πόλει κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. [3] οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει ὄντες Ἐπιδάμνιοι, ἐπειδὴ ἐπιέζοντο, πέμπουσιν ἐς τὴν Κέρκυραν πρέσβεις, ὡς μητρόπολιν οὖσαν, δεόμενοι μὴ σφᾶς περιορᾷν φθειρομένους, ἀλλὰ τούς τε φεύγοντας συναλλάξαι σφίσι, καὶ τὸν τῶν βαρβάρων πόλεμον καταλῦσαι. ταῦτα δὲ ἱκέται καθεζόμενοι ἐς τὸ Ἡραῖον ἐδέοντο. οἱ δὲ Κερ-

dans mes notes une scholie inédite, et intéressante. – αλλα ατραχτυς A, F, G, H.

κυραῖοι τὴν ἱκετείαν οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀπράκτους ἀπέπεμψαν.

Κεφ. κέ. Γνόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι οὐδεμίαν σφίσιν ἀπὸ Κερκύρας τιμωρίαν οὖσαν, ἐν ἀπόρῳ εἴχοντο θέσθαι τὸ παρόν· καὶ πέμψαντες ἐς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπήροντο, εἰ παραδοῖεν Κορινθίοις τὴν πόλιν, ὡς οἰκισταῖς, καὶ τιμωρίαν τινὰ πειρῷντο ἀπ' αὐτῶν ποιεῖσθαι. ὁ δ' αὐτοῖς ἀνεῖλε, παραδοῦναι, καὶ ἡγεμόνας ποιεῖσθαι. [2] ἐλθόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐς τὴν Κόρινθον, κατὰ τὸ μαντεῖον παρέδοσαν τὴν ἀποικίαν, τόν τε οἰκιστὴν ἀποδεικνύντες σφῶν ἐκ Κορίνθου ὄντα, καὶ τὸ χρηστήριον δηλοῦντες. ἐδέοντό τε μὴ σφᾶς περιορᾶν διαφθειρομένους, ἀλλ' ἐπαμῦναι. [3] Κορίνθιοι δὲ, κατά τε τὸ δίκαιον, ὑπεδέξαντο τὴν τιμωρίαν, (νομίζοντες οὐχ ἧσσον ἑαυτῶν εἶναι τὴν ἀποικίαν ἢ Κερκυραίων·) ἅμα δὲ καὶ μίσει τῶν Κερκυραίων, ὅτι αὐτῶν παρημέλουν, ὄντες ἄποικοι. [4] οὔτε γὰρ ἐν πανηγύρεσι ταῖς κοιναῖς διδόντες γέρα τὰ νομιζόμενα, οὔτε Κορινθίῳ ἀνδρὶ προκαταρχόμενοι τῶν ἱερῶν, ὥσπερ αἱ ἄλλαι ἀποικίαι· περιφρονοῦντες δὲ αὐτοὺς, καὶ χρημάτων δυνάμει ὄντες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὅμοια τοῖς Ἑλλήνων πλουσιωτάτοις, καὶ τῇ ἐς πόλεμον παρασκευῇ δυνατώτεροι. [5] ναυτικῷ δὲ

Chap. 25. 1. σφισι τιμωριαν απο Κερκυρας ουσαν A. - εις Δελφους A. - τον θεον επηρωντο ει παραδ. A; επηροντο ει π F, G, H, I. A ces cinq autorités nous pouvons joindre celle de A, qui donne le même mot à la différence près de ω au lieu de ο. Je me suis en conséquence décidé à insérer dans le texte cette leçon qu'Est. préféroit avec raison à επηρωτων. - επειρωντο απ' A; πειρωντ' απ' B, C, D; E donne πειρωντ' et par correct. *al. m.* πειρωντο. - ὁ δ' αυτην απειλε παραδουναι C. — 2. κ. το μαντειον (παρεδοσαν την αποικιαν om.) C.

barbarorum finirent. Hæc autem supplices in Junonis templo sedentes rogabant. Sed Corcyræi preces *eorum* non admiserunt : at re infecta *eos* remiserunt.

Cap. 25. Cum autem Epidamnii nullam a Corcyræis opem sibi latam viderent, ambigebant, quonam modo in præsenti rerum statu se gerere deberent. Quare *legatis* Delphos missis, Deum consuluerunt, an Corinthiis, ut coloniæ deductoribus, urbem dederent, operamque darent ut aliquid auxilii ab illis impetrarent. Ille vero ipsis respondit, ut urbem *Corinthiis* dederent, eosque sibi duces assumerent. [2] Epidamnii vero, Corinthum profecti, coloniam oraculi jussu dediderunt, demonstrantes et ipsum suæ coloniæ ducem Corinthium fuisse, et Dei oraculum declarantes, eosque rogabant, ne se perdi sinerent : sed sibi *opem* ferrent. [3] Corinthii vero et propter ipsam causæ æquitatem auxilium promiserunt, (quia coloniam istam non minus suam, quam Corcyræorum esse ducebant). Simul etiam propter odium, quo Corcyræos prosequebantur, quia *Corcyræi*, licet essent *Corinthiorum* coloni, ipsos *tamen* contemnebant. [4] Nam neque in publicis solemnitatibus consuetos honores *ipsis* tribuebant, neque in sacrificiis, quum viscera distribuebant, a viro Corinthio auspicabantur, quemadmodum cæteræ coloniæ. Sed illos contemnebant, quod pecuniarum copia, vel ditissimis quibusque illius sæculi Græcis pares essent, et bellico apparatu pollerent.[5] Quin-

- αποδεικνυοντες σφων D. - (δια om.) φθειρομενους C, E. — 3. ουχ ἡσσον (ἑαυτων om.) ειναι A. — 4. προκατερχομενοι των C. - εκεινον (τον χρονον s. l. *al. m.*) G. - ὁμοια τοις Ἑλλησι (πλουσιωτατοις om.) ou plutôt remplacé par δυνατωτατοις) A. - και τη παρασκευη τη ες πολεμον E. — 5. ναυτικῳ δε εστιν ὁτε και πολυ προεχειν επαιρομενοι A. - και κατα την (των om.) Φαιακων E. - εξηρ. τον ναυτικον G. - και ησαν (ουκ marg. *al. m.*) αδυνατοι I. - τριηρεις εικοσι γαρ F.

etiam classe interdum *se cæteris* longe præstare gloriabantur, præsertim quod Phæaces Corcyram olim tenuissent, qui rerum nauticarum gloria floruerant. Quamobrem etiam *ipsi* classi parandæ operam studiosius dabant, nec parum potentes erant. Nam centum et viginti naves ipsis fuerunt, quum bellum gerere cœperunt.

Cap. 26. Corinthii igitur, cum omnium istarum rerum *justas* haberent querelas, auxilium et Ambraciotarum ac Leucadiorum atque suorum *civium* præsidia lubenter Epidamnum miserunt, omnibus, qui illuc habitandi causa se conferre voluissent, facta eundi potestate. Hæc autem præsidia itinere pedestri Apolloniam iverunt, quæ erat Corinthiorum colonia, Corcyræorum metu, ne ab illis mare trajicere prohiberentur. [2] Corcyræi vero, ubi colonos, et præsidia Epidamnum pervenisse, coloniam-

Chap. 26. 1. *και αυτων φρουρους* I. - *πεζῃ εις Απολ.* D, E, I. - *κατα θαλασσαν* A, C; D, porte *κ. θαλασσαν* avec ττ s. σσ. — 2. *επει* (*δη* om.) *ησθοντο* A; *επειδη ησθοντο* B, C, F, G, H, I. Les imperf. et les prétendus 2. aoristes, étant dans la vérité un seul et même tems, je serois tenté de remplacer *ησθηντο* par *ησθοντο*. - *εις την επιδ. ἥκοντας* A. - *και πλασαντες μυθους* F. - *εις την Κερκυραν* A, C, I. - *ταφους δε επιδεικνυντες* G, H. - *εδεοντο τε σφας* A. Sur ce *τε*, que l'on supprime bien souvent, parce qu'on ne lui donne que la signification de *και*, ou qu'on le juge mal-à-propos explétif, voyez ma lettre à M. Bast, p. 5. — 3. *ὡς δε οἱ Επιδαμνιοι* G, H, I. Les mêmes manuscrits G, H, qui portent *ὡς*, ne donnent point *αλλα* devant *στρατευουσιν*, ce qui offre, je crois, le vrai texte de Thucydide. Voici l'ancien texte: *οἱ δε Επιδαμνιοι ουδεν αυτων ὑπηκουσαν, αλλα στρατευουσιν επ' αυτους οἱ Κερκυραιοι*. Quand on a lu cette phrase, *οἱ δε Επιδαμνιοι ουδεν αυτων ὑπηκουσαν*; arrivé au mot *αλλα*, on croit qu'il s'agit encore des Epidamniens; qu'on annonce après *αλλα*, quelque chose de contraire à ce qui a été dit précédemment des Epidamniens; ce qui me semble donner des idées tout-à-fait incohérentes. Adoptons le nouveau texte, des deux phrases n'en faisons qu'une; et dès-lors plus d'incohérence, plus de style

καὶ πολὺ προέχειν ἔστιν ὅτε ἐπαιρόμενοι, καὶ κατὰ τὴν τῶν Φαιάκων προενοίκησιν τῆς Κερκύρας, κλέος ἐχόντων τὰ περὶ τὰς ναῦς. ᾗ καὶ μᾶλλον ἐξηρτύοντο τὸ ναυτικὸν, καὶ ἦσαν οὐκ ἀδύνατοι. τριήρεις γὰρ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ὑπῆρχον αὐτοῖς, ὅτε ἤρχοντο πολεμεῖν.

Κεφ. κϛ'. Πάντων οὖν τούτων ἐγκλήματα ἔχοντες οἱ Κορίνθιοι, ἔπεμπον ἐς τὴν Ἐπίδαμνον ἄσμενοι τὴν ὠφέλειαν, οἰκήτορά τε τὸν βουλόμενον ἰέναι κελεύοντες, καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λευκαδίων καὶ ἑαυτῶν φρουρούς. ἐπορεύθησαν δὲ πεζῇ ἐς Ἀπολλωνίαν, Κορινθίων οὖσαν ἀποικίαν, δέει τῶν Κερκυραίων, μὴ κωλύωνται ὑπ' αὐτῶν κατὰ θάλατταν περαιούμενοι. [2] Κερκυραῖοι δὲ, ἐπειδὴ ᾔσθηντο τούς τε οἰκήτορας καὶ φρουροὺς ἥκοντας ἐς τὴν Ἐπίδαμνον,

haché, dès lors s'offrent à nous des rapports logiques qui n'existent pas, ce me semble, dans l'ancien texte. Reiske, voudroit bien supprimer αλλα, et propose de lire στρατευουσιν ου, ou δι' ἁ στρατευουσιν. Mais ce savant va contre l'autorité des manuscrits. D'après toutes ces considérations, je donne le texte des manuscrits, G, H. Nous avons, Ch. 29, 1, de ce livre la même forme de phrase, Κορινθιοι δε ουδεν τουτων ὑπηκουον· αλλ' επειδη, etc.; mais après αλλα, c'est-à-dire, dans le deuxième membre, c'est des Corinthiens qu'il s'agit; dans le premier membre, les Corinthiens sont le *sujet* de ὑπηκουον; ils le sont encore de επλεον au second membre, marche naturelle qui ne se retrouve pas dans la phrase de ce chap. 26. - H donne εαυτους στρατ. au lieu de επ' αυτους στρ. H. - τεσσαρ. ναυσι F, G. - (ὡς om.) καταξοντες A. Le manuscrit A me semble donner la vraie leçon. Les Epidamniens n'accèdent à aucune des propositions, ουδεν ὑπηκουσαν. Les Corcyréens en conséquence du refus, vont les attaquer, soutenus et fortifiés du parti des exilés qu'ils veulent faire rentrer dans leurs foyers. Voilà le sens que donne καταξοντες. Si nous lisons ὡς καταξοντες, *comme pour les ramener*, contre l'intention de Thucydide, nous restreignons sa pensée. ὡς est donc aussi déplacé ici,

τήν τε ἀποικίαν Κορινθίοις δεδομένην, ἐχαλέπαινον· καὶ πλεύσαντες εὐθὺς πέντε καὶ εἴκοσι ναυσὶ, καὶ ὕστερον ἑτέρῳ στόλῳ, τούς τε φεύγοντας ἐκέλευον κατ' ἐπήρειαν δέχεσθαι αὐτοὺς (ἦλθον γὰρ ἐς τὴν Κέρκυραν οἱ τῶν Ἐπιδαμνίων φυγάδες, τάφους τε ἀποδεικνύντες καὶ ξυγγένειαν, ἣν προϊσχόμενοι, ἐδέοντο σφᾶς κατάγειν), τούς τε φρουροὺς, οὓς οἱ Κορίνθιοι ἔπεμψαν, καὶ τοὺς οἰκήτορας ἀποπέμπειν. 3 οἱ δὲ Ἐπιδάμνιοι οὐδὲν αὐτῶν ὑπήκουσαν, ἀλλὰ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι ναυσὶ τεσσαράκοντα μετὰ τῶν φυγάδων, [ὡς] κατάξοντες αὐτοὺς, καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς προσλαβόντες. 4 προσκαθεζόμενοι δὲ τὴν πόλιν, προεῖπον, Ἐπιδαμνίων τε τὸν βουλόμενον καὶ τοὺς ξένους, ἀπαθεῖς ἀπιέναι· εἰ δὲ μὴ, ὡς πολεμίοις χρήσεσθαι. ὡς δ' οὐκ ἐπείθοντο, οἱ μὲν Κερκυραῖοι (ἔστι δ' ἰσθμὸς τὸ χωρίον) ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν.

Κεφ. κζʹ. Κορίνθιοι δ', ὡς αὐτοῖς ἐκ τῆς Ἐπιδάμνου ἦλθον ἄγγελοι, ὅτι πολιορκοῦνται, παρεσκευάζοντο στρατιάν· καὶ ἅμα ἀποικίαν ἐς τὴν Ἐπίδαμνον ἐκήρυσσον, ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ τὸν βουλόμενον ἰέναι. εἰ δέ τις τοπαραυτίκα μὲν μὴ ἐθέλει ξυμπλεῖν, μετέχειν δὲ βούλεται τῆς ἀποικίας, πεντήκοντα δραχμὰς καταθέντα Κορινθίας μένειν. 2 ἦσαν δὲ καὶ οἱ πλέοντες πολλοὶ, καὶ οἱ τὸ ἀργύριον

qu'il est expressif au chap. 25, 1, de ce livre. Voyez la note sur ὡς οἰκισταῖς. Nous croyons y avoir expliqué le véritable sens de ὡς. - (αυτους om.) και τους Ιλλυριους A, B, C, F; (αυτους om.) και τους Ιλλυρικους I; προσλαμβοντες D; I donne aussi προσλαμβοντες, mais le μ en est rayé. Avant d'arriver à λαμβανω, on a dit λαμβω. προσλαμβοντες, forme peu usitée, et peut-être corrigée par cette raison, auroit bien pu être em-

que Corinthiis deditam intellexerunt, rem iniquo animo tulerunt, statimque *eo* cum XXV navibus profecti, dein altera classe, minaciter ipsis imperarunt, ut exsules reciperent, (nam Epidamnii exsules Corcyram venerant, demonstrantes monumenta, et cognationem, quam prætendentes, orabant *eos*, ut se *in patriam* reducerent) et præsidia, quæ Corinthii miserant, et *novos* colonos remitterent. [3] Sed Epidamnii nulla ipsorum imperata fecerunt. Quamobrem Corcyræi cum infesto quadraginta navium exercitu, et exsulibus (ut) eos reducturi, ac Illyriis *in armorum societatem* assumtis, bellum illis intulerunt. [4] Urbem autem obsidentes, denuntiarunt, ut et de Epidamniis, qui vellet, et peregrini impune abirent: alioqui ut hostes tractatum iri. Sed cum *Epidamnii illis* non parerent, Corcyræi quidem (ille autem locus est Isthmus) urbem obsidere cœperunt.

Cap. 27. Corinthii vero, postquam nuntii Epidamno *ad ipsos* venerunt, qui urbem obsideri nuntiarunt, exercitum parare cœperunt. Simul etiam coloniam Epidamnum deducendam edixerunt, ea lege, ut qui vellet *illuc* iret, pari *jure*, parique *honore cum cæteris civibus futurus.* Quod si quis protinus cum *cæteris* navigare nollet, et tamen coloniæ particeps esse vellet, numeratis quinquaginta drachmis Corinthiis *ei in urbe* remanere

ployée par Thucydide. La variante de F, se borne à Ιλλιριυς. — 4. προσκαθ. δε τῃ πολει B, D, I, leçon qu'Estienne préfère à την πολιν. - πολ. χρησασθαι B, C, D, H, I. - εστι δε ισθμος A, H. - το χωρειον F.

Chap. XXVII. 1. Κορινθιοι δε ὡς F. - παρεσχ. στρατειαν A, C, E. - μη εθελοι B, H; μεν (μη s. l. *al. m.*) εθελει G; μη εθελει (οι s. ει *ead. m.*) I. - Κορινθιοις μενειν C, D, E, G, H, I. — 2. τ'αργυριον καταβ. A, F, G, H. - σφας ξυμπροπεμψειν A, F, G, H. - κωλυοιντο ὑπο C. - 3. ναυσι συμπ. (ξ. s. l.) G. - Κεφαλληνων A. - και

licere dixerunt. [2] Fuerunt autem permulti, et qui navigarunt, et qui pecuniam numerarunt. Rogarunt etiam Megarenses, ut suis navibus se comitari vellent, si forte suæ navigationis cursus a Corcyræis impediretur. [3] Illi vero cum illis navigare octo navibus parabant, et Palenses Cephalleniorum, quatuor. Epidaurios quoque rogarunt, qui quinque præbuerunt. Hermionenses vero, unicam. Et Trœzenii, duas. Leucadii, decem. Et Ambraciotæ, octo. A Thebanis vero, et Phliasiis pecunias petierunt, ab Eleis naves vacuas et pecunias. [4] Ipsorum vero Corinthiorum naves triginta, et tria militum gravis armaturæ millia parabantur.

Cap. 28. Postquam vero Corcyræi hunc apparatum audierunt, Corinthum profecti cum Lacedæmoniis, Sicyoniisque legatis, quos sibi adjunxerant, jusserunt Corinthios præsidia et *novos* colonos Epidamno deducere, ut ex urbe, quæ ad eos nihil pertineret. Quod si eam sibi vindicare pergerent, in Peloponneso, apud illas civitates, de quibus inter utrosque convenisset, volebant jure disceptare. [2] Utris autem colonia fuisset adjudicata, hos ea potiri. Quinetiam oraculo Delphico *rem controversam* committere volebant. Sed bellum fieri non sinebant, *idque dissuadebant* : alioqui, si illi vim *sibi* facerent, dicebant se coactum iri auxilii *præsidiique* causa, illos sibi facere amicos, quos nollent, alterutros eorum, qui potentia tunc præstarent. Corinthii vero ipsis responderunt, si naves et barbaros ab Epidamno

Επιδαυριων εδεηθησαν A. - Ἑρμιονεις δε E. - και Τριζηνιοι E. - φλυασιυς· Ηλιυς δε A. - 4. Κορινθιων δε αυτων E.

Chap. XXVIII. 1. επει δε επυθοντο C, D, E. - ες Κορινθον A, F, G. - τυς (εν om.) Επιδαμνῳ D. - φρυρας τε και οικ. C. - εν Πελοποννησῳ C, E. - αἷς αν (marg. *al.* m_R αμφοτεροι) ξυμβωσιν I. — 2. και εντῳ Δελ. μ. D. - τυτοις

καταβάλλοντες. ἐδεήθησαν δὲ καὶ τῶν Μεγαρέων ναυσὶ σφᾶς ξυμπροπέμψαι, εἰ ἄρα κωλύοιντο ὑπὸ Κερκυραίων πλεῖν. [3] οἱ δὲ παρεσκευάζοντο αὐτοῖς ὀκτὼ ναυσὶ ξυμπλεῖν, καὶ Παλῆς Κεφαλλήνων, τέσσαρσι. καὶ Ἐπιδαυρίων ἐδεήθησαν, οἳ παρέσχον πέντε. Ἑρμιονῆς δὲ, μίαν· καὶ Τροιζήνιοι, δύο· Λευκάδιοι δὲ, δέκα· καὶ Ἀμπρακιῶται, ὀκτώ. Θηβαίους δὲ χρήματα ᾔτησαν, καὶ Φλιασίους· Ἠλείους τε ναῦς τε κενὰς καὶ χρήματα. [4] αὐτῶν δὲ Κορινθίων νῆες παρεσκευάζοντο τριάκοντα, καὶ τρισχίλιοι ὁπλῖται.

Κεφ. κή. Ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο οἱ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευὴν, ἐλθόντες εἰς Κόρινθον μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Σικυωνίων πρέσβεων, οὓς παρέλαβον, ἐκέλευον Κορινθίους τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ φρουρούς τε καὶ οἰκήτορας ἀπάγειν, ὡς οὐ μετὸν αὐτοῖς Ἐπιδάμνου. εἰ δέ τι ἀντιποιοῦνται, δίκας ἤθελον δοῦναι ἐν Πελοποννήσῳ παρὰ πόλεσιν, αἷς ἂν ἀμφότεροι ξυμβῶσιν. [2] ὁποτέρων δ' ἂν δικασθῇ εἶναι τὴν ἀποικίαν, τούτους κρατεῖν. ἤθελον δὲ καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς μαντείῳ ἐπιτρέψαι. πόλεμον δὲ οὐκ εἴων ποιεῖν· εἰ δὲ μὴ, καὶ αὐτοὶ ἀναγκασθήσεσθαι ἔφασαν, ἐκείνων βιαζομένων, φίλους ποιεῖσθαι οὓς οὐ βούλονται, ἑτέρους τῶν νῦν ὄντων μᾶλλον, ὠφελείας ἕνεκα. οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀπεκρίναντο αὐτοῖς, ἢν τάς τε ναῦς καὶ τοὺς βαρβάρους ἀπὸ Ἐπιδάμνου ἀπαγάγωσι, βουλεύσεσθαι. [3] πρότερον δὲ,

κρατειν C. - αναγκ. εφασκον G. - ὓς αν βυλωνται F. - οντων (μαλλον om.) F. - (αυτοις marg.) ην τας A. - απο Επιδ. απαγωσι A, F, G, H. - βυλευσασθαι A, B, C, E, F. — 3. δ' ὐ καλως A, C, G, H, I. - εχει, τὺς μεν A. - αυτὺς δε δικαζ. A, F, G, H, I. - τὺς εν Επ. απαγωσι B, C, I. - Κερκ. δε αντιλεγοι D. - ἑτοιμα δε ειναι E. - ειναι (και om. et ὡςε s. l.) αμφοτερὺς A.

οὐ καλῶς ἔχειν, τοὺς μὲν πολιορκεῖσθαι, ἑαυτοὺς δὲ δικάζεσθαι. Κερκυραῖοι δὲ ἀντέλεγον, ἢν καὶ ἐκεῖνοι τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ ἀπαγάγωσι, ποιήσειν ταῦτα. ἕτοιμοι δὲ εἶναι καὶ ὥστε ἀμφοτέρους μένειν κατὰ χώραν, σπονδὰς δὲ ποιήσασθαι ἕως ἂν ἡ δίκη γένηται.

Κεφ. κθ'. Κορίνθιοι δὲ οὐδὲν τούτων ὑπήκουον· ἀλλ' ἐπειδὴ πλήρεις αὐτοῖς ἦσαν αἱ νῆες, καὶ οἱ ξύμμαχοι παρῆσαν, προπέμψαντες κήρυκα πρότερον πόλεμον προεροῦντα Κερκυραίοις, ἄραντες ἑβδομήκοντα ναυσὶ καὶ πέντε, δισχιλίοις τε ὁπλίταις, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Ἐπίδαμνον, Κερκυραίοις ἐναντία πολεμήσοντες. ἐστρατήγει δὲ τῶν μὲν νεῶν Ἀριστεὺς ὁ Πελλίχου, καὶ Καλλικράτης ὁ Καλλίου, καὶ Τιμάνωρ ὁ Τιμάνθους· τοῦ δὲ πεζοῦ, Ἀρχέτιμός τε ὁ Εὐρυτίμου, καὶ Ἰσαρχίδας ὁ Ἰσάρχου. [2] ἐπειδὴ δὲ ἐγένοντο ἐν Ἀκτίῳ τῆς Ἀνακτορίας γῆς, οὗ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνός ἐστιν, ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, οἱ Κερκυραῖοι κήρυκά τε προέπεμψαν αὐτοῖς ἐν ἀκατίῳ ἀπεροῦντα μὴ πλεῖν ἐπὶ σφᾶς, καὶ τὰς ναῦς ἅμα ἐπλήρουν, ζεύξαντές τε τὰς παλαιάς, ὥστε πλωΐμους εἶναι, καὶ τὰς ἄλλας ἐπισκευάσαντες. [3] ὡς δὲ ὁ κήρυξ τε ἀπήγγειλεν οὐδὲν εἰρηναῖον παρὰ τῶν Κορινθίων, καὶ αἱ

Chap. XXIX. Κορινθιοι δε...... αλλ' επειδη, etc. Sur cette phrase, voyez I, 26, 3. – (παρησαν om.) προπ. A. – πολεμον (αγγελυντα, au lieu de προερυντα A; πολεμον προσερυντα D; π. προθερυντα I. – πολεμησαντες (ω s. α) B. – εστρατηγει μεν των νεων E. – ὁ πελιχυ G. – Αρχετυμος τε I. — 2. επειδη δ' εγενετο B; επει δ' εγένοντο C, D, E, I; επειδη (δε s. l. *al. m.*) εγενοντο G. – αυτοις εν Ακτιῳ I. – τυ Αμπρακιακυ G. – και ἁμα τας ναυς επληρυν A. – ζευξατες τε τας παλαιας, etc. D. Au lieu de πολλας, M. Coray lit παλαιας, changement que n'autorise aucun des neuf manuscrits. Voy. dans mes notes, l'explication

abducerent, se consultaturos. [3] Namante, rem non bene se habere *dicebant*, si illi quidem obsiderentur, ipsi vero judicio contenderent. Contra vero Corcyræi dicebant, se ista facturos, si et illi abducerent eos, qui Epidamni erant. Se etiam paratos esse *dicebant*, ut utrique *suo* loco manerent, fœdusque facerent, tantisper dum judicium fieret.

Cap. 29. At Corinthii nihil horum facere, nec *ipsis* parere voluerunt : sed postquam ipsorum naves plenæ fuerunt, et socii adfuerunt, caduceatore præmisso, qui Corcyræis bellum prius indiceret, portu solventes cum septuaginta et quinque navibus, et duobus millibus gravis armaturæ militum, Epidamnum versus navigarunt, bellum Corcyræis illaturi. Navibus autem præerat Aristæus Pellicæ, et Callicrates Calliæ, et Timanor Timanthis *filius*. Peditatui vero Archetimus Eurytimi, et Isarchidas Isarchi *filius*. [2] Postquam autem ad agri Anactorii Actium pervenerunt, ubi templum est Apollinis, in faucibus sinus Ambracii, Corcyræi caduceatorem ipsis ad Actium præmiserunt, qui vetaret *illos* contra se navigare : simul etiam naves impleverunt, et vetustas quidem junxerunt, *et jugis aptarunt*, ut navigationi idoneæ essent ; alias vero refecerunt. [3] Sed postquam caduceator nihil pacatum a Corinthiis renuntiavit : et ipsorum naves numero octoginta jam expletæ fuerunt, (nam quadraginta *naves*

que je donne à ce passage, qui me semble très-clair. — 3. ὡς δε (ὁ om.) Κηρυξ D, I. - (τε om.) απηγγειλεν E, H. - και (αἱ om.) νηες G. - ογδοηκοντας G. - ανταναγομενοι A, B, C, F, G, H, I. - και ναυς τε πεντε και δεκα D, E. - τη αυτη δε ἡμερα A, B. Ce δε ainsi placé donne probablement la bonne leçon. Ainsi Thucydide, 1, 6, 3, εν τοις πρωτοι δε ; 1, 51, 3, τοις Κερκυραιοις δε. Ainsi Xénophon, Anab. 4, 4, 13 επι τη κεφαλη δε. - αυτοις ευρεθη B, D. - Κορινθιοις δε δηωσαντες εχειν I.

Epidamnum obsidebant) obviam *hosti* processerunt, et acie instructa navalem pugnam commiserunt. Et Corcyræi longe superiores fuerunt, et xv Corinthiorum naves profligarunt. Eodem autem die ipsis accidit, ut et illi, qui Epidamnum obsidebant, *Epidamnios* ad deditionem redigerent, ea conditione, ut peregrinos quidem venderent: Corinthios vero in vinculis servarent, donec aliquid aliud *victoribus* videretur de *ipsis statuere.*

Cap. 30. Post hoc navale prælium Corcyræi, cum tropæum in Leucimna Corcyræ promontorio statuissent, cæteros quidem captivos, quos ceperant, interfecerunt: Corinthios vero vinctos asservarunt. Postea vero, quum Corinthii, sociique navali prælio victi domum rediissent, Corcyræi imperium totius maris, quod est in illis regionibus, adepti sunt, et navibus ad Leucadem Corinthiorum coloniam profecti, agrum vastarunt, et Cyllenen, Eleorum navalia, incenderunt, quod naves pecuniasque Corinthiis præbuissent. [2] Et post illud navale prælium maxima ejus anni parte, maris illius imperium obtinuerunt, et Corinthiorum socios infesta classe navigantes vexarunt. Donec Corinthii æstate jam adventante, navibus, exercituque misso, cum ipsorum socii laborarent, ad Actium et circa Chimerium Thesprotidis castra posuerunt, ut et Leucadem et cæteras civitates, quotquot sibi erant amicæ, suo præsidio tutarentur. Corcyræi vero et navibus et peditatu in Leucimna e regione *hostium* castrametati sunt. Et neutri contra alteros

Chap. XXX. 1. λευκομνη A; λευκιμμη F, G.- επει οἱ Κορινθιοι A.- ἡττημενοι ταις ν. A.- λευκαδα των G.- π. (τοις om.) Κορινθιοις A, B, C, D, E, F. — 2. του τε χρονου το πλειστον D, H, I. Tous les autres manuscrits donnent τον πλειστον, bonne leçon à conserver. Voyez 1, 5, 1.- (επ' om.) ερκατων της

νῆες

νῆες αὐτοῖς ἐπεπλήρωντο οὖσαι ὀγδοήκοντα (τεσσαράκοντα γὰρ Ἐπίδαμνον ἐπολιόρκουν), ἀνταναγαγόμενοι καὶ παραταξάμενοι ἐναυμάχησαν· καὶ ἐνίκησαν οἱ Κερκυραῖοι παραπολὺ, καὶ ναῦς πεντεκαίδεκα διέφθειραν τῶν Κορινθίων. Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ αὐτοῖς ξυνέβη καὶ τοὺς τὴν Ἐπίδαμνον πολιορκοῦντας παραστήσασθαι ὁμολογίᾳ, ὥστε τοὺς μὲν ἐπήλυδας ἀποδόσθαι, Κορινθίους δὲ δήσαντας ἔχειν, ἕως ἂν ἄλλο τι δόξῃ.

Κεφ. λ'. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν οἱ Κερκυραῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ τῇ Λευκίμνῃ, τῆς Κερκύρας ἀκρωτηρίῳ, τοὺς μὲν ἄλλους οὓς ἔλαβον αἰχμαλώτους, ἀπέκτειναν, Κορινθίους δὲ δήσαντες εἶχον. ὕστερον δὲ, ἐπειδὴ οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἡσσημένοι ταῖς ναυσὶν, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου, τῆς θαλάσσης ἁπάσης ἐκράτουν τῆς κατ' ἐκεῖνα τὰ χωρία οἱ Κερκυραῖοι, καὶ πλεύσαντες ἐς Λευκάδα τὴν Κορινθίων ἀποικίαν, της γῆς ἔτεμον, καὶ Κυλλήνην τὸ Ἠλείων ἐπίνειον ἐνέπρησαν, ὅτι ναῦς καὶ χρήματα παρέσχον τοῖς Κορινθίοις. 2 τοῦ τε χρόνου τὸν πλεῖστον μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἐπεκράτουν τῆς θαλάσσης, καὶ τοὺς τῶν Κορινθίων ξυμμάχους ἐπιπλέοντες ἔφθειρον. μέχρις οὗ Κορίνθιοι περιϊόντι τῷ θέρει πέμψαντες ναῦς καὶ στρατιὰν, ἐπεὶ σφῶν οἱ ξύμμαχοι ἐπόνουν, ἐστρατοπεδεύοντο ἐπὶ Ἀκτίῳ, καὶ περὶ τὸ Χειμέριον τῆς Θεσπρωτίδος, φυλακῆς ἕνεκα τῆς τε Λευκάδος καὶ τῶν

A, G, H. – εφθειραν B, C. – περιοντι τῳ θερει B, C, D, E, H, I. *id.* A, et de plus ι 8. ρι. – ναυς και στρατειαν C, E. – αντεστρατευοντο F ; εστρατοπεδευοντο εν Ακτιῳ A ; αντεστρατευοντο επ: A, F. – ἑνεκα των (ης 8. ων) Λευκαδος A. – (επι τῃ Λευκιμνῃ om.) ναυσι A. – επι τῃ Λευκιμνῃ F, G, H.

ἄλλων πόλεων ὅσαι σφίσι φίλιαι ἦσαν. ἀντεστρατοπεδεύοντο δὲ καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπὶ τῇ Λευκίμνῃ ναυσί τε καὶ πεζῷ. ἐπέπλεόν τε οὐδέτεροι ἀλλήλοις, ἀλλὰ τὸ θέρος τοῦτο ἀντικαθεζόμενοι, χειμῶνος ἤδη ἀνεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου ἑκάτεροι.

Κεφ. λα΄. Τὸν δ᾽ ἐνιαυτὸν πάντα τὸν μετὰ τὴν ναυμαχίαν, καὶ τὸν ὕστερον, οἱ Κορίνθιοι ὀργῇ φέροντες τὸν πρὸς Κερκυραίους πόλεμον, ἐναυπηγοῦντο καὶ παρεσκευάζοντο τὰ κράτιστα νεῶν στόλον, ἔκ τε αὐτῆς Πελοποννήσου ἀγείροντες καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐρέτας, μισθῷ πείθοντες. 2 πυνθανόμενοι δὲ οἱ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευὴν αὐτῶν, ἐφοβοῦντο, καὶ (ἦσαν γὰρ οὐδενὸς Ἑλλήνων ἔνσπονδοι, οὐδὲ ἐπεγράψαντο ἑαυτοὺς οὔτε ἐς τὰς Ἀθηναίων σπονδὰς, οὔτε ἐς τὰς Λακεδαιμονίων) ἔδοξεν αὐτοῖς, ἐλθοῦσιν ὡς τοὺς Ἀθηναίους, ξυμμάχους γενέσθαι, καὶ ὠφέλειάν τινα πειρᾶσθαι ἀπ᾽ αὐτῶν εὑρίσκεσθαι. 3 οἱ δὲ Κορίνθιοι, πυθόμενοι ταῦτα, ἦλθον καὶ αὐτοὶ ἐς τὰς Ἀθήνας πρεσβευσόμενοι, ὅπως μὴ σφίσι πρὸς τῷ Κερκυραίων ναυτικῷ καὶ τὸ αὐτῶν προσγενόμενον, ἐμπόδιον γένηται θέσθαι τὸν πόλεμον, ᾗ βούλονται. καταστάσης δὲ ἐκκλησίας, ἐς ἀντιλογίαν ἦλθον. καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι ἔλεξαν τοιάδε.

Κεφ. λϐ΄. « ΔΙΚΑΙΟΝ, ὦ Ἀθηναῖοι, τοὺς, μήτε

Chap. XXXI. 1. τον δε ενιαυτον D. - των νεων στολον D. - Πελοπονησου C, E. - αγειραντες A, C. — 2. (και om.) ησαν γαρ A. - ουδενος αλληλων ενσ. D; I. - ουδε επεγραψαντο A, E, F, G, H. - ως τους Αθηναιων ξυμμαχους C. — 3. ναυτικῳ (και om.) το αυττικον (υ effacé) A; ν. και το αττικον D, F, I.; ν. (και om.) το αττικον προσγενομενον G. H, *id.* et de plus και peu visible dans H. - βουλονται (ω s. o *ead. m.*) I. - κ. δε της εκκλησιας E.

navigabant : sed ea æstate stativa opposita habentes, hyeme jam adventante domum utrique se receperunt.

Cap. 31. Toto autem post hoc prælium, et insequenti anno, Corinthii graviter ferentes bellum contra Corcyræos susceptum, naves compegerunt, et navalem expeditionem optime pararunt, remiges cum ex ipsa Peloponneso, tum ex reliqua Græcia cogentes, *eosque* mercede sollicitantes. [2] Corcyræi vero audito illorum apparatu timere cœperunt, et (nam cum nulla Græcorum civitate fœdere erant conjuncti, neque aut in Atheniensium, aut Lacedæmoniorum fœderibus se adscripserant) visum est ipsis ad Athenienses proficisci, et societatem cum illis contrahere, et operam dare, ut aliquod auxilium ab ipsis impetrarent. [3] Corinthii vero, his *rebus* auditis, legatos et ipsi Athenas miserunt, ut *Athenienses orarent*, ne præter Corcyræorum classem, ipsorum quoque *classis hostibus* adjuncta, sibi impedimento esset, ne bellum arbitratu suo gererent. Itaque coacta concione in disceptationem venerunt. Atque Corcyræi quidem hæc verba fecerunt.

Cap. 32. « Æquum est, viri Athenienses, ut qui ad

Chap. XXXII. 1. ικαιον. La place de Δ laissée en blanc, avec l'intention de donner Δ majuscule. - προοφειλομενης A, C, D, E, F, G. Reiske préféreroit προσοφειλομενης, si la pluralité des manuscrits le donnoit. Cette pluralité n'existant pas, conservons προοφ., que préfère Estienne, dont voici la note sur ce mot : « *Dici potest Thucydidem vocalium hiatum et dictionis asperitatem ubique fere affectasse.* ». - ει δε μη ὁτι τε G, H; ει δε μη (marg. ὁτι γε *ead. m.*) I. - βεϐαιον ἕξουσι B. — 2. μηδεν (σαφες s. l. al. m.) καταστ. G. - ην ατυχωσιν H. - εν τῳ προτου (χρονῳ om.) A; G donne χρονου al. m.; H ne porte ni χρονου, ni χρονῳ. εν τῳ προτου signifiant *dans le temps qui est avant celui-ci*, je pense avec Estienne que χρονῳ est une scholie, qui des marges aura passé dans le texte. En conséquence, je renferme χρονῳ entre deux crochets. ερημοι δι' αυτων A : leçon pour laquelle

alios auxilii implorandi causa (quemadmodum nos quoque nunc facimus) veniunt, præsertim si nulla magna beneficia exstent ab iis ante collata, nec ipsis ulla cum illis intercedat societas ante inita, primum demonstrent, sua postulata maxime quidem utilitati fore *illis, a quibus societatem auxiliumque petunt*, sin minus, saltem non detrimento : deinde vero, se firmam ipsis gratiam habituros. [2] Sed si nihil horum perspicuum fecerint, non indigne ferant, si *postulata* non impetrarint. Corcyræi igitur persuasum habentes, se hæc quoque vobis manifeste probaturos, nos societatem petituros miserunt. Accidit autem, ut idem institutum nobis sit et inconsultum apud vos, in hoc negotio, in quo vestra opera egemus, et in nostris rebus in præsentia *nobis* parum commodum. Nam cum nunquam antehac cujusquam socii voluntarii fuerimus, nunc hoc *ipsum* ab aliis petituri venimus, simul etiam in præsenti bello, quod cum Corinthiis gerimus, propter hoc *nostrum priscum institutum* deserti sumus ab omnibus. [3] Et nostram illam, quæ prius prudentia videbatur, quod, societate cum aliis inita, ob amicorum consilia, eorumque arbitrio simul periclitari nollemus, nunc in manifestam imprudentiam et imbecillitatem constat esse mutatam. Nos igitur soli Corinthios in superiore navali prælio repulimus. [4] Verum quia majore apparatu tam ex Peloponneso, quam ex reliqua Græcia contra nos veniunt, quia etiam videmus nos domesticis tantum viribus fretos non posse incolumes evadere, simul etiam *quia*

se déclare Henri Estienne. Nous laisserons la leçon *δι' αυτο*, à laquelle il conviendroit peut-être de joindre *τουτο*; car F nous donne *δι' αυτο τουτο*, ce qui affoiblit un peu la conjecture d'Est. - *καθεσταμεν* A,

εὐεργεσίας μεγάλης, μήτε ξυμμαχίας προοφειλομένης, ἥκοντας παρὰ τοὺς πέλας ἐπικουρίας (ὥσπερ καὶ ἡμεῖς νῦν) δεησομένους, ἀναδιδάξαι πρῶτον, μάλιστα μὲν, ὡς καὶ ξύμφορα δέονται· εἰ δὲ μὴ, ὅτι γε οὐκ ἐπιζήμια. ἔπειτα δὲ, ὡς καὶ τὴν χάριν βέβαιον ἕξουσιν. [2] εἰ δὲ τούτων μηδὲν σαφὲς καταστήσουσι, μὴ ὀργίζεσθαι, ἢν ἀτυχῶσι. Κερκυραῖοι δὲ μετὰ τῆς ξυμμαχίας τῆς αἰτήσεως καὶ ταῦτα πιστεύοντες ἐχυρὰ ὑμῖν παρέξεσθαι, ἀπέστειλαν ἡμᾶς. τετύχηκε δὲ τὸ αὐτὸ ἐπιτήδευμα πρός τε ὑμᾶς ἐς τὴν χρείαν ἡμῖν ἄλογον, καὶ ἐς τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι ἀξύμφορον. ξύμμαχοί τε γὰρ οὐδενός πω ἐν τῷ προτοῦ [χρόνῳ] ἑκούσιοι γενόμενοι, νῦν ἄλλων τοῦτο δεησόμενοι ἥκομεν, καὶ ἅμα ἐς τὸν παρόντα πόλεμον Κορινθίων ἔρημοι δι' αὐτὸ καθέσταμεν. [3] καὶ περιέστηκεν ἡ δοκοῦσα ἡμῶν πρότερον σωφροσύνη, τὸ μὴ ἐν ἀλλοτρίᾳ ξυμμαχίᾳ τῇ τοῦ πέλας γνώμῃ ξυγκινδυνεύειν, νῦν ἀβουλία καὶ ἀσθένεια φαινομένη. τὴν μὲν οὖν γενομένην ναυμαχίαν, αὐτοὶ καταμόνας ἀπεωσάμεθα Κορινθίους. [4] ἐπειδὴ δὲ μείζονι παρασκευῇ ἀπὸ Πελοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐφ' ἡμᾶς ὥρμηνται, καὶ ἡμεῖς ἀδύνατοι ὁρῶμεν ὄντες τῇ οἰκείᾳ μόνον δυνάμει περιγενέσθαι, καὶ ἅμα μέγας ὁ κίνδυνος, εἰ ἐσόμεθα ὑπ' αὐτοῖς· ἀνάγκη, καὶ ὑμῶν, καὶ ἄλλου παντὸς ἐπικουρίας

C, D, E, F, G, H, I. Huit manuscrits sur neuf donnant καθεσαμεν, préférons-le à κατεσημεν.—3. ἡ δοκ. ἡμιν προτερον A.-την μεν (ουν om.) G.—4. απο Πελοποννησου A, E.- τη οικια (μονον om.) δυν. D, I; τη οικεια δ. μονον E. G donne μονον, mais écrit aussi οικια. La cause de cette faute est trop connue pour l'indiquer. - μεγας (ὁ s. l.) κιν. G. - αναγκη (και om.) ὑμων D.

δεῖσθαι· καὶ ξυγγνώμη, εἰ μὴ μετὰ κακίας, δόξης δὲ μᾶλλον, ἁμαρτίᾳ, τῇ πρότερον ἀπραγμοσύνῃ ἐναντία τολμῶμεν.

Κεφ. λγ′. « Γενήσεται δὲ ὑμῖν πειθομένοις καλὴ ἡ ξυντυχία κατὰ πολλὰ τῆς ἡμετέρας χρείας. πρῶτον μὲν, ὅτι ἀδικουμένοις, καὶ οὐχ ἑτέρους βλάπτουσι, τὴν ἐπικουρίαν ποιήσεσθε· ἔπειτα, περὶ τῶν μεγίστων κινδυνεύοντας δεξάμενοι, ὡς ἂν μάλιστα μετ' ἀειμνήστου μαρτυρίου τὴν χάριν κατάθησθε. [2] ναυτικόν τε κεκτήμεθα, πλὴν τοῦ παρ' ὑμῖν, πλεῖστον. καὶ σκέψασθε, τίς εὐπραξία σπανιωτέρα, ἢ τίς τοῖς πολεμίοις λυπηροτέρα, εἰ, ἣν ὑμεῖς ἂν πρὸ πολλῶν χρημάτων καὶ χάριτος ἐτιμήσασθε δύναμιν ὑμῖν προσγενέσθαι, αὕτη πάρεστιν αὐτεπάγγελτος, ἄνευ κινδύνου καὶ δαπάνης διδοῦσα ἑαυτήν· καὶ προσέτι φέρουσα ἐς μὲν τοὺς πολλοὺς, ἀρετὴν, οἷς δὲ ἐπαμυνεῖτε, χάριν, ὑμῖν δ' αὐτοῖς, ἰσχύν· ἃ ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ

Chap. XXXIII. 1. καλη η ξυμμαχια G, H. Estienne rejette avec raison cette leçon, qui est une mauvaise glose de ξυντυχια, mot rejetté, parce qu'il n'a pas été compris. C'est sans doute d'après cette mauvaise leçon que X traduit : *Quod si nos audieritis, hæc nostræ societatis necessitas vobis multis de causis in honorem cedet et emolumentum. Societas* et *honorem* me semblent donner deux contre-sens. Les Corcyréens choquoient l'amour-propre des Athéniens, dont ils imploroient l'alliance, s'ils leur eussent dit : Notre alliance vous fera honneur. Ils disent qu'elle leur sera *utile*, et c'étoit en dire assez. Voy. mes observ. littér. et critiq. sur ce passage. – κατα πολλα της (β s. η) A; κ. πολα της C. – κινδυνευοντες (ας s. ες) A. – μετα αει μ. A, G. — 2. ναυτικον δε A. – λυπ. (η om.) ει ἣν A, B, C, D, E, G. F donne η et non ει. ει et η, chez les Grecs modernes, ayant la même prononciation, on se rend aisément compte de cette faute. Abresch, Dil. p. 41, Reiske, Anim. p. 9, et Gottl. jugent η né-

magnum est periculum, *quod cæteris Græcis imminet*, si in illorum potestatem redigamur; *idcirco* et vestra et cujuslibet alius auxilia implorare *nobis* est necesse. Et venia est danda, si non malitia, sed potius opinionis errore, superiori nostræ quieti res contrarias *nunc* audemus.

Cap. 33. Quod nobis evenit, ut nos vestro auxilio indigeamus; id multis de causis vobis cedet in emolumentum, si nos audieritis. Primum quidem, quia *nobis*, qui injuriam accipimus, nec aliis injuriam facimus, opem feretis. Deinde vero, quia, si *nos*, in maximarum rerum discrimen adductos, recipiatis, beneficium cum æterno testimonio quam optime *apud nos* collocabitis. 2 Classem quippe, vestra excepta, maximam habemus. Quare considerate, quænam magis singularis vestræ prosperitatis occasio, quæve hostibus damnosior esse possit, quam si *ea* potentia, quam vobis esse adjunctam, magnæ pecuniæ, magnæque gratiæ anteposuissetis, *si*, *inquam*, ea *nunc* adsit, sponte sua, sine periculo et sumtu seipsam *vobis* tradens: præterea apud multos quidem afferens

cessaire. Pour nous, et sur la foi des manuscrits, et d'après les raisons que nous en donnerons dans nos observations litt. et crit. nous supprimons η. - ανευ κινδυνων. « *Magis Thucydideum est* ανευ κινδυνȣ και δαπανης, *quam* ανευ κινδυνων και δαπανης. » Cinq manuscrits A, C, F, G, H, se trouvent contraires à cette note d'Est.; car ils donnent tous cinq ανευ κινδυνων, que Camerier et d'autres jugent plus euphonique, mais moins attique. - οἷς δ' επαμυνειτε A, F, G. - εν τῳ παροντι χ. A, B; E donne παροντι, et παντι s. l. *al. m.* — 3. παραγιγνονται B, C. - δι' ὁπερ G, H. - φουῳ τῳ ὑμετερῳ E. - δυν. παρ' ἑαυτοις (et marg. γρ. παρ' αυτοις) B; δ. παρ' ἑαυτοις sans correct. - (επι rayé) χειρησιν G. - εχθει κατ' αυτȣς (ων s. ȣς) E; ε. κατ' αυτȣς E; ε. κατ' αυτȣς et marg. al. m. κατ' αυτων D, I. - μηδε δυοιν B, C, D, E, H, I; μη (δε s. l.) δυοιν G. Voyez mes oberv. sur δυοιν. — 4. ἡμετερον A, C, F, G, H. - δ' αυ εργον A, F; δε γȣν εργον D, I; δε αυ εργον H; ἡμ. δε αυ εργον H.

gloriam ; illis vero, quibus opem feretis, gratiam, et vobis ipsis potentiam. Quæ omnia ex omni temporum memoria perpaucis simul contigerunt ; [3] paucique sunt, qui *illis*, a quibus belli societatem petunt, præsidium ac ornamentum majus daturi, quam *ab ipsis* accepturi veniant. Bellum autem, in quo *vobis* utiles esse poterimus, si quis vestrum sit, qui nullum fore arbitretur, *is* profecto fallitur opinione, nec videt, Lacedæmonios, vestræ potentiæ metu, belli gerendi cupidos esse, et Corinthios per se validos vobisque inimicos esse, et, dum nos primos nunc aggrediuntur, viam sibi ad vos invadendos sternere, ne communi odio in eos conspiremus : neve alterutro frustrentur, ut tum nobis damnum priores inferant, tum sibimet firmitudinem comparent. [4] Cum igitur nos quidem societatem offeramus, vos vero *eam* accipiatis, illos antevertere, et insidias anticipare potius, quam insidiantibus contra insidiari, vestræ sunt partes.

Cap. 34. » Quod si dixerint, iniquum esse suos colonos a vobis recipi, discant, omnem coloniam honore prosequi *suam* Metropolim, si beneficiis ab ea afficiatur ; sed si *ab ea* injuriam accipiat, alienari. Nec enim emittuntur ea conditione, ut sint servi : sed ut cum iis, qui *domi* relinquuntur, æquali jure sint. [2] Quod autem *isti nos* lædant, perspicuum est. Nam ad judicium de Epidamni controversia provocati, crimina, *quæ nobis objiciunt*, armis quam jure persequi maluerunt. [3] Atque *ea*, quæ in nos *suos* cognatos faciunt, vobis sint documento, ne ab ipsis fraudis ope, a recto tramite avocemini,

Chap. XXXIV. 1. σφετερυς, (et auparavant συ rayé.) αποικυς A.- πασα μεν ὀλίγοις

ὀλίγοις δὴ ἅμα πάντα ξυνέβη. [3] καὶ ὀλίγοι ξυμμαχίας δεόμενοι, οἷς ἐπικαλοῦνται, ἀσφάλειαν καὶ κόσμον οὐχ ἧσσον διδόντες ἢ ληψόμενοι παραγίνονται. τὸν δὲ πόλεμον, δι' ὅνπερ χρήσιμοι ἂν εἴημεν, εἴ τις ὑμῶν μὴ οἴεται ἔσεσθαι, γνώμης ἁμαρτάνει, καὶ οὐκ αἰσθάνεται, τοὺς Λακεδαιμονίους φόβῳ τῷ ὑμετέρῳ πολεμησείοντας, καὶ τοὺς Κορινθίους δυναμένους παρ' αὐτοῖς, καὶ ὑμῖν ἐχθροὺς ὄντας, καὶ προκαταλαμβάνοντας ἡμᾶς νῦν ἐς τὴν ὑμετέραν ἐπιχείρησιν, ἵνα μὴ τῷ κοινῷ ἔχθει κατ' αὐτῶν μετ' ἀλλήλων στῶμεν· μηδὲ δυεῖν φθάσαι ἁμάρτωσιν, ἢ κακῶσαι ἡμᾶς, ἢ σφᾶς αὐτοὺς βεβαιώσασθαι. [4] Ὑμέτερον δέ γ' αὖ ἔργον προτερῆσαι, τῶν μὲν διδόντων, ὑμῶν δὲ δεξαμένων τὴν ξυμμαχίαν, καὶ προεπιβουλεύειν αὐτοῖς μᾶλλον, ἢ ἀντεπιβουλεύειν.

Κεφ. λδʹ. » Ἢν δὲ λέγωσιν, ὡς οὐ δίκαιον τοὺς σφετέρους ἀποίκους ὑμᾶς δέχεσθαι, μαθέτωσαν, ὡς πᾶσα ἀποικία, εὖ μὲν πάσχουσα, τιμᾷ τὴν μητρόπολιν, ἀδικουμένη δὲ, ἀλλοτριοῦται. οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ δοῦλοι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅμοιοι τοῖς λειπομένοις εἶναι ἐκπέμπονται. [2] ὡς δὲ ἠδίκουν, σαφές ἐστι. προκληθέντες γὰρ περὶ Ἐπιδάμνου ἐς κρίσιν, πολέμῳ μᾶλλον ἢ τῷ ἴσῳ ἠβουλήθησαν τὰ ἐγκλήματα μετελθεῖν. [3] καὶ ὑμῖν ἔστω τι τεκμήριον ἃ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ξυγγενεῖς δρῶσιν, ὥστε ἀπάτῃ τε μὴ παράγεσθαι ὑπ' αὐτῶν, δεομένοις τε ἐκ του εὐθέος μὴ ὑπουργεῖν.

ἀποικια ευ (μεν om.) πασχουσα A. - ὁμιοι ειναι τοις λ. G. — 2. εις κρισιν A, G. - εβουληθησαν A, C. - παραγεσθε ὑπ' αυτων C.

ὁ γὰρ ἐλαχίστας τὰς μεταμελείας ἐκ τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἐναντίοις λαμβάνων, ἀσφαλέστατος ἂν διατελοίη.

Κεφ. λε΄. » Λύσετε δὲ οὐδὲ τὰς Λακεδαιμονίων σπονδὰς, δεχόμενοι ἡμᾶς, μηδετέρων ὄντας ξυμμάχους. εἴρηται γὰρ ἐν αὐταῖς, τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἥτις μηδαμοῦ ξυμμαχεῖ, ἐξεῖναι παρ᾽ ὁποτέρους ἂν ἀρέσκηται ἐλθεῖν. [2] καὶ δεινὸν, εἰ τοῖσδε μὲν ἀπό τε τῶν ἐνσπόνδων ἔσται πληροῦν τὰς ναῦς, καὶ προσέτι καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, καὶ οὐχ ἥκιστα ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑπηκόων· ἡμᾶς δὲ ἀπὸ τῆς προκειμένης τε ξυμμαχίας εἴρξουσι, καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλοθέν ποθεν ὠφελείας· εἶτα ἐν ἀδικήματι θήσονται, πεισθέντων ὑμῶν ἃ δεόμεθα. [3] πολὺ δὲ ἐν πλείονι αἰτίᾳ ἡμεῖς, μὴ πείσαντες ὑμᾶς, ἕξομεν. ἡμᾶς μὲν γὰρ, κινδυνεύοντας καὶ οὐκ ἐχθροὺς ὄντας, ἀπώσεσθε· τῶνδε δὲ οὐχ ὅπως κωλυταὶ ἐχθρῶν ὄντων καὶ ἐπιόντων γενήσεσθε, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς δύναμιν προσλαβεῖν περιόψεσθε, ἣν οὐ δίκαιον, ἀλλ᾽ ἢ κἀκείνων κωλύειν τοὺς ἐκ τῆς ὑμετέρας μισθοφόρους, ἢ καὶ ἡμῖν πέμπειν, καθ᾽ ὅ, τι ἂν πεισθῆτε, ὠφέλειαν· μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς δεξαμένους, βοηθεῖν. (πολλὰ δὲ, ὥσπερ ἐν ἀρχῇ ὑπείπομεν, τὰ ξυμφέροντα ἀποδείκνυμεν· καὶ μέγιστον, ὅτι οἵ τε αὐτοὶ πολέμιοι ὑμῖν ἦσαν, ὅπερ σαφεστάτη πίστις, καὶ οὗτοι οὐκ ἀσθενεῖς, ἀλλ᾽ ἱκανοὶ τοὺς μεταστάντας βλάψαι· καὶ ναυτικῆς καὶ οὐκ ἠπειρώτιδος τῆς ξυμμαχίας διδομένης, οὐχ ὁμοία ἡ ἀλλοτρίωσις·) ἀλλὰ

Chap. XXXV. 1. παρ᾽ ὁτερὓς αν εὕρισκηται ελθειν A.—2. και δεινον εν (ει s. l. ead. m.) D. – ὑμας δε F; ἡμας (ὑ s. l.) δε C, G. - προκειμενης (τε om.) F. –

neve *ipsis*, *auxilium* petentibus, ex tempore morem geratis. Quem enim minime pœnitet beneficiorum in inimicos collatorum, *is* vitam tutissime degit.

Cap. 35. » Neque vero fœdera frangetis, quæ cum Lacedæmoniis fecistis, si nos recipiatis, quia neutrorum socii sumus. In illis enim dictum est; quæcumque de Græcis civitatibus cum nullis societatem habet, ei licere ad utras partes libuerit accedere.[2] Et sane iniquum fuerit, si istis quidem liceat classem instruere cum ex fœderatis civitatibus, tum etiam præterea ex reliqua Græcia, præcipue vero ex iis *civitatibus*, quæ vestro imperio parent: nos vero a præsenti hac, et, *in medio posita* societate, et ab alio undecunque auxilio arceant. Deinde vero in criminis loco ponant, si persuasum vobis fuerit, quod petimus.[5] Nos vero longe majorem vos insimulandi materiam habebimus, nisi rem vobis persuadeamus. Nos enim periclitantes, nec vobis inimicos, repelletis. Istos vero, qui sunt vestri hostes, et qui contra *vos* veniunt, non solum non impedietis: sed etiam insuper copias ex vestra ditione *sibi* comparare sinetis, quas non est æquum: at *oportet* aut illorum quoque milites mercede conductos impedire, quos ex *agro* vestro *cogunt*, aut nobis etiam auxilium mittere, quocunque modo vobis visum fuerit. Potissimum vero *vos nobis* in societatem aperte receptis opem ferre *decet*. Multas autem commoditates (quemadmodum nostræ dictionis initio monuimus) *vobis* demonstramus, præcipueque quod eosdem habemus hostes, (in quo stat fides certissima) eosque non infirmos: sed qui nocere iis qui

πεισθεντων (ὑμων marg. ead. m.) D. — 3. των δε (δε om.) ουχ ὁπως I. — αλλα (και om.) G. — μισθοφο (ρυς s. l.). D'abord ce copiste a voulu écrire μισθο-

a se defecerint, valeant. Cum autem navalis, ac non terrestris societas (*vobis*) offeratur, alienatio par non est. Quamobrem *oportet vos* potissimum quidem (si potestis) operam dare, ut nullos alios classem possidere sinatis: 4 sin minus, ut eorum amicitiam *vobis* concilietis, qui *classe* sint munitissimi.

Cap. 36. » Si quis vero hæc, quæ *a nobis* dicuntur, utilia quidem existimet: sed metuit, ne iis obsequendo fœdera frangat, sciat suum quidem metum viribus armatum adversariis majorem terrorem incussurum: fiduciam vero *suam*, si *nos in societatem* non receperit, infirmam, potentibus hostibus minus formidolosam futuram. 2 Simul etiam *sciat ille*, se nunc non magis de Corcyra, quam de Athenis etiam consultare, seque non optime illis prospicere, quum præsentem rerum statum, *pacemque* spectans, ad futurum, et tantum non præsens bellum, urbem *sibi* adjungere dubitat, quæ maximis cum momentis amica redditur inimicave. 3 Sita enim est in loco opportuno ad trajiciendum in Italiam et Siciliam, ita ut nec inde classem contra Peloponnesios venire sinat, et eam, quæ hinc venit, in illa loca deducat, quinetiam aliis in rebus commoditates egregias habet. 4 Ut autem universa et singula in brevissimam contraham summam, hinc cognoscere poteritis, nos non esse deserendos. Cum enim Græcis tres sint classes memoratu

φορι, mais ensuite il a effacé ρι, dont il a fait η. A. - *μαλιστα δη απο* C. - ὑπειπομεν (s. l. προειπομεν) A. - ὁτι τε οἱ αυτοι A. - πολεμιοι μεν (ἡ μιν s. l.) A. - πολεμιοι ἡμιν F, G, H. - (και om.) ναυτικης F, G. - ξ. δεδομενης F. — 4. ὁστις ωχυρωτατος (ε s. ω. χ. *ead. m.*) D.

Chap. XXXVI. 1. και ὁτῳ ταυτα (et s. l. ταδε) G. - φοφειται (β s. φε ead. m.) D. - φοβῆσαι (ον s. l.) F. - το (α s. ο.) δε θαρσουν A. - ασθενες (γ s. l.) A. - ασθενεστερον (par corr. αδεεστερον, avec β, s. l.) A. α au-dessus de το, β au-dessus

μάλιστα μὲν, εἰ δύνασθε, μηδένα ἄλλον ἐᾶν κεκτῆσθαι ναῦς. 4 εἰ δὲ μὴ, ὅστις ἐχυρώτατος, τοῦτον φίλον ἔχειν.

Κεφ. λϛ΄. » Καὶ ὅτῳ τάδε ξυμφέροντα μὲν δοκεῖ λέγεσθαι, φοβεῖται δὲ, μὴ, δι' αὐτὰ πειθόμενος, τὰς σπονδὰς λύσῃ, γνώτω τὸ μὲν δεδιὸς αὐτοῦ, ἰσχὺν ἔχον, τοὺς ἐναντίους μᾶλλον φοβῆσον· τὸ δὲ θαρσοῦν, μὴ δεξαμένου, ἀσθενὲς ὂν, πρὸς ἰσχύοντας τοὺς ἐχθροὺς ἀδεέστερον ἐσόμενον. καὶ ἅμα οὐ περὶ τῆς Κερκύρας νῦν τὸ πλέον ἢ καὶ τῶν Ἀθηνῶν βουλευόμενος· καὶ οὐ τὰ κράτιστα αὐταῖς προνοῶν, ὅταν ἐς τὸν μέλλοντα καὶ ὅσονου παρόντα πόλεμον, τὸ αὐτίκα περισκοπῶν, ἐνδοιάζῃ χωρίον προσλαβεῖν, ὃ μετὰ μεγίστων καιρῶν οἰκειοῦταί τε καὶ πολεμοῦται. 3 τῆς τε γὰρ Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς παράπλου κεῖται, ὥστε μήτε ἐκεῖθεν ναυτικὸν ἐᾶσαι Πελοποννησίοις ἐπελθεῖν, τό, τε ἐνθένδε πρὸς τἀκεῖ παραπέμψαι, καὶ ἐς τἄλλα ξυμφορώτατόν ἐστι. 4 βραχυτάτῳ δ' ἂν κεφαλαίῳ, τοῖς τε ξύμπασι καὶ καθ' ἕκαστον, τῷ δ' ἂν μὴ προέσθαι ἡμᾶς μάθοιτε. τρία μὲν ὄντα λόγου ἄξια τοῖς Ἕλλησι ναυτικὰ, τὸ παρ' ὑμῖν, καὶ τὸ ἡμέτερον, καὶ τὸ

de αδεεστερον, et γ au-dessus de ασθενες, indiquent non des variantes, mais la construction. Voy. 1, 37, 4. — 2. νυν το πλεων A. - και (ου s. l.) τα κρατιστα B. - ὁσον ουπω B, C. - παροντα (το s. l.) αυτικα πολεμον A. - ενδοιαζει A. - οικειουται τε και πολεμειται (ου s. ει. *ead. m.*) E; οικ. τε και πολεμουνται A, B, C, F, G, H, I. - Huit manuscrits, sur neuf donnant τε, je n'hésite point à le réintégrer dans le texte. L'orateur Corcyréen devant appuyer, et insister fortement sur la pensée renfermée dans la phrase, pourquoi supprimerions-nous ce τε qui sert à produire cet effet? — 3. (ώστε om.) μητε A, D, I. - εασαι ναυτικον A. - Πελοπονησιοι C, E. - το τε εντευθεν προς C, D, E, I. - ες τα αλλα A, F, G, H. — 4. βραχυτατῳ δ' (αν s. l. *al. m.*) I. - και

Κορινθίων. τούτων δ' εἰ περιόψεσθε τὰ δύο ἐς τὸ αὐτὸ ἐλθεῖν, καὶ Κορίνθιοι ἡμᾶς προκαταλήψονται, Κερκυραίοις τε καὶ Πελοποννησίοις ἅμα ναυμαχήσετε· δεξάμενοι δὲ ἡμᾶς ἕξετε πρὸς αὐτοὺς πλείοσι ναυσὶ ταῖς ὑμετέραις ἀγωνίζεσθαι.» Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιάδε.

Κεφ. λζʹ. » ΑΝΑΓΚΑΙΟΝ, Κερκυραίων τῶνδε οὐ μόνον περὶ τοῦ δέξασθαι σφᾶς τὸν λόγον ποιησαμένων, ἀλλ' ὡς καὶ ἡμεῖς τε ἀδικοῦμεν, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰκότως πολεμοῦνται, μνησθέντας πρῶτον καὶ ἡμᾶς περὶ ἀμφοτέρων, οὕτω καὶ ἐπὶ τὸν ἄλλον λόγον ἰέναι· ἵνα τὴν ἀφ' ἡμῶν τε ἀξίωσιν ἀσφαλέστερον προειδῆτε, καὶ τὴν τῶνδε χρείαν μὴ ἀλογίστως ἀπώσησθε. [2] φασὶ δὲ ξυμμαχίαν, διὰ τὸ σῶφρον, οὐδενός πω δέξασθαι· τὸ δ' ἐπὶ κακουργίᾳ καὶ οὐκ ἀρετῇ ἐπετήδευσαν, ξύμμαχόν τε οὐδένα βουλόμενοι πρὸς τἀδικήματα οὐδὲ μάρτυρα ἔχειν, οὔτε παρακαλοῦντες αἰσχύνεσθαι. καὶ ἡ πόλις αὐτῶν ἅμα, αὐτάρκη θέσιν κειμένη, παρέχει αὐτοὺς

των Κορινθιων A, D, E, F; και το των K. G, H. - τυτων δ' ἐν ει π. B, C; τυτων δ' (δε marg. *ead. m.*) D; τ. δ' (εν souligné) ει π. I. voy. observ. litt. - τα δυο ες ταυτον A, F, G. Cette forme τ' αυτον au lieu de το αυτο nous rappelle αλλον au lieu de αλλο I, I, I. - K. ἡμας d'abord, et par corr. ὑμας C. - Πελοπονησιοις A, E. - ταις ἡμετεραις A, B, H. Est. goûte assez cette leçon. Pour nous, nous jugeons, celle que nous conservons, infiniment préférable. Voy. nos observations litt.

Chap. XXXVII. I. ναγκαιον. A laissé en blanc, avec l'intention de donner une élégante majuscule. A. - F donne ω Αθηναιοι, avant Κερκυραιων. - (των δε om.) ου μονον A. - παρ' αμφοτερων C. - την αφ' (μ s. α) ἡμαν D; I donne ce μ non s. l., mais dans le corps du mot lui-même. Le μ a été ensuite rayé. — 2. φασι (ν s. l. ead. m.) δε D. - και (ουκ s. l.) αρ. G. -

dignæ, vestra, et nostra, et Corinthiorum : si harum duas per vestram negligentiam in unum coire permiseritis, et Corinthii nos præoccuparint, cum Corcyræis et Peloponnesiis simul navale bellum geretis. Sed si nos *in vestram societatem* receperitis, poteritis pluribus navibus jam vestris adjuti, adversus illos dimicare. » Atque Corcyræi quidem hæc dixerunt. Corinthii vero post eos hæc *verba fecerunt*.

Cap. 37. « Quoniam isti Corcyræi non solum de se in societatem recipiendis verba fecerunt, sed etiam se a nobis injuriam accepisse, et iniquo bello premi : necesse est, nos quoque utraque de re pauca primum memorare, atque sic ad reliquam orationem accedere, ut et nostra postulata *rebus vestris* tutiora mature cognoscatis, et istorum usum *ac societatem* non sine causa repudietis. [2] Aiunt autem *isti* se modestiæ studio nullius societatem unquam recepisse. Illi vero hoc institutum sequuti sunt, maleficii non autem virtutis studio, quia nullum *suorum* scelerum socium, nullumque testem habere, neque *aliorum opem* implorantes erubescere voluerunt. Simul etiam ipsorum urbs, quæ situ est *ad maleficia committendum* apposito, ipsos injuriarum, quas nonnullis faciunt, judices potius constituit, quam ut ex pacto *judices ab aliis* fiant ; quod ad alios *ipsi*

μαλλον επετηδευσαν F. - παρακαλουντες (α s. ε) A ; παρακαλουντος (ο s. ε) B ; παρακαλουτες, et marg. παρακαλουντας al. m. I. - τινα μαλλον A, C, H. - γινεσθαι C, F. - μαλιστα δε τους αλ. G, H. — 3. και τουτο το C. - ξυναδικησωσιν A, C, F, G. - ἑτερους (οις s. l.) A ; ἑτεροις (θ sous οις) C. Ce θ, que je vois sous οις, appartient peut-être plutôt à κρατωσι, qui à la ligne suivante, se trouve placé au-dessous de ἑτεροις, et alors nous dirions qu'au lieu de κρατωσι, il propose κρατηθωσι C. - ἐν ᾧ μεν (αν s. l. al. m.) κρατωσι φανερως βιαζοντας F. - πλεον εχωσιν C ; π. εχουσιν H. - πρ. αναισχυντουσι H. — 4. ὁσον

rarissime navigent, alios vero necessitate *illuc* appellentes sæpissime excipiant. [3] Atque hac in re situm est illud decorum, quod prætendunt, se ab aliorum societate abhorruisse; non ut aliorum in sceleribus perpetrandis societatem fugerent, sed ut soli scelera perpetrarent; utque, ubi quidem potentiores essent, *aliis* vim facerent; ubi vero laterent, plus *emolumenti* haberent : et si quid præterea caperent, id impudenter negarent. [4] Sed si (quemadmodum prædicant) viri essent boni, quo minus capi poterant, ipsis eo magis *suam* virtutem ostendere licebat, jure *cum aliis* disceptando.

Cap. 38. » Sed neque erga alios, neque erga nos tales existunt. Nam cum nostri sint coloni, *tamen* cum semper ante *a nobis* defecerunt; tum etiam nunc bellum faciunt, dicentes se, non ea nimirum mente emissos, ut maleficiis afficerentur. [2] Nos vero respondemus, nec nos equidem idcirco ipsorum coloniam *in insula Corcyra* collocasse, ut ab ipsis contumelia afficeremur; sed ut ipsorum duces essemus, et quoad decet ab illis coleremur : cæteræ enim coloniæ nos honorant, et a *cæteris* colonis maxime diligimur. [3] Atque *hinc* patet, si majori *colonorum* numero grati sumus, nos istis solis immerito esse ingratos *ac invisos*, neque bellum *ipsis* honeste illaturos fuisse, nisi etiam insignem aliquam injuriam accepissemus. Sed, quamvis peccassemus,

αληπτοτεροι A; αληπτοροι (τε s. l.) G. - τοσουτον φανερωτεραν A. - αυτοις διδουσι την αρετην και δεχομενοις (τα δικαια om.) δεικνυναι A. Par le moyen des lettres α, β, γ, δ, le copiste A invite à construire ainsi : αυτ. τ. α. δ. και δ. Voy. 1, 36, 1; διδ. και λαμβανουσι τα δικαια F.

Chap. XXXVIII. 1. ουτε προς (τους om.) αλλους D. - ουτε προς ἡμας A, E; ουτε εις (ες s. l. *al. m.*) F; ουτε εις ἡμας G. - απ. δ' οντες B, D, E, I. - λεγ. (ως om.) ουκ A. - επι τω κακως I. - π. εκπεφθεισαν (μ s. πε; et marg. al. m. εξε-

δικαστὰς

δικαστὰς ὧν βλάπτουσι τινὰς μᾶλλον, ἢ κατὰ ξυνθήκας γίγνεσθαι, διὰ τὸ, ἥκιστα ἐπὶ τοὺς πέλας ἐκπλέοντας, μάλιστα τοὺς ἄλλους, ἀνάγκῃ καταίροντας, δέχεσθαι. [3] κἀν τούτῳ τὸ εὐπρεπὲς ἄσπονδον, οὐχ ἵνα μὴ ξυναδικῶσιν ἑτέροις, προβέβληνται, ἀλλ᾽ ὅπως καταμόνας ἀδικῶσι· καὶ ὅπως, ἐν ᾧ μὲν ἂν κρατῶσι, βιάζωνται· οὗ δ᾽ ἂν λάθωσι, πλέον ἔχωσιν· ἤν δέ που τι προσλάβωσιν, ἀναισχυντῶσι. [4] καίτοι εἰ ἦσαν ἄνδρες, ὥσπερ φασὶν, ἀγαθοὶ, ὅσῳ ἀληπτότεροι ἦσαν τοῖς πέλας, τοσῷδε φανερωτέραν ἐξῆν αὐτοῖς τὴν ἀρετὴν, διδοῦσι καὶ δεχομένοις τὰ δίκαια, δεικνύναι.

Κεφ. λή. » Ἀλλ᾽ οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους, οὔτε ἐς ἡμᾶς τοιοίδε εἰσίν. ἄποικοι δὲ ὄντες, ἀφεστᾶσί τε διαπαντὸς, καὶ νῦν πολεμοῦσι, λέγοντες, ὡς οὐκ ἐπὶ τῷ κακῶς πάσχειν ἐκπεμφθείησαν. [2] ἡμεῖς δὲ οὐδ᾽ αὐτοὶ φαμὲν ἐπὶ τῷ ὑπὸ τούτων ὑβρίζεσθαι κατοικίσαι, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῷ ἡγεμόνες τε εἶναι καὶ τὰ εἰκότα θαυμάζεσθαι. αἱ γοῦν ἄλλαι ἀποικίαι τιμῶσιν ἡμᾶς, καὶ μάλιστα ὑπὸ ἀποίκων στεργόμεθα. [3] καὶ δῆλον ὅτι εἰ τοῖς πλέοσιν ἀρέσκοντες ἐσμὲν, τοῖσδ᾽ ἂν μόνοις οὐκ ὀρθῶς ἀπαρέσκοιμεν, οὐδ᾽ ἐπιστρατεύοιμεν εὐπρεπῶς, μὴ καὶ διαφερόντως

πεμφθησαν) 1. Conservons ἐκπεμφθείησαν optatif, dont on ne remarque pas assez la puissance. Voy. mes obs. 1, 80, 1. — 3. δηλον (ὁτι om.) ει τοις A. - τοις πλειοσιν A; τ. πλευσιν C; (τοις om.) πλειοσιν D. - ουδ᾽ επιστρατευομεν C, E, G, H; ουδε επιστρατευομεν F. - εκπρεπως A, D, E, F, G, H, I; ευπρεπως (κ s. υ) B; le manuscrit G donne aussi εκπρεπως, et de plus non en marge, comme le man. Aug. cité par Gottl., mais au-dessus du mot même ὑπερβαλοντως, écrit *ead. m.* - μη και διαφεροντως, et marg. *al. m.* ει

τὶ ἀδικούμενοι. καλὸν δ' ἦν, εἰ καὶ ἡμαρτάνομεν, τοῖσδε μὲν, εἶξαι τῇ ἡμετέρᾳ ὀργῇ, ἡμῖν δὲ αἰσχρὸν βιάσασθαι τὴν τούτων μετριότητα. ὕβρει δὲ καὶ ἐξουσίᾳ πλούτου, πολλὰ ἐς ἡμᾶς ἄλλα τε ἡμαρτήκασι, καὶ Ἐπίδαμνον ἡμετέραν οὖσαν, κακουμένην μὲν οὐ προσεποιοῦντο, ἐλθόντων δὲ ἡμῶν ἐπὶ τιμωρίᾳ, ἑλόντες βίᾳ ἔχουσι.

Κεφ. λθ' » Καὶ φασὶ δὴ δίκῃ πρότερον ἐθελῆσαι κρίνεσθαι· ἥν γε οὐ τὸν προὔχοντα καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς προκαλούμενον λέγειν τὶ, δοκεῖν·δεῖ τηρεῖν, ἀλλὰ τὸν ἐς ἴσον τὰ ἔργα ὁμοίως καὶ τοὺς λόγους, πρὶν διαγωνίζεσθαι, καθιστάντα. [2] οὗτοι δ' οὐ πρὶν πολιορκεῖν τὸ χωρίον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡγήσαντο ἡμᾶς οὐ περιόψεσθαι, τότε καὶ τὸ εὐπρεπὲς τῆς δίκης παρέσχοντο· καὶ δεῦρο ἥκουσιν, οὐ τἀκεῖ μόνον αὐτοὶ ἁμαρτόντες, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς νῦν ἀξιοῦντες οὐ ξυμμαχεῖν, ἀλλὰ ξυναδικεῖν· καὶ διαφόρους ὄντας ἡμῖν, δέχεσθαι σφᾶς. [3] οὓς χρῆν, ὅτε ἀσφαλέστατοι ἦσαν, τότε προσιέναι, καὶ μὴ ἐν ᾧ ἡμεῖς μὲν ἠδικήμεθα, οὗτοι δὲ κινδυνεύουσι, μηδ' ἐν ᾧ ὑμεῖς τῆς τε δυνάμεως αὐτῶν τότε οὐ μεταλαβόντες, τῆς ὠφελείας νῦν μεταδώσετε, καὶ τῶν ἁμαρτημάτων ἀπογενόμενοι,

μη I. - καλον δ' αυ ην A, C. - ἡμιν δ' αισχρον C. - ὕβρει δε (κάι s. l. *al. m.*) D. - εις ἡμας C. - ες ἡμας αλλα τε πολλα ἡμ. A. Leçon que je crois la véritable.

Chap. XXXIX. 1. και φασι (δη om.) F. - λ. τι δ. δει (τηρειν om.) A, H; λ. τι (δει rayé) δακειν δει (et τηρειν sous la ligne qui est la dernière de la page) C; λ. τι δοκειν (δοκειν sous-ligné, et marg. δοκει) D; λ. τι, δοκειν (le ν s. l. et δει aussi s. l.) τηρειν E; λεγ. τι δει δοκειν (τηρειν om.) F; λ. τε δοκειν δει (τηρειν s. l. al. m.) G. - τα τε εργα F, G, H. - διαγωνισασθαι D. — 2. ὗτοι δε ȣ D, E, F. - ἡκȣσι G; ἡκασιν (ȣ s. α) C. - ἁμαρτωντες A. - αλλα και

tamen illis quidem gloriosum fuisset, iracundiæ nostræ cessisse; nobis vero fœdum *ac infame*, eorum moderationi vim attulisse. Sed petulantia opumque licentia, cum alia multa in nos peccaverunt, tum etiam Epidamnum, nostræ ditionis coloniam, dum *bello* vexaretur, *sibi* non vendicarunt; nobis vero auxilii causa *eo* profectis, per vim captam retinent.

Cap. 39. » Et tamen dictitant, se *hac de re* judicio prius disceptare voluisse: quod *quidem* non illum, qui ante cepit, et qui ex tuto ad aliquam disceptationem provocat, oportet videri servare; sed illum, qui ante disceptationem pariter atque verba ad æquitatis normam exigit.[2] Isti vero non priusquam hanc urbem obsiderent: sed postquam nos *hanc injuriam* non neglecturos existimarunt, tunc vero et istam speciosam juris æquitatem protulerunt. Et *tamen* huc veniunt, non solum juris publici contemptores Epidamni, sed etiam nunc non in belli, sed in scelerum societatem suis precibus vocantes vos ac orantes, ut se, nostros hostes, recipiatis.[3] Quos oportebat, quum a periculis erant remotissimi, tunc *ad vos* accedere; non autem quando nos quidem injuriam *ab illis* accepimus, ipsi vero periclitantur; neque eo tempore, quo vos, nullo fructu ex ipsorum potentia per-

ἡμας C. - οντας ὑμιν (υ par corr.) C. — 3. ὡς χρη ὅτε D. - εν ᾧ μεν ἡμεις D. - κινδυνευσιν H. - της τε αφ' ἡμων A. A seul donne τε; mais sa leçon n'est pas à mépriser. Voyez dans mon *Clavis Homerica*, Lettre à M. Bast, ma note sur ce τε, que l'on a souvent ou supprimé mal à propos, ou changé en δε. Je croirois que Thucydide l'a employé ici, qu'il répond à notre *oui* affirmatif, et insistant sur une idée à laquelle on tient. Cependant, comme le manuscrit A donne seul cette leçon, je ne l'introduis dans le texte qu'avec le signe du doute. - το ησον (σ s. σ) A. - κοινωνησαντας (νη rayé, et ε s. ας) A; κοινωνησαντας G. — 4. εγκλ. δε μ. αμ. ὑ. τ. μ. τ. π. τ. μ. κ.

cepto, vestra auxilia *ipsis* jam estis impertituri; et *quo tempore* vos, qui procul ab illorum facinoribus abfuistis, parem culpam apud nos sustinebitis. Oportebat vero, viribus vobiscum jam pridem communicatis, communia etiam habere quæ ex hac virium communicatione eventura essent; [4] solorum vero scelerum non socios, hac ratione vos non venire in eorum partem quæ illorum res prave gestas sequuntur.

Cap. 40. « Quod igitur convenientibus *firmisque* juris argumentis instructi *huc* ad vos venerimus, isti vero violenti, ac alieni raptores sint, *jam* planum est factum. [2] Quod autem ipsos salvo jure recipere non possitis, discere *nunc* oportet. Nam quamvis in fœdere sit scriptum, cuilibet civitatum fœderi non adscriptarum licere ad utras velit partes se conferre, *tamen* hoc fœdus ad illos non pertinet, qui in alterius partis fraudem veniunt: sed *ad illos*, qui ab altera parte non deficientes, salutis præsidio indigent, et qui *recepti* recipientibus (si sapiunt) bellum pro pace non sunt allaturi. Id, quod vobis, nisi nos audiatis, nunc eveniet. [3] Non solum enim istis auxiliares; verum

Cette phrase entiere, omise par A, F, G, H, me semble tout-à-fait étrangère au texte. En effet, si la phrase lui appartient, après των μετα τας πραξεις, je sous-entendrai αποϐαινοντων; nous aurons alors répétition de l'idée contenue dans κοινα και τα αποϐαινοντα εχειν. Nous avons encore dans εγκληματων αμετοχυς une répétition de των ἁμαρτηματων απογενομενυς. Mais cette double répétition est-elle nécessaire et digne de Thucydide? Je suis loin de le croire. Je serois en conséquence bien tenté d'accompagner du signe de doute toute cette phrase, qui n'est qu'une scholie, ou du moins une réflexion inspirée à quelque scholiaste par la phrase qui a précédé. Voy. mes obs. - B, C, donnent cette phrase avec αμετοχως au lieu de αμετοχυς; I de même, mais avec υς s. ως. E porte ἀμητοχως; D de même, mais ensuite αμητοχυς par correction.

Chap. XL. 1. μετα πρ. των τυ δικ. κεφ. προς ὑμας ερχ. A, E; μ. πρ. (των om.)

τῆς [τε] ἀφ' ἡμῶν αἰτίας τὸ ἶσον ἕξετε· πάλαι δὲ κοινώσαντας τὴν δύναμιν, κοινὰ καὶ τὰ ἀποβαίνοντα ἔχειν· 4 ἐγκλημάτων δὲ μόνων ἀμετόχους, οὕτω τῶν μετὰ τὰς πράξεις τούτων μὴ κοινωνεῖν.

Κεφ. μ΄. » Ὡς μὲν οὖν αὐτοί τε μετὰ προσηκόντων τῶν τοῦ δικαίου κεφαλαίων ἐς ὑμᾶς ἐρχόμεθα, καὶ οἵδε βίαιοι καὶ πλεονέκται εἰσὶ, δεδήλωται. 2 ὡς δὲ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὺς δέχοισθε, μαθεῖν χρή. εἰ γὰρ εἴρηται ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐξεῖναι παρ' ὁποτέρους τὶς τῶν ἀγράφων πόλεων βούλεται ἐλθεῖν, οὐ τοῖς ἐπὶ βλάβῃ ἑτέρων ἰοῦσιν ἡ ξυνθήκη ἐστὶν, ἀλλ' ὅστις, μὴ ἄλλων ἑαυτὸν ἀποστερῶν, ἀσφαλείας δεῖται, καὶ ὅστις μὴ τοῖς δεξαμένοις, εἰ σωφρονοῦσι, πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ποιήσει· ὃ νῦν ὑμεῖς μὴ πειθόμενοι ἡμῖν πάθοιτε ἄν. 3 οὐ γὰρ τοῖσδε μόνον ἐπίκουροι ἂν γένοισθε, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν, ἀντὶ ἐνσπόνδων, πολέμιοι. ἀνάγκη γὰρ, εἰ ἴτε μετ' αὐτῶν,

τȣ δ. I; μετα των προσηκοντων εγκληματων ερχομεθα C; μετα πρ. εγκλ. ερχ. F, G, H. — 2. ὡς δ' ȣκ A, C, F, G. - χρη μαθειν A. - προς ὁπ. τις τ. α. π. (βȣλεται omis) ελθειν A; παρ' ὁπ. τις βȣλ. των αγ. π. ελ. D, E. - (ξυν s. l.) θηκη εςιν A. - μη αλλȣ αποςερων ἑαυτον A; μη αλλων τον αποστ. C; μη αλλȣ αυτον απ. F, G, H. - αντι ειρηνης A, C, F, G, H. - (μη om.) πειθομενοι A. — 4. δικαιοι (γ' om.) D, E, G, I; δικ. γε εςὲ H. - μεν γαρ ενσπονδοι A. - Κερκυραιοι (ς s. l.) G. - δι' αναχωκης A, B, C; δια ανακωχης D; δι' ανακωκης F, G, H, I. - πωποτε A, C, F, G, H. - (πω om.) ποτε D, I. - μη κατεςαναι I. — 5. Σ. αποςαντων ὑμων, ψ. A. - των αλλων δε π. D. Ce δε inédit me paroît exquis. Il appelle la pensée des Athéniens sur la circonstance d'un service rendu à une époque où le reste du Péloponnese leur étoit contraire. Ce δε, qui appuie fortement, mérite bien d'être conservé. Cependant, comme il n'a pour lui que l'autorité d'un seul manuscrit, je l'enferme entre 2 crochets. C, E, donnent Πελοπονησιων. - αυτον (ω s. ον) ινα A. Le manuscrit A finit à ces mots κακον τι δρωντας δεχομενοι. — 6. εφ' ὑμιν (αυτοις marg.) μαλλον D.

καὶ ἀμύνεσθαι μὴ ἄνευ ὑμῶν τούτους. [4] καίτοι δίκαιοί γ' ἐστὲ, μάλιστα μὲν ἐκποδὼν στῆναι ἀμφοτέροις, εἰ δὲ μὴ, τοὐναντίον, ἐπὶ τούτους μεθ' ἡμῶν ἰέναι· (Κορινθίοις μέν γε ἔνσπονδοι ἐστὲ, Κερκυραίοις δὲ οὐδὲ δι' ἀνακωχῆς πώποτ' ἐγένεσθε) καὶ τὸν νόμον μὴ καθιστάναι, ὥστε τοὺς ἑτέρων ἀφισταμένους δέχεσθαι. [5] οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς, Σαμίων ἀποστάντων, ψῆφον προσεθέμεθα ἐναντίαν ὑμῖν, τῶν ἄλλων [δὲ] Πελοποννησίων δίχα ἐψηφισμένων, εἰ χρὴ αὐτοῖς ἀμύνειν· φανερῶς δὲ ἀντείπομεν, τοὺς προσήκοντας ξυμμάχους αὐτόν τινα κολάζειν. [6] εἰ γὰρ τοὺς κακόν τι δρῶντας δεχόμενοι τιμωρήσετε, φανεῖται καὶ ἃ τῶν ὑμετέρων οὐκ ἐλάσσω ἡμῖν πρόσεισι, καὶ τὸν νόμον ἐφ' ὑμῖν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἐφ' ἡμῖν θήσετε.

Κεφ. μαʹ. » Δικαιώματα μὲν οὖν τάδε πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν ἱκανὰ, κατὰ τοὺς Ἑλλήνων νόμους· παραίνεσιν δὲ καὶ ἀξίωσιν χάριτος, τοιάνδε, ἣν οὐκ ἐχθροὶ ὄντες, ὥστε βλάπτειν, οὐδ' αὖ φίλοι, ὥστ' ἐπιχρῆσθαι, ἀντιδοθῆναι ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι φαμὲν χρῆναι. [2] νεῶν γὰρ μακρῶν σπανίσαντες ποτε πρὸς τὸν Αἰγινητῶν ὑπὲρ τὰ Μηδικὰ πόλεμον, παρὰ Κορινθίων εἴκοσι ναῦς ἐλάβετε· καὶ ἡ εὐεργεσία αὕτη τε καὶ ἡ ἐς Σαμίους, τὸ δι' ἡμᾶς Πελοποννησίους αὐτοῖς μὴ βοηθῆσαι, παρέσχεν ὑμῖν Αἰγινητῶν μὲν ἐπικράτησιν, Σαμίων δὲ κόλασιν. [3] καὶ ἐν

Chap. XLI. 1. προς ἡμας B. - ὡςε επιχρ. C, H; (ὡςε s. l. *al. m.*) επ. G.-(φαμει om.) χρηναι D. — 2. προς των Αιγινιτων E. - Πελοπονησιυς C, E; G donne le 2^e^ ν *s. l.* - παρεσχεν ἡμιν C. - Αιγινιτων E. — 3. των (ἁ om.) παντων F, G, H.

etiam pro fœderatis hostes nobis eritis. Necesse enim est, si societatem cum ipsis contrahatis, ipsos quoque non absque vobis sese tueri. [4] Sed profecto æquum est, vos præcipue quidem neutros vestris opibus juvare; sin minus, contra, nobiscum adversus hos quidem proficisci, (nam cum Corinthiis fœdere conjuncti estis, sed cum Corcyræis ne per inducias quidem fœdus unquam fecistis) neque legem constituere, ut, qui ab alteris defecerint, *ab alteris* recipiantur. [5] Nam ne nos quidem *olim*, cum Samii *a vobis* defecissent, *et cæteri* Peloponnesii varias sententias tulissent, *dubitantes*, an ipsis auxilium esset ferendum, sententiam vobis contrariam tulimus: sed aperte contra *illos* diximus, suos quemque socios persequi debere. [6] Nam si eos, qui aliquod facinus patrarint, *in vestram societatem* recipiatis, et opem *illis* feratis, erunt etiam ex vestris *sociis* non pauciores, qui ad nos palam transibunt, legemque contra vos ipsos potius, quam contra nos, condetis.

Cap. 41. » Atque hæc quidem sunt, quæ apud vos de jure nostro dicere habuimus, quæ ex Græcorum institutis satis sunt firma; vos vero monemus, et a vobis illud petimus beneficium, quod cum nostris permutatum beneficiis, nobis in præsentia referendum jubemus, nec inimici, ut *vos* lædamus, neque amici *tales*, ut abutamur. [2] Cum enim olim ante res Medicas in bello contra Æginetas gerendo longarum navium penuria laboraretis, viginti naves *commodato* a Corinthiis accepistis. Quod nostrum beneficium, et illud *alterum*, *quod vobis* contra Samios *dedimus*, quum propter nos Peloponnesii auxi-

- εισι (περι s. l.) το νικᾳν E. — 4. εχθρος ην C, E. - ην και τυχοι C. - χειρον τιθεται (ν 8, ε, al. m.) G.

lium ipsis non tulerunt, peperit vobis de Æginetis quidem victoriam, de Samiis vero ultionem. [3] Atque iis temporibus id factum est, quibus potissimum homines, qui adversus hostes suos eunt, propter vincendi studium cætera negligunt. [4] Nam pro amico eum habent, qui *sibi* navat operam, licet antea fuerit inimicus : et *e contra*, hostis loco ponunt, qui adversatur, quamvis *antea* fuerit amicus ; siquidem vel carissimum quodque pejus habent propter præsentis contentionis studium.

Cap. 42. » Quæ vobiscum reputantes, et si qui sunt inter vos natu minores, hæc ex majoribus natu cognoscentes, parem gratiam nobis dignemini referre : neque existimetis, hæc quidem, quæ dicuntur *a nobis*, esse justa; alia vero, si bellum oriatur, esse utilia. Nam in quo quis minime peccat, utilitas potissimum *inde* sequitur. Et imminentis belli periculum (quo Corcyræi vos terrent, et ad injuriam *nobis* faciendam hortantur) adhuc est incertum. Nec *vos* decet eo commotos, manifestas ac præsentes inimicitias contra Corinthios jam suscipere : quin potius prudentiæ erit vestræ, pristinas suspiciones, propter Megarenses susceptas, minuere. [2] Postremum enim beneficium opportune collatum, licet sit parvum, *tamen* majus *graviusque* crimen diluere potest. [3] Neque vero eo alliciamini, quod ad belli societatem vobis ingentem classem offerunt. Nam *hominibus conditione* paribus nullam injuriam facere firmior est potentia, quam si repentina præsentium commodorum specie elati, majora *quædam* non sine periculis acquiramus.

Cap. 43. » Cum igitur in ea inciderimus, quæ nos

Chap. XLII. 1. ἡμας αμυνασθαι B ; F porte ἡμας αμειβεσθαι, et rien en marge, en quoi il differe du man. Mosq. qui donne en marge γρ. αμυ-

καιροῖς

καιροῖς τοιούτοις ἐγένετο οἷς μάλιστα ἄνθρωποι ἐπ' ἐχθροὺς τοὺς σφετέρους ἰόντες, τῶν ἁπάντων ἀπερίοπτοί εἰσι παρὰ τὸ νικᾶν. [4] φίλον τε γὰρ ἡγοῦνται τὸν ὑπουργοῦντα, ἢν καὶ πρότερον ἐχθρὸς ᾖ· πολέμιόν τε τὸν ἀντιστάντα, ἢν καὶ τύχῃ φίλος ὤν· ἐπεὶ καὶ τὰ οἰκεῖα χεῖρον τίθενται φιλονεικίας ἕνεκα τῆς αὐτίκα.

Κεφ. μβ'. » Ὧν ἐνθυμηθέντες, καὶ νεώτερός τις παρὰ πρεσβυτέρου αὐτὰ μαθὼν, ἀξιούτω τοῖς ὁμοίοις ἡμᾶς ἀμύνεσθαι· καὶ μὴ νομίσῃ δίκαια μὲν τάδε λέγεσθαι, ξύμφορα δὲ, εἰ πολεμήσει, ἄλλα εἶναι. τό τε γὰρ ξυμφέρον, ἐν ᾧ ἄν τις ἐλάχιστα ἁμαρτάνοι, μάλιστα ἕπεται· καὶ τὸ μέλλον τοῦ πολέμου (ᾧ φοβοῦντες ὑμᾶς Κερκυραῖοι κελεύουσιν ἀδικεῖν) ἐν ἀφανεῖ ἔτι κεῖται· καὶ οὐκ ἄξιον, ἐπαρθέντας αὐτῷ, φανερὰν ἔχθραν ἤδη καὶ οὐ μέλλουσαν πρὸς Κορινθίους κτήσασθαι· τῆς δὲ ὑπαρχούσης πρότερον διὰ Μεγαρέας ὑποψίας σῶφρον ὑφελεῖν μᾶλλον. ἡ γὰρ τελευταία χάρις καιρὸν ἔχουσα, κἂν ἐλάσσων ᾖ, δύναται μεῖζον ἔγκλημα λῦσαι. [3] μηδ' ὅτι ναυτικοῦ ξυμμαχίαν μεγάλην διδόασι, τούτῳ ἐφέλκεσθε. τὸ γὰρ μὴ ἀδικεῖν τοὺς ὁμοίους, ἐχυρωτέρα δύναμις, ἢ τῷ αὐτίκα φανερῷ ἐπαρθέντας, διὰ κινδύνων τὸ πλέον ἔχειν.

Κεφ. μγ'. » Ἡμεῖς δὲ περιπεπτωκότες οἷς ἐν τῇ Λακεδαίμονι αὐτοὶ προείπομεν, τοὺς σφετέρους ξυμμάχους

νεσθαι. Voy. et la note du schol. qui observe que αμυνεσθαι est pour αμειβεσθαι, et mes observ. littér. - και μη νομισοι C. - ελαχ. ἁμαρτανει (η s. ει) D; ελ. ἁμαρτανη E, I; ελ. ἁμαρτανει F. - φοβ. ἡμας C. — 3. εφελκεσθαι C, E; εφελκε (εφελκεσθε marg. al. m.) I. - η της (τω s. της al. m.) αυτικα C.

Chap. XLIII. 1. αυτον κολαζειν τινα D, E. Variante non à mépriser. Elle

αὐτὸν κολάζειν τινὰ, νῦν παρ᾽ ὑμῶν τὸ αὐτὸ ἀξιοῦμεν κομίζεσθαι, καὶ μὴ, τῇ ἡμετέρᾳ ψήφῳ ὠφεληθέντας, τῇ ὑμετέρᾳ ἡμᾶς βλάψαι. 2 τὸ δ᾽ ἴσον ἀνταπόδοτε, γνόντες τοῦτον ἐκεῖνον εἶναι τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ ὅ, τε ὑπουργῶν, φίλος μάλιστα, καὶ ὁ ἀντιστὰς, ἐχθρός. 3 καὶ Κερκυραίους τε τούσδε, μήτε ξυμμάχους δέχησθε βίᾳ ἡμῶν, μήτε ἀμύνητε αὐτοῖς ἀδικοῦσι. καὶ τάδε ποιοῦντες, τὰ προσήκοντά τε δράσετε, καὶ τὰ ἄριστα βουλεύσεσθε ὑμῖν αὐτοῖς. » Τοιαῦτα δὲ καὶ οἱ Κορίνθιοι εἶπον.

Κεφ. μδ΄. Ἀθηναῖοι δὲ, ἀκούσαντες ἀμφοτέρων, γενομένης καὶ δὶς ἐκκλησίας, τῇ μὲν προτέρᾳ οὐχ ἧσσον τῶν Κορινθίων ἀπεδέξαντο τοὺς λόγους, ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ μετέγνωσαν, Κερκυραίοις ξυμμαχίαν μὲν μὴ ποιήσασθαι, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (εἰ γὰρ ἐπὶ Κόρινθον ἐκέλευον σφίσιν οἱ Κερκυραῖοι ξυμπλεῖν, ἐλύοντ᾽ ἂν αὐτοῖς αἱ πρὸς Πελοποννησίους σπονδαί)· ἐπιμαχίαν δὲ ἐποιήσαντο, τῇ ἀλλήλων βοηθεῖν, ἐάν τις ἐπὶ Κέρκυραν ἴῃ, ἢ Ἀθήνας, ἢ τοὺς τούτων ξυμμάχους. 2 ἐδόκει γὰρ ὁ πρὸς Πελοποννησίους πόλεμος καὶ ὣς ἔσεσθαι αὐτοῖς, καὶ τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ προέσθαι τοῖς Κορινθίοις, ναυτικὸν ἔχουσαν τοσοῦτον, ξυγκρούειν δὲ ὅτι μάλιστα αὐτοὺς ἀλλήλοις, ἵνα ἀσθε-

offre les mots dans l'ordre le plus naturel possible. αυτον et κολαζειν me semblent ne devoir point se séparer. - νυν το αυτο παρ᾽ ὑ. αξ. C; νυν π. ἡμων το αυτο αξ. D, I. - ωφεληθεντες, τη ὑμετερᾳ ὑμας D; ωφεληθεντες τ. ὑ. (ἡμας par corr.) βλαψαι E. — 2. το δε ισον D, E, I. - τουτον ειναι τον καιρ. εκεινον F; εκ. ειναι (τον om.) καιρον H. — 3. (και s. l.) Κερκ. (τε om.) E; και K. (τε om.) F, H; και Κερ. (τε om.) τουτους G. - ξ. δεχοισθε E. - μ. αμυνοιτε E. - προσηκ. (τε s. l.)

ipsi olim Lacedæmone diximus, suos quemque socios punire *jus esse;* nunc ut idem obtineamus a vobis postulamus, utque, quando nostris suffragiis adjuti *et sublevati* fuistis, ne vestra sententia nos oppugnetis : 2 sed parem gratiam referatis, memores hoc illud esse tempus, quo potissimum ille, qui suam operam alteri navat, est amicus, et qui adversatur, inimicus : 3 neque Corcyræos istos nobis invitis in societatem recipiatis, neque ipsis opem feratis, qui *nobis* injuriam faciunt. Hæc si feceritis, et ex officio et dignitate vestra agetis, vestrisque rebus optime consuletis. » Hæc autem et Corinthii dixerunt.

Cap. 44. Athenienses vero, utrisque auditis et concione bis coacta, in priore quidem, rationes Corinthiorum non minus *quam Corcyræorum* probarunt. In posteriore vero, mutato consilio, statuerunt nullam quidem belli societatem cum Corcyræis facere, ut eosdem et inimicos et amicos ducerent : (si enim adversus Corinthios Corcyræi ipsos secum navigare jussissent, fœdera, quæ ipsis cum Peloponnesiis erant, rupta fuissent.) Sed *tantum* subsidiariam societatem fecerunt, ut alteri alterorum agro mutuam ferrent opem, si quis adversus Corcyram, vel Athenas, vel eorum socios iret. 2 Nam bellum contra Peloponnesios vel sic fore ipsis videbatur ; neque pati volebant, ut Corcyra, quæ tantam classem habebat, in Corinthiorum potestatem veniret : sed eos quam maxime inter se collidere *volebant*, ut cum invalidioribus (si quid opus esset) et Corinthiis et aliis, qui classem ha-

G. - βυλ. εν ὑμιν αυτοις B.

Chap. XLIV. 1. εν δε τῃ ὑστερᾳ F. - (μεν μη *s. l. al m.*) ποιησ. ; μεν (μη om.) π. E, H ; G donne μη, mais hors de la ligne, et *al. m.* - προς Πελοποννησιυς C, E. - επιμ. δ' εποι. C, H, I. — 2. προς Πελοποννησ. C, E. - προ. (τοις om.) Κορινθιοις C, E, G, H.

bebant, bellum capesserent. [3] Simul etiam hæc insula ad trajiciendum in Italiam et Siciliam in opportuno loco sita ipsis videbatur.

Cap. 45. Hoc igitur consilio Athenienses *in societatem* Corcyræos receperunt, nec multo post Corinthiorum discessum, decem naves illis auxilio miserunt. Illarum autem duces erant, Lacedæmonius Cimmonis, Diotimus Strombichi, et Proteas Epiclis *filius*. [2] Ipsis vero præceperunt, ne cum Corinthiis pugnarent, nisi contra Corcyram navigarent, et facere descensiones vellent, aut contra aliquod ipsorum oppidum *venirent*. Nam ita demum *se ipsis permittere dixerunt, ut illos* pro viribus impedirent. Hæc autem *ideo* præceperunt, ne fœdera frangerent. Illæ igitur naves in Corcyram pervenerunt.

Cap. 46. Corinthii vero, postquam *res omnes ad prælium necessariæ* paratæ fuerunt, cum CL navibus adversus Corcyram cursum direxerunt, quarum erant, Eleorum, decem; Megarensium, duodecim; Leucadiorum, decem; Ambraciotarum, XXVII; Anactiorum, una; ipsorum vero Corinthiorum, XC. Harum vero sui præfecti cum singularum civitatum erant, tum vero etiam Corinthiorum Xenoclides Eutyclis *filius*, cum quatuor collegis. [2] Postquam autem ad continentem Corcyræ oppositam in unum convenerunt, a Leucade vela facientes ad Chimerium agri Thesprotici apulerunt. Est

Chap. XLV. 1. απ. υοηθυς E. - ὁ Κιμωνος F, G. - ὁ ϛρομβιλυ C; ὁ ϛρομμιχυ G; H, id. et de plus, *s. l.* γρ. ϛρομβι *al. m.* H. — 2. πλεωσι και μελλυσιν H. - εκεινων τι χωριων F, G, H.

Chap. XLVI. 1. Dans E, le n° commence à ναυσι πεντ., lacune causée par un ὁμοιοτελευτον. - ησαν μεν Ηλειων μεν D, I. - και ανακτορων D. - Κοριν. ενενηκοντα C; K. εν (ν *s. l.*) ενηκοντα D. - ησαν μεν (και *s. l.* al. m.) κατα π. I. - ησ. μεν (και om.) κατα π. H. — 2. επ. δε συνεμιξαν G. - ὑπερ αυτων κ. C. -

νεωτέροις οὖσιν, ἤν τι δέῃ, Κορινθίοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις ναυτικὸν ἔχουσιν, ἐς πόλεμον καθιστῶνται. [3] ἅμα δὲ τῆς τε Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς ἐφαίνετο αὐτοῖς ἡ νῆσος ἐν παράπλῳ κεῖσθαι.

Κεφ. μέ. Τοιαύτῃ μὲν γνώμῃ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Κερκυραίους προσεδέξαντο, καὶ τῶν Κορινθίων ἀπελθόντων, οὐ πολὺ ὕστερον δέκα ναῦς αὐτοῖς ἀπέστειλαν βοηθούς. ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Λακεδαιμόνιός τε ὁ Κίμμωνος, καὶ Διότιμος ὁ Στρομβίχου, καὶ Πρωτέας ὁ Ἐπικλέους. [2] προεῖπον δὲ αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἢν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι, καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν, ἢ ἐς τῶν ἐκείνων τὶ χωρίον· οὕτω δὲ, κωλύειν κατὰ δύναμιν. προεῖπον δὲ ταῦτα, τοῦ μὴ λύειν ἕνεκα τὰς σπονδάς. αἱ μὲν δὴ νῆες ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Κέρκυραν.

Κεφ. μϛ'. Οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἐπειδὴ αὐτοῖς παρεσκεύαστο, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Κέρκυραν ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. ἦσαν δὲ Ἠλείων μὲν, δεκα, Μεγαρέων δὲ, δώδεκα· καὶ Λευκαδίων, δέκα, Ἀμπρακιωτῶν δὲ, ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, καὶ Ἀνακτορίων, μία· αὐτῶν δὲ Κορινθίων, ἐνενήκοντα. στρατηγοὶ δὲ τούτων ἦσαν μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἑκάστων, Κορινθίων δὲ Ξενοκλείδης ὁ Εὐθυκλέους, πέμπτος αὐτός. [2] ἐπειδὴ δὲ προσέμιξαν τῇ κατὰ Κέρκυραν ἠπείρῳ, ἀπὸ Λευκάδος πλέοντες, ὁρμίζονται ἐς Χειμέριον τῆς Θεσπρωτίδος γῆς. ἔστι δὲ λιμὴν, καὶ

ἐλεατιδι C, F; ελαιωτιδι D; ελαιωτιδι (ε s. αι, ead. m.) I. — 3. εξιησι δε B, E. - ες (την om.) θαλασσαν C, E, F, G, H. - εσβαλλει ες την αυτην B; εσβ. (ες om.) αυτην D. — 4. (ἡ ακρα s. l. al. m.) ανεχει D.

πόλις ὑπὲρ αὐτοῦ κεῖται ἀπὸ θαλάσσης, ἐν τῇ Ἐλαιάτιδι τῆς Θεσπρωτίδος, Ἐφύρη. [3] ἔξεισι δὲ παρ' αὐτὴν Ἀχερουσία λίμνη ἐς τὴν θάλασσαν. διὰ δὲ τῆς Θεσπρωτίδος Ἀχέρων ποταμὸς ῥέων ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν, ἀφ' οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχει. [4] ῥεῖ δὲ καὶ Θύαμις ποταμὸς, ὁρίζων τὴν Θεσπρωτίδα καὶ Κεστρίνην, ὧν ἐντὸς ἡ ἄκρα ἀνέχει τὸ Χειμέριον. οἱ μὲν οὖν Κορίνθιοι τῆς ἠπείρου ἐνταῦθα ὁρμίζονταί τε καὶ στρατόπεδον ἐποιήσαντο.

Κεφ. μζʹ. Οἱ δὲ Κερκυραῖοι ὡς ᾔσθοντο αὐτοὺς προσπλέοντας, πληρώσαντες δέκα καὶ ἑκατὸν ναῦς, ὧν ἦρχε Μεικιάδης, καὶ Αἰσιμίδης, καὶ Εὐρύβατος, ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν μιᾷ τῶν νήσων αἳ καλοῦνται Σύβοτα. [2] καὶ αἱ Ἀττικαὶ δέκα παρῆσαν. ἐπὶ δὲ τῇ Λευκίμνῃ αὐτοῖς τῷ ἀκρωτηρίῳ ὁ πεζὸς ἦν, καὶ Ζακυνθίων χίλιοι ὁπλῖται βεβοηθηκότες. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς Κορινθίοις ἐν τῇ ἠπείρῳ πολλοὶ τῶν βαρβάρων παραβεβοηθηκότες. οἱ γὰρ ταύτῃ ἠπειρῶται ἀεί ποτε φίλοι αὐτοῖς εἰσιν.

Κεφ. μηʹ. Ἐπειδὴ δὲ παρεσκεύαστο τοῖς Κορινθίοις, λαβόντες τριῶν ἡμερῶν σιτία, ἀνήγοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ ἀπὸ τοῦ Χειμερίου νυκτός. καὶ ἅμα ἕῳ πλέοντες, καθορῶσι τὰς τῶν Κερκυραίων ναῦς μετεώρους τε καὶ ἐπὶ σφᾶς

Chap. XLVII. 1. ηρχε Μηκιαδης C. — 2. (αἱ om.) Ατλικαι C. - Λευκιμμῃ C, F, G, H. - αυτης E. - τῳ ακρω (τηριῳ s. l.) C; τῳ ακρω οἱτηριῳ (ω s. o, ead. m.) I. - Ζακινθιων C, G. - ὁπλ. βεβοηκοτες B. Depuis βεβοηθηκοτες, jusqu'à οἱ γαρ ταυτῃ, lacune causée par un ὁμοιοτ. I. - αει ποτε αυτοις φιλιοι C, F, G, H.

Chap. XLVIII. 1. ὡς επι ναυμαχιαν C, F, G, H. - τας (των om.) Κερκ.

autem portus, et supra eum exstat urbs *nomine* Ephyre, procul a mari sita, in ea agri Thesprotici parte, quæ Eleatis vocatur. [3] Juxta hanc palus Acherusia in mare sese exonerat : Acheron vero fluvius, (a quo etiam cognomen est nacta) per agrum Thesproticum fluens, in ipsam defertur. [4] Fluit et Thyamis amnis, Thesprotidem Cestrinenque disterminans, intra quos Chimerium promontorium eminet. Corinthii igitur ad istam continentis partem appulerunt, atque *hic sua* castra posuerunt.

Cap. 47. Corcyræi vero, postquam intellexerunt illos contra se navigare, centum et decem naves *rebus omnibus ad pugnam necessariis* expleverunt, quibus præerant Miciades, Æsimides, et Eurybatus, et castra metati sunt in una insularum, quæ Sybota vocantur. [2] Aderant autem *ipsis* et decem Atticæ naves. Ipsorum vero peditatus erat in Leucimna promontorio, et *cum eo* mille gravis armaturæ milites, quos Zacynthii auxilio ipsis miserant. In *proxima* vero continente Corinthiis quoque præsto erant multi de barbaris, qui opem *ipsis* tulerant. Nam qui continentis illam partem incolunt, illis semper sunt amici.

Cap. 48. Corinthii vero, postquam *res omnes ad pugnam necessariæ* paratæ fuerunt, sumtis trium dierum cibariis, a Chimerio noctu solverunt eo animo, ut prælium navale committerent : primoque diluculo navigantes, Corcyræorum naves altum tenentes et contra se venientes conspexerunt. [2] Ubi vero in mutuum conspectum venerunt, adversam aciem instruxerunt, atque in

D, E. – (μετεωρυς s. l. *ead. m.* et τι om.) και επι G. — 3. Κορινθιοι δε D. – και (αἱ om.) Αμπρ. D, E. – Αθ. (κατα, et marg. al. m. και) το δεξιον I ; Αθ. και κατα το δ. D ; Αθ. (και om.) κατα το δ. E.

dextro Corcyræorum cornu Atticæ naves collocatæ fuerunt, alterum vero ipsi tenuerunt, factis tribus navium agminibus, quorum singulis singuli prætores, qui tres erant, imperabant. [3] Hunc igitur in modum Corcyræi aciem insruxerunt. At apud Corinthios dextrum cornu tenebant naves Megarenses et Ambracienses. In medio vero agmine reliqui socii, ut cuique forte obtigerat, positi fuerunt. Sinistrum vero ipsi Corinthii tenebant cum velocissimis quibusque navibus, oppositi Atheniensibus et dextro Corcyræorum *cornu*.

Cap. 49. Postquam vero signa utrinque sunt sublata, concurrentes prælium navale commiserunt, multos utrique gravis armaturæ milites, multos sagittarios, et jaculatores in foris *ac tabulatis navium* habentes, vetusto adhuc more imperitius instructi. [2] Acre quidem erat hoc navale prælium, sed non etiam pariter artificiosum: at pedestri pugnæ similius. Nam ubi inter se confligere cœpissent, non facile divelli poterant, cum præ multitudine turbaque navium, tum etiam quod ad victoriam obtinendam maxime confidebant militibus super *navium* tabulatis, qui navibus quietis pugnam statariam committebant. [3] Nullæ autem navium perruptiones erant; sed animis et robore magis, quam scientia, pugnabant. Ubique igitur magnus tumultus, et prælium valde turbulentum erat; in quo naves Atticæ, quæ Corcyræis, sicubi *ab hoste* premerentur, præsto erant, metum quidem hostibus incutiebant: sed prælii initium non faciebant,

Chap. XLIX. 1. αμφοτεροι εχοντες C. — 2. προσβαλοιεν C. - (τȣ om.) πληθȣς G, H. — 3. διεκπλοι δε B, C, D, E, I. - η (και marqué du signe de doute) επιςημη G. - μεν (ȣν om.) C, D, E. - παραγινομεναι C; παραγενομεναι D, E, I. - των Αθηνων C. — 4. εις την Ηπειρον (και om.) μεχρι G, H. - και πλεούσας.

πλεούσας. [2] ὡς δὲ κατεῖδον ἀλλήλους, ἀντιπαρετάσσοντο, ἐπὶ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας Κερκυραίων, αἱ Ἀττικαὶ νῆες. τὸ δὲ ἄλλο αὐτοὶ ἐπεῖχον, τρία τέλη ποιήσαντες τῶν νεῶν, ὧν ἦρχε τριῶν στρατηγῶν ἑκάστου εἷς. [3] οὕτω μὲν Κερκυραῖοι ἐτάξαντο. Κορινθίοις δὲ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας αἱ Μεγαρίδες νῆες εἶχον, καὶ αἱ Ἀμπρακιώτιδες· κατὰ δὲ τὸ μέσον, οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ὡς ἕκαστοι. εὐώνυμον δὲ κέρας αὐτοὶ οἱ Κορίνθιοι, ταῖς ἄριστα τῶν νεῶν πλεούσαις κατὰ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸ δεξιὸν τῶν Κερκυραίων, εἶχον.

Κεφ. μθ'. Ξυμμίξαντες δὲ, ἐπειδὴ τὰ σημεῖα ἑκατέροις ἤρθη, ἐναυμάχουν, πολλοὺς μὲν ὁπλίτας ἔχοντες ἀμφότεροι ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων, πολλοὺς δὲ τοξότας τε καὶ ἀκοντιστάς· τῷ παλαιῷ τρόπῳ ἀπειρότερον ἔτι παρεσκευασμένοι. [2] ἦν τε ἡ ναυμαχία καρτερὰ, τῇ μὲν τέχνῃ, οὐχ ὁμοίως, πεζομαχίᾳ δὲ τοπλέον προσφερὴς οὖσα. ἐπειδὴ γὰρ προσβάλλοιεν ἀλλήλοις, οὐ ῥᾳδίως ἀπελύοντο, ὑπό τε τοῦ πλήθους καὶ ὄχλου τῶν νεῶν· καὶ μᾶλλόν τι πιστεύοντες τοῖς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὁπλίταις ἐς τὴν νίκην, οἳ καταστάντες ἐμάχοντο, ἡσυχαζουσῶν τῶν νεῶν. [3] διέκπλοι δ' οὐκ ἦσαν, ἀλλὰ θυμῷ καὶ ῥώμῃ τοπλέον ἐναυμάχουν, ἢ ἐπιστήμῃ. πανταχῇ μὲν οὖν πολὺς θόρυβος, καὶ ταραχώδης ἦν ἡ ναυμαχία, ἐν ᾗ αἱ Ἀττικαὶ νῆες παραγιγνόμεναι τοῖς Κερκυραίοις, εἴ πῃ πιέζοιντο, φόβον μὲν παρεῖχον τοῖς ἐναντίοις, μάχης δὲ

εκβ. ενεπρ. D; και επεκβ. (α s. επ. al. m.) E. - τας σκ. ερημη (υς s. l. al. m.) E. — 5. ταυτῃ μεν (ουν om.) οἱ ξυμ. και οἱ Κορ. E. - ησαν οἱ (Κορινθιοι om.) D. — 6. οἱ δε Αθην. I. - επει δε ἡ τρ. εγενετο C, D, G, H. - αλλα ξυνεπεσεν B, C, H.

οὐκ ἦρχον δεδιότες οἱ στρατηγοὶ τὴν πρόῤῥησιν τῶν Ἀθηναίων. μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κορινθίων ἐπόνει. [4] Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι εἴκοσι ναυσὶν αὐτοὺς τρεψάμενοι, καὶ καταδιώξαντες σποράδας ἐς τὴν ἤπειρον, καὶ μέχρι τοῦ στρατοπέδου πλεύσαντες αὐτῶν, καὶ ἐπεκβάντες, ἐνέπρησάν τε τὰς σκηνὰς ἐρήμους, καὶ τὰ χρήματα διήρπασαν. [5] ταύτῃ μὲν οὖν οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἡσσῶντό τε, καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπεκράτουν. ᾗ δὲ αὐτοὶ ἦσαν οἱ Κορίνθιοι, ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ, πολὺ ἐνίκων, τοῖς Κερκυραίοις τῶν εἴκοσι νεῶν ἀπὸ ἐλάσσονος πλήθους ἐκ τῆς διώξεως οὐ παρουσῶν. [6] οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὁρῶντες τοὺς Κερκυραίους πιεζομένους, μᾶλλον ἤδη ἀπροφασίστως ἐπεκούρουν, τὸ μὲν πρῶτον ἀπεχόμενοι, ὥστε μὴ ἐμβάλλειν τινί· ἐπειδὴ δὲ ἡ τροπὴ ἐγίγνετο λαμπρῶς, καὶ ἐνέκειντο οἱ Κορίνθιοι, τότε δὴ ἔργου πᾶς εἴχετο ἤδη καὶ διεκέκριτο οὐδὲν ἔτι, ἀλλὰ ξυνέπεσον ἐς τοῦτο ἀνάγκης, ὥστε ἐπιχειρῆσαι ἀλλήλοις τοὺς Κορινθίους καὶ Ἀθηναίους.

Κεφ. ν'. Τῆς δὲ τροπῆς γενομένης, οἱ Κορίνθιοι τὰ σκάφη μὲν οὐχ εἷλκον ἀναδούμενοι τῶν νεῶν ἃς καταδύσειαν, πρὸς δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐτράποντο, φονεύειν διεκπλέοντες μᾶλλον ἢ ζωγρεῖν· τούς τε αὐτῶν φίλους (οὐκ ᾐσθημένοι, ὅτι ἥσσηντο οἱ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρᾳ) ἀγνοοῦντες ἔκτεινον. [2] πολλῶν γὰρ νεῶν οὐσῶν ἀμφοτέρων, καὶ ἐπιπολὺ τῆς θαλάσσης ἐπεχουσῶν, ἐπειδὴ ξυνέμιξαν ἀλλήλοις, οὐ ῥᾳδίως

Chap. L. 1. τους δε αυτων φιλους I. - ουκ αισθομενοι D, G, H, I. - ὅτι ἥττοντο D'; le man. Dan. donne ἥσσοντο, ce qui donne deux autorités pour la forme ἥσσω, ἥττω. — 2. αμφοτερων (και om.) D. - ὁποιοι (εκρατουν η om.) E. - προ ἑαυτης B, C, D, E. — 3. ὥστε (προς om.) κομισαι E. - Συβοτα οὐ αυτοις

quod *earum* præfecti metuerent Atheniensium interdictum. Dextrum autem Corinthiorum cornu maxime laborabat. [4] Corcyræi enim, cum eos XX navibus in fugam vertissent, et dispersos ad continentem usque persequuti fuissent, et usque ad eorum castra navigassent, et in terram descendissent, tentoria deserta incenderunt, et pecunias diripuerunt. [5] Hac igitur in parte Corinthii eorumque socii vincebantur, et Corcyræi vincebant. At in sinistro, ubi ipsi Corinthii erant, longe superiores erant, quia ex minore numero XX naves Corcyræorum in hoste persequendo occupatæ aberant [6] Athenienses vero cum Corcyræos premi viderent, jam minus dissimulanter *illis* opem tulerunt : primum quidem ab omni impressione in adversarios facienda sibi temperantes. Sed postquam *Corcyræi* in fugam apertam, *minimeque dubiam* sese dederunt, et Corinthii *illis* instare cœperunt, tunc vero unusquisque manum ad opus admovit, nec ullum amplius erat discrimen : sed eo necessitatis sunt compulsi, ut Corinthii et Athenienses inter se manus consererent.

Cap. 50. Sed versis in fugam hostibus, Corinthii alveos navium, quas demerserant, religatos non traxerunt : at transcurrentes, ad homines potius trucidandos, quam vivos capiendos, se converterunt. Et suos amicos per ignorantiam interficiebant, quia illos, qui in dextro cornu erant superatos fuisse nesciebant.[2] Nam cum multæ essent utrorumque naves, et late mare occuparent ; postquam manus inter se conseruerunt, non facile dignoscere

D, I. - ὁ κατα γης C ; (ὁ om.) κατα γην D. — 4. αυτοι αντεπλεον C, H, I. — 5. επεπαιανισο F. - ὁς ἐς επιπλεν E, F, G, H. - εξεπ. (οἱ om.) Αθηναιοι F. - αμυν. ωσιν G.

poterant, quinam victores, aut qui victi essent. 3 Hoc enim navale prælium Græcorum, cum Græcis commissum, navium numero omnia superiora longe superavit. Corinthii vero, postquam Corcyræos ad terram usque sunt persequuti, ad navium fragmenta, tabulasque colligendas, et ad suorum cadavera suscipienda se converterunt. Et maxima eorum parte potiti sunt, ita ut ea ad Sybota comportarint, quo terrestres barbarorum copiæ ad opem *ipsis* ferendam venerant. 4 Sybota autem est desertus Thesprotidis portus. Hac re gesta, rursus collecti Corcyræos *infesta classe* petierunt. Illi vero cum *suis* navibus, quæ ad navigationem adhuc erant aptæ, et quotquot erant reliquæ, una cum Atticis, et ipsi infesta classe obviam *hosti* prodierunt, veriti, ne *illi* in suum agrum descendere conarentur. 5 Jam autem erat diei serum, clamorque militaris ad concursum sublatus fuerat, quum Corinthii repente in puppim remigare cœperunt, XX naves Atheniensium contra se navigantes conspicati, quas post illas decem priores miserant Athenienses, veriti (id quot accidit) ne Corcyræi vincerentur, neve suæ decem illæ naves ob numeri paucitatem ab illis vim propulsare non possent.

CAP. 51. Corinthii igitur has mature conspicati, et non quod cernebant, sed plures Athenis venire suspicati, sensim retro abire cœperunt. At Corcyræi eas non videbant, (veniebant enim unde manifeste *ab ipsis* conspici non poterant) et Corinthios in puppim remigare mirabantur; donec quidam, qui naves viderant, illas contra se

Chap. LI. 1. ὑπανεχωρυν B, C, F, G. - επιπλευσιν H. - τοτε δε και G, H. — 2. συνεσκοταζε C. - αποτρεπομενοι C, G. - εις νυκτα E. — 3. τοις Κερκυραιοις δε C, F, G, H, leçon non à mépriser. Voy. 1, 29, 3. - καταστρατοπεδευο-

τὴν διάγνωσιν ἐποιοῦντο, ὁποῖοι ἐκράτουν, ἢ ἐκρατοῦντο. 3 ναυμαχία γὰρ αὕτη Ἕλλησι πρὸς Ἕλληνας νεῶν πλήθει μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται. ἐπειδὴ δὲ κατεδίωξαν τοὺς Κερκυραίους οἱ Κορίνθιοι ἐς τὴν γῆν, πρὸς τὰ ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς σφετέρους ἐτράποντο· καὶ τῶν πλείστων ἐκράτησαν, ὥστε προσκομίσαι πρὸς τὰ Σύβοτα, οἷ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν βαρβάρων προσεβεβοηθήκει. 4 ἔστι δὲ τὰ Σύβοτα, τῆς Θεσπρωτίδος λιμὴν ἔρημος. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, αὖθις ἀθροισθέντες ἐπέπλεον τοῖς Κερκυραίοις. οἱ δὲ ταῖς πλωΐμοις, καὶ ὅσαι ἦσαν λοιπαὶ μετὰ τῶν Ἀττικῶν νεῶν, καὶ αὐτοὶ ἀντεπέπλεον, δείσαντες, μὴ ἐς τὴν γῆν σφῶν πειρῶσιν ἀποβαίνειν. 5 ἤδη δὲ ἦν ὀψὲ, καὶ ἐπεπαιώνιστο αὐτοῖς ὡς ἐπίπλουν, καὶ οἱ Κορίνθιοι ἐξαπίνης πρύμναν ἐκρούοντο, κατιδόντες εἴκοσι ναῦς Ἀθηναίων προσπλεούσας· ἃς ὕστερον τῶν δέκα βοηθοὺς ἐξέπεμψαν οἱ Ἀθηναῖοι, δείσαντες (ὅπερ ἐγένετο) μὴ νικηθῶσιν οἱ Κερκυραῖοι, καὶ αἱ σφέτεραι δέκα νῆες ὀλίγαι ἀμύνειν ὦσι.

Κεφ. να΄. Ταύτας οὖν προϊδόντες οἱ Κορίνθιοι, καὶ ὑποτοπήσαντες ἀπ᾽ Ἀθηνῶν εἶναι οὐχ ὅσας ἑώρων, ἀλλὰ πλείους, ἐπανεχώρουν. τοῖς δὲ Κερκυραίοις (ἐπέπλεον γὰρ μᾶλλον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς) οὐχ ἑωρῶντο, καὶ ἐθαύμαζον τοὺς Κορίνθιους πρύμναν κρουομένους, πρὶν τινὲς ἰδόντες εἶπον, ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσι· τότε δὴ καὶ αὐτοὶ ἀνεχώρουν.

μενοις G, H. - Λευκιμμη C, F, G, H. - ν. (αἱ om.) απο των Αθ. H; ν. (αἱ om.) απο (των s. l.) Αθ. F; ν. (αἱ om.) απο (των s. l.) Αθ. G. - Ανδροκιδης G. — 4. μη πολεμιοι ωσιν.

[2] ξυνεσκόταζε γὰρ ἤδη, καὶ οἱ Κορίνθιοι ἀποτραπόμενοι τὴν διάλυσιν ἐποιήσαντο. οὕτω μὲν ἡ ἀπαλλαγὴ ἐγένετο ἀλλήλων, καὶ ἡ ναυμαχία ἐτελεύτα ἐς νύκτα. [3] τοῖς δὲ Κερκυραίοις στρατοπεδευομένοις ἐπὶ τῇ Λευκίμνῃ, αἱ εἴκοσι νῆες αἱ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν αὗται, ὧν ἦρχε Γλαύκων τε ὁ Λεάγρου καὶ Ἀνδοκίδης ὁ Λεωγόρου, διὰ τῶν νεκρῶν καὶ ναυαγίων, προσκομισθεῖσαι, κατέπλεον ἐς τὸ στρατόπεδον, οὐ πολλῷ ὕστερον ἢ ὤφθησαν. [4] οἱ δὲ Κερκυραῖοι (ἦν γὰρ νὺξ) ἐφοβήθησαν, μὴ πολέμιαι ὦσιν, ἔπειτα δὲ ἔγνωσαν, καὶ ὡρμίσαντο.

Κεφ. νβ΄. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀναγόμεναι αἵ τε Ἀττικαὶ τριάκοντα νῆες καὶ τῶν Κερκυραίων ὅσαι πλώϊμοι ἦσαν, ἐπέπλευσαν ἐπὶ τὸν ἐν τοῖς Συβότοις λιμένα, ἐν ᾧ οἱ Κορίνθιοι ὥρμουν, βουλόμενοι εἰδέναι εἰ ναυμαχήσουσιν. [2] οἱ δὲ, τὰς μὲν ναῦς ἄραντες ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ παραταξάμενοι μετεώρους, ἡσύχαζον, ναυμαχίας οὐ διανοούμενοι ἄρχειν ἑκόντες, ὁρῶντες προσγεγενημένας τε ναῦς ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἀκραιφνεῖς, καὶ σφίσι πολλὰ τὰ ἄπορα ξυμβεβηκότα, αἰχμαλώτων τε πέρι φυλακῆς, οὓς ἐν ταῖς ναυσὶν εἶχον, καὶ ἐπισκευὴν οὐκ οὖσαν τῶν νεῶν, ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ. [3] τοῦ δὲ οἴκαδε πλοῦ μᾶλλον διεσκόπουν, ὅπη κομισθήσονται, δεδιότες, μὴ οἱ Ἀθηναῖοι, νομίσαντες λελύσθαι τὰς σπονδὰς, διότι ἐς χεῖρας ἦλθον, οὐκ ἐῶσι σφᾶς ἀποπλεῖν.

Κεφ. νγ΄. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς, ἄνδρας ἐς κελήτιον

Chap. LII. 1. τη δε ὑςεραιᾳ I. - αναγαγομεναι C; αναſχαζομεναι, et marg. al. m. αναγομεναι H. - ναυμαχησȣσι G. — 2. εκ των Αθηνων C, F. - πολλα και

navigare dixerunt. Tunc vero et ipsi recesserunt. [2] Jam enim noctis tenebræ erant : Corinthii vero navibus aversis abierunt diversi. Ita autem alteri ab alteris diremti sunt, et hæc navalis pugna sub nocte finita est. [3] Cum autem Corcyræi castra apud Leucimnam haberent, illæ viginti naves Atticæ, quibus Glaucon Leagri et Andocides Leogori *filius* præerant, per media cadavera et naufragia delatæ, in castra venerunt, non multo post quam conspectæ fuerunt. [4] Corcyræi vero (erat enim nox) timuerunt ne hostiles essent : sed postea *illas* agnoverunt, et in suas stationes receperunt.

Cap. 52. Postridie vero, et triginta naves Atticæ, et Corcyræorum quotquot ad navigationem erant aptæ, navigarunt in portum, qui est in Sybotis, ubi Corinthii stationem habebant, eo animo, ut cognoscerent, an prælio navali certare vellent. [2] Illi vero, navibus a terra provectis, et acie in alto instructa, quiescebant, quia sponte sua prælii initium facere in animo non habebant, quod integras Atheniensium naves accessisse, sibique multas difficultates accidisse viderent, cum propter captivos quos in navibus habebant, de quorum custodia erant solliciti, tum etiam quod in loco deserto naves reficere non possent. [3] Sed de reditu magis erant solliciti, considerantes, qua ratione domum se recipere possent, veriti, ne Athenienses, fœdera rupta esse existimantes, quia ad manus venerant, se illinc navigare non sinerent.

Cap. 53. Placuit igitur ipsis, viros, in scapham impositos, sine caduceo ad Athenienses præmittere, et eorum mentem explorare. Per illos autem, quos miserunt, hæc

απορα F. - περι φυλακην D ; *id.* I, mais marg. al. m. — 3. ὅποι κομισθησονται C ; ὅπῃ κ. I. - (οἱ om.) Αθηναιοι B, E.

verba fecerunt. 2 Injuste facitis, Athenienses, quia bello nos lacessitis, et fœdera frangitis. Nobis enim, hostes nostros ulciscentibus, impedimento estis, quia arma contra *nos* sumta fertis. 3 Quod si vobis est animus nos impedire, ne contra Corcyram, aut alio, si quo libeat, navigemus, et fœdera rumpitis; nos, qui hic adsumus, primos comprehendite, et ut hostes tractate. » Illi igitur hæc dixerunt. Quotquot vero ex Corcyræo exercitu *Corinthios* audierant, sublato clamore statim dixerunt, illos et comprehendendos et interficiendos esse. 4 Sed Athenienses hoc responsum *illis* dederunt. « Nec bello vos lacessimus, viri Peloponnesii, nec fœdera frangimus. Sed istis Corcyræis sociis *nostris* auxilio venimus. Si quam igitur aliam in partem velitis navigare, non impedimus. Sed si contra Corcyram ali quemve Corcyræorum locum navigetis, pro viribus *hoc* non negligemus. »

Cap, 54. Cum autem Athenienses hoc responsum *illis* dedissent, Corinthii quidem se ad navigationem pararunt, ut domum redirent; et in Sybotis, quæ sunt in continente, tropæum statuerunt. At Corcyræi navium fragmenta, tabulasque et cadavera ad se delata susceperunt, ejecta et fluctibus, et vento, qui noctu ortus ea in varias partes disjecerat. Et in Sybotis, quæ sunt in insula, vicissim et ipsi tropæum tanquam victores

Chap. LIII. 1. ἐς κελλητιον C; ὡς κελλητιον, avec rature du deuxième λ. I. - εμβιβασαντες G. - κηρυκειȣ G, H. - προσπεμψαι F, G, H. — 2. και σπονδας λυοντες. B omet ces mots, qu'il supplée marg. — 3. (τε om.) ἡμας E. - ει πη βȣλομεθα D, I; ει πη ȣλ. E. - τȣσδε λαβ. πρωτον., χρ. C, F, G, H. - ὁσον επηκȣσεν C, H; ὁσ. ηκȣσεν D. - 4. Πελοποννησιοι C, E. - τας σποδας G. - βοηθειν ηλθομεν E. - αλλοσε πη E. - εκ. τι χωριων C, H. - ει δ' επι K. G.

Chap. LIV. 1. αποκρινομενων C. - (τον om.) επ' οικȣ E. - τρ. ανεστησαν C,

ἐμβιβάσαντας,

ἐμβιβάσαντας, ἄνευ κηρυκίου προπέμψαι τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ πεῖραν ποιήσασθαι, πέμψαντές τε ἔλεγον τοιάδε. [2] »ἈΔΙΚΕῖΤΕ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολέμου ἄρχοντες, καὶ σπονδὰς λύοντες. ἡμῖν γὰρ πολεμίους τοὺς ἡμετέρους τιμωρουμένοις ἐμποδὼν ἵστασθε, ὅπλα ἀνταιρόμενοι. [3] εἰ δ' ὑμῖν γνώμη ἐστὶ κωλύειν τε ἡμας ἐπὶ Κέρκυραν, ἢ ἄλλοσε, εἴ ποι βουλόμεθα, πλεῖν, καὶ τὰς σπονδὰς λύετε, ἡμᾶς τούσδε πρώτους λαβόντες, χρήσασθε ὡς πολεμίοις.» Οἱ μὲν δὴ τοιαῦτα εἶπον· τῶν τε Κερκυραίων τὸ μὲν στρατόπεδον ὅσον ὑπήκουσεν, ἀνεβόησεν εὐθὺς λαβεῖν τε αὐτοὺς καὶ ἀποκτεῖναι. [4] οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοιάδε ἀπεκρίναντο. »ΟΥ̓ΤΕ ἄρχομεν πολέμου, ὦ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, οὔτε τὰς σπονδὰς λύομεν· Κερκυραίοις δὲ τοῖσδε ξυμμάχοις οὖσι βοηθοὶ ἤλθομεν. εἰ μὲν οὖν ἄλλοσέ ποι βούλεσθε πλεῖν, οὐ κωλύομεν· εἰ δὲ ἐπὶ Κέρκυραν πλευσεῖσθε, ἢ ἐς τῶν ἐκείνων τὶ χωρίον, οὐ περιοψόμεθα κατὰ τὸ δυνατόν.

Κεφ. νδ'. Τοιαῦτα τῶν Ἀθηναίων ἀποκριναμένων, οἱ μὲν Κορίνθιοι τόν τε πλοῦν τὸν ἐπ' οἴκου παρεσκευάζοντο, καὶ τροπαῖον ἔστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ ἠπείρῳ Συβότοις. οἱ δὲ Κερκυραῖοι τά τε ναυάγια καὶ νεκροὺς ἀνείλοντο τὰ κατὰ σφᾶς, ἐξενεχθέντα ὑπό τε τοῦ ῥοῦ καὶ ἀνέμου, ὃς γενόμενος τῆς

G, H. - ὑπο (τε om.) τȣ ῥȣ G, H. - και τȣ ανεμȣ H. - αυτα πανταχȣ G. — 2. γνωμη δε τοια δε ἐχ. D, E. - προσεποιησατο B. - ὥςε και ναυμαχια πλειςα D. - ναυς τριακοντα C. - επειδη ηλθον οἱ Αθηναιοι C; επ. ηλθ. Αθ. F; επ. Αθ. (ηλθον om.) ανελ. E. - τη τε προτερεα B. - ναυς, και επ. ηλθον οἱ Αθηναιοι C, E, G, H. - ȣκ τεπλεον (ν s. ατ) εκ των Σ. H; ȣ κατεπλεον εκ των Σ. G. - (δια ταυτα om.) τροπαιον B.

νυκτὸς διεσκέδασεν αὐτὰ πανταχῇ· καὶ τροπαῖον ἀντέστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ νήσῳ Συβότοις ὡς νενικηκότες. γνώμῃ δὲ ἑκάτεροι τοιᾷδε τὴν νίκην προσεποιήσαντο. [3] Κορίνθιοι μὲν, κρατήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ μέχρι νυκτὸς, ὥστε καὶ ναυάγια πλεῖστα καὶ νεκροὺς προσκομίσασθαι, καὶ ἄνδρας ἔχοντες αἰχμαλώτους οὐκ ἐλάσσους χιλίων, ναῦς τε καταδύσαντες περὶ ἑβδομήκοντα, ἔστησαν τροπαῖον. Κερκυραῖοι δὲ, τριάκοντα ναῦς μάλιστα διαφθείραντες, καὶ ἐπειδὴ Ἀθηναῖοι ἦλθον, ἀνελόμενοι τὰ κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ναυάγια, καὶ νεκροὺς, καὶ ὅτι αὐτοῖς τῇ τε προτεραίᾳ πρύμναν κρουόμενοι ὑπεχώρησαν οἱ Κορίνθιοι, ἰδόντες τὰς Ἀττικὰς ναῦς, καὶ ἐπειδὴ ἦλθον, οὐκ ἀντέπλεον ἐκ τῶν Συβότων, διὰ ταῦτα τροπαῖον ἔστησαν. οὕτω μὲν ἑκάτεροι νικᾷν ἠξίουν.

Κεφ. νέ. Οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀποπλέοντες ἐπ' οἴκου, Ἀνακτόριον, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, εἷλον ἀπάτῃ· (ἦν δὲ κοινὸν Κερκυραίων καὶ ἐκείνων) καὶ καταστήσαντες ἐν αὐτῷ Κορινθίους οἰκήτορας, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου· καὶ τῶν Κερκυραίων ὀκτακοσίους μὲν, οἳ ἦσαν δοῦλοι, ἀπέδοντο, πεντήκοντα δὲ καὶ διακοσίους δήσαντες ἐφύλαττον, καὶ ἐν θεραπείᾳ εἶχον πολλῇ, ὅπως αὐτοῖς τὴν Κέρκυραν ἀναχωρήσαντες προσποιήσειαν. [2] ἐτύγχανον δὲ καὶ δυνάμει αὐτῶν οἱ πλείους πρῶτοι ὄντες τῆς πόλεως. ἡ μὲν οὖν Κέρκυρα οὕτω περιγίγνεται τῷ πολέμῳ τῶν Κορινθίων, καὶ αἱ νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀνεχώρησαν ἐξ αὐτῆς. αἰτία δὲ αὕτη πρώτη ἐγένετο τοῦ πολέμου τοῖς Κορινθίοις ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι σφίσιν ἐν σπονδαῖς μετὰ Κερκυραίων ἐναυμάχουν.

statuerunt.[2] Hoc autem consilio victoriam utrique sibi vendicarunt. Corinthii quidem, quod navali prælio ad noctem usque vicissent, ita ut plurima navium fragmenta et militum cadavera recepissent, et captivos non pauciores mille haberent, et septuaginta circiter naves demersissent, tropæum statuerunt. Corcyræi vero, quod XXX ferme naves profligassent, et, post Atheniensium adventum, navium fragmenta ad se delata, militumque cadavera sustulissent; quodque pridie Corinthii in puppim remigantes ipsis, se paulatim recipientes, cessissent, naves Atticas conspicati, et, cum *adversus eos* ivissent, ex Sybotis *sibi* non occurrissent, hisce de causis tropæum statuerunt. Hoc igitur modo utrique se victores existimabant.

Cap. 55. Corinthii vero, illinc domum navigantes, Anactorium, quod in ore sinus Ambracii situm est, per fraudem ceperunt: (erat enim ipsis commune cum Corcyræis,) et, Corinthiis colonis in eo collocatis, domum redierunt. Et Corcyræorum octingentos, qui servi erant, vendiderunt, ducentos et quinquaginta vinctos asservarunt, eosque diligenter ac officiose curarunt, ut *in patriam* reversi Corcyram ipsorum ditioni adjungerent. [2] Eorum autem plerique potentia principes erant civitatis. Sic igitur Corcyra in bello contra Corinthios gesto superstes remansit, Atticæque naves domum inde reverterunt. Hæc autem fuit prima causa belli, a Corinthiis contra Athenienses suscepti, quod illi cum Corcyræis contra se fœderatos navali prælio certassent.

Chap. LV. 1. K. αναπλεοντες F. - Αμπρακιακȣ G, H. - καταςησαντας F. - τ. K. οκτασιȣς H. - (οἱ s. *l.*) ησαν δȣλοι G. - εφυλασσον D, E, I. — 2. πρωτοι (οντες om.) D. - περιγινεται F. - (τῳ om.) πολεμῳ C. - αυτη εγενετο πρωτη F. - τȣ π. τοις Αθηναιοις ες τȣς Κορινθιȣς C; τȣ π. (τοις om.) Κορινθιοις ες τȣς Αθ. F.

CAP. 56. Post hæc autem statim accidit, ut hæ quoque simultates inter Athenienses et Peloponnesios orirentur, *quæ* ad bellum gerendum *illos compulerunt*. [2] Cum enim Corinthii hoc studerent, ut ipsos *Athenienses* ulciscerentur; Athenienses, quod eorum inimicitias haberent suspectas, Potidæatas, qui in Pallenes Isthmo habitant, Corinthiorum colonos, suosque socios et vectigales, muros Pallenen versus *ædificatos* demoliri, et obsides dare jusserunt; et magistratus expellere, nec in posterum recipere, quos Corinthii quotannis mittebant: veriti, ne a Perdicca et Corinthiis sollicitati, *a se* deficerent, cæterosque socios, qui in Thracia erant, ad defectionem secum traherent.

CAP. 57. Hæc autem Athenienses contra Potidæatas statim post navale prælium ad Corcyram commissum moliri cœperunt. [2] Nam et Corinthii aperte *Atheniensibus* erant infensi, et Perdiccas Alexandri *filius*, Macedonum Rex, *eorum* hostis erat, cum ante socius et amicus esset. [3] *Ideo* autem factus est *eorum* hostis, quod cum Philippo fratre suo et Derda, communiter bellum contra se gerentibus, Athenienses societatem fecissent: cumque sibi *ideo* metueret, missis Lacedæmonem *viris*, operam dedit, ut bellum inter ipsos *Athenienses* et Peloponnesios oriretur, et Corinthios sibi conciliavit, ut Potidæa defectio-

Chap. LVI. 1. μετα δε ταυτα δ' ευθυς D. – και τα δε (τασδε marg. *al. m.*) ξυνεβη I. – (τοις om.) Αθηναιοις G, H. – πελοποννησιοις C, E. — 2. ὁπως τιμωρησονται G; ὁ. τιμωρηθησωνται C; ὁ. τιμωρησονται G, H; ὁ. τιμωρησωνται (ο s. ω, *ead. m.*) I. ὁπως, se construisant attiquement avec le futur, et quatre manuscrits nous donnant σονται, nous l'insérons dans le texte. A la vérité quatre autres manuscrits donnent σωνται, mais entre deux leçons qui ont pour elles un égal nombre d'autorités, on doit préférer la moins commune. Voy. variant. 1, 57, 4; et notre *Clavis Homerica*, Il. 1, 136.

Κεφ. νϛʹ. Μετὰ ταῦτα δ' εὐθὺς καὶ τάδε ξυνέβη γενέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις διάφορα ἐς τὸ πολεμεῖν. [2] τῶν γὰρ Κορινθίων πρασσόντων ὅπως τιμωρήσονται αὐτοὺς, ὑποτοπήσαντες τὴν ἔχθραν αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι, Ποτιδαιάτας, οἳ οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης, ὄντας Κορινθίων ἀποίκους, ἑαυτῶν δὲ ξυμμάχους φόρου ὑποτελεῖς, ἐκέλευον τὸ ἐς Παλλήνην τεῖχος καθελεῖν, καὶ ὁμήρους δοῦναι· τούς τε ἐπιδημιουργοὺς ἐκπέμπειν, καὶ τολοιπὸν μὴ δέχεσθαι, οὓς κατὰ ἔτος ἕκαστον Κορίνθιοι ἔπεμπον· δείσαντες, μὴ ἀποστῶσιν, ὑπό τε Περδίκκου πειθόμενοι καὶ Κορινθίων, τούς τε ἄλλους τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης ξυναποστήσωσι ξυμμάχους.

Κεφ. νζʹ. Ταῦτα δὲ πρὸς τοὺς Ποτιδαιάτας οἱ Ἀθηναῖοι προπαρεσκευάζοντο εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Κερκύρᾳ ναυμαχίαν. [2] οἵ τε γὰρ Κορίνθιοι φανερῶς διάφοροι ἦσαν, Περδίκκας τε ὁ Ἀλεξάνδρου, Μακεδόνων βασιλεὺς, ἐπεπολέμωτο, ξύμμαχος πρότερον καὶ φίλος ὤν. [3] ἐπολεμώθη δὲ, ὅτι Φιλίππῳ τῷ ἑαυτοῦ ἀδελφῷ καὶ Δέρδᾳ, κοινῇ πρὸς αὐτὸν ἐναντιουμένοις, οἱ Ἀθηναῖοι ξυμμαχίαν ἐποιήσαντο. δεδιώς τε ἔπρασσεν, ἔς τε τὴν Λακεδαίμονα πέμπων, ὅπως πόλεμος γένηται αὐτοῖς πρὸς Πελοποννησίους, καὶ τοὺς Κορινθίους προσεποιεῖτο, τῆς Ποτιδαίας ἕνεκα ἀποστάσεως. προσέφερε δὲ λόγους καὶ τοῖς ἐπὶ

- Παλληνης (οντας om.) Κορ. G, H. - κατ' ετος E. - ἑκαςον marg. *ead. m.* I. - Κορινθ. επεμπον. depuis ces mots, jusqu'à τȣς τε αλλȣς, lacune supplée en marge *al. m.* I. - ὑπο τε Περδικȣ C. - αλλȣς (τȣς om.) επι θρ. G, H.

Chap. LVII. 1. ταυτα δε περι C, E, F, G, H. - (προ om.) παρεσκευαζοντο C. - 2. φανερως ηδη διαφοροι F, G. - Περδικας B, C; Περδικας (un

Θρᾴκης Χαλκιδεῦσι καὶ Βοττιαίοις ξυναποστῆναι· νομίζων, εἰ ξύμμαχα ταῦτα ἔχοι ὅμορα ὄντα τὰ χωρία, ῥᾷον ἂν τὸν πόλεμον μετ' αὐτῶν ποιεῖσθαι. [4] ὧν οἱ Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι, καὶ βουλόμενοι προκαταλαμβάνειν τῶν πόλεων τὰς ἀποστάσεις (ἔτυχον γὰρ τριάκοντα ναῦς ἀποστέλλοντες καὶ χιλίους ὁπλίτας ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ, Ἀρχεστράτου τοῦ Λυκομήδους μετ' ἄλλων δέκα στρατηγοῦντος·) ἐπιστέλλουσι τοῖς ἄρχουσι τῶν νεῶν, Ποτιδαιατῶν τε ὁμήρους λαβεῖν, καὶ τὸ τεῖχος καθελεῖν, τῶν τε πλησίον πόλεων φυλακὴν ἔχειν, ὅπως μὴ ἀποστήσωνται.

Κεφ. νή. Ποτιδαιᾶται δὲ πέμψαντες μὲν καὶ παρ' Ἀθηναίους πρέσβεις, εἴ πως πείσειαν μὴ σφῶν πέρι νεωτερίζειν μηδὲν, ἐλθόντες δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα μετὰ Κορινθίων, ἔπρασσον ὅπως ἑτοιμάσαιντο τιμωρίαν, ἢν δέῃ. [2] ἐπειδὴ ἔκ τε Ἀθηναίων ἐκ πολλοῦ πράσσοντες οὐδὲν εὕροντο ἐπιτήδειον, ἀλλ' αἱ νῆες, αἱ ἐπὶ Μακεδονίαν, καὶ ἐπί σφας ὁμοίως ἔπλεον, καὶ τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ὑπέσχοντο αὐτοῖς, ἢν ἐπὶ Ποτίδαιαν ἴωσιν Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν, τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀφίστανται μετὰ Χαλκιδέων καὶ Βοττιαίων, κοινῇ ξυνομόσαντες· καὶ Περδίκκας πείθει Χαλκιδέας, τὰς ἐπὶ θαλάσσῃ πόλεις ἐκλιπόντας, καὶ καταβαλόντας,

deuxième κ *s. l.*) G. - Μακ. υασιλευς E. — 3. επραττεν F; επρασσε H. - αυτοις προς Πελοπονησιυς (le deuxième ν, *s. l.*) C; E, id. sans ν, *s. l*; αυτοις και πελοποννησιοις προς Αθηναιυς F. - και Ποτιδαιαταις ξυναποστηναι E; Βοτιαιοις συναπ. G. - ταυτα εχει I. - (τα om.) χωρια, G, H. — 4. αισθομενοι om. et supplée marg. *al. m.* E. - (τυ *s. l. al. m.*) Λυκομηδυς G. - αποστησονται (ω *s. o.*) G. Voyez I, 56, 2.

nem *ab Atheniensibus* faceret. Quinetiam cum Chalcidensibus, et Bottiæis, qui sunt in Thracia, egit, ut una *cum Potidæatis* defectionem facerent: existimans, si civitates istas agro suo finitimas haberet socias, se bellum cum illis facilius *adversus Athenienses* gesturum. [4] Quæ cum cognovissent Athenienses, et harum civitatum defectionem præoccupare vellent (triginta enim naves, et mille gravis armaturæ milites in ejus agrum *jam* miserant, ductu Archestrati Lycomedis *filii*, cum decem aliis collegis *eo* profecti,) mandarunt navium præfectis, ut et obsides a Potidæatis acciperent, et *urbis* muros demolirentur, et accurate caverent, ne proximæ civitates defectionem facerent.

Cap. 58. At Potidæatæ, missis ad Athenienses legatis, si forte ipsis persuadere possent, ne quid novi de se statuerent, Lacedæmonem etiam cum Corinthiis profecti egerunt, ut, si foret opus, auxilium *Lacedæmonii* pararent. [2] Ubi vero, opera diu consumta, nihil pacati ab Atheniensibus impetrare potuerunt, sed naves *eorum* in Macedoniam et in se pariter veniebant, et summi Lacedæmoniorum Magistratus ipsis promittebant, se, si Athenienses contra Potidæam irent, in Atticam irrupturos; tunc demum cum Chalcidensibus et Bottiæis communiter conjurati ab *Atheniensibus* defecerunt. Perdiccas quoque Chalcidensibus persuasit, ut, relictis et excisis urbibus maritimis, commigrarent Olynthum, et

Chap. LVIII. 1. (*μεν* om.) *και παρ᾽* Αθ. E. - *μεν και προς* Αθ. G. - *προσβεις* G. - *ην δεοι* E. — 2. *ηύροντο* G, H. (*αἱ* om.) *επι* Μακεδ. G, H. - A. *ὑπεσχετο αυτοις* H. - Ατ. *προσβαλειν* C; Ατ. *εμβαλειν* D, I. - *χαλκιδαιων* G. - *και* Περδικας C. - *και καταλαβοντας* I. - *ανοικεισασθαι* F. - *πολιν ισχυραν ταυτην* F. — 3. *τε εκλιπουσι* B, C, F, G, I; *τ᾽ εκλειπουσι* I. - *της ἑαυτους* I. - *γης της* (*τε* om.) D, G; *της γης* (*τε* om.) H, I. - *πολεμος ην* C.

hanc unam urbem *a mari remotiorem* communirent. Illis autem, qui *pristinas suæ patriæ sedes* relinquebant, cum sui, tum etiam Mygdonii agri partem, quæ est circa paludem Bolben, dedit incolendam, quamdiu bellum contra Athenienses *susceptum* duraret. Atque illi quidem urbes demoliti in loca mediterranea commigrarunt, et ad bellum se parare cœperunt.

Cap. 59. At triginta Atheniensium naves in Thraciam pervenerunt, et Potidæam, aliasque civitates *jam* defecisse repererunt. Duces vero existimantes se cum præsentibus copiis non posse *simul* gerere bellum et adversus Perdiccam, et civitates, quæ defecerant, in Macedoniam, quo etiam ante missi fuerant, se converterunt. Quo postquam pervenerunt, cum Philippo, et Derdæ fratribus, qui ex locis mediterraneis *in Macedoniam* cum exercitu irruperant, arma junxerunt, ut bellum *Perdiccæ* facerent.

Cap. 60. Interea vero Corinthii, cum Potidæa descivisset, et Atticæ naves circa Macedoniam essent, illi oppido timentes, et domesticum existimantes periculum, miserunt cum de suis voluntarios, tum etiam de cæteris Peloponnesiis mercede conductos, mille et sexcentos, omnes gravis armaturæ milites, et quadringentos leviter armatos. Illis autem præerat Aristeus Adimanti *filius*; et propter ejus amicitiam potissimum, plurimi voluntarii milites Corintho eum sequuti sunt. Semper enim Potidæatarum studiosus fuerat. Et quadragesimo die post Potidææ defectionem in Thraciam pervenerunt.

Chap. LIX. 1. νηες (των Αθηναιων om.) 1. - την (τε om.) Ποτιδαιαν G, H. - οἱ ϛρ. αδυνατοι ειναι E; οἱ ϛρ. προς τε Περδικκαν πολ. αδυνατα ειναι F; C ne diffère du texte que dans Περδικαν (κ s. l.) - τῃ παρȣσει δυναμει D. - και το πρωτον εξ. F,

ἀνοικίσασθαι,

ἀνοικίσασθαι ἐς Ὄλυνθον, μίαν τε πόλιν ταύτην ἰσχυρὰν ποιήσασθαι. 3 τοῖς τε ἐκλείπουσι τούτοις, τῆς ἑαυτοῦ γῆς τῆς τε Μυγδονίας περὶ τὴν Βόλβην λίμνην ἔδωκε νέμεσθαι, ἕως ἂν ὁ πρὸς Ἀθηναίους πόλεμος ᾖ. καὶ οἱ μὲν ἀνῳκίζοντό τε, καθαιροῦντες τὰς πόλεις, καὶ ἐς πόλεμον παρεσκευάζοντο.

Κεφ. νθ΄. Αἱ δὲ τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀφικνοῦνται ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης, καὶ καταλαμβάνουσι τήν τε Ποτίδαιαν καὶ τἄλλα ἀφεστηκότα. νομίσαντες δὲ οἱ στρατηγοὶ ἀδύνατα εἶναι πρός τε Περδίκκαν πολεμεῖν τῇ παρούσῃ δυνάμει, καὶ τὰ ξυναφεστῶτα χωρία, τρέπονται ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐφ' ὅπερ καὶ τοπρότερον ἐξεπέμποντο. 2 καὶ καταστάντες, ἐπολέμουν μετὰ Φιλίππου, καὶ τῶν Δέρδου ἀδελφῶν, ἄνωθεν στρατιᾷ ἐσβεβληκότων.

Κεφ. ξ΄. Καὶ ἐν τούτῳ οἱ Κορίνθιοι, τῆς Ποτιδαίας ἀφεστηκυίας, καὶ τῶν Ἀττικῶν νεῶν περὶ Μακεδονίαν οὐσῶν, δεδιότες περὶ τῷ χωρίῳ, καὶ οἰκεῖον τὸν κίνδυνον ἡγούμενοι, πέμπουσιν ἑαυτῶν τε ἐθελοντὰς, καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων μισθῷ πείσαντες, ἑξακοσίους καὶ χιλίους τοὺς πάντας ὁπλίτας, καὶ ψιλοὺς τετρακοσίους. 2 ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Ἀριστεὺς ὁ Ἀδειμάντου, κατὰ φιλίαν τε αὐτοῦ οὐχ ἥκιστα οἱ πλεῖστοι ἐκ Κορίνθου στρατιῶται ἐθελονταὶ ξυνέσποντο· ἦν γὰρ τοῖς Ποτιδαιάταις ἀεί ποτε ἐπιτήδειος. καὶ ἀφικνοῦνται τεσσαρακοστῇ ἡμέρα ὕστερον ἐπὶ Θρᾴκης, ᾗ Ποτίδαια ἀπέστη.

Chap. LX. 1. περι Μακεδονιας C. - περι των χωριων C, H. - Πελοπονησιων C, E. - και ψιλλους C. — 2. ὁ Αδημαντου I. - φιλιαν δε C. - ξυνεποντο G. - (ἡμερα om.) ὑστερον D.

Κεφ. ξα΄. [1] Ἦλθε δὲ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις εὐθὺς ἡ ἀγγελία τῶν πόλεων, ὅτι ἀφεστᾶσι· καὶ πέμπουσιν, ὡς ᾔσθοντο καὶ τοὺς μετὰ Ἀριστέως ἐπιπαρόντας, δισχιλίους ἑαυτῶν ὁπλίτας καὶ τεσσαράκοντα ναῦς, πρὸς τὰ ἀφεστῶτα, καὶ Καλλίαν τὸν Καλλιάδου πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν. οἳ ἀφικόμενοι ἐς Μακεδονίαν πρῶτον, καταλαμβάνουσι τοὺς προτέρους χιλίους Θέρμην ἄρτι ᾑρηκότας, καὶ Πύδναν πολιορκοῦντας. [2] προσκαθεζόμενοι δὲ καὶ αὐτοὶ τὴν Πύδναν ἐπολιόρκησαν μὲν, ἔπειτα δὲ ξύμβασιν ποιησάμενοι καὶ ξυμμαχίαν ἀναγκαίαν πρὸς τὸν Περδίκκαν, ὡς αὐτοὺς κατήπειγεν ἡ Ποτίδαια, καὶ ὁ Ἀριστεὺς παρεληλυθὼς, ἀπανίστανται ἐκ τῆς Μακεδονίας· καὶ ἀφικόμενοι ἐς Βέῤῥοιαν, κἀκεῖθεν ἐπιστρέψαντες, καὶ πειράσαντες πρῶτον τοῦ χωρίου, καὶ οὐχ ἑλόντες, ἐπορεύοντο κατὰ γῆν πρὸς τὴν Ποτίδαιαν, τρισχιλίοις μὲν ὁπλίταις ἑαυτῶν, χωρὶς δὲ τῶν ξυμμάχων πολλοῖς, ἱππεῦσι δὲ ἑξακοσίοις Μακεδόνων τοῖς μετὰ Φιλίππου καὶ Παυσανίου. [3] ἅμα δὲ νῆες παρέπλεον ἑβδομήκοντα. κατ᾽ ὀλίγον δὲ προϊόντες, τριταῖοι ἀφίκοντο ἐς Γίγωνον, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο.

Κεφ. ξβ΄. Ποτιδαιᾶται δὲ καὶ οἱ μετὰ Ἀριστέως Πελοποννήσιοι προσδεχόμενοι τοὺς Ἀθηναίους, ἐστρατοπεδεύοντο πρὸς Ὀλύνθῳ ἐν τῷ ἰσθμῷ· καὶ ἀγορὰν ἔξω τῆς πόλεως ἐπεποίηντο. στρατηγὸν μὲν οὖν τοῦ δὴ πεζοῦ παντὸς οἱ ξύμμαχοι ᾕρηντο Ἀριστέα, τῆς δὲ ἵππου, Περδίκκαν. [2] ἀπέστη γὰρ εὐθὺς πάλιν τῶν Ἀθηναίων,

Chap. LXI. 1. τοὺς μετ᾽ Αριστεως C. - εφεστωτα (α s. εφ al. m.) E. - πεμπτον αυτων (αυτον marg. al. m.) B; π. αυτων D, E.— 2. και προσκαθεζομενοι C. - επειτα

Cap. 61. Nuntius autem de istarum civitatum defectione Atheniensibus statim est illatus. Qui, cum intellexissent illos etiam, qui cum Aristeo erant, *eo* præterea advenisse, ex suis bis mille gravis armaturæ milites, et quadraginta naves, Calliamque Calliadis *filium* cum quatuor collegis præfectum, in loca, quæ defecerant, miserunt. Qui, simul ac in Macedoniam pervenerunt, illos mille priores jam Therma potitos, et Pydnam obsidentes offenderunt. [2] Pydnam autem et ipsi castris, copiisque junctis oppugnarunt: sed postea, facta pace et societate necessaria inita cum Perdicca, quod Potidæa et Aristei adventus eos urgeret, ex Macedonia recesserunt. Et Berrhœam profecti, et inde reversi, eoque oppido prius tentato, nec expugnato, itinere pedestri Potidæam versus iverunt, cum tribus millibus militum gravis armaturæ ex suis, præterea vero cum multis sociis, et sexcentis Macedonum equitibus, qui cum Philippo, Pausaniaque erant: [3] simul etiam septuaginta naves oram maritimam legebant. Et lente progressi, tertio die Gigonum pervenerunt, ibique castraposue runt.

Cap. 62. At Potidæatæ, et Peloponnesii, qui cum Aristeo erant, Atheniensium adventum expectantes, in Isthmo, prope Olynthum castra posuerant, et mercatum extra urbem agebant. Socii autem totius quidem peditatus ducem elegerunt Aristeum; equitatus vero, Perdiccam. [2] Protinus enim ab Atheniensibus iterum de-

(δε om.) E. - και και ξυμμαχιαν G. - Περδικαν C. - ὡς δε αυτȣς C. - κατηπειγε (ἡ Ποτιδαια om.) D; κατηπειγεν (ἡ π. om.) I. - ἱπ. δ' ἑξακοσιοις C. — 3. γιγυνον F.

Chap. LXII. 1. Ποτιδεαται δε D. - Πελοπονησιοι C, E; F omet le mot. - ἐϛρατοπεδευσαντο C. - προ ολυνθȣ D. - ϛρατηγον δε τȣ μεν πεζȣ C; ϛρατηγον (μεν ȣν om.) δε τȣ μεν πεζȣ F; ϛρ. μεν (ȣν om.) τȣ (δη om.) πεζȣ G, H; ϛρ. μεν ȣν τȣ (δη om.) πεζȣ I. - Περδικαν E, G. — 2. συνεμαχει F. - (τοις om.)

fecerat, et, Iolao duce in suum locum substituto, Potidæatas in bello juvabat. Hoc autem erat Aristei consilium, cum exercitu quidem, quem in Isthmo secum habebat, Athenienses diligenter observare, si contra *se* venirent; Chalcidenses vero, et socios, qui extra Isthmum erant, et ducentos equites, quibus præerat Perdiccas, Olynthi manere, et cum Athenienses contra se venirent, a tergo impressionem in hostes facere, eosque circumvenire. [3] Contra vero Callias Atheniensium dux ejusque collegæ, Macedonum equites, paucosque socios Olynthum versus miserunt, ut illos, *qui Olynthi erant*, illinc auxilium *suis* contra *se* ferre prohiberent. [4] Ipsi vero motis *inde* castris Potidæam versus contenderunt, et cum ad Isthmum venissent, et adversarios se ad prœlium parantes vidissent, ipsi quoque aciem *illis* oppositam instruxerunt, nec multo post conflixerunt. [5] Ac ipsum quidem Aristei cornu, et quotquot de Corinthiis, aliisque militibus delecti circum ipsum *Aristeum* erant, *hostium cornu* sibi oppositum in fugam verterunt, eosque persequentes longe processerunt. Reliquus vero Potidæatarum, et Peloponnesiorum exercitus ab Atheniensibus superatus est, et in urbem confugit.

Cap. 63. Cum autem Aristeus ab hoste persequendo rediret, postquam reliquum exercitum vidit victum,

Ποτιδαιαταις G. - το μεν θ' ἑαυτȣ ϛρ. I. - εχοντες (α s. ες al. m.) C; εχοντι F, H; εχοντι (τα s. το) G. - Αθ., ην επιωσιν H. - παρα Περδικȣ C; (παρα om.) H. I. - διακονιαν ἱππον C. - βοηθȣντες F. — 3. Καλλιας δ' (αυ om.) D, I. - μεν Μακεδονων ἱπ. F. - επι ολυνθον C, F. — 4. αυτοι δε B, D, E, F, I. — 5. - συνεσμιγον D, H; ξυνεσμιγον (marg. al. m. ξυνεμισγον I. - περι εκεινον (ησαν om.) D. - Κορινθιων (τε om.) F. - (το om.) καθ' ἑαυτȣς C. - το δε αλλων (αλλο marg. al. m.) I. Cette variante de αλλων me porte à croire à la leçon αλλον; ainsi το αλλον I, I, I. - ϛρατ. των τε Ποτιδ. C, F, G; ϛρ. των (τε s. l.) Ποτιδ. H. -

καὶ ξυνεμάχει τοῖς Ποτιδαιάταις, Ἰόλαον ἀνθ' αὑτοῦ καταστήσας ἄρχοντα. ἦν δὲ ἡ γνώμη τοῦ Ἀριστέως, τὸ μὲν μεθ' ἑαυτοῦ στρατόπεδον ἔχοντα ἐν τῷ ἰσθμῷ, ἐπιτηρεῖν τοὺς Ἀθηναίους, ἢν ἐπίωσι, Χαλκιδέας δὲ, καὶ τοὺς ἔξω ἰσθμοῦ ξυμμάχους, καὶ τὴν παρὰ Περδίκκου διακοσίαν ἵππον ἐν Ὀλύνθῳ μένειν· καὶ ὅταν Ἀθηναῖοι ἐπί σφας χωρῶσι, κατὰ νώτου βοηθοῦντας ἐν μέσῳ ποιεῖν αὐτῶν τοὺς πολεμίους. [3] Καλλίας δ' αὖ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς, καὶ οἱ ξυνάρχοντες, τοὺς μὲν Μακεδόνας ἱππέας καὶ τῶν ξυμμάχων ὀλίγους ἐπὶ Ὀλύνθου ἀποπέμπουσιν, ὅπως εἴργωσι τοὺς ἐκεῖθεν ἐπιβοηθεῖν. [4] αὐτοὶ δ' ἀναστήσαντες τὸ στρατόπεδον, ἐχώρουν ἐπὶ τὴν Ποτίδαιαν. καὶ ἐπειδὴ πρὸς τῷ ἰσθμῷ ἐγένοντο, καὶ εἶδον τοὺς ἐναντίους παρασκευαζομένους ὡς ἐς μάχην, ἀντικαθίσταντο καὶ αὐτοί· καὶ οὐ πολὺ ὕστερον ξυνέμισγον. [5] καὶ αὐτὸ μὲν τὸ τοῦ Ἀριστέως κέρας, καὶ ὅσοι περὶ ἐκεῖνον ἦσαν Κορινθίων τε καὶ τῶν ἄλλων λογάδες, ἐτρέψαντο τὸ καθ' ἑαυτοὺς, καὶ ἐπεξῆλθον διώκοντες ἐπιπολύ· τὸ δὲ ἄλλο στρατόπεδον Ποτιδαιατῶν καὶ Πελοποννησίων ἡσσᾶτο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐς τὸ τεῖχος κατέφυγεν.

Κεφ. ξγʹ. Ἐπαναχωρῶν δὲ ὁ Ἀριστεὺς ἀπὸ τῆς διώξεως, ὡς ἑώρα τὸ ἄλλο στράτευμα ἡσσημένον, ἠπόρησε

και των Πελοπονησιων C; και Πελοπονησιων E; κ. των Πελοπονν. F, G, H – ἥττατο D. – κατεφυγε D, I; κατεφευγεν F.

Chap. LXIII. 1. Αριστευς (της Ποτιδαιας avec signe de doute) απο της G. – τ' απο της διωξεως H. – ὡς ὁρᾳ G, H. – ἡττημενον D, I. – ηπορεισε μεν D. – διω-

μὲν, ὁποτέρωσε διακινδυνεύσει χωρήσας, ἢ ἐπὶ τῆς Ὀλύνθου, ἢ ἐς τὴν Ποτίδαιαν. [2] ἔδοξε γοῦν ξυναγαγόντι τοὺς μεθ᾽ ἑαυτοῦ ὡς [εἰς] ἐλάχιστον χωρίον, δρόμῳ βιάσασθαι ἐς τὴν Ποτίδαιαν. [3] καὶ παρῆλθε παρὰ τὴν χηλὴν διὰ τῆς θαλάσσης βαλλόμενός τε καὶ χαλεπῶς, ὀλίγους μέν τινας ἀποβαλὼν, τοὺς δὲ πλείους σώσας. [4] οἱ δ᾽ ἀπὸ τῆς Ὀλύνθου τοῖς Ποτιδαιάταις βοηθοὶ (ἀπέχει δὲ ἑξήκοντα μάλιστα σταδίους, καὶ ἔστι καταφανὲς) ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ τὰ σημεῖα ἤρθη, βραχὺ μέν τι προῆλθον, ὡς βοηθήσοντες, καὶ οἱ Μακεδόνες ἱππεῖς ἀντιπαρετάξαντο, ὡς κωλύσοντες. ἐπεὶ δὲ διὰ τάχους ἡ νίκη τῶν Ἀθηναίων ἐγίγνετο, καὶ τὰ σημεῖα κατεσπάσθη, πάλιν ἐπανεχώρουν ἐς τὸ τεῖχος, καὶ οἱ Μακεδόνες παρὰ τοὺς Ἀθηναίους· ἱππεῖς δ᾽ οὐδετέροις παρεγένοντο. μετὰ δὲ τὴν μάχην, τροπαῖον ἔστησαν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Ποτιδαιάταις. [5] ἀπέθανον δὲ Ποτιδαιατῶν μὲν καὶ τῶν ξυμμάχων, ὀλίγῳ ἐλάσσους τριακοσίων, Ἀθηναίων δὲ αὐτῶν, πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, καὶ Καλλίας ὁ στρατηγός.

Κεφ. ξδ΄. Τὸ δ᾽ ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος εὐθὺς οἱ Ἀθηναῖοι ἀποτειχίσαντες ἐφρούρουν. τὸ δ᾽ ἐς τὴν Παλλήνην, ἀτείχιστον ἦν. [2] οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐνόμιζον εἶναι ἔν τε τῷ ἰσθμῷ φρουρεῖν, καὶ ἐς τὴν Παλλήνην διαβάντες

κινδυνευσαι (ει s. αι ead. m.) H. — 2. εδοξεν ουν D, I. - ξυναγαγωντι (ο s. ω) G; συναγαγοντι E. - ὡς ες ελαχ. F; ὡς (εις om.) ελαχ E, G, H. Voy. mes observ. sur cet ὡς et εις. — 4. απειχε δε H. - μαχη εγιγνετο C, F, G. - βραχυ μεν (τι om.) D; β. μεν τοι B, I. Je crois τι bonne leçon. - επειδη δε δια C, F, G, H. - των Αθ. εγιγνετο, et s. l. *ead. m.* εγενετο I. - ἱππεις δε ουδ᾽ ἑτεροις E.

dubitavit, utram partem petens, Olynthumne, an Potidæam, belli fortunam periclitaretur. [2] Tandem tamen ei placuit, cum suis militibus, in minimum loci spatium contractis, *et eorum acie confertissima*, Potidæam cursu petere, et in eam perrumpere. [3] Et *in urbem* ingressus est ab ea parte, quæ mari alluitur, prope crepidinem, telis petitus, et ægre *eo penetrans*, paucis quidem amissis, plerisque vero salvis. [4] Qui vero Olyntho, auxilium Potidæatis laturi, prodierant (abest autem *a Potidæa* sexaginta ferme stadiis, *atque, ut in edito loco*, conspicuus est), postquam pugna commissa est, et signa sublata, paululum illi quidem progressi sunt, ut auxilium *Potidæatis* ferrent; et Macedonum equites aciem instructam *ipsis* opposuerunt, ut *eos* impedirent. Postquam autem victoria penes Athenienses repente fuit, et vexilla revulsa sunt, in urbem iterum se receperunt, et Macedones ad Athenienses: neutris autem equites adfuerunt. Post pugnam autem Athenienses tropæum statuerunt, et cæsorum militum cadavera pace sequestra Potidæatis reddiderunt. [5] Ceciderunt autem ex Potidæatis quidem et sociis, paulo pauciores trecentis; ex ipsis vero Atheniensibus, centum et quinquaginta, et Callias *eorum* dux.

[1] Cap. 64. Mox autem Athenienses murum, qui Isthmum spectabat, circumvallarunt, et *præsidio* custodire cœperunt. At *murus*, qui Pallenen versus spectabat, nullo vallo cinctus erat. [2] Nec enim existimabant, se *uno eodemque tempore* et in Isthmo excubias agere, *eumque*

Chap. LXIV. 1. το δε εκ τȣ C, D, I. - το δε εις την C; το δε ες την D, F, I. - Παλληνη C. - ατειχιστος ην G. — 4. ὡς δ' ȣδεις C, G, H. - εις μαχην G; ές την μαχην E, I. - ηδη κατα στρατος B. - ναυσι ἅμα C.

tutari, et in *urbem* Pallenen transire, eamque munire posse: veriti, ne Potidæatæ eorumque socii se, in duas partes diductos, invaderent. Cum autem Athenienses, qui Athenis erant, Pallenen nullis muris cinctam esse intellexissent, aliquanto post mille et sexcentos gravis armaturæ milites de suis, et Phormionem Asopii *filium*, ducem *eo* miserunt: [3] qui cum Pallenen petiisset, ac Aphytide castra movisset, copias Potidææ admovit, paulatim procedens, et simul agrum vastans. [4] Sed, cum nullus ad prælium contra *ipsum* prodiret, murum, qui Pallenen versus spectabat, vallo cinxit. Atque ita Potidæa jam utrinque vehementer oppugnabatur, simul etiam a mari *graviter premebatur*, navibus stationem adversus *ipsam* habentibus.

Cap. 65. Aristeus vero, cum urbs jam esset circumvallata, nec ullam salutis spem haberet, nisi si quid ex Peloponneso, aut *aliquid* aliud insperatum accideret, auctor erat, ut, quingentis exceptis, cæteri observato vento *secundo* navibus abirent, ut res frumentaria diutius *obsessis* suppeteret: atque ipse unus esse volebat de numero eorum, qui remanerent. [2] Sed cum *rem illis* persuadere non posset, ac ea, quæ his proxima erant, parare vellet, et *operam daret*, ut quæ foris erant, optime sese haberent, clam Atheniensium præsidio *inde* enavigavit. [3] Et apud Chalcidenses permanens, cum alias res bellicas administravit, tum etiam, insidiis ad Sermyliorum urbem locatis, multos occidit. [4] Quinetiam *per legatos* in Peloponnesum *missos* egit, ut aliquod auxilium *Potidæatis* mitteretur. Post Potidæam circumvallatam, Phormio

Chap. LXV. 1. *αυτης* (*και* om.) C. - Πελοποννησȣ C. - *παρ. γιγνοιτο* C. L'optatif annonçant ici un futur contingent, me paroît exquis. Sur la

τειχίζειν·

τειχίζειν· δεδιότες, μὴ σφίσιν οἱ Ποτιδαιάται καὶ οἱ ξύμμαχοι γιγνομένοις δίχα ἐπίθωνται. καὶ πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇ πόλει Ἀθηναῖοι τὴν Παλλήνην ἀτείχιστον οὖσαν, χρόνῳ ὕστερον πέμπουσιν ἑξακοσίους καὶ χιλίους ὁπλίτας ἑαυτῶν, καὶ Φορμίωνα τὸν Ἀσωπίου στρατηγόν. [3] ὃς ἀφικόμενος ἐς τὴν Παλλήνην, καὶ ἐξ Ἀφύτιος ὁρμώμενος προσήγαγε τῇ Ποτιδαίᾳ τὸν στρατὸν, κατὰ βραχὺ προϊὼν, καὶ κείρων ἅμα τὴν γῆν. [4] ὡς δὲ οὐδεὶς ἐπεξῄει ἐς μάχην, ἀπετείχισε τὸ ἐκ τῆς Παλλήνης τεῖχος· καὶ οὕτως ἤδη κατὰ κράτος ἡ Ποτίδαια ἀμφοτέρωθεν ἐπολιορκεῖτο, καὶ ἐκ θαλάσσης ναυσὶν ἅμα ἐφορμούσαις.

Κεφ. ξέ. Ἀρισλεὺς δὲ, ἀποτειχισθείσης αὐτῆς, καὶ ἐλπίδα οὐδεμίαν ἔχων σωτηρίας, ἢν μή τι ἀπὸ Πελοποννήσου ἢ ἄλλο παράλογον γίγνηται, ξυνεβούλευε μὲν, πλὴν πεντακοσίων, ἄνεμον τηρήσασι τοῖς ἄλλοις ἐκπλεῦσαι, ὅπως ἐπιπλέον ὁ σῖτος ἀντίσχῃ· καὶ αὐτὸς ἤθελε τῶν μενόντων εἶναι. [2] ὡς δ' οὐκ ἔπειθε, βουλόμενος τὰ ἐπὶ τούτοις παρασκευάζειν, καὶ ὅπως τὰ ἔξωθεν ἕξει ὡς ἄριστα, ἔκπλουν ποιεῖται λαθὼν τὴν φυλακὴν τῶν Ἀθηναίων. [3] καὶ παραμένων ἐν Χαλκιδεῦσι, τά τε ἄλλα ἐπολέμει, καὶ Σερμυλίων λοχήσας πρὸς τῇ πόλει, πολλοὺς διέφθειρεν. [4] ἔς τε τὴν Πελοπόννησον ἔπρασσεν ὅπῃ ὠφέλειά τις γενήσεται. μετὰ δὲ

foi du man. C, je le réintégre dans le texte. – αντισχη ὁ σιτος F. — 2. εξη (ει s. l. ead. m.) D; εξῄ sans corr. I. — 3. αλλα ξυνεπολεμει C, F, G, H. – και ερμυλιων G. – διεφθειρε C. — 4. Πελοπονησον C, E. – (μεν om.) εχων E. – (και βοττικην om.) ειδως D. – πολ. ειλεν G.

τῆς Ποτιδαίας τὴν ἀποτείχισιν, Φορμίων μὲν ἔχων τοὺς ἑξακοσίους καὶ χιλίους, τὴν Χαλκιδικὴν καὶ Βοττικὴν ἐδῄου, καὶ ἔστιν ἃ καὶ πολίσματα εἷλε.

Κεφ. ξς΄. Τοῖς δ᾽ Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις αἰτίαι μὲν αὗται προεγεγένηντο ἐς ἀλλήλους· τοῖς μὲν Κορινθίοις, ὅτι τὴν Ποτίδαιαν, ἑαυτῶν οὖσαν ἀποικίαν, καὶ ἄνδρας Κορινθίων τε καὶ Πελοποννησίων ἐν αὐτῇ ὄντας ἐπολιόρκουν· τοῖς δ᾽ Ἀθηναίοις ἐς τοὺς Πελοποννησίους, ὅτι ἑαυτῶν τε πόλιν ξυμμαχίδα καὶ φόρου ὑποτελῆ ἀπέστησαν, καὶ ἐλθόντες σφίσιν ἀπὸ τοῦ προφανοῦς ἐμάχοντο μετὰ Ποτιδαιατῶν. [2] οὐ μέντοι ὅ γε πόλεμός πω ξυνερρώγει, ἀλλ᾽ ἔτι ἀνοκωχὴ ἦν. ἰδίᾳ γὰρ ταῦτα οἱ Κορίνθιοι ἔπραξαν.

Κεφ. ξζ΄. Πολιορκουμένης δὲ τῆς Ποτιδαίας, οὐχ ἡσύχαζον, ἀνδρῶν τε σφίσιν ἐνόντων, καὶ ἅμα περὶ τῷ χωρίῳ δεδιότες· παρεκάλουν τε εὐθὺς ἐς τὴν Λακεδαίμονα τοὺς ξυμμάχους, καὶ κατεβόων ἐλθόντες τῶν Ἀθηναίων, ὅτι σπονδάς τε λελυκότες εἶεν, καὶ ἀδικοῖεν τὴν Πελοπόννησον. [2] Αἰγινῆται δὲ φανερῶς μὲν οὐ πρεσβευόμενοι, δεδιότες τοὺς Ἀθηναίους, κρύφα δὲ οὐχ ἥκιστα μετ᾽ αὐτῶν ἐνῆγον τὸν πόλεμον, λέγοντες οὐκ εἶναι αὐτόνομοι κατὰ τὰς σπονδάς. [3] οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, προσπαρακαλέσαντες τῶν ξυμμάχων τε καὶ εἴ τις τι ἄλλο

Chap. LXVI. 1. Πελοπονησιοις C, E. - προεγενηντο B; προγεγενηντο C; προαγεγενηντο I. - Κορινθιων (τε om.) και C; Κορ. μεν και E. - Πελοπονησιων C, E. - τοις (δε om.) Αθηναιοις ες B. - τοις δε Αθηναιοις ες C; τοις δ᾽ Αθηναιος αιτια ες D. - τους Πελοπονησιους C, E. — 2. ου μεν τοι ὁ γε πολεμος γε ξυν. D; ου μεν τοι γε ὁ πολεμος ξυνερρωγη (ει S. η) E. - αλλ᾽ ετι ανακωχη B, C.

cum illis mille et sexcentis militibus, quos habebat, Chalcidensem et Botticum agrum vastavit, nonnulla etiam oppidula cepit.

Cap. 66. Atque hæ fuerunt Atheniensibus et Peloponnesiis criminationes, quibus alteri in alteros ante, *quam bellum aperte susciperent*, sunt usi. Corinthiis quidem, quod Potidæam, suam coloniam, et viros Corinthios ac Peloponnesios, qui in ea erant, *Athenienses* obsiderent. Atheniensibus vero contra Peloponnesios, quod *illi* civitatem sociam et vectigalem ad defectionem faciendam impulissent, et *eo* profecti pro Potidæatis aperte secum pugnassent. [2] Nondum tamen bellum publice conflatum erat: sed ab armis adhuc abstinebatur. Corinthii enim hæc privatim egerant.

Cap. 67. Sed cum Potidæa obsideretur, non *amplius* quieverunt, cum de suis viris, qui *in ea* erant, tum etiam de oppido, cui timebant, solliciti; et protinus socios orare cœperunt, ut Lacedæmona venirent: et *ipsi eo* profecti magnis clamoribus in Athenienses invehebantur, quod et fœdera fregissent, et Peloponnesum injuria afficerent. [2] At Æginetæ, non palam illi quidem legatione missa, quia Athenienses metuebant: sed clam, cum ipsis bellum maxime suadebant, dicentes se ex fœdere non esse sui juris. [3] Lacedæmonii vero, sociis præterea advocatis, et si quis alia quapiam in re se ab Atheniensibus injuriam accepisse diceret, suam eis præbentes ecclesiam solitam, *eum, qui vellet*, dicere jusserunt. Tunc vero

Chap. LXVII. 1. πολιορκȣμενοις (η s. οι) C. - ξυμ. (και s. *l. ead. m.*) κατεβοων D. - ευθυς εις την G. - Πελοποννησον C, E. - εις την Λακ. H. — 2. Αιγινιται δε C; Αιγινεται τε E, H; Αιγινηται τε F, G. - δεδιοτες s. l. al. m. H. - μετα αυτων B. — 3. προς (παρα om.) καλεσαντες G. - των ξυμμαχων (τε om.)

cum alii in mediam concionem progressi, prout singuli *se læsos judicabant, de Atheniensibus* conquerebantur; tum etiam Megarenses, demonstrantes cum alia non pauca, quæ suæ reipublicæ vehementer interesse dicebant, tum vero præcipue, quod ab agri Attici portubus, Atticoque foro, præter fœdus arcerentur. Corinthii vero, cum Lacedæmonios ab aliis prius *ad bellum* instigari permisissent, in medium novissimi prodierunt, et hæc insuper addiderunt.

Cap. 68. Fides, quam vos, Lacedæmonii, in republica inter vos administranda, et in consueto inter vos commercio, vobis invicem probatis, facit, ut, si quid in alios dicamus, minus credatis. Atque ex hac *fide*, æquitatis quidem laudem reportatis: sed majore rerum externarum inscitia laboratis. [2] Nobis enim sæpe prædicentibus detrimenta, quibus Athenienses nos erant affecturi, vos tamen nunquam audire voluistis, quæ toties demonstravimus: sed potius suspicati estis, hæc a nobis dici propter privatas simultates, quæ nobis cum illis intercedebant. Ideoque non antequam injuriam acciperemus; sed cum jam manum conserimus cum hoste, socios istos advocastis, apud quos æquum est, nos eo magis verba facere, quod gravissima crimina habemus, quæ objiciamus, ab Atheniensibus quidem cum contumelia læsi, a vobis vero neglecti. Quod si *Athenienses* in aliquo obscuro loco delitescentes injuriam Græciæ facerent, nobis demonstratione opus esset, qua vos rerum ignaros doceremus. [3] Jam vero quid longa oratione opus

F, G, H. - τι εφη αλλο F. - ηδικεισθαι C; ηδικησθαι D. - ὑπο των Αθηναιων D, I. — 4. αλλα τε παριοντες C, D, E. — 5. τελ. οἱ Κορινθιοι C, D, G, H, I.

Chap. LXVIII. 1. το πιστον ἡμας, ω A. I. - αμαθια δε πλεονι C, D, E,

ἔφη ἠδικῆσθαι ὑπὸ Ἀθηναίων, ξύλλογον σφῶν αὐτῶν ποιήσαντες τὸν εἰωθότα, λέγειν ἐκέλευον. [4] καὶ ἄλλοι τε παριόντες ἐγκλήματα ἐποιοῦντο ὡς ἕκαστοι, καὶ Μεγαρεῖς, δηλοῦντες μὲν καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα διάφορα, μάλιστα δὲ, λιμένων τε εἴργεσθαι τῶν ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ, καὶ τῆς Ἀττικῆς ἀγορᾶς, παρὰ τὰς σπονδάς. [5] παρελθόντες δὲ τελευταῖοι Κορίνθιοι, καὶ τοὺς ἄλλους ἐάσαντες πρῶτον παροξῦναι τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐπεῖπον τοιάδε.

Κεφ. ξη'. » ΤΟ ΠΙΣΤΟΝ ὑμᾶς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τῆς καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς πολιτείας καὶ ὁμιλίας ἀπιστοτέρους ἐς τοὺς ἄλλους, ἤν τι λέγωμεν, καθίστησι· καὶ ἀπ' αὐτοῦ, σωφροσύνην μὲν ἔχετε, ἀμαθίᾳ δὲ πλείονι πρὸς τὰ ἔξω πράγματα χρῆσθε. [2] πολλάκις γὰρ προαγορευόντων ἡμῶν ἃ ἐμέλλομεν ὑπὸ Ἀθηναίων βλάπτεσθαι, οὐ περὶ ὧν ἐδιδάσκομεν ἑκάστοτε τὴν μάθησιν ἐποιεῖσθε, ἀλλὰ τῶν λεγόντων μᾶλλον ὑπενοεῖτε ὡς ἕνεκα τῶν αὐτοῖς ἰδίᾳ διαφόρων λέγουσι. καὶ δι' αὐτὸ οὐ πρὶν πάσχειν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ ἔργῳ ἐσμὲν, τοὺς ξυμμάχους τούσδε παρεκαλέσατε, ἐν οἷς προσήκει ἡμᾶς οὐχ ἥκιστα εἰπεῖν, ὅσῳ καὶ μέγιστα ἐγκλήματα ἔχομεν, ὑπὸ μὲν Ἀθηναίων ὑβριζόμενοι, ὑπὸ δὲ ὑμῶν ἀμελούμενοι. καὶ εἰ μὲν ἀφανεῖς που ὄντες ἠδίκουν τὴν Ἑλλάδα, διδασκαλίας ἂν ὡς οὐκ εἰδόσι προσέδει. [3] νῦν

F, G, H, I. — 2. ἡμων ἁ μελλομεν **E.** - εμελλομεν (ὑπω Αθηναιων marg.) βλαπτεσθαι **G.** - ὑπονοειτε **B.** - ὡς ενεκεν **F, G.** - τους ξυμμαχους τους τε, et en marge, d'une autre main τους δε **I.** — **3.** τι δει μακρογορειν **B.** - τους δ' επιβουλευοντας

δὲ τί δεῖ μακρηγορεῖν, ὧν τοὺς μὲν δεδουλωμένους ὁρᾶτε, τοῖς δ' ἐπιβουλεύοντας αὐτοὺς, καὶ οὐχ ἥκιστα τοῖς ἡμετέροις ξυμμάχοις, καὶ ἐκ πολλοῦ προπαρεσκευασμένους, εἴ ποτε ἄρα πολεμήσονται. [4] οὐ γὰρ ἂν Κέρκυράν τε ὑπολαβόντες βίᾳ ἡμῶν εἶχον, καὶ Ποτίδαιαν ἐπολιόρκουν. ὧν τὸ μὲν, ἐπικαιρότατον χωρίον πρὸς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης ἐπιχρῆσθαι, ἡ δὲ ναυτικὸν ἂν μέγιστον παρέσχε Πελοποννησίοις.

Κεφ. ξθ'. » Καὶ τῶνδε ὑμεῖς αἴτιοι, τό, τε πρῶτον ἐάσαντες αὐτοὺς τὴν πόλιν μετὰ τὰ Μηδικὰ κρατῦναι, καὶ ὕστερον τὰ μακρὰ στῆσαι τείχη· ἐς τόδε τε ἀεὶ ἀποστεροῦντες οὐ μόνον τοὺς ὑπ' ἐκείνων δεδουλωμένους ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑμετέρους ἤδη ξυμμάχους. [2] οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος, ἀλλ' ὁ δυνάμενος μὲν παῦσαι, περιορῶν δὲ, ἀληθέστερον αὐτὸ δρᾷ, εἴπερ καὶ τὴν ἀξίωσιν τῆς ἀρετῆς ὡς ἐλευθερῶν τὴν Ἑλλάδα φέρεται. μόλις δὲ νῦν τε ξυνήλθομεν, καὶ οὐδὲ νῦν ἐπὶ φανεροῖς. [3] χρῆν γὰρ οὐκ εἰ ἀδικούμεθα ἔτι σκοπεῖν, ἀλλὰ καθ-ότι ἀμυνούμεθα. [4] οἱ γὰρ δρῶντες βεβουλευμένοι,

αυτους C, H. Si cette leçon n'étoit pas suivie de και ουχ ἡκιστα τοις ἡμετεροις ξυμμαχοις, τους μεν δεδουλωμενους qui précède, me conduiroit à soupçonner que Thucydide a écrit τους δ' επιβουλευομενους au lieu de τους δ' επιβουλευοντας αυτους. Au lieu de τοις ἡμετεροις ξυμμαχοις, F porte τοις ὑμετεροις ξ. - προπαρασκευασμενους C. - ειποτε (αρα om.) πολεμησονται C, E, F, G, H. - Voyez notre interprétation de αρα qu'il faut conserver, et que donnent B, D, I. Le scholiaste dit εν αλλῳ ου κειται το αρα, et Duker parle ainsi de cette scholie : *non indignum hoc censuit scholiastes, de quo admoneret, in uno exemplari illud* αρα *non legi* ; ce qui rend mal la pensée du scholiaste qui écrivant sa note sur les marges d'un man., me semble dire : je consulte en vain d'autres manuscrits. Le mien seul donne αρα. Je ne trouve

est *nobis*, quorum alios quidem in servitutem *ab ipsis jam* redactos; aliis vero, et præcipue nostris sociis, insidias ab ipsis strui, ipsosque *ad bellum*, si forte unquam bello appetantur, jam pridem præparatos videtis? 4 Nec enim Corcyram clam *et per dolum* captam nobis invitis retinerent, et Potidæam obsiderent: quarum urbium altera quidem est opportunissima ad res Thraciæ obtinendas, ita ut illis liberius uti possimus; altera vero maximam classem Peloponnesiis *in bello* suppeditasset.

Cap. 69. » Atque vos ipsi rerum istarum estis auctores, qui et tunc primum eos post bellum Medicum urbem *suam* munire, et postea longos muros ædificare passi estis; quique *ab eo tempore* ad hoc usque perpetuo libertate privastis non solum eos, quos illi in servitutem redegerunt, sed etiam nunc vestros socios. 2 Nam non is, qui *alios* in servitutem redigit; sed is potius, qui potest quidem *hoc* impedire, sed *tamen* negligit, vere hoc facere est censendus: præsertim si Græcorum liberatorem se esse profiteatur, et præclarum istius laudis titulum præ se ferat. Vix tandem vero nunc congregati sumus, et ne nunc quidem ob certa *ac manifesta crimina*. 3 Nec enim amplius esset consultandum, an injuria fuerimus affecti; sed qua ratione *illam* ulcisci queamus. 4 Qui enim

cette particule dans aucun autre εν αλλῳ ꞌ κειται το αρα. Plus heureux que ce scholiaste, je trouve αρα dans trois mss. H. Estienne, nous dit-on, pense qu'on doit lire αρα. H. Est. n'avoit donc pas nos manuscrits, dont trois donnent αρα. — 4. ὡν το μεν επικερωτατων, et marg. al. man. επικαιροτατον I. - Κερκυραν (τε om.) ὑπολαβοντες D. - Θρ. αποχρησθαι B, C, D, E, G, H, I; Θρ. (επι om.) χρησθαι F. - παρεσχε Πελοπονησιοις C; παρ. τοις Πελοπονησιοις E, G; παρ. τοις Πελοποννησιοις H.

Chap. LXIX. 1. τα μακρα τειχη στησαι C, E, F. - ες τοδε τε αει αποροῦντες E. - και τους ἡμετερους C, G, H, I. — 2. την Ἑλλαδα φαινεται. μολις etc. H. — 4. ηδη και ου μελλοντες] μελλοντας Gr. *ex emendatione*, dit X. Notre man.

hæc faciunt, re jam deliberata, minimeque cunctantes invadunt homines, qui nihil certi adhuc statuerunt. [5] Scimus autem qua via, et quo modo paulatim Athenienses in alios grassentur. Et quamdiu quidem sua facinora, propter vestrum stuporem, occulta fore putabunt, minus audaces erunt : sed ubi cognoverint, vos hæc quidem scire, sed negligere; tunc rem vehementer urgebunt. [6] Vos enim soli Græcorum, Lacedæmonii, desides *ac otiosi* estis; alios non *armorum* vi, sed cunctatione ulciscentes. Et soli hostium vires non crescentes *ac infirmas*, sed *jam* duplicatas eversum itis. Atqui velut fallere nescii ferimini : de quibus profecto rumor divulgatus rem ipsam superat. [7] Nam et nos ipsi scimus, Medum ab extremis orbis terrarum partibus *olim* in Peloponnesum prius venisse, quam vos pro *Reip.* dignitate cum vestris copiis obviam prodiretis. Nunc etiam Athenienses *a vobis* non remotos, (ut ille *tunc* erat,) sed vicinos negligitis; et pro bello, quod vos illis inferre debebatis, illos arma vobis inferentes propulsare, et certantes cum hominibus, qui *nunc longe* sunt potentiores, *quam ante fuerint*, incertos fortunæ casus subire mavultis : quamvis sciatis vel ipsum barbarum sua ipsius culpa plerumque offendisse; quinetiam nos ipsos, in bello cum ipsis Atheniensibus gesto, ipsorum erratis potius, quam vestris auxiliis jam sæpe victoriam ab illis reportasse. Siquidem vestra auxilia sperata jam nonnullos adhuc imparatos, quod iis freti essent, everterunt. [8] Neque vero aliquis vestrum hæc *a nobis* magis ob odium, quam expostulationem dici putet.

E le donne aussi. — 6. ὐκ αρχομενην την δυναμιν των εχθρων C, D, E, I. - και τοι ελεγεσθε (C le premier ε s. *l. al. man.*) C. - και τοι λεγεσθαι (ε s. αι)

πρὸς

πρὸς οὐ διεγνωκότας ἤδη καὶ οὐ μέλλοντες ἐπέρχονται. 5 καὶ ἐπιστάμεθα, οἵᾳ ὁδῷ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὅτι κατ᾽ ὀλίγον χωροῦσιν ἐπὶ τοὺς πέλας. καὶ λανθάνειν μὲν οἰόμενοι, διὰ τὸ ἀναίσθητον ὑμῶν, ἧσσον θαῤῥοῦσι· γνόντες δὲ εἰδότας περιορᾷν, ἰσχυρῶς ἐγκείσονται. 6 ἡσυχάζετε γὰρ μόνοι Ἑλλήνων, ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐ τῇ δυνάμει τινὰ, ἀλλὰ τῇ μελλήσει, ἀμυνόμενοι· καὶ μόνοι οὐκ ἀρχομένην τὴν αὔξησιν τῶν ἐχθρῶν, διπλασιουμένην δὲ καταλύοντες. καίτοι ἐλέγεσθε ἀσφαλεῖς εἶναι, ὧν ἄρα ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει. 7 τόν τε γὰρ Μῆδον αὐτοὶ ἴσμεν ἐκ περάτων γῆς πρότερον ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλθόντα, ἢ τὰ παρ᾽ ὑμῶν ἀξίως προαπαντῆσαι. καὶ νῦν τοὺς Ἀθηναίους οὐχ ἑκὰς, ὥσπερ ἐκεῖνον, ἀλλ᾽ ἐγγὺς ὄντας, περιορᾶτε, καὶ ἀντὶ τοῦ ἐπελθεῖν αὐτοὶ, ἀμύνεσθαι βούλεσθε μᾶλλον ἐπιόντας, καὶ ἐς τύχας, πρὸς πολλῷ δυνατωτέρους ἀγωνιζόμενοι, καταστῆναι· ἐπιστάμενοι καὶ τὸν βάρβαρον αὐτὸν περὶ αὑτῷ τὰ πλείω σφαλέντα, καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναίους πολλὰ ἡμᾶς ἤδη τοῖς ἁμαρτήμασιν αὐτῶν μᾶλλον ἢ τῇ ἀφ᾽ ὑμῶν τιμωρίᾳ περιγεγενημένους. ἐπεὶ αἵ γε ὑμέτεραι ἐλπίδες ἤδη τινάς που καὶ ἀπαρασκεύους διὰ τὸ πιστεῦσαι ἔφθειραν. 8 καὶ μηδεὶς ὑμῶν ἐπ᾽ ἔχθρᾳ τοπλέον

ασθαλεις (ασφαλεις *s. l. al. man.*) D. - ασθαλεις ειναι, et d'une autre main, marg. ασφαλεις I. — 7. αξιως προσαπαντησαι C. - επελθειν (αυτοιν. L'ι est mis après coup.) - αμυνεσθε βυλεσθε C. - αγων. καθαςησαι B. - η τη αφ᾽ ἡμων C. - επει αἱ τε ἡμετεραι (ὑ s. ἡ) C; επει αἱ τε ὑμετεραι F, G. - δια το πιςευσαι deux fois écrit G.

ἢ αἰτίᾳ νομίσῃ τάδε λέγεσθαι. αἰτία μὲν γὰρ, φίλων ἀνδρῶν ἐστιν ἁμαρτανόντων· κατηγορία δὲ, ἐχθρῶν ἀδικησάντων.

Κεφ. ό. » Καὶ ἅμα, εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι, νομίζομεν ἄξιοι εἶναι τοῖς πέλας ψόγον ἐπενεγκεῖν· ἄλλως τε καὶ μεγάλων τῶν διαφερόντων καθεστώτων, περὶ ὧν οὐκ αἰσθάνεσθαι ἡμῖν γε δοκεῖτε, οὐδ' ἐκλογίσασθαι πώποτε, πρὸς οἵους ὑμῖν Ἀθηναίους ὄντας, καὶ ὅσον ὑμῶν καὶ ὡς πᾶν διαφέροντας, ὁ ἀγὼν ἔσται. [2] οἱ μέν γε, νεωτεροποιοὶ, καὶ ἐπινοῆσαι ὀξεῖς, καὶ ἐπιτελέσαι ἔργῳ, ὃ ἂν γνῶσιν· ὑμεῖς δὲ τὰ ὑπάρχοντά τε σώζειν καὶ ἐπιγνῶναι μηδὲν, καὶ ἔργῳ οὐδὲ τἀναγκαῖα ἐξικέσθαι. [3] αὖθις δὲ οἱ μὲν, καὶ παρὰ δύναμιν τολμηταὶ, καὶ παρὰ γνώμην κινδυνευταὶ, καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς εὐέλπιδες· τὸ δὲ ὑμέτερον, τῆς τε δυνάμεως ἐνδεᾶ πρᾶξαι, τῆς τε γνώμης μηδὲ τοῖς βεβαίοις πιστεῦσαι· τῶν τε δεινῶν μηδέποτε οἴεσθαι ἀπολυθήσεσθαι. [4] καὶ μὴν καὶ ἄοκνοι πρὸς ὑμᾶς μελλητὰς, καὶ ἀποδημηταὶ πρὸς ἐνδημοτάτους. οἴονται γὰρ οἱ μὲν, τῇ ἀπουσίᾳ ἄν τι κτᾶσθαι, ὑμεῖς δὲ, τῷ ἀπελθεῖν, καὶ τὰ ἑτοῖμα ἂν βλάψαι. κρατοῦντές τε τῶν ἐχθρῶν, ἐπὶ πλεῖστον

Chap. LXX. 1. ειπερ τινες και (αλλοι s. l.) H. – αξιοι νομιζ. ειναι C, H; νομ. αξιοι (ει ναι s. l. al. man.) D. – των διαφεροντων (καθεστωτων s. l. al. man.) E. – ἡμιν (γε om.) δοκειτε D, E, G. – ουδε εκλογισασθαι F. – και ὁσον ἡμων C. — 2. επιτελεσαι εργων ὁ αν γνωσιν C; επιτ. εργων αν γνωσιν (et marg. al. man. εργῳ ὁ αν γν.) D. – ὑπαρχοντα (τε om.) C. – σωζειν και επιγνωναι C. — 3. επι τοις δεινοις. (επι rayé, εν en marge, al. man.) D; επι τοις δεινοις sans

Nam expostulatio quidem est cum amicis, qui peccarunt; sed accusatio est contra inimicos, qui injuriam fecerunt.

Cap. 70. « Præterea si quos alios ipsi nos dignos esse censemus, qui proximis vitium exprobremus: præsertim cum de magni momenti rebus agatur, quarum nullum vos sensum nobis habere videmini, nec unquam considerasse, quales sint Athenienses, cum quibus certamen vobis est futurum, et quomodo vel omnibus in rebus sint vobis longe præstantiores. [2] Nam illi quidem sunt rerum novarum studiosi, et celeres ad excogitandum, et ad re ipsa exsequendum id quod excogitarint. Vos vero ad res jam partas conservandas, et ad nihil novi excogitandum, et ne ad res quidem necessarias peragendas *apti estis*. [3] Præterea, illi quidem vel supra vires sunt audaces, et gravissima quæque pericula subeunt præter hominum opinionem, et in asperrimis quibusque rebus bonam spem habent. Vestra vero ratio est, res vestris viribus inferiores gerere, et ne certis quidem ac exploratis animi consiliis confidere, et existimare, vos periculis nunquam liberatum iri. [4] Quinetiam illi, si vobis cum conferantur, sunt impigri, vos vero cunctatores. Item illi sunt peregrinationis cupidi, vos

correction H, I. - των τε δυνων μηδεποτε οιεσθε C. ει et υ chez les Grecs modernes ayant même prononciation, et αι se prononçant E, on ne s'étonnera pas de voir δυνων au lieu de δεινων, et οιεσθε au lieu de οιεσθαι. I et H donnent οιεσθε ainsi que C. — 4. και μην (και om.) αοκνοι D. - προς ὑμας μελλητας C, E. - ὑμεις δε τῳ απελθειν. Cette leçon de D qui met τῳ απελθειν en opposition avec τῃ απουσιᾳ me semble exquise. Je l'ai adoptée, et parce qu'elle a pour elle l'autorité d'un man., et parce qu'une antithèse me paroît être dans l'intention de l'auteur. - κρατουντες (τε om.) G. - επι επιπλειστον C. αναπλουσιν - (πι *s. l. al. man.*) — 5. τῃ γνωμῃ δε C, F, G, H.

vero desides plerumque domi manetis. Existimant enim illi quidem hac absentia, *quum peregre proficiscuntur*, se aliquid sibi quæsituros : vos vero, si bellum aliis inferatis, vel rerum præsentium, quas possidetis, jacturam vos facturos *putatis*. Illi etiam, hostibus superatis, longissime progrediuntur, et victi quam minimum retro gradiuntur. [5] Præterea vero *suis* corporibus, *ut* alienissimis, pro Republica utuntur, anima vero tanquam re propria, ut aliquid pro ea faciant : [6] et nisi cogitata confecerint, se rebus suis privari putant ; quæ vero armis quæsierint, perexigua judicant, si cum illis conferas, quæ sperant se postea suis actionibus quæsituros. Quod si forte rei alicujus tentatæ conatus eos fallat, novam aliarum rerum spem sibi proponentes, animi quasi vacuum explent. [7] Soli enim pariter et habent et sperant ea quæ animo conceperint, propterea quod celerrime aggrediuntur res, quas *cogitarint, et peragere* statuerint. [8] Atque hæc omnia cum laboribus, et periculis perpetuo moliuntur, rebusque partis minimum fruuntur, quia quærere semper student : et diem festum nihil aliud esse putant, quam conficere, quæ conducunt, et otium iners plus mali afferre, quam laboriosum negotium. [9] Quare si quis paucis rem totam complexus, eos dixerit ita natos esse, ut neque ipsi velint, neque alios mortales quiescere sinant, is verum dixerit.

CAP. 71. » Et tamen, Lacedæmonii, cum talis Respublica sit vobis adversaria, vos cunctamini : et existimatis, illis hominibus diuturnam suppetere quietem, qui suo quidem apparatu injuriam nulli faciunt ; sed *tamen*

Leçon que je crois la bonne. - τῃ δε γνωμῃ C. A ces mots finit le fol. b, 91. Le fol. 20 commence par ces mots du chap. 73, n° 5, ογ'λων προς ναυς πολ-

ἐξέρχονται, καὶ νικώμενοι, ἐπ' ἐλάχιστον ἀναπίπτουσιν.
5 ἔτι δὲ, τοῖς μὲν σώμασιν ἀλλοτριωτάτοις ὑπὲρ τῆς πόλεως χρῶνται, τῇ δὲ γνώμῃ, οἰκειοτάτῃ ἐς τὸ πράσσειν τὶ ὑπὲρ αὐτῆς.
6 καὶ ἃ μὲν ἂν ἐπινοήσαντες μὴ ἐπεξέλθωσιν, οἰκείων στέρεσθαι ἡγοῦνται· ἃ δ' ἂν ἐπελθόντες κτήσωνται, ὀλίγα πρὸς τὰ μέλλοντα τυχεῖν πράξαντες. ἢν δ' ἄρα που καὶ πείρᾳ σφαλῶσιν, ἀντελπίσαντες ἄλλα, ἐπλήρωσαν τὴν χρείαν.
7 μόνοι γὰρ ἔχουσί τε καὶ ὁμοίως ἐλπίζουσιν ἃ ἂν ἐπινοήσωσι, διὰ τὸ ταχεῖαν τὴν ἐπιχείρησιν ποιεῖσθαι ὧν ἂν γνῶσι.
8 καὶ ταῦτα μετὰ πόνων πάντα καὶ κινδύνων δι' ὅλου τοῦ αἰῶνος μοχθοῦσι καὶ ἀπολαύουσιν ἐλάχιστα τῶν ὑπαρχόντων, διὰ τὸ ἀεὶ κτᾶσθαι, καὶ μήτε ἑορτὴν ἄλλο τι ἡγεῖσθαι ἢ τὸ τὰ δέοντα πρᾶξαι· ξυμφοράν τε οὐχ ἧσσον ἡσυχίαν ἀπράγμονα, ἢ ἀσχολίαν ἐπίπονον.
9 ὥστε εἴ τις αὐτοὺς ξυνελὼν φαίη πεφυκέναι ἐπὶ τῷ μήτε αὐτοὺς ἔχειν ἡσυχίαν, μήτε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἐᾶν, ὀρθῶς ἂν εἴποι.

Κεφ. οα'. » Ταύτης μέντοι τοιαύτης ἀντικαθεστηκυίας πόλεως, ὦ Λακεδαιμόνιοι, διαμέλλετε· καὶ οἴεσθε τὴν ἡσυχίαν οὐ τούτοις τῶν ἀνθρώπων ἐπιπλεῖστον ἀρκεῖν,

λας. — 6. Επινοησαντες μη εξελθωσιν H, G. - οικειων (ν s. l. al. man. στερεσθαι D; οικεια στερεσθαι G, H, I; leçon non à mépriser : D porte οικειων στερ.; mais le ν étant au-dessus de la ligne, et d'une autre main; n'est-il pas probable que D avoit devant les yeux la leçon οικεια ? - ην δ' αρα του και πειρα B, C, I, F; ην δ' αρα και του π. G, H. - 7. εχουσι τε ομοιως και ελπ. B, C, D, F, G, H, I. - ποιεισθαι την επιχειρησιν C. - ων αν γνωσιν H. — 8. και μητε εορτην η αλλο τι I.

Chap. LXXI. 1. τοιαυτης (αντι s. l. al. m.) καθεστηκυιας D. - την ησ.

οἳ ἂν τῇ μὲν παρασκευῇ δίκαια πράσσωσι, τῇ δὲ γνώμῃ, ἢν ἀδικῶνται, δῆλοι ὦσι μὴ ἐπιτρέψοντες· ἀλλ' ἐπὶ τῷ μὴ λυπεῖν τε τοὺς ἄλλους, καὶ αὐτοὶ ἀμυνόμενοι μὴ βλάπτεσθαι, τὸ ἴσον νέμετε. [2] μόλις δ' ἂν πόλει ὁμοίᾳ παροικοῦντες, ἐτυγχάνετε τούτου· νῦν δ' (ὅπερ καὶ ἄρτι ἐδηλώσαμεν) ἀρχαιότροπα ὑμῶν τὰ ἐπιτηδεύματα πρὸς αὐτούς ἐστιν. ἀνάγκη δ' ὥσπερ τέχνης ἀεὶ τὰ ἐπιγιγνόμενα κρατεῖν. καὶ ἡσυχαζούσῃ μὲν πόλει τὰ ἀκίνητα νόμιμα ἄριστα, πρὸς πολλὰ δὲ ἀναγκαζομένοις ἰέναι, πολλῆς καὶ τῆς ἐπιτεχνήσεως δεῖ. διόπερ καὶ τὰ τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς πολυπειρίας ἐπιπλέον ὑμῶν κεκαίνωται. [3] μέχρι μὲν οὖν τοῦδε ὡρίσθω ὑμῶν ἡ βραδυτής. νῦν δὲ τοῖς τε ἄλλοις, καὶ Ποτιδαιάταις, ὥσπερ ὑπεδέξασθε, βοηθήσατε, κατὰ τάχος ἐσβαλόντες ἐς τὴν Ἀττικήν· ἵνα μὴ ἄνδρας τε φίλους καὶ ξυγγενεῖς τοῖς ἐχθίστοις πρόησθε, καὶ ἡμᾶς τοὺς ἄλλους ἀθυμίᾳ πρὸς ἑτέραν τινὰ ξυμμαχίαν τρέψητε. [4] δρῷμεν δ' ἂν ἄδικον οὐδὲν οὔτε πρὸς θεῶν τῶν ὁρκίων, οὔτε πρὸς ἀνθρώπων τῶν αἰσθανομένων. λύουσι γὰρ σπονδὰς οὐχ οἱ δι' ἐρημίαν ἄλλοις προσιόντες, ἀλλ' οἱ μὴ βοηθοῦντες οἷς ἂν ξυνομόσωσι. [5] βουλομένων δὲ ὑμῶν προθύμων εἶναι, μενοῦμεν. οὔτε γὰρ ὅσια ἂν ποιοῖμεν μεταβαλλόμενοι,

ου om.) τουτοις D. - λυπειν τε αλλους F, G, H. — 2. νυν δε ὁπερ. C, E. - αναγκη δε ὡσπερ B, C, D, F, G, H, I. - τα επιγινομενα C. - αναγκαζομενης ιεναι C; αναγκαζομενοις le σ s. l. al. m. G. - και (της om.) επιτεχνησεως C, H; πολ. και (της om.) επιτεχν. H; (και om.) της επιτ. I. - επι πλεον (ὑμων s. l. al. m.) κεκαινωνται G, H; επι πλεον ὑμων επικεκαινωται. au dessus du 2e επι, trois points, signe de doute I. Cette leçon inédite n'est pas à

præ se ferunt, se eo esse animo, ut, si lacessantur injuria, eam non sint neglecturi: verum in eo jus et æquitatem ponitis, si neque alios molestiis afficiatis, neque vos ipsi, dum vim propulsatis, ullum detrimentum capiatis.[2] At hoc vix consequi possetis, etiamsi *vel* civitatem vestræ proximam, et iisdem moribus, ac institutis utentem haberetis. Jam vero (quod et paulo ante declaravimus (vestri mores, ac instituta nimis sunt antiqua adversus ipsos. Sed necesse est, quemadmodum artibus accidere solet, novissima quæque semper evincere. Et civitati quidem pacatæ maxime conducunt instituta, quæ manent immota: sed illis qui ad multa *pericula* coguntur ire, novis etiam et commentitiis artibus est opus. Ideo etiam res Atheniensium propter multam experientiam magis novatæ sunt *in melius* quam vestræ.[3] Hactenus igitur hæc vestra tarditas progressa terminetur. Jam vero cum aliis, tum etiam Potidæatis (quemadmodum promisistis) opem feratis, in Atticam celeritate, quanta maxima potestis, irrumpentes: ne viros vobis amicos atque cognatos infensissimis *hostibus* prodatis, neve nos cæteros præ desperatione ad aliquam aliam societatem *quærendam* compellatis.[4] Nullum autem flagitium admittemus, neque in deos fœderum conscios, neque adversum homines, quos *quidem* tangunt injuriæ sociorum. Non enim qui destituti ad alios se convertunt, hi fœdera frangunt: sed illi qui opem non ferunt quibuscum jurarunt.[5] Sed si vos *ad opem nobis ferendam* animis promtis esse volueritis, *in vestra societate ac* fœdere permanebimus. Nec enim pie faceremus, si permutata societate

mépriser. ετι marquant addition successive, pourroit bien être de Thucydide. — 3. μεχρι μεν (ουν om.) τουδε I. — 4. αδικον μηδεν (ουδεν s.

vos desereremus; nec alios majore, quam vos estis, amicitia et familiaritate nobiscum conjunctos inveniremus. [6] Quare de his diligentius consultate, dateque operam, ut Peloponneso ita præsitis, ut potius augeatis, quam imminuatis ipsius imperium, quod vestri majores vobis tradiderunt.

Cap. 72. Atque Corinthii quidem hæc dixerunt. Atheniensium vero *legati tunc ibi aderant*, (casu enim quodam legatio *Atheniensium* aliis de causis Lacedæmone jam ante aderat) et cum hæc verba audissent, ad Lacedæmoniorum magistratus sibi eundum esse censuerunt, non ut ad crimina responderent, quæ civitates *Atheniensibus* objecerant: sed ut in universum ostenderent, non celeriter *quicquam ipsis* decernendum: sed plus temporis *in rerum tantarum* consultatione ponendum. [2] Simul etiam volebant significare, quanta esset suæ civitatis potentia, et ætate provectioribus in memoriam revocare ea quæ noverant, et junioribus narrare ea quorum nullam habebant notitiam. Eos enim, sua oratione audita, ad pacem, quam ad bellum, propensiores fore putabant. Cum igitur ad Lacedæmoniorum magistratus accessissent, ad eorum concionem se quoque verba facere velle dixerunt, nisi quid prohiberet. [3] Illi vero eos in medium prodire jusserunt. Tunc Athenienses in medium progressi hæc dixerunt.

Cap. 73. » Non propterea ad vos legati fuimus, *Lacedæmonii*, ut ad crimina nobis a nostris sociis objecta

μηδεν *al. m.*) I. - λυουσι γαρ γαρ G. — 6. πελοποννησον. C.

Chap. LXXII. 1. εδοξεν αυτους marg. *ead. m.* I; εδδξεν αυτους D. - παριτεα H. - ες τους Λακεδαιμονιους D; εις τους Λακεδαιμονιους G. - απολογησαμενους ρ s. A, B. - εν πλειονι C, F, G, H. — 2. (και om.) ὑπομνησιν ποιησεσθαι H. - μαλλον αν αυτους. *ita.* dit X, *legendum censet St. ex cod. vet.* C, F,

οὔτε

οὔτε ξυνηθεστέρους ἂν ἄλλους εὕροιμεν. [6] πρὸς τάδε βουλεύεσθε εὖ, καὶ τὴν Πελοπόννησον πειρᾶσθε μὴ ἐλάσσω ἐξηγεῖσθαι, ἢ οἱ πατέρες ὑμῖν παρέδοσαν ».

Κεφ. οβ'. Τοιαῦτα μὲν οἱ Κορίνθιοι εἶπον. τῶν δὲ Ἀθηναίων, (ἔτυχε γὰρ πρεσβεία πρότερον ἐν τῇ Λακεδαίμονι περὶ ἄλλων παροῦσα), καὶ ὡς ᾔσθοντο τῶν λόγων, ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι, τῶν μὲν ἐγκλημάτων πέρι μηδὲν ἀπολογησομένους, ὧν αἱ πόλεις ἐνεκάλουν, δηλῶσαι δὲ, περὶ τοῦ παντὸς ὡς οὐ ταχέως αὐτοῖς βουλευτέον εἴη, ἀλλ' ἐν πλέονι σκεπτέον. [2] καὶ ἅμα τὴν σφετέραν πόλιν ἐβούλοντο σημῆναι, ὅση εἴη δύναμιν, καὶ ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῖς τε πρεσβυτέροις, ὧν ᾔδεσαν, καὶ τοῖς νεωτέροις ἐξήγησιν ὧν ἄπειροι ἦσαν· νομίζοντες μᾶλλον αὐτοὺς ἐκ τῶν λόγων πρὸς τὸ ἡσυχάζειν τραπέσθαι, ἢ πρὸς τὸ πολεμεῖν. προσελθόντες οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἔφασαν βούλεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ πλῆθος αὐτῶν εἰπεῖν, εἴ τι μὴ ἀποκωλύοι. [3] οἱ δ' ἐκέλευόν τε παριέναι, καὶ παρελθόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον τοιάδε.

Κεφ. ογ'. » Ἡ ΜῈΝ πρέσβευσις ἡμῶν οὐκ ἐς ἀντιλογίαν τοῖς ὑμετέροις ξυμμάχοις ἐγένετο, ἀλλὰ περὶ

G, confirment la leçon proposée par H. Estienne.-ει τι μη αποκωλυει C, D, I; ει τι μη αποκωλυη, F, G, H. — 3. οἱ δ' επικελευον B; οἱ δε εκελευον D.-τε επιεναι, B, D, G, H, I.

Chap. LXXIII. 1. ἡ μεν πρεσβεια et marg. *ead. m.* πρεσβευσις. de ces deux variantes on arrive à la leçon πρεσβευσια que donne Den.-d'Halic. p. 794. Voyez note de Huds. et de G.-τοις ἡμετεροις F, G; -τοις αμε-

ὧν ἡ πόλις ἔπεμψεν. [2] αἰσθόμενοι δὲ καταβοὴν οὐκ ὀλίγην οὖσαν ἡμῶν, παρήλθομεν, οὐ τοῖς ἐγκλήμασι τῶν πόλεων ἀντεροῦντες, (οὐ γὰρ παρὰ δικασταῖς ὑμῖν οὔτε ἡμῶν, οὔτε τούτων, οἱ λόγοι ἂν γίγνοιντο) ἀλλ᾽ ὅπως μὴ ῥᾳδίως περὶ μεγάλων πραγμάτων, τοῖς ξυμμάχοις πειθόμενοι, χεῖρον βουλεύσησθε· καὶ ἅμα βουλόμενοι περὶ τοῦ παντὸς λόγου τοῦ ἐς ἡμᾶς καθεστῶτος δηλῶσαι, ὡς οὔτε ἀπεικότως ἔχομεν ἃ κεκτήμεθα, ἥ τε πόλις ἡμῶν ἀξία λόγου ἐστί. [3] καὶ τὰ μὲν πάνυ παλαιὰ τί δεῖ λέγειν, ὧν ἀκοαὶ μᾶλλον λόγων μάρτυρες, ἢ ὄψεις τῶν ἀκουσομένων; τὰ δὲ Μηδικὰ, καὶ ὅσα αὐτοὶ ξύνιστε, εἰ καὶ δι᾽ ὄχλου μᾶλλον ἔσται ἀεὶ προβαλλομένοις, ἀνάγκη λέγειν. [4] καὶ γὰρ ὅτε ἐδρῶμεν, ἐπ᾽ ὠφελείᾳ ἐκινδυνεύετο, ἧς τοῦ μὲν ἔργου μέρος μετέσχετε, τοῦ δὲ λόγου, μὴ παντὸς, εἴ τι ὠφελεῖ, στερισκόμεθα. ῥηθήσεται δὲ οὐ παραιτήσεως μᾶλλον ἕνεκα, ἢ μαρτυρίου, καὶ δηλώσεως, πρὸς οἵαν ὑμῖν πόλιν μὴ εὖ βουλευομένοις ὁ ἀγὼν καταστήσεται. [5] φαμὲν γὰρ Μαραθῶνί τε μόνοι προκινδυνεῦσαι τῷ βαρβάρῳ, καὶ ὅτε τὸ ὕστερον ἦλθεν, οὐχ ἱκανοὶ ὄντες κατὰ γῆν ἀμύ-

τεροις H. — 2. ου γαρ παρα (δι s. l. al. m.) κασταις D. - ὑμιν ουτε ἡμιν H. - του εις ἡμας G; του ες ὑμας H. - ἡ τε ἡ (le deuxième η effacé) πολις C. — 3. η οψις των C, D F, G, H, I. - αει προσβαλλομενοις. Rature sur le σ. — 4. εκινδυνευετο, οις του F. - εργου μερος κατεσχητε. (ε s. η, *ead. m.*) D; εργου μ. κατεσχετε I. - προς οἱαν ἡμιν πολιν H. - μη ευ βεβουλευμενοις C; ουκ ευ βουλομενοις D. — 5. γην αμυνασθαι (ες. ας) G. - εσβαντες εις τας G. - την τε Πελοπ. X donne une autorité pour cette leçon ; j'en offrirai deux, celles de G, H. - αδυνατων αν οντων C, D, F, H, I. F après avoir donné la même leçon, a effacé αν. Le manuscrit E, dont nous avons

responderemus : sed *aliis de rebus venimus*, quarum causa civitas *nos huc* misit. [2] Jam vero cum intellexerimus, non levem contra nos criminationem insitutam esse, in medium prodiimus, non ut ad civitatum crimina *nobis* objecta respondeamus, (neque enim a nobis apud vos, ut aut nostri, aut istorum judices, verba fient) sed ne celeriter magnis de rebus, sociorum verbis adducti, male consultetis : simul etiam, quia de tota accusatione contra nos instituta vos certiores facere volumus, nos neque præter *decorum et* jus obtinere, quæ possidemus, nostramque civitatem dignam esse, cujus ratio habeatur. [3] Ac pervetusta quidem quid opus est recensere, quorum ipsi rumores de illis sparsi potius sunt testes, quam oculi eorum qui hæc sunt audituri? Sed res bello Medico *a nobis* gestas, et quæcunque novistis æque atque nos ipsi, quamvis valde molestum sit futurum, quod hæc semper proferamus, *tamen* commemorare est necesse. [4] Nam quum *res illas* gerebamus, propter *communem omnium Græcorum* utilitatem pericula subibamus, cujus *vos* quidem participes fuistis, *nos* vero non omni *istorum* commemoratione, si quid *nobis* prosit, privamur. Hæc autem dicentur non tam, ut nos excusemus, quam ut testemur, et declaremus, adversus qualem civitatem vobis consilium minime bonum ineuntibus certamen sit futurum. [5] Prædicamus enim, *nos* solos olim in campis Marathonis magno cum periculo adversus barbarum pugnasse : et, quum iterum venit, quia terra ipsum propulsare non poteramus, *nos* universos naves cons-

annoncé la grande lacune 1, 70, 5, reprend à ces mots *οντων προς πολλας.* - *κατα ταχος τῳ πλειονι*, G, H.

cendisse, et ad Salaminem prælium navale cum eo commisisse : quæ res illum impedivit, ne, infesta classe singulas urbes petens, *totam* Peloponnesum vastaret, quod *vestræ civitates* adversus ingentem classem mutuis auxiliis se juvare non possent. Ipse vero maximum *hujus rei* documentum dedit. Nam classe victus, quia potentiam *superiori* parem non amplius habebat, cum majore copiarum parte, celeritate quanta maxima potuit, *inde* se recepit.

Cap. 74. » Cum autem res, quæ *tunc* acciderunt, tales fuerint, cumque manifeste pateat, Græcorum fortunas in navium præsidio sitas fuisse, *nos* ad has res *peragendas* tria utilissima contulimus, et maximum navium numerum, et prudentissimum ducem, et impigerrimam animi promtitudinem. Naves quidem ad quadringentas, paulo pauciores duabus *totius* classis partibus : Themistoclem vero ducem, qui præcipuus auctor fuit, ut navale prælium in maris angustiis committeretur : [2] quod manifeste res *Græcorum* servavit; eique propterea, licet vir esset peregrinus, vos honorem habuistis longe majorem, quam ullis aliis, qui ad vos *ante* venerint. [3] Animi vero præsentiam et studium vel longe ardentissimum demonstravimus, qui, cum terra nullus opem nobis ferret, et cæteri ad nos usque *barbaris* jam servirent, decrevimus, urbe relicta et re familiari eversa, ne sic quidem reliquorum so-

Chap. LXXIV. 1. *ξυμβαντος τουτου.* C, G, H. - *ναυς μεν τοι γε* D, I. - au lieu de *τετρακοσιας* Ar. C. donnent *τριακοσιας*. Mais nos neuf manuscrits donnent tous *τετρακοσιας*. - *ολιγω ελασσους*, D; *ολιγω ελασσους*, D E; *ολιγω ελαττους*, G, H. - (*των* om.) *δυο μοιρων* C, E, F, G, H. — 2. *και αυτοι δια τουτο* D, G, H, I. - *δια τουτο δη μαλιστα* (*υμεις* om.) *ετιμησατε ανδρα ξενον*; D, F, G, H, I. E donne la même leçon, et de plus à la suite de *δη*

νεσθαι, ἐσβάντες ἐς τὰς ναῦς πανδημεὶ, ἐν Σαλαμῖνι ξυνναυμαχῆσαι, ὅπερ ἔσχε, μὴ κατὰ πόλεις αὐτὸν ἐπιπλέοντα τὴν Πελοπόννησον πορθεῖν, ἀδυνάτων ὄντων πρὸς ναῦς πολλὰς ἀλλήλοις ἐπιβοηθεῖν. τεκμήριον δὲ μέγιστον αὐτὸς ἐποίησε. νικηθεὶς γὰρ ταῖς ναυσὶν, ὡς οὐκέτι αὐτῷ ὁμοίας οὔσης τῆς δυνάμεως, κατὰ τάχος τῷ πλέονι τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησε.

Κεφ. οδ'. » Τοιούτου μέντοι τούτου ξυμβάντος, καὶ σαφῶς δηλωθέντος, ὅτι ἐν ταῖς ναυσὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ πράγματα ἐγένετο, τρία τὰ ὠφελιμώτατα ἐς αὐτὸ παρεσχόμεθα, ἀριθμόν τε νεῶν πλεῖστον, καὶ ἄνδρα στρατηγὸν ξυνετώτατον, καὶ προθυμίαν ἀοκνοτάτην· ναῦς μέν γε ἐς τὰς τετρακοσίας, ὀλίγῳ ἐλάσσους τῶν δύο μοιρῶν· Θεμιστοκλέα δὲ ἄρχοντα, ὃς αἰτιώτατος ἐν τῷ στενῷ ναυμαχῆσαι ἐγένετο· [2] (ὅπερ σαφέστατα ἔσωσε τὰ πράγματα) καὶ αὐτὸν διὰ τοῦτο ὑμεῖς ἐτιμήσατε, μάλιστα δὴ ἄνδρα ξένον τῶν ὡς ὑμᾶς ἐλθόντων. [3] προθυμίαν δὲ καὶ πολὺ τολμηροτάτην ἐδείξαμεν, οἵ γε, ἐπειδὴ ἡμῖν κατὰ γῆν οὐδεὶς ἐβοήθει, τῶν ἄλλων ἤδη μέχρι ἡμῶν δουλευόντων, ἠξιώσαμεν, ἐκλιπόντες τὴν πόλιν, καὶ τὰ οἰκεῖα διαφθείραντες, μηδ' ὣς τὸ τῶν περιλοίπων ξυμμάχων κοινὸν προλιπεῖν, μηδὲ σκεδασ-

μαλιστα ετιμησατε, il porte (μαλιστα δη avec rature) ανδρα ξενον, répétition que quelques savans seroient peut-être tentés d'approuver. - των εις ὑμας leçon qui est probablement glose de των ὡς ὑμας. - 3. (και πολυ marqué de points comme douteux) et une seconde fois και πολυ G. - ουδεις εβοηθη H. - μεχρις ἡμων F. - αχρειοι γενεσθαι αυτοις. Un manuscrit cité par X, offre cette inversion que portent G, H. - ου προτετιμωρησατε D.

θέντες ἀχρεῖοι αὐτοῖς γενέσθαι, ἀλλ' ἐσβάντες ἐς τὰς ναῦς, κινδυνεῦσαι, καὶ μὴ ὀργισθῆναι, ὅτι ἡμῖν οὐ προετιμωρήσατε. [4] ὥστε φαμὲν οὐχ ἧσσον αὐτοὶ ὠφελῆσαι ὑμᾶς, ἢ τυχεῖν τούτου. ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀπό τε οἰκουμένων τῶν πόλεων, καὶ ἐπὶ τῷ τὸ λοιπὸν νέμεσθαι, ἐπειδὴ ἐδείσατε ὑπὲρ ὑμῶν καὶ οὐχ ἡμῶν τοπλέον, ἐβοηθήσατε· ὅτε γοῦν ἦμεν ἔτι σῶοι, οὐ παρεγένεσθε. ἡμεῖς δὲ ἀπό τε τῆς οὐκ οὔσης ἔτι ὁρμώμενοι, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν βραχείᾳ ἐλπίδι οὔσης κινδυνεύοντες, ξυνεσώσαμεν ὑμᾶς τε τὸ μέρος, καὶ ἡμᾶς αὐτούς. [5] εἰ δὲ προσεχωρήσαμεν πρότερον τῷ Μήδῳ δείσαντες, ὥσπερ καὶ ἄλλοι, περὶ τῇ χώρᾳ, ἢ μὴ ἐτολμήσαμεν ὕστερον ἐσβῆναι ἐς τὰς ναῦς, ὡς διεφθαρμένοι· οὐδὲν ἂν ἔτι ἔδει ὑμᾶς μὴ ἔχοντας ναῦς ἱκανὰς ναυμαχεῖν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν ἂν αὐτῷ προεχώρησε τὰ πράγματα ᾗ ἐβούλετο.

Κεφ. οε'. » Ἆρ' ἄξιοι ἐσμὲν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ προθυμίας ἕνεκα τῆς τότε, καὶ γνώμης ξυνέσεως, ἀρχῆς τε ἧς ἔχομεν, τοῖς Ἕλλησι μὴ οὕτως ἄγαν ἐπιφθόνως διακεῖσθαι; καὶ γὰρ αὐτὴν τήνδε ἐλάβομεν οὐ βιασάμενοι, ἀλλ' ὑμῶν μὲν οὐκ ἐθελησάντων παραμεῖναι πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ βαρβάρου, ἡμῖν δὲ προσελθόντων

— 4. ουκ ἡσσον (αυτοι *s. l.*) ωφελησαι H. - επι τῳ (το *s. l.* et de la même main, je crois.) λοιπον G; H porte de même το *s. l.* mais *al. m.* το manque absolument dans I. - παρεγενεσθαι (ε s. αι, *ead. m.*) D. - ἡμεις δε απο B, C, F, G. X et d'autres éditions portent ὑμεις δη. Je préfère ὑμεις δε à ὑμεις δη, et parce que quatre manuscrits le donnent, et de plus parce que ὑμεις δε απο της ουκ ουσης, etc., répond évidemment à ὑμεις μεν απο των οικουμενων πολεων. - κινδυνευοντες (ον s. ου *ead. m.*) C. — 5. περι τῃ

ciorum communionem deserere, neque dispersi, inutiles ipsis esse; naves conscendere, et periculum adire, nec *vobis* succensere, quod nobis auxilium ante non tulissetis. 4 Quamobrem nos non minorem utilitatem vobis attulisse, quam accepisse *nos*, prædicamus. Vos enim ex urbibus, quæ habitabantur, *profecti*, utque *eas* in posterum habitaretis, postquam vobis magis, quam nobis timere cœpistis, auxilium tulistis : quo enim tempore adhuc eramus salvi, *vos nobis* præsto non fuistis. Nos vero ex urbe, quæ jam nulla erat, profecti, et pro ea, de cujus salute perexiguam spem habebamus, periculis nos objicientes, et vos pro virili et nos ipsos una servavimus. 5 Sed si Medis ante nos adjunxissemus, agro nostro, ut et cæteri, timentes; aut si postea, quasi *profligati* naves conscendere ausi non fuissemus : *profecto* vos, qui classem satis firmam non habebatis, navali prælio certare non amplius oportuisset; sed sine certamine res ipsi *barbaro* ex animi sententia successissent.

Cap. 75. » Igitur, Lacedæmonii, propter talem animi alacritatem, et animorum prudentiam, quam tunc demonstravimus, digni videmur, quibus Græci non adeo invideant huic quod obtinemus imperio? Nam hoc ipsum accepimus non per vim, sed tum, quia vos ad persequendas reliquias belli contra barbarum gerendi remanere noluistis, tum etiam, quia socii ad nos

χωρα; και μη ετολμ. D, I. - ουδεν αν εδει ετι D, E, I; G donne ετι *s. l.* de la même main, je crois. - προσεχωρησε G. - τα πραγ. ὡς εβουλετο C; ᾧ εβουλετο, et marg. *al. m.* ἢ εβουλετο. D.

Chap. LXXV. 1. ω Λακ. (και om.) της προθυμιας ἑνεκα της τοτε C, D; - και γνωμης (και rayé) ξυνεσεως C; και (γνωμης *s. l. ead. m.*) ξυν. G. - μη ὁυτως *bis*. - (και om.) γαρ αυτην F. - την δ' ελαβομεν C, G, H. τηνδε étant

accesserunt, et nos orarunt, ut suarum copiarum duces esse vellemus. [2] Itaque vi et natura ipsius rei, *imperium* ipsum in hunc statum primum perducere coacti sumus, præcipue quidem præ metu; deinde vero, honoris etiam causa; postremo etiam, utilitatis gratia. [3] Nec amplius tutum nobis esse videbatur, cum multis invisi essemus, quinetiam cum nonnullos, qui *a nobis* defecerant, jam subegissemus, vosque nobis non amplius æque *ac ante* essetis amici, sed suspectos *nos* haberetis, nobisque essetis inimici, laxius habentes imperium periclitari: nam qui a nobis defecissent, illi se vobis adjunxissent. [4] Nec ulli mortalium est invidendum, si in maximis periculis constitutus suis rationibus prospiciat, quam optime potest.

Cap. 76. » Nam vos quoque, Lacedæmonii, civitatibus, quæ sunt in Peloponneso, imperatis, ea Reipublicæ administrandæ forma in singulis constituta, quam vobis conducere putatis. Quod si tunc in imperio semper permanentes, hominum odia vobis contraxissetis, quemadmodum nos; scimus profecto, vos non minus, *quam nos hodie sumus*, graves *et acerbos* sociis futuros fuisse, et in necessitatem venturos vel acriter et omni ope dominandi, vel de propria salute non sine periculo dimicandi. [2] Ita ne nos quidem ullum animadvertendum,

joint à *αυτην* pour insister fortement, je crois que Thucydide a prononcé *τηνδε* et non *τηνδ'*. — 2. *επειτα* (*δε* om.) *και τιμης* I. — 3. *και τινων* (*και* om.) *ηδη απ.* F. - *και* (*η* s. *l, ead. m.*) *δη αποσταντων* D. - *ὑμων τε ὑμιν ουκετι* H. — 4. *των μεγιστων παρα κινδυνων,* (*s. l.* avec le signe critique *γρ. περι κινδυνων*, *al. m.*) H.

Chap. LXXVI. 1. *εν τη Πελοποννησω* E; G *idem*, avec le deuxième *ν s. l.* *επι το ὑμων ωφελιμον* E. - *απηχθεσθε αν τα ἡγεμονια* D. - *αρχειν εγκρατων* F. — 2. *ουτω* (le *ς l. al. m.*) *ουδ' ἡμεις.* E. - *αρχην τε* (*δια* om.) *διδομενην*

τῶν

τῶν ξυμμάχων, καὶ αὐτῶν δεηθέντων ἡγεμόνας καταστῆναι. [2] ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ ἔργου κατηναγκάσθημεν τὸ πρῶτον προαγαγεῖν αὐτὴν ἐς τόδε, μάλιστα μὲν ὑπὸ δέους, ἔπειτα δὲ καὶ τιμῆς, ὕστερον καὶ ὠφελείας. [3] καὶ οὐκ ἀσφαλὲς ἔτι ἐδόκει εἶναι, τοῖς πολλοῖς ἀπηχθημένους, καί τινων καὶ ἤδη ἀποστάντων κατεστραμμένων, ὑμῶν τε ἡμῖν οὐκέτι ὁμοίως φίλων, ἀλλ' ὑπόπτων καὶ διαφόρων ὄντων, ἀνέντας κινδυνεύειν. καὶ γὰρ ἂν αἱ ἀποστάσεις πρὸς ὑμᾶς ἐγίγνοντο. [4] πᾶσι δὲ ἀνεπίφθονον, τὰ ξυμφέροντα τῶν μεγίστων πέρι κινδύνων εὖ τίθεσθαι.

Κεφ. ος'. » Ὑμεῖς γοῦν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τὰς ἐν τῇ Πελεποννήσῳ πόλεις ἐπὶ τὸ ὑμῖν ὠφέλιμον καταστησάμενοι ἐξηγεῖσθε· καὶ εἰ τότε ὑπομείναντες διὰ παντὸς ἀπήχθεσθε ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ, ὥσπερ ἡμεῖς, εὖ ἴσμεν, μὴ ἂν ἧσσον ὑμᾶς λυπηροὺς γενομένους τοῖς ξυμμάχοις, καὶ ἀναγκασθέντας ἂν ἢ ἄρχειν ἐγκρατῶς, ἢ αὐτοὺς κινδυνεύειν. [2] οὕτως οὐδ' ἡμεῖς θαυμαστὸν οὐδὲν πεποιή-

B, C, F, G, H, I. Wasse a beau se déclarer pour διαδιδομενην, et citer Salluste, qui l'interprete, par *per manus traditum ;* je pense avec Duker, et sur-tout d'après l'autorité de six manuscrits, qu'on doit lire διδομενην. En vain Bauer se déclare pour διαδιδομενην, et nous dit en note : « *non video, quî minus hoc recte dicatur, quam* διαδεχεσθαι, διαδοχη, διαδοχος, *quæ notent ab* ALIO *accipere* ». Les mots qu'il cite sont contre lui, puisqu'ils expriment l'idée non-seulement de recevoir d'un autre, mais encore de recevoir par *succession.* Or ce n'est nullement par succession que les Athéniens ont reçu l'empire : les alliés ne leur ont pas transmis l'empire, car ils ne le possédoient pas; mais ils sont venus leur offrir, leur donner l'empire, les prier de prendre l'empire αυτων δεηθεντων ηγεμονας καταστηναι, I, 75, I. D'après toutes ces raisons, nous portons dans notre texte διδομενην. Voyez

καμεν, οὐδ' ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου, εἰ ἀρχήν τε διδομένην ἐδεξάμεθα, καὶ ταύτην μὴ ἀνεῖμεν, ὑπὸ τῶν μεγίστων νικηθέντες, τιμῆς, καὶ δέους, καὶ ὠφελείας· οὐδ' αὖ πρῶτοι τοῦ τοιούτου ὑπάρξαντες, ἀλλ' ἀεὶ καθεστῶτος, τὸν ἥσσω ὑπὸ τοῦ δυνατωτέρου κατείργεσθαι· ἄξιοί τε ἅμα νομίζοντες εἶναι, καὶ ὑμῖν δοκοῦντες, μέχρις οὗ τὰ ξυμφέροντα λογιζόμενοι, τῷ δικαίῳ λόγῳ νῦν χρῆσθε. [3] ὃν οὐδείς πω, παρατυχὸν ἰσχύϊ τι κτήσασθαι, προθεὶς, τοῦ μὴ πλέον ἔχειν ἀπετράπετο. ἐπαινεῖσθαί τε ἄξιοι οἵτινες χρησάμενοι τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει, ὥστε ἑτέρων ἄρχειν, δικαιότεροι ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν γένωνται. [4] ἄλλους γ' ἂν οὖν οἰόμεθα, τὰ ἡμέτερα λαβόντας δεῖξαι ἂν μάλιστα, εἴ τι μετριάζομεν· ἡμῖν δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐπιεικοῦς ἀδοξία τοπλέον ἢ ἔπαινος οὐκ εἰκότως περιέστη.

Κεφ. οζ'. » Καὶ ἐλασσούμενοι γὰρ ἐν ταῖς ξυμβολαίαις πρὸς τοὺς ξυμμάχους δίκαις, καὶ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἐν τοῖς ὁμοίοις νόμοις ποιήσαντες τὰς κρίσεις, φιλοδικεῖν δοκοῦμεν. [2] καὶ οὐδεὶς σκοπεῖ αὐτῶν, τοῖς καὶ ἄλλοθί που ἔχουσιν ἀρχὴν, καὶ ἧσσον ἡμῶν πρὸς τοὺς ὑπηκόους μετρίοις οὖσι, διότι τοῦτο οὐκ ὀνειδίζεται. βιάζεσθαι γὰρ οἷς ἂν ἐξῇ, δικάζεσθαι οὐδὲν

sur διαδοχη et sur διαδοχος, Tyrannic. Luciani, 144, 6. - μη ανιμεν B, C, F, G, H. - τον ἥσσω αει ὑπο τȣ C; τον εσσω αει F. - (ἅμα om.) νομιζοντες D, I. - μεχρι ȣ̔ τα C, H; μεχρις (le ς s. l.) ȣ̔ G. - δικ. λ. νυν χρησθαι E. — 3. ὥςε ἑταιρων αρχειν I. - δυναμιν γεγενηνται H. — 4. δειξαι αν (μαλιςα om.) C, F. - ἡμιν δε (και om.) εκ τȣ C.

aut ab hominum institutis alienum facinus fecimus, si imperium *nobis* datum acceperimus, idque non laxius tenere, *tribus* maximis *rebus* coacti, honore, metu, et utilitate. Neque vero nos primi hujus exempli auctores fuimus: sed perpetuo naturæ jure est constitutum, ut imbecillior a potentiore coërceatur. Præterea *hoc ipsum fecimus*, tum quia nos *hoc imperio* dignos esse judicabamus, tum etiam quia vel vobis *eo digni* visi sumus ad hoc usque tempus, quo rem utilitate metientes, quadam æquitatis specie utimini; [3] quam *æquitatem* nullus dum (quotiescunque rei per vim parandæ occasio sese ipsi obtulit) proponens, *et utilitati anteponens*, a rebus suis amplificandis est deterritus. Dignique sunt laude, qui humanum ingenium sequuti, ut aliis imperarent, *in suo dominatu* fuerunt æquiores, quam ratione habita illarum, quæ sibi ipsis suppetunt, opprimendi facultatum. [4] Profecto si qui alii hoc nostro imperio potirentur, manifestissime (ut arbitramur) declararent, quam modeste nos *in eo* geramus. Quamquam ex hac nostra modestia plus vituperationis, quam laudis, immerito reportamus.

Cap. 77. » Quamvis enim in judiciis de contractu, cum sociis disceptantes, de jure nostro decedamus, apud nos ipsos lites adduxerimus, similibus disceptandas legibus, *tamen* litigiosi esse videmur: [2] et eorum nemo considerat, cur hoc ipsum crimen cum exprobratione non objiciatur iis etiam, qui usquam alibi imperium habent, et qui in subditos minus modeste se gerunt, quam nos. Illis enim, qui rei per vim gerendæ potestatem habent, nullis judiciis est opus.

Chap. LXXVII. 2. τοις δε αλλοθι τȣ C, F. – αρχην εχȣσι C, F, G, H.

3 At illi *nostri socii*, assueti jam æquo jure nobiscum disceptare, si quid illis acciderit incommodi, præter id quod sibi ipsis videtur prohibitum, vel idonea quâlibet de causâ, vel fortioris jure, vel etiam quomodocumque, non habent gratiam de pluribus non ereptis; sed modicum illud, quod detractum est, gravius ferunt, quam si statim ab initio, deposito juris instituto, aperte vim fecissemus. 4 Illo enim modo ne ipsi quidem contra nos dicere potuissent, non oportere inferiorem superiori cedere. 5 Homines enim, ut est verisimile, quum injuria afficiuntur, magis indignantur, quam quum vim patiuntur. Nam quod ab eo proficiscitur, qui est pari conditione, id propter pluris habendi cupiditatem contra juris æquabilitatem fieri videtur. Quod vero fit a potentiore, hoc ab inevitabili necessitate proficisci *videtur*. 6 Idcirco etiam *nostri socii*, quamvis *injurias* his graviores a Medo paterentur, *tamen* tolerabant. At nostrum imperium durum esse videtur, nec immerito: nam præsens rerum status subditis est semper gravis. 7 Sed vos, si everso dominatu nostro dominaremini, fortasse benevolentiam, quam propter nostri metum suscepistis, mutaretis; si modo nunc quoque talia facinora vobis facienda censeretis, qualia vel tunc exiguo illo tempore edidistis, quo, in bello contra Medum gerendo, præfuistis. 8 Vestra enim inter vos instituta habetis, societatis impatientia; et præterea unus quisque *de vobis* peregre proficiscens, neque his *vestris institutis* utitur, neque illis quæ reliqua Græcia solet amplecti.

Cap. 78. » Quare maturius consultetis, utpote de

— 3. οἱ δε ειθισμενοις (le ς rayé) C. - ου του πλεονος C, F, G, H. - χαλεπαι

προσδέονται. [3] οἱ δὲ εἰθισμένοι πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἴσου ὁμιλεῖν, ἤν τι, παρὰ τὸ μὴ οἴεσθαι χρῆναι, ἢ γνώμῃ, ἢ δυνάμει τῇ διὰ τὴν ἀρχὴν, καὶ ὁπωσοῦν ἐλασσωθῶσιν, οὐ τοῦ πλείονος μὴ στερισκόμενοι, χάριν ἔχουσιν, ἀλλὰ τοῦ ἐνδεοῦς, χαλεπώτερον φέρουσιν, ἢ εἰ ἀπὸ πρώτης ἀποθέμενοι τὸν νόμον, φανερῶς ἐπλεονεκτοῦμεν. [4] ἐκείνως δὲ οὐδ᾽ ἂν αὐτοὶ ἀντέλεγον, ὡς οὐ χρεὼν τὸν ἥσσω τῷ κρατοῦντι ὑποχωρεῖν. [5] ἀδικούμενοί τε, ὡς ἔοικεν, οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον ὀργίζονται, ἢ βιαζόμενοι. τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ ἴσου, δοκεῖ πλεονεκτεῖσθαι· τὸ δ᾽ ἀπὸ τοῦ κρείττονος, καταναγκάζεσθαι. [6] ὑπὸ γοῦν τοῦ Μήδου δεινότερα τούτων πάσχοντες ἠνείχοντο· ἡ δὲ ἡμετέρα ἀρχὴ, χαλεπὴ δοκεῖ εἶναι. εἰκότως· τὸ παρὸν γὰρ ἀεὶ βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις. [7] ὑμεῖς γ᾽ ἂν οὖν εἰ καθελόντες ἡμᾶς ἄρξαιτε, τάχα ἂν τὴν εὔνοιαν, ἣν διὰ τὸ ἡμέτερον δέος εἰλήφατε, μεταβάλοιτε· εἴπερ οἷα καὶ τότε πρὸς τὸν Μῆδον δι᾽ ὀλίγου ἡγησάμενοι ἀπεδείξατε, ὅμοια καὶ νῦν γνώσεσθε. [8] ἄμικτα γὰρ τά τε καθ᾽ ὑμᾶς αὐτοὺς νόμιμα τοῖς ἄλλοις ἔχετε, καὶ προσέτι εἷς ἕκαστος ἐξιὼν, οὔτε τούτοις χρῆται, οὔθ᾽ οἷς ἡ ἄλλη Ἑλλὰς νομίζει.

Κεφ. οη΄. » Βουλεύεσθε οὖν βραδέως, ὡς οὐ περὶ βρα-

τερον (φερουσιν *s. l. al. m.*) G. - η (ει *s. l. al. m.*) απο πρωτης C; η (ει infra *l. al m.*) G.—4. εκεινως δ᾽ ουδ᾽ αν C, F, G, H. - ὡς (ου *s. l. al. m.*) χρεων G. — 5. απο του κρεισσονος F, G, H.—6. χαλεπη ειναι δοκει G, H.—7. ὑμεις γ᾽ αν (ουν om.) ει C. - ἡμεις αρξετε D; ἡμεις αρξητε E; ἡμας αρξετε F. - ταχ᾽ αν την ευνοιαν C. - ειληφατε, μεταβαλητε D. - ἡγησ. ὑπεδειξατε E, G, H.—8. ἑκαστος εισιων (εξ *s.* εις) G.

Chap. LXXVIII. 1. ο. πονον προθησθε H, ο. π. προσθησθε (et marg. *al.*

χέων· καὶ μὴ ἀλλοτρίαις γνώμαις καὶ ἐγκλήμασι πεισθέντες, οἰκεῖον πόνον πρόσθησθε. [2] τοῦ δὲ πολέμου τὸν παράλογον, ὅσος ἐστὶ, πρὶν ἐν αὐτῷ γενέσθαι, προδιάγνωτε. [3] μηκυνόμενος γὰρ φιλεῖ ἐς τύχας τὰ πολλὰ περιΐστασθαι· ὧν ἴσον τε ἀπέχομεν, καὶ ὁποτέρως ἔσται, ἐν ἀδήλῳ κινδυνεύεται. [4] ἰόντες τε οἱ ἄνθρωποι ἐς τοὺς πολέμους, τῶν ἔργων πρότερον ἔχονται ἃ χρῆν ὕστερον δρᾷν· κακοπαθοῦντες δὲ ἤδη, τῶν λόγων ἅπτονται. [5] ἡμεῖς δὲ ἐν οὐδεμιᾷ πω τοιαύτῃ ἁμαρτίᾳ ὄντες, οὔτ᾽ αὐτοὶ, οὔθ᾽ ὑμᾶς ὁρῶντες, λέγομεν ὑμῖν, ἕως ἔτι αὐθαίρετος ἀμφοτέροις ἡ εὐβουλία, σπονδὰς μὴ λύειν, μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὅρκους, τὰ δὲ διάφορα δίκῃ λύεσθαι κατὰ τὴν ξυνθήκην. [6] ἢ θεοὺς τοὺς ὁρκίους μάρτυρας ποιούμενοι, πειρασόμεθα ἀμύνεσθαι πολέμου ἄρχοντας ταύτῃ ᾗ ἂν ὑφηγῆσθε.

Κεφ. οθ΄. Ταῦτα μὲν οἱ Ἀθηναῖοι εἶπον. ἐπειδὴ δὲ τῶν ξυμμάχων ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐγκλήματα τὰ ἐς τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τῶν Ἀθηναίων ἃ ἔλεξαν, μεταστησάμενοι πάντας, ἐβουλεύοντο κατὰ σφᾶς αὐτοὺς περὶ τῶν παρόντων. [2] καὶ τῶν μὲν πλεόνων ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἱ γνῶμαι ἔφερον, ἀδικεῖν τε τοὺς Ἀθηναίους ἤδη, καὶ πολεμητέα εἶναι ἐν τάχει. παρελθὼν δὲ Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, ἀνὴρ καὶ ξυνετὸς δοκῶν εἶναι καὶ σώφρων, ἔλεξε τοιάδε.

m. προθησθε I.—2. γεν. προεγνωτε E.—3. και ὁποτερων εσαι G, H.—4. εις τους πολεμους C.-δρᾳν· και κακοπαθουντες C.—5. ἡμεις δ᾽ εν C.-ουθ᾽ ὑμεις ὁρωντες E, I.-αυθ. (αμφοτεροις om.) ἡ ευβουλια I.—6. ει δε μη θεους C, F, G, H.-αμυν. (πολεμου αρχοντας *s. l. al. m.*) H; αμ. πο. αρχοντες (ας S. ει *al. m.*) I.

rebus non parvis : neque consiliis et criminationibus alienis inducti, laborem proprium præter superiores *vobis nunc* imponatis. [2] Incertos autem belli eventus, eorumque magnitudinem, antequam in ipso versemini, animo præcipite. [3] Bellum enim quod producitur, plerumque calamitosos exitus habere solet. A quibus *utrique* et pariter absumus, et utro modo res sit cessura, incerta alea tentatur. [4] Et homines *plerique*, quum ad bellum proficiscuntur, res prius aggrediuntur, quas postea gerere oportebat. Quum autem malis jam premuntur, consultationibus utuntur. [5] Cum igitur neque nos ipsi adhuc in ulla hujusmodi culpa simus, neque vos *in ea* esse videamus, vos monemus, dum integrum est, utrisque recte consultare, ne fœdera frangatis, neve jusjurandum violetis : sed controversias judicio dirimatis ex fœderis pacto. [6] Alioqui Deos fœderum, ac jurisjurandi præsides contestati, vos, si bello nos lacessatis, propulsare conabimur, ea *via* qua præiveritis.

Cap. 79. Hæc Athenienses dixerunt. Postquam autem Lacedæmonii audierunt sociorum querelas adversus Athenienses, et quæ Athenienses dixerant, summotis omnibus, inter seipsos de rebus præsentibus consultare cœperunt. [2] Atque major illorum pars consentiens eandem tulit sententiam, Athenienses jam injuste agere, et quamprimum bellum esse faciendum. Archidamus vero ipsorum rex, qui et prudens et modestus vir esse videbatur, in medium progressus, hanc habuit orationem.

Chap. LXXIX. 1. τοιαυτα δε οἱ Αθηναιοι G, H; ταυτα μεν οἱ Αθηναιοι D. – των τε ξυμμαχων F, G, H. – ιδυλ. περι των παροντων κατα σφας αυτους F. — 2. των μεν πλειονων C, F, G, H.

Cap. 80. » Ipse quoque, Lacedæmonii, multorum jam bellorum sum peritus, et illos de vobis qui sunt eadem ætate qua ego, *pari peritia præditos esse* video; ita ut propter imperitiam nullus *ipsorum* belli cupidus sit futurus, (quod multis accidere posset;) neque *id* bonum ac tutum sit judicaturus. [2] Hoc autem bellum, de quo nunc consultatis, si quis ipsum sapienter perpenderit, non minimum fore comperiet. [3] Nam adversus quidem Peloponnesios et finitimos nostræ vires sunt prope pares, et cito ad singula *eorum oppida* venire possumus. Sed adversus viros, qui et agrum procul incolunt, et præterea rerum maritimarum sunt peritissimi, et cæteris omnibus rebus optime sunt instructi, et privatis, et publicis opibus, et navibus, et equis, et armis, et hominum copia, quanta in nulla alia Græciæ parte est, in uno duntaxat loco, præterea vero multos socios vectigales habent, quo tandem modo bellum adversus istos facile suscipere oportet? et qua *re* fretos, cum simus imparati, *nos adeo* festinare? [4] An classe? At *hac* inferiores sumus. Sed si ei parandæ operam demus, et nos adversus *illos* instruamus, *in hac paranda* tempus teretur. Sed fortasse pecunia? At ista multo etiam sumus inferiores, nec in ærario habemus, neque ex privatis *facultatibus* promte conferre possumus.

Cap. 81. » Confidat forsitan aliquis, quod armis et sociorum multitudine illos superemus, ut illorum agrum

Chap. LXXX. 2. εὕροιτε δε αν F, G, H.-(τον πολεμον *s. l. al. m.*) τον δε G, H. — 3. προς μεν γαρ (τȣς om.) Πελοποννησιȣς D, I; π. μ. γ. (τȣς om.) Πελοποννησιȣς E; π. μ. γ. τ. Πελοποννησιȣς C.- και τȣς αςυγειτ. B, C, F, G, H, I.-τοις αλλοις (ἅπασιν αριςα om.) D.-εξηρτηνται C, D, F, G, H.-ξυμμαχȣς (πολλȣς om.) G.—4. αντιπαρασκευασθησομεθα B, D. Nous laissons

Κεφ. π′.

Κεφ. π΄. » ΚΑῚ αὐτὸς πολλῶν ἤδη πολέμων ἔμπειρός εἰμι, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμῶν τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ ἡλικίᾳ ὁρῶ· ὥστε μήτε ἀπειρίᾳ ἐπιθυμῆσαί τινα τοῦ ἔργου (ὅπερ ἂν οἱ πολλοὶ πάθοιεν) μήτε ἀγαθὸν καὶ ἀσφαλὲς νομίσαντα. [2] εὕροιτε δ' ἂν τὸν πόλεμον τόνδε, περὶ οὗ νῦν βουλεύεσθε, οὐκ ἂν ἐλάχιστον γενόμενον, εἰ σωφρόνως τὶς αὐτὸν ἐκλογίζοιτο. [3] πρὸς μὲν γὰρ τοὺς Πελοποννησίους καὶ ἀστυγείτονας παρόμοιος ἡμῶν ἡ ἀλκὴ, καὶ διὰ ταχέων οἷόν τε ἐφ' ἕκαστα ἐλθεῖν· πρὸς δὲ ἄνδρας, οἳ γῆν τε ἑκὰς ἔχουσι, καὶ προσέτι θαλάσσης ἐμπειρότατοί εἰσι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἄριστα ἐξήρτυνται, πλούτῳ τε ἰδίῳ καὶ δημοσίῳ, καὶ ναυσὶ, καὶ ἵπποις, καὶ ὅπλοις, καὶ ὄχλῳ, ὅσος οὐκ ἐν ἄλλῳ ἑνί γε χωρίῳ Ἑλληνικῷ ἐστιν· ἔτι δὲ καὶ ξυμμάχους πολλοὺς φόρου ὑποτελεῖς ἔχουσι· πῶς χρὴ πρὸς τούτους ῥᾳδίως πόλεμον ἄρασθαι, καὶ τίνι πιστεύσαντας, ἀπαρασκεύους ἐπειχθῆναι; [4] πότερον ταῖς ναυσίν; ἀλλ' ἥσσους ἐσμέν. εἰ δὲ μελετήσομεν, καὶ ἀντιπαρασκευασόμεθα, χρόνος ἐνέσται. ἀλλὰ τοῖς χρήμασιν; ἀλλὰ πολλῷ ἔτι πλέον τούτου ἐλλείπομεν, καὶ οὔτε ἐν κοινῷ ἔχομεν, οὔτε ἑτοίμως ἐκ τῶν ἰδίων φέρομεν.

Κεφ. πα΄. » Τάχ' ἄν τις θαρσοίη, ὅτι τοῖς ὅπλοις αὐτῶν καὶ τῷ πλήθει ὑπερφέρομεν, ὥστε τὴν γην δῃοῦν

dans le texte αντιπαρασκευασομεθα, et parce que nous avons six manuscrits pour cette leçon, et parce que d'ailleurs ce n'est pas ici un moyen pour le passif, puisque nous devons traduire *nos parabimus*. Voyez Gottl. - αλλα πολλῳ πλεον ετι τουτου, D; E, I.

Chap. LXXXI. 1. ταχα αυτις θαῤῥοιη I. — δῃουν επιφοιτωντας I.

ἐπιφοιτῶντες. [2] τοῖς δὲ ἄλλη γῆ ἐστι πολλὴ, ἧς ἄρχουσι, καὶ ἐκ θαλάσσης, ὧν δέονται, ἐπάξονται. εἰ δ' αὖ τοὺς ξυμμάχους ἀφιστάναι πειρασόμεθα, δεήσει καὶ τούτοις ναυσὶ βοηθεῖν, τὸ πλέον οὖσι νησιώταις. τίς οὖν ἔσται ἡμῶν ὁ πόλεμος; εἰ μὴ γὰρ ἢ ναυσὶ κρατήσομεν, ἢ τὰς προσόδους ἀφαιρήσομεν, ἀφ' ὧν τὸ ναυτικὸν τρέφουσι, βλαψόμεθα ταπλέω. [3] κἂν τούτῳ οὐδὲ καταλύεσθαι ἔτι καλόν· ἄλλως τε καὶ εἰ δόξομεν ἄρξαι μᾶλλον τῆς διαφορᾶς. [4] μὴ γὰρ δὴ ἐκείνῃ γε τῇ ἐλπίδι ἐπαιρώμεθα, ὡς ταχὺ παυθήσεται ὁ πόλεμος, ἢν τὴν γῆν αὐτῶν τάμωμεν. δέδοικα δὲ μᾶλλον, μὴ καὶ τοῖς παισὶν αὐτὸν ὑπολίπωμεν. [5] οὕτως εἰκὸς, Ἀθηναίους φρονήματι, μήτε τῇ γῇ δουλεῦσαι, μήτε ὥσπερ ἀπείρους καταπλαγῆναι τῷ πολέμῳ.

Κεφ. πϐ'. » Οὐ μὴν οὐδὲ ἀναισθήτως αὐτοὺς κελεύω τούς τε ξυμμάχους ἡμῶν ἐᾷν βλάπτειν, καὶ ἐπιϐουλεύοντας μὴ καταφωρᾷν, ἀλλὰ ὅπλα μὲν μήπω κινεῖν, πέμπειν δὲ καὶ αἰτιᾶσθαι, μήτε πόλεμον ἄγαν δηλοῦντας, μήθ' ὡς ἐπιτρέψομεν· κἂν τούτῳ καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐξαρτύεσθαι, ξυμμάχων τε προσαγωγῇ, καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρϐάρων, εἴ ποθέν τινα ἢ ναυτικοῦ ἢ χρημάτων δύναμιν προσληψόμεθα, (ἀνεπίφθονον δὲ, ὅσοι ὥσπερ καὶ ἡμεῖς ὑπ' Ἀθηναίων ἐπιϐουλευόμεθα,

— 2. τοις δε γη αλλη εςι I. - αφ' ὧν τον ναυτικον B. - ει την γην αυτων D, I. - παισιν αυτων G, I. - απολειπωμεν I.

Chap. LXXXII. 1. αυτυς κελευειν (ειν rayé, et ω s. l. ead. m.) D. - και επιυϐλευοντας E. - τα ἡμετερα (αυτων s. l. al. m.) G. - ει ποθεν τινα η ναυτικης I. - και ἡμεις ὑπο Αθην. E. - επιϐυλευομεθα (πι s. l. correction faite au crayon) C.

incursionibus vastare possimus. [2] At illis est etiam alius ager longe lateque patens, quem in sua ditione habent, et res, quibus indigebunt, mari vectas importabunt. Quod si *horum* socios ad defectionem sollicitare conemur, quoniam horum major pars insulas incolit, his etiam auxilium classe ferre oportebit. Quodnam igitur erit hoc nostrum bellum? Nam nisi aut classe simus superiores, aut illorum vectigalia, unde classes alunt, subtrahamus, plus damni capiemus, *quam dabimus.* [3] Atque in hoc rerum statu ne honestum quidem amplius fuerit bellum deponere: præsertim si nos dissidii autores præcipui fuisse videamur. [4] Neque vero illa spe efferamur, hoc bellum cito sedatum iri, si agrum ipsorum vastemus. Imo vero vereor, ne liberis etiam *nostris* ipsum relinquamus. [5] Adeo verisimile est Athenienses tam excelso esse animo, ut neque agro serviant, neque tanquam imperiti bello consternentur.

Cap. 82. » Veruntamen non sum etiam vobis autor, ut et nostros socios *ab illis* lædi stupide sinatis, et *illos*, *nobis* insidiantes, in facinore manifesto deprehensos non arguatis. Sed *censeo* arma nondum movenda: at legatos mittendos *Athenas*, et *de injuriis*, *quas sociis fecerunt*, expostulandum, ita *tamen*, ut neque nimis aperte bellum declarent, neque apertum faciant nos permissuros, *ut hæc diutius faciant.* Interea vero jubeo, nostras ipsorum res parari, et socios, tam Græcos quâm barbaros, *nobis* conciliari, si forte vel classis, vel pecuniæ vires aliquas alicunde *nobis* præterea adjungere possimus: (non est autem invidendum, *nec vitio vertendum illis*, qui *insidiis appetiti*, quemadmodum et nos ab Atheniensibus *nunc* insidiis appeti-

mur, quod saluti suæ consulant, non solum Græcos, sed etiam barbaros sibi adjungentes : [2] simul necessaria quælibet ex agro nostro in unum congeramus. Quod si nostros legatos audierint, hoc erit optimum. [3] Sin minus, duorum triumve annorum elapsorum spatio, jam melius instructi, bellum illis, si visum fuerit, inferemus.[4] Et fortasse, quum nostros apparatus jam cernent, et verba ipsis idem significantia, facilius cedent, et agrum adhuc integrum habentes, et de præsentibus bonis, et nondum *ab hoste* corruptis deliberantes. [5] Nihil enim aliud ipsorum agrum esse putetis, quam obsidem, quem habetis : atque eo magis, quo melius est cultus : [6] cui quam diutissime parcere, neque illos, ad desperationem *a vobis* compulsos, expugnatu difficiliores reddere oportet. [7] Si enim imparati, sociorum criminationibus sollicitati *ac impulsi*, ipsum vastemus, videte, ne nimis *heu!* dedecoris ac damni, Peloponneso afferamus. Nam publicæ quidem, ac privatæ criminationes dilui, *tollique* possunt : [8] bellum vero, quod privatorum causa ab universis est susceptum, cujus incertus eventus sciri non potest, honeste deponere non *est* facile.

Cap. 83. » Neque cuiquam ignavia videatur esse, quod multi unicam civitatem celeriter non invadant. Sunt enim et illis non pauciores, *quam nobis*, socii, qui tributum pendunt. Et bellum geritur non tam armis, quam pecuniis, quæ in eo gerendo consumuntur, et

— 2. εκποριζομεθα (ω s. ομ) G. - και ει μεν εσακυσωσι τι C; και ην μ. επακυσωσι τε D; κ. ην μ. επακυωσι τι E; καὶ ην μ. εσακυωσι G. - πρεσϐ. (ἡμων om.) D, I. — 3. ετων και δυο και F, G. - ην δοκει, πεφρ. C; ηδη αν (ην s. *l. al. m.*) δοκῃ G. — 4. και ισθι ὁρωντες ἡμων E. - τ. λογυς αυτοι E. - ὁ. επισημ. (s. l.

μὴ Ἕλληνας μόνον ἀλλὰ καὶ βαρβάρους προσλαβόντας, διασωθῆναι), [2] καὶ τὰ αὑτῶν ἅμα ἐκποριζώμεθα. καὶ ἢν μὲν ἐπακούσωσί τι πρεσβευομένων ἡμῶν, ταῦτα ἄριστα. [3] ἢν δὲ μὴ, διελθόντων ἐτῶν δύο καὶ τριῶν, ἄμεινον ἤδη, ἢν δοκῇ, πεφραγμένοι, ἴμεν ἐπ' αὐτούς. [4] καὶ ἴσως ὁρῶντες ἡμῶν ἤδη τήν τε παρασκευὴν, καὶ τοὺς λόγους αὐτῇ ὁμοῖα ὑποσημαίνοντας, μᾶλλον ἂν εἴκοιεν, καὶ γῆν ἔτι ἄτμητον ἔχοντες, καὶ περὶ παρόντων ἀγαθῶν καὶ οὔπω ἐφθαρμένων βουλευόμενοι. [5] μὴ γὰρ ἄλλο τι νομίσητε τὴν γῆν αὐτῶν ἢ ὅμηρον ἔχειν· καὶ οὐχ ἧσσον, ὅσῳ ἄμεινον ἐξείργασται. [6] ἧς φείδεσθαι χρὴ ὡς ἐπιπλεῖστον, καὶ μὴ ἐς ἀπόνοιαν καταστήσαντας αὐτοὺς, ἀληπτοτέρους ἔχειν. [7] εἰ γὰρ ἀπαράσκευοι, τοῖς τῶν ξυμμάχων ἐγκλήμασιν ἐπειχθέντες, τεμοῦμεν αὐτὴν, ὁρᾶτε, ὅπως μὴ αἴσχιον καὶ ἀπορώτερον τῇ Πελοποννήσῳ πράξωμεν. ἐγκλήματα μὲν γὰρ καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν οἷόν τε καταλῦσαι. [8] πόλεμον δὲ ξύμπαντας ἀραμένους ἕνεκα τῶν ἰδίων, ὃν οὐχ ὑπάρχει εἰδέναι καθότι χωρήσει, οὐ ῥᾴδιον εὐπρεπῶς θέσθαι.

Κεφ. πγ'. » Καὶ ἀνανδρία μηδενὶ, πολλοὺς μιᾷ πόλει μὴ ταχὺ ἐπελθεῖν, δοκείτω εἶναι. εἰσὶ γὰρ καὶ ἐκείνοις οὐκ ἐλάσσους χρήματα φέροντες ξύμμαχοι· καὶ

ὑπο) F. - μαλλον αν εικοιμεν C. — 5. ουκ ἧσσω (ον s. ω, al. m.) H. - ὅσον αμεινον C, D, F; οσον (ω s. ον) αμ. E. — 6. φειδ. δει ὡς επιπλ. F. - και μη εις απον. D, E, F, I. — 7. ξυμ. (εγκλημασιν om.) επειχθ. D. - τῃ Πελοπονησῳ C, E. - ὅπως (μη om.) αισχιὸν H. - εγκλ. μὲν γαρ (των om.) D, E. — 8. ξυμπαντας ἡμας αρ. D, I; ξ. τους αρ. E.

Chap. LXXXIII. N'offre aucune variante.

ἔστιν ὁ πόλεμος οὐχ ὅπλων τοπλέον, ἀλλὰ δαπάνης, δι᾽ ἣν τὰ ὅπλα ὠφελεῖ, ἄλλως τε καὶ ἠπειρώταις πρὸς θαλασσίους. [2] πορισώμεθα οὖν πρῶτον αὐτὴν, καὶ μὴ τοῖς τῶν ξυμμάχων λόγοις πρότερον ἐπαιρώμεθα. [3] οἵπερ δὲ καὶ τῶν ἀποβαινόντων τοπλέον ἐπ᾽ ἀμφότερα τῆς αἰτίας ἕξομεν, οὗτοι καὶ καθ᾽ ἡσυχίαν τὶ αὐτῶν προΐδωμεν.

Κεφ. πδ΄. » Καὶ τὸ βραδὺ καὶ μέλλον, ὃ μέμφονται μάλιστα ἡμῶν, μὴ αἰσχύνεσθε. σπεύδοντές τε γὰρ, σχολαίτερον ἂν παύσαισθε, διὰ τὸ ἀπαράσκευοι ἐγχειρεῖν· καὶ ἅμα ἐλευθέραν καὶ εὐδοξοτάτην πόλιν διαπαντὸς νεμόμεθα. [2] καὶ δύναται μάλιστα σωφροσύνη ἔμφρων τοῦτ᾽ εἶναι. μόνοι γὰρ δι᾽ αὐτὸ εὐπραγίαις τε οὐκ ἐξυβρίζομεν, καὶ ξυμφοραῖς ἧσσον ἑτέρων εἴκομεν. τῶν τε ξὺν ἐπαίνῳ ἐποτρυνόντων ἡμᾶς ἐπὶ τὰ δεινὰ, παρὰ τὸ δοκοῦν ἡμῖν, οὐκ ἐπαιρόμεθα ἡδονῇ. [3] καὶ ἤν τις ἄρα ξὺν κατηγορίᾳ παροξύνῃ, οὐδὲν δὴ μᾶλλον ἀχθεσθέντες ἀνεπείσθημεν. [4] πολεμικοί τε καὶ εὔβουλοι διὰ τὸ εὔκοσμον γιγνόμεθα, τὸ μὲν, ὅτι αἰδὼς σωφροσύνης πλεῖστον μετέχει, αἰσχύνης δὲ εὐψυχία· εὔβουλοι δὲ, ἀμαθέστερον τῶν νόμων τῆς ὑπεροψίας παιδευόμενοι, καὶ ξὺν χαλεπότητι σωφρονέστερον ἢ ὥστε αὐτῶν ἀνηκουστεῖν. [5] καὶ μὴ τὰ ἀχρεῖα ξυνετοὶ ἄγαν ὄντες, τὰς τῶν πολεμίων παρασκευὰς λόγῳ καλῶς μεμφόμενοι,

Chap. LXXXIV. 1. παυσησθε E, D, F, G, H, I. — 2. εμφρων τυτο ειναι C. - εξοτρυνονοντων ἡμας C; D *id.* et de plus π. s. ξ, *al. m.*; εξοτυνοντων F, G. — 3. συν κατηγορια C. - ουδεν (δη om.) μαλλον C, F, G, H.

propter quas ipsa arma sunt utilia, præcipue vero hominibus mediterraneis adversus maritimos. [2] Primum igitur has paremus, *et promamus*, neque sociorum verbis impulsi, *ad bellum movendum* prius feramur. [3] Qui enim eorum quæ sunt eventura, causam in utramque partem magis sustinebimus, *quam ulli alii*, iidem etiam per otium aliquid eorum provideamus.

Cap. 84. » Nec tarditatis atque cunctationis, quam *socii* in nobis maxime reprehendunt, vos pudeat. Nam si *ad bellum* properetis, serius *id* finietis, quod imparati *id* susceperitis; simul etiam liberam et clarissimam civitatem semper incolimus. [2] Atque hoc, *quod nobis vitio vertitur*, modestia prudens maxime esse potest. Soli enim propter hoc ipsum et secundis rebus non sumus insolentes, et adversis, minus quam alii, cedimus. Neque movemur illecebris eorum qui, præter nostram sententiam, cum laudatione ad pericula subeunda nos instigant. Et si quis cum vituperatione *nos ad idem* incitet, *ei tamen* non magis, dolore commoti, adsentimur. [4] Et propter hanc modestiam et bellicosi et circumspecti sumus; bellicosi quidem, quia modestia plurimum habet sapientiæ, et fortitudo *plurimum* verecundiæ. Circumspecti vero, quia simplicius instituimur, quam ut leges contemnamus; et, severitate adhibita, modestius, quam ut iis non pareamus; [5] simul etiam quia in rebus inanibus non sumus admodum solertes, ita ut hostium apparatum oratione magnifica vituperantes, re ipsa dissimiliter *eum* persequamur. Sed *ita instituimur*,

— 4. πολέμοι (ικ s. οι *ead. m.*) τε και B. — δια το ευχ. γινομεθα D, H, I. — 5. ξυναιτοι (ε s. αι *ead. m.*) αγαν B. — ανομιως εργῳ D, G. — τας τε των πελας διαν. C, F; τας τε διαν. των πελας. D'ici, jusqu'à εργῳ παρασκ.,

ut et aliorum cogitationes *nostris* similes esse, et fortunæ casus non dividi ad oratorum arbitrium existimemus. Semper autem, ut adversus bene consultos adversarios, re *factisque* nos præparamus: [6] neque spes *nostras* in peccatis, quæ forsitan illi committent, sed in nostra ipsorum cautione, tutisque consiliis collocare oportet. [7] Nec existimandum est, multum interesse inter hominem et hominem: at illum, qui in maxima necessitate eruditur, præstantissimum esse.

Cap. 85. » Hæc igitur instituta, quæ majores nobis tradiderunt, quæque nobis ipsis, ea perpetuo retinentibus, magno emolumento fuere, ne abjiciamus: neve in exigua diei particula, de multis capitibus, de pecuniis, urbibus, et de gloria, properantes decernamus: at per otium *hisce de rebus mature consultemus.* [2] Hoc autem nobis magis, quam aliis, propter potentiam *facere* licet. Et *legatos* ad Athenienses mittite, *qui cum illis expostulent* de Potidæa; mittite etiam de injuriis, quibus socii se *ab illis* affectos dicunt, præsertim cum ipsi parati sint jure disceptare. [3] Ei vero, qui se judicio offert, bellum ut injuriam facienti, prius inferre non licet. [4] Simul etiam bellum, *et res ad hoc necessarias,* parate. Hæc enim si faciatis, consilium et *vobis ipsis* optimum, et adversariis maxime formidandum inibitis. [5] Archidamus

lacune dans E. — 7. πολυ τι διαφ. I. - κρατιστον τε (δε S. τε, *ead. m.*) ειναὶ ὁς (τις om.) εν τοις D.

Chap. LXXXV. 1. τας τε ουν αν D, I; ταυτας τε ουν ἁς E. - οἱ πατερες τε ἡμων I. - μηδε επειχθεντες F; επειχθεντας (ες S. ας, *ead. m.*) I. - και δ. ουλευσωμεν E. — 2. προς (τους om.) Αθηναιους I. - περι (της om.) ποτιδαιας D, E, G, H, I. — 3. επι. Depuis ce mot, jusqu'à επ' αδικουντα, lacune causée par un ὁμοιοτ. et suppléé *al. m.* G; H, à la même lacune, mais non suppléé. - επι αδικουντα C, F, G; επι αδουκουντα H. — 4. παρα-

ἀνομοίως

ἀνομοίως ἔργῳ ἐπεξιέναι· νομίζειν δὲ τάς τε διανοίας τῶν πέλας παραπλησίους εἶναι, καὶ τὰς προσπιπτούσας τύχας οὐ λόγῳ διαιρετάς. ἀεὶ δὲ ὡς πρὸς εὖ βουλευομένους τοὺς ἐναντίους ἔργῳ παρασκευαζόμεθα. [6] καὶ οὐκ ἐξ ἐκείνων ὡς ἁμαρτησομένων ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας, ἀλλ᾽ ὡς ἡμῶν αὐτῶν ἀσφαλῶς προνοουμένων. [7] πολύ τε διαφέρειν οὐ δεῖ νομίζειν ἄνθρωπον ἀνθρώπου, κράτιστον δὲ εἶναι ὅστις ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις παιδεύεται.

Κεφ. πέ. » Ταύτας οὖν ἃς οἱ πατέρες τε ἡμῖν παρέδοσαν μελέτας, καὶ αὐτοὶ διαπαντὸς ὠφελούμενοι ἔχομεν, μὴ παρῶμεν, μηδ᾽ ἐπειχθέντες ἐν βραχεῖ μορίῳ ἡμέρας, περὶ πολλῶν σωμάτων, καὶ χρημάτων, καὶ πόλεων, καὶ δόξης, βουλεύσωμεν, ἀλλὰ καθ᾽ ἡσυχίαν. [2] ἔξεστι δ᾽ ἡμῖν μᾶλλον ἑτέρων, διὰ ἰσχύν. καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πέμπετε μὲν περὶ τῆς Ποτιδαίας, πέμπετε δὲ περὶ ὧν οἱ ξύμμαχοι φασὶν ἀδικεῖσθαι, ἄλλως τε καὶ ἑτοίμων ὄντων αὐτῶν δίκας δοῦναι. [3] ἐπὶ δὲ τὸν διδόντα, οὐ πρότερον νόμιμον ὡς ἐπ᾽ ἀδικοῦντα ἰέναι. [4] παρασκευάζεσθε δὲ τὸν πόλεμον ἅμα. ταῦτα γὰρ καὶ κράτιστα βουλεύσεσθε, καὶ τοῖς ἐναντίοις φοβερώτατα. [5] Καὶ ὁ μὲν Ἀρχίδαμος ταῦτα εἶπε· παρελθὼν

σκευαζεσθαι δε H. = τ. γαρ (και om.) κατιςα C, F, G. - φοβερωτερα C. —5. Αρχιδαμος ταυτα ειπε E; τοιαυτα ειπεν H. Thucydide ayant consacré une partie de sa fortune à se procurer les moyens de connoître la vérité, s'étant montré historien fidèle jusques dans ses harangues, ainsi qu'il nous en avertit lui-même dans son introduction ; la leçon *ταυτα hæc*, bien préférable à la leçon *τοιαυτα, talia*, étant fondée sur les manuscrits, je l'ai rétablie dans le texte. C'est pour n'avoir pas

δὲ Σθενελαΐδας τελευταῖος, εἷς τῶν Ἐφόρων τότε ὢν, ἔλεξε τοῖς Λακεδαιμονίοις ὧδε.

Κεφ. πς'. » ΤΟΥΣ μὲν λόγους τοὺς πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων οὐ γιγνώσκω· ἐπαινέσαντες γὰρ πολλὰ ἑαυτοὺς, οὐδαμοῦ ἀντεῖπον, ὡς οὐκ ἀδικοῦσι τοὺς ἡμετέρους ξυμμάχους, καὶ τὴν Πελοπόννησον. καίτοι εἰ πρὸς τοὺς Μήδους ἐγένοντο ἀγαθοὶ τότε, πρὸς δ' ἡμᾶς κακοὶ νῦν, διπλασίας ζημίας ἄξιοί εἰσιν, ὅτι ἀντ' ἀγαθῶν κακοὶ γεγένηνται. [2] ἡμεῖς δὲ ὅμοιοι καὶ τότε καὶ νῦν ἐσμὲν, καὶ τοὺς ξυμμάχους, ἢν σωφρονῶμεν, οὐ περιοψόμεθα ἀδικουμένους, οὐδὲ μελλήσομεν τιμωρεῖν· οἱ δ' οὐκέτι μέλλουσι κακῶς πάσχειν. ἄλλοις μὲν γὰρ χρήματά ἐστι πολλὰ καὶ νῆες καὶ ἵπποι· ἡμῖν δὲ, ξύμμαχοι ἀγαθοὶ, οὓς οὐ παραδοτέα τοῖς Ἀθηναίοις ἐστὶν, οὐδὲ δίκαις καὶ λόγοις διακριτέα, μὴ λόγῳ καὶ αὐτοὺς βλαπτομένους· ἀλλὰ τιμωρητέα ἐν τάχει, καὶ παντὶ σθένει. [3] καὶ ὡς ἡμᾶς πρέπει βουλεύεσθαι ἀδικουμένους, μηδεὶς διδασκέτω. ἀλλὰ τοὺς μέλλοντας ἀδικεῖν, μᾶλλον πρέπει πολὺν χρόνον βουλεύεσθαι. [4] ψηφίζεσθε οὖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἀξίως τῆς Σπάρτης τὸν πόλεμον· καὶ μήτε τοὺς Ἀθηναίους ἐᾶτε μείζους γίγνεσθαι, μήτε τοὺς ξυμμάχους καταπροδιδῶμεν, ἀλλὰ ξὺν τοῖς θεοῖς ἐπίωμεν ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας. »

connu Thucydide, pour n'avoir pas fait attention à ce qu'il dit de sa véracité jusques dans ses harangues, que les copistes auront remplacé ταυτα par τοιαυτα. Au reste observons qu'au lieu de τοιαυτα nous avons ταυτα, 1°. ici; 2°. 1, 70, 1; 3°. 1, 87, 1. Voyez la variante 1, 87, 1. ελεξεν εν τοις Α, F.

quidem hæc dixit; Sthenelaïdas vero, qui tunc unus erat ex Ephoris, postremus in medium progressus, ita Lacedæmonios est alloquutus.

Cap. 86. » Equidem longam Atheniensium orationem non intelligo; nam in suis laudibus prædicandis multi fuerunt; nihil tamen responderunt, quod non injuria nostros socios et Peloponnesum affecerint. Atqui si contra Medos *quidem* olim boni fuerunt, jam vero contra nos improbi sunt; duplici pœna sunt digni, quod mali ex bonis sint effecti. [2] Nos vero *semper nostri* similes et tunc *fuimus*, et nunc sumus; neque (si sapimus) socios *nostros* injuria affici per negligentiam sinemus, neque auxilium *ipsis* mittere cunctabimur. Ipsi enim sine ulla cunctatione mala patiuntur. Aliis enim multæ sunt pecuniæ, naves, et equi; nobis vero boni socii, qui Atheniensibus non sunt tradendi: neque judiciis verbisque *de controversiis* est disceptandum; cum et ipsi *nostri socii* non verbis *tantum* lædantur; sed celeriter, totisque viribus auxilium *ipsis* est ferendum. [3] Nec doceat nos quisquam decere nos consultare, quum injuria nobis infertur. Imo vero eos, qui injuriam *aliis* facere parant, diu consultare decet. [4] Quamobrem, Lacedæmonii, e dignitate Spartæ, bellum decernatis, nec Athenienses majores fieri sinatis, nec socios prodamus: sed Deorum auxilio freti, bellum illis qui faciunt injuriam inferamus.

Chap. LXXXVI. 1. γινωσκω B, F, G. - ἑαυτȣς πολλα C, G. - προς δε ἡμας C, F, G, H. - ὁτι (αντ᾽ om.) αγαθων E. — 2. ἡμ. δε και ὁμοιοι (και omis ou du moins déplacé) τοτε και νυν G; ἡμεις δε και τοτε ὁμοιοι, και νυν H. - ει σωφρονωμεν E. - ȣδε μελησομεν E. - χρηματα εςι (πολλα om.) E. — 3. ἡμας πρεπει ϐȣλευεσθαι E; ἡμ. προσηκει βȣλ. F. — 4. επιωμεν κατα τȣς αδ. D, I; επ. προς τȣς αδ. G, H.

Cap. 87. Hæc loquutus, quoniam ipse Ephorus erat, in Lacedæmoniorum concione sententias rogavit. Tunc autem (nam voce, non calculis suffragia ferunt) dixit, se non posse cognoscere, utra vox esset major. Sed, quia volebat ipsos, sententiam aperte dicentes, ad bellum movendum promtiores esse, dixit : » Cui vestrum, Lacedæmonii, fœdera rupta esse, et Athenienses injuriam facere videntur, surgat, et in locum illum (quendam locum ipsis ostendens) discedat; cui non videntur, in alterum *discedat.* [2] Illi autem, cum surrexissent, discessionem fecerunt, et longe plures fuere, quibus fœdera rupta videbantur. Accitisque sociis, dixerunt : » Sibi quidem videri, Athenienses injuste agere, velle tamen et *cæteros* omnes socios ad suffragia ferenda accire, ut de communi consilio, si videretur, bellum facerent. [3] Atque illi quidem, his confectis, domum abierunt. Postea vero et Atheniensium legati, rebus transactis, quarum causa venerant, *inde recesserunt.* Hoc autem illius concionis decretum, fœdera esse rupta, factum est anno ab initis tricennalibus fœderibus decimo quarto, quæ post res in Eubœa gestas inita fuerunt.

Cap. 88. Lacedæmonii autem fœdera rupta esse, et bellum gerendum esse decreverunt, non tam sociorum

Chap. LXXXVII. 1. *τοιαυτα δη λεξας* C; *ταυτα λεξας* D; *τοιαυτα δε λεξας* H; *τοιαυτα* (*δε s. l.*) *λ.* G. Aucun des manuscrits cités par X, ne donne *ταυτα*, ni ici, ni 1, 85, 5; 1, 79, 1; mais je n'en crois pas moins exquise, la leçon de notre manuscrit D. Voyez la variante 1, 85, 5. - *διαγινωσκειν* C, F, G. - *ποτερα* (*ὁ s. π.*) E; *ποτερα μειζων* I. - *ὁτῳ μεν* (*ὑμῶν* om.) C, F. - *λελυσθαι δοκουσιν αἱ σπονδαι* F, H. - *εις εκεινο το* X. D, I; depuis *το χωριον* jusqu'à *αυτοις*, lacune causée par un *ὁμοιοτ.*, et suppléée *al. m.* G. - *δειξας το χωριον αυτοις* I; *δ. τι χωριον αυτης* (*αυτοις s. l. al. m.*) - *ὁτῳ* (*δε s. l. al. m.*) G; *ὁτῳ μη δε δοκουσιν* H. — 2. *ὁτι σφισιν μεν*

Κεφ. πζʹ. Ταῦτα λέξας, ἐπεψήφιζεν αὐτὸς, Ἔφορος ὢν, ἐς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ (κρίνουσι γὰρ βοῇ, καὶ οὐ ψήφῳ) οὐκ ἔφη διαγιγνώσκειν τὴν βοὴν ὁποτέρα μείζων, ἀλλὰ βουλόμενος αὐτοὺς φανερῶς ἀποδεικνυμένους τὴν γνώμην, ἐς τὸ πολεμεῖν μᾶλλον ὁρμῆσαι, ἔλεξεν, » Ὅτῳ μὲν ὑμῶν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, δοκοῦσι λελύσθαι αἱ σποσδαὶ, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀδικεῖν, ἀναστήτω ἐς ἐκεῖνο τὸ χωρίον· (δείξας τὶ χωρίον αὐτοῖς) ὅτῳ δὲ μὴ δοκοῦσιν, ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα. [2] ἀναστάντες δὲ διέστησαν, καὶ πολλῷ πλείους ἐγένοντο οἷς ἐδόκουν αἱ σπονδαὶ λελύσθαι. προσκαλέσαντές τε τοὺς ξυμμάχους, εἶπον, » Ὅτι σφίσι μὲν δοκοῖεν ἀδικεῖν οἱ Ἀθηναῖοι, βούλεσθαι δὲ καὶ τοὺς πάντας ξυμμάχους παρακαλέσαντες, ψῆφον ἐπαγαγεῖν· ὅπως κοινῇ βουλευσάμενοι, τὸν πόλεμον ποιῶνται, ἢν δοκῇ. [3] καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου διαπραξάμενοι ταῦτα· καὶ οἱ Ἀθηναίων πρέσβεις ὕστερον, ἐφ' ἅπερ ἦλθον χρηματίσαντες. ἡ δὲ διαγνώμη αὕτη τῆς ἐκκλησίας, τοῦ τὰς σπονδὰς λελύσθαι, ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει τῶν τριακοντουτίδων σπονδῶν προκεχωρηκυιῶν, αἱ ἐγένοντο μετὰ τὰ Εὐβοϊκά.

Κεφ. πηʹ. Ἐψηφίσαντο δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς σπονδὰς λελύσθαι, καὶ πολεμητέα εἶναι, οὐ τοσοῦτον τῶν

δοκοιεν οἱ Αθηναιοι αδικειν D; ὅτι σ. μ. δοκειν (αδικειν om.) οἱ Αθηναιοι E. - βυλεσθε δε H. - και τυς αλλυς ξυμμαχυς παντας, παρακ. F. - ψηφον επαγειν (γα s. α) G. — 3. και η μεν απεχωρ. B. - ἡ δε διαγνωσις αυτη C, F; ἡ δε (δια s. l. ead. m.) γνωμη αυτη D. - τεταρτῳ ετει και δεκ. G, H. - των τριακοντιδων B. - προκεχωρηκυων C. - ευβοεικα G, H.

ξυμμάχων πεισθέντες τοῖς λόγοις, ὅσον φοβούμενοι τοὺς Ἀθηναίους, μὴ ἐπὶ μεῖζον δυνηθῶσιν, ὁρῶντες αὐτοῖς τὰ πολλὰ τῆς Ἑλλάδος ὑποχείρια ἤδη ὄντα.

Κεφ. πθ. Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι τρόπῳ τοιῷδε ἦλθον ἐπὶ τὰ πράγματα ἐν οἷς ηὐξήθησαν. ἐπειδὴ Μῆδοι ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς Εὐρώπης, νικηθέντες καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ οἱ καταφυγόντες αὐτῶν ταῖς ναυσὶν ἐς Μυκάλην, διεφθάρησαν, Λεωτυχίδης μὲν ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἡγεῖτο τῶν ἐν Μυκάλῃ Ἑλλήνων, ἀπεχώρησεν ἐπ' οἴκου, ἔχων τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου ξυμμάχους· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, καὶ οἱ ἀπὸ Ἰωνίας καὶ Ἑλλησπόντου ξύμμαχοι, ἤδη ἀφεστηκότες ἀπὸ βασιλέως ὑπομείναντες Σηστὸν ἐπολιόρκουν, Μήδων ἐχόντων· καὶ ἐπιχειμάσαντες εἷλον αὐτὴν, ἐκλιπόντων τῶν βαρβάρων. καὶ μετὰ τοῦτο ἀπέπλευσαν ἐξ Ἑλλησπόντου ὡς ἕκαστοι κατὰ πόλεις. 2 Ἀθηναίων δὲ τὸ κοινὸν, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ βάρβαροι ἐκ τῆς χώρας ἀπῆλθον, διεκομίζοντο εὐθὺς ὅθεν ὑπεξέθεντο παῖδας, καὶ γυναῖκας, καὶ τὴν περιοῦσαν κατασκευήν. 3 καὶ τὴν πόλιν ἀνοικοδομεῖν παρεσκευάζοντο, καὶ τὰ τείχη. τοῦ τε γὰρ περιβόλου βραχέα εἱστήκει, καὶ οἰκίαι, αἱ μὲν πολλαὶ ἐπεπτώκεσαν, ὀλίγαι

Chap. LXXXVIII, sans variantes. — Chap. LXXXIX. 1. καὶ πεζῳ (ὑπο om.) ἑλληνων C; καὶ π. (ὑπο ἑλληνων s. l. *al. m.*) – Λεωτυχης μεν C. – εχων τους απο Πελοποννησου C, D; εχ. τ. εν Πελοποννησῳ B; εχ. τ. εν Πελοποννησῳ E. – ἑλλησποντου G. – ηδη αφεστηκοτες (απο om.) του βασιλεως D, I; ηδη αφεστηκοτος του βασιλεως E. Remarquons que trois manuscrits ne donnent point απο, et que E nous donne αφεστηκοτος. Avec la leçon de ces trois manuscrits, nous arrivons à ηδη αφεστηκοτος του βασιλεως que je crois la véritable

verbis inducti, quam metu, ne Athenienses fierent potentiores; quia magnam Græciæ partem illorum imperio jam subjectam videbant.

Cap. 89. Nam Athenienses hoc modo ad res gerendas venerunt, per quas creverunt. Postquam Medi ex Europa discesserunt, navali pariter ac pedestri pugna a Græcis victi; et qui ex illis ad Micalen navibus confugerant, profligati fuerunt: Leotychides quidem Lacedæmoniorum rex, Græcorum, qui apud Micalen erant, dux, domum abiit, cum sociis, qui ex Peloponneso venerant. Athenienses vero, et socii, qui ex Ionia et Hellesponto venerant, cum a rege jam defecissent, *in illa expeditione* perseverantes, obsidebant Sestum, quam Medi tenebant, et *ibi* hyemantes eam a barbaris derelictam ceperunt. Postea vero ex Hellesponto in suas quique urbes navigarunt.[2] Atheniensium vero commune, postquam barbari ipsis infesti ex regione discesserunt, statim absportarunt *illinc*, ubi deposuerant liberos, uxores, et quicquid supellectilis supererat: [3] seque ad urbis ædificia, et muros instaurandos parabant. Nam et exiguæ ambitus *murorum partes in variis locis adhuc*

leçon. Le verbe αφιϛημι au parf. se prenant le plus souvent dans le sens de défection, on aura changé αφεϛηκοτος en αφεϛηκοτες. Mais αφιϛημι signifie aussi *secedere* se retirer. Je traduirois donc : Les Athéniens et les alliés de l'Ionie et de l'Hellespont, étant restés, assiégèrent, après la retraite du roi, Sestos, dont les Medes s'étoient emparés. Μηδων εχοντων semble s'opposer à mon interprétation. Mais Sestos ne pouvoit-elle pas encore se trouver sous la domination du roi, même après sa retraite ? Au reste, cette observation n'étant que conjecturale, je ne change rien au texte. - και επιμαχεισαντες (et marg. *al. m.* επιχειμασαντες) I. — 2. την περιουσια. D'ici lacune jusqu'à τειχη C. - πεπτωκεσαν H; - πεπτωκεσαν (ε s. πε] G. - (ολιγαι δε s. *l.*) περιησαν G. - εν αἱς αυτοι εσκηνουν οἱ δυνατοι C, D, I; εν αἱς αυτοις εσκηνωσαν E.

stabant, et ædes pleræque conciderant, paucæque superant, in quibus ipsi Persarum principes manserant.

Cap. 90. Lacedæmonii vero, cum intellexissent, quod futurum erat, legati venerunt, partim quidem, quod et ipsi libentius visuri fuissent, nec illos, nec alium quemquam muros unquam habentem: partim vero, idque præcipue, quod socii illos instigarent, et metuerent eum classis eorum magnitudinem, quæ paulo ante ipsis non suppetebat, tum etiam audaciam, quam in bello Medico demonstrarant. 2 Postularunt autem ab ipsis, ne muros reficerent; sed potius omnium etiam urbium, quæ extra Peloponnesum erant, quarumcunque ambitus adhuc starent, eos secum demolirentur: voluntatem quidem *suam* animique suspicionem, quam de Atheniensibus habebant, non declarantes; sed *speciosam causam prætendentes*, ne barbarus, si sursus *Græciæ* bellum inferret, ullum locum munitum haberet, unde *contra Græcos* proficisceretur, quemadmodum tunc ex Thebanorum urbe *fecerat.* Et Peloponnesum omnibus receptaculum et perfugium satis tutum fore dixerunt. 3 Athenienses vero de Themistoclis sententia Lacedæmonios, qui hæc dixerant, confestim dimiserunt, illis dato responso, legatos hisce de rebus, quas dixissent, a se ad eos missum iri. Themistocles autem *Atheniensibus* erat autor, ut se Lacedæmona primo quoque tempore mitterent, aliosque legatos, præter se electos, non subito emitterent; sed tamdiu retinerent, donec murum ad justam altitudinem erexissent, ita ut ex altitudine maxime

Chap. XC. 1. ηλθον ες πρεσβειαν D, I; ελ. εις πρ. C, E. - τε μεν και I. - μητε εκεινους F, G, H. - μητ' αλλον C, F. - αυτο το πληθος C. - ὁ πριν ουχ ὑπηρχε C, E, F, G, H. — 2. Πελοποννησου C, E. - ὁσοις εἱστηκει C, D. - συγκαθελειν D. -

δὲ

δὲ περιῆσαν, ἐν αἷς αὐτοὶ ἐσκήνησαν οἱ δυνατοὶ τῶν Περσῶν.

Κεφ. ϛ΄. Λακεδαιμόνιοι δὲ, αἰσθόμενοι τὸ μέλλον, ἦλθον πρεσβείᾳ, τὰ μὲν, καὶ αὐτοὶ ἥδιον ἂν ὁρῶντες μήποτ᾽ ἐκείνους, μήτε ἄλλον μηδένα τεῖχος ἔχοντα· τὸ δὲ πλέον, τῶν ξυμμάχων ἐξοτρυνόντων, καὶ φοβουμένων τοῦ τε ναυτικοῦ αὐτῶν τὸ πλῆθος, ὃ πρὶν οὐχ ὑπῆρχε, καὶ τὴν ἐς τὸν Μηδικὸν πόλεμον τόλμαν γενομένην. [2] ἠξίουν τε αὐτοὺς μὴ τειχίζειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔξω Πελοποννήσου μᾶλλον, ὅσοις ξυνειστήκει, ξυγκαθελεῖν μετὰ σφῶν τοὺς περιβόλους· τὸ μὲν βουλόμενον καὶ ὕποπτον τῆς γνώμης οὐ δηλοῦντες ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ὡς δὲ τοῦ βαρβάρου, εἰ αὖθις ἐπέλθοι, οὐκ ἂν ἔχοντος ἀπὸ ἐχυροῦ πόθεν, ὥσπερ νῦν ἐκ τῶν Θηβῶν, ὁρμᾶσθαι· τήν τε Πελοπόννησον πᾶσιν ἔφασαν ἀναχώρησίν τε καὶ ἀφορμὴν ἱκανὴν εἶναι. [3] οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι, Θεμιστοκλέους γνώμῃ, τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους ταῦτ᾽ εἰπόντας, ἀποκρινάμενοι, ὅτι πέμψουσιν ὡς αὐτοὺς πρέσβεις περὶ ὧν λέγουσιν, εὐθὺς ἀπήλλαξαν· ἑαυτὸν δ᾽ ἐκέλευεν ἀποστέλλειν ὡς τάχιστα ὁ Θεμιστοκλῆς ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἄλλους δὲ πρὸς ἑαυτῷ ἑλομένους πρέσβεις, μὴ εὐθὺς ἐκπέμπειν, ἀλλ᾽ ἐπισχεῖν μέχρι τοσούτου, ἕως ἂν ἱκανὸν τὸ τεῖχος αἴρωσιν, ὥστε ἀπομά-

απ᾽ εχυρȣ C, F; απο οχυρȣ D, E, I. - ὥσπερ εκ των Θηβων νυν ὁρ. C. - την τε πελοποννησον C, E. - πασαν (σι s. σαν) εφασαν H. - ἱκανην ειναι αναχ. τε και αφορμην C, F, G; αναχ. τε ειναι και αφ. (ἱκανην, marg. al. m.) I.—3. ὁτι πεμψȣσιν ὡς (τȣς μεν Λακεδαιμονιȣς ταυτ᾽ ειποντας, ces cinq mots écrits, et ensuite effacés) αυτȣς πρ. C; ὁτι πεμψȣσιν ες αυτȣς I. - δε εκελευεν F, G, H, I. - (ὁ om.) Θεμιστοκλης D, E. - προ (ς. s. ο. al. m.) ἑαυτῳ G. - ἑως αν

χεσθαι ἐκ τοῦ ἀναγκαιοτάτου ὕψους. 4 τειχίζειν δὲ πάντας πανδημεὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει, καὶ αὐτοὺς, καὶ γυναῖκας, καὶ παῖδας, φειδομένους μήτε ἰδίου μήτε δημοσίου οἰκοδομήματος, ὅθεν τὶς ὠφέλεια ἔσται ἐς τὸ ἔργον, ἀλλὰ καθαιροῦντας πάντα. καὶ ὁ μὲν ταῦτα διδάξας, καὶ ὑπειπὼν, τὰ ἄλλα ὅτι αὐτὸς τἀκεῖ πράξοι, ᾤχετο. καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα ἐλθὼν, οὐ προσῄει πρὸς τὰς ἀρχὰς, ἀλλὰ διῆγε, καὶ προὐφασίζετο. καὶ ὁπότε τὶς αὐτὸν ἔροιτο τῶν ἐν τέλει ὄντων ὅ, τι οὐκ ἐπέρχεται ἐπὶ τὸ κοινὸν, ἔφη, »Τοὺς ξυμπρέσβεις ἀναμένειν, ἀσχολίας δέ τινος οὔσης αὐτοὺς ὑπολειφθῆναι· προσδέχεσθαι μέντοι ἐν τάχει ἥξειν, καὶ θαυμάζειν, ὡς οὔπω πάρεισιν.

Κεφ. ϟα'. Οἱ δὲ ἀκούοντες, τῷ μὲν Θεμιστοκλεῖ ἐπείθοντο, διὰ φιλίαν αὐτοῦ· τῶν δὲ ἄλλων ἀφικνουμένων, καὶ σαφῶς κατηγορούντων, ὅτι τειχίζεταί τε καὶ ἤδη ὕψος λαμβάνει, οὐκ εἶχον ὅπως χρὴ ἀπιστῆσαι. γνοὺς δὲ ἐκεῖνος κελεύει αὐτοὺς μὴ λόγοις μᾶλλον παράγεσθαι, ἢ πέμψαι σφῶν αὐτῶν ἄνδρας οἵτινες χρηστοὶ, καὶ πιστῶς ἀναγγελοῦσι σκεψάμενοι. ἀποστέλλουσιν οὖν· καὶ περὶ αὐτῶν ὁ Θεμιστοκλῆς τοῖς Ἀθηναίοις κρύφα πέμπει, κελεύων ὡς ἥκιστα ἐπιφανῶς κατασχεῖν, καὶ μὴ ἀφεῖναι πρὶν ἂν

το τειχος ἱκανον αιρ. C, E, F, G.—4. καθαιρουντας (ταυτα s. l. avec γρ.) H. – εις το εργον D, G. – τ' αλλα ὁτι F, G. – τ' ακει πραξει C, F; τ' ακει πραξει (οι s. ει ead. m.) D. – και εις την G. – προσῃει ες τας αρχας I. – εφη τους (ξυμ. marg.) πρεσβεις B.

Chap. XCI. I. τῳ (μεν s. l.) Θεμις. B; τῳ (μεν om.) Θεμ. D, I. – ὁτι τειχιζει τε ηδη και περας λαμβανει D; ὁτι τειχιζε τε κ. ηδη π. λ. I. – κελευει (αυτους om.) μη λ. D, I. – οἱ τινες πιστοι και πιστως αναγ. I; οἱ τ. χρ. και πιστων

necessaria vim hostis propulsare possent. 4 Idem etiam autor erat, ut omnes qui erant in urbe, ex omni ordine, ætate, sexuque, et ipsi, et uxores, et liberi muros ædificarent, nulli aut privato aut publico ædificio parcentes, unde aliquid utilitatis ad illud opus faciendum percipi posset; sed omnia diruentes. Cum autem ille hæc docuisset, et addidisset, se curaturum cætera quæ essent illic agenda, discessit. Cumque Lacedæmona venisset, non adiit Magistratus; sed rem trahebat, et speciosas causas fingebat, *ac prætendebat;* et quoties aliquis de summis Magistratibus eum interrogasset, cur ad Reipublicæ Magistratus non accederet: » Suos collegas a se exspectari; sed eos aliqua occupatione impeditos *in urbe* remansisse, dicebat: se tamen sperare, eos propediem venturos, et se mirari eos nondum adesse.

Cap. 91. Illi vero, cum *hæc* audirent, Themistocli quidem fidem habebant, propter amicitiam, quæ ipsis cum illo intercedebat: sed cum alii venirent, et aperte arguerent, muros ædificari, atque adeo jam sublimes esse, facere non poterant, quin crederent. Quod cum ille intellexisset, suasit ipsis, ne verbis se falli paterentur; sed potius de suorum civium numero, probitatis, fideique spectatæ viros *Athenas* mitterent, qui rem diligenter inspectam, *ac exploratam*, fideliter renuntiarent. Illi igitur *hos* miserunt. Themistocles vero Atheniensibus horum adventum per nuntios clam significavit, suadens, ut quam occultissime possent eos retinerent, neque dimitterent, ante quam ipsi *domum* rediissent.

αναγ. (π. s. γ. *al. m.*) E; οἱ τ. χρ. και πιστως απαγγ. F, G. - κρυφα τοις Αθην. π. H

ἐπὶ κωλύμῃ, ἀλλὰ γνώμης παραινέσει δῆθεν τῷ κοινῷ ἐπρεσβεύσαντο. [2] ἅμα δὲ καὶ προσφιλεῖς ὄντες ἐν τῷ τότε διὰ τὴν ἐς τὸν Μῆδον προθυμίαν μάλιστα αὐτοῖς ἐτύγχανον) τῆς μέντοι βουλήσεως ἁμαρτάνοντες, ἀδήλως ἤχθοντο. οἵ τε πρέσβεις ἑκατέρων ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου ἀνεπικλήτως.

Κεφ. ϛγ'. Τούτῳ τῷ τρόπῳ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν πόλιν ἐτείχισαν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ. καὶ δήλη ἡ οἰκοδομία ἔτι καὶ νῦν ἐστιν ὅτι κατὰ σπουδὴν ἐγένετο. [2] οἱ γὰρ θεμέλιοι παντοίων λίθων ὑπόκεινται, καὶ οὐ ξυνειργασμένων ἔστιν ᾗ, ἀλλ' ὡς ἕκαστοί ποτε προσέφερον· πολλαί τε στῆλαι ἀπὸ σημάτων καὶ λίθοι εἰργασμένοι ἐγκατελέγησαν. μείζων γὰρ ὁ περίβολος πανταχῇ ἐξήχθη τῆς πόλεως. [3] καὶ διὰ τοῦτο πάντα ὁμοίως κινοῦντες, ἠπείγοντο. ἔπεισε δὲ καὶ τοῦ Πειραιῶς τὰ λοιπὰ ὁ Θεμιστοκλῆς οἰκοδομεῖν (ὑπῆρκτο δ' αὐτοῦ πρότερον ἐπὶ τῆς ἐκείνου ἀρχῆς, ἧς κατ' ἐνιαυτὸν Ἀθηναίοις ἦρξε·) νομίζων τό, τε χωρίον καλὸν εἶναι, λιμένας ἔχον τρεῖς αὐτοφυεῖς, καὶ αὐτοὺς ναυτικοὺς γεγενημένους, μέγα προφέρειν ἐς τὸ κτήσασθαι δύναμιν. [4] τῆς γὰρ δὴ θαλάσσης πρῶτος ἐτόλμησεν εἰπεῖν ὡς ἀνθεκτέα ἐστί, καὶ τὴν ἀρχὴν εὐθὺς ξυγκατεσκεύαζε. καὶ ᾠκοδόμησαν τῇ ἐκείνου γνώμῃ τὸ πάχος τοῦ τείχους, ὅπερ νῦν ἔτι δῆλόν ἐστι περὶ τὸν Πειραιᾶ. δύο γὰρ ἅμαξαι ἐναντίαι ἀλλήλαις τοὺς λίθους

τα μαλισ' αυτοις C, F, G; πρ. τα μαλιστα αυτοις B, E, H, I.

Chap. XCIII. 1. (οἱ om.) Αθηναιοι D, E.-κατα σποδην H.—2. απο σηματων B.—3. κινουντες ὑπηγοντο E.-και του Πειρεως C, D, I.-ὑπηρκτο δε

strarunt : (non enim ut eos prohiberent, sed ut consilio monerent scilicet, ad *eorum* Rempublicam legatos miserant. [2] Simul etiam quia *Lacedæmonii* ipsos *Athenienses* tunc temporis amore maximo *adhuc* prosequebantur, propter singulare illorum adversus Medos studium) suo tamen voto frustrati, rem iniquo animo clam tulerunt. Ita autem utrorumque legati citra criminationem, domum redierunt.

Cap. 93. Hoc *igitur* modo Athenienses exiguo temporis spatio urbem muris cinxerunt, et ex ipsa murorum structura, quæ nunc etiam exstat, eos festinanter ædificatos fuisse patet. [2] Nam fundamenta substrata sunt ex omni lapidum genere constructa, qui nonnullis etiam in partibus non sunt politi, sed ut quisque forte *eos* afferebat : multæ etiam columnæ ex monumentis detractæ, et saxa polita sunt congesta. Ambitus enim *murorum* ab omni urbis parte major, *quam esset ante*, eductus est. [3] Et propterea omnia pariter moventes festinabant. Themistocles etiam persuasit, ut reliquas Piræei *partes* ædificarent : (Ejus enim pars ædificari prius est cœpta, quo tempore ipse, annuum Magistratum gerens, Athenis præfuit :) tum quia existimabat locum illum esse opportunum, quod tres portus natura munitos haberet ; tum etiam quia ipsos, qui rebus nauticis operam dare cœperant, magnum adjumentum ad opes parandas habituros *sperabat.* [4] Primus enim ausus est dicere, eos debere maris imperium sibi vendicare, et confestim eos in hoc imperio parando juvare cœpit. Illius etiam sententiam sequuti murum ea latitudine exstruxerunt, quæ nunc quoque circa Piræeum exstans

αυτȣ D, I.—4. περι τον πειρεα C; παρα τον πειρεα G; (περι de premiere

apparet: nam duo plaustra *per murum* occursu adverso saxa portabant. [5] Intus vero neque cæmentum, neque lutum erat; sed magna, et ad normam incisa, et quadrata saxa, coagmentata, *et* extrinsecus ferro plumboque inter se vincta. [6] Altitudo vero ad dimidiam partem ejus, quam *Themistocles* animo statuerat, est perducta: nam et altitudine et latitudine *murorum*, conatus *et incursiones* hostium volebat avertere: et paucorum, eorumque infirmissimorum hominum præsidio locum facile custodiri posse, cæteros vero naves conscensuros existimabat. [7] Nam in rem nauticam potissimum incumbebat, quia (ut mea fert opinio) Regis *Persarum* copias mar facilius, quam terra, *Græciam* invadere posse animadvertebat: et Piræeum plus utilitatis, quam superiorem urbem, Atheniensibus allaturum putabat; atque adeo sæpe hortatus est eos, si forte unquam terra premerentur, ut in eum descenderent, et classe omnibus resisterent. [8] Athenienses igitur statim post Medorum discessum hoc modo urbem muris cinxerunt, et cætera exstruxerunt.

Cap. 94. Pausanias vero Cleombroti *filius*, Lacedæmonius, Græcorum dux, cum viginti navibus ex Peloponneso est emissus: [2] Eumque Athenienses cum triginta navibus sunt comitati, magnusque aliorum sociorum numerus *cum eodem navigavit*, et cum infesto exercitu in *insulam* Cyprum iverunt, ejusque multas *urbes* subegerunt; deinde Byzantium a Medis occupatum petierunt, et hujus auspiciis ductuque expugnarunt.

main, et *s. l.* παρα) τον Πειραια H.—ϛ. ντε χαληξ (ι s. η, *al. m.*) H; I. donne χαληξ. - μεγαλοι (λιθοι marg. *ead. m.*) B. - και μολιβδῳ δεδ. D, E, ἐπῆγον.

ἐπῆγον. 5 ἐντὸς δὲ οὔτε χάλιξ, οὔτε πηλὸς ἦν, ἀλλὰ ξυνῳκοδομημένοι μεγάλοι λίθοι, καὶ ἐν τομῇ ἐγγώνιοι, σιδήρῳ πρὸς ἀλλήλους τὰ ἔξωθεν καὶ μολύβδῳ δεδεμένοι. 6 τὸ δὲ ὕψος ἥμισυ μάλιστα ἐτελέσθη οὗ διενοεῖτο, ἐβούλετο γὰρ τῷ μεγέθει καὶ τῷ πάχει ἀφιστάναι τὰς τῶν πολεμίων ἐπιβολάς· ἀνθρώπων τε ἐνόμιζεν ὀλίγων καὶ τῶν ἀχρειοτάτων ἀρκέσειν τὴν φυλακὴν, τοὺς δ᾽ ἄλλους ἐς τὰς ναῦς ἐσβήσεσθαι. ταῖς γὰρ ναυσὶ μάλιστα προσέκειτο· ἰδὼν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς βασιλέως στρατιᾶς τὴν κατὰ θάλασσαν ἔφοδον εὐπορωτέραν τῆς κατὰ γῆν οὖσαν. τόν τε Πειραιᾶ ὠφελιμώτερον ἐνόμιζε τῆς ἄνω πόλεως. 7 καὶ πολλάκις τοῖς Ἀθηναίοις παρῄνει, ἢν ἄρα ποτὲ κατὰ γῆν βιασθῶσι, καταβάντας ἐς αὐτὸν, ταῖς ναυσὶ πρὸς ἅπαντας ἀνθίστασθαι. Ἀθηναῖοι μὲν οὖν οὕτως ἐτειχίσθησαν, καὶ τἄλλα κατεσκευάζοντο εὐθὺς μετὰ τὴν Μήδων ἀναχώρησιν.

Κεφ. ϛδʹ. Παυσανίας δὲ ὁ Κλεομβρότου ἐκ Λακεδαίμονος στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων ἐξεπέμφθη μετὰ εἴκοσι νεῶν ἀπὸ Πελοποννήσου. 2 ξυνέπλεον δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τριάκοντα ναυσὶ, καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων πλῆθος· καὶ ἐστράτευσαν ἐς Κύπρον, καὶ αὐτῆς τὰ πολλὰ κατεστρέψαντο· καὶ ὕστερον ἐς Βυζάντιον, Μήδων ἐχόντων, καὶ ἐξεπολιόρκησαν ἐν τῇδε τῇ ἡγεμονίᾳ.

H, I. — 6. ηβουλετο γαρ B. - πολ. επιβουλας D, E, F, H, I; π. επηβουλας G. - της β. στρατειας E. - τον τε πειρια G. — 7. κατα την γην βιασθωσι B; κατα (γην s. l. al. m.) βιασθ. E. - καταβαντες ες αυτον I. - G donne προς απατας, efface le ς, et donne ν sur πα, *ead. m.*

Κεφ. ϛε΄. Ἤδη δὲ καὶ βιαίου ὄντος αὐτοῦ, οἵ τε ἄλλοι Ἕλληνες ἤχθοντο, καὶ οὐχ ἥκιστα οἱ Ἴωνες, καὶ ὅσοι ἀπὸ βασιλέως νεωστὶ ἠλευθέρωντο. [2] φοιτῶντές τε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἠξίουν αὐτοὺς ἡγεμόνας σφῶν γενέσθαι κατὰ τὸ ξυγγενὲς, καὶ Παυσανίᾳ μὴ ἐπιτρέπειν, ἤν που βιάζηται. [3] οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐδέξαντό τε τοὺς λόγους, καὶ προσεῖχον τὴν γνώμην ὡς οὐ περιοψόμενοι, τἄλλα τε καταστησόμενοι, ᾗ φαίνοιτο ἄριστα αὐτοῖς. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι μετεπέμποντο Παυσανίαν, ἀνακρινοῦντες ὧν πέρι ἐπυνθάνοντο. καὶ γὰρ ἀδικία πολλὴ κατηγορεῖτο αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀφικνουμένων, καὶ τυραννίδος μᾶλλον ἐφαίνετο μίμησις ἢ στρατηγία. ξυνέβη τε αὐτῷ, καλεῖσθαί τε ἅμα, καὶ τοὺς ξυμμάχους τῷ ἐκείνου ἔχθει παρ' Ἀθηναίους μετατάξασθαι, πλὴν τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατιωτῶν. [5] ἐλθὼν δὲ ἐς Λακεδαίμονα, τῶν μὲν ἰδίᾳ πρός τινα ἀδικημάτων εὐθύνθη, τὰ δὲ μέγιστα ἀπολύεται μὴ ἀδικεῖν. κατηγορεῖτο δὲ αὐτοῦ οὐχ ἥκιστα Μηδισμὸς, καὶ ἐδόκει σαφέστατον εἶναι. καὶ ἐκεῖνον μὲν οὐκέτι ἐκπέμπουσιν ἄρχοντα, Δόρκιν δὲ, καὶ ἄλλους τινὰς μετ' αὐτοῦ, στρατιὰν ἔχοντας οὐ πολλήν· οἷς οὐκέτι ἐφίεσαν οἱ ξύμμαχοι τὴν ἡγεμονίαν. [6] οἱ δὲ, αἰσθόμενοι ἀπῆλθον·

Chap. XCIV. Sans variantes.—Chap. XCV. 1. ηδη δε (και om.) βιαιου C, D, E, F, H. - ηδη (δε και om.) βιαιου G.—2. προς τους (αλλους effacé) Αθηναιους G; H donne αλλους non effacé. - σφων γινεσθαι, I; D, σφων γιγνεσθαι E.—3. προσειχον τη γνωμη ὡς E. - καταστησαμενοι B, C, G. - η φαινοντο αριστα D.— 5. οἱ ξ. (την om.) ἡγεμονιαν D, E, I. - οἱ δε αισθ. (επηλ-

Cap. 95. Cum autem hic insolentius, ac tyrannice jam imperaret; cum alii Græci rem iniquo animo ferebant, tum vero præcipue Iones, et quotquot regio dominatu recens fuerant liberati. [2] Quamobrem ad Athenienses profecti, pro necessitudine, quæ illis cum ipsis intercedebat, eos rogarunt, ut sibi præessent; nec *injuriæ faciendæ*, si quam vim inferre vellet, *licentiam* Pausaniæ permitterent. [3] Athenienses vero hæc verba *libenter* acceperunt, atque animis in istam curam incubuerunt, ut eos non neglecturi, et cætera constituturi, quemadmodum e re ipsorum maxime futurum intelligerent. [4] Interea vero Lacædemonii Pausaniam accersunt, quæstionem habituri de rebus quas audierant. Etenim multa ejus injusta facinora deferebantur a Græcis, qui *Lacedæmona* veniebant; et belli administrandi ratio, qua ille utebatur, tyrannidi potius quam præturæ similis erat. Forte autem accidit, ut, dum ille *a Lacedæmoniorum Magistratibus* vocaretur, eodem temporis articulo socii quoque ad Athenienses transirent, præter milites ex Peloponneso profectos. [5] Lacedæmona autem profectus, privatarum quidem injuriarum, privatis illatarum, damnatus est; maximarum vero *et publicarum* est absolutus, et innocens habitus. Præcipue vero accusatus est, quod cum Medis sensisset et *crimen* videbatur esse manifestissimum. Et *propterea* illum quidem non amplius prætorem emiserunt; sed Dorcin, et cum eo nonnullos alios, non magnum exercitum habentes: quibus socii imperium non amplius detulerunt. [6] Illi vero hac *re* cognita discesserunt, nec ullos alios

θον d'abord, ensuite απηλθον *al. m.*) E. — 6. (οἱ om.) εξιοντες I. – χειρους γινωνται C.

Lacedæmonii postea amplius emiserunt; veriti, ne illi, qui ad bellicas expeditiones proficiscerentur, cum suæ Reipublicæ damno deteriores fierent; id quod in Pausania animadverterant; simul etiam quia bello Medico liberari cupiebant, et Athenienses satis idoneos duces esse, et tunc temporis adhuc sibi amicos ducebant.

Cap. 96. Athenienses igitur, cum imperium hoc modo accepissent, sociis volentibus, propter odium quo Pausaniam prosequebantur, statuerunt, a quibus urbibus pecunias, et a quibus naves adversus barbarum præberi oporteret. Hæc enim erat speciosa causa, quam prætexebant, ut *videlicet* injurias *a barbaris* acceptas ulciscerentur, Regis agrum vastantes. Et tunc primum apud Athenienses constitutus est Magistratus Quæstorum Græciæ, qui tributum recipiebant. 2 Sic enim appellata est pecuniarum contributio. Primum autem tributum, quod constitutum fuit, erat quadringentorum et sexaginta talentorum. Eorum vero ærarium fuit Delos, et in ejus templo conventus fiebant.

Cap. 97. Cum autem initio sociis imperarent liberis, et de communi consilio in publicis conciliis consultantibus, ad tantum imperium pervenerunt bello, rerumque inter hoc et Medicum bellum administratarum opera, quas ipsi gesserunt et contra barbarum et contra suos socios, qui res novas moliebantur, et contra Peloponnesios, qui casu singulis *bellis* semper intererant. 2 Res autem istas scripsi, et degressionem ab

Chap. XCVI. 1. *πρ. γαρ ην αμυνασθαι* D, H, I. - *την τȣ βασιλεως χ.* E. *και ἑλληνοτομιαι* B.—2. *ην δε ὁ πρωτος* F. - *ἑξηκοντα. και ταμιειον τε Δηλος* G. Cette leçon n'est peut-être pas à mépriser. Dans la pensée que *τε* qui est ici affirmatif, étoit copule, on aura retranché le *και* inédit que donne

καὶ ἄλλους οὐκέτι ὕστερον ἐξέπεμψαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, φοβούμενοι, μὴ σφίσιν οἱ ἐξιόντες χείρους γίγνωνται (ὅπερ καὶ ἐν τῷ Παυσανίᾳ ἐνεῖδον) ἀπαλλαξείοντες δὲ καὶ τοῦ Μηδικοῦ πολέμου, καὶ τοὺς Ἀθηναίους νομίζοντες ἱκανοὺς ἐξηγεῖσθαι, καὶ σφίσιν ἐν τῷ τότε παρόντι ἐπιτηδείους.

Κεφ. ϛϛ'. Παραλαβόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἡγεμονίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ, ἑκόντων τῶν ξυμμάχων, διὰ τὸ Παυσανίου μῖσος, ἔταξαν ἅς τε ἔδει παρέχειν τῶν πόλεων χρήματα πρὸς τὸν βάρβαρον, καὶ ἅς, ναῦς. πρόσχημα γὰρ ἦν ἀμύνεσθαι ὧν ἔπαθον, δῃοῦντας τὴν βασιλέως χώραν. καὶ Ἑλληνοταμίαι τότε πρῶτον Ἀθηναίοις κατέστη ἀρχὴ, οἳ ἐδέχοντο τὸν πόρον. [2] οὕτω γὰρ ὠνομάσθη τῶν χρημάτων ἡ φορά. ἦν δ' ὁ πρῶτος φόρος ταχθεὶς, τετρακόσια τάλαντα, καὶ ἑξήκοντα. ταμιεῖόν τε Δῆλος ἦν αὐτοῖς, καὶ ξύνοδοι ἐς τὸ ἱερὸν ἐγίγνοντο.

Κεφ. ϛζ'. Ἡγούμενοι δὲ αὐτονόμων τοπρῶτον τῶν ξυμμάχων, καὶ ἀπὸ κοινῶν ξυνόδων βουλευόντων, τοσάδε ἐπῆλθον πολέμῳ τε καὶ διαχειρίσει πραγμάτων μεταξὺ τοῦδε τοῦ πολέμου καὶ τοῦ Μηδικοῦ, ἃ ἐγένετο πρός τε τὸν βάρβαρον αὐτοῖς καὶ πρὸς τοὺς σφετέρους ξυμμάχους νεωτερίζοντας, καὶ Πελοποννησίων τοὺς αἰεὶ προστυγχάνοντας ἐν ἑκάστῳ. [2] ἔγραψα δὲ αὐτὰ, καὶ τὴν ἐκ-

le copiste G; ἐξ. ταμειον τε Δηλος B. – και αἱ ξυνοδοι C, F, G, H.

Chap. XCVII. 1. και διακειρησει (ι s. l. ead. m.) I, και διαχειρησει F, G, H.—2. την εκϐλην του λογου C. – ἐλλ. ξυνετεθησαν (ι s. τε, al. m.) E, G; ἐλ. ξυνετεθησαν (ι s. τε al. m.) H.

βολὴν τοῦ λόγου ἐποιησάμην διὰ τόδε, ὅτι τοῖς πρὸ ἐμοῦ ἅπασιν ἐκλιπὲς τοῦτο ἦν τὸ χωρίον, καὶ ἢ τὰ πρὸ τῶν Μηδικῶν Ἑλληνικὰ ξυνετίθησαν, ἢ αὐτὰ τὰ Μηδικά. [3] τούτων δὲ ὅσπερ καὶ ἥψατο ἐν τῇ Ἀττικῇ ξυγγραφῇ Ἑλλάνικος, βραχέως τε καὶ τοῖς χρόνοις οὐκ ἀκριβῶς ἐπεμνήσθη· ἅμα δὲ καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπόδειξιν ἔχει τῆς τῶν Ἀθηναίων, ἐν οἵῳ τρόπῳ κατέστη.

Κεφ. ϛη'. Πρῶτον μὲν Ἠϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, Μήδων ἐχόντων, πολιορκίᾳ εἷλον, καὶ ἠνδραπόδισαν, Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδου στρατηγοῦντος. ἔπειτα Σκῦρον τὴν ἐν τῷ Αἰγαίῳ νῆσον, ἣν ᾤκουν Δόλοπες, ἠνδραπόδισαν, καὶ ᾤκισαν αὐτοί. [2] πρὸς δὲ [καὶ] Καρυστίους αὐτοῖς, ἄνευ τῶν ἄλλων Εὐβοέων, πόλεμος ἐγένετο. καὶ χρόνῳ ξυνέβησαν καθ' ὁμολογίαν. Ναξίοις δὲ ἀποστᾶσι μετὰ ταῦτα ἐπολέμησαν, καὶ πολιορκίᾳ παρεστήσαντο. πρώτη τε αὕτη πόλις ξυμμαχὶς παρὰ τὸ καθεστηκὸς ἐδουλώθη· ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὡς ἑκάστῃ ξυνέβη.

Κεφ. ϛθ'. Αἰτίαι δὲ ἄλλαι τε ἦσαν τῶν ἀποστάσεων, καὶ μέγισται, αἱ τῶν φόρων καὶ νεῶν ἔκδειαι, καὶ λειποστράτιον, εἴ τῳ ἐγένετο. οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἀκριβῶς ἔπρασσον, καὶ λυπηροὶ ἦσαν, οὐκ εἰωθόσιν οὐδὲ βουλομένοις ταλαιπωρεῖν προσάγοντες τὰς ἀνάγκας· ἦσαν δέ πως καὶ ἄλλως οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι ὁμοίως ἐν ἡδονῇ ἄρχοντες, καὶ οὔτε ξυνεστράτευον ἀπὸ τοῦ ἴσου, ῥᾴδιόν τε προσάγεσθαι ἦν αὐτοῖς τοὺς ἀφισταμένους. [2] ὧν αὐτοὶ

Chap. XCVIII. 1. στρυμμονι G, H, I. - ωκισαν (οι s. ω) αυτων G.—2. προς δε (και om.) Καρυστιους B, C, D, E, F, G, H, I.- πρωτους, (η s. ους rayé) τε αυτη C.- παρα το εικος εδουλωθη E.

instituta narratione feci hac de causa, quia hic locus ab omnibus, qui ante me scripserunt, est prætermissus: nam illi vel res ante bellum Medicum a Græcis gestas, vel ipsum bellum Medicum conscripserunt. [3] In hoc autem numero est et Hellanicus, qui in Attica historia has res attigit, et breviter, temporibusque non accurate distinctis, mentionem earum fecit. Simul etiam aperte demonstrat, quomodo Atheniensium imperium fuerit constitutum.

Cap. 98. Primum igitur Eionem, quæ ad Strymonem est sita, quam Medi tenebant, obsidione expugnarunt, et incolas, urbe direpta, in servitutem abduxerunt, duce Cimone Miltiadis *filio.* Deinde vero Scyrum, insulam in Ægæo sitam, quam Dolopes incolebant, incolis in servitutem abstractis, diripuerunt, et, colonia eo missa, ipsi incoluerunt. [2] Cum Carystiis etiam, sine aliis Eubœnsibus, bellum gesserunt; tandemque certis conditionibus compositionem fecerunt. Postea vero Naxiis, qui defecerant, bellum intulerunt, et obsidione in deditionem receperunt. Atque hæc prima sociarum civitatum præter juris consuetudinem in servitutem est redacta; mox et aliæ, prout cuique contigit.

Cap. 99. Defectionis vero causæ cum aliæ fuerunt, tum vero præcipuæ, tributorum et navium ejurationes, et militiæ recusatio, si cui contigisset. Nam Athenienses *pecuniam* severe exigebant, et molesti erant, quod *hominibus*, nec assuetis nec volentibus ærumnas perpeti necessitatem imponerent. [2] Aliis etiam de causis Athe-

Chap. XCIX. 1. αιτιαι δε αλλαι (τε om.) ησαν D, I. -νεων (ενδειαι le ν très-bien écrit) D, I. Le manuscrit D, donne εκδειαι en marge, mais sans signe critique. - προσαγαγοντες C, D, F, G, H, I. - ραδιον δε ην αυτοις προσαγεσθαι C.— 2. (οι *s. l. al. m.*) ξυμμαχοι H. - αποκνησιν (ταυτην *s. l. al.*

nienses *sociis erant molesti*, quia eadem comitate, qua consueverant, non amplius imperabant; neque milites suppeditabant, pro rata parte, quod nempe eos, qui deficerent, in suam potestatem ac ditionem facile redigere possent. Quarum acerbitatum ipsi socii fuerunt autores. Nam ob hanc militiæ detrectatæ pigritiam, eorum plerique, ne domo abessent, pecunias sibi imponi curaverunt, quas navium loco solverent pro parte ad se pertinente. Atque Atheniensium quidem res navalis augebatur hac pecunia, quam illi sumtuum *militarium* causa conferebant: ipsi vero, quum defectionem faciebant, imparati et opibus minime instructi bellum suscipiebant.

Cap. 100. Post hæc autem Athenienses, eorumque socii cum pedestre tum navale prœlium in Pamphylia ad flumen Eurymedontem cum Medis commiserunt. Et eodem die Athenienses ex utroque victoriam, duce Cimone, Miltiadis *filio*, reportarunt; et Phœnicum triremes partim ceperunt, partim etiam corruperunt, in universum ad ducentas. [2]Postea vero accidit, ut Thasii ab illis deficerent, orta inter illos controversia de emporiis, quæ erant in adversa Thracia, et de metallis quæ possidebant. [2] Athenienses autem cum navibus in Thasum profecti, *Thasios* navali pugna vicerunt, et in terram descenderunt: cumque sub idem tempus ad Strymonem decem millia colonorum, tum suorum, tum socialium misissent, ut sibi vendicarent, *ac in suam potestatem redigerent* oppidum, quod tunc quidem Novem-viæ vocabatur, nunc vero Amphipolis, illo quidem

m.) G. - των νεων (το om.) ἰχνυμενον B. - και απειροι ες τον πολεμον H; les manuscrits C, F, G, donnent απειροι et ο s. ει *al. m.*

αἴτιοι

αἴτιοι ἐγένοντο οἱ ξύμμαχοι. διὰ γὰρ τὴν ἀπόκνησιν ταύτην τῶν στρατειῶν, οἱ πλείους αὐτῶν, ἵνα μὴ ἀπ᾽ οἴκου ὦσι, χρήματα ἐτάξαντο ἀντὶ τῶν νεῶν τὸ ἱκνούμενον ἀνάλωμα φέρειν. καὶ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις ηὔξετο τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῆς δαπάνης, ἣν ἐκεῖνοι ξυμφέροιεν. αὐτοὶ δὲ, ὁπότε ἀποσταῖεν, ἀπαράσκευοι καὶ ἄποροι ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο.

Κεφ. ρʹ. Ἐγένετο δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ἡ ἐπ᾽ Εὐρυμέδοντι ποταμῷ ἐν Παμφυλίᾳ πεζομαχία καὶ ναυμαχία Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων πρὸς Μήδους. καὶ ἐνίκων τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀμφότερα Ἀθηναῖοι, Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδου στρατηγοῦντος· καὶ εἷλον τριήρεις Φοινίκων, καὶ διέφθειραν τὰς πάσας, ἐς διακοσίας. χρόνῳ δὲ ὕστερον ξυνέβη Θασίους αὐτῶν ἀποστῆναι, διενεχθέντας περὶ τῶν ἐν τῇ ἀντιπέρας Θρᾴκῃ ἐμπορίων, καὶ τοῦ μετάλλου, ἃ ἐνέμοντο. 2 καὶ ναυσὶ μὲν ἐπὶ Θάσον πλεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι, ναυμαχίᾳ ἐκράτησαν, καὶ ἐς τὴν γῆν ἀπέβησαν. ἐπὶ δὲ Στρυμόνα πέμψαντες μυρίους οἰκήτορας αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ὡς οἰκιοῦντες τὰς τότε καλουμένας Ἐννέα ὁδοὺς, νῦν δὲ Ἀμφίπολιν, τῶν μὲν Ἐννέα ὁδῶν αὐτοὶ ἐκράτησαν ἃς εἶχον

Chap. C. 1. ἐν Παφυλιᾳ πεζομαχια H.-(και ναυμαχια om.) Αθην. E. - πασας ες τας διακοσιας G, H.-χρονῳ τε ὑστερον F, G.-περι των (et en marge της al. m.) αντιπερας Θρᾳκης εμποριων D, I; περι των (εν τῃ om.) αντιπερας Θρ. D, E. — 2. επι Θασου G.-στρυμμονα G, H, I.-ξυμμαχων (ὑπο τους αυτους χρονους om.) F.-ὡς οικειουντες B.-προελθοντας δε της Θρᾳκης D, H, I.-διεφθειραν (αρησαν s. ειραν al. m.) C. εν Δραβισκω F; εν Δραμισκω G, H.

Ἠδωνοί. προελθόντες δὲ τῆς Θρᾴκης ἐς μεσόγειαν, διεφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ τῇ Ἠδωνικῇ ὑπὸ τῶν Θρᾳκῶν ξυμπάντων, οἷς πολέμιον ἦν τὸ χωρίον αἱ Ἐννέα ὁδοὶ κτιζόμενον.

Κεφ. ρα΄. Θάσιοι δὲ νικηθέντες μάχαις, καὶ πολιορκούμενοι, Λακεδαιμονίους ἐπεκαλοῦντο, καὶ ἐπαμύνειν ἐκέλευον ἐσβαλόντας ἐς τὴν Ἀττικήν. [2] οἱ δὲ ὑπέσχοντο μὲν κρύφα τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἔμελλον. διεκωλύθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ γενομένου σεισμοῦ. ἐν ᾧ καὶ οἱ Εἵλωτες αὐτοῖς καὶ τῶν περιοίκων Θουριᾶταί τε καὶ Αἰθεεῖς ἐς Ἰθώμην ἀπέστησαν. πλεῖστοι δὲ τῶν Εἱλώτων ἐγένοντο οἱ τῶν παλαιῶν Μεσσηνίων τότε δουλωθέντων ἀπόγονοι· ᾗ καὶ Μεσσήνιοι ἐκλήθησαν οἱ πάντες. [3] πρὸς μὲν οὖν τοὺς ἐν Ἰθώμῃ πόλεμος καθειστήκει Λακεδαιμονίοις· Θάσιοι δὲ, τρίτῳ ἔτει πολιορκούμενοι, ὡμολόγησαν Ἀθηναίοις, τεῖχός τε καθελόντες καὶ ναῦς παραδόντες, χρήματά τε ὅσα ἔδει ἀποδοῦναι αὐτίκα ταξάμενοι, καὶ τολοιπὸν φέρειν, τήν τε ἤπειρον καὶ τὸ μέταλλον ἀφέντες.

Κεφ. ρβ΄. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς αὐτοῖς πρὸς τοὺς ἐν Ἰθώμῃ ἐμηκύνετο ὁ πόλεμος, ἄλλους τε ἐπεκαλέσαντο ξυμμάχους, καὶ Ἀθηναίους. οἱ δ᾽ ἦλθον, Κίμωνος στρατηγοῦντος πλήθει οὐκ ὀλίγῳ. μάλιστα δ᾽ αὐτοὺς ἐπεκαλέσαντο, ὅτι τειχομαχεῖν ἐδόκουν δυνατοὶ εἶναι. τοῖς δὲ,

Chap. CI. 1. νικηθεντες μαχῃ D, E, I. - και επαμυναι C, H, I; επαμυναι (ειν s. αι al. m.) G. — 2. κρυφα τ. A. και εκελευον E. - και τῶν παροικων (ερι s. αρ) C; και των παροικων D, E, I. - επι Θωμην απεστησαν D, E. - των παλαιων Μεσηνιων D, E. - Μεσσηνιων (τοτε om.) δουλ. B. - απογονοι οἱ και I. - Μεσση-

oppido, quod Edoni tenebant, ipsi potiti sunt; sed in mediterranea Thraciæ loca progressi, ad Drabescum Edonicam profligati fuerunt ab universis Thracibus, quibus infestus erat locus ille, qui condebatur, Novemviæ appellatus.

Cap. 101. Thasii vero *variis* prœliis victi, et obsessi, Lacedæmoniorum auxilium implorabant, eosque hortabantur, ut, irruptione in Atticam facta, opem sibi ferrent. 2 Illi vero se hoc facturos clam Atheniensibus promiserunt, ac fecissent; sed terræ motu impediti fuerunt: in quo et Helotes et ex finitimis Thuriatæ, et Ætheenses Ithomen secesserunt. Fuerunt autem ex Helotibus plurimi ab antiquis illis Messeniis, tunc in servitutem redactis, oriundi: quamobrem etiam omnes vocabantur Messenii. 3 Lacedæmonii igitur bellum susceperunt adversus illos, qui erant Ithomæ. Thasii vero tertio obsidionis anno Atheniensibus sese dediderunt his conditionibus, ut *urbis suæ* muros demolirentur, naves traderent, et imperatam pecuniam persolverent, tam eam, quam in præsentia eos numerare, quam eam quam in posterum pendere oportebat, utque ipsis et continente et metallis cederent.

Cap. 102. Lacedæmonii vero, cum bellum adversus eos *susceptum*, qui Ithomæ erant, produceretur, cum aliorum sociorum, tum etiam Atheniensium opem *auxiliumque* implorarunt. Illi vero, Cimone duce, cum non exiguis copiis *ad eos* iverunt. Illos autem potis-

νιοι D, E, I, G. - οἱ απαντες F. — 3. προς μεν (ουν om.) τους εν Ιθωμη H. G donne ουν, mais *s. l. al. m.* - τειχος (τε om.) καθελοντες I. - (γω pour τριτῳ) ετει G. - και το μεταλον C.

Chap. CII. 1. εμηκυνετο (ὁ πολεμος om.) F. ‖ οἱ δε ηλθον C, F, G, H.

simum evocarunt, quod ad murorum *et urbium* oppugnationem strenui esse viderentur. Cum igitur ipsis longa esset obsidio, hac re opus esse videbatur. [2] Vi enim locum expugnassent. Et ob hanc expeditionem dissensio tunc primum inter Lacedæmonios et Athenienses apparuit manifesta. Lacedæmonii enim, cum oppidum per vim non caperetur, metuentes Atheniensium audaciam, et ingenium ad res novandas promtum, simul etiam illos alienigenas esse rati, ne quid novi, si diutius *secum* mansissent, ab aliis, qui Ithomæ erant, impulsi molirentur, solos *omnium* sociorum dimiserunt : *suam* quidem suspicionem non declarantes, sed se illorum auxiliis non amplius indigere dicentes. [3] Athenienses vero se non veriore causa declarata, sed aliqua suspicione orta dimitti cognoverunt. Quare facinus hoc atrox et minime ferendum judicantes, nec ita de Lacedæmoniis se meritos esse existimantes, ut hanc injuriam ab illis acciperent, statim, simul ac domum redierunt, relicta societate, quam cum illis contra Medum contraxerant, novam cum Argivis illorum hostibus inierunt. Simul etiam utrique, adhibito jurejurando, iisdem conditionibus societatem cum Thessalis fecerunt.

Cap. 103. Illi vero, qui Ithomæ erant, decimo demum anno, cum *hosti* diutius resistere non possent, compositione cum Lacedæmoniis facta, se *ipsis* dediderunt, his conditionibus, ut fide publica freti ex Peloponneso excederent, nec unquam amplius in eam reverterentur; quod si quis *in eam reversus* caperetur, ejus, qui eum cepisset, servus esset. Erat etiam oraculum

της δε πολιορκιας C, F, G, H, I.—2. *βιᾳ γαρ ανειλον* E; *βιᾳ γαρ ειχοντο*

πολιορκίας μακρᾶς καθεστηκυίας, τούτου ἐνδεᾶ ἐφαίνετο. [2] βίᾳ γὰρ ἂν εἷλον τὸ χωρίον. καὶ διαφορὰ ἐκ ταύτης τῆς στρατείας πρῶτον Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις φανερὰ ἐγένετο. οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ τὸ χωρίον βίᾳ οὐχ ἡλίσκετο, δείσαντες τῶν Ἀθηναίων τὸ τολμηρὸν καὶ τὴν νεωτεροποιΐαν, καὶ ἀλλοφύλους ἅμα ἡγησάμενοι, μήτι, ἢν παραμείνωσιν, ὑπὸ τῶν ἐν Ἰθώμῃ πεισθέντες νεωτερίσωσι, μόνους τῶν ξυμμάχων ἀπέπεμψαν· τὴν μὲν ὑποψίαν οὐ δηλοῦντες, εἰπόντες δὲ, ὅτι οὐδὲν προσδέονται αὐτῶν ἔτι. [3] οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἔγνωσαν οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίονι λόγῳ ἀποπεμπόμενοι, ἀλλά τινος ὑπόπτου γενομένου· καὶ δεινὸν ποιησάμενοι, καὶ οὐκ ἀξιώσαντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων τοῦτο παθεῖν, εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν, ἀφέντες τὴν γενομένην ἐπὶ τῷ Μήδῳ ξυμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς, Ἀργείοις τοῖς ἐκείνων πολεμίοις ξύμμαχοι ἐγένοντο· καὶ πρὸς Θεσσαλοὺς ἅμα ἀμφοτέροις οἱ αὐτοὶ ὅρκοι καὶ ξυμμαχία κατέστη.

Κεφ. ργ'. Οἱ δ' ἐν Ἰθώμῃ δεκάτῳ ἔτει, ὡς οὐκέτι ἐδύναντο ἀντέχειν, ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐφ' ᾧ τε ἐξίασιν ἐκ Πελοποννήσου ὑπόσπονδοι, καὶ μηδέποτε ἐπιβήσονται αὐτῆς· ἢν δέ τις ἁλίσκηται, τοῦ λαβόντος εἶναι δοῦλον. ἦν δέ τι καὶ χρηστήριον τοῖς Λακεδαι-

χωρειαν F. – εκ ταυτης της στρατιας C, F, G. – επειδη (το χωριον om.) ουχ ἡλισκετο D, I. – δησαντες των Ἀθην. H; δεισαντων (τες s. ων *al. m.*) G. – και αλλοφυλους C. – νεωτερησωσι C. – την μεν ουν ὑποψιαν D, I. – (μη au lieu de ου) δηλουντες D, I. – 3. οἱ δε Αθηναιοι C. – (εγνωσαν om.) ουκ επι τῳ G, H. – τουτο παθειν. D'ici jusqu'à ces mots προς αυτους, Αργειοις lacune dans D. – επι τῳ δημῳ ξυμμαχιαν E. – οἱ αυτοι (ὁρκοι om.) και ξ. B; οἱ αυτοι ὁρκοι (και om.) ξ. G.

Chap. CIII. 1. εφ' ᾡ (τε om.) εξιασιν D. – και (μηκετι et marg. *ead. m.*

μονίοις Πυθικὸν πρότου, τὸν ἱκέτην τοῦ Διὸς τοῦ Ἰθωμήτα ἀφιέναι. [2] ἐξῆλθον δὲ αὐτοὶ, καὶ παῖδες, καὶ γυναῖκες. καὶ αὐτοὺς Ἀθηναῖοι δεξάμενοι κατ' ἔχθος ἤδη τὸ Λακεδαιμονίων, ἐς Ναύπακτον κατῴκισαν, ἣν ἔτυχον ᾑρηκότες νεωστὶ, Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν ἐχόντων. [3] προσεχώρησαν δὲ καὶ Μεγαρῆς Ἀθηναίοις ἐς ξυμμαχίαν, Λακεδαιμονίων ἀποστάντες, ὅτι αὐτοὺς Κορίνθιοι περὶ γῆς ὅρων πολέμῳ κατεῖχον. καὶ ἔσχον Ἀθηναῖοι Μέγαρα καὶ Πηγάς· καὶ τὰ μακρὰ τείχη ᾠκοδόμησαν Μεγαρεῦσι τὰ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐς Νίσαιαν· καὶ ἐφρούρουν αὐτοί. καὶ Κορινθίοις μὲν οὐχ ἥκιστα ἀπὸ τοῦδε τὸ σφοδρὸν μῖσος ἤρξατο πρῶτον ἐς Ἀθηναίους γενέσθαι.

Κεφ. ρδ'. Ἰνάρως δὲ ὁ Ψαμμητίχου, Λίβυς, βασιλεὺς Λιβύων τῶν πρὸς Αἰγύπτῳ, ὁρμώμενος ἐκ Μαρείας τῆς ὑπὲρ Φάρου πόλεως, ἀπέστησεν Αἰγύπτου τὰ πλέω ἀπὸ βασιλέως Ἀρταξέρξου· καὶ αὐτὸς ἄρχων γενόμενος, Ἀθηναίους ἐπηγάγετο. [2] οἱ δὲ (ἔτυχον γὰρ ἐς Κύπρον στρατευόμενοι ναυσὶ διακοσίαις αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων) ἦλθον, ἀπολιπόντες τὴν Κύπρον· καὶ ἀναπλεύσαντες ἀπὸ θαλάσσης ἐς τὸν Νεῖλον, τοῦ τε ποταμοῦ κρατοῦντες, καὶ τῆς Μέμφιδος τῶν δύο μερῶν, πρὸς τὸ τρίτον μέρος, ὃ καλεῖται Λευκὸν τεῖχος, ἐπολέμουν. ἐνῆσαν δὲ αὐτόθι Περσῶν καὶ Μήδων οἱ καταφυγόντες, καὶ Αἰγυπτίων οἱ μὴ ξυναποστάντες.

γρ. μηδεποτε) επιβησονται I.—2. κατα εχθος C, D, F, G, H, I. - ηδη των Λακεδαιμονιων D; η. (των, το s. l.) Λακ. G.—3. και Μεγαρης, avec ει s. η al. m. H; Μεγαρεις D, E, F, G, I. - εις ξυμμαχιαν E. - ὅτι αυτοις Κορινθιοι C, F. - και Κορινθιους F. - εις Αθηναιους D.

quoddam Pythium Lacedæmoniis ante redditum, *quo monebantur*, ut jovis Ithomitæ supplicem dimitterent. [2] Exierunt autem ipsi, et liberi, et uxores. Athenienses vero ipsos excipientes propter odium, quo jam Lacedæmonios persequebantur, Naupacti collocarunt; quam *urbem* a Locris Ozolis occupatam nuper ceperant. [3] Megarenses etiam, a Lacedæmoniis defectione facta, quod eos Corinthii de agri finibus *contendentes* bello premerent, Atheniensium partibus sese adjunxerunt, et societatem *cum ipsis* inierunt. Et Athenienses tenuerunt Megara, et Pegas : et longos muros Megarensibus ab urbe ad Nisæam usque ædificarunt, eosque ipsi tuebantur. Atque hinc præcipue natum est illud et vehemens Corinthiorum odium in Athenienses.

Cap. 104. Inarus autem Psammetichi *filius*, Afer, rex Afrorum Ægypto finitimorum, ex urbe Marea, quæ supra Pharum est sita, profectus, majorem Ægypti partem ad defectionem a rege Artaxerxe faciendam impulit. Et ipse *copiarum* dux creatus Athenienses *ad belli societatem* accivit. [2] Illi vero (tunc enim forte cum ducentis navibus, tum suis, tum sociorum, bellum Cypro intulerant) Cypro relicta *eo* iverunt, et ex mari Nilum ingressi, et flumine ipso et duabus Memphidis partibus potiti, ad tertiam partem, quæ Murus-albus appellatur, bellum gerebant. Ibi autem inerant Persæ, et Medi, qui *eo* confugerant, et quotquot de Ægyptiis *a Rege* cum aliis non defecerant.

Chap. CIV. 1. ψαμματιχου D; ψαμμιτιχου E; ψαμμιτιχου G. – (Λιβυς βασιλευς om.) Λυβιων D. – των προς Αιγυπτου E. – εκ Μαριας F. – (απεστησαν avec ε, s. α) απ' Αιγυπτου C, απεστησαν; mais d'après correction (Αιγυπτου om.) G; απεστησεν απ' Αιγυπτου F. – Αρτοξερξου C. — 2. επι (s. *l.* απο *al. m.*) θαλασσης G. – Μηδων (οἱ s. *l.* *al. m.*) καταφυγοντες G.

CAP. 105. Athenienses vero navibus ad Halias egressi, prœlium cum Corinthiis et Epidauriis commiserunt, et Corinthii *eos* vicerunt. Posteaque Athenienses navali pugna ad Cecryphaleam cum Peloponnesiorum classe conflixerunt, et *tunc* Athenienses victores fuerunt. Postea autem, bello adversus Æginetas ab Atheniensibus moto, magnum navale prœlium ad Æginam inter Æginetas et Athenienses commissum est, et *in eo* socii utrisque adfuerunt. [2] Athenienses vero *Æginetas* vicerunt, captisque illorum septuaginta navibus, in terram descenderunt, et duce Leocrate Strœbi *filio urbem* obsidere cœperunt. Deinde Peloponnesii, cum opem Æginetis ferre vellent, trecentos gravis armaturæ milites, qui Corinthiis et Epidauriis auxilium ante tulerant, in Æginam transmiserunt, et Geraneæ summa juga occuparunt. Corinthii vero cum sociis in agrum Megarensem descenderunt, quod Athenienses propter absentiam magnarum copiarum, quæ partim in Ægina, partim etiam in Ægypto erant, Megarensibus opem ferre non posse existimarent: et, si opem illis ferrent, se ex Ægina motis castris discessuros. [3] Sed Athenienses copias quidem, quæ ad Æginam erant, suo loco non moverunt: at ex reliquis, qui in civitate erant, tam seniores, quam juniores, duce Myronide, Megara se contulerunt. Et, pugna æquo Marte cum Corinthiis commissa, alteri ab alteris diremti sunt, et utrique non deteriore conditione rem in prœlio a se gestam existimarunt. [4] Ac Athenienses quidem (nam *licet alteri*

Chap. CV. 1. (και om.) ὕϛερον F. - επι κρυφαλεια D; επι κεκρυφαλια E. - προς Αιγινιτας E. - ναυμαχια γινεται C, D, F, G, H. - επ' Αιγινη (μεγαλη om.) D. - Αθ. και Αιγινιτων E.—2. αιγινιταις E. - διεβηβασαν D. - ϛρατειας πολλης D. - ην δε

Κεφ. ρε'.

Κεφ. ρέ. Ἀθηναίοις δὲ ναυσὶν ἀποβᾶσιν ἐς Ἁλίας, πρὸς Κορινθίους καὶ Ἐπιδαυρίους μάχη ἐγένετο. καὶ ἐνίκων Κορίνθιοι. καὶ ὕστερον Ἀθηναῖοι ἐναυμάχησαν ἐπὶ Κεκρυφαλείᾳ Πελοποννησίων ναυσί· καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. πολέμου δὲ καταστάντος πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοις, μετὰ ταῦτα ναυμαχία γίγνεται ἐπ᾽ Αἰγίνῃ μεγάλη Ἀθηναίων καὶ Αἰγινητῶν· καὶ οἱ ξύμμαχοι ἑκατέροις παρῆσαν. 2 καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι, καὶ ναῦς ἑβδομήκοντα λαβόντες αὐτῶν, ἐς τὴν γῆν ἀπέβησαν, καὶ ἐπολιόρκουν, Λεωκράτους τοῦ Στροίβου στρατηγοῦντος. ἔπειτα Πελοποννήσιοι ἀμύνειν βουλόμενοι Αἰγινήταις, ἐς μὲν τὴν Αἴγιναν τριακοσίους ὁπλίτας πρότερον Κορινθίων καὶ Ἐπιδαυρίων ἐπικούρους διεβίβασαν, τὰ δὲ ἄκρα τῆς Γερανείας κατέλαβον· καὶ ἐς τὴν Μεγαρίδα κατέβησαν Κορίνθιοι μετὰ τῶν ξυμμάχων, νομίζοντες ἀδυνάτους ἔσεσθαι Ἀθηναίους βοηθεῖν τοῖς Μεγαρεῦσιν, ἔν τε Αἰγίνῃ ἀπούσης στρατιᾶς πολλῆς, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ· ἢν δὲ καὶ βοηθῶσιν, ἀπ᾽ Αἰγίνης ἀναστήσεσθαι αὐτούς. 3 οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὸ μὲν πρὸς Αἰγίνῃ στράτευμα οὐκ ἐκίνησαν, τῶν δ᾽ ἐκ τῆς πόλεως ὑπολοίπων οἵ τε πρεσβύτατοι καὶ οἱ νεώτατοι ἀφικνοῦνται ἐς τὰ Μέγαρα, Μυρωνίδου στρατηγοῦντος. καὶ μάχης γενομένης ἰσορρόπου πρὸς Κορινθίους, διεκρίθησαν ἀπ᾽ ἀλλήλων, καὶ ἐνόμισαν αὐτοὶ ἑκάτεροι οὐκ ἔλασσον ἔχειν ἐν τῷ ἔργῳ. 4 καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι (ἐκράτησαν γὰρ ὅμως

(και om.) φοβηθωσιν E.—3. των δε εκ της πολεως C. - εις τα Μεγαρα F. - ενομ. αυτοι ἑκαστοι C. - ουκ ελαττον F.—4. οἱ δε Κορινθιοι κομιζομενοι D, I. - ἡμερας (ὑστερον s. l. al. m.) H. - και οἱ Αθ. εκβοηθησαντες H.

μᾶλλον) ἀπελθόντων τῶν Κορινθίων, τροπαῖον ἔστησαν. οἱ δὲ Κορίνθιοι, κακιζόμενοι ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει πρεσβυτέρων, καὶ παρασκευασάμενοι ἡμέρας ὕστερον δώδεκα μάλιστα, ἐλθόντες ἀνθίστασαν τροπαῖον καὶ αὐτοὶ ὡς νικήσαντες. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκβοήσαντες ἐκ τῶν Μεγάρων, τούς τε τὸ τροπαῖον ἱστάντας διαφθείρουσι, καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμβαλόντες ἐκράτησαν.

Κεφ. ρς΄. Οἱ δὲ, νικώμενοι ὑπεχώρουν. καί τι αὐτῶν μέρος οὐκ ὀλίγον προσβιασθὲν, καὶ διαμαρτὸν τῆς ὁδοῦ, ἐσέπεσεν ἔς του χωρίον ἰδιώτου, ᾧ ἔτυχεν ὄρυγμα μέγα περιεῖργον, καὶ οὐκ ἦν ἔξοδος. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι γνόντες, κατὰ πρόσωπόν τε εἶργον τοῖς ὁπλίταις, καὶ περιστήσαντες κύκλῳ τοὺς ψιλοὺς, κατέλευσαν πάντας τοὺς εἰσελθόντας. [2] καὶ πάθος μέγα τοῦτο τοῖς Κορινθίοις ἐγένετο. τὸ δὲ πλῆθος ἀπεχώρησεν αὐτοῖς τῆς στρατιᾶς ἐπ᾽ οἴκου.

Κεφ. ρζ΄. Ἤρξαντο δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους καὶ τὰ μακρὰ τείχη Ἀθηναῖοι ἐς θάλασσαν οἰκοδομεῖν, τό, τε Φαληρόνδε καὶ τὸ ἐς Πειραιᾶ. καὶ Φωκέων στρατευσάντων ἐς Δωριᾶς, τὴν Λακεδαιμονίων μητρόπολιν, Βοιὸν, καὶ Κυτίνιον, καὶ Ἐρινεὸν, καὶ ἑλόντων ἓν τῶν πολισμάτων τούτων, οἱ Λακεδαιμόνιοι, Νικομήδους τοῦ Κλεομβρότου, ὑπὲρ Πλειστοάνακτος τοῦ Παυσανίου βασιλέως, νέου ὄντος

Chap. CVI. 1. και τι αυτων τι μερος C; και τοι αυτων τι μερος D, H, I. – και τοιαυτων τι μερος G. – ες τι χωριον ιδιοτου C. – τους εσελθοντας G. – (τε om.) ειργον G. — 2. και παθος τουτο μεγα C, D, E, F. – (τοις om.) Κορινθιοις C, F, G. – απεχωρησεν αυτης της στρατειας D; απεχωρησαν αυτοις τ. στρατιας G.

Chap. CVII. 1. ες θαλασσαν Αθηναιοι C, F, G, H. – φαληρον (τε, et δε a. l. e. m.) I. – εις Δωριας την B. (και rayé) βοιον G. – (Νικομηδους marg.

victoriam sibi vendicarent, tamen longe superiores fuerant) post Corinthiorum discessum tropæum statuerunt. Corinthii vero increpiti a senioribus qui in urbe erant, duodecim ferme diebus post instructi venerunt, et tropæum e regione *alterius* ipsi quoque tanquam victores statuunt. Sed Athenienses, clamore sublato, et eruptione Megaris facta, et illos qui tropæum erigebant, interfecerunt, et cum cæteris congressi, *eos* superarunt.

Cap. 106. Illi vero, superati discesserunt: quædam autem eorum non exigua pars, quæ ab hoste insequente premebatur, et a recta via aberraverat, incidit in cujusdam hominis privati prædium, in quo magna erat fossa, quæ *illos* undique includebat, nec ullum exitum habebat. Athenienses vero, re cognita, oppositis a fronte gravis armaturæ militibus, exitu prohibebant, et, levis armaturæ militibus circumcirca collocatis, eos omnes qui *locum illum* ingressi fuerant, lapidibus obruerunt. [2] Atque clades ista, quam Corinthii *tunc* acceperunt, fuit insignis. Reliqua vero illorum exercitus turba domum rediit.

Cap. 107. Sub eadem tempora Athenienses longos etiam muros ad mare usque cœperunt ædificare, alterum ad Phalerum usque *portum*, alterum ad Piræum. Cum autem Phocenses expeditionem suscepissent contra Dorienses, Lacedæmoniorum metropolin, Bœon, Cytinium, et Erineon; cumque unum ex his cepissent Lacedæmonii, duce Nicomede Cleombroti *filio*, pro Plistoanacte Pausaniæ Regis *filio*, qui adhuc erat ju-

al. m.) τȣ Κλεοϐροτȣ G. - νεȣ ετι οντος C, F. - ἑαυτȣ τε πεν]. C. - αναγκασ. ὁμολογιᾳ F. - θαλατ]αν F. - εϐȣλοιντο περαιȣσθαι C; ει βȣλοντο π. D.—2. δια

nior, Doriensibus opem tulerunt, cum mille et quingentis militibus de suis, et decem millibus sociorum: cumque Phocenses, deditione certis conditionibus facta, urbem reddere coëgissent, *domum* redierunt. Eos autem, si per sinum Crissæum mari transire voluissent, Athenienses navibus circumvecti impedituri erant. Per Geraneam vero transire non tutum ipsis esse videbatur, quod Athenienses Megara et Pegas tenerent. [2] Nam Geranea et transitu difficilis erat, et Atheniensium præsidio semper custodiebatur. Tunc autem præsenserunt, fore ut illi hac quoque parte se *transire* prohiberent. Quamobrem visum est ipsis apud Bœotos subsistere, et despicere, quanam ratione quam tutissime transire possent. [3] *Ut apud Bœotos subsisterent*, illud etiam non mediocris momenti erat, quod nimirum Atheniensium nonnulli clam ipsos sollicitabant, quia democratiam, et longos muros, qui ædificabantur, tolli sperabant. Athenienses vero, copiis ex omni totius populi genere ordine ac ætate collectis, et Argivorum mille, et cæteris sociis, prout quique (universorum autem fuerant quatuordecim hominum millia) obviam illis prodierunt. [4] Existimantes, *hostes* nescire, qua transirent, *ita demum* processerunt adversus illos. Erat etiam quædam suspicio Lacedæmonios adesse, ut popularem statum everterent. Thessalorum etiam equites ex societatis jure ad Athenienses venerunt, qui in ipso prœlio ad Lacedæmonios transierunt.

Cap. 108. Prælio autem ad Tanagram Bœotiæ com-

της Τερανειας (δε *s. l. ead. m.*) ουκ ασφαλες D. La place que D donne à δε est probablement la bonne. Voyez 1, 6, 2, εν τοις πρωτοι δε. Et Anab. de Xen. 5, 4, 13. - δυσοδος (τε om.) γαρ ἡ Γερανεια I. - οἰω τροπῳ E.

ἔτι, ἡγουμένου, ἐβοήθησαν τοῖς Δωριεῦσιν, ἑαυτῶν τε πενλακοσίοις καὶ χιλίοις ὁπλίταις, καὶ τῶν ξυμμάχων μυρίοις. καὶ τοὺς Φωκέας ὁμολογίᾳ ἀναγκάσανλες ἀποδοῦναι τὴν πόλιν, ἀπεχώρουν πάλιν· καὶ κατὰ θάλασσαν μὲν αὐτοὺς διὰ τοῦ Κρισσαίου κόλπου εἰ βούλοινλο περαιοῦσθαι, Ἀθηναῖοι ναυσὶ περιπλεύσανλες ἔμελλον κωλύσειν. διὰ δὲ τῆς Γερανείας οὐκ ἀσφαλὲς ἐφαίνετο αὐτοῖς Ἀθηναίων ἐχόνλων Μέγαρα καὶ Πηγᾶς, πορεύεσθαι. 2 δύσοδός τε γὰρ ἡ Γεράνεια, καὶ ἐφρουρεῖτο ἀεὶ ὑπὸ Ἀθηναίων· καὶ τότε ᾐσθάνονλο αὐτοὺς μέλλονλας καὶ ταύτῃ κωλύσειν. ἔδοξε δ' αὐτοῖς ἐν Βοιωτοῖς περιμείνασι σκέψασθαι ὅτῳ τρόπῳ ἀσφαλέστατα διαπορεύσονλαι. 3 τὸ δέ τι καὶ ἄνδρες τῶν Ἀθηναίων ἐπῆγον αὐτοὺς κρύφα, ἐλπίσανλες δῆμόν τε καταπαύσειν, καὶ τὰ μακρὰ τείχη οἰκοδομούμενα. ἐβοήθησαν δὲ ἐπ' αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι πανδημεὶ, καὶ Ἀργείων χίλιοι, καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων ὡς ἕκαστοι. ξύμπανλες δὲ ἐγένονλο τετρακισχίλιοι καὶ μύριοι. 4 νομίσανλες δὲ ἀπορεῖν ὅπῃ διέλθωσιν, ἐπεστράτευσαν αὐτοῖς. καί τι καὶ τοῦ δήμου καταλύσεως ὑποψία ἦν. ἦλθον δὲ καὶ Θεσσαλῶν ἱππεῖς τοῖς Ἀθηναίοις κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν, οἳ μετέστησαν ἐν τῷ ἔργῳ παρὰ τοὺς Λακεδαιμονίους.

Κεφ. ρη΄. Γενομένης δὲ μάχης ἐν Τανάγρᾳ τῆς Βοιωτίας,

—3. αυτους (κρυφα om.) E. - ελπ. τον δημον τε C; ε. τον δημον (τε om.) D. —4. επεστρατευον αυτοις B. - και τοι και του δ. G, H; I. - ὑποψια (ην om.) B, C, D, E, F, G, H, I. - Θεσσαλων ἱππης B, C.

Chap. CVIII. 1. οἱ Λακεδαιμονιοι D. - δια τε της γερανειας και του ισθμου E. - δευτερα και εικοστη. (εξη S. ει *al. m.*) H. - κατα την μαχην C; (ματα. ε

ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ ξύμμαχοι, καὶ φόνος ἐγένετο ἀμφοτέρων πολύς. καὶ Λακεδαιμόνιοι μὲν, ἐς τὴν Μεγαρίδα ἐλθόντες, καὶ δενδροτομήσαντες, πάλιν ἀπῆλθον ἐπ᾽ οἴκου, διὰ Γερανείας καὶ ἰσθμοῦ· Ἀθηναῖοι δὲ δευτέρᾳ καὶ ἑξηκοστῇ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν μάχην ἐστράτευσαν ἐς Βοιωτοὺς, Μυρωνίδου στρατηγοῦντος. [2] καὶ μάχῃ ἐν Οἰνοφύτοις τοὺς Βοιωτοὺς νικήσαντες, τῆς τε χώρας ἐκράτησαν τῆς Βοιωτίας καὶ Φωκίδος, καὶ Ταναγραίων τὸ τεῖχος περιεῖλον· καὶ Λοκρῶν τῶν Ὀπουντίων ἑκατὸν ἄνδρας ὁμήρους τοὺς πλουσιωτάτους ἔλαβον· τά τε τείχη τὰ ἑαυτῶν τὰ μακρὰ ἀπετέλεσαν. [3] ὡμολόγησαν δὲ καὶ οἱ Αἰγινῆται μετὰ ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις, τείχη τε περιελόντες, καὶ ναῦς παραδόντες, φόρον τε ταξάμενοι ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον. καὶ Πελοπόννησον περιέπλευσαν Ἀθηναῖοι, Τολμίδου τοῦ Τολμαίου στρατηγοῦντος. καὶ τὸ νεώριον τῶν Λακεδαιμονίων ἐνέπρησαν, καὶ Χαλκίδα Κορινθίων πόλιν εἷλον, καὶ Σικυωνίους ἐν ἀποβάσει τῆς γῆς μάχῃ ἐκράτησαν.

Κεφ. ρθ'. Οἱ δὲ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἔτι ἐπέμενον, καὶ αὐτοῖς πολλαὶ ἰδέαι πολέμων κατέστησαν. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐκράτουν τῆς Αἰγύπτου οἱ Ἀθηναῖοι. καὶ βασιλεὺς πέμπει ἐς Λακεδαίμονα

8. μα, *al. m.*) την μ. G.—2. τα τε τειχη ἑαυτων τα μακρα E.-επετελεσαν C, H, I; επετελησαν F, G.—3. και (οἱ om.) Αιγινηται C, F, G, H.-τειχη (τε om.) περιελοντες D, E.-Τολμηδου του τολμαιου στρ. D, I; Τολμιδου στρατηγουντος του τολ. E.-και το νεωριον το Λακ. F, G, H.

Chap. CIX. 1. οἱ δ᾽ εν τῃ Αιγ. D, E, G.-και οἱ ξ. (ετι om.) επεμενον C, F, H, I; (οἱ om.) ξυμ. (ετι om.) επεμενον G.-το μεν (γαρ om.

misso, Lacedæmonii, eorumque socii vicerunt; et utrinque magna strages est facta. Et Lacedæmonii quidem in agrum Megarensem ingressi, arboribusque cæsis, per Geraneam et Isthmum domum reverterunt. Athenienses vero altero et sexagesimo ab hac pugna die expeditionem in Bœotios, duce Myronide, susceperunt. [2] Et apud Œnophyta Boeotos prælio superarunt, agrumque Bœotium ac Phocensem in suam potestatem redegerunt, et Tanagræorum muros demoliti sunt, et Locrorum Opuntiorum centum viros opulentissimos obsides acceperunt, suosque longos muros absolverunt. [3] Post hæc Æginetæ quoque se Atheniensibus dediderunt, his conditionibus, ut *urbis* muros demolirentur, naves traderent, et imperatum tributum in posterum penderent. Peloponnesum etiam Athenienses navibus circumvecti sunt, duce Tolmida Tolmæi *filio*, et Lacedæmoniorum navalia incenderunt, et Chalcidem Corinthiorum urbem ceperunt, et exscensu e navibus in terram facto, Sicyonios prælio vicerunt.

Cap. 109. Athenienses vero, et socii, qui in Ægypto erant, adhuc *ibi* manebant, et varia bellorum genera experti sunt. Primum enim Athenienses Ægypto potiebantur: deinde *Persarum* Rex misit Lacedæmona Megabazum, virum Persam, cum pecuniis, ut, Peloponnesiis ad irruptionem in agrum Atticum faciendam impulsis, ab Ægypto etiam Athenienses averteret. Sed cum *res* ipsi non succederet, et pecuniæ frustra con-

πρωτον I. - (οἱ om.) Αθηναιοι C, H, I. - πεισθεντων Λακεδαιμονιων (και om.) απ᾽ Αιγ. F. - (και om.) απ᾽ Αιγυπτȣ C, H, I. - αλλως αναλȣντο C; αλ. ανηλȣ̃το, et α s. η. G. - ες την ασιαν εκομισθη C, H, I; ες τ. Α. παλιν εκομ. E; (ες s. l. al. m.) την Ασ. εκ. F, G. — 2. Μεγαβαζον (δε om.) D, I.

sumerentur; Megabazus quidem cum pecuniis, quæ reliquæ erant, in Asiam rediit. [2] Megabazum vero Zopyri *filium*, virum Persam, cum ingentibus copiis *eo* misit, qui terrestri itinere profectus, et Ægyptios et socios prælio vicit, et Græcos Memphide expulit, tandemque in Prosopitide insula *eos* conclusit; ac in ea annum integrum et sex menses obsedit, donec, exsiccato fossæ alveo, et aqua alio aversa, effecit, ut naves in sicco considerent, et magna insulæ pars continentis instar esset: insulamque cum peditatu *eo* trajiciens cepit.

Cap. 110. Sic igitur perierunt res Græcorum, qui bellum *in Ægypto* sex annos gesserant, et ex multis pauci, per Africam transeuntes, Cyrenem salvi pervenerunt: at plerique perierunt. Ægyptus vero in Regis ditionem rediit, præter Regem Amyrtæum, qui in paludibus regnabat: hunc enim propter paludis magnitudinem expugnare nequiverunt: simul etiam, *quia* qui paludes *illas* incolunt, sunt Ægyptiorum bellicosissimi. [2] Inarus vero Afrorum Rex, qui fuerat autor omnium harum rerum, quæ in Ægypto sunt gestæ, per proditionem captus, in crucem est actus. Athenienses vero, aliique socii, qui quinquaginta triremibus vecti, suis successuri, in Ægyptum navigabant; rerum gestarum prorsus ignari, ad Mendesium *Nili* cornu appulerunt.

- κατα την γην E. - τυς (τε om.) Αιγ. C, F, G, H, I. - προσωπιδα, et τι s. πι. G. - και ἑξ μηνας C, E, G. - μεχρι ὁ B, H. - επι (τυ om.) ξηρυ G. - τα πολλα ηπειρυ E.

Chap. CX. 1. διεφθαρη, ἑξ ετη C, F. - ες Κυρηνην εσωθησαν C, E, F, G, H. - ὑπο βασιλεως εγ. C, I; ὑπο βασιλεα E; ὑπο βασιλεα, puis ως s. α G. - τυ (εν om.) τοις ελεσι D, I. — 2. υκ εδυνατο C, D. - Αιγ. δὲ ελιοι C, F. - ειναρως δε B. - ὁ (των om.) Λιβυων C, E, F, G. - Ιναρως δε ὁ ψαμμητιχυ Λιβυς βασιλευς Λιβυων ος τα παντα D, I; - επραξεν G. - περι τ. Αιγ. προδοσιας H. - εις

Μεγάβαζον

Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην, χρήματα ἔχοντα, ὅπως, ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν πεισθέντων τῶν Πελοποννησίων, καὶ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπαγάγοι Ἀθηναίους. ὡς δὲ αὐτῷ οὐ προὐχώρει, καὶ τὰ χρήματα ἄλλως ἀναλοῦτο, ὁ μὲν Μεγάβαζος καὶ τὰ λοιπὰ τῶν χρημάτων πάλιν ἐς τὴν Ἀσίαν ἀνεκομίσθη. [2] Μεγάβαζον δὲ τὸν Ζωπύρου πέμπει, ἄνδρα Πέρσην, μετὰ στρατιᾶς πολλῆς· ὃς, ἀφικόμενος κατὰ γῆν, τούς τε Αἰγυπτίους καὶ τοὺς ξυμμάχους μάχῃ ἐκράτησε, καὶ ἐκ τῆς Μέμφιδος ἐξήλασε τοὺς Ἕλληνας, καὶ τέλος ἐς Προσωπίτιδα τὴν νῆσον κατέκλεισε· καὶ ἐπολιόρκει ἐν αὐτῇ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἕξ, μέχρις οὗ ξηράνας τὴν διώρυχα, καὶ παρατρέψας ἄλλῃ τὸ ὕδωρ, τάς τε ναῦς ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ἐποίησε, καὶ τῆς νήσου τὰ πολλὰ ἤπειρον· καὶ διαβὰς εἷλε τὴν νῆσον πεζῇ.

Κεφ. ρι΄. Οὕτω μὲν τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα ἐφθάρη, ἓξ ἔτη πολεμήσαντα· καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν πορευόμενοι διὰ τῆς Λιβύης, ἐς Κυρήνην διεσώθησαν, οἱ δὲ πλεῖστοι ἀπώλοντο. Αἴγυπτος δὲ πάλιν ὑπὸ βασιλεῖ ἐγένετο, πλὴν Ἀμυρταίου τοῦ ἐν τοῖς ἕλεσι βασιλέως. τοῦτον δὲ διὰ μέγεθός τε τοῦ ἕλους οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν, καὶ ἅμα μαχιμώτατοί εἰσι τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἕλειοι. [2] Ἰνάρως δὲ ὁ τῶν Λιβύων βασιλεὺς, ὃς τὰ πάντα ἔπραξε περὶ τῆς Αἰγύπτου, προδοσίᾳ ληφθεὶς, ἀνεσταυρώθη. ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς ἄλλης ξυμμαχίδος πεντήκοντα τριήρεις διάδοχοι πλέουσαι ἐς Αἴγυπτον, ἔσχον κατὰ τὸ Μενδήσιον κέρας, οὐκ εἰδότες τῶν γεγενημένων

Αιγυπτοι G. - των γεγονοτων ουδεν E. - εκ τε (της om.) γης C. - πεζοι πολ-

sumerentur; Megabazus quidem cum pecuniis, quæ reliquæ erant, in Asiam rediit. [2] Megabazum vero Zopyri *filium*, virum Persam, cum ingentibus copiis eo misit, qui terrestri itinere profectus, et Ægyptios et socios prælio vicit, et Græcos Memphide expulit, tandemque in Prosopitide insula *eos* conclusit; ac in ea annum integrum et sex menses obsedit, donec, exsiccato fossæ alveo, et aqua alio aversa, effecit, ut naves in sicco considerent, et magna insulæ pars continentis instar esset: insulamque cum peditatu *eo* trajiciens cepit.

Cap. 110. Sic igitur perierunt res Græcorum, qui bellum *in Ægypto* sex annos gesserant, et ex multis pauci, per Africam transeuntes, Cyrenem salvi pervenerunt: at plerique perierunt. Ægyptus vero in Regis ditionem rediit, præter Regem Amyrtæum, qui in paludibus regnabat: hunc enim propter paludis magnitudinem expugnare nequiverunt: simul etiam, *quia* qui paludes *illas* incolunt, sunt Ægyptiorum bellicosissimi. [2] Inarus vero Afrorum Rex, qui fuerat autor omnium harum rerum, quæ in Ægypto sunt gestæ, per proditionem captus, in crucem est actus. Athenienses vero, aliique socii, qui quinquaginta triremibus vecti, suis successuri, in Ægyptum navigabant; rerum gestarum prorsus ignari, ad Mendesium *Nili* cornu appulerunt.

- κατα την γην E. - τȣς (τε om.) Αιγ. C, F, G, H, I. - προσωπιδα, et τι s. πι. G. - και ἐξ μηνας C, E, G. - μεχρι ȣ̓ B, H. - επι (τȣ om.) ξηρȣ G. - τα πολλα ηπειρȣ E.

Chap. CX. 1. διεφθαρη, ἐξ ετη C, F. - ες Κυρηνην εσωθησαν C, E, F, G, H. - ὑπο βασιλεως εγ. C, I; ὑπο βασιλεα E; ὑπο βασιλεα, puis ως s. α G. - τȣ (εν om.) τοις ελεσι D, I. — 2. ȣκ εδυνατο C, D. - Αιγ. δἰ ελιοι C, F. - ειναρως δε B. - ὁ (των om.) Λιβυων C, E, F, G. - Ιναρως δε ὁ ψαμμητιχȣ Λιβυς βασιλευς Λιβυων ος τα παντα D, I; - επραξεν G. - περι τ. Αιγ. προδοσιας H. - εις

Μεγάβαζον

Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην, χρήματα ἔχοντα, ὅπως, ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν πεισθέντων τῶν Πελοποννησίων, καὶ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπαγάγοι Ἀθηναίους. ὡς δὲ αὐτῷ οὐ προὐχώρει, καὶ τὰ χρήματα ἄλλως ἀναλοῦτο, ὁ μὲν Μεγάβαζος καὶ τὰ λοιπὰ τῶν χρημάτων πάλιν ἐς τὴν Ἀσίαν ἀνεκομίσθη. 2 Μεγάβαζον δὲ τὸν Ζωπύρου πέμπει, ἄνδρα Πέρσην, μετὰ στρατιᾶς πολλῆς· ὃς, ἀφικόμενος κατὰ γῆν, τούς τε Αἰγυπτίους καὶ τοὺς ξυμμάχους μάχῃ ἐκράτησε, καὶ ἐκ τῆς Μέμφιδος ἐξήλασε τοὺς Ἕλληνας, καὶ τέλος ἐς Προσωπίτιδα τὴν νῆσον κατέκλεισε· καὶ ἐπολιόρκει ἐν αὐτῇ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἕξ, μέχρις οὗ ξηράνας τὴν διώρυχα, καὶ παρατρέψας ἄλλῃ τὸ ὕδωρ, τάς τε ναῦς ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ἐποίησε, καὶ τῆς νήσου τὰ πολλὰ ἤπειρον· καὶ διαβὰς εἷλε τὴν νῆσον πεζῇ.

Κεφ. ρι'. Οὕτω μὲν τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα ἐφθάρη, ἓξ ἔτη πολεμήσαντα· καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν πορευόμενοι διὰ τῆς Λιβύης, ἐς Κυρήνην διεσώθησαν, οἱ δὲ πλεῖστοι ἀπώλοντο. Αἴγυπτος δὲ πάλιν ὑπὸ βασιλεῖ ἐγένετο, πλὴν Ἀμυρταίου τοῦ ἐν τοῖς ἕλεσι βασιλέως. τοῦτον δὲ διὰ μέγεθός τε τοῦ ἕλους οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν, καὶ ἅμα μαχιμώτατοί εἰσι τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἕλειοι. 2 Ἰνάρως δὲ ὁ τῶν Λιβύων βασιλεὺς, ὃς τὰ πάντα ἔπραξε περὶ τῆς Αἰγύπτου, προδοσίᾳ ληφθεὶς, ἀνεσταυρώθη. ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς ἄλλης ξυμμαχίδος πεντήκοντα τριήρεις διάδοχοι πλέουσαι ἐς Αἴγυπτον, ἔσχον κατὰ τὸ Μενδήσιον κέρας, οὐκ εἰδότες τῶν γεγενημένων

Αιγυπτον G. – των γεγονοτων ηδεν E. – εκ τε (της om.) γης C. – πεζοι πολ-

οὐδέν. καὶ αὐτοῖς ἔκ τε γῆς ἐπιπεσόντες πεζοὶ, καὶ ἐκ θαλάσσης Φοινίκων ναυτικὸν, διέφθειραν τὰς πολλὰς τῶν νεῶν, αἱ δ' ἐλάσσους διέφυγον πάλιν. [3] τὰ μὲν κατὰ τὴν μεγάλην ϛρατείαν Ἀθηναίων τε καὶ τῶν ξυμμάχων ἐς Αἴγυπτον οὕτως ἐτελεύτησεν.

Κεφ. ρια'. Ἐκ δὲ Θεσσαλίας Ὀρέστης ὁ Ἐχεκρατίδου υἱὸς τοῦ Θεσσαλῶν βασιλέως, φεύγων, ἔπεισεν Ἀθηναίους ἑαυτὸν κατάγειν. καὶ παραλαϐόντες τοὺς Βοιωτοὺς καὶ Φωκέας, ὄντας ξυμμάχους, οἱ Ἀθηναῖοι, ἐστράτευσαν τῆς Θεσσαλίας ἐπὶ Φάρσαλον. [2] καὶ τῆς μὲν γῆς ἐκράτουν ὅσα μὴ προϊόντες πολὺ ἐκ τῶν ὅπλων, (οἱ γὰρ ἱππεῖς τῶν Θεσσαλῶν εἶργον,) τὴν δὲ πόλιν οὐχ εἷλον, οὐδ' ἄλλο προὐχώρει αὐτοῖς οὐδὲν ὧν ἕνεκα ἐστράτευσαν, ἀλλ' ἀπεχώρησαν πάλιν, Ὀρέστην ἔχοντες, ἄπρακτοι. [3] μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον χίλιοι Ἀθηναίων, ἐπὶ τὰς ναῦς τὰς ἐν Πηγαῖς ἐπιϐάντες, (εἶχον δ' αὐτοὶ τὰς Πηγὰς) παρέπλευσαν ἐς Σικυῶνα, Περικλέους τοῦ Ξανθίππου ϛρατηγοῦντος. καὶ ἀποϐάντες Σικυωνίων τοὺς προσμίξαντας μάχῃ ἐκράτησαν. [4] καὶ εὐθὺς παραλαϐόντες Ἀχαιοὺς, καὶ διαπλεύσαντες πέραν, τῆς Ἀκαρνανίας ἐς Οἰνιάδας ἐστράτευσαν, καὶ ἐπολιόρκουν. οὐ μέντοι εἷλόν γε, ἀλλ' ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου.

Κεφ. ριβ'. Ὕστερον δὲ, διαλιπόντων ἐτῶν τριῶν,

λοι F. - εκ θαλαττης F. — 3. μεγαλην ϛρατιαν B, H. - Αθην. (τε om.) και των B, C, G, H, I. - ουτως ετελευτησαν C.

Chap. CXI. 1. αυτον καταγειν C, F. - (τους om.) βοιωτους C, E, F, G,

Cum autem *hostes* a terra impressionem in ipsos fecissent, et a mari Phœnicum classis *eos invasisset*, plerasque naves *illorum* profligarunt : at pauciores fuga, se retro proripientes, evaserunt. [3] Illa igitur magna Atheniensium et sociorum expeditio, in Ægyptum facta, hunc habuit exitum.

Cap. 111. Orestes autem Echecratidæ Thessalorum Regis filius, ex Thessalia profugus, Atheniensibus persuasit, ut se *in patriam* reducerent. Athenienses vero, assumtis Bœotis et Phocensibus sociis, expeditionem adversus Pharsalum Thessaliæ susceperunt. [2] Et *tantum* agri in sua potestate habebant, quantum a castris *signisque* non longe progressi *sibi parare poterant* : (Thessalorum enim equites *eos* prohibebant) sed urbem non ceperunt, nec *eorum* aliud quicquam, quorum causa illam expeditionem susceperant, ipsis successit : sed cum Oreste, quem secum ducebant, *domum* re infecta redierunt. [3] Nec multo post hæc mille Athenienses, navibus conscensis, quæ Pegis erant (ipsi enim Pegas tenebant), duce Pericle Xanthippi *filio* contra Sicyonem navigarunt, et excessu e navibus in terram facto, Sicyonios, qui secum conflixerant, prælio vicerunt. [3] Cumque statim Achæos assumsissent, et in ulteriores partes trajecissent, Œniadis Acarnaniæ civitati bellum intulerunt, eamque obsederunt : sed tamen non ceperunt, at domum reverterunt.

Cap. 112. Postea vero, intermisso triennio, fœdera

H. - (οἱ om.) Αθηναιοι C, F, G, H, I, — 2. ουδε αλλο προυχωρει B. - αλλα απεχωρησαν C, F, G, H. — 3. ναυς (τας om.) εν Πηγαις E.

Chap. CXII. 1. δι (α s. l. al. m.) λιποντων τριων ετων G. - σπ. γινοντα F, G. - πολεμου επεσχον οἱ Αθ. ; σ. εσχον (οἱ om.) Αθ. G, H. - εστρατευσαν.

quinquennalia inter Peloponnesios et Athenienses inita sunt. Et Athenienses Græco quidem bello supersederunt: at cum ducentis tum suorum tum sociorum navibus Cypro bellum intulerunt, Cimonis ductu. Atque ex his sexaginta naves in Ægyptum navigarunt, quas Amyrtæus, qui in paludibus regnabat, accersiverat; reliquæ vero Citium obsidebant. Sed, Cimone vita defuncto, fameque exorta, a Citio recesserunt: cursumque navigationis tenentes supra Salaminem, quæ est in Cypro, cum Phœnicibus et Cypriis et Cilicibus navalem ac pedestrem pugnam simul commiserunt: et, victoria ex utroque prælio reportata, domum redierunt. Et naves, quæ ex Ægypto redierant, cum ipsis *discesserunt.* [2] Lacedæmonii vero post hæc bellum, quod Sacrum appellatur, susceperunt; potitique templo, quod est Delphis, *id* Delphis tradiderunt. Athenienses vero contra, post illorum discessum, cum exercitu *eo* profecti, et *Delphis* superatis, *templum* Phocensibus tradiderunt.

Cap. 113. Interjecto deinde tempore, postea cum Bœotorum exsules Orchomenum, et Chæroneam, necnon alia quædam Bœotiæ oppida tenerent, Athenienses cum mille gravis armaturæ militibus ex suis et ex sociorum *civitatibus*, prout singulis *aut venire, aut milites pro se mittere licuerat*, in illa loca, quæ inimica erant, expeditionem Tolmidæ Tolmæi *filii* ductu susceperunt. Et, Chæronea capta ac direpta, *et incolis in servitutem*

το ν. δ. αυτων (τε om.) και C. - Κιτ7ιον G. - (Κι *s. l. e. m.*) μωνος ϛρατ. C. - απο Κιτ7ιυ H. - φοινιξι (και Κυπριοις om.) και Κιλιξιν C, F, G, H, I; ὑπερ Σαλαμινος τοις Κυπρῳ φοινιξι, και Κιλιξιν D. - απεχωρησαν απ' οικυ C. — 2. απεχωρησαντων.

σπονδαὶ γίγνονται Πελοποννησίοις καὶ Ἀθηναίοις πενταετεῖς. καὶ Ἑλληνικοῦ μὲν πολέμου ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι, ἐς δὲ Κύπρον ἐστρατεύοντο ναυσὶ διακοσίαις αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων, Κίμωνος στρατηγοῦντος. καὶ ἑξήκοντα μὲν νῆες ἐς Αἴγυπτον ἀπ' αὐτῶν ἔπλευσαν, Ἀμυρταίου μεταπέμποντος, τοῦ ἐν τοῖς ἕλεσι βασιλέως· αἱ δὲ ἄλλαι Κίτιον ἐπολιόρκουν. Κίμωνος δὲ ἀποθανόντος, καὶ λιμοῦ γενομένου, ἀπεχώρησαν ἀπὸ Κιτίου· καὶ πλεύσαντες ὑπὲρ Σαλαμῖνος τῆς ἐν Κύπρῳ, Φοίνιξι καὶ Κυπρίοις καὶ Κίλιξιν ἐναυμάχησαν καὶ ἐπεζομάχησαν ἅμα. καὶ νικήσαντες ἀμφότερα, ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου, καὶ αἱ ἐξ Αἰγύπτου νῆες πάλιν αἱ ἐλθοῦσαι μετ' αὐτων.
2. Λακεδαιμόνιοι δὲ μετὰ ταῦτα τὸν ἱερὸν καλούμενον πόλεμον ἐστράτευσαν. καὶ κρατήσαντες τοῦ ἐν Δελφοῖς ἱεροῦ, παρέδοσαν Δελφοῖς. καὶ αὖθις ὕστερον Ἀθηναῖοι, ἀποχωρησάντων αὐτῶν, στρατεύσαντες καὶ κρατήσαντες παρέδοσαν Φωκεῦσι.

Κεφ. ριγ'. Καὶ χρόνου ἐγγενομένου, μετὰ ταῦτα Ἀθηναῖοι, Βοιωτῶν τῶν φευγόντων ἐχόντων Ὀρχομενὸν καὶ Χαιρώνειαν, καὶ ἄλλ' ἄττα χωρία τῆς Βοιωτίας, ἐστράτευσαν, ἑαυτῶν μὲν χιλίοις ὁπλίταις, τῶν δὲ ξυμμάχων ὡς ἑκάστοις, ἐπὶ τὰ χωρία ταῦτα πολέμια ὄντα, Τολμίδου τοῦ Τολμαίου στρατηγοῦντος. καὶ Χαιρώνειαν ἑλόντες καὶ ἀνδραποδίσαντες, ἀπεχώρουν, φυλακὴν

Chap. CXIII. 1. βοιωτων (των om.) D, F. - φευγ. (εχοντων om.) B. - Τολμηδου G. - Χαιρ. ἑλοντες (και ανδραποδισαντες om.) D, F, G, H; B omet ἑλοντες και; et donnent ανδραποδισαντες. Ce qui porte à croire qu'un

καταστήσαντες. πορευομένοις δὲ αὐτοῖς ἐν Κορωνείᾳ ἐπιτίθενται οἵ τε ἐκ τῆς Ὀρχομενοῦ φυγάδες Βοιωτῶν, καὶ Λοκροὶ μετ' αὐτῶν, καὶ Εὐβοέων φυγάδες, καὶ ὅσοι τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν. [2] καὶ μάχῃ κρατήσαντες, τοὺς μὲν διέφθειραν τῶν Ἀθηναίων, τοὺς δὲ, ζῶντας ἔλαβον. καὶ τὴν Βοιωτίαν ἐξέλιπον Ἀθηναῖοι πᾶσαν, σπονδὰς ποιησάμενοι ἐφ' ᾧ τοὺς ἄνδρας κομιοῦνται. καὶ οἱ φεύγοντες Βοιωτῶν κατελθόντες, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, αὐτόνομοι πάλιν ἐγένοντο.

Κεφ. ριδ'. Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον Εὔβοια ἀπέστη ἀπὸ Ἀθηναίων. καὶ ἐς αὐτὴν διαβεβηκότος ἤδη Περικλέους στρατιᾷ Ἀθηναίων, ἠγγέλθη αὐτῷ, ὅτι Μέγαρα ἀφέστηκε, καὶ Πελοποννήσιοι μέλλουσιν ἐσβάλλειν ἐς τὴν Ἀττικήν, καὶ οἱ φρουροὶ Ἀθηναίων διεφθαρμένοι εἰσὶν ὑπὸ Μεγαρέων, πλὴν ὅσοι ἐς Νίσαιαν ἀπέφυγον· ἐπαγαγόμενοι δὲ Κορινθίους καὶ Σικυωνίους καὶ Ἐπιδαυρίους, ἀπέστησαν οἱ Μεγαρεῖς. ὁ δὲ Περικλῆς πάλιν κατὰ τάχος ἐκόμιζε τὴν στρατιὰν ἐκ τῆς Εὐβοίας. [2] καὶ μετὰ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσῖνα καὶ Θρίωζε ἐσβαλόντες, ἐδῄωσαν, Πλειστοάνακτος τοῦ Παυσανίου, βασιλέως Λακεδαιμονίων ἡγουμένου. [3] καὶ τοπλέον οὐκέτι προελθόντες, ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου. καὶ Ἀθηναῖοι πάλιν ἐς Εὔβοιαν διαβάντες, Περικλέους στρατηγοῦντος, κατεστρέψαντο πᾶσαν.

de ces 2 participes est glose de l'autre, et par conséquent étranger à Thucydide.—2. κρατησαντες των Αθηναιων, τους μεν διεφθειραν. Le manuscrit F lit ainsi, plaçant une virgule après Αθηναιων. — εξελιπον (οἱ rayé

abstractis, præsidio *in ea* collocato, discesserunt. Bœotorum vero exules, et cum ipsis Locri, et Euboensium exsules, et alii quotquot earumdem partium erant, Orchomeno facta eruptione, illos revertentes ad Coroneam invaserunt. [2] Cumque *ipsos* prælio superassent, Atheniensium alios quidem interfecerunt, alios vero vivos ceperunt. Athenienses vero totam Bœotiam reliquerunt, induciis ea conditione factis, ut captivos reciperent : et Bœotorum exsules, cæterique omnes *eo* reversi, rursus liberi, suisque legibus vixerunt.

Cap. 114. Neque multo post hæc Eubœa ab Atheniensibus defecit. Cum autem Pericles cum Atheniensium exercitu in eam jam trajecisset, ipsi nuntiatum est, Megara defectionem fecisse; et Peloponnesios irruptionem in Atticam facturos; et Atheniensium præsidiarios milites a Megarensibus cæsos, illis exceptis, qui Nisæam confugissent. Megarenses enim, Corinthiis, Sicyoniis, et Epidauriis adscitis, defecerunt. Pericles vero confestim copias ex Eubœa reduxit. [2] Postea vero Lacedæmonii, irruptione facta in Atticæ Eleusinem, et Thriasios campos, *eos* populati vastarunt, duce Plistoanacte, Pausaniæ Lacedæmoniorum Regis *filio.* [3] Nec ulterius progressi, domum redierunt. Et Athenienses, duce Pericle, in Eubœam rursus trajecerunt, totamque sube-

e.m.) Αθηναιοι. C.

Chap. CXIV. 1. απο Αθηναιων. D'ici jusqu'à ηγγελθη, lacune causée par un ὁμοιοτελευτον, et suppléée en marge, *al. m.* 1. - Αθηναιων, ὡς ηγγελθη G, H. - εσβαλειν G. - δ. εισιν απο Μεγαρεων E. - Νισαιαν (απ om.) εφυγον G. - επαγομενοι δε D, G; επαγομενοι et γα s. α, *al. m.* E. - οἱ Μεγαρης, εις s. η, *al. m.* H.—2. οἱ Πελ. (εκ rayé, mais *al. m.*) της Ατλικης C. - εις ελευσινα C, H. - Λακεδαιμονιων ἡγυμενων B.—3. εις ευβοιαν G. - εσιεας δε G. - εξοικεισαντες F. - αυτον την γην G.

gerunt. Et reliquas quidem ejus partes, deditione certis conditionibus facta, in fidem ac ditionem receperunt; sed, Hestiæensibus sede sua pulsis, ipsi agrum tenuerunt.

Cap. 115. Ex Euboea autem reversi, non multopos t, cum Lacedæmoniis sociisque tricennalia fœdera percusserunt, redditis Nisæa, Achaia, Pegis, et Troezene. Athenienses enim hæc tenebant, quæ ad Peloponnesios pertinebant. [2] Sexto autem anno bellum inter Samios et Milesios pro Priene est excitatum. Et Milesii, cum armis essent inferiores, ad Athenienses profecti, in Samios invehi cœperunt. Illos autem adjuvabant, et ex ipsa Samo nonnulli homines privati, qui rerum novarum studio reipublicæ statum immutare cupiebant. Athenienses igitur cum quadraginta navibus Samum profecti, statum popularem *ibi* constituerunt; et obsides à Samiis acceperunt, quinquaginta pueros, totidemque viros, quos in Lemno deposuerunt; et præsidio *ibi* relicto discesserunt. [3] Quidam autem ex Samiis (nonnulli enim erant, qui ferre non potuerant, sed in continentem fugerant) cum potentissimis quibusque civibus, qui Sami degebant, et cum Pissuthne Hystaspis *filio*, qui tunc Sardibus præerat, inita societate, collectisque septingentis ferme auxiliariis militibus, sub noctem in Samum trajecerunt. [4] Et primum quidem factionem popularem aggressi sunt, et maximam ejus partem in suam potestatem redegerunt: deinde vero, suis obsidibus ex Lemno subreptis, defecerunt; et Atheniensium præ-

Chap. CXV. 1. τριακοντϋτις H. - αποδ. Νισ. και Πηγας, και Τρ. και Αχαιαι C, D, E, F, G, H, I.—2. ξυνεπελαβοντο δε και E.—3. ὑπεμενον C, F; ὑπεμιναν G; ὑπεμεινον H, I. - αλλα εφυγον C, F. - ὁς ειχε Σαρδις τοτε C. - συλλε-

καὶ

καὶ τὴν μὲν ἄλλην ὁμολογίᾳ κατεστήσαντο, Ἑστιαιᾶς δὲ ἐξοικίσαντες, αὐτοὶ τὴν γῆν ἔσχον.

Κεφ. ριε'. Ἀναχωρήσαντες δὲ ἀπὸ Εὐβοίας, οὐ πολλῷ ὕστερον σπονδὰς ἐποιήσαντο πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους τριακοντούτεις, ἀποδόντες Νίσαιαν, καὶ Ἀχαΐαν, καὶ Πηγὰς, καὶ Τροιζῆνα. ταῦτα γὰρ εἶχον Ἀθηναῖοι Πελοποννησίων. [2] ἕκτῳ δὲ ἔτει Σαμίοις καὶ Μιλησίοις πόλεμος ἐγένετο περὶ Πριήνης· καὶ οἱ Μιλήσιοι ἐλασσούμενοι τῷ πολέμῳ, παρ' Ἀθηναίους ἐλθόντες, κατεβόων τῶν Σαμίων. ξυνεπελαμβάνοντο δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Σάμου ἄνδρες ἰδιῶται, νεωτερίσαι βουλόμενοι τὴν πολιτείαν. πλεύσαντες οὖν Ἀθηναῖοι ἐς Σάμον ναυσὶ τεσσαράκοντα, δημοκρατίαν κατέστησαν, καὶ ὁμήρους ἔλαβον τῶν Σαμίων, πεντήκοντα μὲν παῖδας, ἴσους δὲ ἄνδρας, καὶ κατέθεντο ἐς Λῆμνον, καὶ φρουρὰν ἐγκαταλιπόντες ἀνεχώρησαν. [3] τῶν δὲ Σαμίων (ἦσαν γάρ τινες οἳ οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφυγον ἐς τὴν ἤπειρον) ξυνθέμενοι τῶν ἐν τῇ πόλει τοῖς δυνατωτάτοις καὶ Πισσούθνῃ τῷ Ὑστάσπου ξυμμαχίαν, ὃς εἶχε Σάρδεις τότε, ἐπικούρους τε ξυλλέξαντες ἐς ἑπτακοσίους, διέβησαν ὑπὸ νύκτα ἐς τὴν Σάμον. [4] καὶ πρῶτον μὲν τῷ δήμῳ ἐπανέστησαν, καὶ ἐκράτησαν τῶν πλείστων· ἔπειτα τοὺς ὁμήρους ἐκκλέψαντες ἐκ Λήμνου τοὺς αὐτῶν, ἀπέστησαν, καὶ τοὺς φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων, καὶ τοὺς ἄρχοντας, οἳ ἦσαν παρὰ σφίσιν,

ξαντες (ες s. l.) επτ. G, H. - υπο την νυκτα G.—4. ομηρους (εκ om.) κλεψαντες B, C, G, H, I. - φρουρους τους Αθηναιων C. - εσκευαζοντο μετ' αυτου στρατευειν E; παρεσκευασαντο στρατευειν C. - και βιζαντιοι B.

ἐξέδοσαν Πισσούθνῃ. ἐπί τε Μίλητον εὐθὺς παρεσκευάζοντο στρατεύειν. ξυναπέστησαν αὐτοῖς καὶ Βυζάντιοι.

Κεφ. ρις΄. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ᾔσθοντο, πλεύσαντες ναυσὶν ἑξήκοντα ἐπὶ Σάμου, ταῖς μὲν ἑκκαίδεκα τῶν νεῶν οὐκ ἐχρήσαντο· (ἔτυχον γὰρ αἱ μὲν, ἐπὶ Καρίας ἐς προσκοπὴν τῶν Φοινισσῶν νεῶν οἰχόμεναι, αἱ δ᾽ ἐπὶ Χίου καὶ Λέσβου, περιαγγέλλουσαι βοηθεῖν) τεσσαράκοντα δὲ ναυσὶ καὶ τέσσαρσι, Περικλέους δεκάτου αὐτοῦ στρατηγοῦντος, ἐναυμάχησαν πρὸς Τραγίᾳ τῇ νήσῳ, Σαμίων ναυσὶν ἑβδομήκοντα, ὧν ἦσαν αἱ εἴκοσι στρατιώτιδες· ἔτυχον δὲ αἱ πᾶσαι ἀπὸ Μιλήτου πλέουσαι. καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. ὕστερον δὲ αὐτοῖς ἐβοήθησαν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν νῆες τεσσαράκοντα, καὶ Λεσβίων πέντε καὶ εἴκοσι, καὶ ἀποβάντες [ἐς τὴν γῆν,] καὶ κρατοῦντες τῷ πεζῷ, ἐπολιόρκουν τρισὶ τείχεσι τὴν πόλιν, καὶ ἐκ θαλάσσης ἅμα.[3] Περικλῆς δὲ, λαβὼν ἑξήκοντα ναῦς ἀπὸ τῶν ἐφορμουσῶν, ᾤχετο κατὰ τάχος ἐπὶ Καύνου καὶ Καρίας, ἐσαγγελθέντων ὅτι Φοίνισσαι νῆες ἐπ᾽ αὐτοὺς πλέουσιν. ᾤχετο γὰρ καὶ ἐκ τῆς Σάμου πέντε ναυσί Στησαγόρας, καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς Φοινίσσας.

Κεφ. ριζ΄. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Σάμιοι ἐξαπιναίως ἔκπλουν ποιησάμενοι, ἀφράκτῳ τῷ στρατοπέδῳ ἐπιπεσόντες, τάς τε προφυλακίδας ναῦς διέφθειραν, καὶ ναυμαχοῦντες τὰς

Chap. CXVI. 1. περιαγγελουσαι I. - προς στρατια (Τραγιᾳ *s. l. al. m.*) G. - τῃ νησῳ (Σαμιων om.) E. - ετυχον δὲ (αἱ om.) πασαι C; ετυχον γαρ αἱ πασαι I. — 2. ὑστερον δ᾽ αυτοις H. - (ες et marg. εκ *al. m.*) των Αθηνων I. - αποβαντες (ες την γην om.) C, F; G qui omet les trois mots dans le texte, les reporte *s. l. al. m.* — 3. επι Καυνου. le ν est *s. l. al. m.* - νηες και επ᾽ αυτους

sidium, et præfectos, quos penes se habebant, Pissuthnæ tradiderunt. Expeditionem etiam in Miletum statim parare cœperunt. Cum illis autem et Byzantii defectionem fecerunt.

Cap. 116. Athenienses vero his auditis, cum sexaginta navibus adversus Samum profecti; harum quidem sexdecim navibus non sunt usi: (aliæ enim in Cariam iverant, ut Phœnicum naves specularentur; aliæ vero in Chium, et Lesbum, ut auxilia inde evocarent) quatuor vero et quadraginta navibus, Pericle duce, cum novem collegis, ad insulam Tragiam cum Samiorum septuaginta navibus, in quarum numero erant viginti, quæ milites vehebant, omnes autem Mileto veniebant) pugnarunt; et Athenienses victores fuerunt. [2] Postea vero auxilium ipsis tulerunt quadraginta naves Athenis profectæ, et Chiorum ac Lesbiorum XXV. Et exscensu e navibus in terram facto, pugnaque pedestri victores, urbem tribus munitionibus simul etiam a mari obsederunt. [3] Pericles vero sumtis sexaginta navibus ex iis, quæ erant in statione, Caunum versus, et in Cariam quam celerrime contendit, quia nuntium acceperat, Phœnicum naves contra se navigare. Jam enim et Stesagoras Samo abierat cum quinque navibus, et alii adversus Phœnicum classem.

Cap. 117. Interea vero Samii, repentina eruptione navibus facta, castraque nullis munitionibus septa aggressi, naves, quæ pro castris manebant in statione, profligarunt; et cæteras, quæ contra *se* in aciem eductæ

G. - ωχετο γαρ (και om. ες, et marg. εκ *al. m.*) της Σαμυ I; ωχετο γαρ (και om.) εκ της Σαμυ E.

Chap. CXVII. 1. εξαπινεως. αι δ. ε, *ead. m.* I. - περι τεσσαρας και δεκα

fuerant, proelio navali superarunt; et mare finibus suis proximum per quatuordecim ferme dies in sua potestate tenuerunt; et quæcunque voluerunt, importarunt, et exportarunt. [2] Sed, reverso Pericle, navibus iterum conclusi fuerunt. Postea vero Athenis et aliæ quadraginta naves cum Thucydide, Agnone, et Phormione, suis subsidio venerunt; et viginti cum Tlepolemo et Anticle, et ex Chio ac Lesbo triginta. [3] Samii autem quamdam quidem navalem parvam pugnam commiserunt; sed, cum resistere non possent, nono mense expugnati sunt, et Atheniensibus sese his conditionibus dediderunt, ut *urbis* muros demolirentur, obsides darent, naves traderent, et pecunias, quæ *in bellum* fuerant impensæ, certis statisque temporibus persolverent, prout ipsis imperatum fuerat. Byzantii quoque compositionem *cum Atheniensibus* ea conditione fecerunt, ut illorum imperio, sicut ante, parerent.

Cap. 118. Jam vero non multis post hæc annis acciderunt ea, quæ supra commemoravi; ea *videlicet*, quæ cum Corcyræis, et Potidæatis sunt gesta, et quæcunque interea hujus belli causa esse cœperunt. Hæc autem omnia, quæ Græci vel inter se, vel adversus barbarum gesserunt, intra quinquaginta ferme annos gesta sunt, a discessu Xerxis usque ad hujus belli initium. Quorum annorum spatio Athenienses imperium confirmarunt, et ipsi in magnam potentiam provecti sunt. [2] Lacedæmonii vero, quamvis *hoc* intelligerent, *tamen eos* non

G, H, I. — 2. και εκ των (Αθηναιων ét marg. Αθηνων *al. m.* I. - νηες ει (κο *s. l. al. m.*) σι G. - δε (αἱ om.) μετα Τληπολεμȣ E.—3. εξεπολιορκη (θη *s. l.*) σαν G. - (εvατῳ avec ν. s. ν. *al. m.*) μηνι H; ενατῳ μηνι I. - χρ. (τα om.) αναλωθεντα E. - ταξαμενοι κατα Χρονȣς E; κατα κατα χρονȣς ταξ. Le premier κατα marqué d'un signe de doute G.

ἀνταναγομένας ἐνίκησαν, καὶ τῆς θαλάσσης τῆς καθ᾽ ἑαυτοὺς ἐκράτησαν ἡμέρας περὶ τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ ἐσεκομίσαντο καὶ ἐξεκομίσαντο ἃ ἐβούλοντο. [2] ἐλθόντος δὲ Περικλέους, πάλιν ταῖς ναυσὶ κατεκλείσθησαν· καὶ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ὕστερον προσεβοήθησαν τεσσαράκοντα μὲν αἱ μετὰ Θουκυδίδου καὶ Ἅγνωνος καὶ Φορμίωνος νῆες, εἴκοσι δὲ αἱ μετὰ Τληπολέμου καὶ Ἀντικλέους· ἐκ δὲ Χίου καὶ Λέσβου, τριάκοντα. [3] καὶ ναυμαχίαν μέν τινα βραχεῖαν ἐποιήσαντο οἱ Σάμιοι· ἀδύνατοι δὲ ὄντες ἀντισχεῖν, ἐξεπολιορκήθησαν ἐννάτῳ μηνὶ, καὶ προσεχώρησαν ὁμολογίᾳ, τεῖχός τε καθελόντες, καὶ ὁμήρους δόντες, καὶ ναῦς παραδόντες, καὶ χρήματα τὰ ἀναλωθέντα κατὰ χρόνους ταξάμενοι ἀποδοῦναι. ξυνέβησαν δὲ καὶ Βυζάντιοι, ὥσπερ καὶ πρότερον ὑπήκοοι εἶναι.

Κεφ. ριη΄. Μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη γίγνεται οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον τὰ προειρημένα, τά τε Κερκυραϊκὰ, καὶ τὰ Ποτιδαιατικὰ, καὶ ὅσα πρόφασις μεταξὺ τοῦδε τοῦ πολέμου κατέστη. ταῦτα δὲ ξύμπαντα ὅσα ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες πρός τε ἀλλήλους, καὶ τὸν βάρβαρον, ἐγένετο ἐν ἔτεσι πεντήκοντα μάλιστα, μεταξὺ τῆς τε Ξέρξου ἀναχωρήσεως, καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦδε τοῦ πολέμου· ἐν οἷς Ἀθηναῖοι τήν τε ἀρχὴν ἐγκρατεστέραν κατεστήσαντο, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ μέγα ἐχώρησαν δυνάμεως. [2] οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι, οὔτε ἐκώλυον, εἰ μὴ ἐπὶ βρα-

Chap. CXVIII. 1. μετα δε ταυτα G, H. — γιγνεται εν πολλοις C; γινεται ου π. F. — προφαρις (μεταξυ om.) C, G, H, I. — μεταξυ της (τε om.) ξερξου C, F, G, H. — εν οις αι Αθηναιοι E. — 2. τοδε (τοι, et marg. al. m. τι) και

χὺ, ἡσύχαζόν τε τοπλέον τοῦ χρόνου· (ὄντες μὲν καὶ προτοῦ μὴ ταχεῖς ἰέναι ἐς τοὺς πολέμους, εἰ μὴ ἀναγκάζοιντο, τὸ δέ τι καὶ πολέμοις οἰκείοις ἐξειργόμενοι) πρὶν δὴ ἡ δύναμις τῶν Ἀθηναίων σαφῶς ἤρετο, καὶ τῆς ξυμμαχίας αὐτῶν ἥπτοντο. τότε δὲ οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο, ἀλλ' ἐπιχειρητέα ἐδόκει εἶναι πάσῃ προθυμίᾳ καὶ καθαιρετέα ἡ ἰσχὺς, ἢν δύνωνται, ἀραμένοις τόνδε τὸν πόλεμον. [4] αὐτοῖς μὲν οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις διέγνωστο, λελύσθαι τε τὰς σπονδὰς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἀδικεῖν· πέμψαντες δὲ ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτων τὸν θεὸν, εἰ πολεμοῦσιν ἄμεινον ἔσται. ὁ δὲ ἀνεῖλεν αὐτοῖς, ὡς λέγεται, κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι· καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι, καὶ παρακαλούμενος καὶ ἄκλητος.

Κεφ. ριθ΄. Αὖθις δὲ τοὺς συμμάχους παρακαλέσαντες, ψῆφον ἐβούλοντο ἐπαγαγεῖν, εἰ χρὴ πολεμεῖν. καὶ ἐλθόντων τῶν πρέσβεων ἀπὸ τῆς ξυμμαχίας, καὶ ξυνόδου γενομένης, οἵ τε ἄλλοι εἶπον ἃ ἐβούλοντο, κατηγοροῦντες οἱ πλείους τῶν Ἀθηναίων, καὶ τὸν πόλεμον ἀξιοῦντες γενέσθαι· καὶ οἱ Κορίνθιοι, δεηθέντες μὲν καὶ κατὰ πόλεις πρότερον ἑκάστων ἰδίᾳ ὥστε ψηφίσασθαι πόλεμον, δεδιότες περὶ τῇ Ποτιδαίᾳ μὴ προδιαφθαρῇ· παρόντες δὲ καὶ τότε, καὶ τελευταῖοι ἐπελθόντες, ἔλεγον τοιάδε·

Κεφ. ρκ΄. » ΤΟΥΣ μὲν Λακεδαιμονίους, ὦ ἄνδρες

π. 1. - ην μη αναγκαζωνται E. — 3. τοτε δε ουκ ετι I. - επιχ. ειναι εδοκει I. — 4. λελυσθαι (τε om.) D, E, F, G, H. - πολεμουσιν H, I.

Chap. CXIX. αυθις δε τους ξυμμαχους B, C, H, I. - αξιουντες γιγνεσθαι

impediebant, nisi aliquatenus; majoremque temporis partem ab armis abstinuerunt, (tum quod vel ante ad bella suscipienda non admodum celeres essent, nisi cogerentur, tum etiam quod bellis domesticis *tunc* impedirentur) priusquam Atheniensium potentia aperte crescere cœpisset, ipsique suos socios jam aggredi ausi fuissent. 3 Tunc enim rem non amplius ferendam judicarunt; sed hoc bellum omni studios ibi suscipiendum, totisque viribus in hoc incumbendum, operamque dandam censuerunt, ut *illorum*, si possent, potentiam everterent. 4 Lacedæmonii igitur apud se quidem statuerant fœdera esse fracta, et Athenienses injuste facere. Sed *tamen*, *legatis* Delphos missis, Deum interrogarunt, an res sibi feliciter esset successura, si bellum susciperent. Ille vero (ut aiunt) ipsis respondit, illos, si totis viribus bellum gererent, fore victores. Quinetiam dixit, se et vocatum et non vocatum ipsis adfuturum, *opemque* laturum.

Cap. 119. Rursus autem socios accitos in suffragia mittere volebant, ut de bello decernerent, utrum gerendum esset necne. Cum autem legati a sociis missi venissent, et concilium haberetur, cum alii dixerunt quæ voluerunt, accusantes plerique Athenienses, et bellum suscipiendum censentes; tum etiam Corinthii, et antea singulas civitates separatim precati, ut suis suffragiis bellum decernerent, (quia Potidææ metuebant, ne prius everteretur:) tunc et jam præsentes, et postremo loco in medium prodeuntes, habuerunt hanc orationem:

Cap. 120. De Lacedæmoniis, o socii, non amplius

E. - ψηφισ. τον πολεμον C, F, G, H, I. - μη (πρα om.) διαφθαρῃ G.
Chap. CXX. 1. ὀυκ αν (ετι om.) I. - ὡς (ὀυ om.) και αυτοι I. - και ἡμας

conqueri possemus, quasi nec ipsi bellum decreverint, neque nos nunc ad hoc *ipsum nostris suffragiis comprobandum* convocarint. Decet enim eos, qui præsunt *aliis*, privata ex æquo regentes, publica in primis curare, prout reliquis diversis in rebus supra omnes honoribus cumulantur. Quotquot vero de nobis commercium cum Atheniensibus jam habuerunt, non sunt admonendi, ut ab illis caveant; sed illos, qui loca mediterranea incolunt, nec in locis maritimis habitant, scire oportet, *ipsos*, nisi hominibus loca maritima incolentibus opem ferant, majore cum difficultate fructus, quos anni tempora ferunt, exportaturos, et vicissim *commodorum*, quæ mare continenti suppeditat, commutationem difficiliorem habituros. Nec *oportet* eos malos esse judices rerum, quæ nunc dicuntur, quasi ad ipsos minime pertineant; at existimare, si res hominum oram maritimam incolentium neglexerint, calamitatem ad se quoque tandem perventuram; et nunc de se non minus *quam de aliis* consultare. [2] Quamobrem etiam non oportet eos segnes esse ad bellum pro pace sumendum. Nam virorum quidem modestorum est, quiescere; nisi lacessantur injuria: fortium vero, si injuria afficiantur, pacem cum bello commutare; et cum bene res se habeant, bello deposito, paceque facta in gratiam redire. Nec *oportet quemquam* felici bellorum successu extolli, neque pacis tranquillitate ac voluptate captum injurias perferre. [3] Qui enim propter voluptatem, *quam ex pacis otio percipit*, a bello abhorret, is, si quiescat, celerrime

εις τυτο D, I; καὶ ὑμας ες τ. E. – (ει *s. l. al. m.*) τα κατω C. – εν ποντῳ κατωκισμενυς D; εν ποντῳ κατωκι (σ, *s. l. ead. m.*) μενυς I. – των ωρεων G. – (ει *s. l. al. m.*) τα κατω C. – προειντο D; προειντο (οι *s.* ει *al. m.*) H; προοιντο

ξύμμαχοι,

ξύμμαχοι, οὐκ ἂν ἔτι αἰτιασαίμεθα ὡς οὐ καὶ αὐτοὶ ἐψηφισμένοι τὸν πόλεμόν εἰσι, καὶ ἡμᾶς ἐς τοῦτο νῦν ξυνήγαγον. χρὴ γὰρ τοὺς ἡγεμόνας, τὰ ἴδια ἐξ ἴσου νέμοντας, τὰ κοινὰ προσκοπεῖν, ὥσπερ καὶ ἐν ἄλλοις ἐκ πάντων προτιμῶνται. ἡμῶν δὲ ὅσοι μὲν Ἀθηναίοις ἤδη ἐνηλλάγησαν, οὐχὶ διδαχῆς δέονται ὥστε φυλάξασθαι αὐτούς· τοὺς δὲ τὴν μεσόγειαν μᾶλλον καὶ μὴ ἐν πόρῳ κατῳκημένους, εἰδέναι χρὴ, ὅτι, τοῖς κάτω ἢν μὴ ἀμύνωσι, χαλεπωτέραν ἕξουσι τὴν κατακομιδὴν τῶν ὡραίων, καὶ πάλιν ἀντίληψιν ὧν ἡ θάλασσα τῇ ἠπείρῳ δίδωσι· καὶ τῶν νῦν λεγομένων μὴ κακοὺς κριτὰς, ὡς μὴ προσηκόντων, εἶναι· προσδέχεσθαι δέ ποτε, εἰ τὰ κάτω πρόοιντο, κἂν μέχρι σφῶν τὸ δεινὸν προελθεῖν, καὶ περὶ αὐτῶν οὐχ ἧσσον νῦν βουλεύεσθαι. [2] διόπερ καὶ μὴ ὀκνεῖν δεῖ αὐτοὺς τὸν πόλεμον ἀντ' εἰρήνης μεταλαμβάνειν. ἀνδρῶν γὰρ σωφρόνων μέν ἐστιν, εἰ μὴ ἀδικοῖντο, ἡσυχάζειν· ἀγαθῶν δὲ, ἀδικουμένους, ἐκ μὲν εἰρήνης, πολεμεῖν, εὖ δὲ παρασχὸν, ἐκ πολέμου πάλιν ξυμβῆναι· καὶ μήτε τῇ κατὰ πόλεμον εὐτυχίᾳ ἐπαίρεσθαι, μήτε τῷ ἡσύχῳ τῆς εἰρήνης ἡδόμενον ἀδικεῖσθαι. [3] ὅ, τε γὰρ διὰ τὴν ἡδονὴν ὀκνῶν, τάχιστ' ἂν ἀφαιρεθείη τῆς ῥᾳστώνης τὸ τερπνὸν, δι' ὅπερ ὀκνεῖ, εἰ ἡσυχάζοι· ὅ, τε ἐν

(ει s. οι *ead. m.*) I. - και μεχρι H. — 2. ανδρων (μεν rayé, et s. l. γαρ, *al. m.*) σωφρονων μεν I. - μητε τῳ ἡσυχιῳ C, F, G. — 3. ει ἡσυχαζει D, I. - αβουλοτερον (et marg. *al. m.* αβουλοτερων) των εναντιων I. - τυχοντων κατ. C, F, H, I. - και ετι πλεω G, H, I. - (ἀ om.) καλως δοκ. G; E donne α s. l., mais *al. m.* - ες τουναντιον F, G, H; ες τουναντιον και αισχρως περιεστη I. - μετα ασφαλειας C, H, I.

πολέμῳ εὐτυχίᾳ πλεονάζων, οὐκ ἐντεθύμηται θράσει ἀπίστῳ ἐπαιρόμενος. πολλὰ γὰρ κακῶς γνωσθέντα, ἀβουλοτέρων τῶν ἐναντίων τυχόντα, κατωρθώθη· καὶ ἔτι πλείω, ἃ καλῶς δοκοῦντα βουλευθῆναι, εἰς τοὐναντίον αἰσχρῶς περιέστη. ἐνθυμεῖται γὰρ οὐδεὶς ὅμοια τῇ πίστει, καὶ ἔργῳ ἐπεξέρχεται, ἀλλὰ μετ᾽ ἀσφαλείας μὲν δοξάζομεν, μετὰ δέους δὲ ἐν τῷ ἔργῳ ἐλλείπομεν.

Κεφ. ρκα΄. »Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρομεν, καὶ ἱκανὰ ἔχοντες ἐγκλήματα. καὶ ὅταν ἀμυνώμεθα Ἀθηναίους, καταθησόμεθα αὐτὸν ἐν καιρῷ. [2] κατὰ πολλὰ δὲ ἡμᾶς εἰκὸς ἐπικρατῆσαι, πρῶτον μὲν, πλήθει προύχοντας καὶ ἐμπειρίᾳ πολεμικῇ, ἔπειτα ὁμοίως πάντας ἐς τὰ παραγγελλόμενα ἰόντας. [3] ναυτικόν τε, ᾧ ἰσχύουσιν, ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης τε ἑκάστοις οὐσίας ἐξαρτυσόμεθα, καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς καὶ Ὀλυμπίᾳ χρημάτων. [4] δάνεισμα γὰρ ποιησάμενοι, ὑπολαβεῖν οἷοί τ᾽ ἐσμὲν μισθῷ μείζονι τοὺς ξένους αὐτῶν ναυβάτας. ὠνητὴ γὰρ Ἀθηναίων ἡ δύναμις μᾶλλον ἢ οἰκεία. ἡ δὲ ἡμετέρα ἧσσον ἂν τοῦτο πάθοι, τοῖς σώμασι τὸ πλέον ἰσχύουσα ἢ τοῖς χρήμασι. [5] μιᾷ τε νίκῃ ναυμαχίας κατὰ τὸ εἰκὸς ἁλίσκονται· εἰ δ᾽ ἀντίσχοιεν, μελετήσομεν καὶ ἡμεῖς ἐν πλέονι χρόνῳ τὰ ναυτικά. καὶ ὅταν τὴν ἐπιστήμην ἐς τὸ ἴσον καταστήσωμεν, τῇ γε εὐψυχίᾳ δήπου περιεσόμεθα.

Chap. CXXI. 1. κατακτησομεθα, et marg. al. m. καταθησομεθα. — 2. κ. π. δε ηκος (ἡμας om.) επικρατησαι D. — 3. ναυτικον δε ᾡ D. - ἑκαστης ουσιας I. - εξαρτυσωμεθα C. - και εν Ολυμπιᾳ D. — 4. ὑπολ. οἱοι τε (εσμεν s. l. al. m.) H; ὑπολαβειν οἱον (οἱοι, marg. al. m.) τε εσμεν I; ὑπολ. οἱοι τε εσ. F, G. - αυτων ναυατας (et marg. al. m. ναυβατας) I. - ωνητη γαρ ἡ Αθ. δ. D, E; ων. γαρ

privabitur hac tranquillitatis *otiique* jucunditate, propter quam otio ac desidiæ indulgens ab armis abhorret. Qui etiam felici rerum successu in bellis insolescit, is se audacia infida efferri non animadvertit. Multa enim male consulta, quum hostes inconsultiores nacta sunt, felicem exitum habuerunt : et longe plura, quæ recte consulta videbantur, contra turpiter ceciderunt. Nemo enim qualem se præbuit fiducia in excogitando, talem se præstat ardore in agendo; sed cum securitate quidem deliberamus, at in agendo, cum metu deficimus.

Cap. 121. » Nos vero, qui et injuriam passi sumus, et multa crimina habemus, quæ *Atheniensibus* objiciamus, nunc bellum excitamus : et postquam Athenienses ulti fuerimus, hoc opportune deponemus. [2] Multis autem de causis verisimile est, nos fore victores : primum quidem, quia et numero, et rerum bellicarum peritia præstamus : deinde vero, quia pariter omnes ad imperata faciendum imus. [3] Classem autem, qua *illi multum* pollent, instruemus cum ex privatis facultatibus, quas singuli pro rata parte conferent, tum etiam ex Delphicis et Olympicis pecuniis. [4] Nam pecuniam mutuati, peregrinos illorum nautas majori mercede *proposita* subducere possumus. Empta enim magis quam domestica Atheniensium potentia : sed nostræ hoc minus accidit, siquidem plus corporibus, quam pecuniis pollet. [5] Vel unico navali prælio, ut verisimile est, capientur. Sed si *nobis* resistant, nos etiam interposito majori temporis spatio res nauticas meditabimur; quum autem parem *illis* scientiam fuerimus assequuti, animi certe fortitu-

Αθηναιοις ἡ δυναμις F. - τοις σωμασι (το om.) πλεον D, I. — 5. ει δε αντισχοιεν G. - εν πλειονι χρονῳ F. - εις το ισον H; εις το ησσον H. - τῃ δε ευψυχιᾳ

dine superiores erimus. [6] Nam bonum, quod nos natura insitum habemus, hoc illi disciplina nunquam adipiscentur. Id vero, in quo illi propter scientiam præstant, meditatione nobis est superandum. [7] Pecunias etiam conferemus, ut *satis* habeamus ad ipsas *res nauticas parandas, et classem instruendam.* Alioqui facinus indignum fuerit, si illorum quidem socii, ut servitutem ipsis serviant, pecunias conferre non abnuant: nos vero, ut hostes ulciscamur, et nos ipsi simul servemur, nullas pecunias consumere velimus, et ne his *pecuniis* ab illis privati, his ipsis male mulctemur.

Cap. 122. » Adsunt nobis præterea aliæ quoque belli gerendi viæ: et sociorum defectio, quæ est præcipua ratio, quæ illorum proventus subtrahere potest, in quibus sita est ipsorum potentia; et ædificatio munitionum, quæ illorum agrum oppugnent; et multa alia, quæ nullus jam prospicere posset. Bellum enim non graditur, ut jubent oratores: sed ipsum per se, in singulis occasionibus oblatis, *ex tempore* multa comminiscitur. [2] In quos is quidem, qui in eo bene moratus se gerit, constantior *ac tutior* existit: is vero, qui in eo irascitur, non leviter offendit. [3] Cogitemus autem, si singulis quidem nostrum cum paribus adversariis de agri finibus esset controversia, hoc ferendum esse: jam vero Athenienses et adversus nos universos satis virium habent, et adversus singulas civitates, vires longe majores habent. Quare nisi et frequentes, et per nationes, et per singulas civitates uno consensu ipsos propulsemus; nos divisos sine labore in suam potestatem redigent. Et victoriam, licet hoc alicui sit futurum auditu molestum,

D; τῃ γε ευτυχιᾳ C, E. - ἡμεις εχομεν φυσει C, F, G, H, I. - — 6. ὁ δε εκεινοι

6 ὃ γὰρ ἡμεῖς φύσει ἔχομεν ἀγαθὸν, ἐκείνοις οὐκ ἂν γένοιτο διδαχῇ. ὃ δ᾽ ἐκεῖνοι ἐπιστήμῃ προὔχουσι, καθαιρετέον ἡμῖν ἐστι μελέτῃ. 7 χρήματα δ᾽ ὥστ᾽ ἔχειν ἐς αὐτὰ, οἴσομεν. ἢ δεινὸν ἂν εἴη, εἰ οἱ μὲν ἐκείνων ξύμμαχοι ἐπὶ δουλείᾳ τῇ αὐτῶν φέροντες οὐκ ἀπεροῦσιν, ἡμεῖς δ᾽ ἐπὶ τῷ τιμωρούμενοι τοὺς ἐχθροὺς καὶ αὐτοὶ ἅμα σώζεσθαι, οὐκ ἄρα δαπανήσομεν, καὶ ἐπὶ τῷ μὴ ὑπ᾽ ἐκείνων αὐτὰ ἀφαιρεθέντες, αὐτοῖς τούτοις κακῶς πάσχειν.

Κεφ. ρκβ΄. » Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλαι ὁδοὶ τοῦ πολέμου ἡμῖν, ξυμμάχων τε ἀπόστασις, μάλιστα παραίρεσις οὖσα τῶν προσόδων, αἷς ἰσχύουσι, καὶ ἐπιτειχισμὸς τῇ χώρᾳ, ἄλλά τε ὅσα οὐκ ἄν τις νῦν προΐδοι. ἥκιστα γὰρ πόλεμος ἐπὶ ῥητοῖς χωρεῖ, αὐτὸς δὲ ἀφ᾽ αὑτοῦ τὰ πολλὰ τεχνᾶται πρὸς τὸ παρατυγχάνον. 2 ἐν ᾧ ὁ μὲν εὐοργήτως αὐτῷ προσομιλήσας, βεβαιότερος· ὁ δὲ ὀργισθεὶς, περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλάσσω πταίει. 3 ἐνθυμώμεθα δὲ καὶ ὅτι εἰ μὲν ἡμῶν ἦσαν ἑκάστοις πρὸς ἀντιπάλους περὶ γῆς ὅρων διαφοραὶ, οἰστὸν ἂν ἦν· νῦν δὲ πρὸς ξύμπαντάς τε ἡμᾶς Ἀθηναῖοι ἱκανοὶ, καὶ κατὰ πόλιν ἔτι δυνατώτεροι. ὥστε, εἰ μὴ καὶ ἀθρόοι, καὶ κατὰ ἔθνη, καὶ ἕκαστον ἄστυ, μιᾷ γνώμῃ ἀμυνούμεθα αὐτοὺς, δίχα γε ὄντας ἡμᾶς ἀπόνως χειρώσονται· καὶ τὴν ἧσσαν, εἰ καὶ δεινόν τῳ

D, E. — 7. ὡστε εχειν E. - τῃ (αυτου, et ensuite par correction αυτων φ. C. - ουκ απει (ε s. ε) ρουσιν C.

Chap. CXXII. 1. παραινεσις ουσα C, H. - και επιτειχισμοι τῃ χωρᾳ I. — 2. ὁ δ᾽ οργισθεις E. — 3. ενθυμωμεθα μεν ὁτι E. - ει μεν ησαν ἡμων ἑκαστοις C, H, I; ει μεν (ησαν s. l.) ἡ. ἑκ. G. - ὡστε ει μη (και om.) αθροοι E. - και κατα τα εθνη C. - (και om.) ἑκαστον αστυ C. - και την ησσαν l'un des deux σ, s. l. - 156

ἀκοῦσαι, ἴστω οὐκ ἄλλο τι φέρουσαν ἢ ἄντικρυς δουλείαν· 4 ὃ καὶ λόγῳ ἐνδοιασθῆναι αἰσχρὸν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ πόλεις τοσάσδε ὑπὸ μιᾶς κακοπαθεῖν. 5 ἐν ᾧ ἢ δικαίως δοκοῖμεν ἂν πάσχειν, ἢ διὰ δειλίαν ἀνέχεσθαι, καὶ τῶν πατέρων χείρους φαίνεσθαι, οἳ τὴν Ἑλλάδα ἠλευθέρωσαν· ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἡμῖν αὐτοῖς βεϐαιοῦμεν αὐτὸ, τύραννον δὲ ἐῶμεν ἐγκαθεστάναι πόλιν, τοὺς δ' ἐν μιᾷ μονάρχους ἀξιοῦμεν καταλύειν. 6 καὶ οὐκ ἴσμεν ὅπως τάδε τριῶν τῶν μεγίστων ξυμφορῶν οὐκ ἀπήλλακται, ἀξυνεσίας, ἢ μαλακίας, ἢ ἀμελείας. 7 οὐ γὰρ δὴ πεφευγότες ταῦτα, ἐπὶ τὴν πλείστους δὴ βλάψασαν καταφρόνησιν κεχωρήκατε· ἣ, ἐκ τοῦ πολλοὺς σφάλλειν, τὸ ἐναντίον ὄνομα ἀφροσύνη μετωνόμασται.

Κεφ. ρκγʹ. » Τὰ μὲν οὖν προγεγενημένα τί δεῖ μακρότερον, ἢ ἐς ὅσον τοῖς νῦν ξυμφέρει, αἰτιᾶσθαι; περὶ δὲ τῶν ἔπειτα μελλόντων τοῖς παροῦσι βοηθοῦντας χρὴ ἐπιταλαιπωρεῖν, (πάτριον γὰρ ἡμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι.) καὶ μὴ μεταϐάλλειν τὸ ἔθος, εἰ ἄρα πλούτῳ τε νῦν καὶ ἐξουσίᾳ ὀλίγον προφέρετε. 2 οὐ γὰρ δίκαιον, ἃ τῇ ἀπορίᾳ ἐκτήθη, τῇ περιουσίᾳ ἀπολέσθαι· ἀλλὰ θαρσοῦντας ἰέναι κατὰ πολλὰ ἐς τὸν πόλεμον, τοῦ τε θεοῦ χρήσαντος, καὶ αὐτοῦ ὑποσχομένου ξυλλήψεσθαι, καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἁπάσης ξυναγωνιουμένης, τὰ μὲν φόϐῳ, τὰ δὲ, ὠφελείᾳ. 3 σπονδάς τε οὐ λύσετε πρότεροι (ἅς γε

(ω s. ε) ȣκ G. — 5. εγκαθεσαναι πολει C; εγκαθισαναι πολιν E. — 6. και (ȣκ om.) ισμεν E. - ξυμφορων (ȣκ om. et restitué s. l.) απ. C. E, et G omettent ȣκ sans correction. - απηλαχται E. — 7. σφαλειν G.

is tamen sciat nihil aliud, quam servitutem manifeste *nobis* allaturam: [4] Quod vel dubia oratione commemorare turpe est Peloponneso, et tot urbes ab una vexari. [5] Qua in re aut merito pati, aut propter ignaviam *hæc* perferre, et a majoribus, qui Græciam liberaverunt, degenerare videbimur. Nos vero ne nobis quidem ipsis hoc, *libertatem istam*, stabilimus, sed civitatem quidem in tota Græcia tyrannum fieri sinimus; tyrannos vero, qui sunt in una civitate, de medio tollere volumus; [6] nec intelligimus hæc tribus maximis vitiis non carere, imprudentia, et ignavia, et negligentia. [7] Nec enim ab istis *vitiis* alieni, accessistis ad contemptionem, quæ plurimos jam læsit: quæ quia multos læsit, contrario nomine tenuitas, *facultatum inopia* est appellata.

Cap. 123. » Sed quid opus est de præteritis conqueri diutius, quam quatenus rebus præsentibus expedit? At futurorum causa, rebus præsentibus, opem ferre, et labores præterea subire oportet; (nobis enim patrium est, virtutes, *opumque commoda*, laboribus parare), nec mores mutare, licet divitiis ac potentia nunc aliquantum sitis auctiores. [2] Nam non est æquum, res paupertate partas, divitiis perdi. Sed *oportet nos* confidenter ad *hoc* bellum ire, cum multis aliis de causis, tum propter Dei oraculum, et auxilium quod se nobis laturum promisit, tum etiam quia tota reliqua Græcia, partim metu, partim utilitate nos adjuvabit. [3] Nec fœdera priores rumpetis: (quæ vel ipse Deus, qui bellum

Chap. CXXIII. 2. π. γαρ ὑμιν C. - πλουτῳ τε (νυν η om.) και D. - ολιγων προφερετε H; ολιγῳ πρ. I. — 3. τῃ αποριᾳ εκτησθη B; εκτησθη et marg. *al. m.* εκτηθη I. - τῃ απουσιᾳ απολεσαι G; τῃ απουσιᾳ απολεσθαι H. - αλλα θαρσουντες I. - εις τον πολεμον B. - αλλης Ἑλλαδος πασης C, F, G, H, I. - ξυναγωνιζομενης.

fieri jubet, violata censet) sed potius fœderibus ruptis opem feretis. [4] Non enim qui vim illatam propulsant, sed qui priores aliis vim inferunt, fœdera rumpunt.

Cap. 124. » Quamobrem cum omnibus de causis bellum vobis honeste suscipere liceat, et nos communiter hæc suadeamus, si modo certissimum *est*, hæc et rebus publicis et privatis conducere; cum Potidæatis, qui sunt Dorienses, et qui ab Ionibus obsidentur, (quod olim contra fiebat) opem ferre, tum etiam *pristinam* aliorum libertatem recuperare ne cunctemini: [2] quia res nostræ nullam exspectationem amplius patiuntur, qua alios quidem jam injuriis affici, alios vero (si cognitum fuerit, nos concilium quidem habuisse, sed tamen injurias illatas propulsare ausos non esse) non multo post idem pati sinamus. Sed existimantes, viri socii, vos ad *hanc belli suscipiendi* necessitatem devenisse, simul etiam hæc, quæ a nobis dicuntur, optima esse, bellum jam decernite, non metuentes præsentem asperitatem; sed pacis, quæ diuturnior ex eo est sequutura, cupiditate flagrantes: (nam bello quidem pax magis confirmatur; at propter pacis cupiditatem bellum gerere nolle, non pariter periculo caret) existimantes etiam civitatem, quæ in Græcia se tyrannum constituit, æqualiter in omnes esse constitutam, ita ut aliis quidem jam imperet, aliis vero imperare cogitet, *eam* armis illatis in ditionem ac potestatem nostram redigamus; [3] et tum nos ipsi sine

C. — 4. σπονδας δε C; σπ. τε D, I. – ου λυσεται D, I. – ἁς τε και ὁ θ. E. – νομιζειν παραβεβασθαι C. – ηδικημενας δε D, I. — 5. αμεινομενοι G.

Chap. CXXIV. 1. ὑπαρχον ὑμιν G; ὑπαρχων (ο S. ω) ὑμιν I. – και ἡμων ταδε κοινη C, F, G, H. – ουσι Δωριευσιν H. – Ποτιδαιαταις δε C. — 2. αμ. δε ατολμωντες B, E. – ες αναγκην F; D donne ου τολμωντες, et de ce mot jusqu'à εκ πολεμου, lacune causée par un ὁμοιοτελευτον, et suppléé en marge. – (ες

και

καὶ ὁ θεὸς, κελεύων πολεμεῖν, νομίζει παραβεβάσθαι) ἠδικημέναις δὲ μᾶλλον βοηθήσετε. [4] λύουσι γὰρ οὐχ οἱ ἀμυνόμενοι, ἀλλ' οἱ πρότεροι ἐπιόντες.

Κεφ. ρκδ'. »Ὥστε πανταχόθεν καλῶς ὑπάρχον ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ ἡμῶν κοινῇ τάδε παραινούντων, εἴπερ βεβαιότατον τὸ ταῦτα ξυμφέροντα καὶ πόλεσι καὶ ἰδιώταις εἶναι, μὴ μέλλετε Ποτιδαιάταις τε ποιεῖσθαι τιμωρίαν, οὖσι Δωριεῦσι, καὶ ὑπὸ Ἰώνων πολιορκουμένοις, (οὗ πρότερον ἦν τοὐναντίον) καὶ τῶν ἄλλων μετελθεῖν τὴν ἐλευθερίαν. [2] ὡς οὐκέτι ἐνδέχεται περιμένοντας, τοὺς μὲν, ἤδη βλάπτεσθαι, τοὺς δ', εἰ γνωσθησόμεθα ξυνελθόντες μὲν, ἀμύνεσθαι δὲ οὐ τολμῶντες, μὴ πολὺ ὕστερον τὸ αὐτὸ πάσχειν· ἀλλὰ νομίσαντες ἐπ' ἀνάγκην ἀφῖχθαι, ὦ ἄνδρες ξύμμαχοι, καὶ ἅμα τάδε ἄριστα λέγεσθαι, ψηφίσασθε δὴ τὸν πόλεμον· μὴ φοβηθέντες τὸ αὐτίκα δεινὸν, τῆς δ' ἀπ' αὐτοῦ διὰ πλείονος εἰρήνης ἐπιθυμήσαντες· (ἐκ πολέμου μὲν γὰρ εἰρήνη μᾶλλον βεβαιοῦται· ἀφ' ἡσυχίας δὲ μὴ πολεμῆσαι, οὐχ ὁμοίως ἀκίνδυνον) καὶ τὴν καθεστηκυῖαν ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλιν τύραννον ἡγησάμενοι ἐπὶ πᾶσιν ὁμοίως καθεστάναι, ὥστε τῶν μὲν ἤδη ἄρχειν, τῶν δὲ, διανοεῖσθαι, παραστησώμεθα ἐπελθόντες. [3] καὶ αὐτοί τε ἀκινδύνως τολοιπόν οἰκῶμεν, καὶ τοὺς

αναγκην s. l. al. m.) αφιχθαι G; ες αν. (αφιχθαι d'abord, ensuite αφιχθαι par correction) C; (εις αν. s. l. al. m.) αφιχθαι H; ες αν. αφ. L. - ψηφ. (δη om.) τον πολεμον B, C, F, G, I; ψηφισασθαι (δη om.) τον π. H. - βεβαιουται μαλλον E. - ἡγησ. ὁμοιως επι πασι κ. E. — 3. και αυτοι (τε om.) ακινδυνως C, H. - τοιαυτα (μεν s. l. al. m.) C; τοιαυτα (μεν om.) F, G, H. Ici aucun manuscrit ne donne ταυτα Voy. 1, 85, 5.

νῦν δεδουλωμένους Ἕλληνας ἐλευθερώσωμεν.» Τοιαῦτα μὲν οἱ Κορίνθιοι εἶπον.

Κεφ. ρκε'. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ ἀφ' ἁπάντων ἤκουσαν γνώμην, ψῆφον ἐπήγαγον τοῖς ξυμμάχοις ἅπασιν, ὅσοι παρῆσαν ἑξῆς, καὶ μείζονι καὶ ἐλάσσονι πόλει· καὶ τὸ πλῆθος ἐψηφίσαντο πολεμεῖν. δεδογμένον δὲ αὐτοῖς, εὐθὺς μὲν ἀδύνατα ἦν ἐπιχειρεῖν ἀπαρασκεύοις οὖσιν, ἐκπορίζεσθαι δὲ ἐδόκει ἑκάστοις ἃ πρόσφορα ἦν, καὶ μὴ εἶναι μέλλησιν. [2] ὅμως δὲ καθισταμένοις ὧν ἔδει, ἐνιαυτὸς μὲν οὐ διετρίβη, ἔλασσον δὲ, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ τὸν πόλεμον ἄρασθαι φανερῶς.

Κεφ. ρκϛ'. Ἐν τούτῳ δὲ ἐπρεσβεύοντο τῷ χρόνῳ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἐγκλήματα ποιούμενοι, ὅπως σφίσιν ὅτι μεγίστη πρόφασις εἴη τοῦ πολεμεῖν, ἢν μή τι ἐσακούωσι. καὶ πρῶτον μὲν πρέσβεις πέμψαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκέλευον τοὺς Ἀθηναίους τὸ ἄγος ἐλαύνειν τῆς θεοῦ. τὸ δὲ ἄγος ἦν τοιόνδε. [2] Κύλων ἦν Ἀθηναῖος, ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης, τῶν πάλαι εὐγενής τε καὶ δυνατός. [3] ἐγεγαμήκει δὲ θυγατέρα Θεαγένους, Μεγαρέως ἀνδρὸς, ὃς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐτυράννει Μεγάρων. [4] χρωμένῳ δὲ τῷ Κύλωνι ἐν Δελφοῖς ἀνεῖλεν ὁ θεὸς, ἐν τῇ τοῦ Διὸς τῇ μεγίστῃ ἑορτῇ καταλαβεῖν τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν. ὁ δὲ, παρά τε τοῦ Θεαγένους δύναμιν λαβὼν καὶ τοὺς φίλους ἀναπείσας,

Chap. CXXV. 1. το πλ. εψηφισατο I. - αδυνατα (ην om.) E. - εδοκει (ἑκαστοις s. l. al. m.) ἁ προσφορα G. - μελησιν D, E. — 2. ου διετριβει (η s. ει ead. m.) D.

Chap. CXXVI. 1. (ὅπως om.) σφισιν F. - πρεσυεις πεμψαντες E. - εκβαλειν της θεου C; ελαυνειν του θεου E. — 2. Κυλων ην Ολυμπιονικης, ανηρ Αθηναιος C,

periculis in posterum vivamus, tum etiam Græcos, in servitutem nunc redactos, in libertatem vindicemus. » Corinthii quidem hæc dixerunt.

CAP. 125. Lacedæmonii vero, auditis omnium sententiis, omnibus sociis, qui aderant ordine, majori pariter, et minori civitati, suffragii ferendi potestatem fecerunt. Et major illorum pars bellum gerendum esse decrevit. Quamvis autem illi hoc apud se constituissent, statim tamen bellum suscipere non potuerunt, quod essent imparati : sed singuli res, quæ forent utiles, parandas, nec ullam moram interponendam censuerunt. 2 Veruntamen in hoc rerum necessariarum apparatu non integer annus est consumtus : sed minus, antequam in Atticam irrumperent, et bellum aperte susciperent.

CAP. 126. Interea vero Legatos ad Athenienses miserunt, ut de illorum injuriis conquererentur, ut quam maximam et speciosissimam belli gerendi causam haberent, si illi nulla in re sibi morem gerere voluissent. Ac primum quidem Lacedæmonii, Legatis ad Athenienses missis, imperarunt, ut Deæ piaculum *urbe* pellerent. Piaculum vero hujusmodi fuit. 2 Cylon *quidam* Atheniensis fuit, vir qui in ludis Olympiacis vicerat, inter veteres et generis nobilitate florens, et opibus potens. 3 Uxorem autem duxerat filiam Theagenis, viri Megarensis, qui tunc Megaris tyrannus erat. 4 Cum autem Cylon Delphis oraculum consuluisset, Deus *ipsi* respondit, ut celeberrimo Jovis die festo Athenarum arcem occuparet. Ille vero, acceptis a Theagene copiis, et amicis persuasis, ubi advenerunt Olympia quæ in

, G, H, I. — 3. ετυραννει Μεγαρεων I. — 4. εν (τη om.) τȣ Διος C, D, E, F. — κατ. των Αθηναιων ακρ. C, G, H. — παρα (τε om.) τȣ Θεαγενȣς I. — επειδη

Peloponneso celebrantur, urbis arcem occupavit, ut tyrannidem sibi pararet : tum quia putabat, *hunc* esse maximum illum Jovis diem festum; tum etiam quia ad se, qui in ludis Olympiacis victor fuisset, nonnihil pertinere *ducebat.* [5] Sed utrum in Attica, an uspiam alibi hic maximus dies festus *a Deo* dictus fuisset, nec ipse tunc animadvertit, neque oraculum declaravit. Nam apud Athenienses quoque sunt Diasia, quæ maximus Jovis Milichii dies festus vocantur, *et* extra urbem *celebrantur.* In quo ex omni hominum genere, ætate, et conditione multi immolant non veras, sed ex farinæ subactæ massa victimas, ad verarum similitudinem factas, quibus indigenæ uti solebant. [6] Sed cum *oraculi vim* se recte intelligere existimaret, opus est aggressus. Quod postquam Athenienses acceperunt, universi ex agris concurrentes opem *Reipublicæ* contra istos tulerunt, castrisque positis obsidere cœperunt. Sed cum tempus protraheretur, Athenienses attriti diuturna obsidione, magna ex parte discesserunt, *arcis* custodia rerumque summa novem Archontibus commissa, ut *res illas*, prout optimum fore judicarent, arbitratu suo administrarent. [7] Tunc autem novem Archontes magnam rerum ad Rempublicam pertinentium partem administrabant. At qui cum Cylone obsidebantur, male se habebant, quia cibi et aquæ inopia premebantur. [8] Sed Cylon quidem, ejusque frater aufugerunt. Cæteri vero, cum premerentur, quinetiam cum nonnulli fame *jam* necarentur, ad aram, quæ est in arce, suplices sederunt. 9 Sed illi quibus *arcis* custodia ab Atheniensibus commissa fuerat, cum ipsos in templo morientes viderent,

επηλθον G, H. — 5. κατενοησεν H. — εστι γαρ (και om.) Αθην. Διασια E. —

ἐπειδὴ ἐπῆλθεν Ὀλύμπια τὰ ἐν Πελοποννήσῳ, κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν ὡς ἐπὶ τυραννίδι· νομίσας ἑορτήν τε τοῦ Διὸς μεγίστην εἶναι, καὶ ἑαυτῷ τι προσήκειν, Ὀλύμπια νενικηκότι. 5 εἰ δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἢ ἄλλοθί που ἡ μεγίστη ἑορτὴ εἴρητο, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι κατενόησε, τό, τε μαντεῖον οὐκ ἐδήλου. ἔστι γὰρ καὶ Ἀθηναίοις Διάσια, ἃ καλεῖται Διὸς ἑορτὴ Μειλιχίου μεγίστη, ἔξω τῆς πόλεως· ἐν ᾗ πανδημεὶ θύουσι πολλοὶ, οὐχ ἱερεῖα, ἀλλὰ θύματα ἐπιχώρια. 6 δοκῶν δὲ ὀρθῶς γιγνώσκειν, ἐπεχείρησε τῷ ἔργῳ. οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι, αἰσθόμενοι, ἐβοήθησάν τε πανδημεὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐπ᾽ αὐτοὺς, καὶ προσκαθεζόμενοι ἐπολιόρκουν. χρόνου δὲ ἐπιγιγνομένου, οἱ Ἀθηναῖοι τρυχόμενοι τῇ προσεδρείᾳ, ἀπῆλθον οἱ πολλοὶ, ἐπιτρέψαντες τοῖς ἐννέα Ἄρχουσι τήν φυλακήν τε καὶ τὸ πᾶν αὐτοκράτορσι διαθεῖναι, ᾗ ἂν ἄριστα διαγιγνώσκωσι. 7 τότε δὲ τὰ πολλὰ τῶν πολιτικῶν οἱ ἐννέα Ἄρχοντες ἔπρασσον. οἱ δὲ μετὰ τοῦ Κύλωνος πολιορκούμενοι, φλαύρως εἶχον, σίτου τε καὶ ὕδατος ἀπορίᾳ. 8 ὁ μὲν οὖν Κύλων καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐκδιδράσκουσιν· οἱ δ᾽ ἄλλοι, ὡς ἐπιέζοντο, καί τινες καὶ ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, καθίζουσιν ἐπὶ τὸν βωμὸν ἱκέται τὸν ἐν τῇ ἀκροπόλει. 9 ἀναστήσαντες δὲ αὐτοὺς οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακὴν, ὡς ἑώρων ἀποθνήσκοντας ἐν τῷ ἱερῷ,

6. ορθως γινωσκειν C. – οἱ δε Αθηναιοι C. – χρονου δ᾽ επιγεν. C; χρ. δε εγγιγνομενου E; χρ. δ᾽ επιγιγν. I. – προσεδρια C. – φυλακην (τε om.) E, F, G, H, I. – αυτοκρατορι, et marg. αυτοκρατορσι I. – διαγιγνωσκουσι E; διαγινωσκωσι C, F, G. — 7. οἱ δε μετα του χειμωνος πολιορκουμενοι I. — 8. αδελφος (αυτου om.) E. – απεθν. απο του λιμου E. — 9. αναστησαντες (δε s. l. al. m.) G. – αν. (δε om.)

ἐφ᾽ ᾧ μηδὲν κακὸν ποιήσουσιν, ἀπαγαγόντες, ἀπέκτειναν. καθεζομένους δέ τινας καὶ ἐπὶ τῶν σεμνῶν θεῶν ἐν τοῖς βωμοῖς, ἐν τῇ παρόδῳ διεχρήσαντο. [10] καὶ ἀπὸ τούτου ἐναγεῖς καὶ ἀλιτήριοι τῆς θεοῦ ἐκεῖνοί τε ἐκαλοῦντο, καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ᾽ ἐκείνων. ἤλασαν μὲν οὖν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐναγεῖς τούτους· ἤλασε δὲ καὶ Κλεομένης ὁ Λακεδαιμόνιος, ὕστερον μετὰ Ἀθηναίων στασιαζόντων· τούς τε ζῶντας ἐλαύνοντες, καὶ τῶν τεθνεώτων τὰ ὀστᾶ ἀνελόντες, ἐξέβαλον. κατῆλθον μέντοι ὕστερον, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἔτι ἐστὶν ἐν τῇ πόλει.

Κεφ. ρκζʹ. Τοῦτο δὴ τὸ ἄγος οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐλαύνειν ἐκέλευον δῆθεν τοῖς θεοῖς πρῶτον τιμωροῦντες, εἰδότες δὲ Περικλέα τὸν Ξανθίππου προσεχόμενον αὐτῷ κατὰ τὴν μητέρα, καὶ νομίζοντες, ἐκπεσόντος αὐτοῦ, ῥᾷον σφίσι προχωρήσειν τὰ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. [2] οὐ μέντοι τοσοῦτόν γ᾽ ἤλπιζον παθεῖν ἂν αὐτὸν τοῦτο, ὅσον διαβολὴν οἴσειν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐκείνου ξυμφορὰν τὸ μέρος ἔσται ὁ πόλεμος. [3] ὢν γὰρ δυνατώτατος τῶν καθ᾽ ἑαυτὸν, καὶ ἄγων τὴν πολιτείαν, ἠναντιοῦτο πάντα τοῖς Λακεδαιμονίοις· καὶ οὐκ εἴα ὑπείκειν, ἀλλ᾽ ἐς τὸν πόλεμον ὥρμα τοὺς Ἀθηναίους.

Κεφ. ρκηʹ. Ἀντεκέλευον δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Λακεδαιμονίους τὸ ἀπὸ Ταινάρου ἄγος ἐλαύνειν. οἱ γὰρ

αυτους H. - επι (τε *s. l.*) τραμμενοι B; επιτρεψαμενοι D. - μ. κακον ποιησωσιν E. - εν τῃ παροδῳ απεχρησαντο E. — 10. εναγεις τε και C. - αλιτ. (του, ης *s. l. al. m.*) θεου H. - (και om.) Κλεομενης B. - ανελοντες εξεβολλον H, I. - γ. αυτων (ετι om.) C, F, I; γ. α. εστιν ετι G, H.

Chap. CXXVII. 1. εκελ. ελαυνειν C, E, F, I. - ειδοτες τε και π. F; ειδοντες

surgere jusserunt, polliciti fore, ut nullo maleficio ipsos afficerent; et tamen *illinc* abductos interfecerunt. Nonnullos etiam, qui ad *Eumenidum*, venerandarum Dearum, aras sedebant, obiter interemerunt. [10] Atque hac de causa scelerati et impii, quod scelus ac piaculum in Deam admissent, tam illi quam omnes ab illis oriundi sunt appellati. Athenienses igitur hos, qui huic piaculo erant obnoxii, in exsilium pepulerunt. Cleomenes etiam Lacedæmonius postea cum Atheniensibus seditione laborantibus expulit. *Hi enim* et vivos expulerunt, et defunctorum ossa collecta abjecerunt. Postea tamen redierunt, eorumque genus est adhuc in civitate.

Cap. 127. Hoc igitur piaculum Lacedæmonii exterminari jusserunt, Diis, scilicet, primum *religionis specie* opem ferentes : at *revera* tum quia sciebant, Periclem Xanthippi *filium* huic piaculo propter maternum genus affinem esse, tum etiam quia credebant illo expulso, ea, quæ ab Atheniensibus fieri volebant, sibi facilius successura. [2] Non tamen tam sperabant, hoc illi eventurum, quam hoc ipsum invidiam apud populum illi conflaturum, nempè quod ob illius calamitatem aliqua ex parte bellum esset futurum. [3] Nam cum potentissimus esset omnium suæ ætatis hominum, cumque Rempublicam administraret, omnibus in rebus adversabatur Lacedæmoniis; nec sinebat Athenienses *illis* cedere, sed ad bellum *eos* incitabat.

Cap. 128. Athenienses vero et ipsi vicissim Lacedæmoniis imperarunt, ut illos, qui piaculo ad Tænarum

(δε om.) Περικ. I. - προσερχομενον. Le ς rayé, al. m. C. - σφισι προχωρειν B, C, D, E, F, G, H, I. — 2. (γ' om.) ηλπιζον B, C, D, E, F, G, H, I. — 3. καθ' ἑαυτου. ν s. o. H.

Chap. CXXVIII, 1. (το om.) απο τυ Ταιναρυ D. - (τυς om.) ἱκετας E,

admisso tenebantur, ex urbe pellerent. Lacedæmonii enim cum olim Helotas supplices ex Neptuni templo a Tænaro excitassent, eos abductos interfecerunt. [2] Quamobrem etiam *Lacedæmonii* magnum illum terræ motum Spartæ sibi ipsis accidisse putant. Illos præterea piaculum Palladis Chalciœcæ tollere jusserunt. Id vero hujusmodi fuit. [3] Postquam Pausanias Lacedæmonius a Spartanis primum revocatus ab imperio, quod in Hellesponto habebat, causaque apud illos dicta, ab ipsis est absolutus, et innocens habitus, publice quidem ad nullam expeditionem postea amplius est emissus; sed ipse, privatim sumta triremi Hermionide, sine Lacedæmoniis abiit in Hellespontum, verbis quidem, *et ut ipse jactabat*, ad Græcum bellum: re vero ipsa, quia *susceptum* negotium cum Rege transigere volebat: quemadmodum et initio *rem* aggressus fuerat, Græciæ principatum affectans. [4] Beneficium vero hoc modo primum sibi quasi deposuerat apud regem, totiusque rei fecerat initium. [5] Cum enim post suum e Cypro reditum, priore adventu Byzantium occupasset, (Medi autem, et quidam Regis necessarii, et cognati qui in eo capti fuerant, id tenebant:) tunc hos, quos ceperat, clam cæteris sociis ad Regem remisit. Sed rumore, *quem de illis sparserat*, ex ipsius manibus aufugerant. [6] In his autem peragendis usus est opera et auxilio Gongyli Eretriensis, cujus fidei et Byzantium et captivos commiserat. Misit etiam Gongylum cum epistola, quam ad ipsum *Regem* ferebat. Hæc autem in ea continebantur, ut postea compertum est.

F, G, H, I. - επαγαγοντες D. — 2. γ. εν τη Σπαρτη E. - χαλκ. αϛγος. Le premier γ rayé. C. — 3. τρ. λαϐων Ἑρμηονιδα I. - αφικν. εις G. - τω δε εργων D. - πραγ. (βυλομενος om.) πρασσειν C, D, F, G; τῳ δε εργῳ βυλομενος τα προς β. πραγ.

Λακεδαιμόνιοι,

Λακεδαιμόνιοι, ἀναστήσαντες ποτὲ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἀπὸ Ταινάρου τῶν Εἱλώτων τοὺς ἱκέτας, ἀπαγαγόντες, διέφθειραν. [2] δι' ὃ δὴ καὶ σφίσιν αὐτοῖς νομίζουσι τὸν μέγαν σεισμὸν γενέσθαι ἐν Σπάρτῃ. ἐκέλευον δὲ καὶ τὸ τῆς Χαλκιοίκου ἄγος ἐλαύνειν αὐτούς· ἐγένετο δὲ τοιόνδε. [3] ἐπειδὴ Παυσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος τοπρῶτον μεταπεμφθεὶς ὑπὸ Σπαρτιατῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ κριθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἀπελύθη μὴ ἀδικεῖν, δημοσίᾳ μὲν οὐκέτι ἐξεπέμφθη, ἰδίᾳ δὲ αὐτὸς τριήρη λαβὼν Ἑρμιονίδα, ἄνευ Λακεδαιμονίων ἀφικνεῖται ἐς Ἑλλήσποντον· τῷ μὲν λόγῳ, ἐπὶ τὸν Ἑλληνικὸν πόλεμον, τῷ δὲ ἔργῳ, τὰ πρὸς βασιλέα πράγματα βουλόμενος πράσσειν. ὥσπερ καὶ τοπρῶτον ἐπεχείρησεν, ἐφιέμενος τῆν Ἑλληνικῆς ἀρχῆς. [4] εὐεργεσίαν δὲ ἀπὸ τοῦδε πρῶτον ἐς βασιλέα κατέθετο, καὶ τοῦ παντὸς πράγματος ἀρχὴν ἐποιήσατο. [5] Βυζάντιον γὰρ ἑλὼν τῇ προτέρᾳ παρουσίᾳ μετὰ τὴν ἐκ Κύπρου ἀναχώρησιν (εἶχον δὲ Μῆδοι αὐτὸ, καὶ βασιλέως προσήκοντές τινες καὶ ξυγγενεῖς, οἳ ἑάλωσαν ἐν αὐτῷ) τότε τούτους οὓς ἔλαβεν, ἀποπέμπει βασιλεῖ κρύφα τῶν ἄλλων ξυμμάχων· τῷ δὲ λόγῳ, ἀπέδρασαν αὐτόν. [6] ἔπρασσε δὲ ταῦτα μετὰ Γογγύλου τοῦ Ἐρετριέως, ᾧπερ ἐπέτρεψε τό τε Βυζάντιον καὶ τοὺς αἰχμαλώτους. ἔπεμψε δὲ καὶ ἐπιστολὴν τὸν Γόγγυλον φέροντα αὐτῷ. ἐνεγέγραπτο δὲ τάδε

πρασ. E. — 4. το π. ενεχειρησε H. – της Ἑλληνων αρχης F. – ευεργεσια δε I. – κατεθητο G. — 5. προσηκ (τινος, ες s. ος ead. m.) H. — 6. μετα Γοιγιλου D. – ᾧ (περ om.) επετρεψε C, F, H, I; G donne en marge ᾧ επετρεψε. – τον Γοιγυλον D, I. – αυτῷ φεροντα I. – τα δε (και om.) εν αυτῃ C, F, G, H. –

καὶ ἐν αὐτῇ, ὡς ὕστερον ἀνευρέθη. [7] » Παυσανίας ὁ ἡγεμὼν τῆς Σπάρτης τούσδε τέ σοι χαρίζεσθαι βουλόμενος, ἀποπέμπει δορὶ ἑλών· καὶ γνώμην ποιοῦμαι, εἰ καί σοι δοκεῖ, θυγατέρα τε τὴν σὴν γῆμαι, καί σοι Σπάρτην τε καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα ὑποχείριον ποιῆσαι. δυνατὸς δὲ δοκῶ εἶναι ταῦτα πρᾶξαι, μετὰ σοῦ βουλευόμενος. εἰ οὖν τι σὲ τούτων ἀρέσκει, πέμπε ἄνδρα πιστὸν ἐπὶ θάλασσαν, δι' οὗ τολοιπὸν τοὺς λόγους ποιησόμεθα.

Κεφ. ρκθ'. Τοσαῦτα μὲν ἡ γραφὴ ἐδήλου. Ξέρξης δὲ ἥσθη τε τῇ ἐπιστολῇ, καὶ ἀποστέλλει Ἀρτάβαζον τὸν Φαρνάκου ἐπὶ θάλασσαν, καὶ κελεύει αὐτὸν τήν τε Δασκυλῖτιν σατραπείαν παραλαβεῖν, Μεγαβάτην ἀπαλλάξαντα, ὃς πρότερον ἦρχε· καὶ παρὰ Παυσανίαν ἐς Βυζάντιον ἐπιστολὴν ἀντεπετίθει αὐτῷ, ὡς τάχιστα διαπέμψαι, καὶ τὴν σφραγῖδα ἀποδεῖξαι. καὶ ἤν τι αὐτῷ Παυσανίας παραγγέλλῃ περὶ τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, πράσσειν ὡς ἄριστα καὶ πιστότατα. ὁ δὲ ἀφικόμενος, τά τε ἄλλα ἐποίησεν ὥσπερ εἴρητο, καὶ τὴν ἐπιστολὴν διέπεμψεν. [2] ἀντεγέγραπτο δὲ τάδε. »Ὧδε λέγει βασιλεὺς Ξέρξης Παυσανίᾳ. καὶ τῶν ἀνδρῶν οὓς μοι πέραν θαλάσσης ἐκ Βυζαντίου διέσωσας, κείσεταί σοι εὐεργεσία ἐν τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ ἐσαεὶ ἀνάγραπτος, καὶ τοῖς λόγοις τοῖς ἀπὸ σοῦ ἀρέσκομαι. [3] καί σε μήτε νὺξ μήθ' ἡμέρα ἐπισχέτω, ὥστε ἀνεῖναι πράσσειν τὶ ὧν ἐμοὶ ὑπισχνῇ· μηδὲ

ὕστερον (αν om.) εὑρεθη F. — 7. βουλ. αποπεμπει (ω s. ει ead. m.) I. – θυγατερα (τε om.) την G. – (την om.) σην γημαι E. – ὑποχ ποιησεσθαι C; ὑποχ. ποιειν (ησαι s. ειν, al. m.) H. – δυνατος δη δοκω C; δυν. δε δοκει F. – (ειναι om.)

7 » Pausanias dux Spartæ, hos, quos armis cepit, tibi gratificari cupiens, remittit. Habeoque in animo (si tibi quoque placet) filiam tuam in matrimonium ducere; et Spartam, et cæteram Græciam sub tuam potestatem redigere. Existimo autem me posse hæc peragere, si tecum consilia communicem. Si quid igitur horum tibi placet, hominem fidum ad mare mittas face, per quem posthac colloquemur, *et rem transigemus.*

CAP. 129. Atque hæc sunt, quæ in illa epistola verbis disertissimis continebantur. Xerxes vero lætatus est hac epistola, et Artabazum Pharnaci filium ad mare misit, eumque jussit accipere provinciam Dascylitin, Megabate, qui *ei* ante præfuerat, dimisso; eique vicissim epistolam ad Pausaniam dedit, imperans, ut eam Byzantium quam celerrime mitteret, illique sigillum ostenderet: et, si quid Pausanias de suis negotiis mandaret, quam rectissime, quam fidelissime conficeret. Ille vero *eo* profectus, cum alia fecit, quemadmodum fuerat imperatum, tum etiam epistolam misit. [2] Hoc autem responsum in ea scriptum erat. » Rex Xerxes Pausaniæ sic respondet: cum ob viros, quos mihi trans mare incolumes Byzantio remisisti, beneficii gratia in domo nostra tibi perpetuo manebit reposita, scriptisque nunquam delendis mandata; tum etiam tua verba mihi placent. [3] Ac te neque nox neque dies remoretur, ita ut remisse agas quicquam eorum quæ mihi polliceris: neque auri, neque argenti impensis *hæc* impediantur,

ταυτα C, F. - *μετα συ βυλομενος* B. - *ει ϋν τι σοι τυτων* G.

Chap. CXXIX. 1. Ξερξη τε ησθη τη επ. D; Ξερξης τε ησθη τη επ. G. - Δασκυλειτην Σατραπιαν B, D, E; Δασχυλιτην Σατραπειαν C; Δασκυλειτιν Σατραπειαν G. - κελευει (αυτον s. l.) G. - και περι Παυσανιαν B. - (επιστολην om.) αντεπετιθει C. - και την σφραγιδα απ. E. — 2. παραγγελει C; παραγγελη G. - περι των ἑαυτων πρ. I. — 3. αντεγραπτο δε ταδε E. - (δι om.) εσωσας, C, E,

neque *ulla* copiarum multitudine, si quo sit veniendum; sed cum Artabazo viro probo *ac* fideli, quem ad te misi, meas tuasque res, prout e dignitate ac utilitate utriusque nostrum maxime esse judicaris, transige confidenter.

CAP. 130. Pausanias his literis acceptis, cum magnam auctoritatem jam ante apud Græcos haberet, *et ab illis valde honoraretur* propter imperium ad Platæas gestum, tunc animos longe magis efferre cœpit, nec amplius consuetis ac patriis institutis vivere potuit: sed cultu Medico ornatus prodiit Byzantio, ejusque per Thraciam euntis latera Medi et Ægyptii satellites armati stipabant. [2] Mensam quoque Persicam sibi apponi curabat: neque suas cogitationes amplius continere poterat; sed paucis levibusque rebus aperte ea prodebat quæ animo conceperat, ut pote majoris momenti postea peragenda. Præterea se *cunctis* aditu difficilem præbebat, et indole adeo aspera in omnes pariter utebatur, ut *ad eum* nullus posset accedere. Quamobrem etiam potissimum socii ad Atheniensium parte transiverunt, *seque illis adjunxerunt.*

CAP. 131. Lacedæmonii vero his auditis, propter hæc ipsa et primum eum revocarunt, et postquam iterum Hermionide navi vectus, ipsorum injussu, hujusmodi facinora facere videbatur. Et Byzantio ab Atheniensibus obsesso per vim pulsus, Spartam quidem non revertebatur: at ipsis nuntiabatur, eum sedes ad agri Trojani Colonas posuisse, et consilia cum barbaris agitare, neque *publici* boni causa diutius *illic* manere: ita demum

F, G, H, I. - κειται σοι G, H. — 4. μητε ἡμερα C, F, G. - πραττειν τι F. - ει πη δει I. - παραγινεσθαι F, I. - πρασσε θαρρων F. - εμα και τα (σα s. l. al. m.) G.

Chap. CXXX. 1. ων και πρωτον εν μ. E. - πολλῳ μαλλον τοτε B, C, F, G, H, I. - εν τῳ καθεστηκοτι B; C, F, G. — 2. τραπεζην τε Μηδικην παρετιθετο

χρυσοῦ καὶ ἀργύρου δαπάνη κεκωλύσθω, μηδὲ στρατιᾶς πλήθει, εἴ ποι δεῖ παραγίγνεσθαι· ἀλλὰ μετ' Ἀρταβάζου ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, ὅν σοι ἔπεμψα, πρᾶσσε θαρσῶν καὶ τὰ ἐμὰ καὶ τὰ σὰ, ὅπη κάλλιστα καὶ ἄριστα ἕξει ἀμφοτέροις.

Κεφ. ρλ'. Ταῦτα λαβὼν ὁ Παυσανίας τὰ γράμματα, ὢν καὶ πρότερον ἐν μεγάλῳ ἀξιώματι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν Πλαταιάσιν ἡγεμονίαν, πολλῷ τότε μᾶλλον ἦρτο, καὶ οὐκέτι ἠδύνατο ἐν τῷ καθεστῶτι τρόπῳ βιοτεύειν· ἀλλὰ σκευάς τε Μηδικὰς ἐνδυόμενος ἐκ τοῦ Βυζαντίου ἐξῄει, καὶ διὰ τῆς Θρᾴκης πορευόμενον αὐτὸν Μῆδοι καὶ Αἰγύπτιοι ἐδορυφόρουν. [2] τράπεζάν τε Περσικὴν παρετίθετο, καὶ κατέχειν τὴν διάνοιαν οὐκ ἠδύνατο, ἀλλ' ἔργοις βραχέσι προὐδήλου ἃ τῇ γνώμῃ μειζόνως ἐσέπειτα ἔμελλε πράξειν. δυσπρόσοδόν τε αὑτὸν παρεῖχε, καὶ τῇ ὀργῇ οὕτω χαλεπῇ ἐχρῆτο ἐς πάντας ὁμοίως, ὥστε μηδένα δύνασθαι προσιέναι. διόπερ καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους οὐχ ἥκιστα ἡ ξυμμαχία μετέστη.

Κεφ. ρλα'. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι, τό, τε πρῶτον δι' αὐτὰ ταῦτα ἀνεκάλεσαν αὐτὸν, καὶ ἐπειδὴ τῇ Ἑρμιονίδι νηῒ τοδεύτερον ἐκπλεύσας, οὐ κελευσάντων αὐτῶν, τοιαῦτα ἐφαίνετο ποιῶν. καὶ ἐκ τοῦ Βυζαντίου βίᾳ ὑπ' Ἀθηναίων ἐκπολιορκηθεὶς, ἐς μὲν τὴν Σπάρτην οὐκ ἐπανεχώρει, ἐς δὲ Κολωνὰς τὰς Τρῳάδας ἱδρυθεὶς, πράσσων τε ἐσηγγέλλετο αὐτοῖς ἐς τοὺς βαρβάρους, καὶ οὐκ

B, C; τράπεζαν τε Μηδικην F. - εις παντας G. - διο (περ om.) και προς τους E.

Chap. CXXXI. 1. Ἑρμιονιδι I. - ὑπο Αθηναιων E. - ουκ (επαν om.) εχωρει C, F. - τας Τρωιδας E; τ. Τρωαδας G, H. - ἱδρυνθεις (υ s. υν, al. m.) E. - αυ-

ἐπ' ἀγαθῷ τὴν μονὴν ποιούμενος. οὕτω δὴ οὐκέτι ἐπέσχον, ἀλλὰ πέμψαντες κήρυκα οἱ Ἔφοροι, καὶ σκυτάλην, εἶπον τοῦ κήρυκος μὴ λείπεσθαι. εἰ δὲ μὴ, πόλεμον αὐτῷ Σπαρτιάτας προαγορεύειν. 2 ὁ δὲ, βουλόμενος ὡς ἥκιστα ὕποπτος εἶναι, καὶ πιστεύων χρήμασι διαλύσειν τὴν διαβολὴν, ἀνεχώρει τοδεύτερον ἐς Σπάρτην. καὶ ἐς μὲν τὴν εἱρκτὴν ἐσπίπτει τοπρῶτον ὑπὸ τῶν Ἐφόρων· (ἔξεστι δὲ τοῖς Ἐφόροις τὸν βασιλέα δρᾶσαι τοῦτο·) ἔπειτα, διαπραξάμενος, ὕστερον ἐξῆλθε, καὶ καθίστησιν ἑαυτὸν ἐς κρίσιν τοῖς βουλομένοις περὶ αὐτῶν ἐλέγχειν.

Κεφ. ρλβ'. Καὶ φανερὸν μὲν εἶχον οὐδὲν οἱ Σπαρτιᾶται σημεῖον, οὔτε οἱ ἐχθροὶ, οὔτε ἡ πᾶσα πόλις, ὅτῳ ἂν πιστεύσαντες βεβαίως ἐτιμωροῦντο ἄνδρα γένους τε τοῦ βασιλείου ὄντα, καὶ ἐν τῷ παρόντι τιμὴν ἔχοντα. Πλείσταρχον γὰρ τὸν Λεωνίδου, ὄντα βασιλέα, καὶ νέον ἔτι, ἀνεψιὸς ὢν, ἐπετρόπευεν. 2 ὑποψίας δὲ πολλὰς παρεῖχε, τῇ τε παρανομίᾳ, καὶ ζηλώσει τῶν βαρβάρων, μὴ ἴσος βούλεσθαι εἶναι τοῖς παροῦσι. τά τε ἄλλα αὐτοῦ ἀνεσκόπουν, εἴ τι που ἐξεδεδιῄτητο τῶν καθεστώτων νομίμων, καὶ ὅτι ἐπὶ τὸν τρίποδα ποτὲ τὸν ἐν Δελφοῖς, ὃν ἀνέθεσαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῶν Μήδων ἀκροθίνιον, ἠξίωσεν ἐπιγράψασθαι αὐτὸς ἰδίᾳ τὸ ἐλεγεῖον τόδε,

τοις προς τους β. G, H, I. - πεμψ. (κηρυκα om.) D. - προσαγορευειν B, D, E. — 2. διαλυσειν την παραβολην (δια s. παρα, al. m.) E. - ες Σπαρτην G. - εις κρισιν G; I omet ces 2 mots. - (περι s. l.) αυτον ελεγχειν G; περι αυτον E, H, I.

Chap. CXXXII. 1. ειχον (ουδεν om. et restitué en marge.) G. - Σ. σημειον (ουτε οἱ εχθροι, s. l. al. m.) H. - γενους (τε om.) του G. —. 2. υποψιας

non amplius supersederunt; sed Ephori misso caduceatore, et scytale, imperarunt, ne a caduceatore discederet; alioqui, Spartanos ei, *ut hosti*, bellum indicere *significarunt.* [2] Ille vero, cum quam minimum suspectus esse vellet, et crimen objectum se pecuniis diluturum speraret, iterum Spartam rediit. Ac primum quidem ab Ephoris in carcerem est conjectus, (Ephoris enim Regem ita tractare licet,) deinde vero re *cum Magistratibus* transacta, postea *inde* exivit, seque reum constituit, et crimina sibi objecta cuilibet in judicio coarguendi potestatem fecit.

Cap. 132. Spartani vero nullum quidem manifestum signum habebant, neque ipsius inimici, neque universa civitas, quo sine dubitatione freti supplicium sumerent de viro, qui est regio genere natus, et honore *magno* tunc temporis præditus erat. Plistarchi enim Leonidæ *filii*, cum rex et puer adhuc esset ipse, qui ejus erat consobrinus, tutelam gesserat. [2] Cæterum multas suspiciones præbebat, cum ob morum insolentiam, tum etiam ob barbarorum æmulationem, se nolle in præsenti rerum statu acquiescere: et cum alias ejus actiones accurate considerabant, si qua in re a moribus receptis et patriis institutis recessisset, et studia ab his aliena sequutus fuisset; tum etiam quod olim in tripode, qui Delphis erat, quem Græci ex primitiis manubiarum a Medis victis ablatarum, *Deo* dicaverant, hoc distichum scriptum ipse privatim inscribendum censuisset,

(τε om) E. - παρειχεν G. - τη (τε om.) παρανομια D. - μη ισας, et marg. al. m. ισως I. - παρουσιν G. - ει που τι G. - εεδιξητητο C. - τον τριποδα (πο om.) τε G; τριποδα τε τον H. - ακροθηνιον C. - ηξιοσεν αυτος επιγρ. E; ηξιω. επιγραψαι αυτος F. - μνημα ανεθηκε C. - αρχ (ηγ s. l. al. m.) ος G, H. - τριποδος τουτου E. -

Postquam Græcorum dux agmina Medica fudit,
Phœbo Pausanias hæc monumenta dedit.

sed Lacedæmonii hoc epigramma protinus ex tripode tunc exsculpserunt, et *in eo* singulas civitates nominatim inscripserunt, quotquot armis, opibusque conjunctis barbarum profligaverant, et donum istud *Deo* dicaverant. [3] Hoc igitur etiam inter cætera injusta Pausaniæ facinora tunc numeratum fuit, et ex quo ille in hoc rerum statu versabatur, multo magis *hoc ejus factum* præsenti *perduellionis* consilio consentaneum esse videbatur. Quinetiam audiebant eum aliquid cum servis agitare, quod verum erat: [4] libertatem enim et civitatem ipsis pollicebatur, si secum insurrexissent, summamque rei secum transegissent. [5] Sed ne sic quidem, ullis Hilotarum indiciis habita fide, quicquam gravioris in ipsum statuere absonum judicaverunt, utentes more, quo erga se ipsos *uti* consueverunt, ut non sint celeres ad aliquid gravius de viro Spartano sine manifestissimis ac minime dubiis indiciis decernendum: donec tandem quidam, (ut fertur,) qui postremas epistolas ad Regem scriptas erat ad Artabazum perlaturus, vir Argilius, qui quondam ejus amasius fuerat, idemque illi fidelissimus, ad eos indicium detulit: territus quadam suspicione, quæ ipsi in mentem venerat, scilicet quod nullus de nuntiis ante missis adhuc rediisset. Quare cum sigillum *Pausaniæ sigillo* simile fecisset, (ut si opinione sua deceptus fuisset, aut etiam si quid ille mutare voluisset, non agnosceret,) epistolarum vincula laxavit. In quibus sus-

συγκαθελουσαι F. — 3. και τουτο εδοκει E, G, H. - και επει (γε om.) δη C, F, G, H, I. - π. μαλλον προοιμιον E. - πρ. εβουλετο τη παρουση E. - επυνθανον τοδε αυτον και F, G; επυνθανον τοδε αυτον και H. Il est évident que le copiste a voulu écrire επυνθανοντο δε; mais j'ai cru devoir conserver la division du

Ἑλλήνων

Ἑλλήνων ἀρχηγὸς, ἐπεὶ στρατὸν ὤλεσε Μήδων,
Παυσανίας, Φοίβῳ, μνῆμ᾽ ἀνέθηκε τόδε.

τὸ μὲν οὖν ἐλεγεῖον οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεκόλαψαν εὐθὺς τότε ἀπὸ τοῦ τρίποδος τοῦτο· καὶ ἐπέγραψαν ὀνομαστὶ τὰς πόλεις, ὅσαι ξυγκαθελοῦσαι τὸν βάρβαρον, ἔστησαν τὸ ἀνάθημα. [3] τοῦ μέντοι Παυσανίου ἀδίκημα καὶ τοῦτ᾽ ἐδόκει εἶναι, καὶ ἐπεί γε δὴ ἐν τούτῳ καθειστήκει, πολλῷ μᾶλλον παρόμοιον πραχθῆναι ἐφαίνετο τῇ παρούσῃ διανοίᾳ. ἐπυνθάνοντο δὲ καὶ ἐς τοὺς Εἵλωτας πράσσειν τὶ αὐτόν. καὶ ἦν δὲ οὕτως. [4] ἐλευθέρωσίν τε γὰρ ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς καὶ πολιτείαν, ἣν ξυνεπαναστῶσι, καὶ τὸ πᾶν ξυγκατεργάσωνται. [5] ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὣς οὐδὲ τῶν Εἱλώτων μηνυταῖς τισι πιστεύσαντες, ἠξίωσαν νεώτερόν τι ποιεῖν εἰς αὐτόν· χρώμενοι τῷ τρόπῳ ᾧπερ εἰώθασιν ἐς σφᾶς αὐτοὺς, μὴ ταχεῖς εἶναι περὶ ἀνδρὸς Σπαρτιάτου, ἄνευ ἀναμφισβητήτων τεκμηρίων, βουλεῦσαί τι ἀνήκεστον· πρίν γε δὴ αὐτοῖς, ὡς λέγεται, ὁ μέλλων τὰς τελευταίας βασιλεῖ ἐπιστολὰς πρὸς Ἀρτάβαζον κομιεῖν, ἀνὴρ Ἀργίλιος, παιδικά ποτε ὢν αὐτοῦ, καὶ πιστότατος ἐκείνῳ, μηνυτὴς γίγνεται· δείσας κατὰ ἐνθύμησίν τινα, ὅτι οὐδείς πω τῶν πρὸ ἑαυτοῦ ἀγγέλων πάλιν ἀφίκετο· καὶ παραποιησάμενος σφραγῖδα, ἵνα, ἢν ψευσθῇ τῆς δόξης, ἢ καὶ ἐκεῖνος μεταγράψαι τὶ αἰτήσῃ, μὴ ἐπιγνῷ, λύει

mot telle qu'il la présente. - εις τους Είλ. C, D, G, H. - πρασσειν τι (αυτον omis, ou plutôt mis après επυνθανοντο δε) F, G. — 4. ξυνεπαναστωσιν H. — 5. μηνυταις μηνυταις G. - ποιειν ες αυτον E. - ποτε ων αυτῳ F. - μην. γινεται C, F, G. - δοξης η (και om.) F, G. - εκεινος τι μεταγραψαι E, F, G, H; I omet τι. - και αυτον ευρε C.

τὰς ἐπιστολάς· ἐν αἷς ὑπονοήσας τὶ τοιοῦτον προσεπεστάλθαι, καὶ αὐτὸν εὗρεν ἐγγεγραμμένον κτείνειν.

Κεφ. ρλγ΄. Τόδε δὴ οἱ Ἔφοροι, δείξαντος αὐτοῦ τὰ γράμματα, μᾶλλον μὲν ἐπίστευσαν, αὐτήκοοι δὲ βουληθέντες ἔτι γενέσθαι αὐτοῦ Παυσανίου τὶ λέγοντος, ἀπὸ παρασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ Ταίναρον ἱκέτου οἰχομένου, καὶ σκηνησαμένου διπλῆν διαφράγματι καλύβην, ἐς ἣν τῶν τε Ἐφόρων ἐντὸς τινὰς ἔκρυψε, καὶ Παυσανίου ὡς αὐτὸν ἐλθόντος, καὶ ἐρωτῶντος τὴν πρόφασιν τῆς ἱκετείας, ᾔσθοντο πάντα σαφῶς, αἰτιωμένου τοῦ ἀνθρώπου τά τε περὶ αὐτοῦ γραφέντα, καὶ τἄλλα ἀποφαίνοντος καθ᾽ ἕκαστον, ὡς οὐδὲν πώποτε αὐτὸν ἐν ταῖς πρὸς βασιλέα διακονίαις παραβάλοιτο, προτιμηθείη δ᾽ ἐν ἴσῳ τοῖς πολλοῖς τῶν διακόνων ἀποθανεῖν· [2] κἀκείνου αὐτά τε ταῦτα ξυνομολογοῦντος, καὶ περὶ τοῦ παρόντος οὐκ ἐῶντος ὀργίζεσθαι, ἀλλὰ πίστιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ διδόντος τῆς ἀναστάσεως, καὶ ἀξιοῦντος ὡς τάχιστα πορεύεσθαι, καὶ μὴ τὰ πρασσόμενα διακωλύειν.

Κεφ. ρλδ΄. Ἀκούσαντες δὲ ἀκριβῶς, τότε μὲν ἀπῆλθον οἱ Ἔφοροι· βεβαίως δὲ ἤδη εἰδότες, ἐν τῇ πόλει τὴν ξύλληψιν ἐποιοῦντο. λέγεται δ᾽ αὐτὸν μέλλοντα ξυλληφθήσεσθαι ἐν τῇ ὁδῷ, ἑνὸς μὲν τῶν Ἐφόρων τὸ πρόσωπον προσιόντος ὡς εἶδε, γνῶναι ἐφ᾽ ᾧ ἐχώρει· ἄλλου δὲ νεύματι ἀφανεῖ χρησαμένου, καὶ δηλώσαντος εὐνοίᾳ,

Chap. CXXXIII. 1. τοτε δε οἱ εφ. C, D, I; τοτε δη οἱ εφ. H. - δειξαντες E. - αυτ. δε βουλευθεντες C, G. - οιχ. ἱκετου F. - εφ. τινας εκρυψεν εντος C, F. - και τ᾽ αλλ᾽ αποφαιν. B, H, I. - ὡς ουδε G, H. - διακ. παραβαλλοιτο D, F, G. — 2. αυτα (τε om.) ταυτα C, F, G, H, I. - (ὡς om.) ταχιστα E. - και μη (τα S.

picatus aliquid hujusmodi præterea mandatum esse, se quoque scriptum cædique destinatum invenit.

Cap. 133. Cum igitur ille has litteras Ephoris tunc ostendisset, vehementius illi quidem *quam ante* crediderunt. Cæterum quia præterea suis ipsorum auribus aliquid, ipsius Pausaniæ loquentis ore prolatum, audire vellent; ex composito vir ille supplex ad Tænarum confugit, ibique tugurium construxit, quod septo interposito disclusum erat, in quo quosdam de Ephoris abscondidit; cumque Pausanias ad ipsum venisset, et supplicationis causam ex illo quæreret, omnia plane audiverunt; dum ille conquereretur de rebus in suam perniciem ab ipso scriptis, dum etiam alia singulatim declararet, quomodo nunquam in obeundis apud Regem ministeriis ipsum ullis periculis objecisset, et tamen dignus habitus fuisset, qui æque ac multi alii ministri, cæderetur. [2] Ille autem et hæc ipsa confessus est, nec eum propter id, quod tunc acciderat, irasci permisit: sed fidem ei dedit, et extemplo impune surgere jussit, ac oravit, ut quam celerrime pergeret, nec sua negotia impediret.

Cap. 134. Tunc vero Ephori, *his omnibus* diligenter auditis, abierunt. Cum autem rem plane compertam jam haberent, eum in urbe comprehendere conabantur. Fama autem est, ipsum, cum in via jam comprehendendus esset, cumque unius Ephororum *ad se* accedentis vultum conspexisset, cognovisse qua de causa veniret: cumque alius pro benevolentia, qua ipsum prosequebatur, nutu clandestino *rem ipsi* significasset, ad tem-

1.) F, G. - (δια om.) κωλυειν F.

Chap. CXXXIV. 1. λεγεται δε αυτον D, 1. - ην δ' εγγυς το θεμενος E.

plum *Paladis* Chalciocecæ cursu se proripuisse, et fuga *cæteros* antevertisse : fanum autem erat vicinum. [2] Et in exiguam templi ædiculam i.. ressus, ne sub dio agens *aliquid incommodi* pateretur, *in ea* se continebat. Ephori vero, tunc quidem serius advenerant ut eum comprehenderent, sed postea et ipsius ædiculæ tectum sustulerunt, et valvas, cum eum intus esse observassent et eum interius esse deprehendissent, muro obstruxerunt; eumque obsidentes, fame expugnarunt : [3] et cum animam jam esset efflaturus, *illi*, ut se in ædicula habebat cognoscentes, eum ex templo adhuc spirantem efferunt: ille vero, quum elatus esset, confestim mortuus est. Eum autem in Cæadem dejecturi erant, quo facinorosos homines dejicere solent : sed postea visum est *ipsis*, eum in aliquo loco propinquo defodere. Sed Deus, qui Delphis est, oraculum postea reddidit Lacedæmoniis, quo jussit eos sepultum *Pausaniæ* cadaver *eo* transferre, ubi animam efflaverat : (et nunc in fani vestibulo situm est, quod lapides litteris incisis declarant) et quia hoc ipsorum facinus piaculo non carebat, duo corpora pro uno *Palladi* Chalciœcæ persolvere. Illi vero duas statuas æneas fecerunt, quas ut Pausaniæ simulacrum, *Deæ* consecrarunt.

Cap. 135. Athenienses igitur, quod vel ipse Deus piaculum *ab illis admissum* judicasset, vicissim et ipsi Lacedæmoniis imperarunt, ut hoc exterminarent. At Lacedæmonii, legatis ad Athenienses missis, Themistoclem etiam criminabantur, quod et ipse cum Medis sensisset, quemadmodum fecerat Pausanias, ut ex ma-

— 2. και εις οικημα D. - εισελθων D, E, I. - ὑπαιθριον ταλαιπωροιτο F. - και απολαβοντες, et marg. αποβαλοντες I. - προσκαλεζομενοι; du λ, une main étran-

πρὸς τὸ ἱερὸν τῆς Χαλκιοίκȣ χωρῆσαι δρόμῳ, καὶ προκαταφυγεῖν· ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ τέμενος. [2] καὶ ἐς οἴκημα οὐ μέγα, ὃ ἦν τοῦ ἱεροῦ, ἐσελθὼν, ἵνα μὴ ὑπαίθριος ταλαιπωροίη, ἡσύχαζεν. οἱ δὲ, τοπαραυτίκα μὲν ὑστέρησαν τῇ διώξει· μετὰ δὲ τοῦτο, τȣ̃ τε οἰκήματος τὸν ὄροφον ἀφεῖλον, καὶ τὰς θύρας, ἔνδον ὄντα τηρήσαντες αὐτὸν, καὶ ἀπολαβόντες εἴσω, ἀπῳκοδόμησαν. προσκαθεζόμενοί τε, ἐξεπολιόρκησαν λιμῷ. [3] καὶ μέλλοντος αὐτοῦ ἀποψύχειν, ὥσπερ εἶχεν ἐν τῷ οἰκήματι, αἰσθόμενοι, ἐξάγȣσιν ἐκ τȣ̃ ἱεροῦ ἔτι ἔμπνȣν ὄντα. καὶ ἐξαχθεὶς, ἀπέθανε παραχρῆμα. καὶ αὐτὸν ἐμέλλησαν μὲν ἐς τὸν Κεάδαν, ȣ̃περ τȣ̀ς κακȣ́ργȣς ἐμβάλλειν εἰώθεσαν. ἔπειτα ἔδοξε πλησίον πȣ κατορύξαι. ὁ δὲ θεὸς ὁ ἐν Δελφοῖς τόν τε τάφον ὕστερον ἔχρησε τοῖς Λακεδαιμονίοις μετενεγκεῖν, ȣ̃περ ἀπέθανε, (καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ προτεμενίσματι, ὃ γραφῇ ϛῆλαι δηλȣ̃σι) καὶ ὡς ἄγος αὐτοῖς ὂν τὸ πεπραγμένον, δύο σώματα ἀνθ' ἑνὸς τῇ Χαλκιοίκῳ ἀποδȣ̃ναι. οἱ δὲ, ποιησάμενοι χαλκȣ̃ς ἀνδριάντας δύο, ὡς ἀντὶ Παυσανίȣ ἀνέθεσαν.

Κεφ. ρλέ. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ὡς καὶ τȣ̃ θεȣ̃ ἄγος κρίναντος, ἀντεπέταξαν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐλαύνειν αὐτό. τοῦ δὲ Μηδισμοῦ τοῦ Παυσανίȣ Λακεδαιμόνιοι, πρέσβεις πέμψαντες παρὰ τοὺς Ἀθηναίȣς, ξυνεπῃτιῶντο καὶ

gère a fait un θ. C; προκαθεζομενοι G. – (εξ om.) επολιορκησαν λημῳ G. — 3. ὡς (περ om.) ειχεν C, F. – αισθομενοι τε εξαγ. G; αισθ. τι εξαγ. H. – και αυτον εμελισαν E. – Καιαδαν B, C, D, E, F, G; Χαιαδαν H, I. – ειωθεσαν εμβαλλειν C, F; ειωθασιν εμβ. D; C, F; G donne ειωθεσαν, mais s. l.
Chap. CXXXV. 1. οἱ Λακεδ. πρεσβεις E. – εκ των Παυσανιȣ ελεγχων E.

τὸν Θεμιστοκλέα, ὡς εὕρισκον ἐκ τῶν περὶ Παυσανίαν ἐλέγχων· ἠξίουν τε τοῖς αὐτοῖς κολάζεσθαι αὐτόν. [2] οἱ δὲ, πεισθέντες (ἔτυχε γὰρ ὠστρακισμένος, καὶ ἔχων δίαιταν μὲν ἐν Ἄργει, ἐπιφοιτῶν δὲ καὶ ἐς τὴν ἄλλην Πελοπόννησον) πέμπουσι μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων, ἑτοίμων ὄντων ξυνδιώκειν, ἄνδρας οἷς εἴρητο ἄγειν ὅπου ἂν περιτύχωσιν.

Κεφ. ρλϛʹ. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς, προαισθόμενος, φεύγει ἐκ Πελοποννήσου ἐς Κέρκυραν, ὢν αὐτῶν εὐεργέτης. δεδιέναι δὲ φασκόντων τῶν Κερκυραίων ἔχειν αὐτὸν, ὥστε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἀπέχθεσθαι, διακομίζεται ὑπ᾽ αὐτῶν ἐς τὴν ἤπειρον τὴν καταντικρύ. καὶ διωκόμενος ὑπὸ τῶν προστεταγμένων, κατὰ πύστιν οἷ χωροίη, ἀναγκάζεται κατά τι ἄπορον παρὰ Ἄδμητον τὸν Μολοσσῶν βασιλέα, ὄντα αὐτῷ οὐ φίλον, καταλῦσαι. καὶ ὁ μὲν οὐκ ἔτυχεν ἐπιδημῶν· ὁ δὲ, τῆς γυναικὸς ἱκέτης γενόμενος, διδάσκεται ὑπ᾽ αὐτῆς τὸν παῖδα σφῶν λαβὼν καθίζεσθαι ἐπὶ τὴν ἑστίαν. [2] καὶ ἐλθόντος οὐ πολὺ ὕστερον τοῦ Ἀδμήτου, δηλοῖ τε ὅς ἐστι· καὶ οὐκ ἀξιοῖ, εἴ τι ἄρα αὐτὸς ἀντεῖπεν αὐτῷ Ἀθηναίων δεομένῳ, φεύγοντα τιμωρεῖσθαι. καὶ γὰρ ἂν ὑπ᾽ ἐκείνου πολλῷ ἀσθενεστέρου ἐν τῷ παρόντι κακῶς πάσχειν· γενναῖον δὲ εἶναι, τοὺς ὁμοίους ἀπὸ τοῦ ἴσου τιμωρεῖσθαι.

-ηξιουν τε (τοις om.) αυτοις C; ηξιουν αυτοις (et *s. l.* τε τοις) κολ. E.—2. ξυνδιωξειν C.-αγειν ενθα αν G.

Chap. CXXXVI 1. (των om.) Κερχυραιων C, D, F, G, H, I.-των Κερχ. ὡστε εχειν αυτον Λακεδαιμονιοις E.-Αθ. απεχεσθαι D.-προτεταγμενων C.-πυστιν η χωροιη C, D, E, F, G, H, I.-(αναγκαζεται om.) κατα τι απορον

nifestis indiciis quæstionis, de Pausaniæ criminibus habitæ, compertum habebant; et petebant, ut ille iisdem suppliciis afficeretur. [2] Illi vero, fidem verbis illorum habentes (jam enim Themistocles patria per ostracismum pulsus erat, et Argis quidem habitabat: sed tamen et per cæteras Peloponnesi partes crebro commeabat) mittunt una cum Lacedæmoniis ad illum simul persequendum paratis, quosdam cum mandatis, ut eum adducerent, ubicunque terrarum nanciscerentur.

Cap. 136. Themistocles vero cum *rem* præsensisset, ex Peloponneso in Corcyram profugit, quod de Corcyræis bene meritus esset. Sed cum illi dicerent, se vereri, ne, si ipsum apud se retinerent, in Lacedæmoniorum et Atheniensium odium *ac inimicitias* incurrerent; in oppositam continentem ab ipsis deducitur. Et insequentibus iis, quibus *hoc* imperatum fuerat, qui perpetuo sciscitabantur, quonam *ille* iret, propter magnam consilii inopiam coactus est divertere ad Admetum, Molossorum Regem, qui non erat ipsi amicus. Atque ille quidem tunc forte domi non erat. Hic vero ab illius uxore, ad quam supplex accesserat, edoctus monetur, ut sumto suo ipsorum filio ad lares sederet. [2] Cumque non multo post Admetus rediisset, ei indicavit quis esset. Et facinus illo indignum fore dixit, (si quid forte ipse contra illum dixisset, eique Athenienses oranti adversatus fuisset,) profugum ulcisci. Se enim in præsentia longe imbecilliorem, ab illo læsum iri; sed generosi esse animi, pares pari conditione ulcisci: [3] simul etiam

D. - Αδμητου των Μολ. G. - ȣ φιλω (ου s. ω *ead. m.*) D. - κατεζεσθαι D. — 2. ει (τι s. *l. al. m.*) αρα αυτος C. - δεομενῳ Αθηναιων G. - (ȣ souligné et marg. και *al. m.*) γαρ αν ὑπ᾽ εκεινȣ D. - ασθενεστερον G; ασθενεστερȣ (ον s. ȣ, *al. m.*)

se quidem illi de commodo quodam, non autem de salute laboranti adversatum fuisse. Illum vero, si se *suis inimicis* traderet (cum dixisset, quinam essent, qui se persequerentur, et qua de causa) *se* vitæ incolumitate privaturum. Ille vero his auditis, eum cum suo filio, (ut etiam illum tenens sedebat,) surgere jussit : hoc autem maximum erat supplicandi genus.

Cap. 137. Nec Lacedæmoniis et Atheniensibus, *eo* non multo post profectis, et longa oratione usis, *eum* tradere voluit ; sed dimisit, cupientem ad Regem pergere, itinere pedestri ad alterum mare, ad *urbem* Pydnam, quæ erat Alexandri : [2] ubi navem onerariam nactus, quæ in Ioniam proficiscebatur, eam conscendit, et tempestate delatus est in castra Atheniensium, qui Naxum obsidebant. Et (ignotus enim erat iis, qui in navi vehebantur) territus nauclero declaravit, quis esset, et qua de causa fugeret : et nisi se servaret, dixit se dicturum, se ab eo pecuniis adducto duci ; periculum autem vitari posse, si nullus ex navi exiret, donec idonea navigandi tempestas sese ipsis offerret. Quod si sibi morem gessisset, dixit se memori animo pro meriti magnitudine gratiam ei relaturum. Nauclerus autem hæc fecit, *quæ ille petierat*, et cum diem ac noctem in ancoris et salo stetisset supra *Atheniensium* castra, postea Ephesum pervenit. [3] Themistocles vero eum liberaliter est prosequutus, pecunias ei largitus, (postea enim pecuniæ ad eum venerunt, et Athenis ab amicis missæ, et

H. — 3. A ce n° commence dans I, une lacune causée par un ὁμοιοτελευτον, et supplée en marge, *al. m.* elle finit à εκεινον. — και θεμιστοκλης ἅμα αυτος μεν εκεινῳ G, H. - εκδοιη, ce mot est rayé, corrigé et illisible. C. - (και εφ᾽ ᾧ om.) B. - ἀποστερησθαι (σαι S. σθαι, *al. m.*) C. - μετα τȣ αυτȣ παιδος D; μ. τȣ ἑαυτȣ παιδος I.

3 Καὶ

3 καὶ ἅμα, αὐτὸς μὲν ἐκείνῳ χρείας τινὸς, καὶ οὐκ ἐς τὸ σῶμα σώζεσθαι, ἐναντιωθῆναι· ἐκεῖνον δ' ἂν, εἰ ἐκδοίη αὐτὸν, (εἰπὼν ὑφ' ὧν καὶ ἐφ' ᾧ διώκεται) σωτηρίας ἂν τῆς ψυχῆς ἀποστερῆσαι. ὁ δὲ ἀκούσας, ἀνίστησί τε αὐτὸν μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ υἱέος, ὥσπερ καὶ ἔχων αὐτὸν ἐκαθέζετο, καὶ μέγιστον ἦν ἱκέτευμα τοῦτο.

Κεφ. ρλζʹ. Καὶ ὕστερον οὐ πολλῷ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσι, καὶ πολλὰ εἰποῦσιν, οὐκ ἐκδίδωσιν. ἀλλ' ἀποστέλλει, βουλόμενον ὡς βασιλέα πορευθῆναι, ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν πεζῇ, ἐς Πύδναν τὴν Ἀλεξάνδρου. 2 ἐν ᾗ ὁλκάδος τυχὼν ἀναγομένης ἐπ' Ἰωνίας, καὶ ἐπιβὰς, καταφέρεται χειμῶνι ἐς τὸ Ἀθηναίων στρατόπεδον, ὃ ἐπολιόρκει Νάξον· καὶ (ἦν γὰρ ἀγνὼς τοῖς ἐν τῇ νηῒ) δείσας φράζει τῷ ναυκλήρῳ, ὅστις ἐστὶ, καὶ δι' ἃ φεύγει· καὶ, εἰ μὴ σώσει αὐτὸν, ἔφη ἐρεῖν, ὅτι χρήμασι πεισθεὶς αὐτὸν ἄγει· τὴν δὲ ἀσφάλειαν εἶναι, μηδένα ἐκβῆναι ἐκ τῆς νεὼς, μέχρι πλοῦς γένηται, πειθομένῳ δ' αὐτῷ χάριν ἀπομνήσεσθαι ἀξίαν. ὁ δὲ ναύκληρος ποιεῖ τε ταῦτα, καὶ ἀποσαλεύσας ἡμέραν καὶ νύκτα ὑπὲρ τοῦ στρατοπέδου, ὕστερον ἀφικνεῖται ἐς Ἔφεσον. 3 καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκεῖνόν τε ἐθεράπευσε χρημάτων δόσει, (ἦλθε γὰρ αὐτῷ ὕστερον ἔκ τε Ἀθηνῶν παρὰ τῶν

Chap. CXXXVII. 1. τοις (τε om.) Λακεδ. C, F, G, H, I. - ειπουσι πολλα G. - (εκ om.) διδωσιν B. — 2. στρατοπαιδον B. - v. ὁς (τις om.) εστι G. - μη σωσοι F. - εφη ερειν ὁτι (puis marg. au commencement de la ligne suiv. χρημασι π. α. αγ. την δε) E. - πειθομενου δε C; πειθομενω δε D. - χαριν απομνησασθαι D; χαριν αμεινω μνησασθαι και αξιαν E. — 3. γρ. πρὸς βασιλεα E; ὡς βασιλεα G. - v. βασιλευσαντα (οντα s. σαντα al. m.) H. - εισπεμπει G,

φίλων, καὶ ἐξ Ἄργους, ἃ ὑπεξέκειτο,) καὶ μετὰ τῶν κάτω Περσῶν τινὸς πορευθεὶς ἄνω, ἐσπέμπει γράμματα εἰς βασιλέα Ἀρταξέρξην τὸν Ξέρξου, νεωστὶ βασιλεύοντα. ἐδήλου δ᾽ ἡ γραφὴ, ὅτι, » Θεμιστοκλῆς ἥκω παρὰ σὲ, ὃς κακὰ μὲν πλεῖστα Ἑλλήνων εἴργασμαι τὸν ὑμέτερον οἶκον, ὅσον χρόνον τὸν σὸν πατέρα ἐπιόντα ἐμοὶ ἀνάγκη ἠμυνόμην· πολὺ δ᾽ ἔτι πλείω ἀγαθὰ, ἐπειδὴ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ μὲν ἐμοὶ, ἐκείνῳ δὲ ἐν ἐπικινδύνῳ πάλιν ἡ ἀποκομιδὴ ἐγίγνετο. [4] καί μοι εὐεργεσία ὀφείλεται, (γράψας τήν τε ἐκ Σαλαμῖνος προάγγελσιν τῆς ἀναχωρήσεως, καὶ τὴν τῶν γεφυρῶν, ἣν ψευδῶς προσεποιήσατο τότε, δι᾽ αὐτὸν, οὐ διάλυσιν) καὶ νῦν ἔχων σε μεγάλα ἀγαθὰ δρᾶσαι, πάρειμι, διωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν σὴν φιλίαν. βούλομαι δ᾽ ἐνιαυτὸν ἐπισχὼν, αὐτός σοι περὶ ὧν ἥκω δηλῶσαι.

Κεφ. ρλη΄. Βασιλεὺς δὲ, ὡς λέγεται, ἐθαύμασέ τε αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, καὶ ἐκέλευσε ποιεῖν οὕτως. ὁ δ᾽ ἐν τῷ χρόνῳ, ὃν ἐπέσχε, τῆς τε Περσίδος γλώσσης, ὅσα ἠδύνατο, κατενόησε, καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῆς χώρας. [2] ἀφικόμενος δὲ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν, γίγνεται παρ᾽ αὐτῷ μέγας, καὶ ὅσος οὐδείς πω Ἑλλήνων, διά τε τὴν προϋπάρχουσαν ἀξίωσιν, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐλπίδα, ἣν ὑπετίθει αὐτῷ δουλώσειν· μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ, πεῖραν

H, I. - δε ἡ γραφη C, I. - παρα σοι, ὃς G. - εγενετο C; εγινετο, F, I. — 4. την (τε om.) εκ Σαλ. C. - και (την om.) των γεφυρων G. - (ȣ om.) διαλυσιν D. - εχων σοι μεγαλα C. - αγ. δρασαι παρὰ Μηδων; διωκομενος D, I.

Chap. CXXXVIII. 1. (ὡς s. l. al. m.) I. - εθαυμασεν τε G. - και εκελευε C, H. - ποιειν ȣτω F, G. - ὁ δ᾽ εν (τῳ om. et restitué s. l.) χρονῳ G. - της (τε om.)

Argis eæ, quæ clam *ibi* depositæ fuerant) et cum quodam illorum Persarum, qui oræ maritimæ præerant, in loca mediterranea profectus, litteras misit ad regem Artaxerxem, Xerxis *filium*, qui nuper regnare cœperat. Hoc autem in illis litteris erat scriptum : « Themistocles, ad te venio, qui ex omnibus Græcis unus vestram familiam plurimis affeci malis, quamdiu necessitate *compulsus* patrem tuum, qui mihi bellum inferebat, propulsavi. Sed longe pluribus beneficiis *eum affeci*, postquam mihi quidem tuta, illi vero periculosa reversio fuit. [4] Et beneficium mihi debetur, (*nam* scripserat Themistocles, quomodo et *patrem ipsius Regis* ante monuisset de *Græcorum* receptu ex Salamine, et de pontibus non solutis, quos *a Græcis victoribus* ruptum iri, propter ipsum tunc falso simulaverat) et nunc ego, qui magnis beneficiis te afficere possum, adsum, quem Græci persequuntur propter benevolentiam, qua te prosequor. Anno autem supersedens, ipse coram adventus mei causam tibi declarare volo.

Cap. 138. Rex vero, ut aiunt, ejus consilium est admiratus, eumque ita facere jussit. Hic vero unius anni spatio, quo supersedit, quicquid disci potuit et linguæ Persicæ et morum illius regionis, didicit. [2] Exactoque anno *ad Regem* profectus, apud eum magnam autoritatem est adeptus, et quantam nullus unquam Græcorum *adsequutus fuerat*, cum propter pristinam dignitatem, tum etiam propter spem, quam ei præbebat, promittens fore, ut Græciam sub ejus potestatem redigeret: præcipue vero quod prudens esse videretur, suæque

Περσιδος C, D, E, F, G; H, I. – μετὰ (του om.) E. – γινεται F, G. – ὅτε οὐδεις πω, d'ici jusqu'à ἑλληνικω, lacune causée par un ὁμοιοτ. C. – δια (τε

prudentiæ specimen dedisset. [3] Themistocles enim manifestam naturæ vim certissime demonstraverat, et hac in re multo majore admiratione, quam ullus alius, dignus erat. Nam naturali prudentia præditus erat, nec quicquam aut ante aut postea didicerat, quod eam augeret; at rerum improvisarum, cum brevissima deliberatione judex erat præstantissimus, et futurarum, ac eventus ipsarum plerumque optimus conjector; [4] quæ autem in manibus habebat, ea etiam explicare *atque exsequi* poterat; quorum vero esset imperitus, ab his commode judicandis non erat alienus; quid etiam melius, quidve deterius esset in rebus adhuc obscuris *et incertis* optime prospiciebat. Utque rem totam paucis expediam; et naturæ vi, et exercitatione brevi, vir iste maxime idoneus fuit ad explicandum ex tempore, quæ ad rem facerent, *et e re essent.* [5] Morbo autem correptus, vita est defunctus. Quidam autem aiunt eum sponte etiam hausto veneno decessisse, quod existimasset, se non posse præstare quæ Regi promisisset. Itaque monumentum ejus exstat in foro urbis Magnesiæ, quæ est in Asia: nam huic regioni præfuit, quam rex ipsi dederat. Magnesiam enim *ei dederat* pro pane, quæ quotannis quinquaginta talenta pendebat; Lampsacum vero, pro vino (hoc enim oppidum cæteras illius sæculi urbes vini copia superare videbatur); Myuntem vero, pro opsonio. [6] Ejus autem ossa a propinquis domum, ipsius jussu, reportata, et clam Atheniensibus in agro Attico humata, ferunt. Nec enim eum, qui proditionis reus erat,

om.) την προϋπ. E. – ἣν επετιθει C. – ξενετος φ. B. — 3. ες αυτον μαλλον E. – κρατιϛος γνωμην (ων s. ην *al. m.*) E. – επι πλειϛον (τȣ γενησομενȣ, marg.) D, I. A la vérité, les deux mss. D, I donnent de la même main, je

διδοὺς, ξυνετὸς φαίνεσθαι. [3] ἦν γὰρ ὁ Θεμιστοκλῆς βεβαιότατα δὴ φύσεως ἰσχὺν δηλώσας, καὶ διαφερόντως τι ἐς αὐτὸ μᾶλλον ἑτέρου ἄξιος θαυμάσαι. οἰκείᾳ γὰρ ξυνέσει, καὶ οὔτε προμαθὼν ἐς αὐτὴν οὐδὲν, οὔτ' ἐπιμαθὼν, τῶν τε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων, καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον [τοῦ γενησομένου] ἄριστος εἰκαστής. [4] καὶ ἃ μὲν μετὰ χεῖρας ἔχοι, καὶ ἐξηγήσασθαι οἷός τε· ὧν δὲ ἄπειρος εἴη κρῖναι, ἱκανῶς οὐκ ἀπήλλακτο. τό, τε ἄμεινον ἢ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι προεώρα μάλιστα, καὶ τὸ ξύμπαν εἰπεῖν, φύσεως μὲν δυνάμει, μελέτης δὲ βραχύτητι, κράτιστος δὴ οὗτος αὐτοσχεδιάζειν τὰ δέοντα ἐγένετο. [5] νοσήσας δὲ, τελευτᾷ τὸν βίον. λέγουσι δέ τινες καὶ ἑκούσιον φαρμάκῳ ἀποθανεῖν αὐτὸν, ἀδύνατον νομίσαντα εἶναι ἐπιτελέσαι βασιλεῖ ἃ ὑπέσχετο· μνημεῖον μὲν οὖν αὐτοῦ ἐν Μαγνησίᾳ ἐστὶ τῇ Ἀσιανῇ, ἐν τῇ ἀγορᾷ. ταύτης γὰρ ἦρχε τῆς χώρας, δόντος βασιλέως αὐτῷ, Μαγνησίαν μὲν, ἄρτον, ἣ προσέφερε πεντήκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ· Λάμψακον δὲ, οἶνον, (ἐδόκει γὰρ πολυοινότατον τῶν τότε εἶναι) Μυοῦντα δὲ, ὄψον. [6] τὰ δὲ ὀστᾶ φασὶ κομισθῆναι αὐτοῦ οἱ προσήκοντες οἴκαδε, κελεύσαντος ἐκείνου, καὶ τεθῆναι, κρύφα Ἀθηναίων, ἐν τῇ Ἀττικῇ. οὐ γὰρ ἐξῆν θάπτειν, ὡς ἐπὶ προδοσίᾳ

crois, τοῦ γενησομένου qui seroit régi par ἐπὶ πλεῖστον; cependant τῶν μελλόντων regi par εἰκαστής me sembleroit rendre inutile le τοῦ γεν: je l'ai en conséquence enfermé entre deux crochets. — 4. ὧν δε απειρος ειην C; ων δ' απειρος ειη E, G, H. — 5. μνημειον μεν (ουν om.) D. - ταυτης μεν ηρχε D. - αρτου I. - οινου (ου s. οι, ead. m.) I. - εδοκει γαρ των τοτε πολυοινοτατον ειναι E. - οψου (ου s. ον, ead. m.) I. — 6. φησι (marg. al. m. φασι) I. - αυτου υπο των προσηκοντων οικ. F. - ετελευτησεν G, H.

φεύγοντος. τὰ μὲν κατὰ Παυσανίαν τὸν Λακεδαιμόνιον καὶ Θεμιστοκλέα τὸν Ἀθηναῖον, λαμπροτάτους γενομένους τῶν καθ᾿ ἑαυτοὺς Ἑλλήνων, οὕτως ἐτελεύτησε.

Κεφ. ρλθ΄. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης πρεσβείας τοιαῦτα ἐπέταξάν τε καὶ ἀντεκελεύσθησαν περὶ τῶν ἐναγῶν τῆς ἐλάσεως· ὕστερον δὲ φοιτῶντες παρ᾿ Ἀθηναίους, Ποτιδαίας τε ἀπανίστασθαι ἐκέλευον, καὶ Αἴγιναν αὐτόνομον ἀφιέναι. καὶ μάλιστά γε πάντων καὶ ἐνδηλότατα προὔλεγον, τὸ περὶ Μεγαρέων ψήφισμα καθελοῦσι μὴ ἂν γενέσθαι πόλεμον· ἐν ᾧ εἴρητο αὐτοὺς μὴ χρῆσθαι τοῖς λιμέσι τοῖς ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ, μηδὲ τῇ Ἀττικῇ ἀγορᾷ. [2] οἱ δ᾿ Ἀθηναῖοι οὔτε τἆλλα ὑπήκουον, οὔτε τὸ ψήφισμα καθῄρουν, ἐπικαλοῦντες ἐπεργασίαν Μεγαρεῦσι τῆς γῆς τῆς ἱερᾶς, καὶ τῆς ἀορίστου, καὶ ἀνδραπόδων ὑποδοχὴν τῶν ἀφισταμένων. τέλος δὲ, ἀφικομένων τῶν τελευταίων πρέσβεων ἐκ Λακεδαίμονος, Ῥαμφίου τε καὶ Μελησίππου καὶ Ἀγησάνδρου, καὶ λεγόντων ἄλλο μὲν οὐδὲν ὧν πρότερον εἰώθεσαν, αὐτὰ δὲ τάδε, ὅτι Λακεδαιμόνιοι βούλονται τὴν εἰρήνην εἶναι, εἴη δ᾿ ἂν, εἰ τοὺς Ἕλληνας αὐτονόμους ἀφεῖτε· ποιήσαντες ἐκκλησίαν οἱ Ἀθηναῖοι, γνώμας σφίσιν αὐτοῖς προὐτίθεσαν. [3] καὶ ἐδόκει, ἅπαξ, περὶ ἁπάντων βουλευσαμένους, ἀποκρίνεσθαι. καὶ παριόντες ἄλλοι τε πολλοὶ ἔλεγον, ἐπ᾿ ἀμφότερα γιγνόμενοι ταῖς γνώμαις, καὶ ὡς χρὴ

Chap. CXXXIX. 1. τοιαυτα επραξαν E. - παρα Αθηναιους C, F, G, H. - π. τε επανιςασθαι D. - προυλεγεν (ο ΰ. ε *ead. m.*) C. - τα περι Μεγαρεων. D'ici jusqu'à ουτε το ψηφ., lacune causée par un ὁμοιοτ. et suppléée *al. m.* ουτε το est de la même main qui supplée la lacune E. - μη αν γιγνεσθαι

ibi aperte sepelire fas erat. Pausanias igitur Lacedæmonius, et Themistocles Atheniensis, viri omnium suæ ætatis Græcorum nobilissimi, hunc exitum habuerunt.

Cap. 139. Lacedæmonii igitur in prima quidem legatione hæc *Atheniensibus* de piaculis tollendis imperarunt, et vicissim *ab illis* idem facere sunt jussi. Deinde vero, ad Athenienses profecti, imperarunt, ut a Potidæea obsidione recederent, Æginam suis legibus vivere sinerent. In primis vero, et ante omnia apertissime prædicebant, nullum fore bellum, si *Athenienses* decretum de Megarensibus factum rescinderent : quo Megarensibus interdictum erat portubus, in Atheniensium ditione sitis, et Attico foro. [2] Sed Athenienses neque cæteris in rebus morem illis gerere, neque decretum illud rescindere voluerunt, Megarensibus crimini dantes, quod sacrum nullisque limitibus finitum solum colerent, quodque servos fugitivos reciperent. Tandem vero, cum postremi legati, Rhamphius, Melesippus, et Agesander Lacedæmone venissent, et nihil aliud dixissent eorum quæ prius *dicere* consueverant; sed hæc ipsa, *quæ sequuntur :* » Lacedæmonii pacem esse volunt, erit autem, si Græcos liberos esse, suisque legibus vivere sinatis : « [3] Athenienses, convocata concione, sibi ipsis suffragia ferenda proposuerunt : et placuit, semel, habita consultatione de summa rerum, respondere. Tunc autem cum alii multi in medium progressi verba fecerunt, et in utramque partem sententiam dixerunt, et

G, H. - ειρητο αυτοις C, D, I. — 2. οἱ δε Αθηναιοι C, D. - Μελλησιππȣ E; Μελησιπȣ G. - και λ. αλλως (ν s. ως, *ead. m.*) I. - ȣδεν (ων *s. l.*) προτερον D. - βȣλονται (την om.) D. - αυτονομȣς αφητε G, H. - ποιησαντες ȣν εκ. F. — 3. αποκρινασθαι E, F, G, H. - το ψιφισμα C. - καθελειν τον πολεμον C, F κ. (τον πολεμον *s. l.*) G.

quod bellum gerere oporteat, et quod non debeat decretum illud officere paci, sed rescindi: [4] tum etiam Pericles Xanthippi *filius*, vir illis temporibus primus Atheniensium, et in dicendo et agendo præstantissimus, in medium progressus, hæc *Atheniensibus* suasit.

CAP. 140. » IN eadem sententia, Athenienses, semper permaneo, Peloponnesiis non esse cedendum, quamvis sciam, homines non eodem animi ardore et sinere bellum sibi persuaderi, et bellum ipsum gerere: sed pro variis rerum eventis sententiam etiam mutare. Video autem nunc etiam res *superioribus* similes et pares mihi dicendas in consilio quod vobis sum daturus: sed a vobis, qui meam sententiam fueritis sequuturi, peto, ut iis, quæ publice decreta fuerint, si qua forte in re offendamus, opem feratis; aut ne, etiam rem feliciter gerentes, prudentiæ laudem *vobis* vendicetis. Usu enim venire solet, ut rerum eventus procedant non minus ab intelligentia sensuque disjuncti, quam hominum cogitationes. Quamobrem etiam, si quid præter expectationem accidit, fortunam culpare consuevimus. [2] Lacedæmonios certe cum ante nobis insidiatos esse, tum vel maxime nunc *insidiari* constat. Cum enim *in fœderis conditionibus diserte* sit expressum, de rebus controversis judicio vicissim inter nos esse disceptandum, interea vero utrisque nostrum ea retinenda, quæ jam tenemus; tamen nec ipsi adhuc postularunt, ut *de nostris controversiis* judicium fieret, neque judicium a nobis oblatum accipere volunt: [3] sed armis, quam verbis, crimina diluere malunt, et adsunt, ut nobis jam imperent, nec amplius, ut expostulent. Imperant

Chap. CXL. της αυτης αει. F me donne cette leçon. Tous les autres manuscrits portent αει της αυτης. αει mis après της αυτης me paroissant

πολεμεῖν,

πολεμεῖν, καὶ ὡς μὴ ἐμπόδιον εἶναι τὸ ψήφισμα εἰρήνης, ἀλλὰ καθελεῖν. [4] καὶ παρελθὼν Περικλῆς ὁ Ξανθίππου, ἀνὴρ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πρῶτος Ἀθηναίων, λέγειν τε καὶ πράσσειν δυνατώτατος, παρῄνει τοιάδε.

Κεφ. ρμ'. » ΤΗΣ μὲν γνώμης, ὦ Ἀθηναῖοι, ἀεὶ τῆς αὐτῆς ἔχομαι, μὴ εἴκειν Πελοποννησίοις· καίπερ εἰδὼς τοὺς ἀνθρώπους οὐ τῇ αὐτῇ ὀργῇ ἀναπειθομένους τε πολεμεῖν, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ πράσσοντας, πρὸς δὲ τὰς ξυμφορὰς καὶ τὰς γνώμας τρεπομένους. ὁρῶ δὲ καὶ νῦν ὅμοια καὶ παραπλήσια ξυμβουλευτέα μοι ὄντα, καὶ τοὺς ἀναπειθομένους ὑμῶν δικαιῶ, τοῖς κοινῇ δόξασιν, ἢν ἄρα τι καὶ σφαλώμεθα, βοηθεῖν· ἢ μηδὲ, κατορθοῦντας, τῆς ξυνέσεως μεταποιεῖσθαι. ἐνδέχεται γὰρ τὰς ξυμφορὰς τῶν πραγμάτων οὐχ ἧσσον ἀμαθῶς χωρῆσαι, ἢ καὶ τὰς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου. διόπερ καὶ τὴν τύχην, ὅσα ἂν παραλόγως ξυμβῇ, εἰώθαμεν αἰτιᾶσθαι. [2] Λακεδαιμόνιοι δὲ πρότερόν τε δῆλοι ἦσαν ἐπιβουλεύοντες ἡμῖν, καὶ νῦν οὐχ ἥκιστα. εἰρημένον γὰρ δίκας μὲν τῶν διαφόρων ἀλλήλοις διδόναι καὶ δέχεσθαι, ἔχειν δὲ ἑκατέρους ἃ ἔχομεν, οὔτε αὐτοὶ δίκας πω ᾔτησαν, οὔτε ἡμῶν διδόντων δέχονται. [3] βούλονται δὲ πολέμῳ μᾶλλον ἢ λόγοις τὰ ἐγκλήματα διαλύεσθαι, καὶ ἐπιτάσσοντες ἤδη καὶ οὐκέτι αἰτιώμενοι πάρεισι. Ποτιδαίας τε γὰρ

produire un effet que je chercherais en vain dans l'ordre reçu ; et d'ailleurs αει, dont ει se prononce ι, étant mal sonant à la suite de Αθηναιοι, dont αιοι se prononce æi, j'étois tenté d'adopter la leçon de F. Mais n'ayant qu'une autorité, je conserve αει της γνωμης. - (μη om.) εικειν E. - τη αυτη ορμη E. - μοι ειναι (οντα s. l. al. m.) G. - τοις (κοινοις mal

ἀπανίστασθαι κελεύουσι, καὶ Αἴγιναν αὐτόνομον ἀφιέναι, καὶ τὸ Μεγαρέων ψήφισμα καθαιρεῖν· οἱ δὲ τελευταῖοι οἵδε ἥκοντες, καὶ τοὺς Ἕλληνας προαγορεύουσιν αὐτονόμους ἀφιέναι. [4] ὑμῶν δὲ μηδεὶς νομίσῃ περὶ βραχέως ἂν πολεμεῖν, εἰ τὸ Μεγαρέων ψήφισμα μὴ καθέλοιμεν· ὅπερ, μάλιστα προὔχονται, εἰ καθαιρεθείη, μὴ ἂν γίγνεσθαι τὸν πόλεμον· μηδ' ἐν ὑμῖν αὐτοῖς αἰτίαν ὑπολίπησθε, ὡς διὰ μικρὸν ἐπολεμήσατε. [5] τὸ γὰρ βραχύ τι τοῦτο πᾶσαν ὑμῶν ἔχει τὴν βεβαίωσιν καὶ πεῖραν τῆς γνώμης. οἷς εἰ ξυγχωρήσετε, καὶ ἄλλο τι μεῖζον εὐθὺς ἐπιταχθήσεσθε, ὡς φόβῳ καὶ τοῦτο ὑπακούσοντες· ἀπισχυρισάμενοι δὲ, σαφὲς ἂν καταστήσητε αὐτοῖς, ἀπὸ τοῦ ἴσου ὑμῖν μᾶλλον προσφέρεσθαι.

Κεφ. ρμα'. » Αὐτόθεν δὴ διανοήθητε, ἢ ὑπακούειν πρίν τι βλαβῆναι, ἤ, εἰ πολεμήσομεν (ὥσπερ ἔμοιγε ἄμεινον δοκεῖ εἶναι) καὶ ἐπὶ μεγάλῃ καὶ ἐπὶ βραχείᾳ ὁμοίως προφάσει μὴ εἴξοντες, μηδὲ ξὺν φόβῳ ἕξοντες

écrit, et s. l. al. m. κοινη) E. - ην αρα τι (και om.) σφαλλωμεθα D. - παραλογον ξυμβῃ C, F, G. — 4. τελ. ηδη ἥκοντες D, I. - προαγορευωσι (ου s. ω ead. m.) I. αφι (s. l.) εναι G. - π. βραχεος (αν om.) πολ. D. - μη αν γενεσθαι (τον om.) π. D. - μηδε εν ὑμιν αυ. αι. ὑπολειπησθε E. — 5. βραχυ τι τουτο D, E, H, I. Ce βραχυ τι ne pourroit-il pas donner lieu à un rapprochement du φαγουσαν αγριον τι de la colombe d'Anacréon, ode IX? « *Irai-je*, dit elle à l'étranger qui l'interroge, *irai-je par les champs et par les monts, m'abritant sous un mince feuillage, becquetant quelque misérable graine*, φαγουσαν αγριον τι? Le τι de Thucydide, renfermant, ainsi que le τι d'Anacréon, une idée de mépris qui convient à la phrase, restituons à Thucydide ce qu'on ne lui a enlevé que parce qu'on l'entendoit mal. Si l'écriture pouvoit conserver les gestes de l'orateur, elle auroit sans doute accompagné ce βραχυ τι d'un geste explicatif, qui eût empêché les copistes de mutiler ici Thucydide. Au reste, en faisant cette

enim, ut a Potidææ obsidione recedamus, et Æginam liberam esse, suisque legibus vivere sinamus, et decretum de Megarensibus factum rescindamus. Quinetiam, qui postremi huc venerunt, præcipiunt, ut Græcos suis legibus vivere permittamus. [4] Nemo tamen vestrum existimet, bellum de re levi susceptum iri, si decretum de Megarensibus factum rescindere nolimus : quod illi maxime prætendentes, dicunt nullum fore bellum, si decretum istud rescindatur : neve in vobis metipsis *germen* foveatis futuræ criminationis, vos nimirum levi de causa bellum suscepisse. [5] Nam hæc levis res omne documentum vestræ constantiæ et animorum *quasi* coticulam, continet. Quibus si concesseritis, protinus etiam aliquid aliud majus imperabitur, quasi metu perculsi hac quoque in re morem gesturi sitis. Sed si semel ipsis acriter abnueritis, planum ipsis facietis, *oportere ipsos* potius cum æquabilitate vobiscum agere.

Cap. 141. Ex his igitur statuite vel imperata facere, antequam ullam cladem accipiatis, vel, si bellum geramus (quod mihi satius esse videtur) nulla, pariter, aut magna, aut parva de causa cedere, neque cum metu retinere *ea*, quæ possidemus. Nam sive maxima, sive

restitution, j'ai pour moi l'autorité non d'un, mais de quatre manuscrits, c'est-à-dire, de la moitié. Je dis de la moitié, car depuis longtems le manuscrit A nous manque. A toutes ces autorités, joignons celle de Thucydide lui-même, *optimus sui interpres quisque*, et rappellons du chap. suivant, 1°. εν βραχει μεν μοριῳ σκοπȣσι τι των κοινων ; 2°. τι προιδειν. Voy. sur ces passages, mes observat. litt. et critiques. - και την πειραν D. - ὑπακȣσαντες (ο s. α, al. m.) C ; ὑπακȣσαντες sans correction, D, E, H, I. - ε (α s. ε, al. m.) πισχυρισαμενοι C ; απισχυρησαμενοι F. - καταςησετε D ; καταςησητε E ; καταστησαιτε G, H. - αυτȣς (αυτοις al. m.) E ; αυτοις sans correction, H.

Chap. CXLI. 1. πολεμησαιμεν ὡσπερ αμεινον εμοι γε ειναι δοκει F ; π. ὡς

minima sint ea quæ aliis ante judicium a paribus imperantur, eandem vim habent, et valent ad servitutis jugum imponendum. [2] Belli vero apparatus, et facultates, quæ utrisque nostrum adsunt, singulatim audite, ut cognoscatis, nos *his in rebus* inferiore conditione non futuros. [3] Nam Peloponnesii sunt inopes, nec privatim, nec publice pecunias habent. Deinde diuturnorum ac maritimorum bellorum sunt imperiti, quia propter paupertatem ipsi bellum inter se ad exiguum temporis spatium gerunt. [4] Hujusmodi autem homines, neque classem è portu solvere, explentes eam, neque pedestres exercitus sæpe emittere possunt: tum quod simul et a re familiari absint, et sumtus de suis privatis facultatibus faciant; tum etiam præterea, quod maris usu *a nobis* prohibeantur. [5] Atqui opes magis quam violentæ pecuniarum collationes, bella sustinent. Homines autem inopes ad bellum gerendum corporibus quam pecuniis sunt promtiores; nam illa quidem, ex periculis evasura sperant: has vero, vel ante belli finem absumtum iri persuasum habent, præsertim si, quod est verisimile, bellum præter ipsorum opinionem producatur. [6] Nam Peloponnesii, eorumque socii, in uno quidem prælio Græcis omnibus resistere possunt: sed cum dissimili adversariorum apparatu bellum gerere non possunt; tum quia, cum non uno eodemque concilio utantur, omnesque par suffragii ferendi jus habeant, nihil ex tempore celeriterque peragunt; tum etiam quia, cum

(περ om.) εμοιγε αμ. δ. ε. G, H. - (ἡ om.) ελαχιϛη H, I. — 2. ὑπαρχ. (ὡς s. l. al. m.) D; ὑπαρχ. ἑκατεροις, ὡς G. — 3. ϰτ' εν κοινω C, E. Périclès se plaisant à appuyer sur le dénuement des Péloponnésiens, et sur la pénurie de leurs finances, n'a pas dû faire ici d'élision. Loin de sacrifier une lettre précieuse, il a dû prononcer ϰτε dans son entier, et insister

ἃ κεκτήμεθα. τὴν γὰρ αὐτὴν δύναται δούλωσιν ἥ τε μεγίστη καὶ ἡ ἐλαχίστη δικαίωσις ἀπὸ τῶν ὁμοίων πρὸ δίκης τοῖς πέλας ἐπιτασσομένη. [2] τὰ δὲ τοῦ πολέμου καὶ τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων ὡς οὐκ ἀσθενέστερα ἕξομεν, γνῶτε καθ᾽ ἕκαστον ἀκούοντες. [3] αὐτουργοί τε γάρ εἰσι Πελοποννήσιοι, καὶ οὔτε ἰδίᾳ, οὔτε ἐν κοινῷ χρήματά ἐστιν αὐτοῖς· ἔπειτα, χρονίων πολέμων καὶ διαποντίων ἄπειροι, διὰ τὸ βραχέως αὐτοὶ ἐπ᾽ ἀλλήλους ὑπὸ πενίας ἐπιφέρειν. [4] καὶ οἱ τοιοῦτοι, οὔτε ναῦς, πληροῦντες, οὔτε πεζὰς στρατιὰς πολλάκις, ἐκπέμπειν δύνανται ἀπὸ τῶν ἰδίων τε ἅμα ἀπόντες, καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν δαπανῶντες, καὶ προσέτι καὶ θαλάσσης εἰργόμενοι. [5] αἱ δὲ περιουσίαι τοὺς πολέμους μᾶλλον, ἢ αἱ βίαιοι ἐσφοραὶ, ἀνέχουσι. σώμασί τε ἑτοιμότεροι οἱ αὐτουργοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἢ χρήμασι πολεμεῖν, τὸ μὲν, πιστὸν ἔχοντες ἐκ τῶν κινδύνων κἂν περιγενέσθαι· τὸ δὲ, οὐ βέβαιον, μὴ οὐ προαναλώσειν, ἄλλως τε κἂν παρὰ δόξαν, ὅπερ εἰκὸς, ὁ πόλεμος αὐτοῖς μηκύνηται. [6] μάχῃ μὲν γὰρ μιᾷ πρὸς ἅπαντας Ἕλληνας δυνατοὶ Πολοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἀντισχεῖν, πολεμεῖν δὲ μὴ πρὸς ὁμοίαν ἀντιπαρασκευὴν ἀδύνατοι, ὅταν μή τε βουλευτηρίῳ ἑνὶ

fortement sur οὔτε. La répétition de οὔτε, par le retour des mêmes sons, frappant à la fois et l'oreille et l'esprit, a sans doute été employée par Périclès. Conservons donc οὔτε, et regardons la leçon οὔτ᾽ comme évidemment vicieuse. - χ. εισιν αυτοις C, D, I; χ. εστιν (αυτοις om.) E. — 5. εισφοραι D, E, F, G. - παρα δοξαν ὁπερ εικος ὁ πολεμος αυτου μηκυνεται D; π. δ. αυτοις (ὁπερ εικος *s. l. al. m.*) ὁ πολ. μηκυνεται E; π. δ. ὁπερ ε. ὁ π. αυ. μηκυνετε (αι *s. l. ead. m.*) I. — 6. και η ξυμμαχοι C. - ὁμοιαν (αντι om.) παρασκευην D. - επιτελωσιν H. - και ουχι ὁμοφυλοι D, I. - ἑκαστος σπευδει D,

χρώμενοι, παραχρῆμά τι ὀξέως ἐπιτελῶσι, πάντες τε ἰσόψηφοι ὄντες, καὶ οὐχ ὁμόφυλοι, τὸ ἐφ' ἑαυτὸν ἕκαστος σπεύδῃ· ἐξ ὧν φιλεῖ μηδὲν ἐπιτελὲς γίγνεσθαι. 7 καὶ γὰρ οἱ μὲν ὡς μάλιστα τιμωρήσασθαί τινα βούλονται, οἱ δὲ, ὡς ἥκιστα τὰ οἰκεῖα φθεῖραι. 8 χρόνιοί τε ξυνιόντες, ἐν βραχεῖ μὲν μορίῳ σκοποῦσί τι τῶν κοινῶν, τῷ δὲ πλείονι τὰ οἰκεῖα πράσσουσι. 9 καὶ ἕκαστος οὐ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀμέλειαν οἴεται βλάψειν, μέλειν δέ τινι καὶ ἄλλῳ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τι προϊδεῖν· ὥστε τῷ αὐτῷ ὑπὸ ἁπάντων ἰδίᾳ δοξάσματι λανθάνειν τὸ κοινὸν ἀθρόον φθειρόμενον.

Κεφ. ρμϐ'. » Μέγιστον δὲ, τῇ τῶν χρημάτων σπάνει κωλύσονται, ὅταν σχολῇ αὐτὰ ποριζόμενοι διαμέλλωσι· τοῦ δὲ πολέμου οἱ καιροὶ οὐ μενετοί. 2 καὶ μὴν οὐδ' ἡ ἐπιτείχισις, οὐδὲ τὸ ναυτικὸν αὐτῶν ἄξιον φοϐηθῆναι. 3 τὴν μὲν γὰρ, χαλεπὸν καὶ ἐν εἰρήνῃ πόλιν ἀντίπαλον παρασκευάσασθαι, ἦπου δὴ ἐν πολεμίᾳ τε, καὶ οὐχ ἧσσον ἐκείνοις ἡμῶν ἀντεπιτετειχισμένων. 4 φρούριον δ' εἰ ποιήσονται, τῆς μὲν γῆς βλάπτοιεν ἄν τι μέρος καταδρομαῖς καὶ αὐτομολίαις. οὐ μέντοι ἱκανόν γε ἔσται ἐπιτειχίζειν τε, καὶ κωλύειν ἡμᾶς πλεύσαντας ἐς τὴν ἐκείνων, καὶ, ᾗπερ ἰσχύομεν, ταῖς ναυσὶν ἀμύνεσθαι. 6 πλέον γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν τοῦ κατὰ γῆν ἐκ τοῦ ναυτικοῦ ἐμπειρίας, ἢ ἐκεῖνοι ἐκ τοῦ

E, I. — 8. τῷ δε πλεονι E, F, G, H. — 9. βλαψειν τα κοινα E. - μελλειν C, E, H; I donne aussi μελλειν, et marg. al. m. μελειν. - τι προειδειν C; το προιδειν E. — 10. ὑ. ἁπαντων δια δοξασματι C; ὑ. ἁπαντων οιεται ιδιᾳ δ. E.

Chap. CXLII. 1. ὅταν (σχολη *s. l. al. m.*) E. - οἱ κεροι (αι s. ε) D. — 2. ουδε (η ajouté après coup, mais *ead. m.*) C; ουδε ἡ επιτ. D. par la raison que j'ai donnée, 1, 141, 3, en défendant ουτε, je croirois devoir préférer ουδε à ουδ'. — 3. αντιπαλον παρακατασκευασασθαι D; αντ. κατασκ. E. —

non sint omnes unius ejusdemque gentis, unusquisque rem suam urget, unde nihil perfici, et ad finem perduci solet. [7] Nam hi quidem, nonnullos quam maxime cupiunt ulcisci : alii vero, res domesticas quam minime corrumpi *volunt :* [8] cumque post longam cunctationem vix tandem in unum conveniant, exiguo tamen temporis momento de Republica aliquid consultant : majorem vero temporis partem in rebus privatis curandis ponunt. [9] Et unusquisque *Rempublicam* nihil detrimenti ex hac sua negligentia capere posse putat : sed aliquem, alium esse *existimat*, qui *Rempublicam* curet, eique pro se ipso prospiciat. Itaque eadem omnium privatorum opinione universam Rempublicam perdi non animadvertit.

CAP. 142. » Quod autem maximum est, pecuniarum inopia prohibebuntur, cum eas ægre parantes cunctabuntur : sed belli occasiones nullam moram patiuntur ; [2] neque vero illorum aut munitionum exstructio, aut classis digna est, quæ metuatur. [3] Difficile enim est urbi, quæ potentiam nostræ parem habeat, vel in pace hujusmodi munitiones exstruere ; jam vero *multo difficilius erit*, *hoc ipsum facere* in hostico, et *præcipue* cum nos adversus illos non minus muniti simus, *quam illi contra nos.* [4] Quod si quem locum præsidio firmarint, aliquam quidem agri *nostri* partem suis excursionibus, et *nostrorum* ad illos transfugiis vastabunt ; [5] sed tamen *hæc munitio* non poterit nos circumvallare, et impedire, ne in ipsorum *agrum* navigemus, et, qua re pollemus, navibus *illos* ulciscamur. [6] Nam ex usu rerum nauticarum plus peritiæ ad prælia terrestria habe-

5. ου μεντοι γε ἱκανόν εςαι D, I. - τε (και om.) κωλυειν C; (τε και om.) κωλ. H. - εις την εκεινων D, I; εν τῃ (ες την s. l.) εκεινων E. - ισχυομεν εν ταις ναυσιν E. Leçon qui n'est peut-être pas à mépriser. — 6. τ. γ. ἡμεις ὁμως

mus, quam illi ex usu militiæ terrestris ad pugnas navales. [7] Rerum vero maritimarum scientiam non facile poterunt adipisci. [8] Nam ne vos quidem, quamvis his operam statim a bello Medico *ad hoc usque tempus* studiose dederitis, perfecte adhuc estis adepti. [9] Quonam igitur modo homines, qui agriculturæ, non autem rebus maritimis dant operam, præterea quos ne in hoc quidem studio se exercere sinemus, propter assiduas nostræ classis incursiones, facinus aliquod dignum edent? [10] Nam adversus quidem paucas naves, quæ incursiones *in eos* facient, periculum fortasse subeant, multitudine suam imperitiam audacius confirmantes; sed, si multis prohibeantur, quiescent. [11] Et, quia se in his exercebunt, erunt imperitiores, et hac ipsa de causa cunctantiores etiam erunt. [12] At rerum nauticarum peritia, est artis, ut aliarum rerum scientia; nec subcisivis operis et remissa exercitatione obiter disci potest: imo vere nullius alius rei studium ad eam accedere oportet, *quod ab assidua ejus meditatione nos avertat.*

Cap. 143. » Quod si pecunias, quæ sunt Olympiæ aut Delphis, suo loco moveant, et, *his usi*, majore mercede nautas peregrinos a nobis conductos subtrahere conentur; hoc *profecto* grave esset, si nos, cum inquilinis *nostris* naves conscendentes, ipsis resistere non possemus. Jam vero cum hoc nobis adest, tum etiam, (quod est præcipuum,) navium gubernatores ex *nostris* civibus habemus, et alios ministros, et plures, et peritiores, quam reliqua omnis Græcia. [2] Nec vero cupidus periculi quisquam externorum militum in animum induxerit, et a patria *sua* exsulare, et cum minore simul

εχομεν E. — 8. γαρ ἡμεις (υ *s. l. ead. m.*) I. - εξειργασθε (πω om.) G, H. — 9. εφορμασθαι E; εφορμησθαι G. — 10. ολιγας (ναυς om.) G, H. - αμ. θαρ-

κατ᾽

κατ' ἤπειρον ἐς τὰ ναυτικά. [7] τὸ δὲ τῆς θαλάσσης ἐπιστήμονας γενέσθαι, οὐ ῥᾳδίως αὐτοῖς προσγενήσεται. [8] οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς, μελετῶντες αὐτὸ εὐθὺς ἀπὸ τῶν Μηδικῶν, ἐξείργασθέ πω. [9] πῶς δὴ ἄνδρες γεωργοὶ, καὶ οὐ θαλάσσιοι, καὶ προσέτι οὐδὲ μελετῆσαι ἐασόμενοι, διὰ τὸ ὑφ' ἡμῶν πολλαῖς ναυσὶν ἀεὶ ἐφορμεῖσθαι, ἄξιον ἄν τι δρῷεν. [10] πρὸς μὲν γὰρ ὀλίγας ναῦς ἐφορμούσας κἂν διακινδυνεύσειαν, πλήθει τὴν ἀμαθίαν θρασύνοντες· πολλαῖς δὲ εἰργόμενοι, ἡσυχάσουσι· [11] καὶ ἐν τῷ μὴ μελετῶντι ἀξυνετώτεροι ἔσονται, καὶ δι' αὐτὸ καὶ ὀκνηρότεροι. τὸ δὲ ναυτικὸν, τέχνης ἐστὶν, ὥσπερ καὶ ἄλλο τι, καὶ οὐκ ἐνδέχεται, ὅταν τύχῃ, ἐκ παρέργου μελετᾶσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον μηδὲν ἐκείνῳ πάρεργον ἄλλο γίγνεσθαι.

Κεφ. ρμγ'. » Εἴτε καὶ, κινήσαντες τῶν Ὀλυμπιάσιν ἢ Δελφοῖς χρημάτων, μίσθῳ μείζονι πειρῷντο ἡμῶν ὑπολαβεῖν τοὺς ξένους τῶν ναυτῶν, μὴ ὄντων μὲν ἡμῶν ἀντιπάλων, ἐσβάντων αὐτῶν τε καὶ τῶν μετοίκων, δεινὸν ἂν ἦν· νῦν δὲ τόδε τε ὑπάρχει, καὶ (ὅπερ κράτιστον) κυβερνήτας ἔχομεν πολίτας, καὶ τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν, πλείους καὶ ἀμείνους ἢ ἅπασα ἡ ἄλλη Ἑλλάς. [2] καὶ ἐπὶ τῷ κινδύνῳ οὐδεὶς ἂν δέξαιτο τῶν ξένων τήν τε αὑτοῦ φεύγειν, καὶ μετὰ τῆς ἥσσονος ἅμα ἐλπίδος, ὀλίγων ἡμερῶν ἕνεκα

συνοντες D; θρασυνοντες (θαρσ. marg. al. m.) I. — 11. και (εν τῳ s. l. al. m.) μη μελετωντι I. - αξινετωτεροι C. D'ici jusqu'à το δε ναυτικον; lacune causée par un ὁμοιοτ. et suppléée (s. l. al. m.) E. — 12. ὁταν τυχοι F. - π. (αλλο om.) γιγνεσθαι C; αλλο γινεσθαι F, G, H.

Chap. CXLIII. 1. ειτε νικησαντες (κινη s. l. al. m.) G. - μη οντων μεν (ἡμων om.) αντιπ. E. - μη οντων (μεν om.) ἡμων αντιπ. H; μη ο. μεν ἡμιν αν.

μεγάλου μισθοῦ δόσεως, ἐκείνοις ξυναγωνίζεσθαι. [3] καὶ τὰ μὲν Πελοποννησίων ἔμοιγε τοιαῦτα καὶ παραπλήσια δοκεῖ εἶναι· τὰ δὲ ἡμέτερα, τούτων τε ὧνπερ ἐκείνοις ἐμεμψάμην, ἀπηλλάχθαι, καὶ ἄλλα οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου μεγάλα ἔχειν. [4] ἤν τ᾽ ἐπὶ τὴν χώραν ἡμῶν πεζῇ ἴωσιν, ἡμεῖς ἐπὶ τὴν ἐκείνων πλευσούμεθα. καὶ οὐκέτι ἐκ τοῦ ὁμοίου ἔσται, Πελοποννήσου τε μέρος τι τμηθῆναι, καὶ τὴν Ἀττικὴν ἅπασαν. οἱ μὲν γὰρ οὐχ ἕξουσιν ἄλλην ἀντιλαβεῖν ἀμαχεί· ἡμῖν δέ ἐστι γῆ πολλὴ, καὶ ἐν νήσοις, καὶ κατ᾽ ἤπειρον. μέγα γὰρ τὸ τῆς θαλάσσης κράτος. [5] σκέψασθε δέ· εἰ γὰρ ἦμεν νησιῶται, τίνες ἂν ἀληπτότεροι ἦσαν, καὶ νῦν χρὴ ὅτι ἐγγύτατα τούτου διανοηθέντας, τὴν μὲν γῆν καὶ οἰκίας ἀφεῖναι, τῆς δὲ θαλάσσης καὶ πόλεως φυλακὴν ἔχειν, καὶ Πελοποννησίοις, ὑπὲρ αὐτῶν ὀργισθέντας, πολλῷ πλείοσι μὴ διαμάχεσθαι, (κρατήσαντές τε γὰρ, αὖθις οὐκ ἐλάσσοσι μαχούμεθα, καὶ ἢν σφαλῶμεν, τὰ τῶν ξυμμάχων, ὅθεν ἰσχύομεν, προσαπόλλυται· [6] οὐ γὰρ ἡσυχάσουσι μὴ ἱκανῶν ἡμῶν ὄντων ἐπ᾽ αὐτοὺς στρατεύειν), τήν τε ὀλόφυρσιν μὴ οἰκιῶν καὶ γῆς ποιεῖσθαι, ἀλλὰ τῶν σωμάτων· οὐ γὰρ τάδε τοὺς ἄνδρας, ἀλλ᾽ οἱ ἄνδρες ταῦτα κτῶνται. [7] καὶ εἰ ᾤμην πείσειν, ὑμᾶς αὐτοὺς ἂν ἐξελθόντας ἐκέλευον αὐτὰ δῃῶσαι, καὶ δεῖξαι Πελοποννησίοις, ὅτι τούτων γε ἕνεκα οὐχ ὑπακούσεσθε.

1. - ἡ πασα B, C, D, F, G, H, I. — 3. εμοιγε και παραπλ. τοιαυτα δοκει G, H. - ὧν περ παρ᾽ εκεινοις B; ὧν παρ᾽ εκ. D. — 4. πεζοι ιωσιν E. - τελ. (τε om.) μερος G, H. - αμαχι D. - το της θαλαττης D. — 5. ει μεν γαρ ημεν C, G; ει μεν ημει D, I. - και Πελοποννησιους H. - πολλῳ πλειονι B. - (μη om.) διαμαχεσθαι G. - κρατησαντες (τε om.) γαρ C, I. — 6. την γαρ ολοφ. G. - ανδρες ταδε κτωνται E.

salutis ac victoriæ spe propter majus paucorum dierum stipendium, quod ipsis dabitur, illos in bello gerendo juvare. [3] Ac res quidem Peloponnesiorum tales, *et saltem his* similes esse videntur: at nostræ, cum vitiis quæ in ipsis reprehendi, carere, tum etiam alia *commoda* longe majora habere *videntur.* [4] Quod si pedestribus copiis nostrum agrum invaserint, nos *vicissim* in illorum *agrum* incursiones classe faciemus. Hic vero jactura non erit æqualis, si Peloponnesi aliqua pars *a nobis*, et tota Attica *ab illis* vastetur. Illi enim nullum alium agrum habebunt, quem alterius, *qui vastatus fuerit*, loco sine prœlio occupent. Nobis vero et in insulis et in continente amplus est ager. Magna enim res est maris imperium. [5] Considerate autem *id, quod dico:* si enim insulas incoleremus, quinam minus essent expugnabiles? Nunc autem oportet nos, quam proxime ad istam cogitationem accedentes, agrum quidem ac ædificia missa facere, at mare urbemque præsidiis tueri, neque ipsorum causa, *si vastentur*, iratos, cum Peloponnesiis, qui sunt longe plures, prœlio dimicare, (nam si *eos* vincamus, rursus cum non inferiore numero confligemus: et, si quam cladem accipiamus, sociorum quoque auxilia, unde nostrum robur pendet, præterea *nobis* perierint: [6] nec enim quiescent, *nec in officio fideque permanebunt*, si nos bellum ipsis inferre nequeamus; nec villas, et agros, sed hominum corpora deplorare, non enim res istæ viros, at viri res istas parant, *et possident.* [7] Et si existimarem, me *vobis hoc* persuasurum, suaderem, ut vos ipsi ex urbe exeuntes has res vastaretis, et Peloponnesiis demonstraretis, vos harum rerum causa imperata non facturos.

Cap. 144. » Quanquam et alia multa præterea habeo, quæ mihi magnam victoriæ spem afferunt, si modo uno eodemque tempore vestrum imperium propagare, dum bellum geretis, et pericula voluntaria *periculis necessariis* addere nolitis : nam domestica nostrorum civium peccata magis metuo, quam adversariorum consilia. [2] Verum quænam illa sint, planum fiet etiam alias, dum bellum ipsum geretur. Jam vero *Legatos* istos cum hoc responso dimittamus : nos Megarensibus quidem esse permissuros usum mercatum, et portuum : si ipsi Lacedæmonii nobis, sociisque nostris, qui sumus peregrini, suæ civitatis usum permittant : [3] (nam neque illud, neque hoc in fœderibus prohibetur.) præterea nos etiam permissuros, ut *Græcæ* civitates liberæ, suisque legibus vivant; si modo liberas, suisque legibus viventes *tunc* habebamus, quum fœdus est initum : et si ipsi quoque civitatibus, quas in sua ditione habent, *pristinam libertatem* reddant, ita ut in suis rebus publicis administrandis ad ipsorum Lacedæmoniorum mores ac instituta sese accommodare non cogantur; sed suo quæque arbitratu vivant. Dicamus etiam, nos ex fœderum pactis ad judicium subeundum paratos esse : [4] nec belli initium nos facturos, at ab ipsis illatum propulsaturos. Hæc enim responsa sunt simul et justa et ex dignitate hujus Reipublicæ. Sciendum autem est, bellum neces-

Chap. CXLIV. 1. τȣ περιεσεσθε D. - αυθερετȣς (αι s. ε) B. - μη προτιθεσθαι (σ, au-dessous de προ E. — 2. G donne αποπεμψομεν (ω s. l.) mais voici une variante moins indifférente donnée par C. αποπεμψωμεν ἁ δει Λακεδαιμονιοις αποκρινασθαι, Μεγαρεας μεν C. A l'occasion de ce passage, H. Estienne donne la note suivante: Τȣτοις αποκριναμενοι] Hudsonus ad particulam adnotationis Stephani in Vari. Lect. transcriptam in notis hæc ejusdem addidit: Alius certe ita verba collocasset, νυν δε τȣτȣς αποπεμψωμεν, αποκριναμενοι, Μεγαρεας μεν, etc. Sed nostrum hunc scriptorem eodem

Κεφ. ρμδ'. »Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔχω ἐς ἐλπίδα τοῦ περιέσεσθαι, ἢν ἐθέλητε ἀρχήν τε μὴ ἐπικτᾶσθαι ἅμα πολεμοῦντες, καὶ κινδύνους αὐθαιρέτους μὴ προςτίθεσθαι. μᾶλλον γὰρ πεφόβημαι τὰς οἰκείας ἡμῶν ἁμαρτίας, ἢ τὰς τῶν ἐναντίων διανοίας. [2] ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν καὶ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἅμα τοῖς ἔργοις δηλωθήσεται· νῦν δὲ τούτοις ἀποκρινάμενοι, ἀποπέμψωμεν, Μεγαρέας μὲν ὅτι ἐάσομεν ἀγορᾷ καὶ λιμέσι χρῆσθαι, ἢν καὶ Λακεδαιμόνιοι ξενηλασίας μὴ ποιῶσι, μήτε ἡμῶν, μήτε τῶν ἡμετέρων ξυμμάχων· [3] (οὔτε γὰρ ἐκεῖνο κωλύει ἐν ταῖς σπονδαῖς, οὔτε τόδε), τὰς δὲ πόλεις ὅτι αὐτονόμους ἀφήσομεν, εἰ καὶ αὐτονόμους ἔχοντες ἐσπεισάμεθα, καὶ ὅταν κἀκεῖνοι ταῖς ἑαυτῶν ἀποδῶσι πόλεσι, μὴ σφίσι (τοῖς Λακεδαιμονίοις) ἐπιτηδείως, αὐτονομεῖσθαι, ἀλλὰ αὐτοῖς ἑκάστοις, ὡς βούλονται. δίκας δὲ ὅτι ἐθέλομεν δοῦναι κατὰ τὰς ξυνθήκας. [4] πολέμου δὲ οὐκ ἄρξομεν, ἀρχομένους δὲ ἀμυνούμεθα. ταῦτα γὰρ δίκαια καὶ πρέποντα ἅμα τῇδε τῇ πόλει ἀποκρίνασθαι. εἰδέναι δὲ χρὴ, ὅτι ἀνάγκη πολεμεῖν· ἢν δὲ ἑκούσιοι μᾶλλον δεχώμεθα, ἧσ-

dixisse modo videmus in iis, qua concioni Archidami proxime subjungit. pag. 91. Τοσονδε ειπων επορευετο, ὁτι ἠδε ἡ ἡμερα, etc. ab alio enim hic itidem aliter collocata verba fuissent: hoc videlicet modo, επορευετο, τοσονδε ειπων, ὁτι ἠδε ἡ ἡμ. Steph. « La leçon que nous offrons, et que donne C, confirme la conjecture du sagace et laborieux Estienne. On a bien souvent accusé Thucydide, d'être brusque, hâché dans son style, hardi dans ses ellipses. Que l'on aie la patience de consulter les mss., et Thucydide sera absous de la plus grande partie de ces reproches. - ην (και om.) Λακεδαιμονιοι C. — 3. τας τε πολεις C, H, I. - ταις αυτων αποδωσι C, F, G, H. - τοις Λακ. (επιτηδειως om.) F. - αλλ' αυτοις ἑκαστοις E. — 4. αμυνωμεθα H. - τη (δε τη om.) πολει αποκρινασθαι C. - τ. περι-

σον ἐγκεισομένους τοὺς ἐναντίους ἕξομεν· ἔκ τε τῶν μεγίστων κινδύνων ὅτι καὶ πόλει καὶ ἰδιώτῃ μέγισται τιμαὶ περιγίγνονται. 5 οἱ γοῦν πατέρες ἡμῶν, ὑποστάντες Μήδους, καὶ οὐκ ἀπὸ τοσῶνδε ὁρμώμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐκλείποντες, γνώμῃ τε πλείονι ἢ τύχῃ, καὶ τόλμῃ μείζονι ἢ δυνάμει, τόν τε βάρβαρον ἀπεώσαντο, καὶ ἐς τάδε προήγαγον αὐτά. 6 ὧν οὐ χρὴ λείπεσθαι, ἀλλὰ τούς τε ἐχθροὺς παντὶ τρόπῳ ἀμύνεσθαι, καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πειρᾶσθαι αὐτὰ μὴ ἐλάσσω παραδοῦναι. »

Κεφ. ρμε'. Ὁ μὲν Περικλῆς τοιαῦτα εἶπεν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι, νομίσαντες ἄριστα σφίσι παραινεῖν αὐτὸν, ἐψηφίσαντο ἃ ἐκέλευε. καὶ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις ἀπεκρίναντο, τῇ ἐκείνου γνώμῃ, καθ' ἕκαστά τε ὡς ἔφρασε, καὶ τὸ ξύμπαν, οὐδὲν κελευόμενοι ποιήσειν, δίκῃ δὲ κατὰ τὰς ξυνθήκας ἕτοιμοι εἶναι διαλύεσθαι περὶ τῶν ἐγκλημάτων, ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ. 2 καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου, καὶ οὐκέτι ὕστερον ἐπρεσβεύοντο.

Κεφ. ρμς'. Αἰτίαι δὲ αὗται καὶ διαφοραὶ ἐγένοντο ἀμφοτέροις πρὸ τοῦ πολέμου, ἀρξάμενοι εὐθὺς ἀπὸ τῶν ἐν Ἐπιδάμνῳ καὶ Κερκύρᾳ· ἐπεμίγνυντο δὲ ὅμως ἐν αὐταῖς, καὶ παρ' ἀλλήλους ἐφοίτων, ἀκηρύκτως μὲν, ἀνυπόπτως δὲ οὔ. 2 σπονδῶν γὰρ ξύγχυσις τὰ γιγνόμενα ἦν, καὶ πρόφασις τοῦ πολεμεῖν.

γινονται D. — 5. εκλιποντες D, F, G, H, I. - απωσαντο E.

Chap. CXLV. 1. οἱ δε Αθηναιοι D, E, H, I. - αυτον (εψηφισαντο ἁ om.) εκελ. F. - και τοις (τε om.) Λακεδ. E. - ὡς εφρασεν G. - εγκλ. και ισα και ὁμοια C; επι ιση και ὁμοιον D.

Chap. CXLVI. 1. απο των (εν s. l. al. m.) Επιδαμνῳ E. - ακηρυκτα μεν

sario gerendum esse; quod si nostra sponte potius, *quam necessitate compulsi*, bellum suscipiamus, adversarios minus infestos habebimus; sciendum etiam, ex maximis periculis cum ad Rempublicam, tum etiam ad homines privatos, maximos honores redundare. [5] Itaque majores nostri, quum Medos sustinuerunt; quamvis a tantis nequaquam initiis orsi et progressi sunt, sed etiam res, quas possidebant, reliquerunt, *tamen* consilio potius, quam fortunæ opibus, et confidentia majore, quam potentia, cum ipsum barbarum repulerunt, tum etiam imperium ad tantam amplitudinem provexerunt. [5] A quibus degenerare non debemus: sed hostes omni ratione ulcisci; operamque dare, ut hoc *imperium* non diminutum posteris tradamus. »

Cap. 145. Atque Pericles quidem hæc dixit. Athenienses vero, quod sibi consilium optimum ab illo dari censuissent, in ipsius sententiam decretum fecerunt; et de illius consilio Lacedæmoniis responderunt, cum singulatim, ut ille monuerat, tum etiam generatim, se nihil ipsorum jussu facturos; sed se ex fœderum pactis ad judicium subeundum, et in eo de controversiis pari jure, parique conditione disceptandum paratos esse. [2] Atque illi quidem domum redierunt, nec ullam legationem amplius postea miserunt.

Cap. 146. Hæ igitur querelæ et discordiæ inter utrosque ante hoc bellum exstiterunt, statim ex rebus ad Epidamnum et Corcyram gestis ortæ. Veruntamen dum hæ *discordiæ* inter illos adhuc essent, commercia inter se habebant, et alteri ad alteros ibant sine caduceatore quidem, sed non etiam sine suspicione. [2] Nam ea, quæ fiebant, erant fœderum perturbatio, et belli materia.

E. - ανυποπτως δεον F.

FINIS LIBRI I.

HISTOIRE GRECQUE

DE

THUCYDIDE,

ACCOMPAGNÉE de la version latine, des variantes des 13 manuscrits de la Bibliothèque impériale, d'Observations historiques, littéraires et critiques, de *specimen* de ces manuscrits, de cartes géographiques et d'estampes;

ET DÉDIÉE

À S. M. L'EMPEREUR DE TOUTES LES RUSSIES.

PAR J. B. GAIL,

Professeur de littérature grecque au Collége impérial de France, de l'Académie royale des sciences de Gottingue, des Académies de Marseille, Nancy, &c.

TOME II.

A PARIS,

CHEZ GAIL NEVEU, AU COLLÉGE DE FRANCE.

1807.

INDEX

Des différens Formats de cette Édition.

THUCYDIDE grec et latin, *in-4.°, 10 vol.* Des 10 vol., les 8 premiers contiennent le texte grec, et la version latine corrigée dans une infinité de passages; le 9.e est intitulé *Mémoire sur Thucydide;* le 10.e contient les observations sur les difficultés du texte, ouvrage adressé à M. Beck. — Thucydide et Xénophon son continuateur allant ensemble, je crois devoir prévenir ceux qui voudront se procurer ces deux ouvrages même format, que mon Xénophon grec, françois, latin, est imprimé *in-4.°* et non *in-8.°* Ce dernier ouvrage, depuis long-temps annoncé, paroîtra sous un an. — On n'a tiré de Thucydide, papier vélin, qu'un petit nombre d'exemplaires. En prenant le I.er volume, papier vélin, on souscrit pour l'ouvrage entier.

Idem, in-8.°, 10 vol. — Cette édition étant classique, afin d'avoir le moins possible de volumes, on a adopté une grande justification, de très-longues pages, et peu de marge. On a réservé pour l'*in-4.°* le luxe des grandes marges.

A l'usage des écoles, on a tiré des exemplaires du texte grec seul, deux forts volumes. — Sur la demande des instituteurs, on donnera séparément les 1.er et 2.e, les 3.e et 4.e, les 5.e et 6.e, les 7.e et 8.e livres. Sur la demande des instituteurs seuls, on donnera séparément le Mémoire sur Thucydide, et le volume qui renferme les observations sur les difficultés du texte.

Harangues de Thucydide, *1 vol.*, édition plus complète que les précédentes.

La traduction françoise de Thucydide paroîtra d'ici à deux mois.

Nota. Voyez *p. 307, 310*, de mes observations sur Thucydide : on y trouvera, 1.° de plus grands détails sur cette édition, 2.° l'annonce de l'impression d'Hérodote grec et latin, avec variantes de manuscrits.

On ne trouvera dans l'édition de Thucydide que le portrait de Thucydide, deux estampes relatives au siége de Platée, et deux cartes géographiques (1). L'édition de Xénophon offrira une précieuse collection de magnifiques estampes, de *specimen* representant bien fidèlement l'écriture des manuscrits, et trois cartes géographiques.

(1) Les cartes géographiques, estampes, &c., ne se trouveront que dans l'édition prise complète.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΟΛΟΡΟΥ

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

THUCYDIDIS OLORI F.

HISTORIÆ LIBER SECUNDUS.

EPITOME LIBRI II.

Thebani, qui noctu per proditionem occupaverant Platæam, ab oppidanis partim occisi, partim capti sunt. Cap. VI. *Quo facto, ruptis aperte fœderibus, utrimque ab Atheniensibus et Peloponnesiis summa vi bellum parari cœptum est. Cum priores Peloponnesii, duce Archidamo rege Lacedæmoniorum, Atticam invasissent: Pericles, Athenienses ad bellum sustinendum exhortatus, inter cætera reipublicæ agros suos donavit, rogavitque Athenienses, si forte eos non læderet hostis, uti ob eam rem nullam de ipso conciperent suspicionem.* XIII. *Peloponnesii Acharnas usque populabundi pervenerunt, magna cum indignatione plebis in Periclem, exire contra hostes prohibentem.* XXII. *Atheniensium equites in Phrygiis fugati sunt. Ipsi cum in aciem non prodirent, Peloponnesii domum reverterunt.* XXIII. *Æginetis, ab Atheniensibus pulsis, Lacedæmonii agros dederunt.* XXVII. *Sol defecit.* XXVIII. *Athenienses societatem cum Sitalce Thraciæ rege junxerunt.* XXIX. *Ea hyeme exequias bello cæsis fecerunt: quos Pericles princeps civitatis laudavit.* XXXIV. *Sequente anno Peloponnesii iterum Atticam ingressi, postea quam sævissima Athenas pestis invasit: ipsi perpopulato omni agro domum se receperunt.* XLVII. LVII. *Legatos Peloponnesiorum, ad Persarum euntes regem, Athenienses in Thracia interceptos necarunt.* LXVII. *Potideæ ad hæc deditio et Platææ oppugnatio describuntur.* LXX. LXXV.

ΑΡΧΕΤΑΙ δὲ ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἤδη Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, καὶ τῶν ἑκατέροις ξυμμάχων· (ἐν ᾧ οὔτε ἐπεμίγνυντο ἔτι ἀκηρυκτεὶ παρ᾽ ἀλλήλους, καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν.) γέγραπται δὲ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα.

Κεφ. β΄. Τέσσαρα μὲν γὰρ καὶ δέκα ἔτη ἐνέμειναν αἱ τριακοντούτεις σπονδαὶ, αἳ ἐγένοντο μετ᾽ Εὐβοίας ἅλωσιν· τῷ δὲ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει, ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἄργει τότε πεντήκοντα δυοῖν δέοντα ἔτη ἱερωμένης, καὶ Αἰνησίου Ἐφόρου ἐν Σπάρτῃ, καὶ Πυθοδώρου ἔτι δύο μῆνας Ἄρχοντος Ἀθηναίοις, μετὰ τὴν ἐν Ποτιδαίᾳ μάχην, μηνὶ ἕκτῳ, καὶ ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ, Θηβαίων ἄνδρες ὀλίγῳ πλείους τριακοσίων (ἡγοῦντο δὲ αὐτῶν Βοιωταρχοῦντες, Πυθάγγελός τε ὁ Φυλίδου, καὶ Διέμπορος ὁ Ὀνητορίδου) ἐσῆλθον περὶ πρῶτον ὕπνον ξὺν ὅπλοις ἐς Πλάταιαν τῆς Βοιωτίας, οὖσαν Ἀθηναίων ξυμμαχίδα. 2 ἐπηγάγοντο δὲ καὶ ἀνέῳξαν τὰς πύλας Πλαταιέων ἄνδρες, Ναυκλείδης τε καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ, βουλόμενοι, ἰδίας ἕνεκα δυνάμεως, ἄνδρας τε τῶν πολιτῶν τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους διαφθεῖραι, καὶ τὴν πόλιν Θηβαίοις προσποιῆσαι. 3 ἔπραξαν δὲ ταῦτα δι᾽ Εὐρυμάχου τοῦ Λεοντιάδου, ἀνδρὸς Θηβαίων δυνατωτάτου.

Chap. I. 1. επεμιγνυντο (ετι om.) E; ουδὲ επιμ. F. – ακηρυκτι παρ᾽ αλλους C. – καταναςαντες D; καταναςαντες (να rayé) I. – και γεγραπται ἑξης E. Entre la fin du liv. I, et le commencement du second, le copiste F a laissé un espace; il se proposoit sans doute de placer une majuscule.

Chap. II. 1. Τεσσαρα γαρ, και δεκα μεν ετη E. – αἱ εγιγνοντο I. – μετα Ευ-

CAP. 1. HINC igitur initium belli, inter Athenienses et Peloponnesios ac utrorumque socios gesti, jam ducitur : in quo nullis inter se commerciis amplius sine caduceatore miscebantur ; et ex quo id semel susceperunt, id etiam continenter gesserunt. Scriptum autem est ordine, prout singula quæque æstate atque hyeme sunt acta.

Bell. Pelop. an 1. Olymp. 87. $\frac{1}{2}$ V. C. Varr. 32. $\frac{3}{4}$. Maii 7.

CAP. 2. Nam tricennalia fœdera, quæ post captam Eubœam inita fuerunt, quatuordecim quidem annos duraverunt : sed quintodecimo anno, cum Chrysis sacerdos duodequinquagesimum sacerdotii annum Argis ageret, et Ænesias Spartæ Ephorus esset, et Pythodoro, qui tunc Athenis Archon erat, duo præterea menses ad integrum Magistratus annui tempus absolvendum adhuc superessent, sexto mense a pugna ad Potidæam commissa, statim ineunte vere, Thebanorum quidam paulo plures trecentis (ipsis vero præerant Pythangelus Phylidæ, et Diemporus Onetoridæ *filius*, qui *tunc* apud Bœotos summum Magistratum gerebant) circa primum somnum cum armis Platæam Bœotiæ *urbem*, Atheniensium sociam, ingressi sunt. [2] Illos autem *in urbem* induxerunt, et portas *illis* aperuerunt quidam Platæenses, Nauclides, et qui ejusdem factionis erant ; qui, ut privatam potentiam sibi pararent, cives sibi inimicos de medio tollere, urbemque Thebanis adjungere volebant. [3] Hæc autem egerunt per Eurymachum Leontiadæ

ϐοιας ἀλ. C, D, F, G. – μετα δε την εν Ποτιδαιᾳ D. – και (ἁμα om.) ηρι αρχομενῳ E. – ὁ φιλιδου D ; ὁ φυλειδου E. — 2. περι τον πρωτον ὑ. G. – τας π. πλατεαιων E ; τας π. (πλαταιεων s. l. *al. m.*) H. – τους σφισιν εναντιους E. — 3. προιδοτες γαρ D. – εβουλοντο την Π. F. – σφισιν διαφορον D. – σφ. δ. ετι ουταν C. – μη που φανερου B.

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. ½. V. C. Varr. 32. ¾.

filium, virum Thebanorum potentissimum. Thebani enim, cum bellum fore præviderent, Platæam, quæ simultates secum gerebat, in pace, belloque nondum palam moto, intercipere volebant. [4] Quamobrem etiam *isti* facilius, clam ingressi sunt, nulla dum posita custodia, armisque in foro positis, illis quidem, a quibus *in urbem* inducti fuerant, morem non gesserunt, ita ut statim rem aggrederentur, et in inimicorum ædes ingrederentur; sed decreverant et amicis edictis, præconis voce promulgatis uti, et civitatem potius ad compositionem et amicitiam adducere. Quare præco edixit, si quis ex patriis Bœotorum institutis eandem belli societatem sequi vellet, apud ipsos arma poneret, *armisque sumtis se cum ipsis conjungeret*: civitatem hoc modo sibi facile adjunctum iri sperantes.

Cap. 3. Platæenses vero, cum Thebanos et intus esse, et urbem repente, *præter omnem exspectationem*, *ab illis* occupatam sensissent, perterriti, et suspicati longe plures ingressos esse, (nec enim per noctis caliginem *eos* cernere poterant,) ad compositionem venerunt, et, conditionibus acceptis, quieverunt: præsertim cum *hostes* nihil novi in quemquam molirentur. [2] At illo ipso tempore quo hæc agebant, animadverterunt, non multos esse Thebanos, et, si *illos* invaderent, *a se* facile superari posse existimarunt. Nam Platæensis populus ab Atheniensibus deficiebat invitus. Rem igitur tentandam esse censuit. [3] Quamobrem inter se coibant, suffossis communibus *ædium* parietibus, ne, dum per vias commearent, se proderent, *et ab hoste conspice-*

— 4. επαγαγομενοις C. — ὥςε ευθυς E. — ιεναι επι τας οικιας E; ιεν. ες τας τας οικ. G. — γν. δ' εποιουντο E; γν. τε εποιουντο G, H.

προϊδόντες γὰρ οἱ Θηβαῖοι, ὅτι ἔσοιτο ὁ πόλεμος, ἠβούλοντο τὴν Πλάταιαν, ἀεὶ σφίσι διάφορον οὖσαν, ἔτι ἐν εἰρήνῃ τε, καὶ τοῦ πολέμου μήπω φανεροῦ καθεστῶτος, προκαταλαβεῖν. [4] ᾗ καὶ ῥᾷον ἔλαθον ἐσελθόντες, φυλακῆς οὐ προκαθεστηκυίας. θέμενοι δὲ ἐς τὴν ἀγορὰν τὰ ὅπλα, τοῖς μὲν ἐπαγομένοις οὐκ ἐπείθοντο, ὥστ' εὐθὺς ἔργου ἔχεσθαι, καὶ ἰέναι ἐς τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν. γνώμην δὲ ἐποιοῦντο, κηρύγμασί τε χρήσασθαι ἐπιτηδείοις, καὶ ἐς ξύμβασιν μᾶλλον καὶ φιλίαν τὴν πόλιν ἀγαγεῖν· (καὶ ἀνεῖπεν ὁ κήρυξ, εἴτις βούλεται κατὰ τὰ πάτρια τῶν πάντων Βοιωτῶν ξυμμαχεῖν, τίθεσθαι παρ' αὐτοὺς τὰ ὅπλα) νομίζοντες σφίσι ῥᾳδίως τούτῳ τῷ τρόπῳ προσχωρήσειν τὴν πόλιν.

Κεφ. γ'. Οἱ δὲ Πλαταιῆς, ὡς ᾔσθοντο ἔνδον τε ὄντας τοὺς Θηβαίους, καὶ ἐξαπιναίως κατειλημμένην τὴν πόλιν, καταδείσαντες, καὶ νομίσαντες πολλῷ πλείους ἐσεληλυθέναι (οὐ γὰρ ἑώρων ἐν τῇ νυκτὶ) πρὸς ξύμβασιν ἐχώρησαν, καὶ τοὺς λόγους δεξάμενοι ἡσύχαζον· ἄλλως τε, καὶ ἐπειδὴ ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέριζον. [2] πράσσοντες δέ πως ταῦτα κατενόησαν οὐ πολλοὺς τοὺς Θηβαίους ὄντας, καὶ ἐνόμισαν, ἐπιθέμενοι, ῥᾳδίως κρατῆσαι. τῷ γὰρ πλήθει τῶν Πλαταιέων οὐ βουλομένῳ ἦν τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι. ἐδόκει οὖν ἐπιχειρητέα εἶναι. [3] καὶ ξυνελέγοντο, διορύσσοντες τοὺς κοινοὺς τοίχους, παρ' ἀλλήλους, ὅπως μὴ διὰ τῶν ὁδῶν φανεροὶ ὦσιν ἰόντες·

Chap. III. 1. Πλαταιεις B, E, F, G; Πλατεεις D, I. - πλ. εσεληληθηναι G. — 2. Πλαταιων (ε s, αι) G. - ου βολομενῳ ην E. - εδοκει γουν E. — 3. κοινους τειχους

ἁμάξας τε ἄνευ τῶν ὑποζυγίων ἐς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν, ἵν' ἀντὶ τείχους ᾖ. καὶ τἆλλα ἐξήρτυον, ᾗ ἕκαστον ἐφαίνετο πρὸς τὰ παρόντα ξύμφορον ἔσεσθαι. [4] ἐπεὶ δὲ, ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν, ἕτοιμα ἦν, φυλάξαντες ἔτι νύκτα καὶ αὐτὸ τὸ περίορθρον, ἐχώρουν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτούς· ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὖσι προσφέρωνται, καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἴσου γίγνωνται, ἀλλ' ἐν νυκτὶ φοβερώτεροι ὄντες, ἥσσους ὦσι τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν. προσέβαλλόν τε εὐθὺς, καὶ ἐς χεῖρας ᾔεσαν κατὰ τάχος.

Κεφ. δ΄. Οἱ δ' ὡς ἔγνωσαν ἐξηπατημένοι, ξυνεστρέφοντό τε ἐν σφίσιν αὐτοῖς, καὶ τὰς προσβολὰς, ᾗ προσπίπτοιεν, ἀπεωθοῦντο. [2] καὶ δὶς μὲν ἢ τρὶς ἀπεκρούσαντο, ἔπειτα πολλῷ θορύβῳ, αὐτῶν τε προσβαλόντων, καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν οἰκετῶν ἅμα ἀπὸ τῶν οἰκιῶν κραυγῇ τε καὶ ὀλολυγῇ χρωμένων, λίθοις τε καὶ κεράμῳ βαλλόντων, ὑετοῦ ἅμα διὰ νυκτὸς πολλοῦ ἐπιγενομένου, ἐφοβήθησαν, καὶ τραπόμενοι, ἔφυγον διὰ τῆς πόλεως, ἄπειροι μὲν ὄντες οἱ πλείους, ἐν σκότῳ καὶ πηλῷ, τῶν διόδων, ᾗ χρὴ σωθῆναι, (καὶ γὰρ τελευτῶντος τοῦ μηνὸς τὰ γιγνόμενα ἦν) ἐμπείρους δὲ ἔχοντες τοὺς διώκοντας, τοῦ μὴ ἐκφεύγειν· ὥστε διεφθείροντο οἱ πολλοί. [3] τῶν δὲ Πλαταιέων τὶς τὰς πύλας, ᾗ ἐσῆλθον, καὶ αἵπερ ἦσαν ἀνεῳγμέναι μόναι, ἔκλεισε,

E. – φανερον ωσιν D. – ἵνα αντι τειχους ῃ E. — 4. τα αλλα εξηρτυον. I. – επει δε (ὡς om.) E. – το περι ορθον B. – ουσι προσφεροιντο B, E; προσφερονται C. F, G donnent προσφερωνται bien écrit. – της κατα (την om.) πολιν G. – προσεβαλον τε ευθυς E. – και εις χειρας G.

Chap. IV. 1. (εξ om.) ηπατημενοι D, G, H, I. – προσβολας οι προσπ. C. —

Bell, Pelop. an. 1. Olymp. 87. $\frac{1}{2}$ V. C. Varr. 32. $\frac{3}{4}$.

rentur; plaustraque sine jumentis in viis statuebant, ut muri loco essent; et cætera parabant, prout quidque rebus præsentibus utile fore videbatur. [4] Postquam autem res *omnes, ad hostes invadendum necessariæ*, pro facultate *jam* paratæ fuerunt, tempore, quo nox adhuc erat, et ipso diluculi adventu observato, ex ædibus egressi in ipsos invaserunt; ne in luce cum illis confidentioribus congrederentur, atque ita *hostes* pari *et æqua* conditione secum certarent: sed nocturnis tenebris magis perterrefacti, suo usu, et peritia, quam urbis locorum habebant, inferiores essent. Itaque statim *eos* invaserunt, et ad manus celeriter venerunt.

Cap. 4. Illi vero, ubi cognoverunt se opinione deceptos, inter se ipsos conglobabantur, et hostium impressionem, qua irruebant, propulsabant; [2] eosque bis terve repulerunt: sed postea, cum et ipsi magno strepitu irruerent, et mulieres atque domestici simul ex ædibus clamores et ululatus ederent, eosque lapidibus et tegulis peterent, simul etiam cum illa nocte magna pluvia ingruisset, territi fuerunt, et dantes terga per urbem fugere cœperunt, licet *eorum* plerique in tenebris et cœno ignari essent viarum, qua transire, servarique possent, (nam sub ipsum mensis finem hæc acciderunt quæ tunc gesta sunt) et hostes insequentes haberent *viarum* peritos, ita ut effugere non possent. Quamobrem *eorum* plerique perierunt. [3] Quidam autem Platæensium *urbis* portas, qua *hostes* intrarant, et quæ solæ apertæ erant,

2. αυτων (τε om.) προσβ., και των και των γ. Le premier και των rayé. G. – δια νυκτος (πολλȣ ετι om.) γενομενȣ D. – εν σκοτῳ (και πηλῳ om.) (και διοδῳ al. m.) E. – η χρυσωθηναι, και γαρ τελ. F. – τȣ μη εκφυγειν F. — 3. των τε Πλαταιεων F, G, H, I. – ανεῳγμεναι (μοναι om.) B; μοναι ανεῳγμεναι E. – ὡςε μηδε ταυτη (ετι om.) εξ. C; ὡςε μ. ταυτῃ εξοδον ετι ειναι E. —

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 1/2 V C. Varr. 32. 3/4.

jaculi spiculo pessuli loco usus, et in vectis seram injecto clausit, ita ut nec hac quidem exitus pateret. [4] Cum autem illos hostis persequeretur per urbem, quidam ex ipsis muros conscenderunt, et se ipsos foras dejecerunt, ac plerique interierunt. Alii vero per portas desertas, cum mulier quædam securim *ipsis* dedisset, clam, et effracto vecte, non multi exiverunt. Nam cito rescitum est. Alii vero per urbem passim trucidabantur. [5] Maxima tamen pars, et præcipue, qui conglobati erant, irruperunt in magnum ædificium, quod erat muro contiguum, cujus fores erant apertæ, existimantes has hujus ædificii fores esse *urbis* portas, et plane illam viam extra ferre. [6] Platæenses vero, postquam eos conclusos viderunt, deliberare cœperunt, utrum eos, ita ut erant, incenso illo ædificio, concremarent, an aliud aliquod pœnæ genus in illos statuerent. [7] Tandem vero et hi et cæteri Thebani, qui supererant, per urbem vagantes, sese et arma Platæensibus ea conditione dediderunt, ut quicquid illis visum fuerit, statuerent. [8] Qui igitur Platææ erant, hunc rerum exitum habuerunt.

Cap. 5. Cæteri vero Thebani, quos, antequam nox abiret, et dies clara illusceret, cum omnibus copiis adesse oportuerat, siquid forte minus succederet illis qui urbem intrarant, cum ipsis in ipso itinere nuntius de rebus gestis allatus fuisset, *suis* suppetias venie-

4. διωκομενοι τε κατα C, F, G, H, I. - κατα (την s. l.) πολιν G. - ες τα εξω σφας αυτȣς G. - κατα τας πυλας I. — 5. απωλυντο G. - ην (ξυνεςαμενον avec ε s. ς, et μ s. μ.) C. - και αἱ πλησιον θυραι C, D, F, G, H, I. - εις το εξω G. — 6. ὁρωντες δε αυτȣς οἱ Π. B, E; ὁρ. δε οἱ Π. αυτȣς C; ὁρ. δε οἱ Πλ. εις αυτȣς D; ὁρ. δε οἱ Πλαταιης αυτȣς H; ὁρωντες (αυτȣς om.) δε οἱ Π. F, G; I est

ςυρακίῳ

στυρακίῳ ἀκοντίου ἀντὶ βαλάνου ἐς τὸν μοχλόν· ὥστε μηδὲ ταυτῃ ἔτι ἔξοδον εἶναι. [4] διωκόμενοι δὲ κατὰ τὴν πόλιν, οἱ μέν τινες αὐτῶν, ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβάντες, ἔῤῥιψαν ἐς τὸ ἔξω σφᾶς αὐτοὺς, καὶ διεφθάρησαν οἱ πλείους· οἱ δὲ, κατὰ πύλας ἐρήμους, γυναικὸς δούσης πέλεκυν, λαθόντες καὶ διακόψαντες τὸν μοχλὸν, ἐξῆλθον οὐ πολλοί. αἴσθησις γὰρ ταχεῖα ἐπεγένετο. ἄλλοι δὲ ἄλλῃ τῆς πόλεως σποράδην ἀπώλλυντο. [5] τὸ δὲ πλεῖστον καὶ ὅσον μάλιστα ἦν ξυνεστραμμένον, εσπίπλουσιν ἐς οἴκημα μέγα, ὃ ἦν τοῦ τείχους, καὶ αἱ θύραι ἀνεῳγμέναι ἔτυχον αὐτοῦ, οἰόμενοι πύλας τὰς θύρας τοῦ οἰκήματος εἶναι, καὶ ἄντικρυς δίοδον ἐς τὸ ἔξω. [6] ὁρῶντες αὐτοὺς δὲ οἱ Πλαταιεῖς ἀπειλημμένους, ἐβουλεύοντο εἴτε κατακαύσουσιν, ὥσπερ ἔχουσιν, ἐμπρήσαντες τὸ οἴκημα, εἴτε τι ἄλλο χρήσονται. [7] τέλος δὲ οὗτοί τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν Θηβαίων περιῆσαν, κατὰ τὴν πόλιν πλανώμενοι, ξυνέβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι σφᾶς τε αὐτοὺς παραδοῦναι καὶ τὰ ὅπλα, χρήσασθαι ὅ, τι ἂν βούλωνται. [8] οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράγεσαν.

Κεφ. ε'. Οἱ δὲ ἄλλοι Θηβαῖοι, οὓς ἔδει ἔτι τῆς νυκτὸς παραγενέσθαι πανστρατιᾷ, εἴτι ἄρα μὴ προχωροίη τοῖς ἐσεληλυθόσι, τῆς ἀγγελίας ἅμα καθ' ὁδὸν αὐτοῖς ῥηθεί-

conforme à C, H, à l'exception de Πλατεις où de la même main il donne αι s. εις. - ειτε κατακαυσωσιν B, C, F, G; ειτε τι αλλο χρησωνται C, D, F, G. — 7. τ. Π. παραδουναι σφας (τε om.) αυτους C, D, F, G, H, I. - και (τα s. l. al. m.) ὁπλα E. - ὁτι (αν om.) F. - βουλονται B, F. — 8. οἱ μεν ουν (et marg. *ead. m.* δη) D.

Chap. V. 1. οἱ δ' αλλοι B, C, F, G, H. - προσχωροιη B. - ε (πε s. l. al.

σης περὶ τῶν γεγενημένων, ἐπεβοήθουν. [2] ἀπέχει δ' ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ γενόμενον τῆς νυκτὸς, ἐποίησε βραδύτερον αὐτοὺς ἐλθεῖν. [3] ὁ γὰρ Ἀσωπὸς [ποταμὸς] ἐῤῥύη μέγας, καὶ οὐ ῥᾳδίως διαβατὸς ἦν. πορευόμενοί τε ἐν ὑετῷ, καὶ τὸν ποταμὸν μόγις διαβάντες ὕστερον παρεγένοντο, ἤδη τῶν ἀνδρῶν, τῶν μὲν, διεφθαρμένων, τῶν δὲ, ζώντων ἐχομένων. [4] ὡς δ' ᾔσθοντο οἱ Θηβαῖοι τὸ γεγενημένον, ἐπεβούλευον τοῖς ἔξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιέων. [5] ἦσαν γὰρ καὶ ἄνθρωποι κατὰ τοὺς ἀγροὺς, καὶ κατασκευὴ, οἷα ἀπροσδοκήτου κακοῦ ἐν εἰρήνῃ γενομένου. ἐβούλοντο γὰρ σφίσιν, εἴ τινα λάβοιεν, ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἔνδον, ἢν ἄρα τύχωσι τινὲς ἐζωγρημένοι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα διενοοῦντο. [6] οἱ δὲ Πλαταιῆς, ἔτι διαβουλευομένων αὐτῶν, ὑποτοπήσαντες τοιοῦτόν τι ἔσεσθαι, καὶ δείσαντες περὶ τοῖς ἔξω, κήρυκα ἐξέπεμψαν παρὰ τοὺς Θηβαίους, λέγοντες, ὅτι οὔτε τὰ πεποιημένα ὁσίως δράσειαν, ἐν σπονδαῖς σφῶν πειραθέντες καταλαβεῖν τὴν πόλιν, τά τε ἔξω ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν. εἰ δὲ μὴ, καὶ αὐτοὶ ἔφασαν αὐτῶν τοὺς ἄνδρας ἀποκτενεῖν, οὓς ἔχουσι ζῶντας· ἀναχωρησάντων δὲ πάλιν ἐκ τῆς γῆς, ἀποδώσειν αὐτοῖς τοὺς ἄνδρας. [7] Θηβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι, καὶ ἐπομόσαι φασὶν αὐτούς· Πλα-

m.) βοηθουν E; επηεθουν, et marg. al. m. επεβοηθουν I. — 2. απεχει δε ἡ Π. C, D, E, F, G, H, I. - εποιησεν H. — 3. Ασωπος (ποταμος om.) Gott. pense que ποταμος qui a bien l'air d'une glose, peut se défendre. C l'omet. ποταμον μολις C, G., H. - διεφ (θ om.) αρμενων B. — 4. το γε γεγενημενον C; τα γεγενημενα F. - (τοις marg. al. m.) εξω της π. I. - Πλαταιων (ε s. αι) G. — 5. και παρα (et s. l. ead. m. κατα) σκευὴ C. - εβουλοντο

bant. [2] Platea autem a Thebis septuaginta stadia abest, et aqua, quæ illa nocte cœlitus deciderat, effecerat, ut iter tardius conficerent. [3] Asopus enim fluvius multus fluxerat, nec facile transiri poterat. Quare per pluviam iter facientes, fluvioque vix trajecto, sero venerunt, cum illorum milites partim quidem jam essent interfecti, partim vero vivi detinerentur. [4] Postquam vero Thebani intellexerunt id quod acciderat, Platæensibus, qui erant extra urbem, insidias struxerunt. [5] Nam et homines in agris erant, et supellex, quippe quod hoc malum inopinatum pacis tempore contigisset. Volebant enim, si quem cepissent, eum sibi eorum loco esse, qui in urbe detinebantur, si qui modo vivi superessent, quos illi captos retinerent. Atque hi quidem hæc in animo habebant. [6] Platæenses vero, cum illi adhuc consultarent, suspicati aliquid hujusmodi eventurum, sollicitique de civibus qui foris erant, caduceatorem ad Thebanos emiserunt, dicentes, eos neque pie fecisse ea quæ fecerant, qui stante fœdere suam urbem occupare conati essent; ipsisque præceperunt, ut ab injuria et maleficio rerum quæ foris erant, abstinerent. Alioqui dicebant, fore, ut ipsi quoque illorum milites interficerent, quos vivos haberent; sed si illi ex suo agro recederent, hos illis redderent. [7] Thebani autem hæc dicunt, et illos hæc jurejurando confirmasse perhibent. Platæenses vero negant, se pollicitos fuisse, fore ut statim

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. $\frac{1}{2}$. V. C. Varr. 32. $\frac{3}{4}$

γαρ B, C, F. — 6. Πλαταιεις B, D, E, I. - κηρυκας εξεπεμψαν E. - τα πεποιημενα ὁσια B. - πειρασαντες καταλ. E. — 7. Πλαταιεις δ' ουχ F, G. - ὁμολογουσιν H. - ανδρας (ευθυς om.) D. - ην τινα ξυμβαινωσι H; τι ξυμβαινωσιν G. - εκ δ' ουν της γης C, E, F, G, H, I. - οἱ δε Πλαταιεις B, D, E, F, G, I. - επειδη τα αυτης χωρας C; (ες om.) εκομισαντο D, I. - ευρυμαχος (εις om.) E.

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 1/2. V. C. Varr. 32. 3/4.

captivos *ipsis* redderent : sed colloquio prius habito, si quam compositionem inter se facere potuissent. Negant autem se ullo jurejurando usos fuisse. Thebani igitur ex illorum finibus, nulla injuria facta, recesserunt. Platæenses vero, simul ac ex agris omnia *in urbem* comportarunt, confestim captivos interfecerunt : captivi autem erant numero centum et octoginta, et ex illis unus erat Eurymachus, cum quo proditores *de urbe prodenda* egerant.

Cap. 6. His autem peractis, Athenas nuntium miserunt, et militum a se cæsorum cadavera Thebanis per inducias reddiderunt ; et res urbanas, pro præsenti rerum statu, arbitratu suo constituerunt. Rerum autem a Platæensibus gestarum nuntii statim ad Athenienses venerunt. Quare Bœotos, quotquot erant in Attica, protinus comprehenderunt ; et præconem Platæam cum mandatis miserunt, ut ipsis denuntiaret, ne quid novi statuerent in Thebanos, quos habebant, antequam et ipsi aliquid de illis statuissent : [2] nondum enim illis nuntiatum fuerat, eos jam mortuos. Nam simul ac Thebani Platæam sunt ingressi, primus nuntius exierat; at secundus, illis jam victis et captis. Et Athenienses nihil eorum intellexerant, quæ postea contigerunt. [3] Sic igitur Athenienses, rerum istarum prorsus ignari, *præconem eo* miserunt. Sed præco cum *Platæam* pervenisset, viros illos comperit interfectos. Postea autem Athenienses, cum exercitu Platæam profecti, et frumentum importarunt, et præsidium in urbe reliquerunt, et inutilissimos quosque cum fœminis ac pueris exportarunt.

Chap. VI. 1. τα τε εν (τῃ om.) πολει C; τα τε εν τῃ πολει D, E, I. - τοις δε Αθηναιοις C, F. - τα των Πλαταιων (ε s. αι, écrit probablement de la main du scholiaste.) G; *id.* C, H, I, sans correction. - (αυτοις s. l. al. m.) ειπειν H. - πριν αν τι και αυτοι βουλευσωνται F. — 2. τῃ εισο-

ταιῆς δ' οὐχ ὁμολογοῦσι τοὺς ἄνδρας εὐθὺς ὑποσχέσθαι ἀποδώσειν, ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων, ἤν τι ξυμβαίνωσι· καὶ ἐπομόσαι οὔ φασίν. ἐκ γοῦν τῆς γῆς ἀνεχώρησαν οἱ Θηβαῖοι, οὐδὲν ἀδικήσαντες· οἱ δὲ Πλαταιῆς, ἐπειδὴ τὰ ἐκ τῆς χώρας κατὰ τάχος ἐσεκομίσαντο, ἀπέκτειναν τοὺς ἄνδρας εὐθύς. ἦσαν δὲ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν οἱ ληφθέντες· καὶ Εὐρύμαχος εἷς αὐτῶν ἦν, πρὸς ὃν ἔπραξαν οἱ προδιδόντες.

Κεφ. ϛ΄. Τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἔς τε τὰς Ἀθήνας ἄγγελον ἔπεμπον, καὶ νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Θηβαίοις· τά τ' ἐν τῇ πόλει καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα, ᾗ ἐδόκει αὐτοῖς. τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἠγγέλθη εὐθὺς τὰ παρὰ τῶν Πλαταιέων γεγενημένα· καὶ Βοιωτῶν τε παραχρῆμα ξυνέλαβον ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Ἀττικῇ, καὶ ἐς τὴν Πλάταιαν ἔπεμψαν κήρυκα, κελεύοντες αὐτοῖς εἰπεῖν μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν οὓς ἔχουσι Θηβαίων, πρὶν ἄν τι καὶ αὐτοὶ βουλεύσωσι περὶ αὐτῶν. οὐ γὰρ ἠγγέλθη αὐτοῖς, ὅτι τεθνηκότες εἶεν. ἅμα γὰρ τῇ ἐσόδῳ γιγνομένῃ τῶν Θηβαίων, ὁ πρῶτος ἄγγελος ἐξῄει· ὁ δὲ δεύτερος, ἄρτι νενικημένων τε καὶ ξυνειλημμένων· καὶ τῶν ὕστερον οὐδὲν ᾔδεσαν. 3 οὕτω δὴ οὐκ εἰδότες οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέστελλον· ὁ δὲ κήρυξ ἀφικόμενος εὗρε τοὺς ἄνδρας διεφθαρμένους· καὶ μετὰ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι, στρατεύσαντες ἐς Πλάταιαν, σῖτόν τε ἐσήγαγον, καὶ φρουροὺς ἐγκατέλιπον· τῶν τε ἀνθρώπων τοὺς ἀχρειοτάτους ξὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐξεκόμισαν.

δῷ E. — 3. ὄτω (δη om.) I. - απεστελλον E, F. - εισηγαγον E.

Κεφ. ζʹ. Γεγενημένου δὲ τοῦ ἐν Πλαταιαῖς ἔργου, καὶ λελυμένων λαμπρῶς τῶν σπονδῶν, οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες. παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν, πρεσβείας τε μέλλοντες πέμπειν παρὰ βασιλέα, καὶ ἄλλοσε ἐς τοὺς βαρβάρους, εἴ ποθέν τινα ὠφέλειαν ἤλπιζον ἑκάτεροι προσλήψεσθαι· πόλεις τε ξυμμαχίδας ποιούμενοι, ὅσαι ἦσαν ἐκτὸς τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως. [2] καὶ Λακεδαιμονίοι μὲν, πρὸς ταῖς αὐτοῦ ὑπαρχούσαις ἐξ Ἰταλίας καὶ Σικελίας, τοῖς τἀκείνων ἑλομένοις, ναῦς ἐπετάχθησαν ποιεῖσθαι κατὰ μέγεθος τῶν πόλεων, ὡς, ἐς τὸν πάντα ἀριθμὸν, πεντακοσίων νεῶν ἐσομένων· καὶ ἀργύριον ῥητὸν ἑτοιμάζειν, τά τ᾽ ἄλλα ἡσυχάζοντας, καὶ Ἀθηναίους δεχομένους μιᾷ νηΐ, ἕως ἂν ταῦτα παρασκευασθῇ. [3] Ἀθηναῖοι δὲ τήν τε ὑπάρχουσαν ξυμμαχίαν ἐξήταζον, καὶ ἐς τὰ περὶ Πελοπόννησον μᾶλλον χωρία ἐπρεσβεύοντο, Κέρκυραν, καὶ Κεφαλληνίαν, καὶ Ἀκαρνᾶνας, καὶ Ζάκυνθον· ὁρῶντες, εἰ σφίσι φίλια ταῦτ᾽ εἴη, βεβαίως πέριξ τὴν Πελοπόννησον καταπολεμήσοντες.

Κεφ. ηʹ. Ὀλίγον τε ἐπενόουν οὐδὲν ἀμφότεροι, ἀλλ᾽ ἔῤῥωντο ἐς τὸν πόλεμον. οὐκ ἀπεικότως· ἀρχόμενοι γὰρ πάντες, ὀξύτερον ἀντιλαμβάνονται· τότε δὴ καὶ νεότης πολλὴ μὲν οὖσα ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, πολλὴ δ᾽ ἐν ταῖς Ἀθήναις, οὐκ ἀκουσίως, ὑπὸ ἀπειρίας, ἥπτετο τοῦ πολέμου· ἥ τε ἄλλη Ἑλλὰς πᾶσα μετέωρος ἦν, ξυνιουσῶν

Chap. VII. 1. και (οἱ om.) Λακεδαιμονιοι και οἱ ξυμμαχοι (αυτων s. l. al. m.) E. - αλλοσε προς τους βαρβαρους E. - πολεις τε σ (ξ s. l. al. m.) υμμαχιδας I. — 2. και Λακεδαιμονιοις μεν B, C, F, G, H, I. - ὡςε τον παντα

Cap. 7. Hac autem re Platæis gesta, et fœderibus aperte ruptis, Athenienses se ad bellum gerendum parare cœperunt. Lacedæmonii quoque, eorumque socii, se ad idem et ipsi parare cœperunt; et utrique legationes ad Regem et ad alios barbaros erant missuri, si quod auxilium alicunde se sibi adjuncturos sperabant: et societatem coibant cum civitatibus, quæ erant extra ipsorum imperium. [2] Et Lacedæmonii quidem, præter illas, quas ibi in sua ditione habebant, *alias etiam* naves Italiæ et Siciliæ civitatibus, quæ ipsorum partes sequebantur, imperarunt, quas pro civitatum magnitudine conficerent, ita ut universarum numerus et summa esset quingentarum navium: quinetiam *illis imperarunt* certam pecuniæ summam parare, cætera quiescentes, et Athenienses unica navi *venturos* recipientes, donec hæc *omnia* essent parata. [3] Athenienses vero cum pristinos socios recensebant, tum etiam accuratius in loca circa Peloponnesum legatos mittebant, in Corcyram, in Cephalleniam, in Acarnaniam, et Zacynthum; quia videbant, si hæc loca sibi essent amica, se tutius circa Peloponnesi fines bellum esse gesturos.

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. $\frac{1}{2}$. V. C. Varr. 32. $\frac{1}{4}$.

Cap. 8. Utrique autem nihil parvi animis versabant; sed totis viribus in hoc bellum incumbebant: idque non injuria. Omnes enim mortales rerum initia ardentius capessere solent. Tunc vero magna juventutis copia, quæ in Peloponneso, magna etiam, quæ Athenis erat, propter *rerum* imperitiam, non invita bellum suscipiebat. Et tota reliqua Græcia animis erat erecta, quod primæ ci-

E. - αρ. ῥητον ονομαζειν C. - τα τε αλλα ἡσυχ. E. — 3. περι Πε (ρι correction incomplette, s. l. al. m.) λοποννησον C. - φιλια ταυτα ειναι (ειη s. l. ead. m.) C; φ. ταυτα ειη D, F, G, H, I. - καταπολεμησαντες (ον s. αν, al. m.) H.

Chap. VIII. 1. οξ. αντιλαμβανοντο E. - πολλη δε εν τ. C, F. - απο απειριας

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. ½. V. C. Varr. 32. ¾.

vitates concurrerent. [2] Multa quoque oracula ferebantur, multa vates canebant, tam in iis civitatibus, quæ bellum erant gesturæ, quam in aliis. Præterea Delus etiam paulo ante hæc tremuit, quæ nunquam ante, post Græcorum memoriam, mota fuerat. [3] Hæc autem et dicebantur, et videbantur esse rerum futurarum prodigia. Et, si qua alia hujusmodi signa ante contigissent, omnia conquirebantur. [4] Hominum autem benevolentia longe major ad Lacedæmonios inclinabat, præcipue quod illi Græciam a se in libertatem vindicatum iri prædicarent. [5] Et singuli, et privati, et civitates integræ omni ope nitebantur, si quo modo illos, aut verbis, aut factis, adjuvare possent. Et in quo quisque ipse non adesset, in eo rem impeditam existimabat. Ea erat indignatio, qua plerique in Athenienses ferebantur: alii quidem, quod imperio, *quo ab illis premebantur*, se liberari cuperent; alii vero, quod metuerent, ne illorum imperio parere cogerentur. Hoc igitur apparatu atque his animis ad *bellum utrique* concitati ferebantur.

Cap. 9. Utrisque autem hæ civitates sociæ fuerunt, quum bellum gerere cœperunt. Atque Lacedæmoniorum quidem hi fuere socii: omnes Peloponnesii, qui sunt intra Isthmum, præter Argivos, et Achæos. His enim amicitia cum utrisque intercedebat. [2] Soli autem ex Achæis Pellenenses primum *Lacedæmonios* in bello gerendo adjuverunt, postea vero et cæteri omnes *idem fecerunt.* At extra Peloponnesum, Megarenses, Locri,

E. - Ἑλλας ἁπασα E. - συνιȣσων C, F, I. — 2. λογια ελεγοντο C, D, F, G, H. - πολεμισειν C. - ολιγων προ τȣτων C; ολιγον προ τȣτων D, E, F, H, I. — 3. ει τε τι αλλον D. — 4. ευνοια παρα πολυ εποιει B, C, F, G; ευνοια πολλη επηει E. - ελευθερȣσι B, C. — 5. και ιδιωτης και πολιτης H. - ἑκαςῳ εδοκει C.

τῶν

τῶν πρώτων πόλεων. [2] καὶ πολλὰ μὲν λόγια ἐλέγετο, πολλὰ δὲ χρησμολόγοι ᾖδον, ἔν τε τοῖς μέλλουσι πολεμήσειν, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. ἔτι δὲ Δῆλος ἐκινήθη ὀλίγῳ πρὸ τούτων, πρότερον οὔπω σεισθεῖσα, ἀφ᾽ οὗ Ἕλληνες μέμνηνται. [3] ἐλέγετο δὲ καὶ ἐδόκει ἐπὶ τοῖς μέλλουσι γενήσεσθαι σημῆναι. εἴτε τι ἄλλο τοιουτότροπον ξυνέβη γενέσθαι, πάντα ἀνεζητεῖτο. [4] ἡ δὲ εὔνοια παραπολὺ ἐποίει τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἄλλως τε καὶ προειπόντων, ὅτι τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦσιν. [5] ἔῤῥωτό τε πᾶς καὶ ἰδιώτης καὶ πόλις, εἴ τι δύναιτο καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ξυνεπιλαμβάνειν αὐτοῖς. ἐν τούτῳ τε κεκωλῦσθαι ἐδόκει ἑκάστῳ τὰ πράγματα, ᾧ μή τις αὐτὸς παρέσται. οὕτως ὀργῇ εἶχον οἱ πλέους τοὺς Ἀθηναίους, οἱ μὲν, τῆς ἀρχῆς ἀπολυθῆναι βουλόμενοι, οἱ δὲ, μὴ ἀρχθῶσι φοβούμενοι. παρασκευῇ μὲν οὖν καὶ γνώμῃ τοιαύτῃ ὥρμηντο.

Κεφ. θ΄. Πόλεις δ᾽ ἑκάτεροι τάσδ᾽ ἔχοντες ξυμμάχους ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. Λακεδαιμονίων μὲν οἵδε ξύμμαχοι. Πελοποννήσιοι μὲν οἱ ἐντὸς ἰσθμοῦ πάντες, πλὴν Ἀργείων καὶ Ἀχαιῶν. τούτοις δ᾽ ἐς ἀμφοτέρους φιλία ἦν. [2] Πελληνῆς δὲ Ἀχαιῶν μόνοι ξυνεπολέμουν τοπρῶτον, ἔπειτα δὲ ὕστερον καὶ ἅπαντες. ἔξω δὲ Πε-

– πλειους τους Αθηναιους F, G, H, I. – παρασκευῃ μεν ουν τοιαυτῃ και γνωμῃ ωρ. G, H; F omet τοιαυτῃ.

Chap. IX. 1. πολις δε ἑκατεροι C; πολεις δε ἑκ. D, E, F, G. – Πελοποννησιοι δε οἱ εντος του ισθμου E. – πλην Αργ. και Αχαιων. D'ici jusqu'à μονοι ξυνεπ. lacune causée par un ὁμοιοτ., et suppléée al. m.) H. — 2. πεληνεις E; πελληνεις F, G. – Μεγαρεις Λοκροι I; Μεγαρης, Φωκης, Λοκροι H; Μεγαρεις, Λοκροι, Βοι. H; (Μεγαρης om.) Βοιωτοι Λ. E; Μεγαρεις Λοκ. Βοι. D. – Φοκεις D, E. –

λοποννήσου, Μεγαρῆς, Λοκροὶ, Βοιωτοὶ, Φωκῆς, Ἀμπρακιῶται, Λευκάδιοι, Ἀνακτόριοι. [3] τούτων ναυτικὸν παρείχοντο Κορίνθιοι, Μεγαρῆς, Σικυώνιοι, Πελληνῆς, Ἠλεῖοι, Ἀμπρακιῶται, Λευκάδιοι· ἱππέας δὲ, Βοιωτοὶ, Φωκῆς, Λοκροί. αἱ δ᾽ ἄλλαι πόλεις πεζὸν παρεῖχον. αὕτη μὲν Λακεδαιμονίων ξυμμαχία. [4] Ἀθηναίων δὲ, Χῖοι, Λέσβιοι, Πλαταιῆς, Μεσσήνιοι οἱ ἐν Ναυπάκτῳ, Ἀκαρνάνων οἱ πλείους, Κερκυραῖοι, Ζακύνθιοι, καὶ ἄλλαι πόλεις αἱ ὑποτελεῖς οὖσαι ἐν ἔθνεσι τοσοῖσδε· Καρία ἡ ἐπὶ θαλάσσῃ, Δωριῆς Καρσὶ πρόσοικοι, Ἰωνία, Ἑλλήσποντος, τὰ ἐπὶ Θρᾴκης, νῆσοι ὅσαι ἐντὸς Πελοποννήσου, καὶ Κρήτης πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα· πᾶσαι αἱ ἄλλαι Κυκλάδες, πλὴν Μήλου, καὶ Θήρας. τούτων ναυτικὸν παρείχοντο Χῖοι, Λέσβιοι, Κερκυραῖοι, οἱ δ᾽ ἄλλοι πεζὸν καὶ χρήματα. ξυμμαχία μὲν αὕτη ἑκατέρων καὶ παρασκευὴ ἐς τὸν πόλεμον ἦν.

Κεφ. ι. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τὰ ἐν Πλαταιαῖς εὐθὺς περιήγγελλον κατὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν ἔξω ξυμμαχίδα στρατιὰν παρασκευάζεσθαι ταῖς πόλεσι, τά τε ἐπιτήδεια, οἷα εἰκὸς ἐπὶ ἔξοδον ἔκδημον ἔχειν, ὡς ἐσβαλοῦντες ἐς τὴν Ἀττικήν. [2] ἐπειδὴ δὲ ἑκάστοις ἕτοιμα γίγνοιτο κατὰ τὸν χρόνον τὸν εἰρημένον, ξυνῄεσαν τὰ δύο μέρη ἀπὸ πόλεως ἑκάστης ἐς τὸν ἰσθμόν. [3] καὶ ἐπειδὴ

Μεγαρεις F, G. Immédiatement après Μεγαρεις, G donne Φωκεις; F donne Φωκεις après Βοιωτοι. – Αϐραχιοται C; αμϐρακιωται D. – (Λευκαδιοι om.) ανακτοριοι D. — 3. Μεγαρεις, Σικ. D, E, F, G, I. – Πελληνεις E, F, G. – Βοιωτοι (Φωκης *s. l. al. m.*) Λοκροι H; Βοι. Φωκεις A. D, E, F, G. – πεζον παρηχον D. – αυτη (μεν om.) H. – Πλατεεις D; Πλαταιεις E, I; Πλαταεις F, G. – Κερκ.

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. $\frac{1}{2}$. V. C. Varr. 32. $\frac{3}{4}$.

Bœoti, Phocenses, Ambraciotæ, Leucadii, Anactorii. [3] Ex his Corinthii, Megarenses, Sicyonii, Pellenenses, Elei, Ambraciotæ, Leucadii classem *illis* præbuerunt: equitatum Bœoti, Phocenses, et Locri: cæteræ vero civitates peditatum suppeditarunt. Atque hi quidem fuere Lacedæmoniorum socii. [4] Atheniensium vero, Chii, Lesbii, Platæenses, Messenii, qui Naupactum incolunt, Acarnanum plerique, Corcyræi, Zacynthii, et aliæ civitates, quæ inter tot nationes *Atheniensibus* erant vectigales: Caria, quæ ad mare est sita, Dorienses Caribus finitimi, Ionia, Hellespontus, Thraciæ urbes, et insularum quotquot intra Peloponnesum et Cretam ad solem orientem vergunt, et cæteræ omnes Cyclades, exceptis Melo et Thera. Ex his naves præbuerunt Chii, Lesbii, Corcyræi; cæteri vero peditatum et pecunias. Atque hi fuerunt utrorumque socii, et apparatus ad bellum.

Cap. 10. Lacedæmonii vero, post hæc ad Platæas gesta, continuo nuntiis missis circa Peloponnesum et agrum socialem, qui extra *Peloponnesum* erat, imperarunt civitatibus, ut pararent exercitum, et res necessarias, quemadmodum parare decebat ad expeditionem faciendam extra *Peloponnesi* fines, ut irruptionem in Atticam facturi. [2] Postquam autem singulis ad præstitutam diem parata fuerunt, ex singulis civitatibus duæ partes ad Isthmum convenerunt. [3] Omnibusque copiis

και Ζακ. I. - πολεις (αἱ s. *l. al. m.*) H. - Καρια οι επι E. - θαλ. Δωριεις D, E, I; θ. Δοριεις F, G. - (τα om.) επι Θρακης G, H. - αἱ (αλλαι om.) Κυκλαδες E. - ναυτικον παρειχον (το om.) E.

Chap. X. 1. περιηγ. παρα την Πελ. G; προηγελλον κατα την Πελοποννησον E. - την εξω ξυμμαχιαν C, F, G, H, I. - στρ. παρασκευασασθαι (ζε s. σα, *al. m.*) G. — 2. ἑτοιμοι (α s. οι, *al. m.*) γιγνοιτο C. - εις τον Ισθμον C, F, I. — 3. τους στρατηγους B. - ελεξε τοιαδε F; τοιαδε ελ. G.

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. ½. V. C. Varr. 32. ¾.

jam in unum locum coactis, Archidamus Lacedæmoniorum Rex, hujus expeditionis Dux, convocatis omnium civitatum Prætoribus, et qui summa dignitate præditi forent, quosve maxime conveniebat adesse, in hunc modum est loquutus.

Cap. 11. » Nostri quoque majores, viri Peloponnesii et socii, multas expeditiones tum in ipsa Peloponneso, tum extra *eam* fecerunt; et qui de nobis ipsis ætate sunt provectiore, rerum bellicarum non sunt imperiti : veruntamen nunquam cum apparatu, qui esset hoc major, sumus egressi. Quinetiam adversus potentissimam nunc civitatem proficiscimur, et nos ipsi cum maximo et robustissimo exercitu bellum illi inferimus. Æquum igitur est, nos neque majoribus deteriores esse, neque inferiores gloria, quæ de nobis passim circumfertur. Nam universa Græcia hoc motu mentes exspectatione erectas habet, ac animum advertit, studiosa nostri exoptans, ut propter odium, quo Athenienses persequitur, quæ mente concepimus, exsequamur. [3] Quamvis igitur alicui videamur vel maximo cum exercitu contra *hostes* proficisci, quamvis etiam illud propemodum pro comperto videatur habendum, eos nobiscum manus conserere non ausuros : non tamen ideo oportet nos negligentius instructos cum illis manus conserere : sed et uniuscujusque civitatis tam ducem quam militem, in suo agmine semper exspectare aliquem in discrimen esse venturum. [4] Nam conditio bellorum est anceps, et plerumque subito et magno animi ardore aggressiones fiunt : sæpe etiam minor manus, quæ timet, majorem fortius

Chap. XI. 1. και (οἱ om.) ξυμμαχοι E. - και οἱ πατερες (μεν om.) C. - εν αυτῃ (τῃ om.) Πελοπον. C, E, H. - και αυτων ἡμων οἱ C, D, F, G, H, I.

πᾶν τὸ ϛράτευμα ξυνειλεγμένον ἦν, Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἡγεῖτο τῆς ἐξόδου ταύτης, ξυγκαλέσας τοὺς ϛρατηγοὺς τῶν πόλεων πασῶν, καὶ τοὺς μάλιϛα ἐν τέλει, καὶ ἀξιολογωτάτους παρεῖναι, τοιάδε ἔλεξεν.

Κεφ. ιά. » ΑΝΔΡΕΣ Πελοποννήσιοι, καὶ οἱ ξύμμαχοι καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν πολλὰς ϛρατείας καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Πελοποννήσῳ καὶ ἔξω ἐποιήσαντο, καὶ ἡμῶν αὐτῶν οἱ πρεσβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσίν· ὅμως δὲ τῆσδε οὔπω μείζονα παρασκευὴν ἔχοντες ἐξήλθομεν· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πόλιν δυνατωτάτην νῦν ἐρχόμεθα, καὶ αὐτοὶ πλεῖϛοι καὶ ἄριστοι ϛρατεύοντες. [2] δίκαιον οὖν ἡμᾶς μήτε τῶν πατέρων χείρους φαίνεσθαι, μήτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐνδεεστέρους. ἡ γὰρ Ἑλλὰς πᾶσα τῇδε τῇ ὁρμῇ ἐπῆρται, καὶ προσέχει τὴν γνώμην, εὔνοιαν ἔχουσα, διὰ τὸ Ἀθηναίων ἔχθος, πρᾶξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν. [3] οὔκουν χρὴ, εἴτῳ καὶ δοκοῦμεν πλήθει ἐπιέναι, καὶ ἀσφάλεια πολλὴ εἶναι, μὴ ἂν ἐλθεῖν τοὺς ἐναντίους ἡμῖν διὰ μάχης, τούτων ἕνεκα ἀμελέστερόν τι παρεσκευασμένους χωρεῖν, ἀλλὰ καὶ πόλεως ἑκάστης ἡγεμόνα καὶ ϛρατιώτην τὸ καθ' αὑτὸν ἀεὶ προσδέχεσθαι ἐς κίνδυνόν τινα ἥξειν. [4] ἄδηλα γὰρ τὰ τῶν πολέμων, καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ πολλὰ, καὶ δι' ὀργῆς αἱ ἐπιχειρήσεις γίγνονται. πολλάκις τε τὸ ἔλασσον

- πρεσβ. (ουκ απειροι *s. l. al. m.*) πολεμων H. - ὁμως δε ουπω της δε μ. I. — 2. επ. και προεχει (*s. l. al. m.*) προσεχει H. — 3. τουτου ἑνεκα αμελ. C, F, G, H, I. - αει προδεχεσθαι B. — 4. και εξ. ολ. (τα πολλα *s. l. al. m.*) και δι' οργης E. - επιχ. γινονται B. - το ελαττον C; πολλ. δε ελαττον F. - τους πλειονας G, H. - χρη δε (αει ει τη om.) πολεμιᾳ B. - τῳ δ' εργῳ δεδιοτας E; τῳ δε εργῳ,

πλῆθος, δεδιὸς, ἄμεινον ἠμύνατο τοὺς πλέονας, διὰ τὸ καταφρονοῦντας ἀπαρασκεύους γενέσθαι. χρὴ δὲ ἀεὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ, τῇ μὲν γνώμῃ θαρσαλέους στρατεύειν, τῷ δὲ ἔργῳ, δεδιότας παρεσκευάσθαι. οὕτω γὰρ πρός τε τὸ ἐπιέναι τοῖς ἐναντίοις εὐψυχότατοι ἂν εἶεν, πρός τε τὸ ἐπιχειρεῖσθαι ἀσφαλέστατοι. [5] ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἐπὶ ἀδύνατον ἀμύνεσθαι οὕτω πόλιν ἐρχόμεθα, ἀλλὰ τοῖς πᾶσιν ἄριστα παρεσκευασμένην. ὥστε χρὴ καὶ πάνυ ἐλπίζειν διὰ μάχης ἰέναι αὐτοὺς, εἰ μὴ καὶ νῦν ὥρμηνται, ἐν ᾧ οὔπω πάρεσμεν, ἀλλ' ὅταν ἐν τῇ γῇ ὁρῶσιν ἡμᾶς δῃοῦντάς τε καὶ τἀκείνων φθείροντας. [6] πᾶσι γὰρ, ἐν τοῖς ὄμμασι καὶ ἐν τῷ παραυτίκα ὁρᾷν πάσχοντάς τι ἄηθες, ὀργὴ προσπίπτει· καὶ οἱ λογισμῷ ἐλάχιστα χρώμενοι, θυμῷ πλεῖστα ἐς ἔργον καθίστανται. [7] Ἀθηναίους δὲ καὶ πλέον τὶ τῶν ἄλλων εἰκὸς τοῦτο δρᾶσαι, οἳ ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι, καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δῃοῦν μᾶλλον ἢ τὴν ἑαυτῶν ὁρᾷν. [8] ὡς οὖν ἐπὶ τοσαύτην πόλιν στρατεύοντες, καὶ μεγίστην δόξαν οἰσόμενοι τοῖς τε προγόνοις καὶ ἡμῖν αὐτοῖς, ἐπ' ἀμφότερα ἐκ τῶν ἀποβαινόντων, ἕπεσθ' ὅποι ἄν τις ἡγῆται, κόσμον καὶ φυλακὴν περὶ παντὸς ποιούμενοι, καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὀξέως δεχόμενοι. [9] κάλλιστον γὰρ τόδε καὶ ἀσφαλέστατον, πολλοὺς ὄντας ἑνὶ κόσμῳ χρωμένους φαίνεσθαι.

Κεφ. ιϐ΄. Τοσαῦτα εἰπὼν, καὶ διαλύσας τὸν ξύλλογον ὁ Ἀρχίδαμος, Μελήσιππον πρῶτον ἀποστέλλει ἐς τὰς

ὡς δεδιοτας I. - παρασκευαζεσθαι C, D, E, F, G, H, I. — 5. δια μαχης ἡμιν ιεναι F. - και τα εκεινων F. — 7. επιοντας I. - η την αυτων E. — 8. ὡς ουν επι την

propulsavit, quod propter *hostis* contemtionem esset imparata. Oportet autem in hostili *agro* milites animis quidem semper esse confidentibus : at ad rem gerendam, cum metu paratos esse. Sic enim et ad invadendos hostes animis erunt paratissimi, et adversus hostium conatus ac impetum munitissimi. [5] Nos vero adversus civitatem proficiscimur, quæ non est adeo infirma, ut bellum illatum propulsare nequeat : sed quæ rebus omnibus est optime instructa. Quare omnino credendum est, illos pugnam nobiscum esse commissuros, licet jam sese non moveant, quum nondum *in ipsorum agro* sumus, at quum res suas in agro a nobis cædi ac vastari viderint : apud omnes enim, per oculos, præsertim ubi subito cernunt se aliquid insoliti patientes, *intus* ira penetrat : et qui ratione minimum utuntur, summo animi impetu rem aggrediuntur. [7] Verisimile autem est, Athenienses omnium maxime hoc facturos, qui censent, se dignos esse, qui aliis imperent, et armis infestis aliorum agros vastent potius, quam suum cernant. [8] Cum igitur tantæ civitati bellum inferamus, et maximam gloriam tam nostris majoribus quam nobis ipsis allaturi simus in utramque eventus partem : sequimini quocunque vos aliquis duxerit, ordinis conservationem et custodiam plurimi facientes, et imperata celeriter excipientes. [9] Hoc enim est pulcherrimum et tutissimum, si quum magnus est militum numerus, omnes tamen eandem militarem disciplinam servantes cernantur.

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. ½. V. C. Varr. 32. ¾.

Cap. 12. Archidamus hæc tantum loquutus, et, dimisso concilio, primo Melesippum Diacriti *filium*,

τοϋ. πολιν F; ὡς ὖν επι την αλλην πολιν G, H. - ἐπεσθε ὁποι αν C; ἑσεσθε ὁπη αν τις E; ἐπεσθε ὁπη αν τις F, G, H, I.

Chap. XII. 1. ὁ μεν ὖν Αρχιδαμος τοσαυτα ειπων και διαλ. τ. ξυλ. Με-

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. $\frac{1}{2}$. V. C. Varr. 32. $\frac{3}{4}$.

virum Spartanum, Athenas misit, *ut exploraret*, si forte Athenienses de sua pertinacia remitterent, quum se in itinere jam viderent. [2] Illi vero nec in urbem, nec in publicum eum admiserunt. Periclis enim sententia jam ante obtinuerat, ut neque caduceatorem, neque legatum Lacedæmoniorum admitterent; si exercitum eduxissent. Illum igitur remiserunt, antequam audirent, et illo ipso die finibus excedere jusserunt: si quid in posterum vellent, in sua prius regressi, legatos mitterent. Huic etiam addiderunt, qui eum deducerent, ne cum quoquam colloqueretur. [3] Ille vero, cum ad *Atticæ* fines pervenisset, et jamjam discessurus esset, hoc tantum loquutus abiit. Hic dies ingentium malorum Græcis erit initium. Cum autem ad castra rediisset, et Archidamus cognovisset, Athenienses *de sua pertinacia* nihil amplius remissuros; ita demum, motis castris, cum exercitu in ipsorum agrum est profectus. [4] Bœoti vero suam quidem *militum* partem, et equites Peloponnesiis dederunt, ut illos ad bellum sequerentur: cum reliquis vero ad Platæam profecti, agrum *ejus* vastare cœperunt.

Cap. 13. Dum autem Peloponnesiorum copiæ in Isthmum adhuc cogerentur, et in ipso itinere essent, antequam in Atticam irrumperent, Pericles, Xanthippi *filius*, Atheniensium dux, decimus ipse, ut cognovit irruptionem *in Atticam* factum iri; suspicatus fore ut Archidamus, qui ipsius erat hospes, aut ipse privatim, quod *amico* gratificari vellet, suos agros sæpius præter-

λησ. F. - τον Δακριτȣ D. - ὁρ. σφας ηδη εν ὁδῳ D. — 2. προτερον προ της πρεσβειας νενικηκυια C. - αποπεμπȣσιν (ȣν om.) B. - εκελευον αυτον εκτος E. - αναχωρησαντας B, C, F, G, I. - ξυμπεπȣσι (μ s. ε, *ead. m.*) I; ξυμπεσȣσι, puis par correct. *al. m.* ξυμπεμπȣσι C. — 3. ὁ δ' επειδη D, E. - διαλυσεσ-

Ἀθήνας

Ἀθήνας τὸν Διακρίτου, ἄνδρα Σπαρτιάτην, εἴτι ἄρα μᾶλλον ἐνδοῖεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὁρῶντες ἤδη σφᾶς ἐν ὁδῷ ὄντας. [2] οἱ δὲ οὐ προσεδέξαντο αὐτὸν ἐς τὴν πόλιν, οὐδ' ἐπὶ τὸ κοινόν. ἦν γὰρ Περικλέους γνώμη πρότερον νενικηκυῖα, κήρυκα καὶ πρεσβείαν μὴ προσδέχεσθαι Λακεδαιμονίων ἐξεστρατευμένων. ἀποπέμπουσιν οὖν αὐτὸν πρὶν ἀκοῦσαι, καὶ ἐκέλευον ἐκτὸς ὅρων εἶναι αὐθημερόν· τό, τε λοιπὸν, ἀναχωρήσαντες ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν, ἤν τι βούλωνται, πρεσβεύεσθαι. ξυμπέμπουσί τε τῷ Μελησίππῳ ἀγωγοὺς, ὅπως μηδενὶ ξυγγένηται. [3] ὁ δὲ, ἐπειδὴ ἐπὶ τοῖς ὁρίοις ἐγένετο, καὶ ἔμελλε διαλύεσθαι, τοσόνδε εἰπὼν ἐπορεύετο, ὅτι ἥδε ἡ ἡμέρα τοῖς Ἕλλησι μεγάλων κακῶν ἄρξει. ὡς δὲ ἀφίκετο ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἔγνω ὁ Ἀρχίδαμος, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι οὐδέν πω ἐνδώσουσιν, οὕτω δὴ ἄρας, τῷ στρατῷ προὐχώρει ἐς τὴν γῆν αὐτῶν. [4] Βοιωτοὶ δὲ μέρος μὲν τὸ σφέτερον καὶ τοὺς ἱππέας παρείχοντο Πελοποννησίοις ξυστρατεύειν· τοῖς δὲ λειπομένοις ἐς Πλάταιαν ἐλθόντες, τὴν γῆν ἐδῄουν.

Κεφ. ιγ'. Ἔτι δὲ τῶν Πελοποννησίων ξυλλεγομένων τε ἐς τὸν ἰσθμὸν, καὶ ἐν ὁδῷ ὄντων, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν, Περικλῆς ὁ Ξανθίππου, στρατηγὸς ὢν Ἀθηναίων, δέκατος αὐτὸς, ὡς ἔγνω τὴν ἐσβολὴν ἐσομένην, ὑποτοπήσας, ὅτι Ἀρχίδαμος αὐτῷ ξένος ὢν ἐτύγχανε, μὴ πολλάκις, ἢ αὐτὸς ἰδίᾳ βουλόμενος χαρίζεσθαι,

θαι F, G, H, I.-ενδωσουσι G; εκδωσουσιν (εν s. εκ, *al. m.*) H, I.-στρατῳ εχωρει C.— 4. πελοπονησιοις ξυστρ. την δε λοιπομενοις C.

Chap. XIII. 1. ετι δε τ. Πελοπονη. ξυλεγομενων (λ. s. λ) C.-ὅτι Αρχιδαμος μεν ει ξενος ειη D.-τους δε αγρους C; τους δε αγρους τους αυτου E.-διαβολη

τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ παραλίπῃ, καὶ μὴ δῃώσῃ, ἢ καὶ, Λακεδαιμονίων κελευσάντων, ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἑαυτοῦ γένηται τοῦτο, ὥσπερ καὶ τὰ ἄγη ἐλαύνειν προεῖπον ἕνεκα ἐκείνου· προηγόρευε τοῖς Ἀθηναίοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅτι Ἀρχίδαμος μέν οἱ ξένος εἴη, οὐ μέντοι ἐπὶ κακῷ γε τῆς πόλεως γένοιτο· τοὺς δ' ἀγροὺς τοὺς ἑαυτοῦ καὶ οἰκίας ἢν ἄρα μὴ δῃώσωσιν οἱ πολέμιοι, ὥσπερ καὶ τὰ τῶν ἄλλων, ἀφίησιν αὐτὰ δημόσια εἶναι, καὶ μηδεμίαν οἱ ὑποψίαν κατὰ ταῦτα γίγνεσθαι. [2] παρῄνει δὲ καὶ περὶ τῶν παρόντων, ἅπερ καὶ πρότερον, παρασκευάζεσθαί τε ἐς τὸν πόλεμον, καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐσκομίζεσθαι· ἔς τε τὴν μάχην μὴ ἐπεξιέναι, ἀλλὰ τὴν πόλιν ἐσελθόντας φυλάσσειν. καὶ τὸ ναυτικὸν, ᾗπερ ἰσχύουσιν, ἐξαρτύεσθαι· τά τε τῶν ξυμμάχων διὰ χειρὸς ἔχειν· λέγων, τὴν ἰσχὺν αὐτοῖς ἀπὸ τούτων εἶναι τῶν χρημάτων τῆς προσόδου, τὰ δὲ πολλὰ τοῦ πολέμου, γνώμῃ καὶ χρημάτων περιουσίᾳ κρατεῖσθαι. [3] θαρσεῖν τε ἐκέλευε, προσιόντων μὲν ἑξακοσίων ταλάντων ὡς ἐπιτοπολὺ φόρου κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν ξυμμάχων τῇ πόλει, ἄνευ τῆς ἄλλης προσόδου, ὑπαρχόντων δὲ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἔτι τότε ἀργυρίου ἐπισήμου ἑξακισχιλίων ταλάντων. (τὰ γὰρ πλεῖστα, τριακοσίων ἀποδέοντα μύρια ἐγένετο, ἀφ' ὧν ἔς τε τὰ προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τἄλλα οἰκοδομήματα, καὶ ἐς Ποτίδαιαν, ἀπανηλώθη.) [4] χωρὶς δὲ, χρυσίου ἀσήμου καὶ ἀργυρίου, ἔν τε ἀναθήμασιν ἰδίοις

τῷ αυτȣ F, G, H. - επι κακω (γε om.) F, I. - αφιημι αυτα δημ. F. - μηδεμιαν (οι om.) I₂ - γινεσθαι F, G. — 2. ες τε (την om.) μαχην H, I₂ - εις

Bell. Pelop. an. 1. Olymp 87. $\frac{1}{2}$. V. C. Varr. 32. $\frac{3}{4}$.

iret, ac intactos relinqueret, aut etiam Lacedæmoniorum jussu, ad invidiam sibi conflandam, hoc faceret, (quemadmodum ejusdem quoque causa piacula tolli ante jusserant), Atheniensibus in concione prædixit, quod sibi hospes aliquando esset Archidamus, non fore tamen id malo Reipublicæ: se vero agros villasque suas, si non, ut cæterorum *civium*, ab hostibus vastarentur, sinere Reipublicæ esse: nec propterea se in ullam suspicionem vocandum esse. [2] Quod autem ad res præsentes attinebat, eadem quæ et ante suasit; ut et se ad bellum pararent, et omnem supellectilem ex agris *in urbem* comportarent; neque ad prælium egrederentur, sed in urbem ingressi tuerentur; et classem, qua pollebant, instruerent; et sociorum res manu tenerent, *ipsosque in officio ac fide continerent*: docens eorum potentiam sitam esse in vectigalibus, quæ a sociis pendebantur, et plerasque belli partes concilio et pecuniarum copia obtineri. [3] Eosque confidere jubebat, tum quod propemodum sexcenta talenta quotannis a sociis pro tributo Reipublicæ penderentur, præter alios proventus; tum etiam, quod vel tunc sex millia talentorum argenti signati in arce adhuc essent. Nam maxima *pecuniæ summa, quæ fuerat in ærario*, fuerant decem millia talentorum, trecentis minus; unde pars detracta est, quæ in arcis propylæa, et alia ædificia, et in Potidæam, *ac in stipendium eorum, qui eam obsidebant*, fuit insumta. [4] Præterea vero auri et argenti non signati, cum in privatis, tum in publicis donariis, et sacra

τον πολεμον G. - εισκομιζεσθαι E. - (την om.) μαχην B, C, F, G, H. I. - (ες om.) ελθοντας D, I. - φυλαττειν E, I. - ναυτικον ειπερ (η S. ει *al. m.*) D. - χρ. παργυρια E. — 3. προσιοντων (μεν om.) D. - ὡς επι (το om.) C, F.

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 1/2. V. C. Varr. 32. 3/4.

vasa, quotquot vel pompis vel certaminibus serviebant, et Medica spolia, et si quid aliud hujusmodi erat, non minoris erant, quam quingentorum talentorum. Præterea addebat etiam ex aliis templis non exiguas pecunias, quibus eos usuros *dicebat:* et, si harum omnium usu omnino prohiberentur, aureis etiam ornamentis, quibus ipsius Deæ simulacrum circumdatum erat, *ipsos uti posse demonstrabat.* 5 Confirmabat autem illud simulacrum habere auri purissimi pondus quadraginta talentorum, totumque eximi posse: et postquam salutis causa usi fuissent, dicebat oportere non minus auri pondus restituere. 6 Quod igitur ad pecunias attinet, illos hoc modo confidere jubebat. Præterea esse tredecim millia gravis armaturæ militum, præter illos, qui in præsidiis et in propugnaculis erant, qui numero erant sexdecim milia. 7 (Tot enim initio excubabant, quum hostes irruptionem fecerunt, cum ex senioribus, tum ex junioribus et inquilinis, quotquot erant *hoplitæ.* Nam Phalerici muri longitudo erat triginta et quinque stadiorum usque ad urbis ambitum, et ipsius ambitus ea pars quæ custodiebatur, erat trium et quadraginta stadiorum. 8 Nam et quædam ejus pars nullis custodiis servabatur, *illa videlicet*, quæ inter longum *murum* et Phalericum erat media. Longi vero muri ad Piræeum usque quadraginta stadiorum longitudinem habebant, quorum *murorum* externæ partes custodiebantur. Et ipsius quidem Piræei una cum Munychia universus ambitus erat sexaginta stadiorum: pars vero, quæ custo-

- ὑπαρχοντων τε C. - προπυλαι της (ακρο om.) πολεως E. - και τα αλλα οικοδ. D, I. — 5. απεφηνε δ' εχον C. - ταλαντα, et marg. *al. m.* ταλαντων I. - χρησαμενους (τε om.) D. — 6. χρημασι μεν (ουν om.) I. — 7. το πρωτον ὁτε E.

καὶ δημοσίοις, καὶ ὅσα ἱερὰ σκεύη περί τε τὰς πομπὰς καὶ τοὺς ἀγῶνας, καὶ σκῦλα Μηδικὰ, καὶ εἴτι τοιουτότροπον, οὐκ ἐλάσσονος ἦν, ἢ πεντακοσίων ταλάντων. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἄλλων ἱερῶν προσετίθει χρήματα οὐκ ὀλίγα, οἷς χρήσεσθαι αὐτούς· καὶ ἢν πάνυ ἐξείργωνται πάντων, καὶ αὐτῆς τῆς θεοῦ τοῖς περικειμένοις χρυσίοις. 5 ἀπέφαινε δ' ἔχον τὸ ἄγαλμα τεσσαράκοντα τάλαντα σταθμὸν χρυσίου ἀπέφθου, καὶ περιαιρετὸν εἶναι ἅπαν· χρησαμένους τε ἐπὶ σωτηρίᾳ, ἔφη, χρῆναι μὴ ἐλάσσω ἀντικαταστῆσαι πάλιν. 6 χρήμασι μὲν οὖν οὕτως ἐθάρσυνεν αὐτούς. ὁπλίτας δὲ τρισχιλίους καὶ μυρίους εἶναι, ἄνευ τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις, καὶ τῶν παρ' ἔπαλξιν ἑξακισχιλίων καὶ μυρίων. 7 (τοσοῦτοι γὰρ ἐφύλασσον τοπρῶτον, ὁπότε οἱ πολέμιοι ἐσβάλοιεν, ἀπό τε τῶν πρεσβυτάτων καὶ τῶν νεωτάτων, καὶ μετοίκων, ὅσοι ὁπλῖται ἦσαν. τοῦ τε γὰρ Φαληρικοῦ τείχους στάδιοι ἦσαν πέντε καὶ τριάκοντα πρὸς τὸν κύκλον τοῦ ἄστεως, καὶ αὐτοῦ τοῦ κύκλου τὸ φυλασσόμενον τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα. 8 ἔστι δὲ αὐτοῦ ὃ καὶ ἀφύλακτον ἦν, τὸ μεταξὺ τοῦ τε μακροῦ καὶ τοῦ Φαληρικοῦ. τὰ δὲ μακρὰ τείχη πρὸς τὸν Πειραιᾶ, τεσσαράκοντα σταδίων, ὧν τὸ ἔξωθεν ἐτηρεῖτο. καὶ τοῦ Πειραιῶς ξὺν Μουνυχίᾳ, ἑξήκοντα μὲν σταδίων ὁ ἅπας

- εσβεβληκοιεν C, F. - και (των om.) νεωτατων G. - του τε γαρ φαλληρικου E; depuis φαλεριχου τειχους jusqu'à τε δε μακρα τειχη, lacune causée par un ὁμοιοτ. et suppléée *al. m.* D. - κυκλον του αστεος B, C, H, I. - τετταρακοντα C. — 8. εστι δέ του κυκλου αυτου ὁ G; ετι δε αυτου ὃ H. - φαλαρικου D; φαλλερικου E. - Πειραιεως B, C, F; Πειρεως D; Πειρεως (αι s. ε, *al. m.*) I. Μουνυχια B. - ὁ πας E. - το δε εν φ. C, F, G, H, I. - (ην om.) ἥμισυ H; (ην s. *l.*)

περίβολος, τὸ δ᾽ ἐν φυλακῇ ὄν, ἦν ἥμισυ τούτου.) ἱππέας δ᾽ ἀπέφαινε διακοσίους καὶ χιλίους, ξὺν ἱπποτοξόταις, ἑξακοσίους δὲ καὶ χιλίους τοξότας, καὶ τριήρεις τὰς πλωίμους τριακοσίας. 9 ταῦτα γὰρ ὑπῆρχεν Ἀθηναίοις, καὶ οὐκ ἐλάσσω ἕκαστα τούτων, ὅτε ἡ ἐσβολὴ τοπρῶτον ἔμελλε Πελοποννησίων ἔσεσθαι, καὶ ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. ἔλεγε δὲ καὶ ἄλλα, οἷά περ εἰώθει Περικλῆς, ἐς ἀπόδειξιν τοῦ περιέσεσθαι τῷ πολέμῳ.

Κεφ. ιδʹ. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἀνεπείθοντό τε, καὶ ἐσεκομίζοντο ἐκ τῶν ἀγρῶν παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κατασκευὴν, ᾗ κατ᾽ οἶκον ἐχρῶντο, καὶ αὐτῶν τῶν οἰκιῶν καθαιροῦντες τὴν ξύλωσιν. πρόβατα δὲ καὶ ὑποζύγια ἐς τὴν Εὔβοιαν διεπέμψαντο, καὶ ἐς τὰς νήσους τὰς ἐπικειμένας. 2 χαλεπῶς δὲ αὐτοῖς, διὰ τὸ ἀεὶ εἰωθέναι τοὺς πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς διαιτᾶσθαι, ἡ ἀνάστασις ἐγίγνετο.

Κεφ. ιεʹ. Ξυνεβεβήκει δὲ ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου ἑτέρων μᾶλλον Ἀθηναίοις τοῦτο. ἐπὶ γὰρ Κέκροπος καὶ τῶν πρώτων βασιλέων ἡ Ἀττικὴ ἐς Θησέα ἀεὶ κατὰ πόλεις ᾠκεῖτο, πρυτανεῖά τε ἔχουσα καὶ Ἄρχοντας· καὶ ὁπότε μή τι δείσειαν, οὐ ξυνῄεσαν βουλευσόμενοι ὡς τὸν βασιλέα, ἀλλ᾽ αὐτοὶ ἕκαστοι ἐπολιτεύοντο, καὶ ἐβουλεύοντο καί τινες καὶ ἐπολέμησάν ποτε αὐτῶν, ὥσπερ καὶ Ἐλευσίνιοι μετ᾽ Εὐμόλπου πρὸς Ἐρεχθέα. 2 ἐπειδὴ δὲ Θησεὺς ἐβασίλευσε, γενόμενος μετὰ

ἡμ. G. - ξυν ὑποτοξοταις D. - τας πλοιμους G. — 9. εις αποδειξιν I.

Chap. XIV. 1. οἱ δ᾽ Αθηναιοι D. - παρασκευην η κατ᾽ οικον (εχρωντο om.) E. - πρoβατα δε E. - διεπεμψαν, και (ες om.) E; D omet και et non ες, et

diebatur, hujus erat dimidium.) Demonstrabat etiam esse mille et ducentos equites, cum equestribus sagittariis, præterea mille et sexcentos *pedestres* sagittarios, et trecentas expeditas triremes. 9 Hæc enim omnia, et non pauciora horum singula, Atheniensibus suppetebant, cum Peloponnesii primum irruptionem erant facturi, et *quum* bellum susceperunt. Alia quoque Pericles recensebat, quemadmodum consueverat, ut *Athenienses* bello superiores fore demonstraret.

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 1/2. V. C. Varr. 32. 3/4.

Cap. 14. Athenienses vero, his auditis, ejus sententiam sequuti sunt, et in urbem ex agris comportarunt liberos, conjuges, et reliquam supellectilem, qua domi utebantur; quinetiam ipsa ædificiorum destructorum tigna absportarunt : pecora quoque et jumenta in Euboeam et circumjacentes insulas transmiserunt. 2 Hæc autem migratio ipsis permolesta accidit, propterea quod plerique in agris semper degere consueverant.

Cap. 15. Hæc autem consuetudo vel a pervetustis usque temporibus magis apud Athenienses, quam alios invaluerat. Nam sub Cecrope, illisque priscis ad Theseum usque Regibus, Attica semper oppidatim incolebatur, curias et Magistratus habens : et, quum nihil timebant, ad Regem non conveniebant, *de Republica* consultaturi : sed per se quique suam Rempublicam administrabant, et consultabant. Quinetiam eorum nonnulli, ut Eleusinii, cum Eumolpo bellum adversus Erechtheum olim gesserunt. 2 Theseus vero, postquam regnare cœpit, cum esset vir non solum prudens, sed etiam potens, tum aliis in

donne διεπεμψαντο D. — 2. χαλεπως δε αει οις δια το αει D; id. I, à l'exc. de αυτοις s. *l. al. m.* - αν. εγινετο F.

Chap. XV. 1. συνεβεβηκει C, G. - εχυσα και Αρχιας E. - ώσπερ (και om.)

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. $\frac{1}{2}$. V. C. Varr. 32. $\frac{3}{4}$.

rebus hanc regionem excoluit, tum etiam cæterorum oppidorum curias et Magistratus sustulit; et, una curia, unoque consilio constituto, in eam civitatem, quæ nunc est, omnes coëgit. Et singulos, prædia sua ut ante colentes, uti compulit hac una civitate, quam (cum omnes in eam jam convenirent, et pecuniam ad usus publicos conferrent,) Theseus magnis opibus auctam *suis* posteris tradidit. [3] Et ab illo *tempore* Athenienses nunc etiam diem festum, *nomine* Synœcia, in Deæ honorem publice agunt. [4] Ante enim illa, quæ nunc est arx, erat urbs, et potissimum ea pars, quæ sub ipsa ad austrum spectat. *Hujus* autem *rei* manifestum argumentum *hoc est.* Nam in ipsa arce sunt et aliorum Deorum delubra, et quæ sunt extra, ab hac urbis parte potissimum sita visuntur, Jovis Olympii, et Apollinis Pythii, Telluris, et Bacchi in Limnis, in cujus honorem vetustiora Bacchanalia celebrabantur duodecimo die mensis Anthesterionis; quemadmodum nunc quoque Iones, ab Atheniensibus oriundi, ex recepto ritu celebrare solent. Sunt etiam alia vetusta templa hic ædificata. [5] Fonte etiam, qui nunc quidem Novemfistulæ appellatur, tyrannorum jussu sic exstructus, olim vero Callirhoë vocabatur, quum ipsius venæ et scaturigines exstarent, quod arci vicinus esset, in maximis quibusque rebus utebantur. Et nunc etiam ab antiquo moribus est receptum, ut ante nuptias, et in aliis rebus sacris hac aqua utantur. Et nunc etiam propter antiquam hanc habitationem, ipsa quoque urbis arx ab Atheniensibus urbs appellatur.

E. — 2. ἀπαντων εδει I. - ξ. εις αυτην E. — 3. ἑορτην τη θεω C. - ποιουσιν H, I. — 4. το δε προτου E; το δε προ του (του s. του) G. - τα γαρ (ἱερα om.) C. - εν Λημναις Διονυσου G. - ανθεστηριωνι F. - ἱερα ταυτη αρχαια B, C, D, E, F, G, H. — 5. οὑτω κατασκευασαντων C, D, F; οὑτω κατασκευασθεντων D; οὑτως κα-

τοῦ

τοῦ ξυνετοῦ καὶ δυνατὸς, τά τε ἄλλα διεκόσμησε τὴν χώραν, καὶ καταλύσας τῶν ἄλλων πόλεων τά τε βουλευτήρια καὶ τὰς ἀρχὰς, ἐς τὴν νῦν πόλιν οὖσαν, ἓν βουλευτήριον ἀποδείξας καὶ πρυτανεῖον, ξυνῴκισε πάντας· καὶ νεμομένους τὰ αὑτῶν ἑκάστους, ἅπερ καὶ πρὸ τοῦ, ἠνάγκασε μιᾷ πόλει ταύτῃ χρῆσθαι, ἣ, ἁπάντων ἤδη ξυντελούντων ἐς αὐτὴν, μεγάλη γενομένη, παρεδόθη ὑπὸ Θησέως τοῖς ἔπειτα. [3] καὶ ξυνοίκια ἐξ ἐκείνου Ἀθηναῖοι ἔτι καὶ νῦν τῇ θεῷ ἑορτὴν δημοτελῆ ποιοῦσι. [4] τὸ δὲ πρὸ τούτου, ἡ ἀκρόπολις ἡ νῦν οὖσα, πόλις ἦν, καὶ τὸ ὑπ' αὐτὴν πρὸς νότον μάλιστα τετραμμένον. τεκμήριον δέ· τὰ γὰρ ἱερὰ ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει καὶ ἄλλων θεῶν ἐστι, καὶ τὰ ἔξω πρὸς τοῦτο τὸ μέρος τῆς πόλεως μᾶλλον ἵδρυται, τό, τε τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου, καὶ τὸ Πύθιον, καὶ τὸ τῆς Γῆς, καὶ τὸ ἐν Λίμναις Διονύσου, ᾧ τὰ ἀρχαιότερα Διονύσια τῇ δωδεκάτῃ ποιεῖται ἐν μηνὶ Ἀνθεστηριῶνι, ὥσπερ καὶ οἱ ἀπ' Ἀθηναίων Ἴωνες ἔτι καὶ νῦν νομίζουσιν. ἵδρυται δὲ καὶ ἄλλα ἱερὰ ἀρχαῖα ταύτῃ. [5] καὶ τῇ κρήνῃ, τῇ νῦν μὲν, τῶν τυράννων οὕτω σκευασάντων, Ἐννεακρούνῳ καλουμένῃ, τὸ δὲ πάλαι, φανερῶν τῶν πηγῶν οὐσῶν, Καλλιῤῥόῃ ὠνομασμένῃ, ἐκείνῃ τε ἐγγὺς οὔσῃ, τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο. καὶ νῦν ἔτι ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, πρό τε γαμικῶν καὶ ἐς ἄλλα τῶν ἱερῶν νομίζεται τῷ ὕδατι χρῆσθαι. καλεῖται δὲ διὰ τὴν παλαιὰν ταύτην κατοίκησιν καὶ ἡ ἀκρόπολις μέχρι τοῦδε ἔτι ὑπ' Ἀθηναίων πόλις.

τασκευασθεντων I. - τα πλειστα αξια E. - παλαιαν ταυτη C, F, G. - κατοικησιν. F donne à l'α de κατ, la forme qu'il donne ordinairement à ses ε. - υπο Αθηναιων F, G.

Κεφ. ιϛ΄. Τῇ τε οὖν ἐπὶ πολὺ κατὰ τὴν χώραν αὐτονόμῳ οἰκήσει μετεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπειδὴ ξυνῳκίσθησαν, διὰ τὸ ἔθος ἐν τοῖς ἀγροῖς ὅμως οἱ πλείους τῶν τε ἀρχαίων καὶ τῶν ὕστερον μέχρι τοῦδε τοῦ πολέμου πανοικησίᾳ γενόμενοί τε καὶ οἰκήσαντες, οὐ ῥᾳδίως τὰς μεταναστάσεις ἐποιοῦντο, ἄλλως τε καὶ ἄρτι ἀνειληφότες τὰς κατασκευὰς μετὰ τὰ Μηδικά. [2] ἐβαρύνοντο δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφερον, οἰκίας τε καταλιπόντες, καὶ ἱερὰ, ἃ διὰ παντὸς ἦν αὐτοῖς ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖον πολιτείας πάτρια· δίαιτάν τε μέλλοντες μεταβάλλειν, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ πόλιν τὴν αὐτοῦ ἀπολείπων ἕκαστος.

Κεφ. ιζ΄. Ἐπειδὴ δὲ ἀφίκοντο ἐς τὸ ἄστυ, ὀλίγοις μέν τισιν ὑπῆρχον οἰκήσεις, καὶ παρὰ φίλων τινὰς ἢ οἰκείων καταφυγή· οἱ δὲ πολλοὶ τά τε ἔρημα τῆς πόλεως ᾤκησαν, καὶ τὰ ἱερὰ, καὶ τὰ ἡρῷα πάντα, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τοῦ Ἐλευσινίου, καὶ εἴτι ἄλλο βεβαίως κλειστὸν ἦν· τό, τε Πελασγικὸν καλούμενον τὸ ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν, ὃ καὶ ἐπάρατόν τε ἦν μὴ οἰκεῖν, καί τι καὶ Πυθικοῦ μαντείου ἀκροτελεύτιον τοιόνδε διεκώλυε, λέγον ὡς – τὸ Πελασγικὸν ἀργὸν ἄμεινον. ὅμως ὑπὸ τῆς παραχρῆμα ἀνάγκης ἐξῳκήθη. [2] καί μοι δοκεῖ τὸ μαντεῖον τοὐναντίον ξυμβῆναι ἢ προσεδέχοντο. οὐ γὰρ διὰ τὴν παράνομον ἐνοίκησιν αἱ ξυμφοραὶ γενέσθαι τῇ πόλει, ἀλλὰ διὰ τὸν πόλεμον ἡ ἀνάγκη τῆς οἰκήσεως· ὃν οὐκ ὀνομάζον

Chap. XVI. 1. τη τε ουν (επι *s. l. ead. m.*) D.- κατα (την *s. l.*) χωραν G.- πανοικεσια C, E; - πανοικεσια (η s. ε *ead. m.*) D.- τας μετα (να *s. l. al. m.*) στασεις C; τας αναστασεις E.— 2. απολιπων E.- εκαστος *s. l. al. m.* G.

Chap. XVII. 1. επειδη τε C, D, F, G, H, I.- παρα φιλων τινων F.- (η

Bell. Pelop. an. 1. Olymp 87. $\frac{1}{2}$ V C. Varr 32. $\frac{3}{4}$.

Cap. 16. Athenienses igitur et ante diu in agris suo jure ac liberi vixerant; et postquam in unam urbem contributi sunt, ob illum in agris agendi morem, plerique tam priorum, quam posteriorum, qui ad hoc usque bellum cum tota familia in agris fuerant, et habitarant, non facile migrabant, præcipue vero quod post bellum Medicum suam supellectilem nuper refecissent. [2] Graviter etiam et iniquo animo ferebant, tum quod penates et sacra deserturi essent, quæ perpetuo ipsis ex antiquo civili usu patria fuerant; tum etiam, quod vitæ genus essent mutaturi, et nihil aliud *facturi*, quam si suam quisque urbem relinqueret.

Cap. 17. Postquam autem in urbem migrarunt, exiguo quidem quorundam numero domus fuerunt, et locus apud aliquos amicos, vel necessarios, quo se reciperent: at *illorum* plerique deserta urbis *loca* habitarunt, et templa, et omnia heroum sacella, præter arcem, et Eleusinium, et si quis alius *locus* bene clausus erat; et *templum*, quod Pelasgicum appellatur, quod sub arcem, et in quo propter diras hominum exsecrationes habitare non licebat; quinetiam quoddam oraculi Pythici carmen in extrema sui parte *hoc ipsum* his verbis vetabat. — » Satiusque Pelasgicon haud habitari. Veruntamen ob repentinam necessitatem habitatum fuit. [2] Et oraculum illud mihi videtur cecidisse contra, quam *Athenienses* exspectabant. Non enim propter impiam habitationem, calamitates Reipublicæ *videntur* accidisse; sed propter bellum, ipsa inhabitandi necessitas. Oraculum autem, quamvis

om.) οικειων E. - τα (τε om.) I. - βεβαιως κληστον C. - τοτε πελαγικον (σ s. *l.*) G. - ακρ. διεκωλυε τοιονδε E. - αν. εξωκισθη F. — 2. μαντ. (τουναντιον s. *l.*) B; τον. μαντειον I. - (εν om.) οικησιν C, F. - επ' αγαθω (ποτε om.) E. - ο ουκ ονο-

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. $\frac{1}{2}$. V. C. Varr. 32. $\frac{3}{4}$.

hoc *bellum* nominatim non indicasset, *tamen* præviderat ipsum *templum* haud fauste aliquando habitatum iri. [3] Multi etiam in ipsis murorum turribus domicilia sibi pararunt, denique prout quisque poterat: nec enim urbs omnes, qui eo convenerant, capere potuit: sed postea longos muros incoluerunt, eos inter se partiti, magnamque Piræei *partem*. Simul etiam res ad bellum necessarias parare cœperunt, tum sociorum auxilia cogentes, et instruentes centum navium classem, quam in Peloponnesum mitterent. Ac Athenienses quidem in hoc apparatu erant occupati.

Cap. 18. Lacedæmoniorum vero exercitus progressus, ad Œnoën, Atticæ *castellum*, primum pervenit, qua in *Atticam* erant irrupturi. Cum autem *ibi* castra posuissent, ad *illius* muros machinis et quovis alio modo oppugnandos sese parabant. Nam Œnoë, quæ est in Atticæ et Bœotiæ finibus, muris erat cincta; et Athenienses hoc propugnaculo utebantur, quoties bellum ingrueret. Hujus igitur oppugnationem parabant; sed ibi circum ipsam *Œnoën* tempus frustra triverunt. [2] Et Archidamus propterea in maximam suspicionem incidit, quod vel in ipsis auxiliis ad bellum gerendum evocandis lentus, et Atheniensium studiosus esse videretur, qui ad bellum alacriter gerendum non adhortaretur. Et postquam copiæ in unum coactæ fuerunt, cum ipsa commoratio, qua ad Isthmum fuerat usus, tum in reliquo itinere faciendo tarditas, tum etiam præcipue ad Œnoën cunctatio, magnam ei suspicionem conflavit. [3] Athenienses enim hoc temporis spatio *res suas ex agris*

μαζον H. — 3. *πȣ εδυναντο* E. - (*τȣ* om.) *Πειραιεως* C, F; *τȣ Πειρεως* (*αι* s. *ε*, *al. m.*) I. - *τε εγειροντες* E. - *επιπτȣν*. (du *τ*, la même main a fait un *λ*) C.

τὸ μαντεῖον προήδει μὴ ἐπ᾽ ἀγαθῷ ποτὲ αὐτὸ κατοικισθησόμενον. [3] κατεσκευάσαντο δὲ καὶ ἐν τοῖς πύργοις τῶν τειχῶν πολλοὶ, καὶ ὡς ἕκαστός που ἐδύνατο. οὐ γὰρ ἐχώρησε ξυνελθόντας αὐτοὺς ἡ πόλις, ἀλλ᾽ ὕστερον δὴ τά τε μακρὰ τείχη ᾤκησαν κατανειμάμενοι, καὶ τοῦ Πειραιῶς τὰ πολλά. ἅμα δὲ καὶ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον ἥπτοντο, ξυμμάχους τε ἀγείροντες, καὶ τῇ Πελοποννήσῳ ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν ἐξαρτύοντες. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτῳ παρασκευῆς ἦσαν.

Κεφ. ιη΄. Ὁ δὲ στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προϊὼν ἀφίκετο τῆς Ἀττικῆς ἐς Οἰνόην πρῶτον, ᾗπερ ἔμελλον ἐσβαλεῖν. καὶ ὡς ἐκαθέζοντο, προσβολὰς παρεσκευάζοντο τῷ τείχει ποιησόμενοι μηχαναῖς τε καὶ ἄλλῳ τρόπῳ. ἡ γὰρ Οἰνόη, οὖσα ἐν μεθορίοις τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, ἐτετείχιστο, καὶ αὐτῷ φρουρίῳ οἱ Ἀθηναῖοι ἐχρῶντο, ὁπότε πόλεμος καταλάβοι. τάς τε οὖν προσβολὰς ηὐτρεπίζοντο, καὶ ἄλλως ἐνδιέτριψαν χρόνον περὶ αὐτήν. [2] αἰτίαν τε οὐκ ἐλαχίστην Ἀρχίδαμος ἔλαβεν ἀπ᾽ αὐτοῦ, δοκῶν καὶ ἐν τῇ ξυναγωγῇ τοῦ πολέμου μαλακὸς εἶναι, καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιτήδειος, οὐ παραινῶν προθύμως πολεμεῖν. ἐπειδή τε ξυνελέγετο ὁ στρατὸς, ἥ τε ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐπιμονὴ γενομένη, καὶ κατὰ τὴν ἄλλην πορείαν ἡ σχολαιότης διέβαλεν αὐτὸν, μάλιστα δὲ ἡ ἐν τῇ Οἰνόῃ ἐπίσχεσις. [3] οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἐσεκομίζοντο ἐν τῷ χρόνῳ

Chap. XVIII. 1. Ατλικης (και Βοιωτιας om.) I. — 2. αιτιαν δε ουχ (ε s. χ, *ead. m.*) D; αιτ. δε ουκ E. - δοκων και τα εν τη G, H. - εν τῳ ισθμῳ επι (μονη om.) γενομενη (και om.) κατα την E. — 3. παντα εξω ετι G, E. - μελησιν C.

τούτῳ, καὶ ἐδόκουν οἱ Πελοποννήσιοι ἐπελθόντες ἂν διὰ τάχους, πάντα ἔτι ἔξω καταλαβεῖν, εἰ μὴ διὰ τὴν ἐκείνου μέλλησιν. [4] ἐν τοιαύτῃ μὲν ὀργῇ ὁ στρατὸς τὸν Ἀρχίδαμον ἐν τῇ καθέδρᾳ εἶχεν. ὁ δὲ, προσδεχόμενος (ὡς λέγεται) τοὺς Ἀθηναίους, τῆς γῆς ἔτι ἀκεραίου οὔσης, ἐνδώσειν τὶ, καὶ κατοκνήσειν περιϊδεῖν αὐτὴν τμηθεῖσαν, ἀνεῖχεν.

Κεφ. ιθ'. Ἐπειδὴ μέντοι προσβαλόντες τῇ Οἰνόῃ, καὶ πᾶσαν ἰδέαν πειράσαντες, οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν, οἵ τε Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἐπεκηρυκεύοντο. οὕτω δὴ ὁρμήσαντες ἀπ᾽ αὐτῆς, μετὰ τὰ ἐν Πλαταίᾳ τῶν ἐσελθόντων Θηβαίων γενόμενα ἡμέρᾳ ὀγδοηκοστῇ μάλιστα, τοῦ θέρους καὶ τοῦ σίτου ἀκμάζοντος, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικήν. [2] ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ καθεζόμενοι ἔτεμνον, πρῶτον μὲν Ἐλευσῖνα, καὶ τὸ Θριάσιον πεδίον. καὶ τροπήν τινα τῶν Ἀθηναίων ἱππέων περὶ τοὺς Ῥείτους καλουμένους ἐποιήσαντο. [3] ἔπειτα προυχώρουν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ Αἰγάλεων ὄρος, διὰ Κεκροπίας, ἕως ἀφίκοντο ἐς Ἀχαρνὰς, χωρίον μέγιστον τῆς Ἀττικῆς τῶν δήμων καλουμένων. καὶ καθεζόμενοι ἐς αὐτὸ, στρατόπεδόν τε ἐποιήσαντο, χρόνον τε πολὺν ἐμμείναντες ἔτεμνον.

Κεφ. κ'. Γνώμῃ δὲ τοιᾷδε λέγεται, τὸν Ἀρχίδαμον περί τε τὰς Ἀχαρνὰς ὡς ἐς μάχην ταξάμενον μεῖναι,

Chap. XIX. 1. ουτε Αθηναιοι E.-επεκη (ρυ s. l.) κευοντο G.-ὁρμησ. επ᾽ αυτης E.-(της om.) θερους E. — 2. Αρχιδαμος (ὁ om.) C. — 3. επειτα εχωρουν F; επ. προυχωρουν G.-εν τῃ δεξιᾳ G.-Αιγελεων (α s. γε, al. m.) C; Αιγαλεον ορος F.-δια κρωπειας C, F, H; δια (Κε s. l.) κρωπειας G, I.

Bell. Pelop, an. 1. Olymp, 87. ½ V. C. Varr. 32. ¾.

in urbem importarunt; et Peloponnesii, si celeriter *eo* ivissent, res omnes, quæ extra *urbem* adhuc erant, occupare potuisse videbantur; nisi propter illius cunctationem *hoc facere prohibiti fuissent.* [4] Exercitus igitur Archidamo, propter hujusmodi moram, graviter erat iratus. Ille vero (ut fertur) ideo se reprimebat, quod speraret Athenienses, agro adhuc intacto, aliquid *de sua pertinacia* remissuros, ejusque vastationem iniquo animo visuros, nec eam facile passuros.

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 97. 2. V. C. Varr. 323. Jul. 26.

Cap. 19. Postquam tamen Œnoën adorti, omnique *oppugnationis* genere tentato, expugnare non potuerunt, et Athenienses nullum caduceatorem *ad eos* miserunt; ita demum castris inde motis, circiter octogesimum diem a rebus, quæ ad Platæam a Thebanis eam ingressis sunt gestæ, vigente jam æstate, maturisque frumentis, in Atticam irruperunt. [2] Archidamus vero Zeuxidami *filius*, Lacedæmoniorum Rex, *illos* ducebat. Castrisque *in ea* positis, primum quidem agrum Eleusinium et Thriasium campum vastare *ac populari* cœperunt; et nonnullos Atheniensium equites, ad illos *aquarum alveos*, qui Rheiti vocantur, in fugam verterunt. [3] Deinde vero ad dextram habentes Ægaleon montem per Cecropiam processerunt, donec ad Acharnas pervenerunt, maximum *totius* Atticæ oppidum, ex iis, quæ Pagi vocantur. Castrisque ad hoc *oppidum* positis, copias vallo munierunt, et diu illic commorati agrum vastarunt.

Cap. 20. Hoc autem consilio Archidamus circum Acharnas cum exercitu ad pugnam committendam instructo mansisse, nec illo anno, quo irruptionem *in*

- Αχαρνας χωρον C, G. - καθεζ. ες αυτον C, E, G.

Chap. XX. 1. Αϑ. ηλπιζον F. - (και om.) παρασκευασμενυς E; και πα-

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 1/2. V. C. Varr. 323.

Atticam fecit, in planitiem descendisse fertur; *quod* sperabat, Athenienses, qui multa juventute florebant, et ad bellum, ut nunquam ante, instructi erant, fortasse obviam sibi *ex urbe* prodituros, nec in suo conspectu agrum vastari passuros. [2] At cum nec ad Eleusinem, nec ad Thriasium campum, ipsi occurrissent, castris ad Acharnas positis, tentare statuit, an contra *se* prodire auderent. [3] Simul enim hic locus stativis habendis opportunus ipsi videbatur, simul etiam Acharnenses, qui magna civitatis pars erant (erant enim tria militum armatorum millia) non videbantur rerum suarum vastationem neglecturi; sed et cæteros omnes ad prœlium committendum impulsuri. Quod si Athenienses, contra suas copias tunc in ipsorum agrum irruptionem facientes, non prodiissent, jam minore cum metu in posterum se et planitiem vastaturum, et ad ipsam urbem accessurum *sperabat.* [4] Acharnenses enim suis *rebus* privatos, non ita promtos fore ad pericula pro aliis subeunda, ideoque discordias in *civium* animis futuras. Hoc igitur consilio Archidamus ad Acharnas manebat.

Cap. 21. Athenienses vero, quamdiu quidem *Peloponnesiorum* exercitus circum Eleusinem et Thriasium campum subsedit, tamdiu etiam aliquam spem habuerunt, eos non propius progressuros; memoria tenentes et ipsum Plistoanactem Pausaniæ *filium*, Lacedæmoniorum Regem, quando cum Peloponnesiorum copiis quatuordecim ante hoc bellum annis in Atticam irrupisset, ad Eleusinem et Thriasium campum, nec ulterius pro-

ρασκ. H, I. — 3. οἱ Αχαρνεις E, F, G. - το (τε om.) πεδιον C, D, F, G, H, I. - ταμειν D, I. - και προς αυτην την πολιν C, F, G, H, I. — 4. ὁ Αρχι (δα s. l.) μος G.

καὶ ἐς τὸ πεδίον ἐκείνῃ τῇ ἐσβολῇ οὐ καταβῆναι. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους ἤλπιζεν, ἀκμάζοντάς τε νεότητι πολλῇ, καὶ παρεσκευασμένους ἐς πόλεμον ὡς οὔπω πρότερον, ἴσως ἂν ἐπεξελθεῖν, καὶ τὴν γῆν οὐκ ἂν περιϊδεῖν τμηθῆναι. 2 ἐπειδὴ οὖν αὐτῷ ἐς Ἐλευσῖνα τὸ Θριάσιον πεδίον οὐκ ἀπήντησαν, πεῖραν ἐποιεῖτο, περὶ τὰς Ἀχαρνὰς καθήμενος, εἰ ἐπεξίασιν. 3 ἅμα μὲν γὰρ αὐτῷ ὁ χῶρος ἐπιτήδειος ἐφαίνετο ἐνστρατοπεδεῦσαι, ἅμα δὲ καὶ οἱ Ἀχαρνῆς, μέγα μέρος ὄντες τῆς πόλεως (τρισχίλιοι γὰρ ὁπλῖται ἐγένοντο) οὐ περιόψεσθαι ἐδόκουν τὰ σφέτερα διαφθαρέντα, ἀλλ' ὁρμήσειν καὶ τοὺς πάντας ἐς μάχην. εἴτε καὶ μὴ ἐπεξέλθοιεν ἐκείνῃ τῇ ἐσβολῇ οἱ Ἀθηναῖοι, ἀδεέστερον ἤδη ἐς τὸ ὕστερον τό, τε πεδίον τεμεῖν, καὶ ἐς αὐτὴν τὴν πόλιν χωρήσεσθαι. 4 τοὺς γὰρ Ἀχαρνέας, ἐστερημένους τῶν σφετέρων, οὐχ ὁμοίως προθύμους ἔσεσθαι ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων κινδυνεύειν, στάσιν δὲ ἐνέσεσθαι τῇ γνώμῃ. τοιαύτῃ μὲν διανοίᾳ ὁ Ἀρχίδαμος περὶ τὰς Ἀχαρνὰς ἦν.

Κεφ. κα'. Ἀθηναῖοι δὲ, μέχρι μὲν οὗ περὶ Ἐλευσῖνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδίον ὁ στρατὸς ἦν, καί τινα ἐλπίδα εἶχον, ἐς τὸ ἐγγυτέρω αὐτοὺς μὴ προϊέναι, μεμνημένοι καὶ Πλειστοάνακτα τὸν Παυσανίου Λακεδαιμονίων βασιλέα, ὅτε ἐσβαλὼν τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσῖνα καὶ Θρίωζε στρατῷ Πελοποννησίων, πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου τέσσαρσι καὶ δέκα ἔτεσιν, ἀνεχώρησε πάλιν, ἐς τὸ πλέον οὐκέτι προελ-

Chap. XXI. 1. Αθηναιοι (δε om. et μεχρι *s. l. ead. m.*) μεν ου περι D; Αθ. δε μεχρι μεν ου F, G. - ειχον (ες om.) το εγγυτερω E. - ες το πλειον

θών. [2] διὸ δὲ καὶ ἡ φυγὴ αὐτῷ ἐγένετο ἐκ Σπάρτης, δόξαντι χρήμασι πεισθῆναι τὴν ἀναχώρησιν. ἐπειδὴ δὲ περὶ Ἀχαρνὰς εἶδον τὸν στρατὸν ἑξήκοντα σταδίους τῆς πόλεως ἀπέχοντα, οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο· ἀλλ᾽ αὐτοῖς, ὡς εἰκὸς, τῆς γῆς τεμνομένης ἐν τῷ ἐμφανεῖ (ὃ οὔπω ἑωράκεσαν οἵ γε νεώτεροι, οὐδ᾽ οἱ πρεσβύτεροι, πλὴν τὰ Μηδικὰ) δεινὸν ἐφαίνετο· καὶ ἐδόκει τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τῇ νεότητι, ἐπεξιέναι, καὶ μὴ περιορᾷν. κατὰ ξυστάσεις τε γιγνόμενοι, ἐν πολλῇ ἔριδι ἦσαν, οἱ μὲν, κελεύοντες ἐπεξιέναι, οἱ δέ τινες, οὐκ ἐῶντες. [3] χρησμολόγοι τε ᾖδον χρησμοὺς παντοίους, ὧν ἀκροᾶσθαι ὡς ἕκαστος ὥρμητο. οἵ τε Ἀχαρνῆς, οἰόμενοι παρὰ σφίσιν αὐτοῖς οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν εἶναι Ἀθηναίων, ὡς αὐτῶν ἡ γῆ ἐτέμνετο, ἐνῆγον τὴν ἔξοδον μάλιστα. [4] παντί τε τρόπῳ ἀνηρέθιστο ἡ πόλις, καὶ τὸν Περικλέα ἐν ὀργῇ εἶχον· καὶ ὧν παρῄνεσε πρότερον, ἐμέμνηντο οὐδὲν, ἀλλ᾽ ἐκάκιζον, ὅτι, στρατηγὸς ὢν, οὐκ ἐπεξάγοι· αἴτιόν τε σφίσιν ἐνόμιζον πάντων, ὧν ἔπασχον.

Κεφ. κβ΄. Περικλῆς δὲ, ὁρῶν μὲν αὐτοὺς πρὸς τὸ παρὸν χαλεπαίνοντας, καὶ οὐ τὰ ἄριστα φρονοῦντας, πιστεύων δὲ ὀρθῶς γιγνώσκειν περὶ τοῦ μὴ ἐπεξιέναι, ἐκκλησίαν τε οὐκ ἐποίει αὐτῶν, οὐδὲ ξύλλογον οὐδένα, τοῦ μὴ

C, G. - ου προελθων G. — 2. διο δη B, C, H, I; διο (δε om.) E. - (της om.) γης B, C, H, I. - εν τῳ (εμ s. l.) φανει G. - ουδε (οἱ om.) πρεσβυτεροι I. - κελευοντος C. - (επ om.) εξιεναι C, H, I. - 3. ὧν ηκροατο ὡς B, E; ὧν ακροασθαι (ηκροατο s. l. al. m.) C. - (ὡς om.) ἑκαστος C, G; ὧν ακροασθαι (ὡς om.) ἑκαστος ὡρμητο F; ὧν ακροασθαι (ὡς om.) ἑκαστος ωργητο (s. l. γρ. ὥρμητο) H; ὧν ακροασθαι (ὡς om.) ἑκ. ὥρμητο I.

gressum, rediisse. [2] Quamobrem etiam Sparta relegatus est, quod pecuniis inductus revertisse visus esset. Postquam vero exercitum circum Acharnas vidissent, sexaginta stadiis ab urbe distantem, rem non amplius ferendam censuerunt. Sed cum in ipsorum conspectu (ut est verisimile) ager vastaretur, (quod saltem juniores, imo ne seniores quidem adhuc viderant, nisi in bello Medico,) res ipsis gravis videbatur. Et cum aliis, tum vero præcipue juventuti, copiæ in hostem educendæ, nec agri vastatio per negligentiam ferenda videbatur. Et cum in conciliabulis essent, inter se graviter altercabantur, alii quidem copias in hostem educendas censentes, alii vero, quorum numerus erat perexiguus, hoc fieri non sinentes. [3] Vates quoque multifaria vaticinia canebant, quæ quisque audiebat, ut animo erat affectus. Et Acharnenses, quod existimarent, non minimam Atheniensium portionem apud se esse, postquam ipsorum ager vastari cœpit, ad eruptionem in hostes faciendam maxime urgebant: [4] omnique modo civitas erat concitata, et Pericli *cives* erant irati; nec memores erant ullarum rerum, quas ille prius suaserat; sed eum vocibus carpebant, quod cum imperator esset, tamen copias in hostem non educeret; omniumque malorum, quæ patiebantur, eum autorem sibi esse existimabant.

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 2. V. C. Varr. 323.

CAP. 22. Pericles vero, cum eos ob præsentem rerum statum graviter indignari, nec optime de rebus sentire videret, cumque persuasum haberet, se de eruptione in hostem non facienda recte sentire, eos ad nullam concionem, nullumque cœtum convocabat, ne quid animi impetu potius, quam recto consilio congregati pecca-

Chap. XXII. 1. Περ. (δε ὁρων *s. l. ead. m.*) 1. - ὁρων (μεν om.) C.

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 2. V. C. Varr. 323.

rent; et urbem tuebatur, et quam maxime poterat tranquillam regebat. [2] Semper tamen equites emittebat, ne *hostium* antecursores, ab exercitu irruentes in agros urbi vicinos, eos maleficiis afficerent; et leve quoddam equestre prœlium inter unam Atheniensium equitum turmam, quibus et Thessali erant adjuncti, et Bœotorum equites, in Phrygiis est commissum: in quo Athenienses et Thessali non fuerunt inferiores, donec armaturæ gravioris agmen Bœotis subsidio venit: tunc vero illi in fugam sunt versi, et Atheniensium ac Thessalorum plerique sunt desiderati. Verum tamen illo ipso die sine induciis illos susceperunt. [3] Et Peloponnesii postero die tropæum statuerunt. Hoc autem auxilium Thessali Atheniensibus ex vetusto societatis fœdere miserunt; ad illos etiam venerunt Larissæi, Pharsalii, Paralii, Cranonii, Pirasii, Gyrtonii, Pheræi. Ipsis vero præerant, ex Larissa quidem, Polymedes, et Aristonous, diversæ uterque factionis; ex Pharsalo vero, Menon: erant et cæteris *deinceps* ex singulis civitatibus sui cuique præfecti.

Cap. 23. Peloponnesii vero, cum Athenienses ad prœlium cum ipsis committendum prodire noluissent, motis castris ab Acharnis, nonnullos alios pagos vastarunt, qui sunt inter Parnethem et Brilessum montes. Dum autem isti in Attica essent, Athenienses centum naves, quas instruxerant, et in his mille gravis armaturæ milites, et quadringentos sagittarios circa Pelo-

- και (ου *s. l.*) τα G. - γινωσκειν F, G. — 2. ςρ. εμπιπτοντας E. - εις τους αγρους G. - τους της πολεως εγγυς F. - ἱππο (μα *s. l.*) χια G. - τις εγινετο F; εγεγενετο H. - εν Φρυγιᾳ G. - μεχρι ου C, H, I; (με *s. l.*) χρις ου G. — 3. βοηθεια τ. θεσ. αυτη E. - Φαρσσαλιοι B; Παρασιοι B, C, I, F; Παρρασιοι G; la

ὀργῇ τὶ μᾶλλον ἢ γνώμῃ ξυνελθόντας ἐξαμαρτεῖν. τήν τε πόλιν ἐφύλασσε, καὶ δι' ἡσυχίας μάλιστα, ὅσον ἠδύνατο, εἶχεν. [2] ἱππέας μέντοι ἐξέπεμπεν ἀεὶ, τοῦ μὴ προδρόμους ἀπὸ τῆς στρατιᾶς ἐσπίπτοντας ἐς τοὺς ἀγροὺς τοὺς ἐγγὺς τῆς πόλεως, κακουργεῖν· καὶ ἱπποµαχία τὶς ἐγένετο βραχεῖα ἐν Φρυγίοις, τῶν τε Ἀθηναίων τέλει ἑνὶ τῶν ἱππέων, καὶ Θεσσαλοῖς μετ' αὐτῶν, πρὸς τοὺς Βοιωτῶν ἱππέας· ἐν ᾗ οὐκ ἔλασσον ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Θεσσαλοί· μέχρις οὗ, προσβοηθησάντων τοῖς Βοιωτοῖς τῶν ὁπλιτῶν, τροπὴ ἐγένετο αὐτῶν, καὶ ἀπέθανον τῶν Θεσσαλῶν καὶ Ἀθηναίων οὐ πολλοί. ἀνείλοντο μέντοι αὐτοὺς αὐθημερὸν ἀσπόνδους. [3] καὶ οἱ Πελοποννήσιοι τροπαῖον τῇ ὑστεραίᾳ ἔστησαν. ἡ δὲ βοήθεια αὕτη τῶν Θεσσαλῶν κατὰ τὸ παλαιὸν ξυμμαχικὸν ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις· καὶ ἀφίκοντο παρ' αὐτοὺς Λαρισσαῖοι, Φαρσάλιοι, Παράλιοι, Κρανώνιοι, Πειράσιοι, Γυρτώνιοι, Φεραῖοι. ἡγοῦντο δὲ αὐτῶν, ἐκ μὲν Λαρίσσης, Πολυμήδης καὶ Ἀριστόνους, ἀπὸ τῆς στάσεως ἑκάτερος. ἐκ δὲ Φαρσάλου, Μένων. ἦσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων κατὰ πόλεις ἄρχοντες.

Κεφ. κγ'. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ οὐκ ἐπεξῄεσαν αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς μάχην, ἄραντες ἐκ τῶν Ἀχαρνῶν, ἐδῄουν τῶν δήμων τινὰς ἄλλους, τῶν μεταξὺ Πάρνηθος καὶ Βριλήσσου ὄρους. ὄντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ γῇ, οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστειλαν τὰς ἑκατὸν ναῦς περὶ Πελοπόννησον, ἅσπερ παρεσκευάζοντο, καὶ χιλίους ὁπλίτας ἐπ' αὐτῶν,

première partie de ce mot, dans H est illisible. - ησαν (δε om.) και των F.
Chap. XXIII. 1. επεξιεσαν F; εξησαν, D. - εις μαχην F. - Παρνιθος D, G

καὶ τοξότας τετρακοσίους. [2] ἐστρατήγει δὲ Καρκῖνός τε ὁ Ξενοτίμου, καὶ Πρωτέας ὁ Ἐπικλέους, καὶ Σωκράτης ὁ Ἀντιγένους. καὶ οἱ μὲν, ἄραντες, τῇ παρασκευῇ ταύτῃ περιέπλεον. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, χρόνον ἐμμείναντες ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὅσον εἶχον τὰ ἐπιτήδεια, ἀνεχώρησαν διὰ Βοιωτῶν, οὐχ ᾗπερ ἐσέβαλον. παριόντες δὲ Ὠρωπὸν, τὴν γῆν τὴν Πειραϊκὴν καλουμένην, ἣν νέμονται Ὠρώπιοι Ἀθηναίων ὑπήκοοι, ἐδῄωσαν· ἀφικόμενοι δὲ ἐς Πελοπόννησον, διελύθησαν κατὰ πόλεις ἕκαστοι.

Κεφ. κδ΄. Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, οἱ Ἀθηναῖοι φυλακὰς κατεστήσαντο κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ὥσπερ δὴ ἔμελλον διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, φυλάξειν· καὶ χίλια τάλαντα ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει χρημάτων ἔδοξεν αὐτοῖς, ἐξαίρετα ποιησαμένοις, χωρὶς θέσθαι, καὶ μὴ ἀναλοῦν, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν ἄλλων πολεμεῖν· ἣν δέ τις εἴπῃ ἢ ἐπιψηφίσῃ κινεῖν τὰ χρήματα ταῦτα ἐς ἄλλο τι, ἢν μὴ οἱ πολέμιοι νηΐτῃ στρατῷ ἐπιπλέωσι τῇ πόλει, καὶ δέῃ ἀμύνασθαι, θάνατον ζημίαν ἐπέθεντο. [2] τριήρεις τε μετ᾽ αὐτῶν ἐξαιρέτους ἑκατὸν ἐποιήσαντο, κατὰ τὸν ἕκαστον ἐνιαυτὸν τὰς βελτίστας, καὶ τριηράρχους αὐταῖς· ὧν μὴ χρῆσθαι μηδεμιᾷ ἐς ἄλλο τι, ἢ, μετὰ τῶν χρημάτων, περὶ τοῦ αὐτοῦ κινδύνου, ἢν δέῃ.

Κεφ. κε΄. Οἱ δ᾽ ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶ περὶ Πελοπόννησον Ἀθηναῖοι, καὶ Κερκυραῖοι μετ᾽ αὐτῶν, πεντήκοντα

H, I. — 2. πρωτεας τε ὁ Ἐπικλευς E. - ὁσυ αν ειχον H; ὁσυ (ον S. υ, *ead. m.*) αν ειχον I.

Chap. XXIV. 1. εμελλον. D'ici jusqu'à και χιλια, lacune dans D.

ponnesum miserunt. [2] His autem præerant Carcinus Bell.
Xenotimi, Proteas Epiclis, et Socrates Antigenis *filius*; Pelop. an. 1.
atque hi quidem cum hoc apparatu solventes e portu Olymp. 87. 2.
vela fecerunt. Peloponnesii vero tamdiu in Attica mo- V. C.
rati, quamdiu commeatus ipsis suppeditavit, per Bœo- Varr. 323.
tiam, non qua irruptionem fecerant, reverterunt; et dum Oropum præterirent, regionem nomine Piraicen, quam Oropii Atheniensium imperio subjecti colunt, vastarunt. In Peloponnesum vero regressi, in suas quique urbes discesserunt.

Cap. 24. Athenienses autem post horum discessum præsidia terra marique disposuerunt, quemadmodum toto belli tempore *agrum* erant tutatura: quinetiam ipsis placuit ex pecuniis, quæ in arce erant, mille talenta eximere, et seponere, nec impendere; sed ex aliis ad bellum gerendum sumere. Quod si quis dixisset, aut decretum fecisset, quod pecunias istas suo loco movendas, et in alios usus impendendas censuisset, nisi si hostes classe urbem invasissent, et propulsandi essent, pœnam capitalem ei proposuerunt. [2] Centum etiam triremes una cum illis *mille talentis* seposuerunt quotannis omnium præstantissimas, et præfectos ipsis *assignarunt*: quarum nulla ad aliud quicquam, nisi cum his ipsis pecuniis, ob idem periculum, si foret opus, utendum esse *decreverunt*.

Cap. 25. Athenienses autem, qui cum centum navibus circa Peloponnesum erant, et cum ipsis Corcyræi,

-διαφυλαξειν C, F. - αλλα απο C. - ην δε τις ειποι D. - η επιψηφισοι F. - ει μη οἱ πολεμιοι E. - ζ. απεθεντο E. — 2. ἑκατον εξαιρετυς C, D, F, G, H, I. - και τριηραρχυς C.

Chap. XXV. 1. οἱ δε εν F. - εκακυν περιπλεοντες την Πελοποννησον και F.

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 2. V. C. Varr. 323.

qui cum quinquaginta navibus auxilio ipsis venerant, et nonnulli alii socii, qui in illis regionibus habitabant, cum aliis maleficiis præternavigantes affecerunt, tum etiam ad agri Laconici Methonem, exscensu ex navibus in terram facto, adorti sunt muros ejus, qui erant infirmi, et intra quos non *multi* homines erant: 2 sed forte Brasidas Tellidis *filius*, vir Spartanus, circum illa loca cum præsidio erat, cumque *rem* sensisset, illis, qui in ea urbe erant, cum centum gravis armaturæ militibus auxilio venit: cumque per medias Atheniensium copias, per agrum sparsas, et ad *urbis* muros conversas, cursu transisset, Methonem irrupit; et paucis quibusdam de suis militibus in ipsa irruptione amissis, et ipsam urbem servavit, et primus omnium, qui illi bello administrando interfuerunt, propter hoc forte facinus Spartæ collaudatus est. 3 Athenienses vero *inde* solventes abierunt; et cum ad Phiam Elidis *urbem* appulissent, *ejus* agrum per biduum vastarunt; et trecentos delectos, qui ex inferiori Elide *suis* auxilio venerant, aliosque Eleos, qui circumcirca illi regioni erant finitimi, pugna vicerunt. Cæterum, exorto ingenti vento, cum in loco importuoso tempestate jactarentur, plerique quidem *eorum* naves conscenderunt, et promontorium, quod Ichthys appellatur, circumvecti, in portum, qui est Phiæ, pervenerunt. 4 Interea vero Messenii, et alii nonnulli, qui naves conscendere nequiverant, terrestri itinere profecti, Phiam ceperunt. Postea vero naves, quæ circumvehebantur, eos receperunt; atque illinc, relicta Phia, in altum vela fecerunt: nam magna militum Eleorum manus jam *suis* subsidio venerat. Athe-

— 2. επαινεθη C. - εν τη Σπαρτη H. — 3. οἱ δ' Αθηναιοι I. - εκ (της om.)

ναυσ)

ναυσὶ προσβεβοηθηκότες, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐκεῖ ξυμμάχων, ἄλλα τε ἐκάκουν περιπλέοντες, καὶ ἐς Μεθώνην τῆς Λακωνικῆς ἀποβάντες, τῷ τείχει προσέβαλον, ὄντι ἀσθενεῖ, καὶ ἀνθρώπων οὐκ ἐνόντων. [2] ἔτυχε δὲ περὶ τοὺς χώρους τούτους Βρασίδας ὁ Τέλλιδος, ἀνὴρ Σπαρτιάτης, φρουρὰν ἔχων· καὶ αἰσθόμενος, ἐβοήθει τοῖς ἐν τῷ χωρίῳ μετὰ ὁπλιτῶν ἑκατόν. διαδραμὼν δὲ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, ἐσκεδασμένον κατὰ τὴν χώραν, καὶ πρὸς τὸ τεῖχος τετραμμένον, ἐσπίπτει ἐς τὴν Μεθώνην, καὶ ὀλίγους τινὰς ἐν τῇ ἐσδρομῇ ἀπολέσας τῶν μεθ᾽ ἑαυτοῦ, τήν τε πόλιν περιεποίησε, καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος πρῶτος τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἐπῃνέθη ἐν Σπάρτῃ. [3] οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἄραντες παρέπλεον καὶ σχόντες τῆς Ἠλείας ἐς Φειὰν, ἐδῄουν τὴν γῆν ἐπὶ δύο ἡμέρας. καὶ προσβοηθήσαντας τῶν ἐκ τῆς κοίλης Ἤλιδος τριακοσίους λογάδας, καὶ τῶν αὐτόθεν ἐκ τῆς περιοικίδος Ἠλείων, μάχῃ ἐκράτησαν. ἀνέμου δὲ κατιόντος μεγάλου, χειμαζόμενοι ἐν ἀλιμένῳ χωρίῳ, οἱ μὲν πολλοὶ ἐπέβησαν ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ περιέπλεον τὸν Ἰχθῦν καλούμενον τὴν ἄκραν ἐς τὸν ἐν τῇ Φειᾷ λιμένα. [4] οἱ δὲ Μεσσήνιοι ἐν τούτῳ, καὶ ἄλλοι τινὲς οἱ οὐ δυνάμενοι ἐπιβῆναι, κατὰ γῆν χωρήσαντες, τὴν Φειὰν αἱροῦσι· καὶ ὕστερον αἵ τε νῆες περιπλεύσασαι ἀναλαμβάνουσιν αὐτοὺς, καὶ ἐξανάγονται ἐκλιπόντες Φειάν· καὶ τῶν Ἠλείων ἡ πολλὴ ἤδη στρατιὰ προσεβε-

κοιλης C. - Χειμαζομενων E. - εν αλιμενι χωριῳ C. - επεβ. ες τας ναυς, και περιεπλεον επι τον ιχθυν D. — 4. (την om.) φειαν E. - αἱρουσιν H. - εξαναγοντες (αι s. ες, *al. m.*) D. - εκλειποντες φειαν D, E. - στρατια προβεβοηθηκει D. - περιπλευσαντες H.

βοηθήκει. παραπλεύσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ ἄλλα χωρία, ἐδῄουν.

Κεφ. κϛ'. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον οἱ Ἀθηναῖοι τριάκοντα ναῦς ἐξέπεμψαν περὶ τὴν Λοκρίδα, καὶ Εὐβοίας ἅμα φυλακήν. [2] ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Κλεόπομπος ὁ Κλεινίου· καὶ ἀποβάσεις ποιησάμενος, τῆς τε παραθαλασσίου ἔστιν ἃ ἐδῄωσε, καὶ Θρόνιον εἷλεν· ὁμήρους τε ἔλαβεν αὐτῶν, καὶ ἐν Ἀλώπῃ τοὺς βοηθήσαντας Λοκρῶν μάχῃ ἐκράτησεν.

Κεφ. κζ'. Ἀνέστησαν δὲ καὶ Αἰγινήτας τῷ αὐτῷ θέρει τούτῳ ἐξ Αἰγίνης Ἀθηναῖοι, αὐτούς τε καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, ἐπικαλέσαντες οὐχ ἥκιστα τοῦ πολέμου σφίσιν αἰτίους εἶναι. καὶ τὴν Αἴγιναν ἀσφαλέστερον ἐφαίνετο τῇ Πελοποννήσῳ ἐπικειμένην, αὐτῶν πέμψαντας ἐποίκους, ἔχειν· καὶ ἐξέπεμψαν ὕστερον οὐ πολλῷ ἐς αὐτὴν τοὺς οἰκήτορας. [2] ἐκπεσοῦσι δὲ τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν Θυρέαν οἰκεῖν, καὶ τὴν γῆν νέμεσθαι, κατά τε τὸ Ἀθηναίων διάφορον, καὶ ὅτι σφῶν εὐεργέται ἦσαν ὑπὸ τὸν σεισμὸν, καὶ τῶν Εἱλώτων τὴν ἐπανάστασιν· ἡ δὲ Θυρεάτις γῆ, μεθορία τῆς Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς ἐστὶν, ἐπὶ θάλασσαν καθήκουσα. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἐνταῦθα ᾤκησαν, οἱ δ᾽ ἐσπάρησαν κατὰ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα.

Κεφ. κή. Τοῦ δ᾽ αὐτοῦ θέρους νουμηνίᾳ κατὰ σελήνην (ὥσπερ καὶ μόνον δοκεῖ εἶναι γίγνεσθαι δυνατὸν) ὁ ἥλιος

Chap. XXVI. 1. (οἱ om.) Ἀθηναιοι E. — 2. Θεοπομπος ὁ Κλεινιου· και ὑποβασεις D. - της τε (παρα s. l. al. m.) θαλασσιου C.

Chap. XXVII. 1. Αιγινιτας E. - εξ Αιγ. οἱ Ἀθηναιοι F. - επικαλεσαντας

nienses autem, in alia loca navibus delati, obiter *ea* vastarunt. Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 2. V. C. Varr. 323.

Cap. 26. Atque sub hoc ipsum tempus Athenienses triginta naves emiserunt, ut Locridem obirent, simul etiam, ut Eubœam tuerentur. [2] His autem præerat Cleopompus Cliniæ *filius*; et, exscensu ex navibus in terram facto, cum nonnulla maritima loca vastavit, tum etiam Thronium cepit; et obsides ab illis accepit, et apud Alopen Locros qui *suis* auxilium tulerant, prælio superavit.

Cap. 27. Hac eadem æstate Athenienses Æginetas ex Ægina, cum ipsos, tum etiam liberos, et conjuges ejecerunt; ipsis crimini dantes, quod hujus belli contra se moti præcipui autores essent. Simul etiam tutius fore videbatur, si Æginam Peloponneso adjacentem, colonia de suis *eo* missa, ipsi tenerent: nec multo post colonos in eam miserunt. [2] Æginetis autem ejecti s Lacedæmonii Thyream incolendam, et *ejus* agrum possidendum dederunt, tum ob odium, quo Athenienses prosequebantur, tum etiam, quod de se bene meriti essent terræ motus tempore, et Helotum rebellione. Thyreaticus vero ager est medius inter Argivum et Laconicum, et ad mare pertinet. Atque alii quidem eorum hic habitaverunt, alii vero per reliquam Græciam dissipati sunt.

Cap. 28. Eadem etiam æstate, Calendis Lunaribus, Aug. 3. quæ naturali lunæ cursu contingunt, (quo solo etiam tempore hoc fieri posse videtur,) sol defecit post me-

F. - πεμψαντὲς B. — 2. τοις Αιγινιταις E. - εδοσαν θυραιαν B, G, H. - ἡ δε θυραιατις G, H. - επι θαλασσης G, H. - οἱ δε εσπαρησαν F.

Chap. XXVIII. 1. ὁ ἡλιος εξελειπε F. - (εκ om.) φανεντων D.

Bell. Pelop, an. 1. Olymp. 87. 2. V. C. Varr. 323.

ridiem, et ex lunata figura, quæ tunc apparuit, cum nonnullæ etiam stellæ conspicue apparuissent, rursus ad pristinam sui orbis plenitudinem ac splendorem rediit.

Cap. 29. Eadem etiam æstate Nymphodorum Pythei *filium*, Abderiten, cujus sororem Sitalces *matrimonio conjunctam* habebat, virum, qui magna autoritate apud ipsum valebat, Athenienses, licet eum prius hostem esse judicassent, tamen hospitem publice fecerunt, eumque arcessiverunt, quod *ejus opera* Sitalcen Teris *filium*, Thracum Regem, sibi societate adjungere cuperent. Hic autem Teres, Sitalcis pater, primus Odrysarum imperium majus reliquis Thraciæ regnis effecit. [2] Magna enim Thracum pars est sui juris, suisque legibus vivit. Cum illo autem Tereo, qui Procnen Pandionis filiam ex Athenarum urbe uxorem duxerat, Teres iste nullo propinquitatis vinculo conjunctus erat: nec ex eadem Thracia fuerunt. Sed ille quidem, Tereus inquam, habitabat in *urbe* Daulia, quæ est in agro, qui nunc Phocensis appellatur, quem Thraces tunc incolebant: (et in hoc agro mulieres illæ facinus illud in Ityn perpetrarunt; quinetiam a multis poëtis, qui lusciniæ mentionem fecerunt, hæc avis Daulias cognomento est appellata. [3] Verisimile autem est, Pandionem *cum hoc Tereo, qui ab ipso* tam parvo *locorum intervallo distabat*, filiæ affinitatem contraxisse, mutui auxilii causa potius quam *cum altero Tere, qui* multorum dierum itinere ad Odrysas usque *ab ipso remotus erat.*) Sed Teres nec idem nomen habuit, et Odrysarum regnum primus per vim est adeptus. [4] Hujus igitur filium Sitalcen Athenienses in societatem adsciverunt, Thraciæ oppida, et

Chap. XXIX. 1. (εν - om.) τῳ αυτῳ D, F, I. - ανδρα αυδηριτην D, E. -

ξέλιπε μετὰ μεσημβρίαν, καὶ πάλιν ἀνεπληρώθη, γενόμενος μηνοειδὴς, καὶ ἀστέρων τινῶν ἐκφανέντων.

Κεφ. κθ'. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει Νυμφόδωρον τὸν Πύθεω, ἄνδρα Ἀβδηρίτην, οὗ εἶχε τὴν ἀδελφὴν Σιτάλκης, δυνάμενον παρ' αὐτῷ μέγα, οἱ Ἀθηναῖοι, πρότερον πολέμιον νομίζοντες, πρόξενον ἐποιήσαντο, καὶ μετεπέμψαντο· βουλόμενοι Σιτάλκην σφίσι τὸν Τήρεω, Θρᾳκῶν βασιλέα, ξύμμαχον γενέσθαι. ὁ δὲ Τήρης οὗτος, ὁ τοῦ Σιτάλκου πατὴρ, πρῶτος Ὀδρύσαις τὴν μεγάλην βασιλείαν ἐπιπλέον τῆς ἄλλης Θρᾴκης ἐποίησε. [2] πολὺ γὰρ μέρος καὶ αὐτόνομόν ἐστι Θρᾳκῶν. Τηρεῖ δὲ τῷ Πρόκνην τὴν Πανδίονος ἀπ' Ἀθηνῶν σχόντι γυναῖκα, προσῆκεν ὁ Τήρης οὗτος οὐδέν. οὐδὲ τῆς αὐτῆς Θρᾴκης ἐγένοντο· ἀλλ' ὁ μὲν ἐν Δαυλίᾳ τῆς Φωκίδος νῦν καλουμένης γῆς ὁ Τηρεὺς ᾤκει, τότε ὑπὸ Θρᾳκῶν οἰκουμένης· (καὶ τὸ ἔργον τὸ περὶ τὸν Ἴτυν αἱ γυναῖκες ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἔπραξαν. πολλοῖς δὲ καὶ τῶν ποιητῶν, ἐν ἀηδόνος μνήμῃ, Δαυλιὰς ἡ ὄρνις ἐπωνόμασται. [3] εἰκὸς δὲ καὶ τὸ κῆδος Πανδίονα ξυνάψασθαι τῆς θυγατρὸς διὰ τοσούτου, ἐπ' ὠφελείᾳ τῇ πρὸς ἀλλήλους, μᾶλλον, ἢ διὰ πολλῶν ἡμερῶν ἐς Ὀδρύσας ὁδοῦ) Τήρης δὲ, οὔτε τὸ αὐτὸ ὄνομα ἔχων, βασιλεύς τε πρῶτος ἐν κράτει Ὀδρυσῶν ἐγένετο. [4] οὗ δὴ ὄντα τὸν Σιτάλκην οἱ Ἀθηναῖοι ξύμμαχον ἐποιήσαντο, βουλόμενοι

δυναμενον (παρ' s. l.) G. - παρ' αυτῳ μεγαν C. - πατηρ (πρωτος om.) D. - Οδρυσσαις (ο rayé) C. - επι πλειον C, H, I. — 2. (απ' om.) Αθηνων B. - προσηκει H, I. - (νυν om.) καλυμενης E. - ὁ Τηρης ῳκει E. — 3. ειχος γε E. - ξυναψασθαι και της G. - ες Οδρυσας F. — 4. ξ. εποιυντο E. - και Περδικαν G. - ξυνεξελειν

σφίσι τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία καὶ Περδίκκαν ξυνελεῖν αὐτόν. ἐλθών τε ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Νυμφόδωρος τήν τε τοῦ Σιτάλκου ξυμμαχίαν ἐποίησε, καὶ Σάδοκον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, Ἀθηναῖον. τόν τε ἐπὶ Θρᾴκης πόλεμον ὑπεδέχετο καταλύσειν. πείσειν γὰρ Σιτάλκην πέμπειν στρατιὰν Θρᾳκίαν Ἀθηναίοις ἱππέων τε καὶ Πελταστῶν.[5] ξυνεβίβασε δὲ καὶ τὸν Περδίκκαν τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ Θέρμην αὐτῷ ἔπεισεν ἀποδοῦναι. ξυνεστράτευσέ τ' εὐθὺς Περδίκκας ἐπὶ Χαλκιδέας μετ' Ἀθηναίων, καὶ Φορμίωνος. οὕτω μὲν Σιτάλκης τε ὁ Τήρεω, Θρᾳκῶν βασιλεὺς, ξύμμαχος ἐγένετο Ἀθηναίοις, καὶ Περδίκκας ὁ Ἀλεξάνδρου Μακεδόνων βασιλεύς.

Κεφ. λ'. Οἱ δ' ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν Ἀθηναῖοι, ἔτι ὄντες περὶ Πελοπόννησον, Σόλλιόν τε Κορινθίων πόλισμα αἱροῦσι, καὶ παραδιδόασι Παλιρεῦσιν Ἀκαρνάνων μόνοις τὴν γῆν καὶ πόλιν νέμεσθαι. καὶ Ἄστακον, ἧς Εὔαρχος ἐτυράννει, λαβόντες κατὰ κράτος, καὶ ἐξελάσαντες αὐτὸν, τὸ χωρίον ἐς τὴν ξυμμαχίαν προσεποιήσαντο.[2] ἐπί τε Κεφαλληνίαν τὴν νῆσον προσπλεύσαντες, προσηγάγοντο ἄνευ μάχης. κεῖται δὲ ἡ Κεφαλληνία κατὰ Ἀκαρνανίαν καὶ Λευκάδα· τετράπολις οὖσα, Παλλῆς, Κράνιοι, Σαμαῖοι, Πρόναιοι. ὕστερον δ' οὐ πολλῷ ἀνεχώρησαν αἱ νῆες ἐς τὰς Ἀθήνας.

Κεφ. λα'. Περὶ δὲ τὸ φθινόπωρον τοῦ θέρους τούτου, Ἀθηναῖοι πανδημεὶ, αὐτοὶ καὶ οἱ μέτοικοι, ἐσέβαλον ἐς

υτον C, E. – πεμψειν C, D, F, H, I; μεμψειν (π s. μ) G. – Αθηναιοις τε ἱππεων τε G; Αθ. ἱπ. (τε καὶ om.) πελταστων E. — 5. Περδικαν (κ s. κ) G. =

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 2. V. C. Varr. 323.

Perdiccam hujus opera sibi adjungere cupientes. Nymphodorus autem, Athenas profectus, Sitalcis societatem ipsis conciliavit, et Sadocum ipsius *Sitalcis* filium Atheniensium *civem* fecit; et promisit fore ut bellum quod in Thracia gerebatur sedaret; se enim Sitalci persuasurum, ut exercitum equitum Thracum et Peltastarum Atheniensibus mitteret. [5] Perdiccam etiam Atheniensibus conciliavit, et *ipsis* persuasit, ut ei Thermen redderent. Et confestim Perdiccas cum Atheniensibus et Phormione arma Chalcidensibus intulit. Sic igitur et Sitalces Teris *filius*, Thracum Rex, et Perdiccas Alexandri *filius*, Macedonum Rex, societatis fœdus cum Atheniensibus fecerunt.

Cap. 30. Athenienses vero, qui cum centum navibus circa Peloponnesum adhuc versabantur, Solium Corinthiorum oppidum ceperunt, idque cum agro solis Acarnanum Palirensibus incolendum tradiderunt. Astacum quoque, in qua Evarchus tyrannus erat, per vim ceperunt, eo que *illinc* ejecto, urbem in societatem adsciverunt; [2] et in insulam Cephalleniam navibus profecti, sine pugna in suam potestatem redegerunt. Cephallenia autem sita est e regione Acarnaniæ et Leucadis, et in ea sunt quatuor civitates, Pallenses, Cranii, Samæi, Pronæi. Nec multo post hæ naves reversæ sunt Athenas.

Cap. 31. Sub hujus æstatis autumnum, Athenienses, cum ipsi, tum etiam inquilini cum universi populi co-

(καπο s. l.) δυναι G. - ξυνεστρατευε-τε ευθυς E. - Περδικας (κ s. κ) C. - μετα Αθηναιων E. - Σιτ. (τε om.) E.

Chap. XXX. 1. οἱ δ' εν τοις I. - Σολλιον τε E. - Παλαιρευσιν C, F, G, H. - αστακτον G. - (προς om.) εποιησαντο E. — 2. Παλης D, H, I; Παλεις E. - Κρανιοι E, H, I. - Σαμαιοι H, I; Σαμιοι E. - προναιοι (ν s. ν, *al. m.*) E; προνναιοι C, F, G. - ὑστερον δε E.

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 2. V. C. Varr. 323.

piis, duce Pericle Xanthippi *filio*, in agrum Megarensem irruptionem fecerunt. Et Athenienses, qui circa Peloponnesum cum centum navibus erant (jam enim in Ægina erant) domum repetentes, cum audissent, suos cives cum universi populi copiis ex urbe profectos, et ad Megara esse, ad eos navigarunt, seque cum ipsis junxerunt. [2] Atque hic Atheniensium exercitus in unum collectus *omnium* maximus fuit, quod respublica adhuc floreret, nec dum morbo laborasset; nam ipsi Athenienses non pauciores erant, quam decem millia gravis armaturæ militum. Præterea vero ipsis etiam apud Potidæam erant tria militum millia. Inquilini etiam nunc pauciores tribus millibus gravis armaturæ militum, cum ipsis ad illam expeditionem iverant. [3] Præterea erat alia non parva militum leviter armatorum turba. Magna autem illius agri parte vastata se receperunt. Quotannis vero Athenienses alias quoque multas irruptiones in agrum Megarensem fecerunt, modo cum equitatu, modo etiam cum universi populi copiis, donec Nisæam ceperunt.

Post Oct. 2. dum

Cap. 32. Athenienses etiam sub finem hujus æstatis Atalantam, insulam apud Locros Opuntios, quæ prius erat deserta, muris cinxerunt, ut esset *belli* propugnaculum; ne prædones, ex *urbe* Opunte et aliis Locrorum oppidis navigantes, Eubœam maleficiis afficerent. [2] Atque hæc quidem hac æstate post Peloponnesiorum ex Attica discessum gesta sunt.

Cap. 33. Insequente autem hyeme, Evarchus Acarnan, Astacum redire cupiens, Corinthiis persuasit, ut

Chap. XXXI. 1. γαρ (ηδη om.) C, F, G. - (εν *s. l. al. m.*) Αιγινη E. — 2. (και ουπω *s. l.*) νενοσ. G. - αυτοι οἱ Αθηναιοι E. - χωρις δε αυτης G; χ. δ' αυτοις E. — 3. αλλαι (πολλαι om.) C, D, F, G, H. - μεχρι ὁ N. C.

τὴν

τὴν Μεγαρίδα, Περικλέους τοῦ Ξανθίππου στρατηγοῦντος. καὶ οἱ περὶ Πελοπόννησον Ἀθηναῖοι, ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν (ἔτυχον γὰρ ἤδη ἐν Αἰγίνῃ ὄντες) ἐπ᾽ οἴκου ἀνακομιζόμενοι, ὡς ᾔσθοντο τοὺς ἐκ τῆς πόλεως πανστρατιᾷ ἐν Μεγάροις ὄντας, ἔπλευσαν παρ᾽ αὐτοὺς, καὶ ξυνεμίχθησαν. [2] στρατόπεδόν τε μέγιστον δὴ τοῦτο ἀθρόον Ἀθηναίων ἐγένετο, ἀκμαζούσης ἔτι τῆς πόλεως, καὶ οὔπω νενοσηκυίας. μυρίων γὰρ ὁπλιτῶν οὐκ ἐλάσσους ἦσαν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι· χωρὶς δὲ, αὐτοῖς οἱ ἐν Ποτιδαίᾳ τρισχίλιοι ἦσαν. μέτοικοι δὲ ξυνεσέβαλον οὐκ ἐλάσσους τρισχιλίων ὁπλιτῶν. [3] χωρὶς δὲ, ὁ ἄλλος ὅμιλος ψιλῶν οὐκ ὀλίγος. δῃώσαντες δὲ τὰ πολλὰ τῆς γῆς, ἀνεχώρησαν. ἐγένοντο δὲ καὶ ἄλλαι [πολλαὶ] ὕστερον ἐν τῷ πολέμῳ κατὰ ἔτος ἕκαστον ἐσβολαὶ Ἀθηναίων ἐς τὴν Μεγαρίδα, καὶ ἱππέων, καὶ πανστρατιᾷ, μέχρις οὗ Νίσαια ἑάλω ὑπ᾽ Ἀθηναίων.

Κεφ. λβ΄. Ἐτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη ὑπ᾽ Ἀθηναίων φρούριον, τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος, ἡ ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀπουντίοις νῆσος ἐρήμη πρότερον οὖσα, τοῦ μὴ λῃστὰς ἐκπλέοντας ἐξ Ὀποῦντος καὶ τῆς ἄλλης Λοκρίδος, κακουργεῖν τὴν Εὔβοιαν. [2] ταῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει τούτῳ, μετὰ τὴν τῶν Πελοποννησίων ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀναχώρησιν, ἐγένετο.

Κεφ. λγ΄. Τοῦ δ᾽ ἐπιγιγνομένου χειμῶνος, Εὔαρχος ὁ Ἀκαρνὰν, βουλόμενος ἐς τὴν Ἄστακον κατελθεῖν, πείθει

Chap. XXXII. 1. ὑπο Αθηναιων E. — 2. μετα των Πελοπ. B; μ. την (των om.) Πελ. C, F, G, H.

Κορινθίους τεσσαράκοντα ναυσὶ καὶ πεντακοσίοις καὶ χιλίοις ὁπλίταις ἑαυτὸν κατάγειν, πλεύσαντας· καὶ αὐτὸς ἐπικούρους τινὰς προσεμισθώσατο. [2] ἦρχον δὲ τῆς στρατιᾶς Εὐφαμίδας τε ὁ Ἀριστωνύμου, καὶ Τιμόξενος ὁ Τιμοκράτους, καὶ Εὔμαχος ὁ Χρύσιδος. καὶ πλεύσαντες, κατήγαγον· καὶ τῆς ἄλλης Ἀκαρνανίας τῆς περὶ θάλασσαν ἔστιν ἃ χωρία βουλόμενοι προσποιήσασθαι, καὶ πειραθέντες, ὡς οὐκ ἠδύναντο, ἀπέπλεον ἐπ᾽ οἴκου. [3] σχόντες δ᾽ ἐν τῷ παράπλῳ ἐς Κεφαλληνίαν, καὶ ἀπόβασιν ποιησάμενοι ἐς τὴν Κρανίων γῆν, ἀπατηθέντες ὑπ᾽ αὐτῶν ἐξ ὁμολογίας τινὸς, ἄνδρας τε ἀποβάλλουσι σφῶν αὐτῶν, ἐπιθεμένων ἀπροσδοκήτως τῶν Κρανίων· καὶ βιαιότερον ἀναγαγόμενοι, ἐκομίσθησαν ἐπ᾽ οἴκου.

Κεφ. λδ΄. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι, οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ πατρίῳ νόμῳ χρώμενοι, δημοσίᾳ ταφὰς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρῶτον ἀποθανόντων, τρόπῳ τοιῷδε. τὰ μὲν ὀστᾶ προτίθενται τῶν ἀπογενομένων, πρότριτα σκηνὴν ποιήσαντες, καὶ ἐπιφέρει τῷ αὐτοῦ ἕκαστος, ἤν τι βούληται. ἐπειδὰν δὲ [καὶ] ἡ ἐκφορὰ ᾖ, λάρνακας κυπαρισσίνας ἄγουσιν ἅμαξαι, φυλῆς ἑκάστης μίαν. [2] ἔνεστι δὲ [καὶ] τὰ ὀστᾶ, ἧς ἕκαστος ἦν φυλῆς. μία δὲ κλίνη κενὴ φέρεται, ἐστρωμένη, τῶν ἀφανῶν, οἳ ἂν μὴ εὑρεθῶσιν ἐς ἀναίρεσιν. [3] ξυνεκφέρει δὲ ὁ βουλόμενος καὶ

Chap. XXXIII. 1. επικȣρεις τινας B. - ηρχοντο δε E. - εδυναντο D. - επεπλεον D; (απ᾽ *s. l.*) επλεον E. — 3. σχοντες δε D. - Κεφαληνιαν C, E. - εις την Κρ. C, I. - απαντηθεντες D. - αποβαλȣσι F. - απροσδοκητοις C, G, H, I. - των Κρανιων C, H, I; τ. Κρανωνιων E. - αναγομενοι C, E; αιγαγομενοι (α *s.* αν, *al. m.*) H. - ανεκομισθησαν E.

cum quadraginta navibus, et mille et quingentis gravis Bell. Pelop.
armaturæ militibus *eo* profecti se reducerent. Ipse an. 1.
quoque nonnullos alios milites mercenarios conduxerat. Olymp. 87. 2.
2 Præerant autem his copiis Euphamidas Aristonymi, et V. C. Varr.
Timoxenus Timocratis, et Eumachus Chrysidis *filius*; 323.
et *illuc* profecti, *hominem* reduxerunt. Cum autem nonnulla etiam reliquæ Acarnaniæ oppida maritima sibi adjungere vellent, cumque rem tentassent, postquam *voti compotes fieri* non potuerunt, domum reverti cœperunt. 3 Et cum præternavigantes ad Cephalleniam appulissent, atque exscensum ex navibus in Craniorum agrum fecissent, ab illis per quandam deditionis faciendæ speciem decepti, nonnullos de suis militibus amiserunt, quod Cranii eos ex inopinato invasissent; et duriore conditione *inde* recedere coacti, domum se receperunt.

Cap. 34. Eadem hyeme, Athenienses patrio instituto publice humarunt eos, qui in hoc bello primi mortem obierunt; in hunc fere modum. Triduo antequam funus efferatur, tabernaculum faciunt, et in eo defunctorum ossa proponunt; et unusquisque suo *cadaveri* inferias affert, si quas velit. Quum autem funeris efferendi dies venit, plaustra adducuntur, quæ arcas ex cupresso factas ex singulis Tribubus singulas portant. 2 In his autem insunt ossa singularum Tribuum, ex quibus singuli sunt. Unus autem lectus stratus fertur inanis, illorum causa qui non exstant, et quorum cadavera inter alia cæsorum corpora reperiri suscipique non potuerunt. 3 Quilibet autem tam de civibus, quam de peregrinis

Chap. XXXIV. 1. (οἱ om.) Αθηναιοι E. - τῳ ἑαυτου D. - (και om.) ἡ εκφορα B, D, E, G, H, I. - ἁμαξαι ουσαι G, H. - ἑξαστης μια G. — 2. (και om.) τα οστα C, F, G, H, I. Cinq des mss., et le scholiaste lui-même ne donnant point και, je l'enferme entre deux crochets. - εις αναιρεσιν G. —

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 2. V. C. Varr. 323.

funus prosequitur: et mulieres, quæ cum illis propinquitatis vinculo sunt conjunctæ, ad sepulcrum adsunt ejulantes. Hæc autem in publico monumento condunt, quod est in pulcerrimis urbis suburbiis, (atque hic semper sepeliunt eos, qui in bello ceciderunt; illis exceptis, qui in campis Marathoniis obierunt: nam cum illorum virtutem insignem esse judicassent, in illo ipso loco, *in quo ceciderunt*, sepulcrum etiam fecerunt.) [4] Postquam autem *eos* humarunt, vir aliquis ab ipsa civitate delectus, qui et prudentia et dignitate *cæteris* præstare videatur, orationem illorum laudibus convenientem super ipsis habet. Postea vero discedunt. Hoc igitur modo *Athenienses suorum in bello cæsorum corpora* sepeliunt. Et toto belli tempore, quoties *hoc ipsis* accidebat, hoc ritu utebantur. [5] Pericles autem Xanthippi *filius* ad hos, qui primi *tunc* obierunt, oratione *funebri* cohonestandos delectus est: et postquam tempus permisit, a sepulcro in suggestum, quod excelsum erat, ut quam longissime per circumstantem hominum multitudinem exaudiretur, progressus, hæc verba fecit.

Cap. 35. » Multi quidem eorum, qui ex hoc loco verba jam fecerunt, eum laudant, qui hanc orationem *funebrem* legi, *veterique instituto* addidit; propterea quod eam de iis qui in prœliis interfecti sepelirentur, haberi præclarum esset. Mihi vero satis esse videretur, virorum, qui re ipsa, *factisque* fortes exstiterunt, honores etiam re ipsa *factisque* declarari, qualia sunt, quæ publice nunc circa hoc sepulcrum apparata videtis, nec in uno viro multorum virtutes periclitari, ut perinde ac ipse dixerit, sive bene, sive male, ita etiam ei fides

3. παρησιν (ει s. η, *al. m.*) E. – τυς εν των πολεμων D. — 4. κρυψαντι τη γη

ἀστῶν καὶ ξένων. καὶ γυναῖκες πάρεισιν αἱ προσήκουσαι ἐπὶ τὸν τάφον, ὀλοφυρόμεναι. τιθέασιν οὖν ἐς τὸ δημόσιον σῆμα, ὅ ἐστιν ἐπὶ τοῦ καλλίστου προαστείου τῆς πόλεως. (καὶ ἀεὶ ἐν αὐτῷ θάπτουσι τοὺς ἐκ τῶν πολέμων, πλήν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι. ἐκείνων δὲ διαπρεπῆ τὴν ἀρετὴν κρίναντες, αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον ἐποίησαν.) 4 ἐπειδὰν δὲ κρύψωσι γῇ, ἀνὴρ ᾑρημένος ὑπὸ τῆς πόλεως, ὃς ἂν γνώμῃ τε δοκῇ μὴ ἀξύνετος εἶναι, καὶ ἀξιώματι προήκῃ, λέγει ἐπ᾽ αὐτοῖς ἔπαινον τὸν πρέποντα. μετὰ δὲ τοῦτο ἀπέρχονται. ὧδε μὲν θάπτουσι· καὶ διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, ὁπότε ξυμβαίη αὐτοῖς, ἐχρῶντο τῷ νόμῳ. 5 ἐπὶ δ᾽ οὖν τοῖς πρώτοις τοῖσδε Περικλῆς ὁ Ξανθίππου ᾑρέθη λέγειν. καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἐλάμβανε, προελθὼν ἀπὸ τοῦ σήματος ἐπὶ βῆμα ὑψηλὸν πεποιημένον, ὅπως ἀκούοιτο ὡς ἐπιπλεῖστον τοῦ ὁμίλου, ἔλεγε τοιάδε.

Κεφ. λε΄. »ΟΙ μὲν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε ἤδη εἰρηκότων, ἐπαινοῦσι τὸν προσθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε, ὡς καλὸν, ἐπὶ τοῖς ἐκ τῶν πολέμων θαπτομένοις ἀγορεύεσθαι αὐτόν. ἐμοὶ δ᾽ ἂν ἀρκοῦν ἐδόκει εἶναι, ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργῳ γενομένων, ἔργῳ καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμάς· (οἷα καὶ νῦν περὶ τὸν τάφον τόνδε δημοσίᾳ παρασκευασθέντα ὁρᾶτε·) καὶ μὴ ἐν ἑνὶ ἀνδρὶ πολλῶν ἀρετὰς κινδυ-

H. - γνωμη (τε s. *l. ead. m.*) C. - δοκει G, H. - και αξιοσει C; και αξιωσει D, E, F, G, H, I. - προσηκει C, G, H, I; προηκει D. - απερχεται E. — 5. καιρον ελαμβανε G, H.

Chap. XXXV. 1. οἱ μεν ουν πολλοι E. - ενθ. ειρηκοτων ηδη G, H. - εκ (των om.) πολεμων D. - εμοι δε E, F. - αρκουν αν εδοκει E, G, H, I. - ερ. δηλ. και τας

νεύεσθαι, εὖ τε καὶ χεῖρον εἰπόντι πιστευθῆναι. [2] χαλεπὸν γὰρ τὸ μετρίως εἰπεῖν, ἐν ᾧ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας βεβαιοῦται. ὅ, τε γὰρ ξυνειδὼς καὶ εὔνους ἀκροατὴς τάχ' ἄν τι ἐνδεεστέρως πρὸς ἃ βούλεταί τε καὶ ἐπίσταται νομίσειε δηλοῦσθαι· ὅ, τε ἄπειρος, ἔστιν ἃ καὶ πλεονάζεσθαι, διὰ φθόνον, εἴ τι ὑπὲρ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἀκούοι. μέχρι γὰρ τοῦδε ἀνεκτοὶ οἱ ἔπαινοί εἰσι περὶ ἑτέρων λεγόμενοι, ἐς ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς ἕκαστος οἴηται ἱκανὸς εἶναι δρᾶσαί τι ὧν ἤκουσε· τῷ δὲ ὑπερβάλλοντι αὐτῶν φθονοῦντες, ἤδη καὶ ἀπιστοῦσιν. [3] ἐπειδὴ δὲ τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκιμάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν, χρὴ καὶ ἐμὲ ἑπόμενον τῷ νόμῳ, πειρᾶσθαι ὑμῶν τῆς ἑκάστου βουλήσεώς τε καὶ δόξης τυχεῖν ὡς ἐπιπλεῖστον.

Κεφ. λϛ΄. » Ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν προγόνων πρῶτον. δίκαιον γὰρ αὐτοῖς καὶ πρέπον δὲ ἅμα ἐν τῷ τοιῷδε τὴν τιμὴν ταύτην τῆς μνήμης δίδοσθαι. τὴν γὰρ χώραν ἀεὶ οἱ αὐτοὶ οἰκοῦντες, διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἐλευθέραν, δι' ἀρετὴν, παρέδοσαν. καὶ ἐκεῖνοί τε ἄξιοι ἐπαίνου, καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν. κτησάμενοι γὰρ, πρὸς οἷς ἐδέξαντο, ὅσην ἔχομεν ἀρχὴν, οὐκ ἀπόνως, ἡμῖν τοῖς νῦν προσκατέλιπον. [2] τὰ δὲ πλέω αὐτῆς αὐτοὶ ἡμεῖς οἵδε, οἱ νῦν ἔτι ὄντες μάλιστα ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ, ἐπηυξήσαμεν, καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκε-

τιμας E. — 2. αν τι και ενδεεστερως F. - επιστατε G. - ὅ τι απειρος F. - την αυτου φυσιν E. - εις ὅσον C, I. - (αν om.) και I. - οιεται I. - τῷ δ' ὑπερβαλλοντι C. - αυτον φθονουντες B, C.

habeatur. [2] Difficile enim est modum tenentem loqui de Bell.
factis, in quibus vel ipsa veritatis opinio vix stabiliri Pelop. an. 1.
potest. Nam auditor, qui rei est gnarus, et qui *defuncto* 87. 2. V. C.
est benivolus, fortasse existimabit aliquid parcius de- Varr. 323.
claratum, quam ipse velit, ac norit; et rei ignarus, nonnulla etiam redundare *putabit*, propter invidiam, si quid supra *vires ac* ingenium suum audiat. Eatenus enim laudes quæ aliis tribuuntur, sunt tolerabiles, quatenus unusquisque se quoque aliquid eorum, quæ audivit, facere posse putat: ei vero factorum invidentes, quod præconceptam de seipsis opinionem èxsuperat, tunc fiunt increduli. [3] Quoniam autem majores nostri hæc præclare se habere censuerunt, oportet me quoque legi huic obsequentem operam dare, ut quam maxime potero uniuscujusque vestrum voluntati ac opinioni satisfaciam.

Cap. 36. » Initium autem a majoribus ducam. Æquum enim est, simul etiam decorum, in hac laudatione hunc honorem commemorationis ipsis tribui. Nam regionem istam iidem semper incolentes, succedentibus posteris ad hoc usque tempus liberam sua virtute tradiderunt. Itaque cum illi laude sunt certe digni, tum etiam magis patres nostri: nam cum ad ea, quæ *a majoribus* acceperant, tantum imperium, quantum hoc est, quod obtinemus, acquisivissent, id non sine labore nobis, qui hic sumus, præterea reliquerunt. [2] Majorem vero hujus *imperii* partem nos ipsi, præsertim qui nunc sumus integra et matura ætate, stabilem effecimus; urbemque rebus omnibus, et ad bellum, et ad pacem pertinenti-

Chap. XXXVI. 1. αρξ. δ᾽ απο C. – ταυτης της μνημης D, E, H, I. - οἱ αυτοι αει E. — 2. τα δε πλειω C, F, G, H, I. - οἷς ἐκ. ἐκτησθη B; οἱς εκτηθη

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 2. V. C. Varr. 323.

bus instructissimam, ac ornatissimam reddidimus. Quorum *majorum* præclara facinora in bellis edita, quibus *hæc* omnia sunt parta, aut si quid nos ipsi, aut patres nostri, bellum a barbaris, aut a Græcis illatum alacriter propulsantes *fecimus*, quia apud vos rerum gnaros prolixiore oratione uti nolo, *hæc* omittam. [3] Sed quibus studiis ad hoc imperium pervenerimus, et quo reipublicæ administrandæ genere, quave disciplina sit auctum, ubi prius hæc declaravero, tunc et ad istorum laudationem accedam; tum quod existimem hanc orationem non indecoram fore institutæ huic laudationi, tum etiam quod universo tam civium, quam peregrinorum cœtui conducere *judicem*, harum *rerum* commemorationem audire.

Cap. 37. » Nos enim ea reipublicæ administratione utimur, quæ aliarum civitatum leges non æmulatur, imo vero nos ipsi nonnullis potius exemplo sumus, quam alios imitamur. Et nomine quidem Democratia vocatur; propterea quod non ad paucorum, sed ad communem utilitatem administretur. Omnes vero ex legum præscripto in privatis controversiis fruuntur juris æquabilitate; quod spectat ad jura animo et spe præconcepta, pro ut quisque aliqua in re excellit, non potius quod sit ex aliquo civium ordine, quam virtutis gratia, præ aliis admovetur ad honores. Neque etiam propter paupertatem ac dignitatis obscuritatem, dummodo aliqua in re civitati prodesse possit, arcetur. [2] Liberaliter porro administramus ea quæ sunt publicæ rei: quod attinet vero ad mutuam quotidianorum institutorum suspicionem, nec aliis, quid quis animi causa agit, succensentes, nec dolores

ἐκ. C. - η ει τι αυτοι (η s. l. al. m.) οἱ π. ἡμων C. - πρ. ημυνομεθα E. — 3. πλθον

σάτην

ςάτην. ὧν ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα, οἷς ἕκαστα ἐκτήθη, ἢ εἴτι αὐτοὶ ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν βάρβαρον ἢ Ἕλληνα πόλεμον ἐπιόντα προθύμως ἠμυνάμεθα, μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος, ἐάσω. [3] ἀπὸ δὲ οἵας τε ἐπιτηδεύσεως ἤλθομεν ἐπ' αὐτὰ, καὶ μεθ' οἵας πολιτείας, καὶ τρόπων ἐξ οἵων μεγάλα ἐγένετο, ταῦτα δηλώσας πρῶτον, εἶμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἔπαινον, νομίζων, ἐπί τε τῷ παρόντι οὐκ ἂν ἀπρεπῆ λεχθῆναι αὐτὰ, καὶ, τὸν πάντα ὅμιλον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων, ξύμφορον εἶναι, αὐτῶν ἐπακοῦσαι.

Κεφ. λζʹ. » Χρώμεθα γὰρ πολιτείᾳ οὐ ζηλούσῃ τοὺς τῶν πέλας νόμους, παράδειγμα δὲ αὐτοὶ μᾶλλον ὄντες τισὶν, ἢ μιμούμενοι ἑτέρους. καὶ ὄνομα μὲν, διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους, ἀλλ' ἐς πλείονας ἥκειν, δημοκρατία κέκληται· μέτεστι δὲ, κατὰ μὲν τοὺς νόμους, πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἔν τῳ εὐδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλεῖον ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται· οὐδ' αὖ κατὰ πενίαν, ἔχων δέ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανείᾳ κεκώλυται. [2] ἐλευθέρως δὲ τά τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν, καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι' ὀργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἡδονήν τι δρᾷ, ἔχοντες, οὐδὲ ἀζημίους μὲν, λυπηρὰς δὲ

ἐπ' αυτα H. - τροπων (εξ οἵων om.) G. - μεγαλων (α s. ων, *al. m.*) εγενετο H. - ξυμφονον ειναι D. - επακουσαι αυτων E.

Chap. XXXVII. 1. παρ. δε μαλλον αυτοι C, D, E, F, G, H, I. - οντες τινι C. - μιμ. και ἑτερους I. - ες πλεονας E. - οικειν E, G. - εν τινι ευδ. C, D, I. - απο μερους τα πλεω D. - η απο αρετης C, G, H; η αρετης D, I. - εχων δε τι και αγαθον

τῇ ὄψει ἀχθηδόνας προστιθέμενοι. [3] ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες, τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε ἀεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει, καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ᾽ ὠφελείᾳ τῶν ἀδικουμένων κεῖνται, καὶ ὅσοι ἄγραφοι ὄντες αἰσχύνην ὁμολογουμένην φέρουσι.

Κεφ. ληʹ. » Καὶ μὴν καὶ τῶν πόνων πλείστας ἀναπαύλας τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα, ἀγῶσι μέν γε καὶ θυσίαις διετησίοις νομίζοντες, ἰδίαις δὲ κατασκευαῖς εὐπρεπέσιν, ὧν καθ᾽ ἡμέραν ἡ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει. [2] ἐπεισέρχεται δὲ, διὰ μέγεθος τῆς πόλεως, ἐκ πάσης γῆς τὰ πάντα· καὶ ξυμβαίνει ἡμῖν μηδὲν οἰκειοτέρᾳ τῇ ἀπολαύσει τὰ αὐτοῦ ἀγαθὰ γιγνόμενα καρποῦσθαι, ἢ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

Κεφ. λθʹ. » Διαφέρομεν δὲ καὶ ταῖς τῶν πολεμικῶν μελέταις τῶν ἐναντίων τοῖσδε. τήν τε γὰρ πόλιν κοινὴν παρέχομεν, καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ξενηλασίαις ἀπείργομέν τινα ἢ μαθήματος, ἢ θεάματος, ὃ μὴ κρυφθὲν ἄν τις τῶν πολεμίων ἰδὼν ὠφεληθείη· πιστεύοντες οὐ ταῖς παρασκευαῖς τοπλέον καὶ ἀπάταις, ἢ τῷ ἀφ᾽ ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὐψύχῳ. [2] καὶ ἐν ταῖς παιδείαις, οἱ μὲν ἐπιπόνῳ ἀσκήσει, εὐθὺς νέοι ὄντες, τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται· ἡμεῖς δὲ, ἀνειμένως διαιτώμενοι, οὐδὲν ἧσσον ἐπὶ τοὺς ἰσοπαλεῖς κινδύνους χωροῦμεν. [3] τεκμήριον δέ· οὔτε γὰρ

C. - αφανιᾳ κεκ. B. - ὅσον αγραφοι C. — 2. τι δραν H. — 3. και om.) μαλιϛα I.
Chap. XXXVIII. 1. των νομων (πονων s. *l. al. m.*) D. — 2. τα αυτȣ αγαθα G. = γινομενα F.

nec dolores pœna quidem carentes, at tamen acerba aliorum oculis proponentes. [3] Sed privata negotia *inter nos* sine molestia agentes, ea, quæ adrem publicam pertinent, non violamus; tum propter metum potissimum, tum etiam quia continuis obtemperamus magistratibus, et legibus, iis potissimum, quæ latæ sunt, ut auxilio sint oppressis, atque adeo illis, quæ licet non scriptæ, certam tamen ignominiam afferunt.

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 2. V. C. Varr. 323.

Cap. 38. » Quinetiam laborum crebras remissiones animis nostris invenimus, eas certaminibus et festis anniversariis, patrio more celebrantes, et decoro privatorum apparatu, cujus quotidiana voluptas dolores excutit. [2] Huc autem, ex omnibus orbis terrarum partibus, omnia propter urbis magnitudinem importantur; acciditque nobis, ut non magis familiariter nostris, quam aliorum etiam mortalium bonis perfruamur.

Cap. 39. » Quinetiam rerum bellicarum studiis, præstantiores sumus nostris adversariis in hoc. Urbem enim omnibus communem exhibemus, nec ullis peregrinorum expulsionibus quemquam unquam a disciplinis aut spectaculis arcemus; quod minime absconditum, si quis ex hostibus viderit, utilitatem percipere possit: non tam apparatibus, et dolis. Confidentes, quam generosæ illi indoli quam in rebus gerendis a nobismet expromimus. [2] Atque in disciplinis, hi quidem *Lacedæmonii* statim ab ineunte ætate exercitatione laboriosa virilem ætatem assequuntur. Nos vero, remisso vitæ genere utentes, nihilo tamen secius, ac illi, æqualia pericula subimus. [3] *Hujus autem rei* hoc est argumentum. Neque enim Lacedæmonii per se, sed cum om-

Chap. XXXIX. 1. πιστευσαντες G. — 2. ουδεν ἡττον D. — 3. δ' εις την γην C, D, I; δε εις τ. γην E; δε εις τ. γ. F. δε me paroît préférable à δ'. l'élision

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 2. V. C. Varr. 323.

nibus auxiliis nostrum agrum invadunt. Nos vero aliorum *agrum* invadentes soli, haud difficulter in alieno cum iis, qui pro laribus suis decertant, bellum gerentes, plerumque vincimus. [4] Nec ullus hostis in nostras copias frequentes adhuc incidit, simul, cum propter nostrum rerum nauticarum studium, tum etiam propter copias, quas, ex nostrorum civium et subjectorum numero collectas, in diversa terrarum loca dimittimus. Quod si uspiam cum aliqua *nostrarum copiarum* particula manus conseruerint; et quum aliquos de nostris superarunt, omnes *a se* pulsos gloriantur, et quum victi fuerunt, se ab universis victos fuisse *dicunt.* [5] Itaque quod otio potius, quam laboriosis exercitationibus, nec legibus magis, quam generosis moribus pericula subire velimus: nobis contingit, ut et ærumnis futuris non defatigemur; et quum in ipsas jam veniremus, non minus audaces simus *in his tolerandis*, quam qui perpetuo se exercent.

Cap. 40. » Hinc etiam accidit, ut cum in hisce rebus tum etiam in aliis nostra civitas admiratione sit digna. Nam elegantiæ quidem studemus; *sed* cum frugalitate, *et sine luxu:* et philosophamur, *sed* sine mollitie. Et ubi fert occasio, actionum divitias potius expromimus, quam inanem verborum jactationem. Neque turpe cuiquam *est* suam paupertatem fateri: sed turpe *est*, non *conari eam* re ipsa vitare. Et in iisdem *hominibus* simul et privatarum, et publicarum *rerum* cura inest. Quinetiam aliis, qui opificiis dant operam, *hoc adest*, ut administrent, rebus publicis non inferiores. Nos enim soli eum, qui rerum istarum nullam habet notitiam,

de ε me semble ici interdite par le bon goût. L'orateur a dû prononcer δε et appuyer sur δε voy. ὧδε. 1, 142, 2. — 4. ἀθρόα δε (τ s. δ, *ead. m.*)

Λακεδαιμόνιοι καθ' ἑκάστους, μετὰ πάντων δ' ἐς τὴν γῆν ἡμῶν στρατεύουσι· τήν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες, οὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ τοὺς περὶ τῶν οἰκείων ἀμυνομένους μαχόμενοι τὰ πλείω κρατοῦμεν. [4] ἀθρόᾳ τε τῇ δυνάμει ἡμῶν οὐδείς πω πολέμιος ἐνέτυχε, διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ τε ἅμα ἐπιμέλειαν, καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμψιν. ἢν δέ που μορίῳ τινὶ προσμίξωσι, κρατήσαντές τε τινὰς ἡμῶν, πάντας αὐχοῦσιν ἀπεῶσθαι, καὶ νικηθέντες, ὑφ' ἁπάντων ἡσσῆσθαι. [5] καίτοι, εἰ ῥαθυμίᾳ μᾶλλον ἢ πόνων μελέτῃ, καὶ μὴ μετὰ νόμων τὸ πλεῖον ἢ τρόπων ἀνδρείας ἐθέλοιμεν κινδυνεύειν, περιγίγνεται ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν ἀλγεινοῖς μὴ προκάμνειν, καὶ ἐς αὐτὰ ἐλθοῦσι, μὴ ἀτολμοτέρους τῶν ἀεὶ μοχθούντων φαίνεσθαι.

Κεφ. μ'. » Καὶ ἔν τε τούτοις τὴν πόλιν ἀξίαν εἶναι θαυμάζεσθαι, καὶ ἔτι ἐν ἄλλοις. φιλοκαλοῦμέν τε γὰρ μετ' εὐτελείας, καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας· πλούτῳ τε ἔργου μᾶλλον ἐν καιρῷ ἢ λόγου κόμπῳ χρώμεθα· καὶ τὸ πένεσθαι οὐχ ὁμολογεῖν τινὶ αἰσχρὸν, ἀλλὰ μὴ διαφεύγειν ἔργῳ, αἴσχιον. ἔνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια, καὶ ἑτέροις, πρὸς ἔργα τετραμμένοις, τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γνῶναι· μόνοι γὰρ τόν τε

G. – εν τῃ γῃ (επι πολλα s. l. al. m.) E. – επιμεμψιν (π s. με G. – ην δε πω μοριῳ C. – χρατησαντες (τε om.) E. — 5. μη κατα νομων D. – το πλεον E, F. – ἡμιν τε τοις μ. C. – προσκαμνειν D. – ες αυτα ελθουσι τα πραγματα μη F.

Chap. XL. 1. (και s. l.) εν τε G. – φιλοκ. (τε om.) E. – μετα ευτελειας C. – εργω (ου s. ω) F; εργω sans corr. πλουτω τε H. – εργω (ου s. ω) F, G; εργω sans corr. H. – μαλλον (εν om.) B, C, E, F, G. – καιρου (ω s. ου) F. –

μηδὲν τῶνδε μετέχοντα, οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ᾽ ἀχρεῖον νομίζομεν.[2] καὶ αὐτοὶ ἤτοι κρίνομέν γε ἢ ἐνθυμούμεθα ὀρθῶς τὰ πράγματα, οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἡγούμενοι, ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ ἐπὶ ἃ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν. διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν, ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα, καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν, ἐκλογίζεσθαι.[3] ὃ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. κράτιστοι δ᾽ ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τά τε δεινὰ καὶ ἡδέα [σαφέστατα] γιγνώσκοντες, καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων.[4] καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἠναντιώμεθα τοῖς πολλοῖς· οὐ γὰρ πάσχοντες εὖ, ἀλλὰ δρῶντες, κτώμεθα τοὺς φίλους.[5] βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν, ὥστε ὀφειλομένην δι᾽ εὐνοίας ᾧ δέδωκε σώζειν· ὁ δ᾽ ἀντοφείλων, ἀμβλύτερος, εἰδὼς, οὐκ ἐς χάριν, ἀλλ᾽ ἐς ὀφείλημα τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων.[6] καὶ μόνοι οὐ τοῦ ξυμφέροντος μᾶλλον λογισμῷ, ἢ τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ ἀδεῶς τινὰ ὠφελοῦμεν.

Κεφ. μα΄. » Ξυνελών τε λέγω, τήν τε πᾶσαν πόλιν, τῆς Ἑλλάδος παίδευσιν εἶναι, καὶ καθ᾽ ἕκαστον δοκεῖν ἄν μοι τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ᾽ ἡμῶν ἐπὶ πλεῖστ᾽ εἴδη, καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστ᾽ ἂν εὐτραπέλως τὸ σῶμα αὔταρκες

η λογω κοινου D. - ουχ. ὁμ. (τινι s. l. al. m.) H. - τα πολεμικα (s. l. γρ. τα πολιτικα) G. - μηδεν των τε E, F. — 2. και οἱ αυτοι E. - ἡγουμεθαι (s. l. μενοι) G. - προσδιδαχθηναι D; (προ s. l. al. m.) διδαχθ. E. - διαφ. γαρ δει και τοδε H. — 3. (την om.) ψυχην E; τας ψυχας F. - ἡδεα (σαφεστατα om.) C, F. - γινωσκοντες C, D, E, F. — 4. τοις πολοις F. — 5. ὁ δε αντοφειλων E. - αμβρυτερος C. - ειδως ὡς ουκ F. - ες οφλημα C.

non otiosum, sed inutilem esse ducimus. [2] Iidem etiam ubi de rebus publicis agitur, aut recte judicamus aliorum sententias, aut ipsimet utilia mente agitamus: non existimantes orationem rebus nocere; sed potius oratione non prius doceri, quam ad res, quæ sunt gerendæ, exsequendas accedas, *detrimento esse ducentes.* Nam hoc quoque præ cæteris eximium habemus, quod et iidem maxime audeamus, et quæ *audemus ac* aggredimur, *ea maxime* consideremus. [3] Quod aliis *obesse solet: nam* imperitia quidem, audaciam; consideratio vero *difficultatum ac periculorum*, cunctationem *et metum* affert. Illi autem jure fortissimi sunt habendi, qui aspera et jucunda manifestissime cognoscunt, nec tamen propterea a periculis adeundis deterrentur. [4] In iis etiam, quæ ad beneficentiam pertinent, a multis discrepamus. Nam non accipientes, sed dantes beneficium, amicos nobis comparamus. [5] Is autem, qui dat beneficium, amicus est constantior, ita ut nimirum per continuam benevolentiam, debitam *sibi gratiam, in eo* tueatur, cui dedit. Sed qui pro beneficio *accepto gratiam referre* debet, est hebetior; quia scit se beneficium non daturum, sed rem debitam persoluturum. [6] Nos etiam soli non magis habita quæstus ratione, quam nostræ libertatis fiducia freti, quoslibet audacter juvamus.

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 2. V. C. Varr. 323.

Cap. 41. » Atque ut rem paucis expediam, dico et totam istam civitatem esse Græciæ magistram, et singulos ejus cives, atque eosdem homines apud nos mihi videri ad plurima rerum genera, et cum maxima gratia, maximaque venustate sese idoneos exhibere. [2] Quod autem hæc, quæ in præsentia dicuntur, non magis ver-

Chap. XLI. 1. (της s. l.) Ἑλλαδος B. - πλειστοι αν ειδη H; πλειστ' αν ηδυ I.

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 2. V. C. Varr. 323.

borum inani jactatione, quam rerum veritate nitantur, hæc reipublicæ potentia, quam his studiis paravimus, alta voce clamat. [3] Sola enim *omnium* earum, quæ nunc exstant, famam superans, ad tentamen se se offert, solaque neque hostibus sibi bellum inferentibus materiam præbet indignandi et exclamandi, a qualibus vincimur: neque subjectis conquerendi materiam præbet, quasi viris imperio indignis pareant. [4] Magnis autem exemplis potentiam relinquentes contestatam, et nostræ ætatis hominibus, et posteris admirationi erimus: ita ut nec Homerum præconem simus desideraturi, nec alium quempiam, qui suis quidem carminibus animos in præsentia demulceat, dum rerum gestarum veritas opinionem lædet de rebus gestis conceptam: quippe qui terram ubique atque mare nostra audacia nobis pervia esse coegimus; et malorum, *quibus hostes*, et bonorum, *quibus amicos affecimus*, sempiterna monumenta plurimis in locis ereximus. [5] Pro tali igitur civitate et isti, quod se hac privari iniquum ducerent, fortiter pugnantes occubuerunt: et quemlibet eorum, qui sunt reliqui, pro ipsa labores alacri animo subire decet.

Cap. 42. » Quamobrem etiam orationem de republica *longius* produxi, ut docerem non de re pari nobis certamen esse et *aliis*, qui nihil horum æque habent: simul etiam, ut signis manifestis demonstrarem laudem eorum, quos oratione cohonestandos mihi jam proposui. [2] quanquam maxima pars ipsius *laudationis a me* jam est ex-

— 2. κομπος μαλλον ταδε F. – απο (των δε *s. l. ead. m.*) των τροπων B. — 3. μονη γαρ ακοης των νυν E. – αγαν. εχει (marg. *al. m.* ὑφ᾽ οἵων και κακοπαθει) ουτε τῳ I. – εως (*s. l.* γρ. ὡς, *al. m.*) ουχ ὑπ. αξ. H; ὡς ουχ ὑπο αξιων C, F. – ερχεται (αρ s. ερ, *al. m.*) H. — 4. αμαρτυρον τε (γε *s. l.*) G. – των

παρέχεσθαι.

παρέχεσθαι. [2] καὶ ὡς οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια, αὐτὴ ἡ δύναμις τῆς πόλεως, ἣν ἀπὸ τῶνδε τῶν τρόπων ἐκτησάμεθα, σημαίνει. [3] μόνη γὰρ τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσων ἐς πεῖραν ἔρχεται, καὶ μόνη οὔτε τῷ πολεμίῳ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ᾽ οἵων κακοπαθεῖ, οὔτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν, ὡς οὐχ ὑπ᾽ ἀξίων ἄρχεται. [4] μετὰ μεγάλων δὲ σημείων καὶ οὐ δή τοι ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν παρασχόμενοι, τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησόμεθα· καὶ οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Ὁμήρου ἐπαινέτου, οὔτε ὅστις ἔπεσι μὲν τοαυτίκα τέρψει, τῶν δ᾽ ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἡ ἀλήθεια βλάψει, ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἐσβατὸν τῇ ἡμετέρᾳ τόλμῃ καταναγκάσαντες γενέσθαι, πανταχοῦ δὲ μνημεῖα κακῶν τε κἀγαθῶν ἀΐδια ξυγκατοικίσαντες. [5] περὶ τοιαύτης οὖν πόλεως οἵδε τε γενναίως, δικαιοῦντες μὴ ἀφαιρεθῆναι αὐτὴν μαχόμενοι ἐτελεύτησαν, καὶ τῶν λειπομένων πάντα τινὰ εἰκὸς ἐθέλειν ὑπὲρ αὐτῆς κάμνειν.

Κεφ. μβ΄. » Διὸ δὴ καὶ ἐμήκυνα τὰ περὶ τῆς πόλεως, διδασκαλίαν τε ποιούμενος, μὴ περὶ ἴσου ἡμῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα, καὶ οἷς τῶνδε μηδὲν ὑπάρχει ὁμοίως, καὶ τὴν εὐλογίαν ἅμα, ἐφ᾽ οἷς νῦν λέγω, φανερὰν σημείοις καθιστάς. [2] καὶ εἴρηται αὐτῆς τὰ μέγιστα. ἃ γὰρ τὴν πόλιν

δε εργων C, D, F, G. – μνημεια καλων τε C, F; μν. κακων (λ s. κ) τε G. – και αγαθων E, F. – ιδια H; ιδια et (marg. αιδια) G. – ξυγκατοικησαντες E, F. — 5. περι της τοιαυτης (ουν om.) π. G; περι τ. (ουν om.) π. H. – αυτην μη αφαιρ. F.

Chap. XLII. 1. (ἅμα om.) εφ᾽ οις E. — 2. ειρηται αυτοις C; ειρ. αυτοι

ὕμνησα, αἱ τῶνδε καὶ τῶν τοιῶνδε ἀρεταὶ ἐκόσμησαν. καὶ οὐκ ἂν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἰσόρῤῥοπος, ὥσπερ τῶνδε, ὁ λόγος τῶν ἔργων φανείη. δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρετὴν, πρώτη τε μηνύουσα, καὶ τελευταία βεβαιοῦσα, ἡ νῦν τῶνδε καταστροφή. [3] καὶ γὰρ τοῖς τἄλλα χείροσι δίκαιον τὴν ἐς τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτίθεσθαι. ἀγαθῷ γὰρ κακὸν ἀφανίσαντες, κοινῶς μᾶλλον ὠφέλησαν, ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἔβλαψαν. [4] τῶνδε δὲ οὔτε πλούτου τὶς τὴν ἔτι ἀπόλαυσιν προτιμήσας ἐμαλακίσθη, οὔτε πενίας ἐλπίδι, ὡς κἂν ἔτι διαφυγὼν αὐτὴν πλουτήσειεν, ἀναβολὴν τοῦ δεινοῦ ἐποιήσατο· τὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθεινοτέραν αὐτῶν λαβόντες, καὶ κινδύνων ἅμα τόνδε κάλλιστον νομίσαντες, ἠβουλήθησαν μετ᾽ αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι, τῶν δὲ ἐφίεσθαι· ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσειν ἐπιτρέψαντες, ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ ἤδη ὁρωμένου σφίσιν αὐτοῖς ἀξιοῦντες πεποιθέναι· καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἀμύνασθαι καὶ παθεῖν μᾶλλον ἡγησάμενοι, ἢ τῷ ἐνδόντες, σώζεσθαι, τὸ μὲν αἰσχρὸν τοῦ λόγου ἔφυγον, τὸ δ᾽ ἔργον τῷ σώματι ὑπέμειναν, καὶ δι᾽ ἐλαχίστου καιροῦ τύχης ἅμα ἀκμῇ τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τοῦ δέους ἀπηλλάγησαν.

Κεφ. μγ΄.» Καὶ οἵδε μὲν προσηκόντως τῇ πόλει τοιοίδε ἐγένοντο· τοὺς δὲ λοιποὺς χρὴ ἀσφαλεστέραν μὲν εὐ-

(η s. οι, *ead. m.*) D. - τοιωνδε αρεται ὑμνησαν (marg. *ead. m.* εκοσμησαν) I. - ουκ αν πολυς των ἑλ. E. - ανδρος ζωη πρωτη τε μηνυουσα, (ζωη rayé, et marg. *al. m.* αρετην ζωη) D. — 4. ουτε πλουτῳ τις B, C, D, F, G, H, I. - νομ. εβουληθησαν F, G. - την εις ετι απολαυσιν F. - αξιουντες πεπιθεναι (οι s. ι, *al. m.*) E. - και εν αυτῳ το D, E, G, H, I. - αμυνεσθαι D, E, F, G, H, I. - το δε εργον H, I.

plicata. Nam in quibus urbem laudavi, iis horum simi- Bell.
liumque virtutes illam ornarunt. Neque apud multos Pelop. an. 1.
Græcorum facile, ut apud hos, dicta factis exæquata Olymp. 87. 2.
appareant. Nam præsens istorum mors virtutem *unius-* V. C.
cujusque viri declarare, et prima indicare, et postrema Varr. 323.
confirmare mihi videtur. [3] Etenim æquum est illis, qui cæteris in rebus fuerunt deteriores, *quam alii*, bellicam pro patria fortitudinem, quasi velum quoddam prætendi. Nam benefacto malefacti memoriam delentes, publice plus utilitatis universæ civitati attulerunt, quam privatim suis vitiis eam læserunt. [4] Horum vero nullus divitiarum fructum, quem se in posterum ex ipsis percepturum speraret, *virtuti* anteponens, mollis *ac ignavus* fuit; neque spe paupertatis *vitandæ*, quasi hac vitata dives vel posthac esset futurus, pericula detrectavit: cum hostium ultionem longe magis quam illorum fruitionem expetendam ducentes, tum hoc omnium pulcerrimum periculum existimantes: hoc subeundo, illos quidem ulcisci, hæc vero assequi voluerunt. incertum quidem rei feliciter gerendæ eventum spei committentes; ubi vero rem gerebant, quod jam cernebatur, in sua ipsorum virtute, ejusque fiducia ponendum censentes. Atque in eo ipso pulchrius existimantes in hoste propulsando vel ipsam mortem obire, quam cedendo salutem sibi parare: verborum quidem dedecus vitarunt, rem vero ipsam corpore pertulerunt; et brevissima fortunæ inclinatione, summa potius cum gloria, quam cum timore de vita decesserunt.

Cap. 43. » Atque hi quidem, quales eos esse oportuerat, tales in patriam exstiterunt. Reliquos vero tu-

Chap. XLIII. 1. την εις τυς πολ. G, H, I. - ειδοτες μηχυνοι. D'ici jus-

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 2. V. C. Varr. 323.

tiorem quidem optare, sed nequaquam minus audacem in hostes animum habere velle oportet: nec oratione sola utilitatem spectare, quam apud vos rerum non minus gnaros, *quam ego sum*, aliquis dicendo amplificare posset, recensens quot bona insint in hostium propulsatione; sed potius hujus reipublicæ potentiam quotidie factis contemplari, ejusque valde amantes evadere. [2] Et quum hæc *urbs* vobis magna esse videbitur, illud cogitate, viros fortes, et qui norant quid facere deceret, quique in ipsis rebus gerendis erubescebant, istam rerum potentiam comparasse: et qui, quoties a rei alicujus tentatæ adeptione aberrarunt, non propterea etiam rempublicam sua virtute fraudandam censuerunt; sed ipsi pulcerrimam collectam prolixo et libenti animo dederunt. [3] Publice enim corpora dantes, privatim gloriam non senescentem acceperunt, et honorificentissimam sepulturam, non *eam* potius, in qua ipsi siti sunt, quam *eam*, in qua ipsorum gloria, in qualibet rerum vel dicendarum vel agendarum occasione, quæ sese offeret, perpetuo celebranda relinquitur. [4] Nam virorum illustrium omnis est regio sepulcrum, neque sola cipporum in domestico inscriptio *virtutem eorum* testatur: sed etiam in alieno *solo* memoria nullis mandata scriptis, magis apud animum cujusque, quam apud sepulcrum exstructum, perpetuo manet. [5] Quos ipsi nunc imitandos vobis proponentes, et felicitatem existimantes esse libertatem, et libertatem esse animi generositatem, bellica pericula subire ne recusetis. [6] Nec enim homines calamitosi, qui-

qu'à την πολεως, lacune remplie en marg.; *al. m.*) I. – την της πολεμȣ δυναμιν C. – καθ'. ἡμεραν εργῳ γιγνομενην και εραςας D; καθ' ἡμ. εργω γιγνομενους (ην S. ȣς, *al. m.*) I. – γινομενȣς αυτης E. — 2. ενθυμȣμενος (ȣς S. ος) G; εν-

χεσθαι, ἀτολμοτέραν δὲ μηδὲν ἀξιοῦν τὴν ἐς τοὺς πολεμίους διάνοιαν ἔχειν, σκοποῦντας μὴ λόγῳ μόνῳ τὴν ὠφέλειαν· ἣν ἄν τις πρὸς οὐδὲν χεῖρον αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότας μηκύνοι, λέγων ὅσα ἐν τῷ τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι ἀγαθὰ ἔνεστιν· ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῆς πόλεως δύναμιν καθ' ἡμέραν ἔργῳ θεωμένους, καὶ ἐραστὰς γιγνομένους αὐτῆς. [2] καὶ ὅταν ὑμῖν μεγάλη δόξῃ εἶναι, ἐνθυμουμένους, ὅτι τολμῶντες, καὶ γιγνώσκοντες τὰ δέοντα, καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αἰσχυνόμενοι ἄνδρες αὐτὰ ἐκτήσαντο· καὶ ὁπότε καὶ πείρᾳ του σφαλείησαν, οὔκουν καὶ τὴν πόλιν γε τῆς σφετέρας ἀρετῆς ἀξιοῦντες στερίσκειν, κάλλιστον δὲ ἔρανον αὐτῇ προϊέμενοι. [3] κοινῇ γὰρ τὰ σώματα διδόντες, ἰδίᾳ τὸν ἀγήρων ἔπαινον ἐλάμβανον, καὶ τὸν τάφον ἐπισημότατον, οὐκ ἐν ᾧ κεῖνται μᾶλλον, ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ δόξα αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντυχόντι ἀεὶ καὶ λόγου καὶ ἔργου καιρῷ ἀείμνηστος καταλείπεται. [4] ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφὴ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἄγραφος μνήμη παρ' ἑκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐνδιαιτᾶται. [5] οὓς νῦν ὑμεῖς ζηλώσαντες, καὶ τὸ εὔδαιμον, τὸ ἐλεύθερον, τὸ δὲ ἐλεύθερον, τὸ εὔψυχον κρίναντες, μὴ περιορᾶσθε τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους. [6] οὐ γὰρ οἱ κακοπραγοῦντες

θυμουμενος (ους s. ος, al. m. avec le signe γρ.) H. γινωσκοντες C, E. - ερανον αυτοι C, D, F, I. - αισχυν. (ανδρες om.) I. - αξιουντες διδασκειν (marg. al. m. στερισκειν) I. — 3. τον αγηρω G, H. - επαινον ελαβον D. - μαλλον η εν ᾧ ἡ δοξα E. — 4. και ου στηλων μονων B. - εν τη οικιᾳ G, H. - εν τῃ (μη s. l.) G. — 5. ους νυν ἡμεις D, E. - το ελευθερον; (marg. το δε ελευθερον C; το δ' ελευθερον E. - μη περιορασθαι E, F, H. — 6. δικαιοτεροι G. - ουκ εστιν αγαθου E. — 7. ἡ μετα του ευ-

δικαιότερον ἀφειδοῖεν ἂν τοῦ βίου, οἷς ἐλπὶς οὐκ ἔς' ἀγαθοῦ, ἀλλ' οἷς ἡ ἐναντία μεταβολὴ ἐν τῷ ζῇν ἔτι κινδυνεύεται, καὶ ἐν οἷς μάλιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα, ἤν τι πταίσωσιν. 7 ἀλγεινοτέρα γὰρ ἀνδρί γε φρόνημα ἔχοντι ἡ ἐν τῷ μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις, ἢ ὁ μετὰ ῥώμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἅμα γιγνόμενος ἀναίσθητος θάνατος.

Κεφ. μδʹ. » Διόπερ καὶ τοὺς τῶνδε νῦν τοκέας, ὅσοι πάρεστε, οὐκ ὀλοφύρομαι μᾶλλον ἢ παραμυθήσομαι. ἐν πολυτρόποις γὰρ ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες. 2 τὸ δ' εὐτυχὲς, οἳ ἂν τῆς εὐπρεπεστάτης λάχωσιν, ὥσπερ οἵδε μὲν νῦν, τελευτῆς, ὑμεῖς δὲ, λύπης· καὶ οἷς ἐνευδαιμονῆσαί τε ὁ βίος ὁμοίως καὶ ἐντελευτῆσαι ξυνεμετρήθη. 3 χαλεπὸν μὲν οὖν οἶδα πείθειν ὂν, ὧν καὶ πολλάκις ἕξετε ὑπομνήματα ἐν ἄλλων εὐτυχίαις, αἷς ποτὲ καὶ αὐτοὶ ἠγάλλεσθε· καὶ λύπη οὐχ ὧν ἄν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν στερίσκηται, ἀλλ' οὗ ἂν ἐθὰς γενόμενος ἀφαιρεθείη. 4 καρτερεῖν δὲ χρὴ καὶ ἄλλων παίδων ἐλπίδι, οἷς ἔτι ἡλικία τέκνωσιν ποιεῖσθαι (ἰδίᾳ τε γὰρ τῶν οὐκ ὄντων λήθη οἱ ἐπιγιγνόμενοί τισιν ἔσονται) καὶ τῇ πόλει διχόθεν, ἔκ τε τοῦ μὴ ἐρημοῦσθαι, καὶ ἀσφαλείᾳ, ξυνοίσειν. 5 οὐ γὰρ οἷόν τε ἶσόν τι ἢ δίκαιον βουλεύεσθαι, οἳ ἂν μὴ καὶ παῖδας ἐκ τοῦ ὁμοίου παραβαλλόμενοι κινδυνεύωσιν. 6 ὅσοι

τῷ μαλακ. E.- ἅμα τε γιγνομ. και αναισθητος E.

Chap. XLIV. 1. επ. ϛραφεντες (marg. *al. m.* τραφεντες) I. — 3. ουχ ων αν τις (μη *s. l. al. m.*) C. - πειρασομενος C, H. — 4. χρη *s. l.* G. - ιδια γαρ τε των C, D, E, F, G, H, I. - ουκ οντων (ληθη *s. l. al. m.*) H. - οἱς επιγιγνομενοι C. - εκ (τε om.) του μη G. - ασφ. ξυνοισει C, D, E, F, G, H; I donne ξυνοισειν,

bus nulla boni spes adest, vitam potius profundere debent, quam illi quibus, si diutius vivant, fortunæ ex secunda in adversam periculosa et incerta commutatio est extimescenda; et quorum potissimum maxime interest, si quid offenderint. 7 Nam vexatio cum mollitie conjuncta, viro saltem magnanimo est acerbior, quam mors sensu carens, quæ cum fortitudine, simul et cum publica spe, ipsi contingit.

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 2. V. C. Varr. 323.

Cap. 44. » Quamobrem etiam nunc istorum parentes, quotquot adestis, non magis deflebo, quam consolabor. Hominum enim vitam variis fortunæ casibus obnoxiam esse sciunt. 2 Illi autem felicitatem *sunt adepti*, quibus honestissimus vitæ finis, ut nunc istis *mortuis*, vobis vero *mœror* obtigit: et quibus datum est, ut *eorum* vita feliciter acta pariter et finita censeatur. 3 Scio autem difficile esse persuadere vobis, quorum monumenta vel sæpius in aliorum rebus secundis habebitis, quibus vos quoque quondam exsultabatis; nec dolor *contingit*, quum quis bonis, quæ nunquam est expertus, privatur: sed quum quis *eo bono* spoliatur, quo frui consueverat. 4 Hoc tamen spe aliorum quoque liberorum tolerandum est illis, qui per ætatem liberos adhuc suscipere possunt. Nam futura soboles et privatim defunctorum oblivionem nonnullis afferet; et reipublicæ bifariam *proderit*, tum quia *ad urbis frequentiam*, ne deserta relinquatur, tum etiam quia ad *ejus* præsidium conferet. 5 Fieri enim non potest, ut, qui liberos non habent, quos *pro patria* periculis objiciant, perinde atque isti fecerunt, quicquam justum aut æquabile in commune consulant. 6 Quotquot vero ætate jam

et marg. *al. m.* ξυνοισουσι. — 5. οἱ αν και μη παιδας C, F, G. - ὁμ. παραλαμ-

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. 2. V. C. Varr. 323.

provecta estis, quique majorem ante actæ vitæ partem, felices exegistis, quod lucrum est, reliquam brevem fore existimate, et istorum gloria dolorem levate. Solum enim honoris, *et veræ gloriæ* studium non senescit. Neque in ea ætatis infirmitate, quæ hominem reddit inutilem, quæstus, ut nonnulli dicunt, magis delectat, quam ipse honor, quo quis ornatur.

Cap. 45. » Liberis autem, et fratribus istorum, quotquot hic adestis, magnum certamen *propositum esse* video. Eum enim, qui fato functus est, quilibet laudare solet. Et vix vestræ virtutis exsuperantia *hoc assequi poteritis, ut* non *dico* pares illis, sed ut paulo inferiores judicemini. Nam livor est inter æmulos, quamdiu vivunt. Sed id, quod nullis est impedimento, *et is, qui jam obiit*, benevolentia non æmula colitur. 2 Si quam autem et de virtute mulierum, quæ in viduitate nunc erunt, mentionem me facere oportet, brevi adhortatione rem totam complectar. 3 Nam gloriam magnam adipiscemini, si a pristina vestra natura *sexuque* non desciveritis; et si operam dederitis, ut quam minimum rumoris, sive in bonam, sive in malam partem, de vobis inter mares disseminetur.

Cap. 46. » Exposui ego quoque oratione, ex legis præscripto, quæcunque ad rem præsentem facere judicavi; et re ipsa qui sepeliuntur, partim quidem jam sunt ornati, partim vero illorum liberos civitas publice alet ad pubertatem usque, utilem profecto et istis et posteris coronam hujusmodi *bellicorum* certaminum proponens. 2 Nam apud quos maxima virtutis præmia proponuntur,

βανομενοι C; ὁμ. παραβαλλομενοι E. - κινδυνευουσιν E. — 6. κερδος αν (ον s. αν) G. - και τονδε (marg. βραχυ) εστεσθε (αι s. ε, *al. m.*) D. - και (τη s. l.) τωνδε

δ᾽ αὖ παρηβήκατε, τόν τε πλείονα, κέρδος ὂν, εὐτυχεῖτε βίον, ἡγεῖσθε καὶ τόνδε βραχὺν ἔσεσθαι, καὶ τῇ τῶνδε εὐκλείᾳ κουφίζεσθε. τὸ γὰρ φιλότιμον ἀγήρων μόνον· καὶ οὐκ ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας τὸ κερδαίνειν, ὥσπερ τινὲς φασὶ, μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι.

Κεφ. με΄. »Παισὶ δ᾽ αὖ ὅσοι τῶνδε πάρεστε, ἢ ἀδελφοῖς, ὁρῶ μέγαν τὸν ἀγῶνα. τὸν γὰρ οὐκ ὄντα ἅπας εἴωθεν ἐπαινεῖν· καὶ μόλις ἂν καθ᾽ ὑπερβολὴν ἀρετῆς οὐχ ὅμοιοι, ἀλλ᾽ ὀλίγῳ χείρους κριθείητε. φθόνος γὰρ τοῖς ζῶσι πρὸς τὸν ἀντίπαλον· τὸ δὲ μὴ ἐμποδὼν, ἀνανταγωνίστῳ εὐνοίᾳ τετίμηται. [2] εἰ δέ με δεῖ καὶ γυναικείας τι ἀρετῆς, ὅσαι νῦν ἐν χηρείᾳ ἔσονται, μνησθῆναι, βραχείᾳ παραινέσει ἅπαν σημανῶ. [3] τῆς τε γὰρ ὑπαρχούσης φύσεως μὴ χείροσι γενέσθαι, ὑμῖν μεγάλη ἡ δόξα, καὶ ἧς ἂν ἐπ᾽ ἐλάχιστον ἀρετῆς πέρι ἢ ψόγου ἐν τοῖς ἄρσεσι κλέος ᾖ.

Κεφ. μϛ΄. »Εἴρηται καὶ ἐμοὶ λόγῳ κατὰ τὸν νόμον ὅσα εἶχον πρόσφορα· καὶ ἔργῳ, οἱ θαπτόμενοι, τὰ μὲν, ἤδη κεκόσμηνται· τὰ δὲ, αὐτῶν τοὺς παῖδας τὸ ἀπὸ τοῦδε δημοσίᾳ ἡ πόλις μέχρις ἥβης θρέψει, ὠφέλιμον στέφανον τοῖσδέ τε καὶ τοῖς λειπομένοις τῶν τοιῶνδε ἀγώνων προτιθεῖσα. [2] ἆθλα γὰρ οἷς κεῖται ἀρετῆς μέγιστα,

G. - κουφιζεσθε (αι s. ε, *ead. m.*) I. - αγηρω μονον E. - τερπει D. (ν rayé).
Chap. XLV. 1. πας ειωθεν E. - Sur προς τον αντιπαλον leçon rejettée par plusieurs savans, voy. les observ. critiq. — 3. της (τε *s. l. al. m*) γαρ; της (τε om.) γαρ I. - και οις αν επ᾽ ελ. F.

Chap. XLVI. 1. και εμοι λογῳ. D'ici jusqu'à και εργῳ, lacune remplie marg. *al. m.* H. - και εργῳ οἱ θαπτομενοι *bis* G. - (μεχρις om.) ἡβης B; μεχρι

τοῖσδε καὶ ἄνδρες ἄριστοι πολιτεύουσι. νῦν δὲ, ἀπολοφυράμενοι ὃν προσήκει ἑκάστῳ, ἄπιτε.

Κεφ. μζʹ. Τοιόσδε μὲν ὁ τάφος ἐγένετο ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ· καὶ διελθόντος αὐτοῦ, πρῶτον ἔτος τοῦ πολέμου τοῦδε ἐτελεύτα. [2] Τοῦ δὲ θέρους εὐθὺς ἀρχομένου, Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τὰ δύο μέρη, ὥσπερ καὶ τοπρῶτον, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικὴν (ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς·) καὶ καθεζόμενοι ἐδῄουν τὴν γῆν. [3] καὶ ὄντων αὐτῶν οὐ πολλάς πω ἡμέρας ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἡ νόσος πρῶτον ἤρξατο γενέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, λεγόμενον μὲν καὶ πρότερον πολλαχόσε ἐγκατασκῆψαι, καὶ περὶ Λῆμνον καὶ ἐν ἄλλοις χωρίοις· οὐ μέντοι τοσοῦτός γε λοιμὸς, οὐδὲ φθορὰ οὕτως ἀνθρώπων οὐδαμοῦ ἐμνημονεύετο γενέσθαι. [4] οὔτε γὰρ ἰατροὶ ἤρκουν τοπρῶτον θεραπεύοντες ἀγνοίᾳ, ἀλλ' αὐτοὶ μάλιστα ἔθνησκον ὅσῳ καὶ μάλιστα προσῄεσαν, οὔτε ἄλλη ἀνθρωπεία τέχνη οὐδεμία. [5] ὅσα τε πρὸς ἱεροῖς ἱκέτευσαν, ἢ μαντείοις καὶ τοῖς τοιούτοις ἐχρήσαντο, πάντα ἀνωφελῆ ἦν. τελευτῶντές τε αὐτῶν ἀπέστησαν, ὑπὸ τοῦ κακοῦ νικώμενοι.

Κεφ. μηʹ. Ἤρξατο δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὡς λέγεται, ἐξ Αἰθιοπίας τῆς ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς Αἴγυπτον καὶ Λιβύην κατέβη, καὶ ἐς τὴν βασιλέως γῆν τὴν

ἥβης C, H, I. – προστιθεισα C, F. – πολιτευουσιν C, F. — 2. ὃν προ. ἑκαστος αποχωρειτε C, F, G, H, I.

Chap. XLVII. 1. διελθ. αυτω (ω d'abord, ensuite ο par correct. *al. m.*) E. – του πολεμου (τουδε ετελευτα om.) B.; του π. τουτου ετ. E. — 2. του γαρ θερους G, H. – Αρχιδ. (Ζευξιδαμου om.) ὁ των Λακ. E. — 3. μεντοι τοσουτος (γε

in horum etiam civitate viri præstantissimi versantur. Jam vero, postquam vestros quique necessarios deploraveritis, abite.

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. $\frac{2}{3}$ V. C. Varr. 32. $\frac{4}{5}$ Post. Mart. 28.

Cap. 47. Hujusmodi igitur funus hac hyeme factum est; hac autem exacta primus hujus belli annus est absolutus. [2] Æstate autem statim ineunte, Peloponnesii, eorumque socii cum duabus *copiarum* partibus, ut et ante, in Atticam irruperunt, (Archidamus vero Zeuxidami *filius*, Lacedæmoniorum rex, illis præerat,) castrisque in ea positis agrum vastabant. [3] Cumque nondum multos dies in agro Attico mansissent, morbus Athenienses primum aggredi cœpit; quanquam et ante cum in multas regiones invasisse ferebatur, tum etiam in Lemnum, et alia loca; veruntamen neque tanta pestilentia, neque tot hominum interitus uspiam accidisse memorabatur: [4] Nec enim medici, propter *morbi* ignorantiam initio *ægrotis* mederi poterant; sed ipsi potissimum *eo* magis interibant, quo magis *ad ægrotos* accedebant; nec ulla alia hominum ars *illis opem ac salutem ferre poterat.* [5] Omnes etiam supplicationes ad *Deorum* templa factæ, et omnis opera, qua aut in oraculis sciscitandis, aut in aliis hujusmodi rebus usi fuerant, *hæc* omnia nullius erant usus; tandemque victi magnitudine mali, hæc missa fecerunt.

Cap. 48. Primum autem *hic morbus* (ut fertur) initium duxit ex Æthiopia, quæ est supra Ægyptum; deinde vero et in Ægyptum et Africam descendit, et in

om.) C; μετ. γε τοσουτος γε G. - ου (δε s. *l.*) φθορα G. — 4. το προτερον θεραπευοντες E. - μαλ. προσιεσαν F. - ουτε (αλλη s. *l. al. m.*) τεχνη ανθρ. E. — 5. μαντειαις (οις s. αις *ead. m.*) H. — 6. αφεστησαν (π. s. φ, *al. m.*) E.

Chap. XLVIII. 1. ηρξατο δε (το μεν πρωτον om.) D. - Αιθυοπιας C. - (τε

Bell. Pelop. an. 1. Olymp. 87. $\frac{2}{3}$. V. C. Varr. 32. $\frac{4}{5}$.

magnam partem regionis Regis *Persarum* : in Atheniensium porro civitatem derepente incidit, ac primum *quidem* in Pyræo homines tentavit ; ita ut ab his etiam rumor disseminatus fuerit, venena a Peloponnesiis in puteos dejecta fuisse : nondum enim fontes illic erant. [2] Deinde vero et in superiorem urbem processit, et longe plures tunc moriebantur. Pronunciet autem de eo *morbo*, ut quisque sentit, tam artis medicæ peritus, quam imperitus, unde verisimile videatur eum exstitisse, et quas causas fuisse putet, quæ tantæ mutationis faciendæ vim habuerint. Ego vero, et cujusmodi fuerit, dicam ; et quæ sibi quisque proponens, si quando rursus etiam *hic morbus* ingruat, jam prædoctus aliquid habeat, ex quo præcipue *eum* cognoscat, hæc declarabo ; tum quia ego ipse hoc morbo laboravi, tum etiam quia alios hoc laborantes ipse vidi.

Cap. 49. Nam annus ille (ut vel omnium confessione constabat) ex omnibus maxime fuit immunis ab aliis morbis. Quod si quis et ante aliquo alio morbo laborabat, omnes *hi morbi* in istum convertebantur. Alios vero ex nulla certa manifestaque causa apparente, sed ex improviso, cum sani forent, primum quidem acres capitis fervores, et oculorum rubores, et inflammatio corripiebat. [2] Et interiora, guttur *inquam*, et lingua continuo cruenta erant ; et halitum tetrum et graveolentem emittebant. Deinde vero ex his sternutatio, et raucitas sequebatur : nec multo post hic dolor cum ve-

om.) πρωτον C. - εις τα φρεατα G, H. — 2. γινωσκει D; γινωσκη I. - δυναμεις (ες om.) I. - ες το μεταστησαν εχειν C. - οιον τι εγενετο D. - τις κοπων C.

Chap. XLIX. 1. τους δε αλλους E. - μεν εκ της κεφαλης G, H. - ερυθρηματα H. — 2. ἡ (τε om.) φαρυγξ C. - αἱματωδης G. - επεγινετο (γ s. ιν) G; (επ s. *l. al. m.*) εγιγνετο H. - κατεβαινεν εις G. - καρδιαν στηριξαι (marg. *al. m.*

πολλήν. ἐς δὲ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἐξαπιναίως ἐνέπεσε· καὶ τοπρῶτον ἐν τῷ Πειραιεῖ ἥψατο τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν, ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα. κρῆναι γὰρ οὔπω ἦσαν αὐτόθι. [2] ὕστερον δὲ καὶ ἐς τὴν ἄνω πόλιν ἀφίκετο, καὶ ἔθνησκον πολλῷ μᾶλλον ἤδη. λεγέτω μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ, ὡς ἕκαστος γιγνώσκει, καὶ ἰατρὸς, καὶ ἰδιώτης, ἀφ' ὅτου εἰκὸς ἦν γενέσθαι αὐτὸ, καὶ τὰς αἰτίας ἅστινας νομίζει τοσαύτης μεταβολῆς ἱκανὰς εἶναι δύναμιν ἐς τὸ μεταστῆσαι σχεῖν· ἐγὼ δὲ, οἷόν τε ἐγίγνετο, λέξω, καὶ ἀφ' ὧν ἄν τις σκοπῶν, εἴποτε καὶ αὖθις ἐπιπέσοι, μάλιστ' ἂν ἔχοι τι προειδὼς μὴ ἀγνοεῖν, ταῦτα δηλώσω, αὐτός τε νοσήσας, καὶ αὐτὸς ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας.

Κεφ. μθ'. Τὸ μὲν γὰρ ἔτος, ὡς ὡμολογεῖτο, ἐκ πάντων μάλιστα δὴ ἐκεῖνο ἄνοσον ἐς τὰς ἄλλας ἀσθενείας ἐτύγχανεν ὄν· εἰ δέ τις καὶ προέκαμνέ τι, ἐς τοῦτο πάντα ἀπεκρίθη. τοὺς δ' ἄλλους ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως, ἀλλ' ἐξαίφνης, ὑγιεῖς ὄντας, πρῶτον μὲν τῆς κεφαλῆς θέρμαι ἰσχυραὶ, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐρυθήματα καὶ φλόγωσις ἐλάμβανε. [2] καὶ τὰ ἐντὸς, ἥ τε φάρυγξ καὶ ἡ γλῶσσα, εὐθὺς αἱματώδη ἦν, καὶ πνεῦμα ἄτοπον καὶ δυσῶδες ἠφίει· ἔπειτα, ἐξ αὐτῶν πταρμὸς καὶ βράγχος ἐπεγίγνετο. καὶ ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ κατέβαινεν ἐς τὰ στήθη ὁ πόνος,

στηρίξαιτο) I.—3. λυγξ τε ενεπεσε τοις πλειοσι κενη C; Λ. τε τ. πλειοσιν ενεπεσε κ. D; Λ. τ. τ. πλειοσι ενεπεσε κ. F, G; Λ. τε τ. πλειοσιν ενεπεσε κ. H; Λ. (τε *s. l. al. m.*) ενεπεσε κενη I. La leçon ενεπεσε donnée par la majorité des mss. me semble préférable. Pourquoi l'a-t-on proscrite ? C'est ce qui me semble digne de quelque attention. Dans le cours de la phrase, on

μετὰ βηχὸς ἰσχυροῦ· καὶ ὁπότε ἐς τὴν καρδίαν στηρίξαι, ἀνέστρεφέ τε αὐτὴν, καὶ ἀποκαθάρσεις χολῆς πᾶσαι, ὅσαι ὑπὸ ἰατρῶν ὠνομασμέναι εἰσὶν, ἐπήεσαν, καὶ αὗται μετὰ ταλαιπωρίας μεγάλης. [3] λύγξ τε ἐνέπεσε τοῖς πλείοσιν κενὴ, σπασμὸν ἐνδιδοῦσα ἰσχυρὸν, τοῖς μὲν μετὰ ταῦτα λωφήσαντα, τοῖς δὲ καὶ πολλῷ ὕστερον. καὶ τὸ μὲν ἔξωθεν ἁπτομένῳ σῶμα, οὐκ ἄγαν θερμὸν ἦν, οὔτε χλωρὸν, ἀλλ' ὑπέρυθρον, πελιδνὸν, φλυκταίναις μικραῖς καὶ ἕλκεσιν ἐξηνθηκός· τὰ δὲ ἐντὸς οὕτως ἐκαίετο, ὥστε μήτε τῶν πάνυ λεπτῶν ἱματίων καὶ σινδόνων τὰς ἐπιβολὰς, μήτ' ἄλλο τι ἢ γυμνὸν ἀνέχεσθαι, ἥδιστά τε ἂν ἐς ὕδωρ ψυχρὸν σφᾶς αὐτοὺς ῥίπτειν. καὶ πολλοὶ τοῦτο τῶν ἠμελημένων (ἀνθρώπων) καὶ ἔδρασαν ἐς φρέατα, ἀπαύστῳ τῇ δίψῃ ξυνεχόμενοι. καὶ ἐν τῷ ὁμοίῳ καθειστήκει τό, τε πλέον καὶ ἔλασσον ποτόν. [4] καὶ ἡ ἀπορία τοῦ μὴ ἡσυχάζειν καὶ ἡ ἀγρυπνία ἐπέκειτο διαπαντός· καὶ τὸ σῶμα, ὅσον περ χρόνον καὶ ἡ νόσος ἀκμάζοι, οὐκ ἐμαραίνετο, ἀλλ' ἀντεῖχε παρὰ δόξαν τῇ ταλαιπωρίᾳ. [5] ὥστε ἢ διεφθείροντο οἱ πλεῖστοι ἐνναταῖοι καὶ ἑβδομαῖοι ὑπὸ τοῦ ἐντὸς καύματος, ἔτι ἔχοντές τι δυνάμεως, ἢ, εἰ διαφυ-

a des imparfaits. On a ην, εκαιετο. ενεπεσεν étant appellé second aoriste de εμπιπτω aura été jugé fautif ;et on l'aura en conséquence remplacé par ενεπιπτε. et voilà comme on altère les textes; mais avec Lennep, Scheid etc, reconnoissons des verbes primitifs tombés en désuétude, nous dirons ενεπεσον, est l'imp. de εμπεσω, et nous conserverons ενεπεσε; et de plus, avec le man. C, nous le placerons à la suite de Λυγξ τε, comme produisant un effet qui n'existe plus, si nous le plaçons entre πλειοσιν et κενη. – ουτ' αγαν θερμον E. – φλυκταναις E. – ουτως εκαετο C. εκαετο pourroit bien être la bonne leçon. εκαετο étant appellé 2. aor. de καιω, tandis

hementi tussi in pectus descendebat. Ubi vero in corde Bell.
hæserat, cum ipsum subvertebat, tum etiam omnes bilis Pelop. an. 2.
ejectiones, quotquot a medicis nominatæ sunt, sequeban- Olymp. 87. $\frac{2}{3}$.
tur, et ipsæ cum ingenti cruciatu.[3] Singultusque plerisque V. C. Varr.
incidebat inanis, vehementem afferens convulsionem, 32. $\frac{4}{5}$.
in aliquibus quidem statim cessantem, in nonnullis multo serius. Et corpus quidem exterius, tangenti non erat admodum calidum, neque pallidum sed subrubrum, lividum, parvis pustulis et ulceribus efflorescens. Interiora vero ita flagrabant, ut neque tenuissimorum vestimentorum, aut linteorum injectiones sustinerent, neque aliud quippiam præter nuditatem; et libentissime in aquas gelidas se conjicerent. Et multi eorum, qui neglecti erant, hoc ipsum etiam fecerunt, et in puteos se dejecerunt siti insedabili. Et largior potus perinde erat ac parcior. [4] Et corporis vexatio, quæ quiescendi facultatem adimebat, et perpetuæ vigiliæ *eos* urgebant. Corpus etiam ipsum, quamdiu morbus vigebat, non languebat: sed præter opinionem cruciatui resistebat. [5] Itaque plerique intra nonum, aut etiam septimum diem, propter internum ardorem interibant, aliquid virium adhuc retinentes, aut, si, *hoc temporis spatio præterito, mortem* vitassent; *tamen*, quia morbus in ventrem inferiorem

qu'il est véritable imparfait du primitif χαω, on aura jugé εχαετο temps impropre, et on l'aura proscrit, par la même raison que ενεπεσε. Au reste C me donnant seul εχαετο, je conserverai εχαιετο. - μηδ' αλλο τι E. - η γυμνοι ανεχεσθαι D, E. - αν εις ὑδωρ C, H; αν (ην s. l. al. m.) I. - ῥιπτειν (ο marg. al. m.) και σ. I. - εις τα φρεατα G, H. - τα διψη απαυστῳ B, C; τῃ δ. απ. E, F, G, H; τη διψει απ. E. - συνεχομενοι (ξ. s. σ, al. m.) H. — 4. (τ. s. l.) η ταλαιπωρια E. — 5. διεφθ. οι πλειους G, H. - οἱ πλ. ενаταιοι B, C, I. - εχοντες τε δ. E. - νοσ. επι την κοιλιαν E. - ἑλκωσεως (τε om.) αυτης C; ἑλκ. (τε om.) αυτη F; και ἑλκ. τε αυτη I. - ισχυρας γενομενης, et marg. ead. m.

Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. 2/3. V. C. Varr. 32. 4/5.

descendebat, et exulceratio vehemens in ipso nascebatur, simul etiam, quia immoderatum alvi profluvium invadebat, plerique postea propter debilitatem interibant. 6 Morbus enim, qui primas in capite sedes collocarat, per totum corpus, initio a summis partibus ducto, pervadebat. Et si quis ex maximis illis *periculis* evasisset, extremæ tamen corporis partes, quæ captæ læsæque remanebant, eum hoc morbo laborasse testabantur. 7 Nam in ipsa quoque pudenda, et in summas manus, summosque pedes prorumpebat, multique his membris capti *mortem* vitarunt; nonnulli etiam oculis *amissis.* Nonnullos etiam, simul ac ex morbo convaluerunt, statim omnium rerum oblivio pariter cepit, ita ut neque se ipsos, neque necessarios agnoscerent.

Cap. 50. Cum enim hoc morbi genus multo fuerit atrocius, quam quod oratione possit exprimi, et aliis in rebus gravius, quam ut humana natura ferre possit, singulos invasit, ac etiam hoc *indicio* maxime declaravit, se aliquid aliud esse, quam aliquod aliquod familiarium. Nam alites, et quadrupedes, quotquot humanis cadaveribus vesci solent, cum multa jacerent insepulta, aut non accedebant, aut, si gustassent, interibant. 2 Argumento autem hoc est, quod hujusmodi avium manifestus fuit defectus; nec uspiam alibi, nec circum ulla hujusmodi *cadavera* visebantur. Canes vero, propter consuetudinem quam cum hominibus habebant, majorem eventus significationem dabant.

εγγιγνομενης D. - (ισχυρας om.) γενομενης (marg. *ead. m.* εγγινομενης) I; ισχ. εγγενομενης C; ισχ. εγγινομενης F, G. H. - επι (πι, *s. l.*) πτυσης G; εμπιπτυσης I - δι αυτην ασθενεια απεφθειροντο C, F, G, H, I; δια την ασθενειαν διεφθ. E. — των τε ακρωτηριων C. - αντιληψιν

γοιεν

γοιεν, ἐπικατιόντος τοῦ νοσήματος ἐς τὴν κοιλίαν, καὶ ἑλκώσεώς τε αὐτῇ ἰσχυρᾶς ἐγγιγνομένης, καὶ διαῤῥοίας ἅμα ἀκράτου ἐπιπιπλούσης, οἱ πολλοὶ ὕστερον δι' αὐτὴν ἀσθενείᾳ διεφθείροντο. [6] διεξῄει γὰρ διὰ παντὸς τοῦ σώματος ἄνωθεν ἀρξάμενον τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ πρῶτον ἱδρυθὲν κακόν· καὶ εἴ τις ἐκ τῶν μεγίστων περιγένοιτο, τῶν γε ἀκρωτηρίων ἀντίληψις αὐτοῦ ἐπεσήμαινε. [7] κατέσκηπτε γὰρ καὶ ἐς τὰ αἰδοῖα, καὶ ἐς ἄκρας χεῖρας, καὶ πόδας· καὶ πολλοὶ στερισκόμενοι τούτων διέφευγον. εἰσὶ δ' οἳ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν. τοὺς δὲ καὶ λήθη ἐλάμβανε παραυτίκα ἀναστάντας τῶν πάντων ὁμοίως, καὶ ἠγνόησαν σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐπιτηδείους.

Κεφ. ν΄. Γενόμενον γὰρ κρεῖσσον λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου, τά τε ἄλλα χαλεπωτέρως ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν προσέπιπτεν ἑκάστῳ, καὶ ἐν τῷδε ἐδήλωσε μάλιστα ἄλλο τι ὂν ἢ τῶν ξυντρόφων τι. τὰ γὰρ ὄρνεα καὶ τετράποδα, ὅσα ἀνθρώπων ἅπτεται, πολλῶν ἀτάφων γιγνομένων, ἢ οὐ προσῄει, ἢ γευσάμενα διεφθείρετο. [2] τεκμήριον δὲ, τῶν μὲν τοιούτων ὀρνίθων ἐπίλειψις σαφὴς ἐγένετο, καὶ οὐχ ἑωρῶντο οὔτε ἄλλως, οὔτε περὶ τοιοῦτον οὐδέν. οἱ δὲ κύνες μᾶλλον αἴσθησιν παρεῖχον τοῦ ἀποβαίνοντος, διὰ τὸ ξυνδιαιτᾶσθαι.

(ις s. ιν, *al. m.* avec le signe γρ.) H. — 7. κατ. γαρ (και om.) C, I. - ες (τα om.) αιδοια B, C.

Chap. L. 1. και (εν *s. l.*) τῳδε G. - και τα τετραποδα G. - αταφων γενομενων E; ατ. γινομ. G, H, I. - η ου προσηκει B; η (ου s. l.) προσηει G. - γευσαμενα διεφθειροντο. D'ici jusqu'à και ουχ ἑωροντο, lacune causée par un ὁμοιοτ. D; γ. (ου rayé) διεφθειρετο C. — 2. επιλειψις (ὑπολψις marg. al. m.) D, I. - ἑωροντο ουτε (αλλο τι ουτε s. l. al. m.) D.

Κεφ. να΄. Τὸ μὲν οὖν νόσημα, (πολλὰ καὶ ἄλλα παραλιπόντι ἀτοπίας, ὡς ἑκάστῳ ἐτύγχανέ τι διαφερόντως ἑτέρῳ πρὸς ἕτερον γιγνόμενον,) τοιοῦτον ἦν ἐπίπαν τὴν ἰδέαν. καὶ ἄλλο παρελύπει κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον οὐδὲν τῶν εἰωθότων· ὃ δὲ καὶ γένοιτο, ἐς τοῦτο ἐτελεύτα. ἔθνησκον δὲ, οἱ μὲν, ἀμελείᾳ, οἱ δὲ, καὶ πάνυ θεραπευόμενοι. [2] ἕν τε οὐδὲν κατέστη ἴαμα, ὡς εἰπεῖν, ὅ, τι χρῆν προσφέροντας ὠφελεῖν. τὸ γάρ τῳ ξυνενεγκὸν, ἄλλον τοῦτο ἔβλαπτε. [3] σῶμά τε αὔταρκες ὂν οὐδὲν διεφάνη πρὸς αὐτὸ, ἰσχύος πέρι ἢ ἀσθενείας, ἀλλὰ πάντα ξυνῄρει, καὶ τὰ πάσῃ διαίτῃ θεραπευόμενα. [4] δεινότατον δὲ παντὸς ἦν τοῦ κακοῦ, ἥ τε ἀθυμία, ὁπότε τις αἴσθοιτο κάμνων, (πρὸς γὰρ τὸ ἀνέλπιστον εὐθὺς τραπόμενοι τῇ γνώμῃ, πολλῷ μᾶλλον προΐεντο σφᾶς αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἀντεῖχον·) καὶ ὅτι ἕτερος ἀφ᾽ ἑτέρου θεραπείας ἀναπιμπλάμενοι, ὥσπερ τὰ πρόβατα, ἔθνησκον· καὶ τὸν πλεῖστον φθόρον τοῦτο ἐνεποίει. [5] εἴτε γὰρ μὴ θέλοιεν, δεδιότες, ἀλλήλοις προσιέναι, ἀπώλλυντο ἔρημοι· καὶ οἰκίαι πολλαὶ ἐκενώθησαν ἀπορίᾳ τοῦ θεραπεύσοντος· εἴ τε προσίοιεν, διεφθείροντο· καὶ μάλιστα οἱ ἀρετῆς τι μεταποιούμενοι. [6] αἰσχύνῃ γὰρ ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν, ἐσιόντες παρὰ τοὺς φίλους, ἐπεὶ καὶ τὰς ὀλοφύρσεις τῶν ἀπογιγνομένων τελευτῶντες καὶ οἱ οἰκεῖοι ἐξέκαμνον, ὑπὸ τοῦ πολλοῦ

Chap. LI. 1. παραλειποντι D, I. - εις τουτο G, H. — 2. (ἐν s. l.) τε ουδεν G. - ὁ τι χρη προσφεροντας D, E, I. - ξυνεγκον B; ξυνεγκων (ω graté, et remplacé par ο) D. - εβλαπτεν H. — 3. παντα ξηρει (ξυν s. ξη) G. — 4. αφ᾽ ἑτερου (θεραπειας s. l, al. m.) νοσου αναπιμπλαμενοι E. - τα προυατα E. - 5. απωλ. ερη-

CAP. 51. Hic igitur morbus (ut omittam multa alia inusitatæ atrocitatis, prout unicuique aliquid accidebat diversum ab eo, quod alteri contingebat,) omnino specie talis fuit. Et tunc temporis nullus alius *morbus* ex consuetis *Athenienses* infestabat. Quod si quis exoriretur, in hunc desinebat. Moriebantur autem, alii incuria, alii vero, vel diligentissime curati. [2] Nec ullum prorsus remedium, ut ita loquar, repertum est, quod adhibitum prodesset. Quod enim alteri profuerat, hoc ipsum alteri nocebat: [3] nullumque corpus, sive firmæ, sive infirmæ valetudinis esset, tanti mali violentiæ resistere potuit: sed omnia pariter, vel ea, quæ omni victus ratione curabantur, corripiebat. [4] Illud vero in toto hoc malo gravissimum erat, tum quod, simul ac quis se morbo correptum sensisset, animo consternaretur, (statim enim animo ad salutis desperationem conversi, multo magis se ipsos projiciebant, neque resistebant,) tum etiam, quod propter mali contagionem, quam alter ex alterius curatione hauriebat, adeo ut ex ea oppleretur, tanquam pecudes morerentur. Atque hæc fuit præcipua maximæ stragis causa.[5] Sive enim noluissent metu deterriti mutuo se invisere, deserti interibant, multæque familiæ propter inopiam hominum, qui ægrotos curarent, exhaustæ sunt: sive *alteri ad alteros* adissent, interibant. Præcipue vero qui aliquam virtutis partem sibi vendicabant. [6] Nam præ pudore sibi ipsis non parcebant, dum in amicorum ædes ingrediebantur, ut eos inviserent; siquidem vel ipsi domestici tandem lamentationibus eorum, qui moriebantur, defatigati, non amplius commovebantur, mali

Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. 2/3. V. C. Varr. 32. 4/5.

μοι. D'ici, jusqu'à ειτε προσιοιεν, lacune dans E. — 6. εξεκαμον G, H.

Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. $\frac{2}{3}$. V. C. Varr. 32. $\frac{4}{5}$.

violentia superati. [7] Illi tamen, qui evaserant, et eum, qui laborabat, magis miserabantur; tum quod hoc malum prius experti cognoscerent, tum etiam quod ipsi in tuto jam essent. Hic enim morbus eundem bis non corripiebat, ita ut eum etiam interimeret. [8] Et ab aliis beati censebantur, ipsique propter præsentem salutis insperatæ lætitiam exsultantes, quandam etiam levem spem habebant, se ne alio quidem *ullo* morbo in posterum amplius unquam absumtum iri.

Cap. 52. Ipsos autem, præter laborem, quo jam vexabantur, ipsa quoque *rerum* ex agris *in urbem* comportatio, præcipue vero *rusticos*, qui *in eam* confluxerant, gravius pressit. [2] Cum enim non essent ædes, sed in tuguriolis æstuosis ob anni tempus habitarent, strages edebatur, nullo ordine: quinetiam alii super alios morientes, mortui jacebant; et in viis, et circa fontes omnes, aquæ desiderio, semimortui volutabantur. [3] Et templa, in quibus tabernacula habitandi causa fecerant, cadaveribus hominum, qui ibi in ipsis moriebantur, erant referta. Malo enim supra modum urgente, homines non habentes, quid agerent, aut quo se verterent, sacra ac profana æque negligere cœperunt. Omnesque leges, quibus ante in sepultura utebantur, pariter sunt conturbatæ. [4] Nam sepeliebant, ut quisque poterat. Multique, propter crebram domesticorum jam defunctorum stragem, rerum necessariarum penuria, ad impudentia sepulcra se converterunt. Nam alii quidem in alienos rogos, antevertentes illos, qui eos exstruxe-

- ὑπο τ. π. (κακȣ νικωμενοι om.) E. — 7. δ' ὁμως E. - οι διαφυγοντες (marg. cad. m. διαπεφευγοτες) I. - τον τεθνηκοτα D. - θαρσαλαιω ειναι G.

Chap. LII. 2. ὁ φθ. εγενετο G. H. - ν. επ' αλληλȣς C. - εν τοις ὁδοις C - (ϑη

κακοῦ νικώμενοι. [7] ἐπιπλέον δὲ ὅμως οἱ διαπεφευγότες τόν τε θνήσκοντα καὶ τὸν πονούμενον ᾠκτίζοντο, διὰ τὸ προειδέναι τε, καὶ αὐτοὶ ἤδη ἐν τῷ θαρσαλέῳ εἶναι· δὶς γὰρ τὸν αὐτὸν, ὥστε καὶ κτείνειν, οὐκ ἐπελάμβανε. [8] καὶ ἐμακαρίζοντό τε ὑπὸ τῶν ἄλλων, καὶ αὐτοὶ, τῷ παραχρῆμα περιχαρεῖ, καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον ἐλπίδος τὶ εἶχον κούφης, μηδ᾽ ἂν ὑπ᾽ ἄλλου νοσήματος ποτὲ ἔτι διαφθαρῆναι.

Κεφ. νβ΄. Ἐπίεσε δ᾽ αὐτοὺς μᾶλλον πρὸς τῷ ὑπάρχοντι πόνῳ καὶ ἡ ξυγκομιδὴ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ ἄστυ, καὶ οὐχ ἧσσον τοὺς ἐπελθόντας. [2] οἰκιῶν γὰρ οὐχ ὑπαρχουσῶν, ἀλλ᾽ ἐν καλύβαις πνιγηραῖς ὥρᾳ ἔτους διαιτωμένων, ὁ φθόρος ἐγίγνετο, οὐδενὶ κόσμῳ· ἀλλὰ καὶ νεκροὶ ἐπ᾽ ἀλλήλοις ἀποθνήσκοντες ἔκειντο· καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐκαλινδοῦντο, καὶ περὶ τὰς κρήνας ἁπάσας, ἡμιθνῆτες, τῇ τοῦ ὕδατος ἐπιθυμίᾳ. [3] τά τε ἱερὰ, ἐν οἷς ἐσκήνηντο, νεκρῶν πλέα ἦν, αὐτοῦ ἐναποθνησκόντων. ὑπερβιαζομένου γὰρ τοῦ κακοῦ, οἱ ἄνθρωποι, οὐκ ἔχοντες ὅ, τι γένωνται, ἐς ὀλιγωρίαν ἐτράποντο καὶ ἱερῶν καὶ ὁσίων ὁμοίως· νόμοι τε πάντες συνεταράχθησαν, οἷς ἐχρῶντο πρότερον περὶ τὰς ταφάς. [4] ἔθαπτον δὲ ὡς ἕκαστος ἠδύνατο. καὶ πολλοὶ ἐς ἀναισχύντους θήκας ἐτράποντο, σπάνει τῶν ἐπιτηδείων, διὰ τὸ συχνοὺς ἤδη προτεθνάναι σφίσιν. ἐπὶ πυρὰς γὰρ ἀλλοτρίας, φθάσαντες τοὺς νήσαντας, οἱ μὲν,

om.) τοῦ ὕδατος C, H. — 3. αὐτοῦ ὡα (πὸ s. l.) θνήσκοντων D. — ὅτι γένοιντο G, H. — 4. προστεθνάναι σφίσιν D, E. — φθάσαντες τοὺς νήσαντας B. — ἑαυτῶν νεκρῶν (ο s. ω, al. m.) D. — αἰωθεν ἐπιβάλλοντες D.; ἐπιβαλόντες αἰθ. F.

ἐπιθέντες τὸν ἑαυτῶν νεκρὸν, ὑφῆπτον, οἱ δὲ, καιομένου ἄλλου, ἄνωθεν ἐπιβαλόντες, ὃν φέροιεν, ἀπῄεσαν.

Κεφ. νγ΄. Πρῶτόν τε ἦρξε καὶ ἐς τἄλλα τῇ πόλει ἐπιπλέον ἀνομίας τὸ νόσημα. ῥᾷον γὰρ ἐτόλμα τὶς, ἃ πρότερον ἀπεκρύπτετο, μὴ καθ' ἡδονὴν ποιεῖν, ἀγχίστροφον τὴν μεταβολὴν ὁρῶντες τῶν τ' εὐδαιμόνων καὶ αἰφνιδίως θνησκόντων, καὶ τῶν οὐδὲν πρότερον κεκτημένων, εὐθὺς δὲ τἀκείνων ἐχόντων. [2] ὥστε ταχείας τὰς ἐπαυρέσεις καὶ πρὸς τὸ τερπνὸν ἠξίουν ποιεῖσθαι, ἐφήμερα τά τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως ἡγούμενοι. [3] καὶ τὸ μὲν προσταλαιπωρεῖν τῷ δόξαντι καλῷ, οὐδεὶς πρόθυμος ἦν, ἄδηλον νομίζων, εἰ, πρὶν ἐπ' αὐτὸ ἐλθεῖν, διαφθαρήσεται· ὅ, τι δὲ ἤδει τε ἡδὺ, καὶ πανταχόθεν τὸ ἐς αὐτὸν κερδαλέον, τοῦτο καὶ καλὸν καὶ χρήσιμον κατέστη. [4] θεῶν δὲ φόβος, ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπεῖργε· τὸ μὲν, κρίνοντες ἐν ὁμοίῳ καὶ σέβειν καὶ μὴ, ἐκ τοῦ πάντας ὁρᾷν ἐν ἴσῳ ἀπολλυμένους· τῶν δὲ ἁμαρτημάτων οὐδεὶς ἐλπίζων μέχρι τοῦ δίκην γενέσθαι βιοὺς ἂν τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι· πολὺ δὲ μείζω τὴν ἤδη κατεψηφισμένην σφῶν ἐπικρεμασθῆναι, ἣν πρὶν ἐμπεσεῖν, εἰκὸς εἶναι τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι.

Κεφ. νδ΄. Τοιούτῳ μὲν πάθει οἱ Ἀθηναῖοι περιπε-

Chap. LIII. 1. πρωτος τε ηρξε E. – ες τα αλλα επι πλεον τη πολει F. – την μεταϐολην (ϐο d'après correction, *al. m.*) B. – τῶν τε ευδαιμονων E. – αιφνηδιως C. – τα εκεινων C, F, G, H, I. – των ουδεν (μεν *s. l. al. m.*) προτερων D. — 3. προταλαιπωρειν I. – ηδει τα ηδυ D; ηδη (ει s. η) τε ηδυ E; ηδη τε ηδυ H. – πανταχοθεν το ες αυτο C, D; π. τε ες αυτο E. – τουτο (και *s. l. al. m.*) καλον E. — 4. ουδεις ελπιζων en marge *al. m.* C; ουδεις ουδεις ελπ. G. – δικην γεν. την τιμ.

rant, mortuum suum imponebant, igneque subjecto accendebant: alii vero, dum alterius cadaver arderet, suo cadavere, quod ipsi ferebant, superjecto, discedebant.

Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. 2/3. V. C. Varr. 32. 4/5.

Cap. 53. Hic autem morbus aliis etiam in rebus civitati majoris improbitatis fuit initium; facilius enim quilibet audebat *palam* facere, quæ prius *pudore impeditus* occultabat, ita ut ex animi libidine non patraret, quod repentinam rerum mutationem fieri viderent: et homines quidem fortunatos repente mori; illos vero, qui nihil ante possidebant, statim illorum bona possidere *animadverterent*. [2] Itaque bonis illis celeriter perfruendum, operamque voluptatibus dandam censebant, quod pariter et corpora et bona momentanea et in diem tantum duratura esse existimarent. [3] Nemoque promtus erat ad labores tolerandos rei causa, quæ honesta videretur, incertum existimans, an esset interiturus, priusquam ad illam perveniret. Quod autem *unusquisque* jucundum, et undique sibi quæstuosum fore noverat, hoc etiam honestum, et utile constituebatur. [4] Nec ullus deorum metus, aut hominum lex *eos* arcebat; partim quidem, quia *Deos* colere, perinde esse judicabant, ac non colere, quod omnes pariter mori viderent: partim vero, quia nullus se tamdiu superstitem futurum sperabat, dum instituto judicio pœnas suorum delictorum daret. Multoque majorem *pœnam, fatorum judicio* jam decretam, sibi impendere *existimabant;* ante cujus adventum, aliquibus vitæ voluptatibus sibi perfruendum esse *censebant*.

Cap. 54. Athenienses igitur in hujusmodi morbum

βιϋ αν αντιδϋναι E.

Chap. LIV. 1. Δωρικος πολεμος E. — 2. ωνομασθαι (εν τω *s. l. al. m.*) E.

Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. $\frac{2}{3}$. V. C. Varr. 32. $\frac{4}{5}$.

inciderunt, eoque graviter premebantur, tum quod homines intra muros morerentur, tum etiam quod foris ager *ab hostibus* vastaretur. Dum autem hoc malo vexarentur, ut verisimile est, hoc etiam carmen in memoriam revocarunt, quod seniores olim decantatum dicebant,

Doriacum veniet loimo comitante duellum :

[2] Inter homines autem altercatio erat, non λοιμὸν in isto carmine ab antiquis nominatum, sed λιμόν. Sed in præsentia illud merito evicit, pestilentiam significatam fuisse. Homines enim ad mala, quæ patiebantur, memoriam accommodabant. Quod si unquam aliud Doricum bellum post hoc *eos* invaserit, et λιμὸν esse contigerit, verisimiliter hoc modo canent. [3] Oraculum etiam Lacedæmoniis redditum, ab illis qui hoc noverant, memorabatur, quum ipsis oraculum consulentibus, an bellum esset movendum, Deus respondit, ipsos fore victores, si bellum totis viribus gererent, seque ipsis opem laturum dixit. [4] Quod igitur attinet ad oraculum, ea quæ *tunc* fiebant, cum ipso convenire conjiciebant. Cum autem Peloponnesii *in Atticam* irrupissent, hic morbus statim grassari cœpit. Nec ipsam Peloponnesum invasit, *nec ullo malo eam affecit*, quod sit relatu dignum; depastus vero est Athenas præcipue, deinde ex aliis locis ea, quæ maxima populi frequentia erant referta. Atque hæc quidem sunt ea, quæ in morbo evenerunt.

Cap. 55. Peloponnesii vero, postquam *Atticæ* planitiem vastarunt, in agrum, qui maritimus appellatur, processerunt usque ad montem Laurium, ubi sunt ar-

- δὲ ὑπὸ του παρ. G. – (εικοτως om.) λοιμον C, F. – π. καταλαβοι F. – ἐςω

σόντες

σόντες ἐπιέζοντο, ἀνθρώπων τε ἔνδον θνησκόντων, καὶ γῆς ἔξω δῃουμένης. ἐν δὲ τῷ κακῷ, οἷα εἰκὸς, ἀνεμνήσθησαν καὶ τοῦδε τοῦ ἔπους, φάσκοντες οἱ πρεσβύτεροι πάλαι ᾄδεσθαι,

Ἥξει Δωριακὸς πόλεμος, καὶ λοιμὸς ἅμ' αὐτῷ.

[2] Ἐγένετο μὲν οὖν ἔρις τοῖς ἀνθρώποις, μὴ λοιμὸν ὠνομᾶσθαι ἐν τῷ ἔπει ὑπὸ τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ λιμόν. ἐνίκησε δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος, εἰκότως, λοιμὸν εἰρῆσθαι. οἱ γὰρ ἄνθρωποι, πρὸς ἃ ἔπασχον, τὴν μνήμην ἐποιοῦντο. ἢν δέ γε, οἶμαι, ποτὲ ἄλλος πόλεμος καταλάβῃ Δωρικὸς τοῦδε ὕστερος, καὶ ξυμβῇ γενέσθαι λιμὸν, κατὰ τὸ εἰκὸς οὕτως ᾄσονται. [3] μνήμη δὲ ἐγένετο καὶ τοῦ Λακεδαιμονίων χρηστηρίου τοῖς εἰδόσιν, ὅτε ἐπερωτῶσιν αὐτοῖς τὸν θεὸν, εἰ χρὴ πολεμεῖν, ἀνεῖλε κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι. [4] περὶ μὲν οὖν τοῦ χρηστηρίου, τὰ γιγνόμενα εἴκαζον ὅμοια εἶναι. ἐσβεβληκότων δὲ τῶν Πελοποννησίων, ἡ νόσος ἤρξατο εὐθύς. καὶ ἐς μὲν Πελοπόννησον οὐκ ἐσῆλθεν, ὅ, τι καὶ ἄξιον εἰπεῖν, ἐπενείματο δὲ Ἀθήνας μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων χωρίων τὰ πολυανθρωπότατα. ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὴν νόσον γενόμενα.

Κεφ. νε'. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ ἔτεμον τὸ πεδίον, παρῆλθον ἐς τὴν Πάραλον γῆν καλουμένην, μέχρι Λαυρίου, οὗ τὰ ἀγρύρεια μέταλλα ἐστὶν Ἀθηναίοις. καὶ

ασονται C. — 4. περι μεν (ουν s. l.) του G. - εικ. ειναι ὁμοια G. - ουκ εισηλθεν G, H. - ὅτι αξιον και ειπειν C, E, H, I. - των αλλων (χωριων s. l. ead. m.) τα πολυ H. - τ. νοσον γιγνομενα E.

Chap. LV. 1. ετεμον το χωριον I. - Λαυρειου G; après ce mot D donne ὄρος; ορους F; ορος et s. l. ead. m. ου. I. - η προς Πελοποννησον C. - ου τα αρφυρια

πρῶτον μὲν ἔτεμον ταύτην, ἣ πρὸς Πελοπόννησον ὁρᾷ, ἔπειτα δὲ τὴν πρὸς Εὔβοιάν τε καὶ Ἄνδρον τετραμμένην. 2 Περικλῆς δὲ, στρατηγὸς ὢν καὶ τότε, περὶ μὲν τοῦ μὴ ἐπεξιέναι τοὺς Ἀθηναίους, τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχεν, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐσβολῇ.

Κεφ. νϛ'. Ἔτι δ' αὐτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ὄντων, πρὶν ἐς τὴν παραλίαν γῆν ἐλθεῖν, ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν τῇ Πελοποννήσῳ παρεσκευάζετο, καὶ ἐπειδὴ ἕτοιμα ἦν, ἀνήγετο. ἦγε δ' ἐπὶ τῶν νεῶν ὁπλίτας Ἀθηναίων τετρακισχιλίους, καὶ ἱππέας τριακοσίους, ἐν ναυσὶν ἱππαγωγοῖς πρῶτον τότε ἐκ τῶν παλαιῶν [νεῶν] ποιηθείσαις. 2 ξυνεστρατεύοντο δὲ καὶ Χῖοι καὶ Λέσβιοι πεντήκοντα ναυσίν. ὅτε δὲ ἀνήγετο ἡ στρατιὰ αὕτη Ἀθηναίων, Πελοποννησίους κατέλιπον, τῆς Ἀττικῆς ὄντας ἐν τῇ παραλίᾳ. ἀφικόμενοι δὲ ἐς Ἐπίδαυρον τῆς Πελοποννήσου, ἔτεμον τῆς γῆς τὴν πολλήν· καὶ πρὸς τὴν πόλιν προσβαλόντες, ἐς ἐλπίδα μὲν ἦλθον τοῦ ἑλεῖν, οὐ μέντοι προεχώρησέ γε. 3 ἀναγαγόμενοι δὲ ἐκ τῆς Ἐπιδαύρου, ἔτεμον τήν τε Τροιζηνίδα γῆν καὶ τὴν Ἁλιάδα, καὶ τὴν Ἑρμιονίδα. ἔστι δὲ πάντα ταῦτα ἐπιθαλάσσια τῆς Πελοποννήσου. ἄραντες δὲ ἀπ' αὐτῶν, ἀφίκοντο ἐς Πρασιὰς, τῆς Λακωνικῆς πόλισμα ἐπιθαλάσσιον, καὶ τῆς τε γῆς ἔτεμον, καὶ αὐτὸ τὸ πόλισμα εἷλον, καὶ ἐπόρθησαν. ταῦτα δὲ ποιή-

D, E, G, I. - μεταλα G; μετα, et marg. *al. m.* μεταλλα I. — 2. μη (επ om.) εξιεναι C; (μη om.) επεξ. H.

Chap. LVI. 1. ες την (Περαιαν, et marg. Παραλον) γην C; ες τ. Περαιαν γ. F; Παραλιαν (γην *s. l. ead. m.*) I. - επιπλουν εν τη Π. G. - τοτε πρωτον G. - εκ τ. π. (νεων om.) B. — 2. και χειοι C. - οτε δη ανηγετο C. - οντας (εν τη

genti fodinæ, quas Athenienses possident; ac primum quidem eam *agri* partem vastarunt, quæ Peloponnesum spectat, deinde vero eam, quæ ad Eubœam, et Andrum vergit. [2] Pericles autem, qui tunc quoque dux erat, in eadem sententia perseverabat, quemadmodum et in superiore expeditione *fecerat*, non oportere Athenienses *ex urbe* contra *hostem* exire.

Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. $\frac{2}{3}$. V. C. Varr. 32 $\frac{4}{5}$.

Cap. 56. Cum autem *Lacedæmonii* in *Atticæ* planitie adhuc essent, antequam ad oram maritimam venirent, *ipse* centum navium classem Peloponneso bellum illaturus instruebat; et postquam *omnia* parata fuerunt, solvit. Ducebat autem in navibus quatuor millia gravis armaturæ militum Atheniensium, et trecentos equites in *aliis* navibus, quæ equis vehendis erant aptæ, quæ ex vetustis navigiis tunc primum factæ fuerant. [2] Ad eandem autem expeditionem et Chii et Lesbii cum quinquaginta navibus proficiscebantur. Cum autem hic Atheniensium exercitus solvit, Peloponnesios in Atticæ ora maritima versantes reliquerunt. [3] Cumque ad Epidaurum Peloponnesi *urbem* pervenissent, magnam agri *partem* vastarunt, et adorti urbem, in spem quidem ejus expugnandæ venerunt; res tamen ipsis non successit. Cum autem ab Epidauro solvissent, Trœzenium, Haliensem, et Hermionensem agrum vastarunt; hæc autem omnia loca sunt in maritima Peloponnesi ora. Hinc vero solventes, ad Prasias, agri Laconici oppidum maritimum, pervenerunt, ejusque agrum vastarunt, et

marg. *al. m.*) C. — 3. αναγομενοι F, G. - (την om.) Ἁλιαδα E. - την Ἑρμιονιδα D; (την om.) Ἑρμιονιδα E. - εστι δε ταυτα παντα E. - ανεχωρουν, et marg. *ead. m.* ανεχωρησαν D, I. - αλλ' ανακεχωρηκοτες C; id. D, à l'exception de (ας *s. l. al. m.*)

Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. 2/3. V. C. Varr. 32. 4/5.

ipsum oppidum ceperunt ac diripuerunt. His autem actis, domum redierunt. Peloponnesios vero non amplius in Attica versantes, sed domum reversos invenerunt.

CAP. 57. Quamdiu autem Peloponnesii in Attica, et Athenienses in navali expeditione erant, hic morbus et militiæ et domi Athenienses absumsit. Quamobrem etiam aiunt, Peloponnesios morbi metu, cum ex transfugis eum in urbe grassari intellexissent, simul etiam cum sepelientes viderent, citius, *quam statuerant*, inde discessisse. [2] Hac autem expeditione in agro hostili diutissime sunt commorati, totumque vastarunt, nam quadraginta ferme dies in Attica manserunt.

Ante Jun. 25.

CAP. 58. Eadem æstate Agnon Niciæ, et Cleopompus Cliniæ *filius*, Periclis in prætura collegæ, sumtis copiis, quibus ille fuerat usus, Chalcidensibus, qui sunt in Thracia, et Potidææ adhuc obsessæ bellum statim intulerunt. Cum autem venissent, machinas ei admoverunt, omnique ope expugnare conabantur. [2] Sed neque urbis expugnatio, neque cætera pro apparatus magnitudine ipsis succedebant. Nam morbus iste superveniens, hic Athenienses tum graviter afflixit, absumens exercitum, adeo ut et priores Atheniensium milites, morbum contraxerint ex contagio copiarum, quæ cum Agnone

Chap. LVII. 1. ὁσον τε χρονον C, F; ὁσ. δε τε χρονον G, H. - οι (τε om.) Πελ. C, D, F, G, H, I. - (ησαν om.) εν τη D. - γη τη Αθηναιων C, D, F, G, H, I. - ειη, καθαπτοντας άμα D, E. - θαπτον εκ της γης E. — 2. χ. (εν om.) εμειναν G.

Chap. LVIII. 1. και Λεοπομπος C. - ξυνςρατηγοι C. - (ευθυς om.) επι C, F. - χαλκ. της επιθρακης C; la leçon της n'ayant pour la prononciation rien de commun avec τους, ne pourroit-elle pas se défendre en lisant επιθρακης d'un seul mot.? On a dit Placie, et Hypoplacie (voy. mon *Clavis Hom.* Il. VI, 396); on a dit les *Cnemides* et les *Epicnemides*. N'au-

σαντες, ἐπʼ οἴκου ἀνεχώρησαν. τοὺς δὲ Πελοποννησίους οὐκέτι κατέλαβον ἐν τῇ Ἀτ]ικῇ ὄντας, ἀλλʼ ἀνακεχωρηκότας.

Κεφ. νζʹ. Ὅσον δὲ χρόνον οἵ τε Πελοποννήσιοι ἦσαν ἐν τῇ γῇ τῶν Ἀθηναίων, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐστράτευον ἐπὶ τῶν νεῶν, ἡ νόσος ἔν τε τῇ στρατιᾷ τοὺς Ἀθηναίους ἔφθειρε καὶ ἐν τῇ πόλει. ὥστε καὶ ἐλέχθη, τοὺς Πελοποννησίους δείσαντας τὸ νόσημα, ὡς ἐπυνθάνοντο τῶν αὐτομόλων, ὅτι ἐν τῇ πόλει εἴη, καὶ θάπτοντας ἅμα ᾐσθάνοντο, θᾶσσον ἐκ τῆς γῆς ἐξελθεῖν. [2] τῇ δὲ ἐσβολῇ ταύτῃ πλεῖστόν τε χρόνον ἐνέμειναν, καὶ τὴν γῆν πᾶσαν ἔτεμον. ἡμέρας γὰρ τεσσαράκοντα μάλιστα ἐν τῇ γῇ τῇ Ἀττικῇ ἐγένοντο.

Κεφ. νηʹ. Τοῦ δʼ αὐτοῦ θέρους, Ἅγνων ὁ Νικίου καὶ Κλεόπομπος ὁ Κλεινίου, ξυστράτηγοι ὄντες Περικλέους, λαβόντες τὴν στρατιὰν, ᾗπερ ἐκεῖνος ἐχρήσατο, ἐστράτευσαν [εὐθὺς] ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης, καὶ Ποτίδαιαν, ἔτι πολιορκουμένην. ἀφικόμενοι δὲ, μηχανάς τε τῇ Ποτιδαίᾳ προσέφερον, καὶ παντὶ τρόπῳ ἐπειρῶντο ἑλεῖν. [2] προὐχώρει δὲ αὐτοῖς οὔτε ἡ αἵρεσις τῆς πόλεως, οὔτε τἄλλα τῆς παρασκευῆς ἀξίως. ἐπιγενομένη γὰρ ἡ νόσος, ἐνταῦθα δὴ πάνυ ἐπίεσε τοὺς Ἀθηναίους, φθείρουσα τὴν στρατιὰν, ὥστε καὶ τοὺς προτέρους στρατιώτας νοσῆσαι τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς ξὺν Ἅγνωνι στρατιᾶς, ἐν

roit-on pas dit de même la Thrace et l'Epithrace? Peut-être appeloit-on Chalcidiens de l'Epithrace, des Chalcidiens voisins des confins de la Thrace? Au reste je n'offre ici qu'une conjecture. - μηχανας (τε om.) D. — 2. πρ. δε αυτης ουτε F. - ουτε αλλα της π. E. - ὡστε και προς τους

τῷ πρότου χρόνῳ ὑγιαίνοντας. [3] Φορμίων δὲ, καὶ οἱ ἑξακόσιοι καὶ χίλιοι οὐκέτι ἦσαν περὶ Χαλκιδέας. ὁ μὲν οὖν Ἅγνων ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησεν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπὸ τετρακισχιλίων ὁπλιτῶν χιλίους καὶ πεντήκοντα τῇ νόσῳ ἀπολέσας, ἐν τεσσαράκοντα μάλιστα ἡμέραις. οἱ δὲ πρότεροι στρατιῶται κατὰ χώραν μένοντες ἐπολιόρκουν τὴν Ποτίδαιαν.

Κεφ. νθ'. Μετὰ δὲ τὴν δευτέραν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων, οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἥ τε γῆ αὐτῶν ἐτέτμητο τοδεύτερον, καὶ ἡ νόσος ἐπέκειτο ἅμα καὶ ὁ πόλεμος, ἠλλοίωντο τὰς γνώμας. καὶ τὸν μὲν Περικλέα ἐν αἰτίᾳ εἶχον, ὡς πείσαντα σφᾶς πολεμεῖν, καὶ δι' ἐκεῖνον ταῖς ξυμφοραῖς περιπεπτωκότες· πρὸς δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ὥρμηντο ξυγχωρεῖν, καὶ πρέσβεις τινὰς πέμψαντες ὡς αὐτοὺς, ἄπρακτοι ἐγένοντο. πανταχόθεν τε τῇ γνώμῃ ἄποροι καθεστῶτες, ἐνέκειντο τῷ Περικλεῖ. [2] ὁ δὲ, ὁρῶν αὐτοὺς πρὸς τὰ παρόντα χαλεπαίνοντας καὶ πάντα ποιοῦντας, ἅπερ αὐτὸς ἤλπιζε, ξύλλογον ποιήσας (ἔτι δ' ἐστρατήγει) ἐβούλετο θαρσῦναί τε, καὶ ἀπαγαγὼν τὸ ὀργιζόμενον τῆς γνώμης, πρὸς τὸ ἠπιώτερον καὶ ἀδεέστερον καταστῆσαι. καὶ παρελθὼν ἔλεξε τοιάδε.

Κεφ. ξ'. » ΚΑΙ προσδεχομένῳ μοι τὰ τῆς ὀργῆς ὑμῶν ἐς με γεγένηται (αἰσθάνομαι γὰρ τὰς αἰτίας) καὶ ἐκκλησίαν τούτου ἕνεκα ξυνήγαγον, ὅπως ὑπομνή-

προτερους I. — συν Αγνωνι C, H, I; συν Αγωνι (ν s. γ) G. — 3. Ἄγνων ανεχωρησε ταις ναυσιν E.

Chap. LIX. 1. ἡ τε γη αυτου C. — πολεμος, ηλλιωντο G. — περιπεπτωκοτας F. — πρεσβεις αυ (τι s. l. ead. m.) νας πεμψαντες D; id. I; mais τινας est en

venerant, quamvis antea recte valerent. [3] Phormion vero, et mille ac sexcenti milites, apud Chalcidenses non amplius erant. Agnon igitur cum navibus Athenas rediit, ex quatuor millibus militum, mille et quinquaginta morbo amissis, intra dies circiter quadraginta. Priores vero milites in suo loco remanentes Potidæam obsidebant.

Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. 3. V. C. Varr. 324.

Cap. 59. Post secundam vero Peloponnesiorum irruptionem Athenienses, cum ager ipsorum iterum esset vastatus, et morbus simul et bellum ipsos premeret, sententiam mutarunt; et Periclem culpare cœperunt, tum quod sibi suasisset, ut bellum hoc susciperent, tum etiam quod propter ipsum in has calamitates incidissent; ad compositionem vero cum Lacedæmoniis faciendam animis inclinabant: cumque nonnullos legatos ad ipsos misissent, nihil impetrare potuerunt. Tunc autem in maxima dubitatione constituti, omnisque consilii inopes, in Periclem invehebantur. [2] Ille vero, cum ipsos ob præsentem rerum statum indignari videret, omniaque facere, quæ ipse speraverat, coacta concione, (adhuc enim erat exercitus prætor) illos ad fiduciam adhortari, et ira sedata animos illorum mitigare, omnemque metum illis adimere volebat. Quamobrem in medium progressus hanc orationem habuit.

Ante Jun. 25.

Cap. 60. Vestra in me indignatio mihi exspectanti evenit (ejus enim causas intelligo;) atque propterea concionem coëgi, ut vos commonefacerem, et vobiscum

marge, *al. m.* — 2. Πανταχοθεν δε τη E. – απ. καθεςηκοτες E. – αυτος ηλπιζεν G. – δ' εςρα (τη s. l.) γει G. – παρελθων δε ελεξε E, G; π. (δε s. l. *al. m.*) ἐλεξε I.

Chap. LX. 1. ει τε (i. s. ε) μη ορθως G. – ει με γεγένηται. L'ε du premier γε, écrite d'une maniere non prononcée. On liroit presque ες μεγα γε-

Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. 3. V. C. Varr. 324.

expostularem, si quid vos haud recte vel mihi succensetis, vel rebus adversis ceditis. [2] Ego enim existimo, civitatem, cujus universus status manet erectus, plus privatis prodesse, quam singulorum civium felicitate florentem, ipsam vero universam jacentem afflictam.[3] Qui enim privatim rem feliciter gerit, si patria evertatur, ipse quoque nihilominus una cum ea perit. Qui vero in republica florente rem infeliciter gerit, is longe facilius conservatur. [4] Quum igitur respublica quidem privatas calamitates fulcire potest, singuli vero *publicas* ipsius *calamitates ferre* nequeunt, quomodo non convenit universos opem ipsi ferre? nec *oportet facere* id, quod vos nunc facitis, *qui* domesticis jacturis attoniti, reipublicæ salutem deseritis, et me qui vobis suasi ut bellum hoc susciperetis, atque adeo vos ipsos, qui mihi assensi estis, accusatis. [5] Atque mihi tali viro irascimini, qui me nulli secundum esse puto, aut in cognoscendis rebus, quæ sunt faciendæ, aut etiam in his explicandis: quique civitatis insuper amore insignis sum, et pecunia invictus. Nam qui novit, neque certo docet, perinde est, ac si nunquam cogitasset. Et qui utrumque habet, sed reipublicæ est malivolus, is pariter nullum amicum consilium ipsi dabit; sed si hoc etiam illi adfuerit, sed pecunia vincatur, hanc unam ob rem cætera omnia venalia habebit. [6] Quare si mihi vel mediocriter hæc præter cæteros adesse existimantes, me autorem in hoc bello suscipiendo sequuti estis, nullo meo merito nunc saltem injuriæ culpam sustineam.

νηται qui ne donne aucun sens. ες εμε γεγ. H. - και εκκλησιας I. - και μεμψωμαι οτι μη ορθως B, C. - εις ταις ξυμφοραις H. — 2. πολιν (πλεω om.) ξυμπ. C; πολ. πλειω ξ. D, H, I. - αθροαν (δε om.) σφαλ. E. — 4. τ. σωτ. αφιεσθαι D, E; τ. σ. εφιεσθαι E. - και εμε τε τον παρ. C, H. — 5. οργιζεσθαι

σω,

σω, καὶ μέμψωμαι, εἴτι μὴ ὀρθῶς ἢ ἐμοὶ χαλεπαίνετε, ἢ ταῖς ξυμφοραῖς εἴκετε. [2] ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι πόλιν πλέω ξύμπασαν ὀρθουμένην ὠφελεῖν τοὺς ἰδιώτας, ἢ καθ᾽ ἕκαστον τῶν πολιτῶν εὐπραγοῦσαν, ἀθρόαν δὲ σφαλλομένην. [3] καλῶς μὲν γὰρ φερόμενος ἀνὴρ τὸ καθ᾽ ἑαυτὸν, διαφθειρομένης τῆς πατρίδος, οὐδὲν ἧσσον ξυναπόλλυται· κακοτυχῶν δὲ ἐν εὐτυχούσῃ, πολλῷ μᾶλλον διασώζεται. [4] ὁπότε οὖν πόλις μὲν τὰς ἰδίας ξυμφορὰς οἵα τε φέρειν, εἷς δὲ ἕκαστος τὰς ἐκείνης ἀδύνατος, πῶς οὐ χρὴ πάντας ἀμύνειν αὐτῇ, καὶ μὴ ὃ νῦν ὑμεῖς δρᾶτε, ταῖς κατ᾽ οἶκον κακοπραγίαις ἐκπεπληγμένοι, τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀφίεσθε, καὶ ἐμὲ, τὸν παραινέσαντα πολεμεῖν, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς, οἳ ξυνέγνωτε, δι᾽ αἰτίας ἔχετε. [5] καίτοι ἐμοὶ τοιούτῳ ἀνδρὶ ὀργίζεσθε, ὃς οὐδενὸς ἥσσων οἴομαι εἶναι γνῶναί τε τὰ δέοντα, καὶ ἑρμηνεῦσαι ταῦτα· φιλόπολίς τε, καὶ χρημάτων κρείσσων. ὅ, τε γὰρ γνοὺς, καὶ μὴ σαφῶς διδάξας, ἐν ἴσῳ, εἰ καὶ μὴ ἐνεθυμήθη. ὅ, τ᾽ ἔχων ἀμφότερα, τῇ δὲ πόλει δύσνους, οὐκ ἂν ὁμοίως τὶ οἰκείως φράζοι· προσόντος δὲ καὶ τοῦδε, χρήμασι δὲ νικωμένου, τὰ ξύμπαντα τούτου ἑνὸς ἂν πωλοῖτο. [6] ὥς᾽, εἴ μοι καὶ μέσως ἡγούμενοι μᾶλλον ἑτέρων προσεῖναι αὐτὰ, πολεμεῖν ἐπείσθητε, οὐκ ἂν εἰκότως νῦν γε τοῦ ἀδικεῖν αἰτίαν φεροίμην.

(ε s. αι, *ead. m.*) D. – ουδενος οιομαι ἧσσων C, G, H, I; οργ. οι ουδενος οιομαν ἧσ. F. – εν ισῳ και ει μη C, E, G; εν ισῳ και η μη F. – ὁ τε εχων E. – τῃ (δε om.) πολει I. – ὁμοιως τα οικ. D; ὁμοιως τα οικειως (et marg. *al. m.*) οικεια. Deux mss. donnant τα, τα οικεια est peut-être la bonne leçon. – ἑνος αν απολοιτο (ω s. πο, dont l'o est effacé) G. — 6. νυν του γε αδικειν C, D, E, H, I.

Κεφ. ξα'. » Καὶ γὰρ, οἷς μὲν αἵρεσις γεγένηται τἆλλα εὐτυχοῦσι, πολλὴ ἄνοια πολεμῆσαι· εἰ δ' ἀναγκαῖον ἦν, ἢ εἴξαντας εὐθὺς, τοῖς πέλας ὑπακοῦσαι, ἢ κινδυνεύσαντας περιγενέσθαι, ὁ φυγὼν τὸν κίνδυνον, τοῦ ὑποστάντος μεμπτότερος. [2] καὶ ἐγὼ μὲν ὁ αὐτός εἰμι, καὶ οὐκ ἐξίσταμαι. ὑμεῖς δὲ μεταβάλλετε, ἐπειδὴ ξυνέβη ὑμῖν πεισθῆναι μὲν ἀκεραίοις, μεταμέλειν δὲ κακουμένοις, καὶ τὸν ἐμὸν λόγον ἐν τῷ ὑμετέρῳ ἀσθενεῖ τῆς γνώμης μὴ ὀρθὸν φαίνεσθαι· διότι τὸ μὲν λυποῦν ἔχει ἤδη τὴν αἴσθησιν ἑκάστῳ, τῆς δὲ ὠφελείας ἄπεστιν ἔτι ἡ δήλωσις ἅπασι· καὶ μεταβολῆς μεγάλης, καὶ ταύτης ἐξ ὀλίγου ἐμπεσούσης, ταπεινὴ ὑμῶν ἡ διάνοια ἐγκαρτερεῖν, ἃ ἔγνωτε. [3] δουλοῖ γὰρ φρόνημα, τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον, καὶ τὸ πλείστῳ παραλόγῳ ξυμβαῖνον. ὃ ὑμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις οὐχ ἥκιστα καὶ κατὰ τὴν νόσον γεγένηται. [4] ὅμως δὲ, πόλιν μεγάλην οἰκοῦντας, καὶ ἐν ἤθεσιν ἀντιπάλοις αὐτῇ τεθραμμένους, χρεὼν καὶ ξυμφοραῖς ταῖς μεγίσταις ἐθέλειν ὑφίστασθαι, καὶ τὴν ἀξίωσιν μὴ ἀφανίζειν, (ἐν ἴσῳ γὰρ οἱ ἄνθρωποι δικαιοῦσι τῆς τε ὑπαρχούσης δόξης αἰτιᾶσθαι ὅστις μαλακίᾳ ἐλλείπει, καὶ τῆς μὴ προσηκούσης μισεῖν τὸν θρασύτητι ὀρεγόμενον,) ἀπαλγήσαντας δὲ τὰ ἴδια, τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀντιλαμβάνεσθαι.

Κεφ. ξβ'. » Τὸν δὲ πόνον τὸν κατὰ τὸν πόλεμον,

Chap. LXI. 2. καγω μεν ὁ αυτος D, I. - ὑμεις δε μεταβεβλησθε F. - μεταμελλειν (un λ rayé) I. - απεσιν (ετι s. l.) G. - ἡ δηλωσις αμασι s. μ. signe de doute) I. - ἡ δηλοσις (ἅπασι om.) E. - το αφνηδιον (ι s. η rayé, *ead. m.*) I.

Bell. Pelop, an. 2. Olymp. 87. 3. V. C. Varr. 324.

Cap. 61. » Quibus enim, dum cæteris in rebus fortuna secunda utuntur, optio datur, magna est stultitia, si bellum gerant. Sed si necesse erat, aut cedentes finitimis statim parere, aut periculum subeuntes hoste superato servari: is, qui periculum subterfugit, majorem reprehensionem meretur, quam ille, qui hoc fortiter sustinuit. 2 Atque ego quidem *nunc etiam* idem sum, *qui et ante ;* nec a sententia discedo. Vos vero *sententiam* mutatis, postquam vobis accidit, ut rebus quidem integris bellum susciperetis autoritatem meam sequuti, calamitatibus vero afflicti, pœnitentia ducamini; meique consilii ratio, propter vestri judicii imbecillitatem, non recta videatur: quia id quidem, quod molestiam affert, ab uno quoque vestrum jam sentitur; communis vero utilitas, quæ adhuc est remota, nondum patet. Itaque quia paulo major rerum conversio, eaque repente incidit, imbecillo abjectoque animo estis ad sententiam vestram tuendam. 3 Repentinus enim et inexspectatus casus, et qui maxime præter opinionem accidit, animum dejicit. Quod cum aliis in rebus, tum vero præcipue in *hoc* morbo vobis accidit. 4 Tamen cum civitatem magnam incolatis, et in institutis ipsi paribus sitis educati, vos etiam decet animis excelsis gravissimas quasque calamitates sustinere, nec dignitatem delere : (Perinde enim homines damnare solent eum, qui per ignaviam deserit suam gloriam, ac eum odisse, qui per confidentiam, alienam affectat,) sed deponentes rerum privatarum dolorem, reipublicæ succurrere, ejusque salutem tueri.

Cap. 62. » Quod autem attinet ad belli laborem, *et*

- το απροσδ. και αιφνιδιον C, F. - συμβαινον F. - ὁ ἡμιν προστ. α. C, D, E, G H. — 4. και ξυμφορας τας μεγιϛας F. - απαλ. δε χρεων τα ιδια C.

Chap. LXII, 1. γενηται (τε om.) C, F. - εν τοις προλογοις (πριν s. προ,

Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. 3. V. C. Varr. 324.

ad vestram opinionem, qua adducti veremini ne sit diuturnus, nec tamen *ideo* magis victoriam obtineamus, vobis et illa sufficiant, in quibus jam sæpe alias demonstravi, ipsum non recte suspectum esse. Declarabo autem hoc quoque, quod neque vos ipsi unquam antehac cogitasse mihi videmini, licet vobis adsit, de magnitudine (inquam) imperii; neque ego in superioribus meis orationibus *declaravi.* Et ne nunc quidem *hac oratione* uterer, quæ quandam jactationis speciem habet, nisi vos præter rationem animis consternatos viderem. 2 Existimatis enim vos sociis tantum imperare. Ego vero pronuntio, duarum orbis terrarum partium, terræ et maris, quarum usus est manifestus, alteram totam in vestra potissimum potestate esse, non modo quoad nunc tenetis, verum etiam quoad progredi voletis. Nec *enim* ullus est Rex, nec ulla alia gens earum quæ nunc vivunt, quæ vos cum præsenti classis apparatu navigantes prohibere possit. 3 Itaque constat, istam potentiam non esse conferendam cum usu, vel ædificiorum, vel agri, quibus quasi magnis quibusdam rebus vos privatos putatis; neque vos decet iniquo potius, *quam sedato* animo rerum istarum *jacturam* ferre: sed leve quoddam divitiarum decus, et ornamentum *hæc* existimare, et negligere; et vobis persuadere, libertatem quidem, si eam fortiter retineamus et conservemus, hæc facile recuperaturam; sed si aliorum imperio pareamus, reliquas etiam fortunas, quas jam possidemus, imminutum iri; quod *illis, qui suam libertatem produnt*, accidere solet. Et neutra in re nos a nostris majoribus degenerare *decet*; qui res istas non ab aliis acceptas, sed suis laboribus

al. m.) C; εν τοις προσθεν λ. F. — 2. κυριωτατȣ E. - κγι (ηι *s. l. al. m.*)

μὴ γένηταί τε πολὺς, καὶ οὐδὲν μᾶλλον περιγενώμεθα, ἀρκείτω μὲν ὑμῖν καὶ ἐκεῖνα, ἐν οἷς ἄλλοτε πολλάκις γε δὴ ἀπέδειξα, οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ὑποπτευόμενον. δηλώσω δὲ καὶ τόδε, ὅ μοι δοκεῖτε οὔτ᾽ αὐτοὶ πώποτε ἐνθυμηθῆναι, ὑπάρχον ὑμῖν, μεγέθους πέρι ἐς τὴν ἀρχὴν, οὔτ᾽ ἐγὼ ἐν τοῖς πρὶν λόγοις. οὐδ᾽ ἂν νῦν ἐχρησάμην κομπωδεστέραν ἔχοντι τὴν προσποίησιν, εἰ μὴ καταπεπληγμένους ὑμᾶς παρὰ τὸ εἰκὸς ἑώρων. [2] οἴεσθε μὲν γὰρ τῶν ξυμμάχων μόνον ἄρχειν· ἐγὼ δὲ ἀποφαίνω, δύο μερῶν τῶν ἐς χρῆσιν φανερῶν, γῆς καὶ θαλάσσης, τοῦ ἑτέρου ὑμᾶς παντὸς κυριωτάτους ὄντας, ἐφ᾽ ὅσον τε νῦν νέμεσθε, καὶ ἢν ἐπὶ πλέον βουληθῆτε· καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις τῇ ὑπαρχούσῃ παρασκευῇ τοῦ ναυτικοῦ πλέοντας ὑμᾶς οὔτε βασιλεὺς κωλύσει, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἔθνος τῶν ἐν τῷ παρόντι. [3] ὥστε οὐ κατὰ τὴν τῶν οἰκιῶν καὶ τῆς γῆς χρείαν (ὧν μεγάλων νομίζετε ἐστερῆσθαι) αὕτη ἡ δύναμις φαίνεται· οὐδ᾽ εἰκὸς, χαλεπῶς φέρειν αὐτῶν μᾶλλον, ἢ οὐ κήπιον, καὶ ἐγκαλλώπισμα πλούτου πρὸς ταύτην νομίσαντας, ὀλιγωρῆσαι· καὶ γνῶναι, ἐλευθερίαν μὲν, ἢν ἀντιλαμβανόμενοι αὐτῆς διασώσωμεν, ῥᾳδίως ταῦτα ἀναληψομένην, ἄλλων δ᾽ ὑπακούσασι, καὶ τὰ προσκεκτημένα φιλεῖν ἐλασσοῦσθαι. τῶν τε πατέρων μὴ χείρους κατ᾽ ἀμφότερα φανῆναι, οἳ μετὰ πόνων, καὶ οὐ παρ᾽ ἄλλων δεξάμενοι κατέσχον τε καὶ προσέτι διασώσαντες παρέ-

επι πλεον β. H; και ην επι πλειον β. I. - ουτε (αλλο om.) ουδεν C. - εθνος ανθρωπων των εν τω π. κωλυσει E. — 3. φερειν (αυτων s. l.) G. - μαλλον η ουκ ηπιον H; μ. η ου κηπιον, et marg. *al. m.* μαλλον μεν ουν I. - αλλων δε υπ. E. - τα προσεκτημενα G; και τα προκεκτημενα (σ s. ο, *al. m.*) E. - παρεδοσαν υμιν B,

δοσαν ἡμῖν αὐτά. [4] (αἴσχιον δὲ, ἔχοντας ἀφαιρεθῆναι, ἢ κτωμένους ἀτυχῆσαι.) ἰέναι δὲ τοῖς ἐχθροῖς ὁμόσε, μὴ φρονήματι μόνον, ἀλλὰ καὶ καταφρονήματι. αὔχημα μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ ἀμαθίας εὐτυχοῦς καὶ δειλῷ τινι ἐγγίγνεται· καταφρόνησις δὲ, ὃς ἂν καὶ γνώμῃ πιστεύῃ τῶν ἐναντίων προέχειν· ὃ ἡμῖν ὑπάρχει. καὶ τὴν τόλμαν ἀπὸ τῆς ὁμοίας τύχης ἡ ξύνεσις ἐκ τοῦ ὑπέρφρονος ἐχυρωτέραν παρέχεται· ἐλπίδι τε ἧσσον πιστεύει, ἧς ἐν τῷ ἀπόρῳ ἡ ἰσχύς· γνώμῃ δὲ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων, ἧς βεβαιοτέρα ἡ πρόνοια.

Κεφ. ξγ΄. » Τῆς τε πόλεως ὑμᾶς εἰκὸς τῷ τιμωμένῳ ἀπὸ τοῦ ἄρχειν, ᾧπερ ἅπαντες ἀγάλλεσθε, βοηθεῖν, καὶ μὴ φεύγειν τοὺς πόνους, ἢ μηδὲ τὰς τιμὰς διώκειν· μηδὲ νομίσαι, περὶ ἑνὸς μόνου, δουλείας ἀντ' ἐλευθερίας, ἀγωνίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀρχῆς στερήσεως, καὶ κινδύνου ὧν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀπήχθεσθε. ἧς οὐδ' ἐκστῆναι ἔτι ὑμῖν ἐστιν· εἴτις καὶ τόδε ἐν τῷ παρόντι δεδιὼς ἀπραγμοσύνῃ ἀνδραγαθίζεται. [2] ὡς τυραννίδα γὰρ ἤδη ἔχετε αὐτήν. ἣν λαβεῖν μὲν, ἄδικον δοκεῖ εἶναι, ἀφεῖναι δὲ, ἐπικίνδυνον. τάχιστ' ἂν τε πόλιν οἱ τοιοῦτοι ἑτέρους τε πείσαντες ἀπολέσειαν, καὶ εἴ που ἐπὶ σφῶν αὐτῶν αὐτόνομοι οἰκήσειαν. τὸ γὰρ ἄπραγμον οὐ σώζεται, μὴ μετὰ τοῦ δραστηρίου τεταγμένον· οὐδὲ ἐν ἀρχούσῃ πόλει ξυμφέρει, ἀλλ' ἐν ὑπηκόῳ, ἀσφαλῶς δουλεύειν.

C, F, G, H. - (και om.) δειλῳ E. - τινι εγγινεται C, D, I. — 4. οχυρωτεραν G; ωχυροτεραν H. - ἡσσον πιςευειν E.

Chap. LXIII. 1. πολεως ἡμας D. - ὥσπερ ἁπαντες C; ὡ ὑπερ ἁπαντας E, F. - περι ἑνος μ. δειλιας (marg. *al. m.* δουλειας) I. - ουδε εκςηναι F. — 2. ην

partas retinuerunt, et præterea conservatas nobis tradiderunt. [4] Turpius autem est rebus, quas possidemus, privari, quam rem infeliciter gerere, dum quærimus. *Decet* etiam nos adversus hostes ire non solum cum fidentia, sed etiam cum contemtione. Gloriatio enim etiam ex felici imperitia, vel cuilibet ignavo innascitur. At contemtio *ei innascitur*, qui vel consilio se adversariis superiorem esse confidit; id quod nobis adest. Et prudentia, si fortunæ conditio sit æqualis, propter animi celsitudinem, audaciam reddit tutiorem, et spei minus fidit, cujus vires sunt in dubio; sed consilio *fidit*, cujus providentia ex præsentibus copiis est exploratior.

Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. 3. V. C. Varr. 324.

Cap. 63. » Decet etiam vos dignitati, quam respublica propter imperium habet, (qua vos omnes lætamini) opem ferre: nec labores subterfugere, aut ne honores quidem consectari: neque existimare, de una tantum re, de libertate videlicet in servitutem commutanda, certamen esse; sed de duobus, et de imperio amittendo, et de periculo ob offensas in imperio contractas impendente; a quo ne discedere quidem vobis amplius licet: etiam si quis vestrum hoc in præsentia veritus, vitam quietam agendo se viri boni fortisque officio defungi existimet. [2] Nam ut tyrannidem, hoc *imperium* jam tenetis: quod occupare quidem videtur injustum; deponere vero, periculosum. Nam hujusmodi homines, *qui pacis et otii sunt cupidi*, si cæteris quoque *idem* persuaderent, et si forte liberi, *et arbitratu suo viventes*, per se, *et seorsum ab aliis* civitatem incolerent, *eam* protinus perderent. Etenim tranquillitas, nisi cum agendi studio sit conjuncta, servari non potest; neque civitati principatum obtinenti conducit, sed subditæ, ut secura serviat.

Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. 3. V. C. Varr. 324.

CAP. 64. » Vos vero neque ab hujusmodi civibus, a recto tramite abducamini, neque mihi succenseatis, (cui vos etiam de bello gerendo assensi estis) licet hostes, qui nobis bellum intulerunt, fecerint ea, quæ illos facturos esse verisimile erat, quia vos *ipsis* parere noluistis; quandoquidem morbus iste præter omnem nostram exspectationem accidit (res profecto, quæ una omnium spem superarit) ejusque causa magna ex parte me in longe majora vestrum odia incurrisse scio; *sed* immerito, nisi etiam quum aliquid præter vestram exspectationem feliciter gesseritis, mihi tribuatis. [2] Mala enim, quæ divinitus accidunt, necessario; qu æ ab hostibus proficiscuntur, fortiter sunt ferenda; hæc enim et antea in hujus civitatis more posita erant; nunc vero *cavete*, ne in vobis prohibeantur, *neve a vobis dissolvantur.* [3] Sciatis autem hanc urbem maximum nomen apud omnes mortales consecutam, quod rebus adversis minime cedat; eamque et plurimos milites ac labores bello impendisse, maximamque potentiam ad hoc usque tempus habuisse, cujus apud posteros in æternum, etiam si tandem aliquando succumbamus (natura enim comparatum est, ut omnia decrescant), memoria relinquetur. quod videlicet nos Græci plurimorum Græcorum imperium jam obtinuerimus, et gravissima bella, tum adversus universos, tum adversus singulos, sustinuerimus, præterea quod urbem rerum omnium copia instructissimam, et frequentissimam incoluerimus. [4] Quanquam is quidem, qui segnis est, hæc vituperabit; sed qui est agendi studiosus, ipse quoque æmulabitur; si quis vero

λ. μ. δοκει αδικον ειναι C. - δ' επικινδυνον C, F, G. - ταχιϛ' αν ποτε πολιν G. - (μη *s. l. al. m.*) μετα τȣ δραϛηριȣ E.

Κεφ.

Κεφ. ξδ΄. » Ὑμεῖς δὲ μήτε ὑπὸ τῶν τοιῶνδε πολιτῶν παράγεσθε, μήτε ἐμὲ δι᾽ ὀργῆς ἔχετε, (ᾧ καὶ αὐτοὶ ξυνδιέγνωτε πολεμεῖν,) εἰ καὶ ἐπελθόντες οἱ ἐναντίοι ἔδρασαν, ἅπερ εἰκὸς ἦν, μὴ ἐθελησάντων ὑμῶν ὑπακούειν· ἐπεὶ γεγένηταί τε, πέρα ὧν προσεδεχόμεθα, ἡ νόσος ἥδε, πρᾶγμα μόνον δὴ τῶν πάντων ἐλπίδος κρεῖσσον γεγενημένον· καὶ δι᾽ αὐτὴν, οἶδ᾽ ὅτι μέρος τι μᾶλλον ἔτι μισοῦμαι οὐ δικαίως, εἰ μὴ καὶ, ὅταν παρὰ λόγον τι εὖ πράξητε, ἐμοὶ ἀναθήσετε. [2] Φέρειν τε χρὴ τά τε δαιμόνια ἀναγκαίως, τά τε ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνδρείως. ταῦτα γὰρ ἐν ἔθει τῇδε τῇ πόλει πρότερόν τε ἦν, νῦν τε μὴ ἐν ὑμῖν κωλυθῇ. [3] γνῶτε δὲ ὄνομα μέγιστον αὐτὴν ἔχουσαν ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις, διὰ τὸ ταῖς ξυμφοραῖς μὴ εἴκειν· πλεῖστα δὲ σώματα καὶ πόνους ἀναλωκέναι πολέμῳ, καὶ δύναμιν μεγίστην δὴ μέχρι τοῦδε κεκτημένην, ἧς ἐς ἀΐδιον τοῖς ἐπιγιγνομένοις, ἢν καὶ νῦν ὑπενδῶμέν ποτε (πάντα γὰρ πέφυκε καὶ ἐλασσοῦσθαι) μνήμη καταλελείψεται· Ἑλλήνων τε ὅτι Ἕλληνες πλείστων δὴ ἤρξαμεν, καὶ πολέμοις μεγίστοις ἀντέσχομεν, πρός τε ξύμπαντας, καὶ καθ᾽ ἑκάστους· πόλιν τε τοῖς πᾶσιν εὐπορωτάτην καὶ μεγίστην ᾠκήσαμεν· [4] καίτοι ταῦτα ὁ μὲν ἀπράγμων μέμψαιτ᾽ ἄν· ὁ δὲ δρᾷν τι βουλόμενος, καὶ αὐτὸς ζη-

Chap. LXIV. 1. παραγεσθαι (ε *s. l. al. m.*) D; παραγενεσθε H. - επελθ. οἱ πολεμιοι εδρασαν I. - εθελ. ἡμῶν F. - ὑμων επακȣειν C. - επει γεγενηται B, C. La leçon επει me paroit exquise. Voyez mes notes. - ελπιδων κρεισσον E. - μαλλον (ετι *s. l. al. m.*) μισ. E. — 2. φερειν (τε om.) χρη C; φερ. δε χρη. E. - απο των πολεμων ανδρειως E. — 3. εν ἁπασιν E. - κεκ. οις ες αιδιον D. - πολιν (τε om.) τοις πασιν H. — 4. δραν τι και αυτος βȣλομενος E. - και λυπηρος ειναι I.

λώσει· εἰ δέ τις μὴ κέκτηται, φθονήσει. τὸ δὲ μισεῖσθαι καὶ λυπηροὺς εἶναι ἐν τῷ παρόντι, πᾶσι μὲν ὑπῆρξε δὴ, ὅσοι ἕτεροι ἑτέρων ἠξίωσαν ἄρχειν· ὅστις δ' ἐπὶ μεγίστοις τὸ ἐπίφθονον λαμβάνει, ὀρθῶς βουλεύεται. [5] μῖσος μὲν γὰρ οὐκ ἐπιπολὺ ἀντέχει· ἡ δὲ παραυτίκα τε λαμπρότης, καὶ ἐς τὸ ἔπειτα δόξα αἰείμνηστος καταλείπεται. ὑμεῖς δὲ ἔς τε τὸ μέλλον καλὸν προγνόντες, ἔς τε τὸ αὐτίκα μὴ αἰσχρὸν, τῷ ἤδη προθύμῳ ἀμφότερα κτήσασθε· καὶ Λακεδαιμονίοις μήτε ἐπικηρυκεύεσθε, μήτε ἔνδηλοι ἔστε τοῖς παροῦσι πόνοις βαρυνόμενοι. [6] ὡς οἵτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι.

Κεφ. ξε'. Τοιαῦτα ὁ Περικλῆς λέγων, ἐπειρᾶτο τοὺς Ἀθηναίους τῆς τε ἐς αὐτὸν ὀργῆς παραλύειν, καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἀπάγειν τὴν γνώμην. οἱ δὲ δημοσίᾳ μὲν τοῖς λόγοις ἀνεπείθοντο, καὶ οὔτε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἔπεμπον, ἔς τε τὸν πόλεμον μᾶλλον ὥρμηντο· ἰδίᾳ δὲ τοῖς παθήμασιν ἐλυποῦντο· ὁ μὲν δῆμος, ὅτι ἀπ' ἐλασσόνων ὁρμώμενος, ἐστέρητο καὶ τούτων· οἱ δὲ δυνατοὶ, καλὰ κτήματα κατὰ τὴν χώραν οἰκοδομίαις τε καὶ πολυτελέσι κατασκευαῖς ἀπολωλεκότες· τὸ δὲ μέγιστον, πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ἔχοντες. [2] οὐ μέντοι πρότερόν γε οἱ ξύμπαντες ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτὸν,

4. ὁστις δε επι E. — 5. μισος (μεν om.) γαρ ουκ G, H, I. – ὑμεις δε ες τε το (μελλον κ. πρ. ες τε το *s. l. al. m.*) lacune occasionnée, comme on voit, par un ὁμοιοτ. E. — 6. κρατιστοι εισιν H, I.

non possideat, invidebit. Cæterum *aliis* invisos et gra- Bell.
ves in præsentia esse omnibus contingit, quotquot alteri Pelop. an. 2.
alteris imperare voluerunt. Qui vero maximarum rerum Olymp. 87. 3.
gratia suscipit invidiam, is quidem recte sibi consulit. V. C.
5 Odium enim non diu durat : sed et præsens splendor Varr. 324.
existit, et gloria in posterum perpetuo celebranda relinquitur. Vos igitur quod in reliquum tempus honestum futurum est, nec est in præsenti inhonestum, cogitatione prospicientes, præsenti animorum alacritate utrumque quæratis; neque ullum caduceatorem ad Lacedæmonios mittatis, neque significationem detis, vos præsentibus incommodis premi. 6 Nam qui in calamitatibus animo minimum afflictantur, et re ipsa plurimum *ipsis* resistunt, isti et publice et privatim omnium sunt præstantissimi.

Cap. 65. His verbis Pericles Atheniensium iram in se conceptam mitigare, animosque *illorum* a præsentibus malis abducere conabatur. Illi vero publice quidem ejus oratione flectebantur, nec *ullos legatos* ad Lacedæmonios amplius mittebant, et in bellum animis impensius incumbebant: sed privatim calamitates, quibus premebantur, ægre ferebant. Pauper quidem, quod, tenuiores facultates habens, bellum ingressus esset, et tamen his ipsis privatus esset. Illi vero, qui opibus pollebant, quod egregia in agris prædia, villasque magnifice ædificatas, et sumtuosa supellectile instructas amisissent: sed, quod omnium erat gravissimum, quod pro pace bellum haberent. 2 Nec prius universi iram, quam in eum conceperant, deposuerunt, quam eum pecunia mulctarunt.

Chap. LXV. 1. τοιαυτα μεν ὁ Π. 1. - της τε επ᾽ αυτον B, H, I. - της (τε ες s. l.) ες αυτον B. - προς (τες om.) Λακεδ. (ετι om.) επεμπον E. - χαλλα κτηματα C.

Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. 3. V. C. Varr. 324.

[3] Rursus tamen non multo post (id quod vulgus facere solet) *ipsum* belli ducem elegerunt, eique rerum omnium administrationem commiserunt: quod domestici quidem luctus, et jacturæ, quam singuli privatim fecerant, dolorem jam minus sentirent; ipsum vero in rebus, quibus universa civitas indigebat, administrandis, plurimi faciendum esse judicarent. [4] Quamdiu enim reipublicæ præfuit in pace, eam moderate rexit, eamque bona fide tutatus est; ejusque sub imperio ad maximam potentiam evecta erat. Postquam autem hoc bellum susceptum est, eo ipso bello, visus est hic vir reipublicæ vires prævidisse. Duos autem annos et sex menses *a bello moto* præterea vixit: et post ejus mortem, ejus providentia in bello magis cognita est. Ille enim dicebat victores evasuros, si quiescerent, rebusque nauticis operam darent; neque novum imperium quærerent, dum hoc bellum gererent; neque rempublicam in discrimen vocarent. [5] Illi vero et hæc omnia contra egerunt, et alia, quæ ad hoc bellum pertinere non videbantur, ob privatam ambitionem, et privatos quæstus, in suam sociorumque perniciem administrarunt: quorum quidem negotiorum, si quæ feliciter succederent, ea honori erant et utilitati privatis potius quam reipublicæ; quæ vero infeliciter succedebant, reipublicæ detrimentum in hoc bello afferebant. [6] Hujus autem rei hæc fuit causa, quod cum ille et dignitate et consilio polleret, et manifeste omnium civium integerrimus esset, ut nullis pecuniæ muneribus se corrumpi pateretur, plebem in officio liberaliter contineret, nec ab ea magis regeretur, quam ipse eam regeret. Nam cum non malis artibus potentiam adeptus esset, ad multitudinis volun-

- καϑασκ. ἀπολυλεκοτες C. — 3. ὕστερον δὲ C, F. - πρ. ἐπεστρεψαν E. - ὧν δὲ ξυμ-

πρὶν ἐζημίωσαν χρήμασιν. [3] ὕστερον δ᾽ αὖθις οὐ πολλῷ (ὅπερ φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν) στρατηγὸν εἵλοντο, καὶ πάντα τὰ πράγματα ἐπέτρεψαν· ὧν μὲν περὶ τὰ οἰκεῖα ἕκαστος ἤλγει, ἀμβλύτεροι ἤδη ὄντες, ὧν δὲ ἡ ξύμπασα πόλις προσεδεῖτο, πλείστου ἄξιον νομίζοντες εἶναι. [4] ὅσον τε γὰρ χρόνον προὔστη τῆς πόλεως ἐν τῇ εἰρήνῃ, μετρίως ἐξηγεῖτο, καὶ ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτὴν, καὶ ἐγένετο ἐπ᾽ ἐκείνου μεγίστη· ἐπειδή τε ὁ πόλεμος κατέστη, ὁ δὲ φαίνεται καὶ ἐν τούτῳ προγνοὺς τὴν δύναμιν. ἐπεβίω δὲ δύο ἔτη, καὶ ἓξ μῆνας· καὶ ἐπειδὴ ἀπέθανεν, ἐπιπλέον ἔτι ἐγνώσθη ἡ πρόνοια αὐτοῦ ἡ ἐς τὸν πόλεμον. ὁ μὲν γὰρ, ἡσυχάζοντάς τε καὶ τὸ ναυτικὸν θεραπεύοντας, καὶ ἀρχὴν μὴ ἐπικτωμένους ἐν τῷ πολέμῳ, μηδὲ τῇ πόλει κινδυνεύοντας, ἔφη περιέσεσθαι. [5] οἱ δὲ ταῦτά τε πάντα ἐς τοὐναντίον ἔπραξαν, καὶ ἄλλα ἔξω τοῦ πολέμου, δοκοῦντα εἶναι κατὰ τὰς ἰδίας φιλοτιμίας, καὶ ἴδια κέρδη, κακῶς ἔς τε σφᾶς αὐτοὺς καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπολίτευσαν· ἃ κατορθούμενα μὲν, τοῖς ἰδιώταις τιμὴ καὶ ὠφέλεια μᾶλλον ἦν· σφαλέντα δὲ, τῇ πόλει ἐς τὸν πόλεμον βλάβη καθίστατο. [6] αἴτιον δ᾽ ἦν, ὅτι ἐκεῖνος μὲν, δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι καὶ τῇ γνώμῃ, χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος γενόμενος, κατεῖχε τὸ πλῆθος ἐλευθέρως, καὶ οὐκ ἤγετο μᾶλλον ὑπ᾽ αὐτοῦ, ἢ αὐτὸς ἦγε, διὰ τὸ μὴ, κτώμενος ἐξ οὐ προσηκόντων τὴν δύνα-

πασα ἡ πολις D, G, H, I. — 4. αυτην (και s. l.) G. – επ᾽ αυ. τε μεγιστη F. – (επειδη om.) τε ὁ πολεμος B; επει (δη om.) τε ὁ π. C, D, F, G, H, I. – και μηνας ἓξ F. – αυτε (η om.) ες τον G. — 5. καθισαντο B. — 6. ελευθερος (ο retouché) H. – τι αιτιαειν B; (τι om.) αυτιαειν C; τι (αιτ s. l.)

μιν, πρὸς ἡδονήν τι λέγειν, ἀλλ' ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν. [7] ὁπότε γοῦν αἴσθοιτό τι αὐτοὺς παρὰ καιρὸν ὕβρει θαρσοῦντας, λέγων κατέπλησσεν ἐπὶ τὸ φοβεῖσθαι· καὶ δεδιότας αὖ ἀλόγως, ἀντικαθίστη πάλιν ἐπὶ τὸ θαρσεῖν. ἐγίγνετό τε λόγῳ μὲν, δημοκρατία, ἔργῳ δὲ, ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχή. οἱ δὲ ὕστερον, ἴσοι αὐτοὶ μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους ὄντες, καὶ ὀρεγόμενοι τοῦ πρῶτος ἕκαστος γίγνεσθαι, ἐτράποντο καθ' ἡδονὰς τῷ δήμῳ καὶ τὰ πράγματα ἐνδιδόναι. [8] ἐξ ὧν ἄλλα τε πολλὰ, ὡς ἐν μεγάλῃ πόλει καὶ ἀρχὴν ἐχούσῃ, ἡμαρτήθη, καὶ ὁ ἐς Σικελίαν πλοῦς· ὃς οὐ τοσοῦτον γνώμης ἁμάρτημα ἦν πρὸς οὓς ἐπῄεσαν, ὅσον οἱ ἐκπέμψαντες, οὐ τὰ πρόσφορα τοῖς οἰχομένοις ἐπιγιγνώσκοντες, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας διαφορὰς περὶ τῆς τοῦ δήμου προστασίας, τά τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀμβλύτερα ἐποίουν, καὶ τὰ περὶ τὴν πόλιν πρῶτον ἐν ἀλλήλοις ἐταράχθησαν. [9] σφαλέντες δ' ἐν Σικελίᾳ ἄλλῃ τε παρασκευῇ καὶ τοῦ ναυτικοῦ τῷ πλέονι μορίῳ, καὶ κατὰ τὴν πόλιν ἤδη ἐν στάσει ὄντες, ὅμως τρία μὲν ἔτη ἀντεῖχον τοῖς τε πρότερον ὑπάρχουσι πολεμίοις, καὶ τοῖς ἀπὸ Σικελίας μετ' αὐτῶν, καὶ τῶν ξυμμάχων ἔτι τοῖς πλέοσιν ἀφεστηκόσι, Κύρῳ τε ὕστερον βασιλέως παιδὶ προσγενομένῳ, ὃς παρεῖχε χρήματα Πελοποννησίοις ἐς τὸ ναυτικόν. [10] καὶ οὐ πρότερον

ειπειν G. — 7. αισθοιτ' αν αυτους D. — δεδι. αναλογως E. — επι το θαρρειν G; ε. τ θαρσουν E. — ὑστερον ὁσοι (ισοι par corr.) C. μαλλον αυτοι E. — και ορεγομενος C. — 8. πολλα (ὡς om.) E. — προσφορα τοις ὁρωμενοις E. — ιδιας διαβολας D, E, F, G, H, I. — (εν s. l. al. m.) αλληλοις E. — 9. τῳ πλειονι H. — ετι τοις πλειοσιν B, C, D, H, I. — αφεστηκοσι πολεμουντες· Κυρῳ τε F. — 10. εν σφισιν

Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. 3. V. C. Varr. 324.

tatem nihil dicebat: sed eam pro sua autoritate castigare, quinetiam nonnullis in rebus *ei palam* adversari poterat. 7 Quoties igitur eos aliquid intempestive ac petulantiæ confidentia pulsos audere animadvertebat, *eos*, incusso metu, dicendo reprimebat. Contra vero, eos temere et absque causa trepidantes ad fiduciam reducebat. Quare verbo quidem erat dominatus popularis; sed re ipsa penes primarium *populi* virum principatus erat. Qui vero eum sunt sequuti, cum potius inter se dignitate pares essent, et eorum singuli principem in republica locum affectarent, omnia ad populi voluntatem dicere, ejusque libidini rempublicam permittere cœperunt. 8 Unde cum multis aliis in rebus peccatum est, (ut in ampla civitate, et quæ principatum obtinet, *accidere plerumque solet*,) tum etiam in expeditione in Siciliam facta, quæ suscepta est non tam peccato judicii, *et culpa* eorum, ad quos *ipsi Athenienses* proficiscebantur, quam illorum, qui *classem illam* emiserunt, qui non cognoscebant ea, quæ *suis illuc* profectis conducebant: sed propter privatas simultates, de populi principatu contendentes, et res quæ militiæ gerebantur, debilitarunt, et *domi* totum reipublicæ statum mutuis discordiis tunc primum conturbarunt. 9 Quamvis autem in Sicilia rem infeliciter gessissent, et cum alium apparatum, tum etiam majorem classis partem amisissent, et in ipsa urbe seditione jam laborarent, tamen tres annos restiterunt, et prioribus hostibus, et Siculis, qui se illis adjunxerant, quinetiam plerisque sociorum, qui *ab ipsis* defecerant; mox etiam Cyro, Regis Persarum filio, qui se *Lacedæmoniis* adjunxerat, et pecunias Peloponnesiis ad classem dederat. 10 Nec prius *hostibus imperio* cesserunt, quam ipsi mutuis discordiis collisi conciderunt. Tantum in Pericle su-

Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. 3. V. C. Varr. 324. Maio. exeunte.

perabundabant tunc argumenta, quibus prævidebat, civitatem Peloponnesiis eo bello vel facillime superiorem fore.

Cap. 66. Lacedæmonii vero, eorumque socii, eadem æstate cum centum navibus profecti sunt in insulam Zacynthum, quæ jacet e regione Elidis. Zacynthii autem sunt Achæorum ex Peloponneso coloni, et Atheniensium erant socii. [2] Illa autem classe adversus *illos* vehebantur mille gravis armaturæ milites Spartani, et Cnemus Spartanus, classis præfectus; exscensuque ex navibus in terram facto, magnam illius agri partem vastarunt. Cumque illi deditionem facere nollent, domum redierunt.

Ante Sept. 21.

Cap. 67. Eadem æstate jam extrema, Aristeus Corinthius, et Lacedæmoniorum legati, Aneristus, Nicolaus, Stratodemus, et Timagoras Tegeates, et suo nomine Polis Argivus, dum iter facerent in Asiam ad Regem, si qua ratione ei persuadere possent, ut sibi pecuniam daret, bellique societatem secum iniret, primum in Thraciam ad Sitalcem Teræ filium iverunt, cupientes, si possent, ei persuadere, ut relicta Atheniensium societate ad suam transiret, et conjunctis armis secum Potidæam iret, ubi erat Atheniensium exercitus, qui *urbem* obsidebat; utque eos suis auxiliis juvandi finem faceret, sibique adesset, ut illo adjuvante, quo proficiscebantur, ire possent trans Hellespontum ad Pharnacem Phar-

αυτοις κατα E, F. - περ. (την πολιν om.) G, H. - την πολιν (των om.) πελ. C, F. (αυτων. le ν s. l.) τῳ πολεμῳ G.

Chap. LXVI. 1. αντιπεραν Ηλιδος G. - 2. και Κημις F.

Chap. LXVII. 1. πρ. Ανηριτος G. - και Πρατοδημος B, C, D, E, I. - τεγ. και τιμαγωρας D; και τιμαγορας I. - (και marg. *al. m.*) Αργειος D. - ιδια πολις E, F; ιδιαι (α s. αι) πολις G; (και s. l. al. m.) Αργειος ιδια Πο-

ἐνέδοσαν

ἐνέδοσαν, ἢ αὐτοὶ ἐν σφίσι κατὰ τὰς ἰδίας διαφορὰς περιπεσόντες ἐσφάλησαν. τοσοῦτον τῷ Περικλεῖ ἐπερίσσευσε τότε, ἀφ' ὧν αὐτὸς προέγνω, καὶ πάνυ ἂν ῥᾳδίως περιγενέσθαι τὴν πόλιν τῶν Πελοποννησίων αὐτῶν τῷ πολέμῳ.

Κεφ. ξϛ'. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τοῦ αὐτοῦ θέρους ἐστράτευσαν ναυσὶν ἑκατὸν ἐς Ζάκυνθον τὴν νῆσον, ἣ κεῖται ἀντιπέρας Ἤλιδος· εἰσὶ δὲ Ἀχαιῶν τῶν ἐκ Πελοποννήσου ἄποικοι, καὶ Ἀθηναίοις ξυνεμάχουν. 2 ἐπέπλεον δὲ Λακεδαιμονίων χίλιοι ὁπλῖται, καὶ Κνῆμος Σπαρτιάτης ναύαρχος. ἀποβάντες δὲ ἐς τὴν γῆν, ἐδῄωσαν τὰ πολλά. καὶ ἐπειδὴ οὐ ξυνεχώρουν, ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκου.

Κεφ. ξζ'. Καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους τελευτῶντος, Ἀριστεὺς Κορίνθιος, καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεις, Ἀνήριστος, καὶ Νικόλαος, καὶ Στρατόδημος, καὶ Τεγεάτης Τιμαγόρας, καὶ Ἀργεῖος ἰδίᾳ Πόλλις, πορευόμενοι ἐς τὴν Ἀσίαν ὡς βασιλέα, εἴ πως πείσειαν αὐτὸν χρήματά τε παρέχειν καὶ ξυμπολεμεῖν, ἀφικνοῦνται ὡς Σιτάλκην πρῶτον τὸν Τήρεω ἐς Θρᾴκην, βουλόμενοι πεῖσαί τε αὐτὸν, εἰ δύναιντο, μεταστάντα τῆς Ἀθηναίων ξυμμαχίας, στρατεῦσαι ἐπὶ τὴν Ποτίδαιαν, οὗ ἦν στράτευμα τῶν Ἀθηναίων πολιορκοῦν· καὶ παῦσαι βοηθεῖν τε αὐτοῖς, καὶ, ἧπερ ὥρμηντο, δι' ἐκείνου πορευθῆναι πέραν τοῦ Ἑλλησπόντου ὡς Φαρνάκην τὸν Φαρναβάζου, ὃς αὐτοὺς ἔμελλεν ὡς βασι-

λεις (marg. al. m. Πολλις) I.-ες την Ασιαν ες βασ. I.-χρηματα (τε om.) παρεχειν D; χρ. τε παρασχειν E.-βουλ. τε πεισαι D, I.-ου αρ' ην στρατευμα της Αθηναιων ξυμ. στρ. επι την Ποτ. ου ην στρατευμα των Αθηναιων E.-πολιορκουν (et al. m. και π. β. τε αυτοις) και ἧπερ G; dans H, même lacune non

λέα ἀναπέμψειν. [2] παρατυχόντες δὲ Ἀθηναίων πρέσβεις, Λέαρχος ὁ Καλλιμάχου, καὶ Ἀμεινιάδης ὁ Φιλήμονος παρὰ τῷ Σιτάλκῃ, πείθουσι τὸν Σάδοκον τὸν γεγενημένον Ἀθηναῖον, Σιτάλκου υἱὸν, τοὺς ἄνδρας ἐγχειρίσαι σφίσιν, ὅπως μὴ, διαβάντες ὡς βασιλέα, τὴν ἐκείνου πόλιν τὸ μέρος βλάψωσιν. [3] ὁ δὲ, πεισθεὶς, πορευομένους αὐτοὺς διὰ τῆς Θρᾴκης ἐπὶ τὸ πλοῖον, ᾧ ἔμελλον τὸν Ἑλλήσποντον περαιώσειν, πρὶν ἐσβαίνειν, ξυλλαμβάνει, ἄλλους ξυμπέμψας μετὰ τοῦ Λεάρχου καὶ Ἀμεινιάδου· ἐκέλευσεν ἐκείνοις παραδοῦναι. [4] οἱ δὲ, καὶ λαβόντες, ἐκόμισαν ἐς τὰς Ἀθήνας. ἀφικομένων δὲ αὐτῶν, δείσαντες οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Ἀριστέα, μὴ αὖθις σφᾶς ἔτι πλέω κακουργῇ διαφυγὼν, ὅτι καὶ πρὸ τούτων τὰ τῆς Ποτιδαίας καὶ τῶν ἐπὶ Θρᾴκης πάντ' ἐφαίνετο πράξας, ἀκρίτους καὶ βουλομένους ἔστιν ἃ εἰπεῖν, αὐθημερὸν ἀπέκτειναν πάντας, καὶ ἐς φάραγγας ἐσέβαλον· δικαιοῦντες τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι, οἷσπερ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπῆρξαν, τοὺς ἐμπόρους οὓς ἔλαβον Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων, ἐν ὁλκάσι περὶ Πελοπόννησον πλέοντας ἀποκτείναντες, καὶ ἐς φάραγγας ἐσβαλόντες. πάντας γὰρ δὴ κατ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅσους λάβοιεν ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὡς πολεμίους διέφθειρον, καὶ τοὺς μετὰ Ἀθηναίων ξυμπολεμοῦντας, καὶ τοὺς μηδὲ μεθ' ἑτέρων.

suppléée. — 2. Κλεαρχος F. (ὁ om.) Καλλιμαχου C, H. - (ὁ om.) φιλημονος C, E, F, G, H, I. - πειθουσιν H. - Σαδ. (τον om.) γεγενημενον E. - εγχειρησαι (ι s. η, ead. m.) D. - ὁπως (μη s. l.) διαβ. G. — 3. ὡς εμελλον E. - ξυλαμβανει C. - αλλους δε D, E, I. - ξυμπεψας C, G; (ξυμ om.) πεμψας D, I. -(και om.) εκελ. E. — 4. επι πλειω κ. C; επι (τ. s. π.) πλειω D; ετι πλεον E;

nabazi filium, qui eos ad Regem erat deducturus. [2] Sed cum forte Atheniensium legati, Learchus Callimachi, et Ameniades Philemonis *filius*, apud Sitalcem tunc adessent, Sadoco Sitalcæ filio, qui civis Atheniensis factus fuerat, persuaserunt, ut eos sibi traderet, ne, si ad Regem transivissent, civitati, suæ ex parte, nocerent. [3] Ille vero eorum verbis adductus, illos, dum per Thraciam iter facerent ad navigium, quo Hellespontum erant trajecturi, antequam *id* conscenderent, comprehendit, missis aliis quibusdam cum Learcho et Ameniade: illosque his tradi jussit. Hi vero *eos* acceptos Athenas detulerunt. [4] Qui cum eo pervenissent, Athenienses veriti, ne Aristeus, si evasisset, longe pluribus maleficiis *se* afficeret, quia eum et ante rerum omnium, quæ ad Potidæam, et in Thracia gestæ fuerant, autorem fuisse constabat, omnes eodem die, indemnatos, et quædam dicere volentes, interfecerunt, et in profundas fossas dejecerunt: æquum esse censentes, parem gratiam Lacedæmoniis referre, eosque eodem modo tractare, quo ipsi suos ante tractarant, qui negotiatores Atheniensium et sociorum, quos ceperant in onerariis navibus circa Peloponnesum navigantes, interfecerant, et in profundas fossas dejecerant. Lacedæmonii enim hujus belli initio omnes, quos in mari cepissent, ut hostes trucidabant, tam Atheniensium socios, quam eos, qui neutrorum partes sequebantur.

Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. 3. V. C. Varr. 324.

ετι πλειω G, H, I. – κακυργει E. – παντα εφαινετο E. – παντας και ες E; παντας και ες φαραγχας (γ. s. χ, *ead. m.* C; π. και ες φαραγγα E. – αποκ. και ες φαλαγγας (ρ s. λ) εσβ. C; απ. και ες φαραγγα (ες *al. m.*) βαλοντες E; απ. κ. ες φαραγγας εμβ. F; απ. κ. ες φαραγγα εσβαλοντες G. – (οἱ om.) Λακεδ. E.

Ante Sept. 21. CAP. 68. Sub idem tempus, extrema jam æstate, et Ambraciotæ, cum ipsi, tum etiam multi barbari, quos ex suis sedibus excitarant, expeditionem fecerunt adversus Argos Amphilochicum, cæteramque Amphilochiam. Inimicitiæ autem, quæ ipsis cum Argivis intercesserant, hinc initium duxerunt. Argos Amphilochicum, et reliquam Amphilochiam, Amphilochus Amphiarai *filius*, post bellum Trojanum, domum reversus, cum rerum status, qui Argis erat, ei non placeret, condidit in sinu Ambracico, de eodem patriæ suæ nomine Argos, *cognomine vero Amphilochicum* appellans. [2] Hæc autem urbs omnium in Amphilochia sitarum maxima erat, et potentissimos quosque habebat incolas. Sed *ejus incolæ* multis post sæculis, calamitatibus afflicti, Ambraciotas agro Amphilochico finitimos, in civitatis societatem arcessiverunt, linguamque Græcam, quæ nunc est in usu, tunc primum didicerunt ex Ambraciotis, qui in eadem urbe cum ipsis habitarant. At reliqui Amphilochi barbari sunt. Ambraciotæ igitur progressu temporis Argivos urbe pellunt, ipsique retinent urbem. [3] Amphilochi vero urbe pulsi sese Acarnanibus dediderunt: et utrique Athenienses in auxilium advocarunt, qui Phormionem ducem, et triginta naves ipsis miserunt. Cum autem Phormio *eo* pervenisset, Argos per vim ceperunt, et Ambraciotas in servitutem abstraxerunt; urbemque Amphilochi et Acarnanes communiter incoluerunt. Postea vero societas inter Athenienses et Acar-

Chap. LXVIII. 1. επι το Αργος B; επι Αργος C, D, F, G, H, I. - και Αμφιλοχιαν την αλλην. D'ici jusqu'à εκτισε, lacune suppléée en marge D. - εκτ. μεν μετα τα E. - εν τω Αμβρακικω D, H, I. - τη αυτου πατριδι E. — 2. και ην (ἡ om.) I. - Αμβρακιωτας D, H, I. - ομηρους (ο s. η) G. - (τοτε om.)

Κεφ. ξη'. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, τοῦ θέρους τελευτῶντος, καὶ Ἀμπρακιῶται, αὐτοί τε, καὶ τὸν βαρβάρων πολλοὺς ἀναστήσαντες, ἐστράτευσαν ἐπ' Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν, καὶ τὴν ἄλλην Ἀμφιλοχίαν. ἔχθρα δὲ πρὸς τοὺς Ἀργείους ἀπὸ τοῦδε αὐτοῖς ἤρξατο πρῶτον γενέσθαι. Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν καὶ Ἀμφιλοχίαν τὴν ἄλλην ἔκτισε, μετὰ τὰ Τρωϊκὰ οἴκαδε ἀναχωρήσας, καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ ἐν Ἄργει καταστάσει, Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω, ἐν τῷ Ἀμπρακικῷ κόλπῳ, ὁμώνυμον τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι Ἄργος ὀνομάσας. [2] καὶ ἦν ἡ πόλις αὕτη μεγίστη τῆς Ἀμφιλοχίας, καὶ τοὺς δυνατωτάτους εἶχεν οἰκήτορας. ὑπὸ ξυμφορῶν δὲ πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον πιεζόμενοι, Ἀμπρακιώτας ὁμόρους ὄντας τῇ Ἀμφιλοχικῇ ξυνοίκους ἐπηγάγοντο· καὶ Ἑλληνίσθησαν τὴν νῦν γλῶσσαν τότε πρῶτον ἀπὸ τῶν Ἀμπρακιωτῶν ξυνοικησάντων. οἱ δὲ ἄλλοι Ἀμφίλοχοι, βάρβαροί εἰσιν. ἐκβάλλουσιν οὖν τοὺς Ἀργείους οἱ Ἀμπρακιῶται χρόνῳ, καὶ αὐτοὶ ἴσχουσι τὴν πόλιν. [3] οἱ δ' Ἀμφίλοχοι, γενομένου τούτου, διδόασιν ἑαυτοὺς Ἀκαρνᾶσι, καὶ προσεκαλέσαντο ἀμφότεροι Ἀθηναίους· οἳ αὐτοῖς Φορμίωνά τε στρατηγὸν ἔπεμψαν, καὶ ναῦς τριάκοντα. ἀφικομένου δὲ τοῦ Φορμίωνος, αἱροῦσι κατὰ κράτος Ἄργος, καὶ τοὺς Ἀμπρακιώτας ἠνδραπόδισαν. κοινῇ τε ᾤκησαν αὐτὸ Ἀμφίλοχοι καὶ Ἀκαρνᾶνες. μετὰ δὲ τοῦτο ἡ ξυμμαχία ἐγένετο πρῶτον Ἀθηναίοις

πρωτον E. - απο των Αμβρακ. D, H, I. - αλλοι αμφιλοχιοι D. - οἱ Αμβρακ. D, H, I. — 3. διδοασιν αυτους E. - και προσπαρακαλεσαντες B, C, E, H και προσκαλεσαντες D, I. - τους Αμβρακ. D, H, I. - κ. τε ωκισαν E. - ξ. πρα-

καὶ Ἀκαρνᾶσιν. [4] οἱ δὲ Ἀμπρακιῶται τὴν μὲν ἔχθραν ἐς τοὺς Ἀργείους ἀπὸ τοῦ ἀνδραποδισμοῦ σφῶν αὐτῶν πρῶτον ἐποιήσαντο, ὕστερον δὲ ἐν τῷ πολέμῳ τήνδε τὴν στρατείαν ποιοῦνται αὐτῶν τε καὶ Χαόνων καὶ ἄλλων τινῶν τῶν πλησιοχώρων βαρβάρων· ἐλθόντες τε πρὸς τὸ Ἄργος, τῆς μὲν χώρας ἐκράτουν, τὴν δὲ πόλιν ὡς οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν προσβαλόντες, ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου, καὶ διελύθησαν κατὰ ἔθνη. τοσαῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει ἐγένετο.

Κεφ. ξθ'. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Ἀθηναῖοι ναῦς ἔστειλαν εἴκοσι μὲν περὶ Πελοπόννησον, καὶ Φορμίωνα στρατηγόν· ὃς, ὁρμώμενος ἐκ Ναυπάκτου, φυλακὴν εἶχε, μήτ' ἐκπλεῖν ἐκ Κορίνθου καὶ τοῦ Κρισαίου κόλπου μηδένα, μήτ' ἐσπλεῖν· ἑτέρας δὲ ἓξ ἐπὶ Καρίας καὶ Λυκίας, καὶ Μελήσανδρον στρατηγὸν, ὅπως ταῦτά τε ἀργυρολογῶσι, καὶ τὸ λῃστικὸν τῶν Πελοποννησίων μὴ ἐῶσιν, αὐτόθεν ὁρμώμενον, βλάπτειν τὸν πλοῦν τῶν ὁλκάδων τῶν ἀπὸ Φασήλιδος καὶ Φοινίκης, καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἠπείρου. [2] ἀναβὰς δὲ στρατιᾷ Ἀθηναίων τε τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ἐς τὴν Λυκίαν ὁ Μελήσανδρος, ἀποθνήσκει, καὶ τῆς στρατιᾶς μέρος τὶ διέφθειρε, νικηθεὶς μάχῃ.

Κεφ. ό. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Ποτιδαιᾶται, ἐπειδὴ οὐκέτι ἐδύναντο πολιορκούμενοι ἀντέχειν, ἀλλ' αἵ τε ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολαὶ Πελοποννησίων οὐδὲν μᾶλλον ἀπανίστασαν τοὺς Ἀθηναίους, ὅ, τε σῖτος ἐπελελοίπει,

τον εγενετο E. — 4. οἱ δε Αμβρ. C, D, H, I. - σ. α. (πρωτον om.) εποιησαντο C. - την στρατιαν G. - ἑαυτων τε και X. E. - ελθοντες δε προς E. - προς (το om.) Αργος G. - ἑλειν προσβαλλοντες C.

Chap. LXIX. 1. μητε εσπλειν C, H. - ἑτερας δ' ἐξ C, I. - και Μελισαν-

nanes tunc primum est inita. [4] Ambraciotæ igitur tunc primum inimicitias cum Argivis, propter suos in servitutem ab illis abstractos, susceperunt; posteaquam in hoc bello hanc expeditionem fecerunt, exercitu ex suis militibus, et Chaonibus, et aliis quibusdam finitimis barbaris collecto. Et ad Argos profecti, agrum quidem in suam potestatem redegerunt: sed cum urbem aggressi expugnare non potuissent, domum redierunt, et alii ab aliis diremti ad suam quique gentem reverterunt. Atque hæc quidem æstate ista sunt gesta. Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. 3. V. C. Varr. 324.

Cap. 69. Ineunte autem hyeme, Athenienses viginti naves, et Phormionem ducem circa Peloponnesum miserunt; qui ex belli sede, quam Naupacti habebat, proficiscens, diligenter observabat, ne quis Corintho, et ex sinu Crisæo enavigaret, neve *eo* intraret; alias etiam sex in Cariam, et Lyciam, et Melesandrum ducem *miserunt*, ut pecunias ab istarum regionum incolis exigerent; neque oneraria navigia ex Phaselide, et Phœnice, et ex illa continente proficiscentia, a Peloponnesiis latronibus, qui ex ipsa Peloponneso veniebant, infestari sinerent. [2] Melesander autem cum exercitu Atheniensium, et sociorum, qui navibus simul vehebantur, in Lyciam ingressus, prœlio superatus occidit, et quandam copiarum partem amisit.

Cap. 70. Eadem hyeme Potidæatæ, cum diutius obsidionem tolerare non possent, et Peloponnesiorum irruptiones in Atticam factæ nihilo magis Athenienses removerent, et res frumentaria defecisset, et alia multa Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. 3. V. C. Varr. 325. Ante Mart. 16.

δρον I. – το ληςρικον I. – φασιλιδος F. – αποθνηκει (σ s. κ) G.

Chap. LXX. 1. τȣ δε αυτȣ χ. C. – αλλαι τε εσβολαι ες την A. E. – επιλελοιπει C, E. – αλλα τα πολλα D; αλλα (τε om.) π. F. – αυτοθι (ηδη om.) F. – αλληλων εγεγευοντο E, H; αλ. εγεγευντο G. – αναλ. δε ηδη της E. – δοσ-

Bell. Pelop. an. 2. Olymp. 87. 3. V. C. Varr. 325.

præterea propter necessarium victum illic jam accidissent, quin etiam nonnulli mutuo se gustassent, ita demum in colloquium de deditione venerunt cum Atheniensium ducibus, quibus ea urbis obsidendæ cura mandata fuerat, Xenophonte Euripidis, Hestiodoro Aristoclidæ, et Phanomacho Callimachi *filio*. Illi vero *conditiones oblatas* acceperunt, tum quod exercitum in loco frigido magna incommoda ferre animadverterent, tum etiam quod respublica duo talentorum millia in illam obsidionem jam impendisset. [2] His igitur conditionibus deditionem fecerunt, ut ipsi exirent, et liberi, et uxores, et milites auxiliarii, cum privis tunicis, fœminæ vero cum binis, cumque certa singuli ad viaticum pecunia. [3] Atque hi quidem interposita fide publica egressi abierunt, et in agrum Chalcidicum, et quo quisque potuit. Athenienses vero ducibus crimini dederunt, quod populi injussu compositionem fecissent (existimabant enim *illos* urbem expugnare potuisse, quemadmodum volebant) postea vero colonos ex suo corpore Potidæam miserunt, eamque incoluerunt. Atque hæc quidem hac hyeme sunt gesta; et secundus hujus belli annus finitus est, quod Thucydides conscripsit.

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. $\frac{3}{4}$. V. C. Varr. 32. $\frac{5}{6}$. Post. Mart. 16.

Cap. 71. Ineunte æstate, Peloponnesii, eorumque socii in Atticam quidem nullam irruptionem fecerunt; sed cum copiis adversus Platæam iverunt. Archidamus vero Zeuxidami *filius*, Lacedæmoniorum Rex, illis præerat, et castris positis agrum vastaturus erat. Sed Platæenses, legatis statim ad ipsum missis, hæc dixe-

χιλια ταλαντα D. - εις (την om.) πολιορκιαν C, F, G, H, I. — 2. επι τοις (δε om.) C; επι τοισδε γεν G. - (εξ om.) ελθειν E. - γυναικας (και om.) E. - γυναικας τε E. - ξῦνδεῖν F. — 3. εξηλθον επι την Χαλκιδικην C, F, G, H. και ἡ ἑκαςος εδυνατο E. - επ' οικες επεμψαν ἑαυτων E. - εν τῳ χειμονι G. - ὃν θυ-

καὶ

καὶ ἄλλα τε πολλὰ ἐπεγεγένητο αὐτόθι ἤδη βρώσεως πέρι ἀναγκαίας, καί τινες καὶ ἀλλήλων ἐγεύοντο, οὕτω δὴ λόγους προσφέρουσι περὶ ξυμβάσεως τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ἀθηναίων τοῖς ἐπὶ σφίσι τεταγμένοις, Ξενοφῶντί τε τῷ Εὐριπίδου, καὶ Ἑστιοδώρῳ τῷ Ἀριστοκλείδου, καὶ Φανομάχῳ τῷ Καλλιμάχου. οἱ δὲ προσεδέξαντο, ὁρῶντες μὲν τῆς στρατιᾶς τὴν ταλαιπωρίαν ἐν χωρίῳ χειμερινῷ, ἀναλωκυίας τε ἤδη τῆς πόλεως δισχίλια τάλαντα ἐς τὴν πολιορκίαν. [2] ἐπὶ τοῖσδε οὖν ξυνέβησαν, ἐξελθεῖν αὐτοὺς, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ τοὺς ἐπικούρους, ξὺν ἑνὶ ἱματίῳ, γυναῖκας δὲ ξὺν δυοῖν· καὶ ἀργύριόν τι ῥητὸν ἔχοντας ἐφόδιον. [3] καὶ οἱ μὲν, ὑπόσπονδοι ἐξῆλθον ἔς τε τὴν Χαλκιδικὴν, καὶ ἕκαστος ᾖ ἐδύνατο. Ἀθηναῖοι δὲ τούς τε στρατηγοὺς ἐπῃτιάσαντο, ὅτι ἄνευ αὐτῶν ξυνέβησαν (ἐνόμιζον γὰρ ἂν κρατῆσαι τῆς πόλεως ᾗ ἐβούλοντο) καὶ ὕστερον ἐποίκους ἑαυτῶν ἔπεμψαν ἐς τὴν Ποτίδαιαν, καὶ κατῴκισαν. ταῦτα μὲν ἐν τῷ χειμῶνι ἐγένετο· καὶ τὸ δεύτερον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

Κεφ. οά. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους, οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς μὲν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐσέβαλον, ἐστράτευσαν δ' ἐπὶ Πλάταιαν. ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς, καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἔμελλε δῃώσειν τὴν γῆν· οἱ δὲ Πλαταιεῖς,

κιδιδης B. – ξυνεγραψεν H; συνεγ. G; F omet le mot.

Chap. LXXI. 1. του δ' επιγιγνομενου ετους C, F. – εστρ. δε επι C. – βασιλευς Λακεδ. H; G donne Λα, s. l. – Πλαταιης B, C, H. – πεμψαντες παρ' αυτον E.

εὐθὺς πρέσβεις πέμψαντες πρὸς αὐτὸν, ἔλεγον τοιάδε. [2] »Ἀρχίδαμε, καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐ δίκαια ποιεῖτε, οὐδ' ἄξια οὔτε ὑμῶν, οὔτε πατέρων ὧν ἐστε, ἐς γῆν τὴν Πλαταιέων στρατεύοντες. Παυσανίας γὰρ ὁ Κλεομβρότου, Λακεδαιμόνιος, ἐλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων, μετὰ Ἑλλήνων, τῶν ἐθελησάντων ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης, ἣ παρ' ἡμῖν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιέων ἀγορᾷ Διῒ ἐλευθερίῳ ἱερὰ, καὶ ξυγκαλέσας πάντας τοὺς ξυμμάχους, ἀπεδίδου Πλαταιεῦσι, γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν ἔχοντας αὐτονόμους οἰκεῖν· στρατεῦσαί τε μηδένα ποτὲ ἀδίκως ἐπ' αὐτοὺς, μηδ' ἐπὶ δουλείᾳ· εἰ δὲ μὴ, ἀμύνειν τοὺς παρόντας ξυμμάχους κατὰ δύναμιν. [3] τάδε μὲν ἡμῖν πατέρες οἱ ὑμέτεροι ἔδοσαν, ἀρετῆς ἕνεκα, καὶ προθυμίας τῆς ἐν ἐκείνοις τοῖς κινδύνοις γενομένης· ὑμεῖς δὲ τἀναντία δρᾶτε. μετὰ γὰρ Θηβαίων, τῶν ἡμῖν ἐχθίστων, ἐπὶ δουλείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ ἥκετε. [4] μάρτυρας δὲ θεοὺς τούς τε ὁρκίους τότε γενομένους ποιούμενοι, καὶ τοὺς ὑμετέρους πατρῴους, καὶ ἡμετέρους ἐγχωρίους, λέγομεν ὑμῖν τὴν γῆν τὴν Πλαταιΐδα μὴ ἀδικεῖν, μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὅρκους, ἐᾶν δὲ οἰκεῖν αὐτονόμους, καθάπερ Παυσανίας ἐδικαίωσε.

Κεφ. οβ΄. Τοσαῦτα εἰπόντων Πλαταιέων, Ἀρχίδαμος ὑπολαβὼν εἶπεν. »Δίκαια λέγετε, ὦ ἄνδρες Πλαταιεῖς, ἢν ποιῆτε ὅμοια τοῖς λόγοις. καθάπερ γὰρ Παυσανίας

— 2. ἱερα Διι ελευθεριῳ E. - ἱερα και (ξυγκαλεσας ξ. π. τ. ξυμ. om.) H. - μηδενα (ποτε om.) C, F. - πλ. (γην s. l. ead. m.) I. — 3. τα δε μεν ὑμιν π. E, G, H. - ἡμιν (marg. *ead. m.* πατερες) οἱ ὑμετεροι D; ἡμ. (marg. *al. m.*

Bell. Pelop. an. 3 Olymp. 87. 3/4. V. C. Varr. 32 5/6.

runt. [2] » Archidame, et Lacedæmonii, neque juste, neque ex dignitate vestra, patrumque vestrorum facitis, qui agrum Platæensem hostiliter invaditis. Pausanias enim Cleombroti *filius*, Lacedæmonius, qui Græciam Medorum dominatu liberavit, cum Græcis, qui pugnæ apud nos commissæ idem periculum subire voluerunt, cum victimas Jovi Liberatori in Platæensi foro immolasset, omnesque socios convocasset, Platæensibus et agrum et urbem reddidit, ut sua possidentes, *hic* suis legibus viverent, et dixit, nullum unquam injuste, ne servitutis quidem imponendæ gratia, bellum ipsis illaturum; alioqui socios, qui aderant, pro viribus vim ab ipsis propulsaturos. [3] Hæc igitur patres vestri propter virtutem, et animi alacritatem, quam in illis periculis demonstravimus, nobis tradiderunt. Vos vero contra facitis. Nam cum Thebanis, qui nobis sunt inimicissimi, huc venitis, ut nos in servitutem redigatis. [4] Deos autem contestati, et eos, qui jurisjurandi testes tunc fuerunt, et vestros patrios, et nostros indigenas, vos rogamus, ne agrum Platæensem lædatis, neve jusjurandum violetis; sed jure nostro *nos* vivere sinatis, quemadmodum Pausanias statuit.

Cap. 72. Cum autem Platæenses hæc dixissent, Archidamus illorum orationem excipiens, hæc respondit: » Æqua est vestra oratio, Viri Platæenses, si verbis facta respondeant. Quemadmodum igitur Pausanias vo-

πατ.) οἱ ὑμ. I. — 4. ἡμιν (την om.) γην πλ. E.

Chap. LXXII. 1. ταυτα ειπ. των Πλατ. E. - ὑπ. ειπε D, E, F, G, H, I. - ω ανδρες πλαταιης B, H; ω (ανδρες om.) πλαταιης C; ω (ανδρες om.) πλαταιεις F, I. - ὁμοια της λογοις G. - καθαπερ (γαρ om.) E. - παρεδωκε αυτος H. - αυτον. και τοις αλλοις C. - εισιν (νυν om.) ὑπο Αθηναιοις C; εισιν (υν s. l. al. m.) ὑπ' Αθηναιυς E. - παρασχ. δε τοσηδε E. - αυτοι εμεινατε (μ s. μ

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 3/4. V. C. Varr. 325/6.

bis præstitit, cum vos ipsi vestro jure vivatis, tum etiam alios pro vestra virili parte in libertatem vindicetis, quotquot eadem pericula tunc vobiscum subierunt, et ejusdem fœderis, ac jurisjurandi participes fuerunt, et qui nunc Atheniensibus serviunt. Nam vestri ipsorum causa, et aliorum in libertatem asserendorum gratia tantus apparatus *tunc* factus fuit, tantumque bellum fuit susceptum, cujus *libertatis*, cum vos quoque maxime participes fueritis, jusjurandum etiam servetis : sin minus (ad quæ vel ante *vos* jam invitavimus,) quiescatis, res vestras possidentes, ac neutrorum partes sequamini, et utrosque quidem amicitiæ causa, neutros vero belli gratia recipiatis. « Atque hæc quidem nobis placent. [2] Archidamus igitur hæc dixit. Platæensium vero legati his auditis in urbem redierunt, cumque rem ad populum retulissent, Archidamo responderunt : » Nihil a se eorum, quæ ab ipso petebantur, sine Atheniensibus fieri posse ; suos quippe liberos, et conjuges apud illos esse. [3] Seque toti civitati timere, ne post ipsorum discessum, Athenienses venirent, et impedirent, aut etiam Thebani, propterea quod cautum esset de utrisque recipiendis, suam urbem rursus occupare conarentur. « [4] Ille vero illos bene sperare jubens, ad hæc respondit : » Vos igitur urbem et ædificia nobis Lacedæmoniis tradite, et fines agri demonstrate, et numerum vestrarum arborum, et quicquid aliud in numerum cadere potest ; vos vero abite quocunque vultis, quamdiu bellum du-

al. m.) I. - και (το om.) προτερον E. - ἡσυχιαν αγεται G. — 2. και τάδε ἡμιν αρχεσει B, E, G. - και ταυτα ἡ. αρεσκει, D, I. - εσελθοντες εις την G. - παιδες (γαρ om.) σφων F. - παρ' εκειοις εισαν B. — 3. Θηβαιοις ὡς F. - πειρασουσι E. (σωσι s. l.) H. — 4. οικιας ἡμιν παραδοτε C, D, , - F, G, H, I. - αυτοι δε

ὑμῖν παρέδωκεν, αὐτοί τε αὐτονομεῖσθε, καὶ τοὺς ἄλλους ξυνελευθεροῦτε, ὅσοι μετασχόντες τῶν τότε κινδύνων, ὑμῖν τε ξυνώμοσαν, καὶ εἰσὶ νῦν ὑπ' Ἀθηναίοις· παρασκευή τε τοσήδε καὶ πόλεμος γεγένηται αὐτῶν ἕνεκα καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθερώσεως· ἧς μάλιστα μὲν μετασχόντες καὶ αὐτοὶ ἐμμείνατε τοῖς ὅρκοις· εἰ δὲ μὴ (ἅπερ καὶ τοπρότερον ἤδη προὐκαλεσάμεθα) ἡσυχίαν ἄγετε, νεμόμενοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν· καὶ ἔστε μηδὲ μεθ' ἑτέρων· δέχεσθε δὲ ἀμφοτέρους φίλους, ἐπὶ πολέμῳ δὲ, μηδ' ἑτέρους. καὶ τάδε ἡμῖν ἀρέσκει.» [2] Ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοσαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Πλαταιέων πρέσβεις ἀκούσαντες ταῦτα, ἐσῆλθον ἐς τὴν πόλιν, καὶ τῷ πλήθει τὰ ῥηθέντα κοινώσαντες, ἀπεκρίναντο αὐτῷ· «Ὅτι ἀδύνατα σφίσιν εἴη ποιεῖν ἃ προκαλεῖται, ἄνευ Ἀθηναίων· παῖδες γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες ἐκείνοις εἴησαν. [3] δεδιέναι δὲ καὶ περὶ τῇ πάσῃ πόλει, μὴ, ἐκείνων ἀποχωρησάντων, Ἀθηναῖοι ἐλθόντες σφίσιν οὐκ ἐπιτρέπωσιν, ἢ Θηβαῖοι, ὡς ἔνορκοι ὄντες κατὰ τὸ ἀμφοτέρους δέχεσθαι, αὖθις σφῶν τὴν πόλιν πειράσωσι καταλαβεῖν. [4] ὁ δὲ, θαρσύνων αὐτοὺς, πρὸς ταῦτα ἔφη. «Ὑμεῖς δὲ πόλιν μὲν καὶ οἰκίας παράδοτε ἡμῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ γῆς ὅρους ἀποδείξατε, καὶ δένδρα ἀριθμῷ τὰ ὑμέτερα, καὶ ἄλλο εἴ τι δυνατὸν ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν. αὐτοὶ δὲ μεταχωρήσατε ὅποι βούλεσθε, ἕως ἂν

παραχωρησατε C. — ὁπῃ βουλεσθε E. — επειδαν δε παρελθῃ, αποδωσομεν ὑμιν ἃ αν παραλαβωμεν μεχρι D; C donne seulement επ. δε παρ. παραδ. ὑμιν μεχρι. — μεχρι μεν τουδε D, I. — η αν ὑμιν μελλει ἱκανη εσ. D; η αν ἱκ. ὑ. μελλοι εσ. F; η αν ὑ. μελλοι (η s. οι, ead. m.) ἱκ. εσ. I.

ὁ πόλεμος ᾖ· ἐπειδὰν δὲ παρέλθῃ, ἀποδώσομεν. μέχρι δὲ τοῦ δὲ ἕξομεν παρακαταθήκην, ἐργαζόμενοι, καὶ φορὰν φέροντες, ἣ ἂν ὑμῖν μέλλῃ ἱκανὴ ἔσεσθαι.

Κεφ. ογ'. Οἱ δ' ἀκούσαντες, ἐσῆλθον αὖθις ἐς τὴν πόλιν. καὶ βουλευσάμενοι μετὰ τοῦ πλήθους, ἔλεξαν· » Ὅτι βούλονται, ἃ προκαλεῖται, Ἀθηναίοις κοινῶσαι πρωτον. καὶ, ἢν πείθωσιν αὐτοὺς, ποιεῖν ταῦτα. » μέχρι δὲ τούτου, σπείσασθαι σφίσιν ἐκέλευον, καὶ τὴν γῆν μὴ δῃοῦν. ὁ δὲ, ἡμέρας τε ἐσπείσατο, ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κομισθῆναι, καὶ τὴν γῆν οὐκ ἔτεμνεν. [2] ἐλθόντες δὲ οἱ Πλαταιεῖς πρέσβεις ὡς τοὺς Ἀθηναίους, καὶ βουλευσάμενοι μετ' αὐτῶν, πάλιν ἦλθον ἀπαγγέλλοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει τοιάδε· « Οὔτ' ἐν τῷ προτοῦ χρόνῳ, ὦ ἄνδρες Πλαταιεῖς, ἀφ' οὗ ξύμμαχοι ἐγενόμεθα, Ἀθηναῖοι φασὶν ἐν οὐδενὶ ἡμᾶς προέσθαι ἀδικουμένους, οὔτε νῦν περιόψεσθαι, βοηθήσειν δὲ κατὰ δύναμιν. ἐπισκήπτουσί τε ὑμῖν, πρὸς τῶν ὅρκων, οὓς οἱ πατέρες ὤμοσαν, μηδὲν νεωτερίζειν περὶ τὴν ξυμμαχίαν.

Κεφ. οδ'. Τοιαῦτα τῶν πρέσβεων ἀπαγγειλάντων, οἱ Πλαταιεῖς ἐβουλεύσαντο Ἀθηναίους μὴ προδιδόναι, ἀλλ' ἀνέχεσθαι καὶ γῆν τεμνομένην, εἰ δεῖ, ὁρῶντας, καὶ ἄλλο πάσχοντας, ὅ, τι ἂν ξυμβαίνῃ· ἐξελθεῖν τε μηδένα ἔτι, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τείχους ἀποκρίνασθαι, « Ὅτι ἀδύνατα σφίσι ποιεῖν ἐστιν ἃ Λακεδαιμόνιοι προκαλοῦνται. » [2] ὡς

Chap. LXXIII. 1. οἱ δε ακουσαντες C, F. — εισηλθον (αυθις s. l. ead. m.) H. — εσπεισαντο (le ν rayé) E. — ουκ ετεμε F. — 2. ελθοντες (δε om.) D. — οἱ Πλαταιης B, C, H; οἱ πλαταιεις D. — οἱ πλαταιων πρεσβεις F. — ηλθον (απ om.) αγγελλοντες E; ηλ. επαγγελλον (τες s. l. al. m.) D. — ουτε εν τῳ

rarit; ubi autem hoc fuerit confestum, reddemus. Interea vero, ut depositum servabimus, agrum colentes, et tributum pendentes, quod vobis suppetere possit.

Cap. 73. Illi vero, his auditis, in urbem redierunt; cumque his de rebus cum multitudine consultassent, responderunt: » Se velle conditiones sibi ab eo oblatas cum Atheniensibus prius communicare; et si illis persuadere possent, se ad hæc facienda paratos esse. « Interea vero petierunt, ut inducias secum faceret, et ab agro vastando sibi temperaret. Ille vero inducias fecit tot dierum, intra quot verisimile videbatur, responsum Athenis afferri posse; et ab agro vastando sibi temperavit. [2] Platæenses vero legati ad Athenienses profecti, et agitato cum illis consilio, redierunt, hæcque civitati retulerunt: » Neque in superiore tempore, viri Platæenses, ex quo societatem inivimus, Athenienses dicunt se passos esse nobis injuriam fieri, neque nunc passuros; at pro viribus opem laturos: vobisque mandant, per jusjurandum, quod vestri patres jurarunt, nequid novi in societate moliamini.

Cap. 74. Cum legati hæc renuntiassent, Platæenses decreverunt non deserere Athenienses; sed pati et agrum ante suos oculos vastari, si necesse esset, et perferre quicquid aliud evenire posset: nec quemquam amplius emittere, sed ex muris respondere, » Se non posse facere ea, quæ a Lacedæmoniis petebantur. « [2] Cum

προτȣ D, G; ȣτε εν τῳ πρωτȣ χρονῳ H, I. - ω ανδρες Πλαταιης C, H. - αφ' ȣ (ξυμ om.) μαχοι F. - εν ȣδενι ὑμας D, E, F, G, H, I. - ὑμιν πρωτων ὁρκων G.

Chap. LXXIV. 1. οἱ Πλαταιης B, C, H. - Αθηναιοις (ȣς s. οις, al. m.) H. - αλλ' αντεχεσθαι G, H. - ὁτι αν ξυμβαινοι G, H; ὁτι αν ξυμβαιη D, I. - εξελθειν δε I. - αλλ' απο (τȣ om.) τειχȣς; αλλ' ὑπο τȣ τ. G, H. - αδυνατα σφισιν C. — 2. (ὁ om.) βασιλευς H. - γην (την om.) Πλαταιιδα G, H. - συνι-

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 3/4. V. C. Varr. 32 5/6.

autem hoc responsum *illis* dedissent; tunc vero Rex Archidamus primum Deos et heroës indigenas contestari cœpit, his verbis. » Dii, quotquot agri Platæensis præsides estis, et heroës, testes estote, neque primum, cum isti societatis jusjurandum prius violarint, nos in hunc agrum injuste venisse, in quo patres nostri post vota vobis nuncupata, Medos superarunt, et quem Græcis benignum præbuistis, ut in eo dimicarent: neque nunc, si quid faciamus, nos injuste facturos: nam cum multas, æquasque conditiones obtulerimus, nihil ab illis impetrare potuimus. [3] In hoc igitur consentiatis, ut, quod spectat ad injurias illatas, pœna iis infligatur, qui primi injuriam fecerunt; quod ad pœnas, ut eas repetant, qui eas jure ac merito afferunt.

Cap. 75. Pio hoc perfunctus munere, aciem ad prœlium instruxit; ac primum quidem ipsos, ne quis amplius exiret, circumvallavit arboribus, quas ceciderant. Deinde vero aggerem ad urbem aggesserunt, illam propediem expugnatum iri sperantes, tanta militum manu in opere occupata. [2] Itaque cæsam e Cithærone materiam aggeri utrinque adhibebant, storearum instar, murorum loco admoventes, ne humus aggesta latius diffunderetur. In hunc autem aggerem ingerebant ligna, lapides, humum, et si quid aliud injectum ad opus absolvendum facere videbatur. In hoc autem aggeris opere septuaginta dies cum totidem noctibus conjunctos continenter consumserunt, ita inter se opus quietis gratia partiti, ut alii quidem materiam congererent, alii vero somnum et cibum caperent. [3] Et Lacedæmonii, qui peregrinis sin-

στορες E. - εκλειποντων τωνδε D; εκλιπ. δε τωνδε E, G; εκλιπ. δε (τωνδε marg. al. m.) H. - ευξαμενοι (υμιν om.) C. — 3. εστε, τοις μεν F. - τοις δε τιμωριας F.

δὲ ἀπεκρίναντο, ἐντεῦθεν δὴ πρῶτον μὲν ἐς ἐπιμαρτυρίαν καὶ θεῶν καὶ ἡρώων τῶν ἐγχωρίων Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς κατέστη, λέγων ὧδε. » Θεοὶ, ὅσοι γῆν τὴν Πλαταιΐδα ἔχετε, καὶ ἥρωες, ξυνίστορές ἐστε, ὅτι οὔτε τὴν ἀρχὴν, ἀδίκως ἐκλιπόντων τῶνδε πρότερον τὸ ξυνώμοτον, ἐπὶ γῆν τήνδε ἤλθομεν, ἐν ᾗ οἱ πατέρες ἡμῶν εὐξάμενοι ὑμῖν Μήδων ἐκράτησαν, καὶ παρέσχετε αὐτὴν εὐμενῆ ἐναγωνίσασθαι τοῖς Ἕλλησιν· οὔτε νῦν, ἤν τι ποιῶμεν, ἀδικήσομεν. [3] προκαλεσάμενοι γὰρ πολλὰ καὶ εἰκότα, οὐ τυγχάνομεν. ξυγγνώμονες δέ ἐστε, τῆς μὲν ἀδικίας κολάζεσθαι τοῖς ὑπάρχουσι προτέροις, τῆς δὲ τιμωρίας τυγχάνειν τοῖς ἐπιφέρουσι νομίμως.

Κεφ. οεʹ. Τοσαῦτα ἐπιθειάσας, καθίστη ἐς πόλεμον τὸν στρατόν· καὶ πρῶτον μὲν περιεσταύρωσεν αὐτοὺς τοῖς δένδρεσιν, ἃ ἔκοψαν, τοῦ μηδένα ἔτι ἐξιέναι· ἔπειτα χῶμα ἔχουν πρὸς τὴν πόλιν, ἐλπίζοντες ταχίστην αἵρεσιν ἔσεσθαι αὐτῶν, στρατεύματος τοσούτου ἐργαζομένου. [2] ξύλα μὲν οὖν τέμνοντες ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, παρῳκοδόμουν ἑκατέρωθεν, φορμηδὸν ἀντὶ τοίχων τιθέντες, ὅπως μὴ διαχέοιτο ἐπιπολὺ τὸ χῶμα. ἐφόρουν δὲ ὕλην ἐς αὐτὸ, καὶ λίθους, καὶ γῆν, καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνύτειν μέλλοι ἐπιβαλλόμενον. ἡμέρας δὲ ἔχουν ἑβδομήκοντα καὶ νύκτας ξυνεχῶς, διῃρημένοι κατ' ἀναπαύλας, ὥστε τοὺς μὲν, φέρειν, τοὺς δὲ, ὕπνον τε καὶ σῖτον αἱρεῖσθαι. [3] Λακεδαιμο-

Chap. LXXV. 1. καθ. ες τον πολεμον G, 1. – περιεσταυρωσαν E; εκοψεν D; εκοψεν (αν s. εν, *al. m.*) 1. – μηδενα επεξιεναι, επ. χωματα E. — 2. αντι τειχων F. – αλλο ανυπτειν μελλοι B; ανυτειν μ. C. – τους δε σιτον τε και ὑπνον

νίων τε οἱ ξεναγοὶ ἑκάστης πόλεως ξυνεφεστῶτες ἠνάγκαζον ἐς τὸ ἔργον. οἱ δὲ Πλαταιεῖς, ὁρῶντες τὸ χῶμα αἰρόμενον, ξύλινον τεῖχος ξυνθέντες, καὶ ἐπιστήσαντες τῷ ἑαυτῶν τείχει ᾗ προσεχοῦτο, ἐσῳκοδόμουν ἐς αὐτὸ πλίνθους, ἐκ τῶν ἐγγὺς οἰκιῶν καθαιροῦντες. [4] ξύνδεσμος δ' ἦν αὐτοῖς τὰ ξύλα, τοῦ μὴ, ὑψηλὸν γιγνόμενον, ἀσθενὲς εἶναι τὸ οἰκοδόμημα. καὶ προκαλύμματα εἶχε δέῤῥεις, καὶ διφθέρας, ὥστε τοὺς ἐργαζομένους καὶ τὰ ξύλα μήτε πυρφόροις οἰστοῖς βάλλεσθαι, ἐν ἀσφαλείᾳ τε εἶναι. [5] ἤρετο δὲ τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα, καὶ τὸ χῶμα οὐ σχολαίτερον ἀντανῄει αὐτῷ. καὶ οἱ Πλαταιεῖς τοιόνδε τι ἐπινοοῦσι. διελόντες τοῦ τείχους ᾗ προσέπιπτε τὸ χῶμα, ἐσεφόρουν τὴν γῆν.

Κεφ. οϛ΄. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, αἰσθόμενοι, ἐν ταρσοῖς καλάμου πηλὸν ἐνείλλοντες ἐσέβαλον ἐς τὸ διῃρημένον, ὅπως μὴ διαχεόμενον, ὥσπερ ἡ γῆ, φοροῖτο. [2] οἱ δὲ, ταύτῃ ἀποκλειόμενοι, τοῦτο μὲν ἐπέσχον· ὑπόνομον δ' ἐκ τῆς πόλεως ὀρύξαντες, καὶ ξυντεκμηράμενοι ὑπὸ τὸ χῶμα, ὑφεῖλκον αὖθις παρὰ σφᾶς τὸν χοῦν· καὶ ἐλάνθανον ἐπιπολὺ τοὺς ἔξω, ὥς' ἐπιβάλλοντας ἧσσον ἀνύτειν, ὑπαγομένου αὐτοῖς κάτωθεν τοῦ χώματος, καὶ ἰζάνοντος ἀεὶ ἐπὶ τὸ κενούμενον. [3] δεδιότες δὲ, μὴ οὐδ' οὕτω δύνωνται

αἱρ. E; τ. δε ὑπνον και σιτον αἱρ. F. — 3. οἱ ξ. και ἑκαϛης π. D, E. - (ξυν om.) εφεϛωτες E. - ην. εις το εργον D. - οἱ δε Πλαταιης B, C, H. - τ. χ. αιρουμενον (marg. *al. m.* αιρομενον) I. - τ. συνθεντες I. - τ. ω προσεχειτο C; τ. η προσεχουντο (ου marg. *ead. m.*) D; τ. η προσεχουντο (marg. *al. m.* προσεχουτο) I. - εσωκοδομουν D. — 4. (ξυν *s. l. ead. m.*) δεσμος I. - ὑψ. γενομενον G; ψηλον γιγν. D. - προκαλυματα (μ. *s. l. ead. m.*) I. — 5. ου σχολαιτερον D. - αντα-

gularum civitatum militibus præerant, operi præpositi, ad opus urgebant. Platæenses vero hunc aggerem extolli cernentes, murum ligneum composuerunt, suisque muris imposuerunt ab illa parte, qua agger excitabatur; alterumque murum lateritium intra ligneum ædificarunt, materiam ex vicinis ædibus, quas demoliebantur, detrahentes. [4] Lignis autem internexis materiam colligabant, ne succrescens ædificium infirmum esset. Habebat autem munimenta objecta, quibus protegeretur; coria, et centones; ut et qui in opere erant occupati, et ligna ipsa nullis igniferis missilibus peterentur, utque in tuto essent. [5] Murus autem in magnam altitudinem extollebatur, et agger non segnius ex adverso contra ipsum surgebat. Platæenses vero tale quiddam excogitant. Interciso muro, qua agger *urbi* imminebat, illius humum *in eam* importabant.

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 3/4. V. C. Varr. 32. 5/6.

Cap. 76. At Peloponnesii hac re cognita, cœnum in cratibus arundineis involventes, in aggeris partem humo subtracta divisam conjecerunt, ne, sicut humus diffluens, *in urbem* portaretur. [2] Illi vero isto conatu exclusi, ab hoc quidem abstinuerunt: sed cuniculos egerunt, eosque conjectura ab urbe sub ipsum aggerem dirigentes, humum ad se rursus subducere cœperunt; diuque illos, qui foris erant, latuerunt, adeo ut illis humum etiam atque etiam aggerentibus, minus tamen opus absolverent, quod ipsorum agger deorsum subduceretur, et in partem, quæ evacuabatur, semper subsidens caderet. [3] Sed ve-

νιει (η s. ι, *al. m.*) D; αυλανιει sans corr. I. - οἱ Πλαταιης B, C, H. - τοιονδε τοι E. - προσεπιπτειν D. - εξεφορουν D; εσοφορουν G.

Chap. LXXVI. 1. εν ταρσεις κ. E, F. - (πηλον om.) ενειλ. εσεβαλλον E. - διηρημενον του χωματος, ὁπως μη F; ὁπως (μη s. l.) G. — 2. αποκλῃομενοι (ει s. η, *al. m.*) H. - τουτο μεν επασχον· ὑπονομον δε E. Depuis ορυξαντες jusqu'à

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. $\frac{3}{4}$. V. C. Varr. 32. $\frac{5}{6}$.

riti, se ne sic quidem paucos multis resistere posse, hoc quoque excogitarunt: magnum quidem ædificium, quod aggeri oppositum exstruebatur, ædificare desierunt: at ab utroque ejus latere ducto initio, qua muro humiliori, cum altero urbis muro conjungebatur, murum lunata forma urbem versus ducere cœperunt, ut, si magnus caperetur, hic hostibus resisteret, eosque novum aggerem ad eum rursus aggerere cogeret; et ulterius procedentes, duplicem laborem sustinere, et in majore periculo constitui. [4] Peloponnesii vero dum aggerem jacerent, simul etiam urbi machinas admoverunt: unam quidem, quæ per aggerem admota, magnam ingentis illius ædificii partem conquassavit, et Platæenses perterrefecit: alias vero ab alia muri parte, quas ipsi Platæenses laqueis circumjectis reflectebant, et trabes ingentes, quas ab utroque capite longis ferreis catenis suspenderant, ex binis antennis supra murum inclinatis ac prominentibus transversas sursum trahebant, et quoties machina aliquam muri partem petitura erat, trabem laxatis catenis, atque e manu remissis, cum impetu demittebant. Illa vero cum impetu delata, prominens rostrum refringebat.

Cap. 77. Postea vero Peloponnesii, cum machinæ nihil proficerent, et adversus aggerem munitio erigeretur, existimantes præsentibus terroribus urbem capi non posse, se ad eam muro cingendam parabant. Ipsis tamen urbem prius igne tentare placuit, si possent coorto vento eam incendere, quod spatiosa non esset. Nullum enim

ελανθανον lacune non suppléée F. - συντεκμηραμενοι D, E, G. - ὥςε επιβαλλοντας E. - ὑπαγομενȣ ευθυς κ. C; ὑπαγομενȣς αυτοις κ. E. - 3. προσεπεξευρον τοιονδε F. - και ενθεν αρξαμενοι αυτȣ και απο τȣ βρ. E. - μηνοειδης ες την πολιν D, E, G, H, I. - ες τ. π. μονοειδες F. - εσωκωδομȣν ὅπως E. - τȣτ' ανεχοι G. -

ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀντέχειν, προσεπεξεῦρον τόδε· τὸ μὲν μέγα οἰκοδόμημα ἐπαύσαντο ἐργαζόμενοι τὸ κατὰ τὸ χῶμα, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν αὐτοῦ ἀρξάμενοι, ἀπὸ τοῦ βραχέος τείχους ἐκ τοῦ ἐντὸς ἐς τὴν πόλιν μηνοειδὲς προσῳκοδόμουν, ὅπως, εἰ τὸ μέγα τεῖχος ἁλίσκοιτο, τοῦτ' ἀντέχοι, καὶ δέοι τοὺς ἐναντίους αὖθις πρὸς αὐτὸ χοῦν. καὶ προχωροῦντας εἴσω, διπλάσιόν τε πόνον ἔχειν, καὶ ἐν ἀμφιβόλῳ μᾶλλον γίγνεσθαι. [4] ἅμα δὲ τῇ χώσει καὶ μηχανὰς προσῆγον τῇ πόλει οἱ Πελοποννήσιοι· μίαν μὲν, ἣ τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος κατὰ τὸ χῶμα προσαχθεῖσα, ἐπὶ μέγα τε κατέσεισε, καὶ τοὺς Πλαταιεῖς ἐφόβησεν· ἄλλας δὲ ἄλλῃ τοῦ τείχους, ἃς, βρόχους τε περιβάλλοντες, ἀνέκλων οἱ Πλαταιεῖς, καὶ δοκοὺς μεγάλας ἀρτήσαντες ἁλύσεσι μακραῖς σιδηραῖς ἀπὸ τῆς τομῆς ἑκατέρωθεν, ἀπὸ κεραιῶν δύο ἐπικεκλιμένων, καὶ ὑπερτεινουσῶν ὑπὲρ τοῦ τείχους, ἀνελκύσαντες ἐγκαρσίως, ὁπότε προσπεσεῖσθαί πῃ μέλλοι ἡ μηχανὴ, ἀφίεσαν τὴν δοκὸν χαλαραῖς ταῖς ἁλύσεσι, καὶ οὐ διὰ χειρὸς ἔχοντες. ἡ δὲ, ῥύμῃ ἐμπίπτουσα, ἀπεκαύλιζε τὸ προέχον τῆς ἐμβολῆς.

Κεφ. οζ'. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι, ὡς αἵ τε μηχαναὶ ὐδὲν ὠφέλουν, καὶ τῷ χώματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίγνετο, νομίσαντες ἄπορον εἶναι ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἑλεῖν τὴν πόλιν, πρὸς τὴν περιτείχισιν παρεσκευάζοντο. πρότερον δὲ πυρὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πειράσαι, εἰ δύναιν-

και αναμφιβολω (ε s. α, *al. m.*) C. - γινεσθαι F. — 4. οἱ Πελοποννησιοι τη πολει E. - μια μεν η τȣ μεγ. C. - τȣς Πλαταιης B, C, H. - εφοβησε I. - ανεκλων οἱ Πλαταιης B, C, H. - αρτυσαντες E.

Chap. LXXVII. 1. (το om.) αντιτειχισμα E. - προς την παρατειχισιν (s.

το, πνεύματος γενομένου, ἐπιφλέξαι τὴν πόλιν, οὖσαν οὐ μεγάλην. πᾶσαν γὰρ δὴ ἰδέαν ἐπενόουν, εἴ πως σφίσιν ἄνευ δαπάνης καὶ πολιορκίας προσαχθείη. φοροῦντες δὲ ὕλης φακέλους, παρέβαλον ἀπὸ τοῦ χώματος ἐς τὸ μεταξὺ πρῶτον τοῦ τείχους καὶ τῆς προσχώσεως. [2] ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου, διὰ πολυχειρίαν, ἐπιπαρένησαν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως ὅσον ἐδύναντο ἀπὸ τοῦ μετεώρου πλεῖστον ἐπισχεῖν. [3] ἐμβαλόντες δὲ πῦρ ξὺν θείῳ καὶ πίσσῃ, ἧψαν τὴν ὕλην, καὶ ἐγένετο φλὸξ τοσαύτη, ὅσην οὐδείς πω ἔς γε ἐκεῖνον τὸν χρόνον χειροποίητον εἶδεν. ἤδη γὰρ ἐν ὄρεσιν ὕλη τριφθεῖσα ὑπ' ἀνέμων πρὸς αὑτὴν, ἀπὸ ταυτομάτου πῦρ καὶ φλόγα ἀπ' αὐτοῦ ἀνῆκε. [4] τοῦτο δὲ μέγα τε ἦν, καὶ τοὺς Πλαταιέας, τἄλλα διαφυγόντας, ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι. ἐντὸς γὰρ πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι· πνεῦμά τε εἰ ἐπεγένετο αὐτῇ ἐπίφορον, (ὅπερ καὶ ἤλπιζον οἱ ἐναντίοι) οὐκ ἂν διέφυγον. [5] νῦν δὲ καὶ τόδε λέγεται ξυμβῆναι, ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ πολὺ καὶ βροντὰς γενομένας σβέσαι τὴν φλόγα, καὶ οὕτω παυσθῆναι τὸν κίνδυνον.

Κεφ. οη'. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ καὶ τούτου διήμαρτον, μέρος μέν τι καταλιπόντες τοῦ στρατοῦ, τὸ δὲ λοιπὸν ἀφέντες, περιετείχιζον τὴν πόλιν κύκλῳ, διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον. τάφρος δὲ ἐντός τε ἦν καὶ ἔξωθεν, ἐξ ἧς ἐπλινθεύσαντο. καὶ ἐπειδὴ πᾶν

l. al. m.) γρ. περι) H. - ει δυναιντο (le deuxième ν, *al. m.*) E. - (ου om.) μεγαλην E. - γαρ δη ειδεαν F. - επενουν εφ' ᾧ σφισιν E. - φαχ. πελαβον D; φ. παρεβαλλον E. — 2. π. γινομενου F. - δια πολυχωριαν (ει S. ω, *ead. m.*) D. - του μεταιωρου F. — 3. εσβαλοντες δε πυρ L. - φ. τ. οσον B; φ. τ. οσον (ην S. ον, *al. m.*) H. -

oppugnationis genus intentatum prætermittebant, si forte Bell. sine sumtu, et obsidione in suam potestatem redigere Pelop. an. 3. possent. Comportatos igitur materiæ fasciculos primum Olymp. 87. $\frac{3}{4}$. quidem in eam partem, quæ erat inter murum et ag- V. C. Varr. gerem, ex ipso aggere conjecerunt. [2] Cum autem propter 32. $\frac{5}{6}$. tantam hominum manum celeriter fuisset repleta, in reliquum etiam urbis, quantum de loco superiore plurimum occupare potuerunt, materiam congesserunt: [3] eamque injecto igne, cum sulphure et pice, incenderunt; tantaque flamma excitata est, quantam nullus unquam ad illud usque tempus saltem manu excitatam viderat. Jam enim *et alias* arbores, quæ sunt in montium sylvis, casu, vi ventorum, mutuo concursu collisæ, ignem, flammamque ex hoc conceptam emiserunt. [4] Hoc vero incendium et magnum exstitit, et Platæenses, qui cætera vitarant, propemodum absumsit. Nam intra ad complures urbis regiones accedere tutum non erat. Quod si ventus secundus (ut adversarii speraverant) ad ipsam accessisset, effugere non potuissent. [5] Nunc vero hoc etiam accidisse fertur, magnam vim aquæ de cœlo cum tonitruis effusæ flammam restinxisse, et ita periculo liberasse.

Cap. 78. Peloponnesii vero, cum hoc quoque conatu Bell. Pelop. frustrati fuissent, quadam copiarum parte ibi relicta, et an. 3. Olymp. cæteris dimissis muro urbem undique cingere cœperunt, 87. 3. ambitus loco inter singulas civitates distributo. Fossa V. C. Varr. autem erat, et interna, et externa, ex qua lateres fece- 325. Jul. 6.

χειρ. ειδεν (le ν, *al. m.*) E. - απο τϐ αυτοματϐ E. - αἰηχεν (le deuxième rayé) C. — 4. διεφυγε (οι s. ε, *al. m.*) E. — 5. βροτας (ν s. ο, *al. m.*) G. - ϐπω παυσθηναι C; ϐτω παυθηιαι D, H; ϐτως παυθηναι E.

Chap. LXXVIII. 1. μερος μεντοι G. - καταλιπ. τϐ ϛρατοπεδϐ C, F; κ. τϐ ϛρατοπεδϐ (*s. l. al. m.* ϛρατϐ) H. - το δε πλεον αφεντες E; H omet τοδε λοιπον αφεντες.

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. ¼. V. C. Varr. 325.

runt. 2 Postquam autem totum opus absolutum fuit sub Arcturi ortum, præsidio ad dimidii muri custodiam relicto (nam alterum dimidium Bœoti custodiebant) cum exercitu redierunt, et alii ab aliis digressi, in suas quique urbes se receperunt. 3 Platæenses vero liberos, et uxores et maximos quosque natu, et hominum nullius usus multitudinem jam ante Athenas exportarant. Ipsi vero, qui relicti obsidebantur, erant numero quadringenti, et Athenienses octoginta, et centum ac decem mulieres, quæ panem faciebant. Tot erant universi, quum obsidionem tolerare cœperunt: nec ullus alius aut servus, aut liber in urbe erat. Hujusmodi igitur fuit obsidio contra Platæenses instituta.

Julio exeunte.

Cap. 79. Eadem autem æstate, simul atque expeditio contra Platæenses est a *Lacedæmoniis* suscepta, Athenienses cum duobus millibus sui corporis militum graviter armatorum, et ducentis equitibus, bellum intulerunt Chalcidensibus, qui sunt in Thracia, et Bottiæis, frumento jam maturo. His vero præerat Xenophon Euripidis *filius*, cum duobus aliis ducibus. 2 Cum autem ad Spartolum Botticam copias duxissent, frumentum corruperunt. Hæc autem civitas quorundam civium opera, qui hoc moliebantur, deditionem factura videbatur. Sed cum *adversæ factionis homines*, qui hæc *pati* nolebant, Olynthum *nuntios auxilium petituros* ante misissent, gravis armaturæ milites venerunt, et *reliquus* exercitus ad urbis custodiam. Qui cum Spartolo adversus hostem prodiisset, Athenienses prœlium ad ipsam urbem *cum*

- το χωρειον F. - εξοθεν (εξ ἧς marg. *al. m.*) I. — 2. παρα αρκτυρυ G. — 3. Πλαταιης B, C, H. - πρεσβυτερυς (τατυς *s. l. ead. m.*) I. - πλ. το αχρηςον C, D, F, G. - εκκεκοσμημενοι H; εκκεκομεσμενοι F; εκκεκομμενοι (ισ *s. l.*) G. - αυτοι δε επολ.

τε

ἐξείργαστο περὶ ἀρκτούρου ἐπιτολὰς, καταλιπόντες φύλακας τοῦ ἡμίσεος τείχους (τὸ δὲ ἥμισυ Βοιωτοὶ ἐφύλασσον) ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ, καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. [3] Πλαταιεῖς δὲ παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας, καὶ τοὺς πρεσβυτάτους τε, καὶ πλῆθος τὸ ἀχρεῖον τῶν ἀνθρώπων πρότερον ἐκκεκομισμένοι ἦσαν ἐς τὰς Ἀθήνας. αὐτοὶ δ' ἐπολιορκοῦντο ἐγκαταλελειμμένοι τετρακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὀγδοήκοντα, γυναῖκες δὲ δέκα καὶ ἑκατὸν σιτοποιοί. τοσοῦτοι ἦσαν οἱ ξύμπαντες, ὅτε ἐς τὴν πολιορκίαν καθίσταντο· καὶ ἄλλος οὐδεὶς ἦν ἐν τῷ τείχει, οὔτε δοῦλος, οὔτε ἐλεύθερος. τοιαύτη μὲν ἡ Πλαταιέων πολιορκία κατεσκευάσθη.

Κεφ. οθ'. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, καὶ ἅμα τῇ τῶν Πλαταιέων ἐπιστρατείᾳ, Ἀθηναῖοι δισχιλίοις ὁπλίταις ἑαυτῶν καὶ ἱππεῦσι διακοσίοις ἐστράτευσαν ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης, καὶ Βοττιαίους, ἀκμάζοντος τοῦ σίτου. ἐστρατήγει δὲ Ξενοφῶν ὁ Εὐριπίδου, τρίτος αὐτός. [2] ἐλθόντες δὲ ὑπὸ Σπάρτωλον τὴν Βοττικὴν, τὸν σῖτον διέφθειραν. ἐδόκει δὲ καὶ προσχωρήσειν ἡ πόλις ὑπό τινων ἔνδοθεν πρασσόντων. προπεμψάντων δὲ ἐς Ὄλυνθον τῶν μὴ ταῦτα βουλομένων, ὁπλῖταί τε ἦλθον καὶ στρατιὰ ἐς φυλακήν. ἧς ἐπεξελθούσης ἐκ τῆς Σπαρτώλου, ἐς μάχην

D, E. - τριακοσιοι (τετρα *s. l.*) G. - ὁτε εις την π. C. - ουτ' ελευθερος E. - Πλαταιων (ε s. αι, *al. m.*) C; Πλαταιων sans corr. G, H.

Chap. LXXIX. 1. του δε αυτου C, F. - θηρους C. - ἁμα τ. τ. Πλαταιων H. - ὁπλιταις αυτων F. - διακ. επεστράτευσαν C, E. - επι χαλκ. (τους om.) επιθρακης F. Voy. 2, 58, 1. — 2. διεφθειρον C, F, G, H. - προσπεμψαντων C, D, F, G, H, I. - των ου ταυτα β. C, D, E, F, G, H, I. - (επ om.) εξελθουσης

καθίστανται Ἀθηναῖοι ὑπ' αὐτῇ τῇ πόλει. [3] καὶ οἱ μὲν ὁπλῖται τῶν Χαλκιδέων, καὶ ἐπίκουροί τινες μετ' αὐτῶν, νικῶνται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἀναχωροῦσιν ἐς τὴν Σπάρτωλον· οἱ δὲ ἱππεῖς τῶν Χαλκιδέων καὶ ψιλοὶ νικῶσι τοὺς τῶν Ἀθηναίων ἱππέας καὶ ψιλούς. εἶχον δέ τινας οὐ πολλοὺς πελταστὰς ἐκ τῆς Κρούσιδος γῆς καλουμένης. [4] ἄρτι δὲ τῆς μάχης γεγενημένης, ἐπιβοηθοῦσιν ἄλλοι πελτασταὶ ἐκ τῆς Ὀλύνθου. καὶ οἱ ἐκ τῆς Σπαρτώλου ψιλοὶ, ὡς εἶδον, θαρσήσαντες τοῖς τε προσγιγνομένοις, καὶ ὅτι πρότερον οὐχ ἥσσηντο, ἐπιτίθενται αὖθις, μετὰ τῶν Χαλκιδέων ἱππέων, καὶ τῶν προσβοηθησάντων, τοῖς Ἀθηναίοις. [5] καὶ ἀναχωροῦσι πρὸς τὰς δύο τάξεις, ἃς κατέλιπον παρὰ τοῖς σκευοφόροις. καὶ ὁπότε μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ἐνεδίδοσαν, ἀποχωροῦσι δὲ ἐνέκειντο, καὶ ἐσηκόντιζον. οἵ τε ἱππεῖς τῶν Χαλκιδέων, προσιππεύοντες ᾗ δοκοῖ, ἐσέβαλλον, καὶ οὐχ ἥκιστα φοβήσαντες ἔτρεψαν τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἐπεδίωξαν ἐπὶ πολύ. [6] καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Ποτίδαιαν καταφεύγουσι, καὶ ὕστερον τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους κομισάμενοι, ἐς τὰς Ἀθήνας ἀναχωροῦσι τῷ περιόντι τοῦ στρατοῦ. ἀπέθανον δὲ αὐτῶν τριάκοντα καὶ τετρακόσιοι, καὶ οἱ στρατηγοὶ ἅπαντες. οἱ δὲ Χαλκιδεῖς καὶ οἱ Βοττιαῖοι τροπαῖόν τε ἔστησαν, καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς αὐτῶν ἀνελόμενοι, διελύθησαν κατὰ πόλεις.

G, H. - εκ του (ης s. ου, *al. m.*) Σπαρτωλου H. - καθισ. οἱ Αθηναιοι C, D, E, F, G. - προς αυτη τη πολει C, D, F, G, H, I. — 3. οἱ δε ἱππης B, C. - και ψιλῶν νικ. G, H. — 4. *μαχης γενομενης* E. - προσγινομενοις C. - ουχ ἡσσωντο D, F, G, H, I. - τῶν προσβοησαντων C; (των s. I, *al. m.*) προσ-

eo commiserunt. [3] Et Chalcidensium gravis armatura, et cum illis nonnulli auxiliarii milites ab Atheniensibus vincuntur, et in urbem sese recipiunt. Chalcidensium vero equitatus, ac levis armatura vincit Atheniensium equitatum, et levem armaturam. [4] *Chalcidenses* autem habebant aliquot, non multos *tamen*, cetratos ex agro, qui Crusis appellatur, cumque non multo ante prœlium commissum fuisset, alia cetratorum manus, Olyntho *missa, suis* subsidio venit. Tunc vero levis armaturæ milites, qui Spartoli erant, cum *novum subsidium* vidissent, tum recentium copiarum accessione magis confirmati, tum etiam quod antea victi non fuissent, cum Chalcidensium equitatu et subsidiariis Athenienses iterum invadunt. [5] Illi vero se recipiunt ad duas cohortes, quas ad impedimenta reliquerant. Quoties autem Athenienses armis infestis eos petebant, illi recedebant; quoties vero recedebant, eos urgebant, et tela in eos jaculabantur. Et Chalcidensium equites adequitantes, qua *locus ad hostes invadendum opportunus* videbatur, impressionem *in eos* faciebant; et Athenienses maxime perculsos in fugam verterunt, et longe sunt persequuti. [6] Atque Athenienses quidem fuga Potidæam se receperunt, posteaque, *suorum* cadaveribus fide publica interposita receptis, cum copiarum reliquiis Athenas reverterunt. Ex eorum autem numero quadringenti et triginta, omnesque duces obierunt. Chalcidenses vero et Bottiæi tropæum statuerunt, susceptisque suorum cadaveribus, in suas quique urbes discesserunt.

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

βοηθη. H. — 5. αναχωρουσι (s. l. *al. m.* γρ. απο) H. - οἱ τε ἱππης B, C. - η δοκοι προσεβαλλον C, H; η δοκει προσεσεβαλον D, I; η δοκει εσεβαλον E; η δοκη προσεβαλον F; η δοκοι προσεβαλον G. - επεδιωξαν (επι om.) πολυ C, F; και (επ om.) εδι. επι πολυ E. — 6. ες (τας om.) Αθηνας D, I. - οἱ

Bell. Pelop. an. 5. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325. Septembri.

CAP. 80. Eadem æstate, non multo post hæc, Ambraciotæ, et Chaones, cupientes totam Acarnaniam subigere, et ab Atheniensibus alienare, Lacedæmoniis persuaserunt, ut classem ex sociis civitatibus pararent, et mille gravis armaturæ milites in Acarnaniam mitterent. Dicebant enim, illos, si cum navibus, simul et peditatu secum venirent, (quod Acarnanes, qui maritimam oram incolebant, copiis coactis opem *suis laborantibus* ferre non possent) Acarnania facile potitos, Zacynthum etiam, et Cephalleniam in suam potestatem redacturos, ut non amplius ita libera Atheniensibus circum Peloponnesum navigatio esset: quinetiam Naupacti capiendæ spem esse. [2] Lacedæmonii vero illorum verbis adducti Cnemum, qui classi Prætor adhuc erat, et gravis armaturæ milites *eo* cum aliquot navibus e vestigio mittunt. Nuntiis autem circummissis imperarunt sociis, ut classem expedirent, et primo quoque tempore Leucadem venirent. Corinthii autem potissimum, Ambraciotis, suis colonis, studiose favebant; et classis quidem Corinthiorum, Sicyoniorum, et oppidorum in illa regione sitorum instruebatur. Nam Leucadiorum, Anactoriorum, et Ambraciotarum *classis*, jam ante *eo* profecta, ad Leucada præstolabatur. [3] Cnemus vero et mille gravis armaturæ milites, quos secum ducebat, postquam mare trajecerunt clam Phormione, qui viginti navibus Atticis præerat,

ϛρ. παντες D, E, F, G, H. - χαλκιδης B, C, H. - (οἱ om.) βοτλιαιοι E. - νεκρυς (τυς om.) C, E, F.

Cap. LXXX. 1. Αμϐρακιοται H. - Ακαρ. την πασαν C, E, F. - ναυτικόν τε παρασκευασαι E. - εκ της συμμαχιδος H. - πεμψαι επ' Ακ. E; π. εις G, H, I. - ὁτι ει ναυσι D. - ἁμα μετ' αυτων ελθ. C. - (ξυμ om.) βοηθειν C, F. - ῥαδιως (αν om.) E. - της Ζακινθυ B, F. - κρατησωσι G, H. Depuis κρατησυσι jusqu'à ελπιδα, lacune suppléée marg. *al. m.*) D. — 2. Nau-

Κεφ. π'. Τȣ̃ δ' αὐτȣ̃ θέρȣς, οὐ πολλῷ ὕϛερον τȣ́των, Ἀμπρακιῶται καὶ Χάονες, βȣλόμενοι Ἀκαρνανίαν πᾶσαν καταϛρέψασθαι καὶ Ἀθηναίων ἀποϛῆσαι, πείθȣσι Λακεδαιμονίȣς ναυτικὸν παρασκευάσασθαι ἐκ τῆς ξυμμαχίδος, καὶ ὁπλίτας χιλίους πέμψαι ἐς Ἀκαρνανίαν· λέγοντες, ὅτι, ἢν ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα μετὰ σφῶν ἔλθωσιν, ἀδυνάτων ὄντων ξυμβοηθεῖν τῶν ἀπὸ θαλάσσης Ἀκαρνάνων, ῥᾳδίως ἂν Ἀκαρνανίαν σχόντες, καὶ τῆς Ζακύνθȣ καὶ Κεφαλληνίας κρατήσȣσι, καὶ ὁ περίπλους ȣ̓κέτι ἔσοιτο Ἀθηναίοις ὅμοιος περὶ Πελοπόννησον. ἐλπίδα δ' εἶναι καὶ Ναύπακτον λαβεῖν. [2] οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, πεισθέντες, Κνῆμον μὲν, ναύαρχον ἔτι ὄντα, καὶ τοὺς ὁπλίτας ἐπὶ ναυσὶν ὀλίγαις εὐθὺς πέμπουσι· τῷ δὲ ναυτικῷ περιήγγειλαν παρασκευασαμένῳ ὡς τάχιστα πλεῖν ἐς Λευκάδα. ἦσαν δὲ Κορίνθιοι ξυμπροθυμούμενοι μάλιστα τοῖς Ἀμπρακιώταις, ἀποίκοις ȣ̓̃σι. καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν ἔκ τε Κορίνθȣ καὶ Σικυῶνος καὶ τῶν ταύτῃ χωρίων, ἐν παρασκευῇ ἦν. τὸ δ' ἐκ Λευκάδος καὶ Ἀνακτορίου καὶ Ἀμπρακίας πρότερον ἀφικόμενον, ἐν Λευκάδι περιέμενε. [3] Κνῆμος δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ χίλιοι ὁπλῖται, ἐπειδὴ ἐπεραιώθησαν λαθόντες Φορμίωνα, ὃς ἦρχε τῶν εἴκοσι νεῶν τῶν Ἀττι-

πακτον ἑλειν. οἱ (δε s. l.) Λακ. C. – πεμπȣσιν H. – παρασκευασαμενη (de η on a fait ω) C; παρασκευασμενω G, παρεσκευασμενω H. – ὡς ταχιϛα marg. G. – εις λευκαδα C, D. – ξυμπροθυ (μȣ s. l.) μενοι G; ξυμπροθεμενοι (s. l. al. m. γρ. προθυμȣμενοι) H. – αποικοις ȣσιν G. – των αλλων (marg. avec le signe γρ. ταυτη) χωριων C; των ταυτη χωριον F. – το δε εκ Λευκ. F. – εν Λευκασι C. – περιεμεινε E; περιεμενεν H. — 3. νεων των ναυτικων E. – και αυτων παρησαν E. – Ἑλλ. (μεν s. l. ead. m.) Αμπρ. H. – καὶ Ανακτ. και Λευκαδιοι E.

κῶν, αἳ περὶ Ναύπακτον ἐφρούρουν, εὐθὺς παρεσκευάζοντο τὴν κατὰ γῆν στρατείαν. καὶ αὐτῷ παρῆσαν Ἑλλήνων μὲν Ἀμπρακιῶται καὶ Λευκάδιοι καὶ Ἀνακτόριοι, καὶ, οὓς αὐτὸς ἔχων ἦλθε, χίλιοι Πελοποννησίων· βάρβαροι δὲ, Χάονες χίλιοι, ἀβασίλευτοι, ὧν ἡγοῦντο ἐπ᾽ ἐτησίῳ προστατείᾳ [ἐκ] τοῦ ἀρχικοῦ γένους Φώτιος καὶ Νικάνωρ. [4] ἐστρατεύοντο δὲ μετὰ Χαόνων καὶ Θεσπρωτοὶ ἀβασίλευτοι. Μολοσσοὺς δὲ ἦγε καὶ Ἀτιτάνας Σαβύλινθος, ἐπίτροπος ὢν Θαρύπου τοῦ βασιλέως, ἔτι παιδὸς ὄντος· καὶ Παραυαίους Ὄροιδος, βασιλεὺς ὤν. [5] Ὀρέσται δὲ χίλιοι, ὧν ἐβασίλευεν Ἀντίοχος, μετὰ Παραυαίων ξυνεστρατεύοντο Ὀροίδῳ, Ἀντιόχου ἐπιτρέψαντος. ἔπεμψε δὲ καὶ Περδίκκας, κρύφα τῶν Ἀθηναίων, χιλίους Μακεδόνων, οἳ ὕστερον ἦλθον. τούτῳ τῷ στρατῷ ἐπορεύετο Κνῆμος, οὐ περιμείνας τὸ ἀπὸ Κορίνθου ναυτικόν· καὶ διὰ τῆς Ἀγραίας ἰόντες, Λιμναίαν, κώμην ἀτείχιστον, ἐπόρθησαν. [6] ἀφικνοῦνταί τε ἐπὶ Στράτον, πόλιν μεγίστην τῆς Ἀκαρνανίας, νομίζοντες, εἰ πρώτην ταύτην λάβοιεν, ῥᾳδίως ἂν σφίσι τἄλλα προσχωρήσειν.

Κεφ. πα΄. Ἀκαρνᾶνες δὲ, αἰσθόμενοι κατά τε γῆν πολλὴν στρατιὰν ἐσβεβληκυῖαν, ἔκ τε θαλάσσης ναυσὶν ἅμα τοὺς πολεμίους παρεσομένους, οὔτε ξυνεβοήθουν, ἐφύλασσόν τε τὰ αὑτῶν ἕκαστοι· παρά τε Φορμίωνα ἔπεμπον, κελεύοντες ἀμύνειν. [2] ὁ δὲ ἀδύνατος ἔφη εἶναι, ναυ-

- επετ. προστασια B, C, D, F, G, H. - φωτυος D. — 4. ξυνεστρατευοντο δε E. Αντιτανας B; Ατιιτανας (le premier ι rayé, et reporté s. α. - θαρυπος B, C, D, H, I; ταρυθος (θ s. π, et π s. θ, al. m.) E. - και Παραναιους (υ s. ν, al. m.) C, F; Παραυναιους F, G. - Οροιδος βασιλευων E. — 5. μετα Παραταιων C, D, F, I; μ. Παραβαιων E; μ. Παραυναιων G. - μ. συνεστρατευοντο D, G, I. - δια της

quæ circa Naupactum in præsidio erant, se confestim ad expeditionem itinere terrestri faciendam parare cœperunt. Eique præsto fuerunt ex Græcis quidem, Ambraciotæ, Leucadii, et Anactorii, et mille Peloponnesii, quos ipse secum ducebat. Ex barbaris vero, mille Chaones, qui regio dominatu non regebantur, quibus præerant annuum Magistratum gerentes Photius et Nicanor, ex familia, cui ad Magistratus patebat aditus.[4] Cum Chaonibus vero militabant et Thesproti, qui et ipsi dominatu regio non gubernabantur. Molossos vero ducebat et Antitanas Sabylinthus, Tharypis Regis adhuc pupilli tutelam gerens : et Paravæos, Orœdus Rex. 5 Mille etiam Orestæ, permissu Antiochi, qui Rex ipsorum erat, cum Paravæis et Orœdo ad eandem militiam proficiscebantur. Perdiccas etiam clam Atheniensibus mille Macedonas misit, qui postea supervenerunt. Cum hoc exercitu Cnemus, non exspectata Corinthiorum classe, discessit; et per agrum Argivum iter facientes, Limnæam pagum nullis cinctum muris diripuerunt. [6] Et ad Stratum pervenerunt, maximam Acarnaniæ urbem; existimantes, si hanc primam cepissent, cæteras etiam haud ægre in suam potestatem venturas.

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

Cap. 81. Acarnanes vero, cum intellexissent, et terra magnas copias *in agrum suum* irruptionem fecisse, et mari simul hostes cum classe *contra se* venturos, copias non coëgerunt, ut suis laborantibus opem ferrent; sed sua quique custodiebant. Et ad Phormionem *nuntios* miserunt, per quos eum rogarunt, ut auxilium *sibi* ferret. [2] Ille vero respondit, se non posse, quod classis Corin-

Αργειας B, C, D, E, F, G, H, I. - Λεμναιαν x. D. — 6. ει ταυτην πρωτην λ. C, D, F, G, H, I; ει ταύτην πρωτοι λ. E. - ῥαδιως (αι om.) σφισι E. - τ' αλλα προχωρησειν C.

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

tho esset ventura, Naupactum præsidio nudatam relinquere. Peloponnesii vero, eorumque socii, suas copias in tres acies partiti, ad urbem Stratiorum iverunt; ut, castris prope illam positis, nisi verbis *eos ad deditionem faciendam* inducere possent, re ipsa muros tentarent. [3] Atque dum *ad urbem* accederent, medium quidem agmen tenebant Chaones, et cæteri barbari: ad dextram vero ipsorum erant Leucadii, Anactorii, et qui cum ipsis veniebant: ad lævam, Cnemus, Peloponnesii, et Ambraciotæ. Magno autem intervallo alii ab aliis distabant, quinetiam interdum a mutuo conspectu remoti erant. [4] Et Græci quidem servatis ordinibus, et caute, procedebant, donec in opportuno *loco* castra posuerunt. Chaones vero, qui suis ipsorum viribus confiderent, et ab illius continentis incolis bellicosissimi esse judicarentur, castris ponendis locum deligere non sustinuerunt; impetuque cum cæteris barbaris lati, urbem vel ipso clamore tantum se capturos, atque hoc facinus sibi tributum iri existimarunt. [5] Stratii vero, cum eos propius accedere vidissent, et existimassent, si eos a cæteris sejunctos superassent, Græcos non amplius pariter ad se accessuros, in locis urbi circumcirca vicinis insidias ante collocant. Postquam autem illi propius accesserunt, ex urbe pariter, et ex insidiis prosilientes impressionem faciunt. [6] Illisque timore perculsis, multi Chaones cæduntur; cæterique barbari, postquam eos cedentes animadverterunt, ne ipsi quidem *hostium impetum* amplius sustinuerunt, sed in fugam se conjecerunt.

Chap. LXXXI. 1. ϛρατειαν εσϐ. E. - τα ἑαυτων F. — 2. ερημην εκλιπειν C; ερ. απολειπειν I. - ϛρατοπαιδευσ. G. - ει μη λόφοις C, D, F, G, H, I. — 3. (το om.) μεσον B, H, I. - (οἱ om.) αλλοι C. - και οἱ Αμπρακιωται C. —

τικοῦ ἐκ Κορίνθου μέλλοντος ἐκπλεῖν, Ναύπακτον ἐρήμην ἀπολιπεῖν. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, τρία τέλη ποιήσαντες σφῶν αὐτῶν, ἐχώρουν πρὸς τὴν τῶν Στρατίων πόλιν, ὅπως, ἐγγὺς στρατοπεδευσάμενοι, εἰ μὴ λόγῳ πείθοιεν, ἔργῳ πειρῶντο τοῦ τείχους. [3] καὶ τὸ μέσον μὲν ἔχοντες προσῄεσαν Χάονες, καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι· ἐκ δεξιᾶς δ᾽ αὐτῶν, Λευκάδιοι καὶ Ἀνακτόριοι, καὶ οἱ μετὰ τούτων· ἐν ἀριστερᾷ δὲ Κνῆμος, καὶ οἱ Πελοποννήσιοι, καὶ Ἀμπρακιῶται. διεῖχον δὲ πολὺ ἀπ᾽ ἀλλήλων, καὶ ἔστιν ὅτε οὐδὲ ἑωρῶντο. [4] καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες τεταγμένοι τε προσῄεσαν, καὶ διὰ φυλακῆς ἔχοντες, ἕως ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν ἐπιτηδείῳ. οἱ δὲ Χάονες, σφίσι τε αὐτοῖς πιστεύοντες, καὶ ἀξιούμενοι ὑπὸ τῶν ἐκείνῃ ἠπειρωτῶν μαχιμώτατοι εἶναι, οὔτ᾽ ἐπέσχον τὸ στρατόπεδον καταλαβεῖν, χωρήσαντές τε ῥύμῃ μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων ἐνόμισαν αὐτοβοεὶ ἂν τὴν πόλιν ἑλεῖν, καὶ αὐτῶν τὸ ἔργον γενέσθαι. [5] γνόντες δ᾽ αὐτοὺς οἱ Στράτιοι ἔτι προσιόντας, καὶ ἡγησάμενοι, μεμονωμένων εἰ κρατήσειαν, οὐκ ἂν ἔτι σφίσι τοὺς Ἕλληνας ὁμοίως προσελθεῖν, προλοχίζουσι τὰ περὶ τὴν πόλιν ἐνέδραις· καὶ ἐπειδὴ ἐγγὺς ἦσαν, ἔκ τε τῆς πόλεως ὁμόσε χωρήσαντες καὶ ἐκ τῶν ἐνεδρῶν, προσπίπτουσι. [6] καὶ ἐς φόβον καταστάντων, διαφθείρονταί τε πολλοὶ τῶν Χαόνων· καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι, ὡς εἶδον αὐτοὺς ἐνδόντας, οὐκέτι ὑπέμειναν, ἀλλ᾽ ἐς φυγὴν κατέστη-

4. ἕως ἐστρατεύσαντο F. – σφ. τε αὐτοῖς πιστούμενοι E. – οὔτε ὑπέσχον D; οὔτε ἐπέσχον E. – χωρ. τε ῥώμῃ B, C, D, E, F, G, H, I. – (ἂν om.) τὴν πόλιν D. — 5. (ἔτι om.) προσιόντας F. – μεμονωμένους (ων S, ους) G. – κρατήσειεν I. – προλοχ. δὴ τὰ περὶ τ. π. E.

σαν. τῶν δὲ Ἑλληνικῶν στρατοπέδων οὐδέτερον ᾔσθετο τῆς μάχης, διὰ τὸ πολὺ προελθεῖν αὐτούς, καὶ στρατόπεδον οἰηθῆναι καταληψομένους ἐπείγεσθαι. [7] ἐπεὶ δὲ ἐνέκειντο φεύγοντες οἱ βάρβαροι, ἀνελάμβανον τε αὐτούς, καὶ ξυναγαγόντες τὰ στρατόπεδα, ἡσύχαζον αὐτοῦ τὴν ἡμέραν· ἐς χεῖρας μὲν οὐκ ἰόντων σφίσι τῶν Στρατίων, διὰ τὸ μήπω τοὺς ἄλλους Ἀκαρνᾶνας ξυμβεβοηθηκέναι, ἄποθεν δὲ σφενδονώντων, καὶ ἐς ἀπορίαν καθιστάντων. οὐ γὰρ ἦν ἄνευ ὅπλων κινηθῆναι. δοκοῦσι δ' οἱ Ἀκαρνᾶνες κράτιστοι εἶναι τοῦτο ποιεῖν.

Κεφ. πβ'. Ἐπειδὴ δὲ νὺξ ἐγένετο, ἀναχωρήσας ὁ Κνῆμος τῇ στρατιᾷ κατὰ τάχος ἐπὶ τὸν Ἄναπον ποταμόν, ὃς ἀπέχει σταδίους ὀγδοήκοντα Στράτου, τούς τε νεκροὺς κομίζεται τῇ ὑστεραίᾳ ὑποσπόνδους· καὶ Οἰνιαδῶν ξυμπαραγενομένων κατὰ φιλίαν, ἀναχωρεῖ παρ' αὐτοὺς, πρὶν τὴν ξυμβοήθειαν ἐλθεῖν. [2] κἀκεῖθεν ἐπ' οἴκου ἀπῆλθον ἕκαστοι. οἱ δὲ Στράτιοι τροπαῖον ἔστησαν τῆς μάχης τῆς πρὸς τοὺς βαρβάρους.

Κεφ. πγ'. Τὸ δ' ἐκ τῆς Κορίνθου καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων τῶν ἐκ τοῦ Κρισαίου κόλπου ναυτικὸν, ὃ ἔδει παραγενέσθαι τῷ Κνήμῳ, ὅπως μὴ ξυμβοηθῶσιν οἱ ἀπὸ θαλάσσης ἄνω Ἀκαρνᾶνες, οὐ παραγίγνεται, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τῆς ἐν Στράτῳ μάχης ναυμαχῆσαι πρὸς Φορμίωνα, καὶ τὰς εἴκοσι ναῦς τῶν

— 6. ουδετερα ησθετο - (οιηθηναι mot laissé d'abord en blanc, ensuite écrit *al. m.*) καταλ. G. — 7. επειδη δε G. - αποθεν (ω s. ο, *al. m.*) C. - σφενδονοντων (ω s. ον) G. - δοκουσι δε οἱ A. C, E.

Neutrum autem Græcorum agmen hanc pugnam sensit, quod illi longius processissent, eosque *Græci* properare crederent, ut locum castris faciendis opportunum occuparent. 7 Sed cum effusa fuga barbari ferrentur, eos ad se recipiebant, castrisque junctis, ibi per diem quieverunt; quod Stratii cum ipsis ad manus venire nollent, quia cæterorum Acarnanum auxilia ad ipsos nondum convenerant: sed hostem fundis eminus lacesserent, et ad inopiam consilii compellerent. Nec enim sine gravis armaturæ militibus loco sese movere audebant. Acarnanes autem hoc pugnæ genere excellere existimantur.

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

Cap. 82. Ubi vero nox advenit, Cnemus cum exercitu celeriter sese recipiens ad fluvium Anapum, octoginta stadiis a Strato distantem, postero die impetrata fide publica *suorum* cadavera recepit. Cumque Œniadæ per amicitiam se illi adjunxissent, ad eos concessit, antequam cæterorum *Acarnanum* auxilia in unum convenirent: 2 atque illinc omnes domum redierunt. Stratii vero tropæum statuerunt prœlii cum barbaris commissi.

Cap. 83. Classis autem, quam Corintho, et ab aliis sociis sinu Crisæo ad Cnemum venire oportuerat, ne Acarnanes, qui maritimam oram incolebant, illis, qui in superioribus *ac mediterraneis* locis habitabant, copiis undique collectis auxilium ferrent, non venit: sed per illos ipsos dies prœlii ad Stratum facti, coacti sunt navalem pugnam committere cum Phormione, et viginti navibus Atheniensium, quæ Naupacti in statione præ-

Chap. LXXXII. 1. την ξ. παρελθειν I. — 2. επηλθον ἐκ. I. - (της om.) μαχης F, G, H.

Chap. LXXXIII. 1. το δε εκ K. C, F. - Αθηναιων ἁς εφ. F; G donne aussi ἁς, mais avec αἱ marg. — 2. διετηρει G. — 3. επεπλεον E. - ουχ ὡς

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

sidii causa manebant. [2] Phormio enim ipsos terram legentes extra sinum observabat, eo consilio, ut in apertum et patens mare progressos aggrederentur. [3] Corinthii vero, eorumque socii non ut ad navale prœlium; sed potius more peditum instructi in Acarnaniam navigabant: simul etiam quia putabant Athenienses, qui viginti tantum naves habebant, cum suis septem et quadraginta navibus pugnam committere non ausuros. Veruntamen postquam ipsos infesta classe contra se navigantes viderunt, dum ipsi maritimam oram legerent, et dum e Patris Achaiæ *oppido* ad oppositam continentem in Acarnaniam trajicerent, animadverterunt Athenienses ex Chalcide et Eveno fluvio contra se tendentes, (quamvis enim *Athenienses* prope illos portum noctu cepissent, *Peloponnesios tamen* non latuerunt), ita demum in medio freto navale prœlium committere coguntur. Duces autem et oppidatim omnium erant, qui se *ad pugnam* parabant. Corinthiorum vero, Machon, Isocrates, et Agatharchidas. [4] Ac Peloponnesii quidem aciem instruxerunt, facto suarum navium orbe quam maximo potuerunt, non permittentes, ut hostium naves per mediam suam classem transcurrerent: et proras quidem extra, puppes vero intro *verterunt;* parvaque navigia, intra *navium orbem* receperunt, et quinque naves celeritate præstantes, ut, si qua hostes irruerent, per intervallum, quod exiguum erat, ipsæ præsto essent ad eruptionem in eos faciendam.

επι ναυμαχιαν C, F, G, H, I. - αλλα ϛρατιωται παρ. G. - ες (την om.) Ακαρν. G, H. - παρεσκ. Depuis ce mot jusqu'à προς lacune causée par un ὁμοιοτ. et suppléée marg. *ead. m.* F. - τας σφ. (τολμησαι τους Αθ. om.) εικοσι τ. E. - προςπλ. σφισιν G. — 4. νεων (ποιησαντες om.) ὡς μεγιϛων

Ἀθηναίων, αἳ ἐφρούρουν ἐν Ναυπάκτῳ. [2] ὁ γὰρ Φορμίων παραπλέοντας αὐτοὺς ἔξω τοῦ κόλπου ἐτήρει, βουλόμενος ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ ἐπιθέσθαι. [3] οἱ δὲ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἔπλεον μὲν, ὡς οὐκ ἐπὶ ναυμαχίᾳ, ἀλλὰ στρατιωτικώτερον παρεσκευασμένοι, ἐς τὴν Ἀκαρνανίαν, καὶ οὐκ ἂν οἰόμενοι πρὸς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα ναῦς τὰς σφετέρας τολμῆσαι τοὺς Ἀθηναίους εἴκοσι ταῖς ἑαυτῶν ναυμαχίαν ποιήσασθαι· ἐπειδὴ μέντοι ἀντιπαραπλέοντάς τε ἑώρων αὐτοὺς, παρὰ γῆν σφῶν κομιζομένων, καὶ ἐκ Πατρῶν τῆς Ἀχαΐας πρὸς τὴν ἀντιπέρας ἤπειρον διαβαλλόντων ἐπὶ Ἀκαρνανίας, κατεῖδον τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς Χαλκίδος καὶ τοῦ Εὐήνου ποταμοῦ προσπλέοντας σφίσι, καὶ οὐκ ἔλαθον νυκτὸς ὑφορμισάμενοι, οὕτω δὴ ἀναγκάζονται ναυμαχεῖν κατὰ μέσον τὸν πορθμόν. στρατηγοὶ δὲ ἦσαν μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἑκάστων, οἳ παρεσκευάζοντο· Κορινθίων δὲ, Μαχάων, καὶ Ἰσοκράτης, καὶ Ἀγαθαρχίδας. [4] καὶ οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ἐτάξαντο, κύκλον τῶν νεῶν ποιήσαντες, ὡς μέγιστον οἷοί τ' ἦσαν, μὴ διδόντες διέκπλουν, τὰς πρώρας μὲν ἔξω, εἴσω δὲ τὰς πρύμνας, καὶ τά τε λεπτὰ πλοῖα, ἃ ξυνέπλει, ἐντὸς ποιοῦνται, καὶ πέντε ναῦς τὰς ἄριστα πλεούσας, ὅπως ἐκπλέοιεν διὰ βραχέος παραγιγνόμενοι, εἴ πῃ προσπίπτοιεν οἱ ἐναντίοι.

C, G, H; νεων ὡς μεγ. ποιησαντες F. - οἷοι τε ησαν C, G; οἷοι τ' ησαν H; καθως οἷοι τε ησαν F. - εισω (δε s. l. *ead. m.*) I. - τα (τε om.) λεπτα F. - εντος ποιησαμενοι, και πεντε F. - ὅπως εκπλεοιεν. D'ici lac. jusqu'à οἱ εναντ. C. - δ. βραχεως I. - παραγιγνομεναι D, E, I; παραγινομενοι F; dans G, le γ, mis après coup. - ει πη προσπλεοιεν οἱ εν. D, F, G, H, I.

Chap. LXXXIV. 1. οἱ δε Αθηναιοι D, H, I. - εν χρῳ (marg. ω, *ead.*

Κεφ. πδ'. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, κατὰ μίαν ναῦν τεταγμένοι, περιέπλεον αὐτοὺς κύκλῳ, καὶ ξυνῆγον ἐς ὀλίγον, ἐν χρῷ ἀεὶ παραπλέοντες, καὶ δόκησιν παρέχοντες αὐτίκα ἐμβαλεῖν. προείρητο δ' αὐτοῖς ὑπὸ Φορμίωνος, μὴ ἐπιχειρεῖν, πρὶν ἂν αὐτὸς σημήνῃ. [2] ἤλπιζε γὰρ, αὐτῶν οὐ μενεῖν τὴν τάξιν, ὥσπερ ἐν γῇ πεζὴν, ἀλλὰ ξυμπεσεῖσθαι πρὸς ἀλλήλας τὰς ναῦς, καὶ τὰ πλοῖα ταραχὴν παρέξειν· εἴ τ' ἐκπνεύσαι ἐκ τοῦ κόλπου τὸ πνεῦμα, ὅπερ ἀναμένων τε περιέπλει, καὶ εἰώθει γίγνεσθαι ἐπὶ τὴν ἕω, οὐδένα χρόνον ἡσυχάσειν αὐτούς. καὶ τὴν ἐπιχείρησιν ἐφ' ἑαυτῷ τε ἐνόμιζεν εἶναι, ὁπόταν βούληται, τῶν νεῶν ἄμεινον πλεουσῶν, καὶ τότε καλλίστην γίγνεσθαι. [3] ὡς δὲ τό, τε πνεῦμα κατήει, καὶ αἱ νῆες, ἐν ὀλίγῳ ἤδη οὖσαι, ὑπ' ἀμφοτέρων, τοῦ τε ἀνέμου, τῶν τε πλοίων ἅμα προσκειμένων, ἐταράσσοντο, καὶ ναῦς τε νηῒ προσέπιπτε, καὶ τοῖς κοντοῖς διωθοῦντο, βοῇ τε χρώμενοι, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀντιφυλακῇ τε καὶ λοιδορίᾳ, οὐδὲν κατήκουον οὔτε τῶν παραγγελλομένων, οὔτε τῶν κελευστῶν· καὶ τὰς κώπας ἀδύνατοι ὄντες ἐν κλυδωνίῳ ἀναφέρειν ἄνθρωποι ἄπειροι, τοῖς κυβερνήταις ἀπειθεστέρας τὰς ναῦς παρεῖχον· τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον σημαίνει, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι προσπεσόντες, πρῶτον μὲν καταδύουσι τῶν στρατηγίδων νεῶν μίαν, ἔπειτα δὲ καὶ τὰς ἄλλας, ᾗ χωρήσειαν, διέφθειρον· καὶ κατέστησαν, ἐς ἀλκὴν μὲν μηδένα τρέπεσθαι αὐτῶν ὑπὸ τῆς ταραχῆς, φεύγειν δ' ἐς Πάτρας, καὶ Δύμην τῆς Ἀχαΐας. [4] οἱ δὲ

m.) D; ἐν χρῳ (marg. *al. m.* ἐν χρῷ). I. — 2. παρεχειν B, G, H. - γινεσθαι

Cap. 84. Athenienses vero, cum suas naves in longiorem seriem disposuissent; ita ut singulæ singulas deinceps sequerentur, eos undique cirumvehi, et in angustum contrahere cœperunt, *hostilium navium* proras semper cursu propemodum radentes, et impressionis jamjam faciendæ opinionem præbentes. Sed Phormio ipsis ante præceperat, ne hostem prius aggrederentur, quam ipse signum dedisset. [2] Sperabat enim hunc ipsorum ordinem in eodem statu, ut in pedestri pugna, quæ in terra committitur, non permansurum; sed naves inter se concursuras, et *parva* navigia perturbationem *illis* allatura: præterea ventum ex sinu *Crisæo* spiraturum, qui sub auroram *quotidie* flare consueverat, quem ille exspectans navibus circumvehebatur, *ratus* ne momento quidem temporis Corinthiorum naves staturas. Existimabat etiam ipsum hostes invadendi tempus in sua potestate fore, ita ut eos arbitratu suo aggrederetur, ob majorem suarum navium celeritatem qua longe præstabat: et tunc *quum ventus spirare cœpisset,* pulcerrimam *hostis adoriendi* occasionem fore.[3] Ubi autem et ventus flare cœpit, et naves jam in arctum redactæ duabus de causis, cum ob ventum; tum etiam quod *parva* navigia simul ipsis incumberent, turbari cœperunt, et navis cum navi concurrebat, et viri *naves alienas* contis *a suis* repellebant; et, quia clamores edebant, et vicissim alii aliorum naves, earumque mutuum concursum vitare conabantur, et conviciis utebantur, nec ea, quæ præcipiebantur, nec hortatorum voces exaudire poterant. Quoniam autem homines imperiti remos in maris agitati fluctibus attollere non poterant, naves gubernatoribus minus ob-

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

C. - περι την ἑω G. - ἡσυχασει D. - εφ᾽ αυτῳ E, F. — 3. ὑσαι επ᾽ αμφοτε-

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

temperantes præbebant. Tunc vero *Phormio*, hoc ipso temporis articulo, *suis* dat signum; et Athenienses, facta impressione, primum quidem unam ex prætoriis navibus deprimunt: deinde vero et alias, quacunque transibant, corrumpebant. Et effecerunt, ut nullus ipsorum, propter perturbationem, ad resistendum se converteret: sed Patras versus, et Dymen Achaiæ fugerent. [4] Athenienses vero illos persequuti, captisque duodecim navibus, et occisa maxima parte hominum, qui in illis erant, ad Molycrium navigarunt, et tropæum in *promontorio* Rhio statuerunt, navique Neptuno consecrata, Naupactum redierunt. [5] Peloponnesii quoque cum reliquis navibus ex Dyme et Patris ad Cyllenen, Eleorum navale, confestim prætervecti pervenerunt. Huc etiam Cnemus ex Leucade, et naves Leucadiæ, quas cum his antea conjungi oportuerat, post pugnam ad Stratum commissam, venerunt.

Cap. 85. Lacedæmonii vero Cnemo miserunt Timocratem, Brasidam, et Lycophronem, quorum consilio in rebus nauticis uteretur, imperantes, ut alterum navale prœlium *superiore* melius pararet, nec a paucis navibus maris usu prohiberetur. [2] Ipsis enim videbatur (præcipue vero quia tunc primum navalis prœlii periculum fecerat) hæc res admodum præter *exspectationem* accidisse. Neque adeo classem suam inferiorem esse; sed *potius* quandam ignaviam *in suis militibus* fuisse existimabant; non reputantes, quantum ab ipsorum brevi in re nautica exercitatione distaret Atheniensium peritia longo usu confirmata. Quare cum indignatione *hos ad Cnemum* miserunt. [3] Hi autem, cum ad Cnemum

ρων D. – των τε λεπτων ἁμα D. – προσκειμενων ἁμα C, F; ἁμα προκειμενων D.

Ἀθηναῖοι,

Ἀθηναῖοι, καταδιώξαντες, καὶ ναῦς δώδεκα λαβόντες, τούς τε ἄνδρας ἐξ αὐτῶν τοὺς πλείστους ἀνελόμενοι, ἐς Μολύκρειον ἀπέπλεον· καὶ τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ τῷ Ῥίῳ, καὶ ναῦν ἀναθέντες τῷ Ποσειδῶνι, ἀνεχώρησαν ἐς Ναύπακτον. 5 παρέπλευσαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι εὐθὺς ταῖς περιλοίποις τῶν νεῶν ἐκ τῆς Δύμης καὶ Πατρῶν ἐς Κυλλήνην, τὸ Ἠλείων ἐπίνειον· καὶ ἀπὸ Λευκάδος, Κνῆμος, καὶ αἱ ἐκεῖθεν νῆες, ἃς ἔδει ταύταις ξυμμίξαι, ἀφικνοῦνται μετὰ τὴν ἐν Στράτῳ μάχην ἐς τὴν Κυλλήνην.

Κεφ. πεʹ. Πέμπουσι δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ Κνήμῳ ξυμβούλους ἐπὶ τὰς ναῦς, Τιμοκράτην καὶ Βρασίδαν καὶ Λυκόφρονα, κελεύοντες ἄλλην ναυμαχίαν βελτίω κατασκευάζεσθαι, καὶ μὴ ὑπ᾽ ὀλίγων νεῶν εἴργεσθαι τῆς θαλάσσης. 2 ἐδόκει γὰρ αὐτοῖς, ἄλλως τε καὶ πρῶτον ναυμαχίας πειρασαμένοις, πολὺς ὁ παράλογος εἶναι· καὶ οὐ τοσούτῳ ᾤοντο σφῶν τὸ ναυτικὸν λείπεσθαι, γεγενῆσθαι δέ τινα μαλακίαν· οὐκ ἀντιτιθέντες τὴν Ἀθηναίων ἐκ πολλοῦ ἐμπειρίαν τῆς σφετέρας δι᾽ ὀλίγου μελέτης. ὀργῇ οὖν ἀπέστελλον. 3 οἱ δὲ, ἀφικόμενοι, μετὰ Κνήμου ναῦς

D. - τοις κοντοις E. - τοτε δε C. - οντες αναφ. εκ Κλυδονιῳ F. - Κυβερνιταις G. - κ. τ. κ. (τουτον om.) D. - επειτα δε και πασας η χωρ. C. D, F, G, H, I. - διεφθειραν D. - εις αλκην C, I. - μεν μηδεμιαν C. - τραπεσθαι C, D. - φ. δ᾽ εις Πατραν C; φ. δ᾽ ες Πατραν G; φ. δε ες Πατρας E. — 4. και ναυς δωδεκα. Ici se trouve la répétition de la phrase précédente. D. - τους πλειους ανελομενοι C. — 5. τοις περιλοιποις D. - αἱ εκεινων νηες E.

Chap. LXXXV. 1. και βρασιδα D, E, I. - β. παρασκευαζεσθαι E; (βελτιω om.) παρασκ. I. - μη ὑπο νεων ολιγων C, F. — 2. (εδοκει γαρ αυτοις om.) αλλως τε C, F. - πειρασαμενους C. - ου τοσουτων C; ου τοσουτον F, G. — 3. προσπεριηγγειλαν E. - τας προυπαρχουσας (τας πρου s. l.) G. - εξηρτυον E. - (ὡς om.) επι G. -

τε περιήγγελλον κατὰ πόλεις, καὶ τὰς προϋπαρχούσας ἐξηρτύοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν. πέμπει δὲ καὶ ὁ Φορμίων ἐς τὰς Ἀθήνας τήν τε παρασκευὴν αὐτῶν ἀγγελοῦντας, καὶ περὶ τῆς ναυμαχίας, ἣν ἐνίκησαν, φράσοντας· καὶ κελεύων αὐτῷ ναῦς ὅτιπλείστας διὰ τάχους ἀποστεῖλαι, ὡς καθ᾽ ἡμέραν ἑκάστην ἐλπίδος οὔσης ἀεὶ ναυμαχήσειν. οἱ δὲ ἀποπέμπουσιν εἴκοσι ναῦς αὐτῷ· τῷ δὲ κομίζοντι αὐτὰς προσεπέστειλαν ἐς Κρήτην πρῶτον ἀφικέσθαι. [4] Νικίας γὰρ Κρὴς Γορτύνιος, πρόξενος ὤν, πείθει αὐτοὺς ἐπὶ Κυδωνίαν πλεῦσαι, φάσκων προσποιήσειν αὐτὴν, οὖσαν πολεμίαν. ἐπῆγε δὲ, Πολιχνίταις χαριζόμενος, ὁμόροις τῶν Κυδωνιατῶν. καὶ ὁ μὲν, λαβὼν τὰς ναῦς, ᾤχετο ἐς Κρήτην, καὶ μετὰ τῶν Πολιχνιτῶν ἐδῄου τὴν γῆν τῶν Κυδωνιατῶν· καὶ ὑπὸ ἀνέμων καὶ ὑπὸ ἀπλοίας ἐνδιέτριψεν οὐκ ὀλίγον χρόνον.

Κεφ. πϛ'. Οἱ δ᾽ ἐν τῇ Κυλλήνῃ Πελοποννήσιοι, ἐν τούτῳ ἐν ᾧ οἱ Ἀθηναῖοι περὶ Κρήτην κατείχοντο, παρεσκευασμένοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν, παρέπλευσαν ἐς Πάνορμον τὸν Ἀχαϊκόν· οὗπερ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προσεβεβοηθήκει. [2] παρέπλευσε δὲ καὶ ὁ Φορμίων ἐπὶ τὸ Ῥίον τὸ Μολυκρικὸν, καὶ ὡρμίσατο ἔξω αὐτοῦ ναυσὶν εἴκοσιν, αἷσπερ καὶ ἐναυμάχησεν. ἦν δὲ τοῦτο μὲν τὸ Ῥίον φίλιον τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δ᾽ ἕτερον Ῥίον

αγγ. (και s. l. al. m.) περι της E. - κελευων αυτων ναυς C, G. - προσαπεστειλαν (ε s. α rayé) I; προσεπετειλαν G. — 4. Κυδονιατων. D'ici lacune jusqu'à και ὑπο ανεμων C. - ὑπ᾽ ανεμων E. - και (ὑπο om.) απλοιας C, E, F. - ενδιετριβον C; ενδιετριψαν E.

Chap. LXXXVI. 1. εν τουτῳ (εν ᾡ om.) D. — 2. το Ῥιον το πολο

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

pervenissent, de communi consilio nuntiis circummissis, certum navium numerum singulis civitatibus imperarunt, et quas jam habebant, ad navale prœlium committendum reficiebant. Phormio et ipse Athenas misit, qui Lacedæmoniorum apparatum indicarent, et prælii navalis victoriam a se partam significarent. Petiitque, ut quam plurimas naves primo quoque tempore ad se mitterent, quod quotidie prœlii navalis committendi spes esset. Illi vero viginti naves ad eum mittunt. Ei autem, qui eas adducebat, præterea mandarunt, ut primum in Cretam navigaret. [4] Nicias enim Cretensis Gortynius, qui erat *Atheniensium* hospes, ipsis persuasit, ut in Cydoniam navigarent, dicens fore, ut eam, quæ ipsis erat inimica, in ipsorum potestatem redigeret. Illos autem *ad hoc faciendum* induxit, Polichnitis, qui Cydoniatis erant finitimi, gratificari cupiens. Atque ille quidem cum navibus, quas acceperat, in Cretam abiit, et cum Polichnitis Cydoniatarum agrum vastavit. Ibique cum propter ventos, tum etiam propter navigandi difficultatem, tempus non exiguum consumsit.

Cap. 86. Peloponnesii vero, qui ad Cyllenen erant, interea dum Athenienses circa Cretam detinebantur, ad navale prœlium instructi, ad Panormum Achaïcum navigarunt; ubi erant terrestres Peloponnesiorum copiæ in unum coactæ, ut ipsis auxilium ferrent. [2] Ipse quoque Phormio ad Rhium Molycricum ivit, ac extra ipsum cum viginti navibus stationem habuit, quibus etiam in prœlio navali est usus. Hoc autem Rhium

(μολυ s. l. *ead. m.*) κρικον H. - ὡρμησατο E. - ἐναυμαχησε G. - Ῥιον φιλον (ι s. ο) G. - το δ' ἱτερον (υ s. τ, *ead. m.*) C. - αντιπερας τουδε εν τη D; αντι του εν τη C; αντι του (τουδε marg. *al. m.*) I. - διειχετον δε B, C, D, E, H, I.

Bell. Pelop. an. 3 Olymp 87. 4. V C. Varr 325.

Atheniensibus erat amicum. Alterum vero Rhium, quod est in Peloponneso, est e regione : maris autem intervallo stadiorum fere septem alterum ab altero distat. [3] Hoc vero est Crisæi sinus os. Peloponnesii igitur ad Rhium Achaïcum, quod a Panormo non multum aberat, in quo erant pedestres ipsorum copiæ, et ipsi, postquam et Athenienses conspexerunt, cum septem et septuaginta navibus appulsi castra posuerunt. [4] Et per sex septemve dies adversas stationes habuerunt, prœlium navale meditantes ac præparantes. Eo consilio, hi quidem, quod extra hæc Rhia in latum mare progredi non auderent, superiore clade territi : illi vero, quod in angustias ingredi nollent, quia existimabant pro illis facere, prœlium in angustiis committi. [5] Deinde Cnemus, Brasidas, cæterique Peloponnesiorum duces, cum prœlium navale primo quoque tempore committere vellent, prius quam nova classis Athenis missa istis subsidio veniret, primum milites convocarunt ; cumque multos ipsorum propter superiorem cladem territos, nec alacres animadverterent, ut animos illis adderent, hæc verba fecerunt.

Cap. 87. » Si quis vestrum, Viri Peloponnesii, propter superiorem navalem pugnam, futuram etiam reformidat, is non justam formidinis conjecturam habet. [2] Nam et apparatu fuit inferior, quemadmodum scitis, nec ad navale prœlium potius, quam ad terrestrem expeditionem navigabamus. [3] Quinetiam non paucæ res adversæ, fortuna ita volente, nobis acciderunt. Nonnihil etiam ipsa rerum nauticarum imperitia nos, qui tunc

2. (της om.) θαλασσης E. — 3. τυδε Κρησσαιυ E. — 4. μελετωντες (τε om.) I. - εξω των οριων E. - εις την ευρ. B, C, D, H, I. - μη εκπλειν E, H; μη

ἐστὶν ἀντιπέρας, τὸ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ· διειχέτην δὲ ἀπ' ἀλλήλων σταδίους μάλιστα ἑπτὰ τῆς θαλάσσης. [3] τοῦ δὲ Κρισαίου κόλπου στόμα τοῦτό ἐστιν. ἐπὶ οὖν τῷ Ῥίῳ τῷ Ἀχαϊκῷ οἱ Πελοποννήσιοι, ἀπέχοντι οὐ πολὺ τοῦ Πανόρμου, ἐν ᾧ αὐτοῖς ὁ πεζὸς ἦν, ὡρμίσαντο καὶ αὐτοὶ ναυσὶν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀθηναίους εἶδον. [4] καὶ ἐπὶ μὲν ἓξ ἢ ἑπτὰ ἡμέρας ἀνθώρμουν ἀλλήλοις, μελετῶντές τε καὶ παρασκευαζόμενοι τὴν ναυμαχίαν· γνώμην ἔχοντες, οἱ μὲν, μὴ ἐκπλεῖν ἔξω τῶν Ῥίων ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, φοβούμενοι τὸ πρότερον πάθος· οἱ δὲ, μὴ ἐσπλεῖν ἐς τὰ στενὰ, νομίζοντες πρὸς ἐκείνων εἶναι τὴν ἐν ὀλίγῳ ναυμαχίαν. [5] ἔπειτα ὁ Κνῆμος καὶ ὁ Βρασίδας, καὶ οἱ ἄλλοι τῶν Πελοποννησίων στρατηγοὶ, βουλόμενοι ἐν τάχει τὴν ναυμαχίαν ποιῆσαι, πρίν τι καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπιβοηθῆσαι, ξυνεκάλεσαν τοὺς στρατιώτας πρῶτον καὶ ὁρῶντες αὐτῶν τοὺς πολλοὺς διὰ τὴν προτέραν ἧσσαν φοβουμένους, καὶ οὐ προθύμους ὄντας, παρεκελεύσαντο, καὶ ἔλεξαν τοιάδε.

Κεφ. πζʹ. » Ἡ ΜΕΝ γενομένη ναυμαχία, ὦ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, εἴτις ἄρα δι' αὐτὴν ὑμῶν φοβεῖται τὴν μέλλουσαν, οὐχὶ δικαίαν ἔχει τέκμαρσιν τὸ ἐκφοβῆσαι. [2] τῇ τε γὰρ παρασκευῇ ἐνδεὴς ἐγένετο, ὥσπερ ἴστε, καὶ οὐχὶ ἐς ναυμαχίαν μᾶλλον ἢ ἐπὶ στρατείαν ἐπλέομεν. [3] ξυνέβη δὲ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς τύχης οὐκ ὀλίγα ἐναντιωθῆναι. καί πού τι καὶ ἡ ἀπειρία πρῶτον ναυμαχοῦντας ἔσφηλεν. ὥστε οὐ κατὰ τὴν ἡμετέραν κακίαν τὸ ἡσσῆσθαι προσεγένετο.

απλειν (ες s. α) G. — 5. προτ. ησαν (σ s. σ, ead. m.) C.

Chap. LXXXVII. 1. ω (ανδρες om.) C. — 3. και πȣ τοι και C, F.

4 οὐδὲ δίκαιον, τῆς γνώμης τὸ μὴ κατὰ κράτος νικηθὲν, ἔχον δέ τινα ἐν αὐτῷ ἀντιλογίαν, τῆς ξυμφορᾶς τῷ ἀποβάντι, ἀμβλύνεσθαι· νομίσαι δὲ, ταῖς μὲν τύχαις ἐνδέχεσθαι σφάλλεσθαι τοὺς ἀνθρώπους, ταῖς δὲ γνώμαις τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ ἀνδρείους ὀρθῶς εἶναι, καὶ μὴ, ἀπειρίαν, τοῦ ἀνδρείου παρόντος, προβαλλομένους, εἰκότως ἂν ἔν τινι κακοὺς γενέσθαι. 5 ὑμῶν δὲ οὐδ' ἡ ἀπειρία τοσοῦτον λείπεται, ὅσον τόλμῃ προέχετε· τῶνδε δὲ ἡ ἐπιστήμη, ἣν μάλιστα φοβεῖσθε, ἀνδρείαν μὲν ἔχουσα, καὶ μνήμην ἕξει ἐν τῷ δεινῷ ἐπιτελεῖν ἃ ἔμαθεν, ἄνευ δὲ εὐψυχίας οὐδεμία τέχνη πρὸς τοὺς κινδύνους ἰσχύει. 6 φόβος γὰρ μνήμην ἐκπλήσσει, τέχνη δὲ ἄνευ ἀλκῆς οὐδὲν ὠφελεῖ. πρὸς μὲν οὖν τὸ ἐμπειρότερον αὐτῶν τὸ τολμηρότερον ἀντιτάξασθε· πρὸς δὲ τὸ διὰ τὴν ἧσσαν δεδιέναι, τὸ ἀπαράσκευοι τότε τυχεῖν. 7 περιγίγνεται δὲ ὑμῖν πλῆθός τε νεῶν, καὶ πρὸς τῇ γῇ οἰκείᾳ οὔσῃ, ὁπλιτῶν παρόντων, ναυμαχεῖν· τὰ δὲ πολλὰ, τῶν πλειόνων καὶ ἄμεινον παρεσκευασμένων τὸ κράτος ἐστίν. 8 ὥστε οὐδὲ καθ' ἓν εὑρίσκομεν εἰκότως ἂν ἡμᾶς σφαλλομένους· καὶ ὅσα ἡμάρτομεν πρότερον, νῦν αὐτὰ ταῦτα προσγενόμενα διδασκαλίαν παρέξει. θαρσοῦντες οὖν καὶ κυβερνῆται, καὶ ναῦται, τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος ἕπεσθε, χώραν μὴ λείποντες, ᾗ ἄν τις

εσφηλεν (ὡστε om.) B. - το ἡσσασθαι C, E, F. — 4. της τε ξυμφορας C, D, F, G, H, I; της γε ξ. E. - τῳ αποβαντι αλγυνεσθαι C. - τους αυτους αει ορθως ειναι ανδρειους C, E; τ. αυτ. (αει om.) ανδ. ορθως ειναι D; τ. α. (αει om.) ανδρειαις (marg. al. m.) ανδρειους) I. — 5. ὑμων δ' ου δη απειρια C, D, G. - προσεχετε E. - τωνδε (δε om.) ἡ επιστημη E. - ανδρειας μεν εχ. D, I. - ανευ δ' ευψυχιας B, C. — 6. μνημην εκπλησσει D, I. — 8. το καθ' ἑαυτων εκ.

primum prœlii navalis periculum fecimus, labefactavit. Itaque non propter nostram ignaviam accidit, ut superaremur. 4 Neque convenit animos, qui per vim superati non fuerunt, et qui rationes aliquas habent, quas adversariis objiciant, calamitatis eventu debilitari: sed existimare, usu venire, ut rebus quidem fortuitis homines fallantur; sed animis iidem semper stent, fortes, ut decet; neque *decet ipsos* imperitiam prætendentes, cum animi virtus adsit, aliqua in re merito ignavos esse. 5 Vos autem non tam propter imperitiam estis inferiores, quam propter audaciam superiores. Horum vero scientia, quam maxime formidatis, si cum fortitudine sit conjuncta, memor etiam erit in periculis peragere ea, quæ didicit: sed sine animi generositate nulla ars adversus pericula valet. 6 Metus enim memoriam excutit, ars vero sine fortitudine nihil prodest. Ergo majori illorum experientiæ majorem audaciam opponite timori vero, quo propter cladem acceptam perculsi estis, quod imparatos tunc vos offenderint, *opponite.* 7 Vobis etiam insuper adest navium multitudo, et *loci opportunitas*, quod præsentibus gravis armaturæ militibus navale prœlium prope regionem vestram sitis commissuri. Plerumque vero victoria penes illos est, qui sunt et numero superiores, et melius instructi. 8 Quamobrem nihil prorsus reperimus, cur merito simus offensuri. Quinetiam quæcunque ante peccavimus, nunc hæc ipsa adjuncta documentum præbebunt. Fidenti igitur animo et gubernatores et nautæ, suum quique munus exsequamini, non deserentes locum, qui uni-

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

ιστεστε (π. s. σ, *al. m.*) E. - θαρσουντες (ου s. I. *al. m.*) H. - μη προλειποντες C, H, I. - ου χειρον ημεις την επιχ. E.

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

cuique assignatus fuerit. Nos vero non deterius, quam superiores duces, *hostis* invadendi commoditatem parabimus; neque cuiquam occasionem præbebimus, ut sit ignavus. Quod si quis voluerit, is debitis pœnis afficietur; fortes autem præmiis virtute dignis ornabuntur.

Cap. 88. His igitur verbis duces Peloponnesiorum suis militibus animos addiderunt. Phormio vero, timens et ipse suorum militum formidinem, et animadvertens eos, concilia seorsum habentes, classis hostilis multitudinem formidare; voluit illis convocatis animos addere, et in præsentia adhortari. Nam ante quidem illis semper dicebat, (ut illorum animos præpararet) nullum esse tantum navium numerum, cujus, si contra ipsos veniret, impetus ipsis non esset sustinendus. [2] Et ipsi milites jampridem hanc opinionem animis conceperant, ut, quia Athenienses essent, cum nulla quantumvis ingenti Peloponnesiorum classe pugnam detrectarent. Tunc vero cernens ipsos, propter præsentiam hostis, qui erat in ipsorum conspectu, animo debilitatos, eos commonefacere voluit, ut fidentem animum haberent; illisque convocatis, hanc orationem habuit.

Cap. 89. » Cum vos animadvertam, viri milites, hostium multitudinem pertimescere convocavi, quia non censeo vobis extimescenda esse, quæ minime sunt horrenda. [2] Hi enim primum quidem, quod a nobis ante victi fuerint, sibique sint conscii se nobis non esse pares, hunc navium numerum, nec æqualem compararunt.

Chap. LXXXVIII. 1. ὁτι (το om.) πληθος G. - εϐȣλετο ξυγκαλεσαι I; (εϐȣλετο om. ξυγκαλεσαι D. - προτερον (μεν om.) G. - αει αυτȣς (et par corr. *al. m.* αυτοις) C. - (προ om.) παρεσκευαζε C. - νεων τοσȣτον (ω s. ο) F; ν. τοσȣτων G. - ὑπομενετεον (αυτοις om.) E. - — 2. τοτε δη C. - μηδενα προσταχθῆ

προσταχθῇ. τῶν δὲ πρότερον ἡγεμόνων οὐ χεῖρον τὴν ἐπιχείρησιν ἡμεῖς παρασκευάσομεν, καὶ οὐκ ἐνδώσομεν πρόφασιν οὐδενὶ κακῷ γενέσθαι· ἢν δέ τις ἄρα καὶ βουληθῇ, κολασθήσεται τῇ πρεπούσῃ ζημίᾳ· οἱ δὲ ἀγαθοὶ τιμήσονται τοῖς προσήκουσιν ἄθλοις τῆς ἀρετῆς.

Κεφ. πη΄. Τοιαῦτα μὲν τοῖς Πελοποννησίοις οἱ ἄρχοντες παρεκελεύσαντο. ὁ δὲ Φορμίων, δεδιὼς καὶ αὐτὸς τὴν τῶν στρατιωτῶν ὀῤῥωδίαν, καὶ αἰσθόμενος, ὅτι τὸ πλῆθος τῶν νεῶν, κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυνιστάμενοι, ἐφοβοῦντο, ἐβούλετο ξυγκαλέσας θαρσῦναί τε, καὶ παραίνεσιν ἐν τῷ παρόντι ποιήσασθαι. πρότερον μὲν γὰρ ἀεὶ αὐτοῖς ἔλεγε, καὶ προπαρεσκεύαζε τὰς γνώμας, ὡς οὐδὲν αὐτοῖς πλῆθος νεῶν τοσοῦτον, ἢν ἐπιπλέῃ, ὅ, τι οὐχ ὑπομενετέον αὐτοῖς ἐστι. ² καὶ οἱ στρατιῶται ἐκ πολλοῦ ἐν σφίσιν αὐτοῖς τὴν ἀξίωσιν ταύτην εἰλήφεσαν, μηδένα ὄχλον Ἀθηναῖοι ὄντες Πελοποννησίων νεῶν ὑποχωρεῖν. τότε δὲ πρὸς τὴν παροῦσαν ὄψιν ὁρῶν αὐτοὺς ἀθυμοῦντας, ἐβούλετο ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῦ θαρσεῖν. καὶ ξυγκαλέσας τοὺς Ἀθηναίους, ἔλεξε τοιάδε.

Κεφ. πθ΄. »ὉΡΩΝ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, πεφοβημένους τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, ξυνεκάλεσα, οὐκ ἀξιῶν τὰ μὴ δεινὰ ἐν ὀῤῥωδίᾳ ἔχειν. ² οὗτοι γὰρ πρῶτον μὲν, διὰ τὸ προνενικῆσθαι, καὶ μηδὲ αὐτοὶ οἴεσθαι ὅμοιοι ἡμῖν εἶναι, τὸ πλῆθος τῶν νεῶν, καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου, παρε-

(νι s. να) οχλον (ω s. ο) Αθην. I. Les corrections sont *al. m.* - ὁρων τε αυτους E. - ελεγε τοιαδε C, E.

Chap. LXXXIX. 1. ω (ανδρες om.) C; ω ανδρες Αθηναιοι D, I; ω (ανδρες om.) γρ. F; (ω ανδρες om.) γρ. G. - εν ωρρδια εχειν B. — 2. δια

κευάσαντο· ἔπειτα, ᾧ μάλιστα πιστεύοντες προσέρχονται, ὡς προσῆκον σφίσιν ἀνδρείοις εἶναι, οὐ δι' ἄλλο τι θαρσοῦσιν, ἢ, διὰ τὴν ἐν τῷ πεζῷ ἐμπειρίαν, ταπλείω κατορθοῦντες, καὶ οἴονται σφίσι καὶ ἐν τῷ ναυτικῷ ποιήσειν τὸ αὐτό. [3] τὸ δ' ἐκ τοῦ δικαίου ἡμῖν μᾶλλον νῦν περιέσται, εἴπερ καὶ τούτοις ἐν ἐκείνῳ. ἐπεὶ εὐψυχίᾳ γε οὐδὲν προφέρουσι· τῷ δὲ ἑκάτεροί τι ἐμπειρότεροι εἶναι, θρασύτεροί ἐσμεν. Λακεδαιμόνιοί τε ἡγούμενοι τῶν ξυμμάχων, διὰ τὴν σφετέραν δόξαν, ἄκοντας προσάγουσι τοὺς πολλοὺς ἐς τὸν κίνδυνον. ἐπεὶ οὐκ ἄν ποτε ἐνεχείρησαν, ἡσσηθέντες παραπολὺ, αὖθις ναυμαχεῖν. [4] μὴ δὴ αὐτῶν τὴν τόλμαν δείσητε· πολὺ δὲ ὑμεῖς ἐκείνοις πλέω φόβον παρέχετε καὶ πιστότερον, κατά τε τὸ προνενικηκέναι, καὶ ὅτι οὐκ ἂν ἡγοῦνται, μὴ μέλλοντάς τι ἄξιον τοῦ παραπολὺ πράξειν, ἀντίστασθαι ὑμᾶς. ἀντίπαλοι μὲν γὰρ οἱ πλείους, ὥσπερ οὗτοι, τῇ δυνάμει τοπλέον πίσυνοι, ἢ τῇ γνώμῃ ἐπέρχονται· οἱ δ' ἐκ πολλῷ ὑποδεεστέρων, καὶ ἅμα οὐκ ἀναγκαζόμενοι, μέγα τι τῆς διανοίας τὸ βέβαιον ἔχοντες ἀντιτολμῶσιν. [5] ἃ λογιζόμενοι οὗτοι, τῷ οὐκ εἰκότι πλέον πεφόβηνται ἡμᾶς, ἢ τῇ κατὰ λόγον παρασκευῇ. πολλὰ δὲ καὶ στρατόπεδα ἤδη

(το om.) προνενικησθαι; δια το προνενικησαι E. – και μηδ' αυτοι E. – και μηδ' αυτοι E. – θαρσουσι I. – οιοντε σφισι G; οιοντε σφισιν H. — 3. το δε εκ του δικαιου C, F. – τω δ' ἑκατεροι C. – τι ειναι εμπειρ. E. – Λακεδαιμ. τε (ici finit la ligne. Au commencement de la suivante, en marge, on lit αγ, écrit *al. m.*) ἡγουμενοι E; Λ. τε ἡγουμενοι αυ των (s. αυ των, *al. m.* ξυμμαχων) E. – ακοντας προαγουσι C. – πολλους εις τον G. – επεχειρησαν C, F, G. — 4. την τολμην I. – εκεινοις (πλέω om.) C, E, F. – αντιστασθαι ἡμας C, F, G,

Deinde, quo potissimum freti contra *nos* tendunt, quasi Bell.
fortitudo ad ipsos *solos* pertineat; nullam aliam ob cau- Pelop. an. 3.
sam audaces sunt, nisi ob pugnæ pedestris peritiam, Olymp. 87. 4.
quam sibi compararunt, in qua pleraque bella feliciter V. C.
gesserunt, et existimant hanc peritiam, eumdem sibi Varr. 325.
ipsis effectum obtenturam etiam in bellis nauticis. [3] Sed hoc merito nobis nunc magis aderit, si et illis in illo *altero genere major peritia adest.* Siquidem animi præstantia nequaquam excellunt. Quod autem utrique majorem alicujus rei peritiam habeamus, *ideo* sumus audaciores. Præterea Lacedæmonii, qui sociis præsunt, suæ gloriæ causa plerosque in hoc periculum invitos adducunt. Cum enim Marte minime dubio superati fuerint, *profecto, nisi cogerentur*, novum navale prœlium nunquam tentarent. [4] Illorum igitur audaciam ne formidetis. Vos enim longe majorem atque certiorem terrorem illis incutitis, tum quia eos jam ante vicistis, tum etiam quia putant vos contra se non staturos, nisi facinus aliquod maxime memorabile facere decreveritis. Nam adversarii, qui numero sunt superiores, ut isti, viribus magis quam fortitudine freti *hostem* invadunt. Qui vero sunt longe inferiores numero, simul etiam qui non coguntur, non nisi magnam quandam animi fiduciam habentes, adversus *hostem ire* audent. [5] Quæ cum isti considerent, magis nos formidant ob non justum, quam re justum *rerum bellicarum* apparatum. Multi autem exercitus *majores* a minoribus, propter imperitiam; nonnulli etiam propter ignaviam jam profligati

H, I. – οἱ δ' εκ πολλων B; οἱ δ' εκ πολλων (ν rayé, et marg. πολλω D; οἱ δ' εκ πολλων (marg. *al. m.* εκ πολλω) I; οἱ δε εκ π. E. – αναγκ. μεγιστα της δ. E; αν. μεγα τι (της s. l.) δ. G. — 5. πεφοβηνται (ται om.) B. = ουτοι την ουκ (τω

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

fuerunt, a quo utroque *vitio* nos nunc alieni sumus. 6 Prœlium vero in sinu mea sponte non committam, nec in eum navigabo. Video enim angustias non conducere paucis navibus, quæ sub peritis gubernatoribus aguntur, et quæ sunt agiliores, adversus multas naves, in quibus homines rerum nauticarum imperiti vehuntur. Nec enim quisquam hostem invaserit, ita ut rostro navis impressionem in eum faciat, quemadmodum oportet, nisi e longinquo eum in conspectu habeat; neque, si prematur, commode se subducere queat. 7 Neque per mediam classem percurrendi, aut recurrendi, facultas ulla datur, quæ navium agiliorum sunt opera: sed pro navali prœlio pedestre fieri necesse fuerit; et hoc modo major navium numerus meliore conditione pugnat. Sed harum rerum curam ego pro virili provide geram. 8 Vos vero apud naves vestrum quique ordinem servantes, imperata celeriter accipite, præsertim cum hostium stationes non longe absint; et in ipso prœlio militarem disciplinam, et silentium plurimi facite; (hæc enim cum multis aliis in rebus bellicis, tum vero præcipue in navalibus conducunt;) hosque pro eo, ac res a vobis ante gestas decet, propulsate. 9 Magnum autem certamen vobis aut omnem classis spem Peloponnesiis eripere, aut propiorem maris *amittendi* metum Atheniensibus afferre. Illud etiam iterum vobis in memoriam revoco, permultos eorum a vobis superatos fuisse. Virorum vero, qui *semel* victi fuerunt, animi eadem pericula *iterum* pari audacia subire nolunt.

ϰx, marg. *al. m.*) εικοτι D; ὄτοι τῳ γε εικοτι F. - ὑπο ελασσονων C, D, H. — 6. ϰδε πλευσομαι ες αυτον B; ϰδ᾽ εσπλευσομαι C, D, H; ϰδ᾽ εσπλευσομεν D, I. - ολιγοις D, I. - ναυσιν εμπειροις C, F, G, H, I. - επιπλευσειε G. - ες εχϑρ-

ἔπεσεν ὑπ᾽ ἐλασσόνων τῇ ἀπειρίᾳ, ἔστι δὲ ἃ καὶ τῇ ἀτολμίᾳ· ὧν οὐδετέρου ἡμεῖς νῦν μετέχομεν. [6] τὸν δὲ ἀγῶνα οὐκ ἐν τῷ κόλπῳ ἑκὼν εἶναι ποιήσομαι, οὐδὲ ἐσπλεύσομαι ἐς αὐτόν. ὁρῶ γὰρ, ὅτι πρὸς πολλὰς ναῦς ἀνεπιστήμονας ὀλίγαις ναυσὶν ἐμπείρως καὶ ἄμεινον πλεούσαις ἡ στενοχωρία οὐ ξυμφέρει. οὔτε γὰρ ἂν ἐπιπλεύσειέ τις ὡς χρὴ ἐς ἐμβολὴν, μὴ ἔχων τὴν πρόσοψιν τῶν πολεμίων ἐκ πολλοῦ, οὔτε ἂν ἀποχωρήσειεν ἐν δέοντι, πιεζόμενος. [7] διέκπλοί τε οὐκ εἰσὶν, οὐδὲ ἀναστροφαὶ, ἅπερ νεῶν ἄμεινον πλεουσῶν ἔργα ἐστίν· ἀλλ᾽ ἀνάγκη ἂν εἴη, τὴν ναυμαχίαν, πεζομαχίαν καθίστασθαι. καὶ ἐν τούτῳ αἱ πλείους νῆες κρείσσους γίγνονται. τούτων μὲν οὖν ἐγὼ ἕξω τὴν πρόνοιαν κατὰ τὸ δυνατόν. [8] ὑμεῖς δὲ, εὔτακτοι παρὰ ταῖς ναυσὶ μένοντες, τά τε παραγγελλόμενα ὀξέως δέχεσθε, ἄλλως τε, καὶ δι᾽ ὀλίγου τῆς ἐφορμήσεως οὔσης, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ κόσμον καὶ σιγὴν περὶ πλείστου ἡγεῖσθε· (ὥστε τὰ πολλὰ τῶν πολεμικῶν ξυμφέρει, καὶ ναυμαχίᾳ οὐχ ἥκιστα·) ἀμύνεσθέ τε τούσδε ἀξίως τῶν προειργασμένων. [9] ὁ δὲ ἀγὼν μέγας ὑμῖν, ἢ καταλῦσαι Πελοποννησίων τὴν ἐλπίδα τοῦ ναυτικοῦ, ἢ ἐγγυτέρω καταστῆσαι Ἀθηναίοις τὸν φόβον περὶ τῆς θαλάσσης. ἀναμιμνήσκω δ᾽ αὖ ὑμᾶς, ὅτι νενικήκατε αὐτῶν τοὺς πολλούς· ἡσσημένων δὲ ἀνδρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἱ γνῶμαι πρὸ τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ὅμοιαι εἶναι.

λην (μ infra κ) C; ὡς χρη ὡς εμβολην G. – ουτ᾽ αν αποχωρησειεν E. — 7. αλλα αναγχη C, E. – την ναυμαχιαν (πεζομαχιαν s. l. al. m.) H. – κρεισους γινονται B. — 8. ευτακτοι περι ταις G. – τα (τε om.) παραγ. E. – της των πολεμιων

Κεφ. ϛʹ. Τοιαῦτα μὲν καὶ ὁ Φορμίων παρεκελεύσατο. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἐπέπλεον ἐς τὸν κόλπον καὶ τὰ στενά, βουλόμενοι ἄκοντας ἔσω προαγαγεῖν αὐτούς, ἀναγόμενοι ἅμα ἕῳ, ἔπλεον, ἐπὶ τεσσάρων ταξάμενοι τὰς ναῦς, ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν γῆν ἔσω ἐπὶ τοῦ κόλπου, δεξιῷ κέρᾳ ἡγούμενοι, ὥσπερ καὶ ὥρμουν. [2] ἐπὶ δ᾽ αὐτῷ εἴκοσι ναῦς ἔταξαν τὰς ἄριστα πλεούσας, ὅπως, εἰ ἄρα, νομίσας ἐπὶ τὴν Ναύπακτον αὐτοὺς πλεῖν, ὁ Φορμίων, καὶ αὐτὸς ἐπιβοηθῶν ταύτῃ παραπλέοι, μὴ διαφύγοιεν πλέοντα τὸν ἐπίπλουν σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἔξω τοῦ ἑαυτῶν κέρως, ἀλλ᾽ αὗται αἱ νῆες περικλείσειαν. ὁ δὲ (ὅπερ ἐκεῖνοι προσεδέχοντο) φοβηθεὶς περὶ τῷ χωρίῳ ἐρήμῳ ὄντι, ὡς ἑώρα ἀναγομένους αὐτούς, ἄκων καὶ κατὰ σπουδὴν ἐμβιβάσας, ἔπλει παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα τῶν Μεσσηνίων παρεβοήθει. ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι κατὰ μίαν ἐπὶ κέρως παραπλέοντας, καὶ ἤδη ὄντας ἐντὸς τοῦ κόλπου τε καὶ πρὸς τῇ γῇ, (ὅπερ ἐβούλοντο μάλιστα,) ἀπὸ σημείου ἑνὸς ἄφνω ἐπιστρέψαντες τὰς ναῦς, μετωπηδὸν ἔπλεον, ὡς εἶχε τάχους ἕκαστος, ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους· καὶ ἤλπιζον πάσας τὰς ναῦς ἀπολήψεσθαι. [3] τῶν δὲ, ἕνδεκα μέν τινες, αἵπερ ἡγοῦντο, ὑπεκφεύγουσι τὸ κέρας τῶν Πελοποννησίων, καὶ τὴν ἐπι-

εφορμισεως G. - πλειςου ποιεισθε (s. l. γρ. ἡγεισθε) E. - τ. πολεμικων και ξ. G, H, I. - αμυνασθε τε τους δε B; αμυνασθε δε τους δε C, D, G, H, I, αμυνασθε ουν ταδε F. — 9. μεγας ἡμιν F. - καταλυσαι των Πελ. G. - αναμ. δ' αν ὑμας D, H, I. - ὁμοιοι E.

Chap. XC. 1. τοιαυτα μεν ὁ φ. D; τοιαυτα μεν τοιαυτα δε και ὁ φ. E, G; τ. μεν (s. l. *al. m.* γρ. δε) και ὁ φ. H; *id.* F, sans correction. - παρεκε-

CAP. 90. Hujusmodi verbis et ipse Phormio suos est adhortatus. Peloponnesii vero, quoniam Athenienses in sinu et *maris* angustiis contra ipsos non tendebant, cum eos invitos in sinum producere vellent, statim primo diluculo instructa classe in ordines, quorum singuli quaternas naves habebant, portu solventes, in suum agrum, intra *Crisœum* sinum navigare cœperunt, dextro cornu procedente, sicut etiam in statione steterant. [2] In hoc autem *cornu*, viginti naves maxima celeritate præditas constituerunt, ut, si forte Phormio, ratus ipsos Naupactum versus tendere, ipse quoque hac iter faceret, opem laturus, Athenienses suarum navium impressionem extra suum cornu vitare non possent; sed hæ ipsæ naves *eos* intercluderent. Ille vero, (id quod illi exspectabant) metuens oppido præsidiis nudato, postquam vidit eos navigantes, invitus, et festinanter militibus in naves impositis oram maritimam legere cœpit. Simul etiam Messeniorum peditatus oram maritimam sequutus aderat, ut suis opem ferret. Peloponnesii vero, cum eos unico cornu longa navium serie, ita ut singulæ singulas sequerentur, et jam intra sinum, et prope terram navigantes vidissent, (id quod maxime cupiebant) uno signo repente dato naves convertentes, proris adversis in Athenienses ferri cœperunt, quanta maxima celeritate quisque poterat, omnesque naves a se interceptum iri sperabant. [3] At illorum undecim quidem naves, quæ præcedebant, Peloponnesiorum cornu et conversionem

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

λευετο (σα s. ε, *ead. m.*) D; *id.* H, à l'exc. de σα, *al. m.* - (οἱ om.) Αθηναιοι B. - (ες om.) τον κολπον B; εις τον κ. C. - αναγαγωμενοι ἁμα E. - παρα την ἑαυτων γην B; παρα τ. (s. l. *al. m.* αυτων) γην E. - ἡγυμενω ἐπ̓ πιρ και ὁρμων B, C; *id.* H, à l'exc. de και s. l. *ead. m.* — 2. εικοσιν (ναυσιν om.)

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

vitantes, in apertum mare fugerunt: sed alias assequuti sunt, et fugientes ad terram compulerunt, et corruperunt. Et Atheniensium quotquot ex illis non enataverunt, interfecerunt. [4] Nonnullas etiam naves, quas ex suis religaverant, inanes trahebant, et unam ipsarum cum ipsis viris jam ceperant. Nonnullas vero Messenii, subsidium ferentes, et cum ipsis armis in mare ingressi, conscenderunt; et ex earum tabulatis pugnantes, hostibus, qui eas jam trahebant, eripuerunt.

Cap. 91. Hac igitur parte Peloponnesii victores erant, et Atticas naves corruperunt. Sed viginti ipsorum naves, quæ in dextro cornu collocatæ fuerant, undecim Atheniensium naves persequebantur, quæ navium conversionem vitantes in apertum mare fugerant. Et illæ Naupactum fuga se recipientes, præter unam, *omnes* hostem prævertunt: cumque ad Apollinis fanum appulissent, proris contra hostes versis sese ad vim propulsandam accingebant, si illi ad terram contra se venirent. [2] Illi vero cum paulo post advenissent, inter navigandum pæana canebant, tanquam victores; et unam Atheniensium navem, quæ reliqua erat, una Leucadia navis, quæ cæteras longe antecedebat, insequebatur. [3] Forte autem navis oneraria aliquantum procul a portu stabat ad ancoras, ad quam Attica navis, cum prior pervenisset, et circum eam se egisset, in mediam Leucadiam persequen-

εταξαν G, H. - επιβοηθων αυτῃ E. - περικλησειαν C. - των Μεσηνιων D, I. - κερως (παραπλεοντας om.). - εβουλετο (ου s. ε) G. 3. — 3. ἕνδεκα μεν (τινες om.) C, H. — 4. ανδρασιν ειχον ηδη E. - οἱ Μεσηνιοι D, E. - περιβοηθησαντες G. - ὁπλοις επι (την om.) θαλασσαν C.

Chap. XCI. 1. ταυτῃ μεν (ουν om.) C. - διεφθειρον C, E, F, G. - την ὑποστροφην C, G, H. - φθανουσιν αυτας G. - καταπροφυγουσαι E. - προς την Ναυπακτων E. - Απ. κατεσκευαζοντο G. - (επι om.) πλεωσιν C, D, E, H. —

στροφὴν

στροφὴν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν· τὰς δὲ ἄλλας ἐπικαταλαβόντες, ἐξεωσάν τε πρὸς τὴν γῆν ὑποφευγούσας, καὶ διέφθειραν. [4] ἄνδρας τε τῶν Ἀθηναίων ἀπέκτειναν, ὅσοι μὴ ἐξένευσαν αὐτῶν· καὶ τῶν νεῶν τινας ἀναδούμενοι εἷλκον κενὰς, μίαν δὲ αὐτοῖς ἀνδράσιν εἷλον ἤδη. τὰς δέ τινας οἱ Μεσσήνιοι, παραβοηθήσαντες, καὶ ἐπεσβαίνοντες ξὺν τοῖς ὅπλοις ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπιβάντες, ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων μαχόμενοι ἀφείλοντο ἑλκομένας ἤδη.

Κεφ. ϛαʹ. Ταύτῃ μὲν οὖν οἱ Πελοποννήσιοι ἐκράτουν τε, καὶ ἔφθειραν τὰς Ἀττικὰς ναῦς. αἱ δὲ εἴκοσι νῆες αὐτῶν, αἱ ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρως, ἐδίωκον τὰς ἕνδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, αἵπερ ὑπεξέφυγον τὴν ἐπιστροφὴν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν· καὶ φθάνουσιν αὐτοὺς, πλὴν μιᾶς νεὼς, προκαταφυγοῦσαι ἐς τὴν Ναύπακτον. καὶ ἴσχουσαι ἀντίπρωροι κατὰ τὸ Ἀπολλώνιον, παρεσκευάζοντο ἀμυνούμενοι, ἢν ἐς τὴν γῆν ἐπὶ σφᾶς ἐπιπλέωσιν. [2] οἱ δὲ, παραγιγνόμενοι ὕστερον, ἐπαιώνιζόν τε ἅμα πλέοντες, ὡς νενικηκότες· καὶ τὴν μίαν ναῦν τῶν Ἀθηναίων, τὴν ὑπόλοιπον, ἐδίωκε Λευκαδία ναῦς μία πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων. [3] ἔτυχε δὲ ὁλκὰς ὁρμοῦσα μετέωρος, περὶ ἣν ἡ Ἀττικὴ ναῦς φθάσασα καὶ περιπλεύσασα, τῇ διωκούσῃ Λευκαδίᾳ ἐμβάλλει μέσῃ, καὶ καταδύει. τοῖς μὲν οὖν Πελοποννησίοις,

2. οἱ δε παραγενομενοι G, H, I. - επαιανιζον C, E. - Λευκ. μια ναυς C. — 3. φθ. και διαπλευσασα F; φθ. (και περιπλ. s. l. *al. m.*) H, I. - τῃ Λευκαδιᾳ διωκουσῃ C, E, F, H, I; τη Λευκαδιω διωκουση G. - εμβαλλει (μεση s. l. *ead. m.*) και κατ. H. - τοις μεν (ουν om.) Πελ. G. - τουτου (του om.) απροσδ. E, G; H. - και παραλογον H. - (επ om.) εστησαν E. - αντεφορμησιν E. - ες βραχεια G. - απειρια χωριων D, E, G, H, I; απ. χωριου H, I.

γενομένου τούτου τοῦ ἀπροσδοκήτου τε καὶ παραλόγου, φόβος ἐμπίπτει· καὶ ἅμα ἀτάκτως διώκοντες, διὰ τὸ κρατεῖν, αἱ μέν τινες τῶν νεῶν καθεῖσαι τὰς κώπας, ἐπέστησαν τοῦ πλοῦ, ἀξύμφορον δρῶντες πρὸς τὴν ἐξ ὀλίγου ἀντεξόρμησιν, βουλόμενοι τὰς πλείους περιμεῖναι· αἱ δὲ καὶ ἐς βραχέα, χωρίων ἀπειρίᾳ, ὤκειλαν.

Κεφ. ϛβ΄. Τοὺς δ' Ἀθηναίους ἰδόντας ταῦτα γιγνόμενα θάρσος τε ἔλαβε, καὶ ἀπὸ ἑνὸς κελεύσματος ἐμβοήσαντες, ἐπ' αὐτοὺς ὥρμησαν. οἱ δὲ, διὰ τὰ ὑπάρχοντα ἁμαρτήματα, καὶ τὴν παροῦσαν ἀταξίαν, ὀλίγον μὲν χρόνον ὑπέμειναν, ἔπειτα δὲ ἐτράποντο ἐς τὸν Πάνορμον, ὅθεν περ ἀνηγάγοντο. [2] ἐπιδιώκοντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τάς τε ἐγγὺς οὔσας μάλιστα ναῦς ἔλαβον ἓξ, καὶ τὰς ἑαυτῶν ἀφείλοντο, ἃς ἐκεῖνοι πρὸς τῇ γῇ διαφθείραντες, τοπρῶτον ἀνεδήσαντο· ἄνδρας τε τοὺς μὲν, ἀπέκτειναν, τινὰς δὲ καὶ ἐζώγρησαν. [3] ἐπὶ δὲ τῆς Λευκαδίας νεὼς, ἣ περὶ τὴν ὁλκάδα κατέδυ, Τιμοκράτης ὁ Λακεδαιμόνιος πλέων, ὡς ἡ ναῦς διεφθείρετο, ἔσφαξεν ἑαυτὸν, καὶ ἐξέπεσεν ἐς τὸν Ναυπακτίων λιμένα. [4] ἀναχωρήσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι, τροπαῖον ἔστησαν, ὅθεν ἀναγόμενοι ἐκράτησαν· καὶ τοὺς νεκροὺς, καὶ τὰ ναυάγια, ὅσα πρὸς τῇ ἑαυτῶν ἦν, ἀνείλοντο, καὶ τοῖς ἐναντίοις τὰ ἐκείνων ὑπόσπονδα ἀπέδοσαν. [5] ἔστησαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι τροπαῖον, ὡς νενικη-

Chap. XCII. 1. τους δε Αθ. C, F, G, H, I. - ὡς αυτους ὥρμησαν E. - εις τον Πάνορμον G, H. - ανηγοντο B; ανηγαγοντο par corr. E. — 2. τους δε εζωγρησαν D, I. — 3. της Λευκαδος νεως E. - πριν (πε s. l. *al. m.*) την G; περι την ολκοδα F. - εσφαξεν αυτον C, G, H, I. - εξεπεσε G. - ες τον Ναυπακτιον F; εις τον Ναυπακτιων G. — 5. εστησαν δε (και om.) οἱ F. - ες (τον om.) κολπον C,

tem incurrit, eamqne demergit. Cum autem hæc res ex improviso et præter omnem exspectationem accidisset, metus Peloponnesios invasit. Simul etiam, quia non servatis ordinibus *hostem* persequebantur, quod *jam* victores essent, nonnullæ naves, dum illi plurium adventum exspectare volunt, demissis remis navigationis cursum inhibuerant, rem *sibi* periculosam facientes, propter incursionem, quam hostis ex brevi spatio in ipsas erat facturus. Nonnullæ etiam propter loci imperitiam in brevia impegerant.

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

Cap. 92. Athenienses autem, cum hæc fieri vidissent, audacia subiit, signoque simul omnibus dato et clamore sublato, in eos impressionem fecerunt. Illi vero, cum propter superiora peccata, tum, etiam propter præsentem rerum omnium confusionem, paulisper quidem hostium impetum sustinuerunt, deinde vero terga dantes Panormum redierunt, unde solverant. [2] Athenienses vero eos insequuti, ceperunt sex naves, quæ maxime propinquæ erant, et suas abstulerunt, quas illi ad terram corruptas tunc primum religaverant. Hostium autem alios quidem interfecerunt, alios vero, quorum exiguus erat numerus, vivos ceperunt. [3] Timocrates vero Lacedæmonius, qui in Leucadia navi vehebatur, quæ juxta onerariam est depressa, quum navis erat fracta, gladio se transegit, et in Naupactiorum portum est delatus. [4] Athenienses autem reversi tropæum *ibi* statuerunt, unde profecti vicerunt. Et cadavera, naviumque fractarum tabulas, quæ ad ipsorum oram delatæ fuerant, susceperunt; suaque hostibus, interposita fide publica, reddiderunt. [5] Peloponnesii autem et ipsi tropæum sta-

D, G, H, I. - *τον Κρησσαιον* (et par corr. *Κρισσαιον* E. - *και Κορινθιον* B, E. - *ἁπαντες* E. - *πλην Λευκαδιας* F. - *ναυσιν ἁς εδει* F. - *εις την Ναυπ.* D.

Bell. Pelop. an. 3. Olymp 87. 4. V. C. Varr. 325.

tuerunt, tanquam victores, ob naves fugatas, quas ad terram corruperant; et navem, quam ceperant, in Achaico Rhio juxta tropæum *Neptuno* consecrarunt. Postea vero veriti, ne auxilia ab Atheniensibus missa supervenirent, noctu in Crisæum, Corinthiumque sinum omnes præter Leucadios vela fecerunt. Nec multo post navium discessum, Athenienses ex Creta venientes cum viginti navibus, quas ante pugnam Phormioni adesse oportuerat, Naupactum appulerunt. Atque hæc æstas *sic* exacta est.

Post Octob. 8

Cap. 93. Prius tamen quam classis dimitteretur, et Corinthum Crisæumque sinum repeteret, Cnemus, Brasidas, et cæteri Peloponnesiorum duces, ineunte hyeme, a Megarensibus edocti, Piræum Atheniensium portum (nullo enim præsidio custodiebatur, nullisque catenis claudebatur, idque non sine causa, quod *Athenienses* classe longe superiores essent) tentare voluerunt. 2 Illis autem placitum est, ut singuli nautæ cum singulis remis, et singulis pulvinis, quos sibi remigantibus substernerent, et cum singulis scalmis, Corintho pedibus irent ad mare, quod Athenas spectat; atque illinc Megara quam celerrime profecti, deductis ex Nisæa, illorum navali, quadraginta navibus, quæ illic erant, confestim in Piræum navigarent. 3 Nec enim in eo ulla classis erat, quæ pro portu in statione manens excubias ageret, nec ulla prorsus erat suspicio de hostium adventu, quasi aliquando repente sic infesta classe

Chap. XCIII. 1. (οἱ om.) αλλοι αρχ. E. - (των om.) Μεγαρεων C, H, I. - ην δε και αφυλακτος E. - και ακληϛος (ει s. η, *ead. m.*) I; και ακληϛος sans corr. H. - πολυ το ναυτικον E. — 2. προς Αθηναιȣς θαλ. E. - ες Μεγαρα κατα ταχος E; κατα τ. ες Μεγαρα τε G, H. - ευθυς πλευσαι επι G, H. — 3. εξαπινεως ȣτως B. - ȣδ' απο (τȣ om.) προφανȣς B; ȣδε απο τȣ πρ. C. -

κότες, τῆς τροπῆς, ἃς πρὸς τῇ γῇ ναῦς διέφθειραν· καὶ ἥνπερ ἔλαβον ναῦν, ἀνέθεσαν ἐπὶ τὸ Ῥίον τὸ Ἀχαϊκὸν παρὰ τὸ τροπαῖον. μετὰ δὲ ταῦτα, φοβούμενοι τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν, ὑπὸ νύκτα ἐσέπλευσαν ἐς τὸν κόλπον τὸν Κρισαῖον καὶ Κόρινθον, πάντες πλὴν Λευκαδίων. καὶ οἱ ἐκ τῆς Κρήτης Ἀθηναῖοι ταῖς εἴκοσι ναυσὶν, αἷς ἔδει πρὸ τῆς ναυμαχίας τῷ Φορμίωνι παραγενέσθαι, ὐ πολλῷ ὕστερον τῆς ἀναχωρήσεως τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ναύπακτον· καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

Κεφ. ϛγʹ. Πρὶν δὲ διαλῦσαι τὸ ἐς Κόρινθόν τε καὶ τὸν Κρισαῖον κόλπον ἀναχωρῆσαν ναυτικὸν, ὁ Κνῆμος καὶ ὁ Βρασίδας, καὶ οἱ ἄλλοι ἄρχοντες τῶν Πελοποννησίων, ἀρχομένου τοῦ χειμῶνος, ἐβούλοντο, διδαξάντων τῶν Μεγαρέων, ἀποπειράσαι τοῦ Πειραιῶς τοῦ λιμένος τῶν Ἀθηναίων. ἦν δὲ ἀφύλακτος καὶ ἄκλειστος, εἰκότως, διὰ τὸ ἐπικρατεῖν πολὺ τῷ ναυτικῷ. [2] ἐδόκει δὲ, λαβόντα τῶν ναυτῶν ἕκαστον τὴν κώπην, καὶ τὸ ὑπηρέσιον, καὶ τὸν τροπωτῆρα, πεζῇ ἰέναι ἐκ Κορίνθου ἐπὶ τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν· καὶ ἀφικομένους κατὰ τάχος ἐς Μέγαρα, καθελκύσαντας ἐκ Νισαίας, τοῦ νεωρίου αὐτῶν, τεσσαράκοντα ναῦς, αἳ ἔτυχον αὐτόθι οὖσαι, πλεῦσαι εὐθὺς ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ. [3] οὔτε γὰρ ναυτικὸν ἦν προφυλάσσον ἐν αὐτῷ οὐδὲν, οὔτε προσδοκία οὐδεμία, μὴ ἄν ποτε οἱ πολέμιοι ἐξαπιναίως οὕτως ἐπιπλεύσειαν. ἐπεὶ οὐδ'

ὐδε (ει om.) διεν. C. - ευθυς (και om.) G. - ανεμος λεγεται αυτὑς G, H. - μη εσπλειν D; μη επιπλειν E; μηδε εκπλειν E. - τρ. εφειλκυσαι G. - απροσδοκητως E.

ἀπὸ τοῦ προφανοῦς τολμῆσαι ἂν καθ᾽ ἡσυχίαν, οὐδὲ, εἰ διενοοῦντο, μὴ οὐκ ἂν προαισθέσθαι. ὡς δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ ἐχώρουν εὐθύς· καὶ ἀφικόμενοι νυκτὸς, καὶ καθελκύσαντες ἐκ τῆς Νισαίας τὰς ναῦς, ἔπλεον ἐπὶ μὲν τὸν Πειραιᾶ οὐκέτι, ὥσπερ διενοοῦντο, καταδείσαντες τὸν κίνδυνον (καί τις καὶ ἄνεμος αὐτοὺς λέγεται κωλῦσαι) ἐπὶ δὲ τῆς Σαλαμῖνος τὸ ἀκρωτήριον τὸ πρὸς Μέγαρα ὁρῶν· (καὶ φρούριον ἐπ᾽ αὐτοῦ ἦν, καὶ νεῶν τριῶν φυλακὴ, τοῦ μὴ ἐσπλεῖν Μεγαρεῦσι μηδ᾽ ἐκπλεῖν μηδὲν) τῷ τε φρουρίῳ προσέβαλον, καὶ τὰς τριήρεις ἀφείλκυσαν κενάς· τήν τε ἄλλην Σαλαμῖνα, ἀπροσδοκήτοις ἐπιπεσόντες, ἐπόρθουν.

Κεφ. ϛδʹ. Ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας φρυκτοί τε ἤροντο πολέμιοι, καὶ ἔκπληξις ἐγένετο οὐδεμιᾶς τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἐλάσσων. [2] οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ ἄστει, ἐς τὸν Πειραιᾶ ᾤοντο τοὺς πολεμίους ἐσπεπλευκέναι ἤδη· οἱ δ᾽ ἐν τῷ Πειραιεῖ, τήν τε τῶν Σαλαμινίων πόλιν ᾑρῆσθαι, καὶ παρὰ σφᾶς ὅσονοὺκ ἐσπλεῖν αὐτούς. ὅπερ ἂν, εἰ ἐβουλήθησαν μὴ κατοκνῆσαι, ῥᾳδίως ἂν ἐγένετο, καὶ οὐκ ἂν ἄνεμος ἐκώλυσε· βοηθήσαντες δὲ ἅμ᾽ ἡμέρᾳ πανδημεὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν Πειραιᾶ, ναῦς τε καθεῖλκον, καὶ ἐσβάντες κατὰ σπουδὴν καὶ πολλῷ θορύβῳ, ταῖς μὲν ναυσὶν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα ἔπλεον, τῷ πεζῷ δὲ φυλακὰς τοῦ Πει-

Chap. XCIV. 1. εις τον Π. E. - την τε των Σαλαμινιων πολιν ἑαλωκεναι και παρα σφας B, E; την τε Σαλαμινα ηρησθαι ενομιζον και π. σφας C, F, G, H, I. - ὅσον ουκ εσπλην I. - ῥᾳδιως (αν om.) E. - ἅμα ἡμερᾳ I. - εις τον Π. G. — (ὡς om.) ησθοντο B; ὡς ησθανοντο E. - Νισ. απεπλεον D, E, I. - αφ. δε ες (τα om.) E. - παλιν απο της K. C, E. - απεχ. πεζη E. - Αθην. δε ουκ

eo venturi essent. Siquidem *Athenienses existimabant* Bell.
illos, ne aperte quidem, per otium hoc ausuros, neque, Pelop. an. 3.
si in animum induxissent, se non præsensuros. Post- Olymp. 87. 4.
quam autem hoc ipsis placitum est, statim etiam disces- V. C. Varr.
serunt; cumque noctu *Megara* pervenissent, et naves 25.
ex Nisæa deduxissent, in Piræum quidem non amplius navigarunt, quemadmodum in animo habebant, periculum formidantes; (quanquam quidam etiam ventus eos impedivisse fertur) sed ad Salaminis promontorium, quod Megara spectat; (ibi autem erat propugnaculum, triumque navium præsidium, ne quid Megarensibus importaretur, neve quid illinc exportaretur) hoc autem propugnaculum illi adorti sunt, et triremes vacuas deduxerunt, et cæteram Salaminem, ex improviso aggressi, diripuerunt.

Cap. 94. Sed ignes, quibus hostium adventus significabatur, *a Salaminiis* Athenas versus in aërem sunt sublati, unde tantus pavor *Atheniensium* animos invasit, ut in eo bello nullus major exstiterit. [2] Nam qui in urbe erant, hostes in Piræeum jam ingressos putabant. Qui vero in Piræo erant, et Salaminem jam captam, et hostes tantum non contra se venturos existimabant: quod profecto facile accidisset, si illi cunctari noluissent, neque ventus eos prohibuisset. Athenienses vero, simul ac dies illuxit, cum frequentibus copiis ex omni ordine atque ætate collectis subsidio *Salaminiis* iverunt, navesque deduxerunt, easque festinanter et magno cum tumultu conscenderunt; et cum navibus quidem Salaminem petierunt, peditatum vero in Piræo relique-

ετι (οἱ δ' Αθηναιοι ȣκ ετι, *ead. m.*) D. – φυλ. ἁμα τȣ Πειραιως C, F, G, H, I. – λιμενων τε κλησει H. – και τῃ αλλῃ ασφαλειᾳ F.

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

runt, ut ei esset præsidio. 3 Peloponnesii vero, postquam eos subsidio venire senserunt, magnam Salaminis partem excursionibus populati, captis hominibus, prædaque, et tribus illis navibus, ex propugnaculo Budoro celeriter in Nisæam se receperunt; nonnihil enim et ipsæ naves, quæ longo temporis intervallo in mare deductæ fuerant, nec aquarum vim ferre poterant, eos tunc terrebant, cumque Megara pervenissent, Corinthum itinere pedestri redierunt. Athenienses vero, cum eos ad Salaminem non amplius nacti fuissent, et ipsi *domum* discesserunt; atque ab eo tempore Piræum jam accuratius in posterum custodire cœperunt, cum portuum claustris, tum etiam aliis accuratæ custodiæ generibus.

Post Octob. 8

CAP. 95. Per idem tempus sub hujus hyemis initium, Sitalces Odryses, Teræ *filius*, Thracum Rex, expeditionem fecit adversus Perdiccam, Alexandri *filium*, Macedonum Regem, et Chalcidenses, qui sunt in Thracia, ob duo promissa, quorum alterum quidem reposcere, alterum vero ipse persolvere volebat. 2 Nam Perdiccas, cum ei *nescio quæ* promisisset, si se Atheniensibus reconciliasset, a quibus initio bello premebatur, nec Philippum fratrem suum, eundemque hostem, in regnum restituisset, tamen quæ promiserat non præstabat. Et ipse *Sitalces* Atheniensibus promiserat, cum societatem *cum ipsis* iniit, se bello Chalcidensi finem impositurum. 3 Utraque igitur de causa *Sitalces Perdiccæ* bellum inferebat, et Amyntam Philippi filium in regnum Macedonium ducebat, et *cum eo* Legatos Atheniensium, qui

Chap. XCV. 1. Σιτ. ὁ Τυρεω D, 1. - Θρᾳκης βασιλευς D, 1. - Αλεξανδρȣ (Μακεδονιας marg. *ead. m.*) βασ. 1. - επιθρακης (δια om.) δυο ὑποσχ. C, ραιῶς

ραιῶς καθίσταντο. [3] οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ὡς ᾔσθοντο τὴν βοήθειαν, καταδραμόντες τῆς Σαλαμῖνος τὰ πολλὰ, καὶ ἀνθρώπους καὶ λείαν λαβόντες, καὶ τὰς τρεῖς ναῦς ἐκ τοῦ Βουδόρου τοῦ φρουρίου, κατὰ τάχος ἐπὶ τῆς Νισαίας ἔπλεον. ἔστι γὰρ ὅτε καὶ αἱ νῆες αὐτοὺς διὰ χρόνου καθελκυσθεῖσαι, καὶ οὐδὲν στέγουσαι, ἐφόβουν. ἀφικόμενοι δὲ ἐς τὰ Μέγαρα, πάλιν ἐπὶ τῆς Κορίνθου ἀπεχώρησαν πεζοί. οἱ δ' Ἀθηναῖοι, οὐκέτι καταλαβόντες πρὸς τῇ Σαλαμῖνι, ἀπέπλευσαν καὶ αὐτοί. καὶ μετὰ τοῦτο φυλακὴν ἤδη τοῦ Πειραιῶς μᾶλλον τολοιπὸν ἐποιοῦντο, λιμένων τε κλείσει, καὶ τῇ ἄλλῃ ἐπιμελείᾳ.

Κεφ. ϛε'. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, τοῦ χειμῶνος τούτου ἀρχομένου, Σιτάλκης ὁ Τήρεω Ὀδρύσης, Θρᾳκῶν βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπὶ Περδίκκαν τὸν Ἀλεξάνδρου, Μακεδονίας βασιλέα, καὶ ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης· διὰ δύο ὑποσχέσεις, τὴν μὲν βουλόμενος ἀναπρᾶξαι, τὴν δὲ αὐτὸς ἀποδοῦναι. [2] ὅ, τε γὰρ Περδίκκας, αὐτῷ ὑποσχόμενος, εἰ Ἀθηναίοις τε διαλλάξειεν ἑαυτὸν κατ' ἀρχὰς τῷ πολέμῳ πιεζόμενον, καὶ Φίλιππον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πολέμιον ὄντα μὴ καταγάγοι ἐπὶ βασιλείᾳ, ἃ ὑπεδέξατο οὐκ ἐπετέλει· τοῖς τε Ἀθηναίοις αὐτὸς ὡμολογήκει, ὅτε τὴν ξυμμαχίαν ἐποιεῖτο, τὸν ἐπὶ Θρᾴκης Χαλκιδικὸν πόλεμον καταλύσειν. [3] ἀμφοτέρων οὖν ἕνεκα τὴν ἔφοδον ἐποιεῖτο, καὶ τόν τε Φιλίππου υἱὸν Ἀμύνταν ὡς ἐπὶ βασιλείᾳ τῶν Μακεδόνων ἦγε, καὶ τῶν Ἀθηναίων

D, I. - επιδυναι (απο s. l.) G. — 2. Πιεζομενος D. - ὁ (τε s. l. *ead. m.*) την ξυμ. I.

πρέσβεις, οἳ ἔτυχον παρόντες τούτων ἕνεκα, καὶ ἡγεμόνα Ἅγνωνα. ἔδει γὰρ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ναυσί τε καὶ στρατιᾷ ὡς πλείστῃ ἐπὶ τοὺς Χαλκιδέας παραγενέσθαι.

Κεφ. ϛϛ΄. Ἀνίστησιν οὖν, ἐκ τῶν Ὀδρυσῶν ὁρμώμενος, πρῶτον μὲν τοὺς ἐντὸς τοῦ Αἵμου τε ὄρους καὶ τῆς Ῥοδόπης Θρᾷκας, ὅσων ἦρχε μέχρι θαλάσσης τῆς ἐς τὸν Εὔξεινόν τε πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἔπειτα τοὺς ὑπερβάντι Αἷμον Γέτας, καὶ ὅσα ἄλλα μέρη ἐντὸς τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν μᾶλλον τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου κατῴκητο. [2] εἰσὶ δ᾽ οἱ Γέται, καὶ οἱ ταύτῃ, ὅμοροί τε τοῖς Σκύθαις καὶ ὁμόσκευοι, πάντες ἱπποτοξόται. παρεκάλει δὲ καὶ τῶν ὀρεινῶν Θρᾳκῶν πολλοὺς τῶν αὐτονόμων, καὶ μαχαιροφόρων, οἳ Δῖοι καλοῦνται, τὴν Ῥοδόπην οἱ πλεῖστοι οἰκοῦντες. καὶ τοὺς μὲν μισθῷ ἔπειθεν, οἱ δ᾽ ἐθελονταὶ ξυνηκολούθουν. [3] ἀνίστη δὲ καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ Λαιαίους, καὶ ἄλλα ὅσα ἔθνη Παιονικὰ, ὧν ἦρχε. καὶ ἔσχατοι τῆς ἀρχῆς οὗτοι ἦσαν, μέχρι Γρααίων καὶ Λαιαίων Παιόνων, καὶ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, ὃς ἐκ τοῦ Σκομίου ὄρους διὰ Γρααίων καὶ Λαιαίων ῥεῖ· οὗ ὡρίζετο ἡ ἀρχὴ τὰ πρὸς Παίονας αὐτονόμους ἤδη. τὰ δὲ πρὸς Τριβαλλοὺς, καὶ τούτους αὐτονόμους, Τρῆρες ὥριζον, καὶ Τιλαταῖοι. οἰκοῦσι δ᾽ οὗτοι πρὸς βορέαν τοῦ Σκομίου ὄρους, καὶ παρήκουσι πρὸς ἡλίου

Chap. XCVI. 1. Οδρυσσων F. - (τε om.) ορȣς D. - θαλ. (της om.) ες τον C, D, E, F, G, H, I. - τȣς ὑπερβαντι (ας s. l. *al. m.*) Αιμον D, I; τ. ὑπερβαντας E, H. — 3. Λεαιȣς (s. l. γρ. Λαι) G; Λαιαιȣς (γρ. λαι s. l. *al. m.*) H. - εθνη πολεμικα D; εθνη Παιωνικα (ο s. ω) G; εθ. Παιονικα (γρ. πολεμικα, s. l. *ead. m.*) I. - εσχατο της γης G. - μεχρι γαρ Λαιαιων Παιονων C, F; μεχρι γαρ (Γρααιων και om.) Λαιαιων D; μ. γαρ

hujus rei causa tunc aderant, et Agnonem ducem. Oportebat enim Athenienses quoque cum navibus, et quam maximo exercitu adversus Chalcidenses præsto esse.

Bell. Pelop. an. 3 Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

Cap. 96. Ab Odrysis igitur initio ducto, primum quidem ex suis sedibus evocat Thraces, qui intra montem Æmum, et Rhodopen habitabant, quibus usque ad Pontum Euxinum, et Hellespontum imperabat: deinde vero Getas, qui superato Æmo monte in ulterioribus partibus habitabant, et quotquot alii populi cis Istrum fluvium ad Pontum Euxinum magis vergentes incolebant. [2] Getæ autem, et qui regionem illam accolunt, Scythis sunt finitimi, et cultu similes, omnesque sagittarii equestres. Præterea Thracum montanorum, qui suis legibus vivunt, et ensiferi sunt, qui Dii vocantur, permultos evocavit, quorum maxima pars Rhodopen incolit, atque alios quidem mercede induxit, alii vero voluntarii erant, qui *Sitalcen* ultro sequebantur. [3] Evocavit etiam Agrianas, et Leæos, et cæteras gentes Pæonicas, quibus imperabat, atque hi *Agrianes totius* imperii erant ultimi, usque ad Graæos, et Leæos Pæonas, et Strymonem fluvium, qui ex Scomio monte per Graæos, et Leæos fluit, ubi erat terminus imperii ab ea parte, quæ spectat Pæonas, qui jam sunt sui juris. At ab ea parte, quæ Triballos spectat, qui et ipsi sunt sui juris, sunt Treres, et Tilatæi, qui terminant *imperium.* Hi autem ad septentrionales Scomii montis partes habitant, et a Solis occidentis partibus pertingunt usque

Γραιαιων και Δαιαιων και Π. E. - μεχρι (γραιαιων om.) γαρ. Δαιαιων και παιονων I. - ὃς εκ τȣ κοσμιȣ ορȣς δια των Γραιαιων D, E, I. - ȣ̈ ὁριζεται ἡ αρχη αυτονομȣς ηδη τα τα δε G; ȣ̈ ὁριζεται προς Παιονας. (ὡριζετο s. l. *al. m.* avec le signe γρ.) H. - τȣς

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 323.

ad Oscium flumen. [4] Hoc autem fluit ex eodem monte, ex quo Nestus et Ebrus. Hic autem mons est et desertus et magnus, et Rhodopæ junctus.

Cap. 97. Fuit autem Odrysarum imperium magnitudine, ad mare quidem pertingens, ab urbe Abderis ad Pontum Euxinum, ad eam usque partem, qua Ister fluvius in ipsum influit. Hæc ora, qua cursus compendiosissimus datur, navi rotunda potest ambiri, si ventus a puppi semper spiret, quatuor dierum et totidem noctium spatio. Itinere vero terrestri, qua compendiosissimum est iter, ab Abderis ad Istrum vir expeditus intra undecim dies pervenire potest. [2] Atque ejus quidem longitudo mare versus hæc erat. Per loca vero mediterranea, a Byzantio ad Leæos, et ad Strymonem (hinc enim longissimus est a mari tractus in loca mediterranea) viator expeditus intra tredecim dies iter conficere potest. [3] Tributum quoque, quod colligebatur ex toto barbarorum agro, et ex Græcis civitatibus Seuthe regnante, (qui post Sitalcem regno potitus id maxime auxit) omni auri et argenti pretio ad æstimationem pecuniarum revocato, quadringenta ferme talenta valebat, nec his pauciora auri et argenti munera *ipsi* offerebantur. Præterea vero et opera textilia et lævia, aliaque supellex *ei offerebatur*, neque vero ipsi soli: sed et aliis Odrysarum viris, qui apud ipsum autoritate pollebant, ac nobiles erant, *hujusmodi munera dabantur.* [4] Legem enim longe aliam condiderunt, quam quæ est apud Persas, et quæ apud alios quoque Thraces moribus est recepta;

κοσμιου του ορους D, E; κοσμιου ορους I. — 4. νεστος και (ὁ om.) ευρος E; ν. και ὁ εμβρος (le μ rayé) G; ὁ εμβρος (marg. γρ. ὁ εβρος) H. - και μεγα αρχομενον G.

Chap. XCVII. 1. Αυδηρων πολεως E. - ευξεινον ποταμον D, I; ευξεινα

δύσιν μέχρι τοῦ Ὀσκίου ποταμοῦ. [4] ῥεῖ δ᾽ οὗτος ἐκ τοῦ ὄρους ὅθενπερ καὶ ὁ Νέστος καὶ ὁ Ἕβρος. ἔστι δὲ ἐρῆμον τὸ ὄρος καὶ μέγα, ἐχόμενον τῆς Ῥοδόπης.

Κεφ. ϛζʹ. Ἐγένετο δὲ ἡ ἀρχὴ ἡ Ὀδρυσῶν, μέγεθος, ἐπὶ μὲν θάλασσαν καθήκουσα, ἀπὸ Ἀβδήρων πόλεως ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον, τὸν μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ· αὕτη περίπλους ἐστὶν ἡ γῆ ταξυντομώτατα, ἢν αἰεὶ κατὰ πρύμναν ἱστῆται τὸ πνεῦμα, νηῒ στρογγύλῃ, τεσσάρων ἡμερῶν, καὶ ἴσων νυκτῶν. ὁδῷ δὲ ταξυντομώτατα ἐξ Ἀβδήρων ἐς Ἴστρον ἀνὴρ εὔζωνος ἑνδεκαταῖος τελεῖ. [2] τὰ μὲν πρὸς θάλασσαν τοσαύτη ἦν. ἐς ἤπειρον δὲ, ἀπὸ Βυζαντίου ἐς Λαιαίους, καὶ ἐπὶ τὸν Στρυμόνα (ταύτῃ γὰρ διὰ πλείστου ἀπὸ θαλάσσης ἄνω) ἐγίγνετο ἡμερῶν ἀνδρὶ εὐζώνῳ τριῶν καὶ δέκα ἀνύσαι. [3] Φόρος τε ἐκ πάσης τῆς βαρβάρου καὶ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ὅσον προσῆξαν ἐπὶ Σεύθου, (ὃς, ὕστερον Σιτάλκου βασιλεύσας, πλεῖστον δὴ ἐποίησε,) τετρακοσίων ταλάντων ἀργυρίου μάλιστα δύναμις, ἃ χρυσὸς καὶ ἄργυρος εἴη· καὶ δῶρα οὐκ ἐλάσσω τούτων χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου προσεφέρετο· χωρὶς δὲ, ὅσα ὑφαντά τε καὶ λεῖα, καὶ ἡ ἄλλη κατασκευή· καὶ οὐ μόνον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τοῖς παραδυναστεύουσί τε καὶ γενναίοις Ὀδρυσῶν. [4] κατεστήσαντο γὰρ τοὐναντίον τῆς [τῶν] Περσῶν βασιλείας τὸν νόμον, ὄντα μὲν καὶ τοῖς ἄλλοις Θρᾳξὶ, λαμ-

ποντου E. -(του om.) μεχρι C, D; (τον om.) μεχρις E. - περιπλους (εστιν et par corr. *al. m.* εστιν) C; π. εσται τη γη. E; π. εστι τη γη F. - εξ Αυδηρων E. — 2. τοσαυτα (ην om.) εις ηπ. I. - ες Λεαιους B. - στρυμμονα G. - ανυσαι (ανυσαιτο marg. I. *al. m.*) — (και s. l.) των ἑλληνιδων G. - ὅσων (ον s. l.) H. - πλειστον δε F. - αργυρος ης C, E. - χρυσου (τε om.) και αργυρου E. - Οδρυσσων F, — 4. της (των om.)

βάνειν μᾶλλον ἢ διδόναι. καὶ αἴσχιον ἦν, αἰτηθέντα μὴ δοῦναι, ἢ αἰτήσαντα μὴ τυχεῖν. [5] ὅμως δὲ, κατὰ τὸ δύνασθαι, ἐπιπλέον αὐτῷ ἐχρήσαντο. οὐ γὰρ ἦν πρᾶξαι οὐδὲν μὴ διδόντα δῶρα. ὥστε ἐπὶ μέγα ἡ βασιλεία ἦλθεν ἰσχύος. τῶν γὰρ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὅσαι μεταξὺ τοῦ Ἰονίου κόλπου καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου, μεγίστη ἐγένετο χρημάτων προσόδῳ καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ· ἰσχύϊ δὲ μάχης, καὶ στρατοῦ πλήθει πολὺ δευτέρα μετὰ τὴν Σκυθῶν. [6] ταύτῃ δὲ ἀδύνατα ἐξισοῦσθαι οὐχ ὅτι τὰ ἐν τῇ Ἐυρώπῃ, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔθνος ἓν πρὸς ἓν οὐκ ἔστιν ὅ, τι δυνατὸν Σκύθαις ὁμογνωμονοῦσι πᾶσιν ἀντιστῆναι. οὐ μὴν οὐδ᾽ ἐς τὴν ἄλλην εὐβουλίαν καὶ ξύνεσιν περὶ τῶν παρόντων ἐς τὸν βίον ἄλλοις ὁμοιοῦνται.

Κεφ. ϛη΄. Σιτάλκης μὲν οὖν, χώρας τοσαύτης βασιλεύων, παρεσκευάζετο τὸν στρατόν. καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ ἕτοιμα ἦν, ἄρας ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν, πρῶτον μὲν διὰ τῆς αὑτοῦ ἀρχῆς, ἔπειτα διὰ Κερκίνης, ἐρήμου ὄρους, ὃ ἐστι μεθόριον Σίντων καὶ Παιόνων. ἐπορεύετο δὲ δι᾽ αὐτοῦ τῇ ὁδῷ, ἣν πρότερον αὐτὸς ἐποιήσατο, τεμὼν τὴν ὕλην, ὅτε ἐπὶ Παίονας ἐστράτευσε. [2] τὸ δὲ ὄρος ἐξ Ὀδρυσῶν διϊόντες, ἐν δεξιᾷ μὲν εἶχον Παίονας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ Σίντους καὶ Μαίδους. διελθόντες δὲ αὐτὸ, ἀφίκοντο ἐς Δόβη-

Περσων C, E, F, G, H, I.-αιτ. μη δοναι et marg. *ead. m.* δουναι E; G omet μη δουναι qu'il restitue *s. l.* — 5. εχρησατο D, E; εχρησατο (*v. s.* σα) G.-επι μεγα ηλθεν ἡ β. ισ. G, H. - ισχυει δε μαχη G.- μετα την των Σκυθων G; μ. των Σκ. E, H. — 6. αλλ᾽ ουδε εν τῃ Ασιᾳ ἐν προς ἐν εθνος ουκ εστιν F.- δ. Σκηθαις C.- ου μην ουδε ες F.

Chap. XCVIII. Σ. μεν ουν βασιλευων X. τ. G, H.- επ. (την om.) Μα-

ut videlicet potius accipiant, quam dent. Et turpius erat, si quis rogatus non dedisset, quam si quis non impetrasset id quod petiisset. 5 Veruntamen hac lege usi sunt plus quam par erat, propter potentiam, qua valebant. Nihil enim a quoquam *apud Regem, ejusque nobilitatem,* sine muneribus transigi poterat. Itaque regnum illud ad magnam potentiam pervenit. Nam omnium, quæ sunt in Europa intra sinum Ionium et Pontum Euxinum, maximum fuit proventu pecuniarum, et cæterarum rerum copia, quæ homines beatiores facit: sed certandi viribus, et copiarum numero, Scytharum potentia longe fuit inferius. 6 Nam huic *Scytharum potentiæ* non modo gentes, quæ sunt in Europa, æquari nequeunt; verum etiam earum, quæ in Asia sunt, nulla, gente genti opposita, Scythis universis, si concordes inter se fuerint, resistere valet. Quin etiam ne in alia quidem solertia, et prudentia, quæ in rebus ad præsentem vitam necessariis requiritur, cæteris nationibus sunt similes.

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

Cap. 98. Sitalces igitur, cum tantæ regionis regnum obtineret, exercitum parabat. Postquam autem *res omnes ad expeditionem necessariæ jam* ipsi paratæ fuerunt, *copiis inde* motis, in Macedoniam ivit; primum quidem per suum regnum, deinde vero per Cercinen, montem desertum, qui inter Sintos et Pæonas est medius. Iter autem per eum faciebat via, quam ipse succisa materia prius fecerat, quum bellum Pæonibus intulit. 2 Hunc autem montem ex Odrysis pertranseuntes, ad dextram quidem habebant Pæonas; ad sinistram vero, Sintos, et Mædos. Quem cum pertransissent, ad Dobe-

κεδονιαν D; 1.—επειτα δε δια K. D.—2. Σ. και Μηδυς 1. Si comme le veulent les grecs modernes, η se prononce comme ι, comment le co-

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

rum Pæonicam *urbem* pervenerunt. [3] Ei autem iter facienti nulla quidem exercitus pars decessit, nisi si qua morbo correpta periit : sed accedebat. Multi enim ex illis Thracibus, qui suis legibus vivebant, ad prædam ultro sequebantur. Quare tota multitudo non minor centum quinquaginta millibus exstitisse fertur. [4] Atque hujus quidem major pars erat pedestris, tertia vero ferme pars erat equestris ; maximam vero hujus equitatus partem ipsi Odrysæ, et post eos Getæ præbuerunt. Machærophori vero, qui suis legibus vivebant, et ex Rhodope descenderant, erant totius peditatus bellicosissimi. Cætera vero turba, ex variis et diversis gentibus permixta, multitudine maxime formidabilis, sequebatur.

Cap. 99. Doberum igitur omnes convenerunt, et se pararunt ad irruptionem faciendam ex superiore in inferiorem Macedoniam, quæ Perdiccæ imperio parebat. [2] Nam inter Macedonas sunt et Lyncestæ, et Helimiotæ, et aliæ gentes in locis mediterraneis, quæ illis quidem sunt sociæ et subjectæ : sed tamen regna singulæ separatim habent. Illam vero Macedoniam, quæ nunc est maritima, Alexander Perdiccæ pater, et Temenidæ ejus majores, olim ex urbe Argis oriundi, primi possederunt, et *in ea* regnarunt, ubi prius prœlio superatos expulissent ex Pieria quidem, Pieres, (qui postea sub Pangæo trans Strymonem incoluerunt Phagretem, et alia oppida. Unde vel ad hoc usque tempus regio, quæ sub Pangæo jacens ad mare vergit, sinus Piericus appellatur) ex ea

copiste a-t-il confondu le son de αι avec celui de η. - αφικοντο ες Δο. C ; G loin de donner deux fois ες, l'omet entiérement. — 3. εποpευομενω B. - ει μη τινι νοσῳ E. - νοσῳ· επεγιγνετο I ; ν. παρεγιγνετο G. - εφ' άρπαγων B. -

ρον

ρον τὴν Παιονικήν. [3] πορευομένῳ δὲ αὐτῷ ἀπεγίγνετο μὲν οὐδὲν τοῦ στρατοῦ, εἰ μή τι νόσῳ· προσεγίγνετο δέ. πολλοὶ γὰρ τῶν αὐτονόμων Θρᾳκῶν ἀπαράκλητοι ἐφ᾽ ἁρπαγὴν ἠκολούθουν. ὥστε τὸ πᾶν πλῆθος λέγεται οὐκ ἔλασσον πεντεκαίδεκα μυριάδων γενέσθαι. [4] καὶ τούτου τὸ μὲν πλέον πεζὸν ἦν. τριτημόριον δὲ μάλιστα, ἱππικόν. τοῦ δ᾽ ἱππικοῦ τὸ πλεῖστον αὐτοὶ Ὀδρύσαι παρείχοντο, καὶ μετ᾽ αὐτοὺς Γέται. τοῦ δὲ πεζοῦ, οἱ μαχαιροφόροι μαχιμώτατοι μὲν ἦσαν, οἱ ἐκ τῆς Ῥοδόπης αὐτόνομοι καταβάντες· ὁ δὲ ἄλλος ὅμιλος, ξύμμικτος, πλήθει φοβερώτατος ἠκολούθει.

Κεφ. ϛθ΄. Ξυνηθροίζοντο οὖν ἐν τῇ Δοβήρῳ καὶ παρεσκευάζοντο, ὅπως κατὰ κορυφὴν ἐσβαλοῦσιν ἐς τὴν κάτω Μακεδονίαν, ἧς ὁ Περδίκκας ἦρχε. [2] τῶν γὰρ Μακεδόνων εἰσὶ καὶ Λυγκησταὶ, καὶ Ἐλειμιῶται, καὶ ἄλλα ἔθνη ἐπάνωθεν, ἃ ξύμμαχα μὲν ἐστὶ τούτοις καὶ ὑπήκοα, βασιλείας δ᾽ ἔχει καθ᾽ αὑτά. τὴν δὲ περὶ θάλασσαν νῦν Μακεδονίαν Ἀλέξανδρος ὁ Περδίκκου πατὴρ, καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ Τημενίδαι, τοἀρχαῖον ὄντες ἐξ Ἄργους, πρῶτοι ἐκτήσαντο, καὶ ἐβασίλευσαν, ἀναστήσαντες μάχῃ ἐκ μὲν Πιερίας Πίερας (οἳ ὕστερον ὑπὸ τὸ Πάγγαιον πέραν Στρυμόνος ᾤκησαν Φάγρητα, καὶ ἄλλα χωρία· καὶ ἔτι καὶ νῦν Πιερικὸς κόλπος καλεῖται ἡ ὑπὸ τῷ Παγγαίῳ πρὸς θάλασσαν

- λεγ. (ουκ ελασσον om.) D. — 4. του δε ιππικου G. - πληθει φοβερωτερος D, I.

Chap. XCIX. 1. συνηθροιζοντο D, E, I. - εσβαλωσιν D. — 2. και ελυγκησται E. - την δε παρα θαλασσαν C, D, E, H, I. - εξ Αργους πρωτον G, H. - πιεριας πιερους E; περιεριας πιερας H. - ὑπο το παγκαιον C. - περα στρυμονος C; περαν στρυμμονος G. - φραγητα C; φγητα (entre φ et γ, espace en blanc) E;

γῆ) ἐκ δὲ τῆς Βοττίας καλουμένης, Βοττιαίους, οἳ νῦν ὅμοροι Χαλκιδέων οἰκοῦσι· τῆς δὲ Παιονίας παρὰ τὸν Ἄξιον ποταμὸν, στενήν τινα καθήκουσαν ἄνωθεν μέχρι Πέλλης καὶ θαλάσσης ἐκτήσαντο. [3] καὶ πέραν Ἀξίου, μέχρι Στρυμόνος, τὴν Μυγδονίαν καλουμένην, Ἠδῶνας ἐξελάσαντες, νέμονται. ἀνέστησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς νῦν Ἐορδίας καλουμένης Ἐόρδους· (ὧν οἱ μὲν πολλοὶ διεφθάρησαν, βραχὺ δέ τι αὐτῶν περὶ Φύσκαν κατῴκηται) καὶ ἐξ Ἀλμωπίας, Ἀλμῶπας. [4] ἐκράτησαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν οἱ Μακεδόνες οὗτοι, ἃ καὶ νῦν [ἔτι] ἔχουσι, τόν τε Ἀνθεμοῦντα καὶ Κρηστωνίαν καὶ Βισαλτίαν, καὶ Μακεδόνων αὐτῶν πολλήν. τὸ δὲ ξύμπαν, Μακεδονία καλεῖται, καὶ Περδίκκας Ἀλεξάνδρου, βασιλεὺς αὐτῶν ἦν, ὅτε Σιτάλκης ἐπῄει.

Κεφ. ρ΄. Καὶ οἱ μὲν Μακεδόνες οὗτοι, ἐπιόντος πολλοῦ στρατοῦ ἀδύνατοι ὄντες ἀμύνεσθαι, ἔς τε τὰ καρτερὰ καὶ τὰ τείχη, ὅσα ἦν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐσεκομίσθησαν. ἦν δὲ οὐ πολλά. ἀλλὰ ὕστερον Ἀρχέλαος ὁ Περδίκκου υἱὸς, βασιλεὺς γενόμενος, τὰ νῦν ὄντα ἐν τῇ χώρᾳ ᾠκοδόμησε, καὶ ὁδοὺς εὐθείας ἔτεμε, καὶ τἄλλα διεκόσμησε τά τε κατὰ τὸν πόλεμον ἵπποις καὶ ὅπλοις, καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ κρείσσονι, ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι βασιλεῖς ὀκτὼ οἱ πρὸ αὐτοῦ γενόμενοι. [2] ὁ δὲ στρατὸς τῶν Θρᾳκῶν ἐκ τῆς Δοβήρου ἐσέβαλε πρῶτον μὲν ἐς τὴν Φιλίππου πρότερον

φαγητα F; φαθρητα G. - και ετι (και om.) νυν E. - ὑπο τῳ παγκαιῳ C. - καλουμενη F. - X. οικουσιν G. — 3. στρυμμονος G. - εκ της νυν καλ. εορδιας C. - (δι om.) εφθαρησαν D, E, G, H. - φυσκιαν D, I; φυσκαν H. — 4. εκρ. δε (και s. l.) G. - Γρηστωνιαν B, C; - και Βισαλτιαν H.

vero, quæ Bottia vocatur, Bottiæos, qui nunc agrum Chalcidensibus finitimum incolunt. Quinetiam angustam quandam Pæoniæ regionem juxta Axium fluvium, a locis montanis ad Pellam usque et mare pertingentem possederunt, et trans Axium, ad Strymonem usque, eam, quæ Mygdonia nominatur, ejectis Edonis, possident. [3] Ex illa etiam, quæ nunc Eordia vocatur, ejecerunt Eordos, (quorum plerique perierunt: sed exigua quædam ipsorum pars circa Physcam habitat) et ex Almopia, Almopas. [4] Hi Macedones, *qui maritimam oram incolunt*, alias etiam gentes in suam potestatem redegerunt, quas nunc etiam in sua potestate habent, Anthemuntem, Grestoniam, Bisaltiam, magnamque *superioris Macedoniæ* partem, quæ ad ipsos Macedonas pertinebat, *qui loca mediterranea incolebant.* Hæc autem universa, Macedonia vocantur, et Perdiccas Alexandri *filius* horum erat Rex, quo tempore Sitalces *ipsi* bellum intulit.

Bell: Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

Cap. 100. Atque hi quidem Macedones, cum ingens exercitus illos invasisset, quod ei resistere non possent, se receperunt in loca natura situque munita, et in munitiones manu factas, quæ in eo agro erant. Harum autem non magnus erat numerus. Sed postea Archelaus Perdiccæ filius, regno potitus, eas, quæ nunc in ea regione exstant, ædificavit, et vias rectas secuit, et cum alia digessit, tum etiam rem militarem equis, armis, et reliquo belli apparatu, longe melius quam cæteri omnes octo Reges, qui eum antecesserant. [2] Exercitus vero Thracum Dobero profectus, primum quidem irrupit in

Chap. C. 1. (και om.) ὁ μεν Μακ. B. - τα καρτερικα C. - αλλ' ὑςερον I. - περδικκȣ (κ, s. l.) G. - (οἱ om.) αλλοι G, H. - βασιλης C. — 2. Ξρακων ες της F. - εσεβαλεν I. - είλεν οδομενην C. - δια την τȣ Αμ. B. - φ. (ὑιεος om.) D.

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

regnum, quod Philippi prius erat, et Idomenen quidem per vim cepit, Gortyniam vero, et Atalantam, et alia quædam oppida in deditionem ac fidem recepit, quæ se ipsi adjunxerunt ob amicitiam Amyntæ, qui erat Philippi filius, et qui *tunc ibi* aderat. [3] Europum autem oppugnarunt : sed expugnare non potuerunt. Deinde vero et in reliquam Macedoniam processit, quæ ad Pellæ, Cyrrhique dextram jacet. Sed intra hæc, in Bottiæam et Pieriam non intrarunt : at Mygdoniam, Grestoniam, et Anthemuntem diripuerunt. [4] Macedones vero ne cogitarunt quidem peditatu resistere; sed accito equitatu a sociis, qui loca mediterranea incolebant, ubi videbatur *commodum*, pauci multos adorti, in ipsum Thracum exercitum impetu ferebantur. [5] Et qua impressionem faciebant, nullus illorum, utpote equitum egregiorum et loricatorum, impetum sustinebat ; sed hostium multitudine circumventi, in discrimen se conjiciebant propter eorum multitudinem longe numerosiorem. Quare tandem hostes lacessere desierunt, quod existimarent, se longe majori militum numero sine periculo resistere non posse.

Cap. 101. Sitalces vero et ad Perdiccam verba facere cœpit de rebus, quarum causa bellum ipsi intulerat : et quoniam Athenienses cum classe non aderant (eum enim *illuc* iturum non credebant) quoniam etiam dona et legatos ad ipsum miserant, quandam suarum copiarum partem in Chalcidenses et Bottiæos misit ; [2] cumque illos intra muros compulisset, agrum eorum vastavit. Dum autem castra stativa haberet in his locis, Thessali,

— 3. ουκ εδυνατο H. - και Κυβου E. - και Κυρου G, H. - εις την Βοττ. C, G. - ης την ϐ. F. - Μυγ. και σρηγωνιαν D, I; και γρηστωνιαν B, C, E, H. — 4. ου (δε om.) διενοουντο E; ου (δε rayé) διεν. I. - προσμεταμεμψαμενοι οἱ απο των E.

οὖσαν ἀρχὴν, καὶ εἷλεν Εἰδομένην μὲν κατὰ κράτος, Γορτυνίαν δὲ, καὶ Ἀταλάντην, καὶ ἄλλα ἄττα χωρία, ὁμολογίᾳ, διὰ τὴν Ἀμύντου φιλίαν προσχωροῦντα, τοῦ Φιλίππου υἱέος παρόντος. [3] Εὐρωπὸν δὲ ἐπολιόρκησαν μὲν, ἑλεῖν δὲ οὐκ ἠδύναντο. ἔπειτα δὲ καὶ ἐς τὴν ἄλλην Μακεδονίαν προὐχώρει τὴν ἐν ἀριστερᾷ Πέλλης καὶ Κύῤῥου. ἔσω δὲ τούτων ἐς τὴν Βοττιαίαν καὶ Πιερίαν οὐκ ἀφίκοντο, ἀλλὰ τήν τε Μυγδονίαν καὶ Κρηστωνίαν καὶ Ἀνθεμοῦντα ἐδῄουν. [4] οἱ δὲ Μακεδόνες πεζῷ μὲν οὐδὲ διενοοῦντο ἀμύνεσθαι, ἵππους δὲ προσμεταπεμψάμενοι ἀπὸ τῶν ἄνω ξυμμάχων, ὅπη δοκοῖ, ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἐσέβαλλον ἐς τὸ στράτευμα τῶν Θρᾳκῶν. [5] καὶ ᾗ μὲν προσπέσοιεν, οὐδεὶς ὑπέμενεν ἄνδρας ἱππέας τε ἀγαθοὺς καὶ τεθωρακισμένους· ὑπὸ δὲ πλήθους περικλειόμενοι, αὐτοὺς πολλαπλασίῳ τῷ ὁμίλῳ ἐς κίνδυνον καθίστασαν. ὥστε τέλος ἡσυχίαν ἦγον, οὐ νομίζοντες ἱκανοὶ εἶναι πρὸς τὸ πλέον κινδυνεύειν.

Κεφ. ρα'. Ὁ δὲ Σιτάλκης πρός τε τὸν Περδίκκαν λόγους ἐποιεῖτο, ὧν ἕνεκα ἐστράτευσε, καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ παρῆσαν ταῖς ναυσὶν, ἀπιστοῦντες αὐτὸν μὴ ἥξειν, δῶρά τε καὶ πρέσβεις ἔπεμψαν αὐτῷ, ἔς τε τοὺς Χαλκιδέας καὶ Βοττιαίους μέρος τι τοῦ στρατοῦ πέμπει. [2] καὶ τειχήρεις ποιήσας, ἐδῄου τὴν γῆν. καθημένου δ' αὐτοῦ περὶ τοὺς χώρους τούτους, οἱ πρὸς νότον οἰκοῦντες Θεσ-

- ὅπη δοκει D, E, I; ὁποι δοκοι G. - εσεβαλον B. — 5. ανδρας τε ἱππεας F. - αγαθους κατεθωρακισμενους F. - ὑπο δε π. περικληομεναι H.

Chap. CI. 1. τον Περδικαν C. - εστρατευσεν H. — 2. (και om.) επι σφας G.

σαλοὶ καὶ Μάγνητες, καὶ οἱ ἄλλοι ὑπήκοοι Θεσσαλῶν, καὶ οἱ μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληνες ἐφοβήθησαν, μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ, καὶ ἐν παρασκευῇ ἦσαν. [3] ἐφοβήθησαν δὲ καὶ οἱ πέραν Στρυμόνος πρὸς βορέαν Θρᾶκες, ὅσοι πεδία εἶχον, Παναῖοι, καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ Δρῶοι, καὶ Δερσαῖοι· αὐτόνομοι δ᾽ εἰσὶ πάντες. παρέσχε δὲ λόγον καὶ ἐπὶ τοὺς τῶν Ἀθηναίων πολεμίους Ἕλληνας, μὴ οἱ ὑπ᾽ αὐτῶν ἀγόμενοι κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν, καὶ ἐπὶ σφᾶς χωρήσωσιν. [4] ὁ δὲ, τήν τε Χαλκιδικὴν καὶ Βοττικὴν καὶ Μακεδονίαν ἅμα ἐπέχων, ἔφθειρε. καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ οὐδὲν ἐπράσσετο ὧν ἕνεκα ἐσέβαλε, καὶ ἡ στρατιὰ σῖτόν τε οὐκ εἶχεν αὐτῷ, καὶ ὑπὸ χειμῶνος ἐταλαιπώρει, ἀναπείθεται ὑπὸ Σεύθου τοῦ Σπαραδόκου, ἀδελφιδοῦ ὄντος, καὶ μέγιστον μετ᾽ αὐτὸν δυναμένου, ὥς᾽ ἐν τάχει ἀπελθεῖν. τὸν δὲ Σεύθην κρύφα Περδίκκας, ὑποσχόμενος ἀδελφὴν ἑαυτοῦ δώσειν, καὶ χρήματα ἐπ᾽ αὐτῇ, προσποιεῖται. [5] καὶ ὁ μὲν, πεισθεὶς, καὶ μείνας τριάκοντα τὰς πάσας ἡμέρας, τούτων δὲ ὀκτὼ ἐν Χαλκιδεῦσιν, ἀνεχώρησε τῷ στρατῷ κατὰ τάχος ἐπ᾽ οἴκου. Περδίκκας δὲ ὕστερον Στρατονίκην τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφὴν δίδωσι Σεύθῃ, ὥσπερ ὑπέσχετο. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Σιτάλκου στρατείαν οὕτως ἐγένετο.

Κεφ. ρβ΄. Οἱ δὲ ἐν Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι, τοῦ αὐτοῦ

— 3. περαν στρυμμονος G. - και οδαμαντοι G; και οδοματοι I. - παρεχει (et marg. *al. m.* γρ. παρεσχε) H. - πολ. και ἕλληνας C, F. - μη (οἱ om.) ὑπ᾽ αυτων B, C, D, E, F, G, H, I. — 4. την (τε om.) χαλκιδικην D. - ουδεν επραττετο C, F. - εσεβαλεν D, I. - εταλαπορειτο F. - Σπαρδοκου F, G; Σπαρδακου (δο s. δα, *al. m.*) H. - μεγ. μεθ᾽ ἑαυτον G; μεθ᾽ ἑαυτου E. - προσποιειται (ται s. *l.*) G. - τας π. ἡμ. τριακοντα G. - την αυτου αδ. E. - διδωσι Θευσῃ

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

qui Austrum versus habitant, et Magnetes, et cæteri, qui Thessalorum imperio parent, et Græci ad Thermopylas usque timuerunt, ne exercitus iste contra se quoque veniret, et in armis erant. [3] Thraces etiam, qui trans Strymonem, Boream versus, loca campestria incolebant, Panæi præterea, et Odomanti, et Droi, et Dersæi, territi sunt. Omnes autem suis legibus utentes liberi vivebant. Præbuit etiam *idem Sitalces* occasionem rumoris inter Græcos Atheniensium hostes, *periculum esse*, ne, qui ab ipsis per societatis speciem adducebantur, ipsos etiam invaderent. [4] Ille vero et Chalcidicum, et Botticum, et Macedonicum *agrum* simul *ibi* subsistens vastabat. Et cum nihil eorum, quorum causa infestis armis *eo* profectus fuerat, ipsi feliciter succederet; cumque ipsius exercitus commeatu careret, et hyemis incommodis vexaretur; a Seuthe Sparadoci *filio*, qui ipsi patruelis, quique apud ipsum potentia secundus erat, ad celeriter abeundum inducitur. Seuthen autem Perdiccas sibi clam conciliaverat, pollicitus se in matrimonium ipsi sororem daturum, et præter ipsam, pecunias etiam. [5] Itaque Sitalces *Seuthæ verbis* inductus, et XXX universos dies *militiæ* commoratus, et horum octo apud Chalcidenses *consumtis*, cum exercitu domum celeriter se recepit. Perdiccas vero postea Stratonicen sororem suam Seuthæ uxorem dedit, ut ei promiserat. Hæc igitur Sitalcis expeditio hunc habuit exitum.

Cap. 102. Athenienses vero, qui Naupacti erant, ea-

C. - τα μεν (ȣν om.) C, D, E, G, H, I. - κατα (την om.) Σιταλκου I. - ϛρατιαν H.

Chap. CII. 1. τȣδε τȣ Χειμωνος G, H, I. - ναυτικον διελυφθη (signe de

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

dem hyeme, post *dimissam* Peloponnesiorum classem, duce Phormione, maritimam oram legentes, Astaco bellum intulerunt, exscensuque ex navibus in terram facto, mediterranea Acarnaniæ loca petierunt, cum quadringentis suorum gravis armaturæ militum classiariorum, et cum totidem Messeniis; et ex Strato, et Corontis, aliisque oppidis eos, qui videbantur dubiæ fidei homines, ejecerunt: et cum Cynetem, Theolyti *filium*, in oppidum Coronta reduxissent, ad suas naves redierunt. [2] Nam Œniadis, (qui soli omnium Acarnanum Atheniensibus perpetuo erant hostes,) propter hybernum anni tempus, bellum nullo modo inferri posse videbatur. Nam Achelous fluvius ex monte Pindo per Dolopiam, Agraos, Amphilochos, et per Acarnanicam planitiem fluens, superne quidem juxta urbem Stratum, et Œniadas, per spatium, quod inter has duas urbes est medium, in mare defertur; et ipsorum *Œniadarum* urbem restagnans paludibus circumdat; et facit, ut propter aquarum copiam ei bellum hyeme non possit inferri. Jacent autem et pleræque Echinadum insularum e regione Œniadarum, ab Acheloi ostio non procul distantes. [3] Quamobrem hic fluvius, quoniam est magnus, limum semper aggerit, nonnullæ etiam illarum insularum factæ sunt continentis pars. Et credibile est cæteris quoque non admodum longo temporis progressu idem eventurum. [4] Nam et fluvii cursus est rapidus, et multus, et turbidus, et ipsæ insulæ sunt crebræ, et limo congesto (quod diffundi nequit) aliæ cum aliis conjunguntur, gradatim, non autem serie directa sitæ, nec

doute s. φ.) H. – μεσογαιαν C, F. – Μεσηνιων E. – Κοραντων G. – ες Κοραντα G. — 2. τ. πολιν αυτοις τοι περιλ. H; τ. π. αυτοις τι π. G; τ. π. αυτων (marg.

χειμῶνος,

χειμῶνος, ἐπειδὴ τὸ τῶν Πελοποννησίων ναυτικὸν διελύθη, Φορμίωνος ἡγουμένου, ἐστράτευσαν παραπλεύσαντες ἐπ' Ἀστακοῦ. καὶ ἀποβάντες ἐς τὴν μεσόγειαν τῆς Ἀκαρνανίας, τετρακοσίοις μὲν ὁπλίταις Ἀθηναίων τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν, τετρακοσίοις δὲ Μεσσηνίων, καὶ ἔκ τε Στράτου, καὶ Κορόντων, καὶ ἄλλων χωρίων, ἄνδρας ȣ̓ δοκοῦντας βεβαίους εἶναι ἐξήλασαν, καὶ Κύνητα τὸν Θεολύτου ἐς Κόροντα καταγαγόντες, ἀνεχώρησαν πάλιν ἐπὶ τὰς ναῦς. [2] ἐς γὰρ Οἰνιάδας, ἀεί ποτε πολεμίους ὄντας μόνους Ἀκαρνάνων, οὐκ ἐδόκει δυνατὸν εἶναι, χειμῶνος ὄντος, στρατεύειν. ὁ γὰρ Ἀχελῷος ποταμὸς ῥέων ἐκ Πίνδου ὄρους διὰ Δολοπίας, καὶ Ἀγραῶν καὶ Ἀμφιλόχων, καὶ διὰ τοῦ Ἀκαρνανικοῦ πεδίου, ἄνωθεν μὲν παρὰ Στράτον πόλιν, ἐς θάλασσαν διεξιεὶς παρ' Οἰνιάδας, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς περιλιμνάζων, ἄπορον ποιεῖ ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἐν χειμῶνι στρατεύειν. κεῖνται δὲ καὶ τῶν νήσων τῶν Ἐχινάδων αἱ πολλαὶ καταντικρὺ Οἰνιάδων, τοῦ Ἀχελῴου τῶν ἐκβολῶν οὐδὲν ἀπέχουσαι. [3] ὥστε μέγας ὢν ὁ ποταμὸς προσχοῖ ἀεὶ, καὶ εἰσὶ τῶν νήσων αἳ ἠπείρωνται· ἐλπὶς δὲ, καὶ πάσας οὐκ ἐν πολλῷ τινι ἂν χρόνῳ τοῦτο παθεῖν. [4] τό, τε γὰρ ῥεῦμά ἐστι μέγα καὶ πολὺ καὶ θολερὸν, αἵ τε νῆσοι, πυκναὶ, καὶ ἀλλήλαις τῆς προσχώσεως, τῷ μὴ σκεδάννυσθαι, σύνδεσμοι γίγνονται, παραλλὰξ καὶ οὐ κατὰ στοῖχον κείμεναι, οὐδ' ἔχουσαι εὐθείας διόδους τοῦ

ead. m. αυτοις ϖ. I. - (των om.) εχιναδων E. - τȣ Αχελαȣ C. — 3. προσχει (marg. *al. m.* προσχοι) D; E, F, G, H, I, donnent aussi προσχει, mais rien *s. l.* — 4. εστι (μεγα om.) G. - προσχωσεως το (marg. *ead. m*, τω) I.

ὕδατος ἐς τὸ πέλαγος. ἔρημοι δ᾽ εἰσὶ, καὶ οὐ μεγάλαι. 5 λέγεται δὲ καὶ Ἀλκμαίωνι τῷ Ἀμφιάρεω ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρὸς [συνέβη], τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χρῆσαι οἰκεῖν· ὑπειπόντα, οὐκ εἶναι λύσιν τῶν δειμάτων, πρὶν ἂν εὑρὼν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ κατοικίσηται, ἥτις, ὅτε ἔκτεινε τὴν μητέρα, μήπω ὑπὸ ἡλίου ἑωρᾶτο, μηδὲ γῆ ἦν· ὡς τῆς γε ἄλλης αὐτῷ μεμιασμένης. 6 ὁ δ᾽ ἀπορῶν, ὥς φασι, μόλις κατενόησε τὴν πρόσχωσιν ταύτην τοῦ Ἀχελῴου. 7 καὶ ἐδόκει αὐτῷ ἱκανὴ ἂν κεχῶσθαι δίαιτα τῷ σώματι, ἀφ᾽ ὅσπερ κτείνας τὴν μητέρα, οὐκ ὀλίγον χρόνον ἐπλανᾶτο. καὶ κατοικισθεὶς ἐς τοὺς περὶ Οἰνιάδας τόπους, ἐδυνάστευσέ τε, καὶ ἀπὸ Ἀκαρνᾶνος παιδὸς ἑαυτοῦ, τῆς χώρας τὴν ἐπωνυμίαν ἐγκατέλιπε. τὰ μὲν οὖν περὶ Ἀλκμαίωνα, τοιαῦτα λεγόμενα παρελάβομεν.

Κεφ. ργ΄. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Φορμίων, ἄραντες ἐκ τῆς Ἀκαρνανίας, καὶ ἀφικόμενοι ἐς τὴν Ναύπακτον, ἅμα ἦρι κατέπλευσαν ἐς τὰς Ἀθήνας· τούς τε ἐλευθέρους τῶν αἰχμαλώτων ἐκ τῶν ναυμαχιῶν ἄγοντες, οἳ ἀνὴρ ἀντ᾽ ἀνδρὸς ἐλύθησαν, καὶ τὰς ναῦς, ἃς εἷλον. 2 καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ τρίτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

- κατα ςοιχειόν E. - ερημοι δε G. — 5. κατοικησηται C, E, F, G, H. - της μητρος. Après της μητρος, dit Estienne, sous-entendez συνεβη, mot que Thucydide aura probablement employé, mais qui aura été omis par les copistes. Eh bien ! le manuscrit F justifie encore cette conjecture de Estienne (Voy. celle formée par le même H. Est. 1, 144, 2.) et donne très-nettement écrit, et de la même main, συνεβη. Je l'enferme entre 2 crochets, n'ayant qu'un ms. pour moi. - κατοικησηται C, E, F, G, H. - ὡς της γης αλλης E. — 6. (ὡς φασι, marg. ead. m.) μολις I. - την προ-

rectum aquis exitum in pelagus præbentes. Sunt autem desertæ, nec magnæ. [5] Fertur etiam Alcmæoni Amphiarai *filio*, quo tempore propter matris cædem vagabatur, Apollo oraculum reddidisse, quo hanc terram ei habitandam significavit, obscure significans eum terroribus, *quibus agitabatur*, liberatum non iri, prius quam locum habitandum reperisset in ea regione, quæ, quum matrem interfecit, a Sole nondum conspecta fuisset, nec tellus esset: quod omnem aliam terram ipse polluisset. [6] Ille vero consilii inops (ut aiunt) vix tandem animadvertit hanc Acheloi fluminis alluvionem *ab oraculo fuisse designatam*. [7] Istudque solum, quod limo congesto consolidatum fuerat, ipsi videbatur exstitisse ab eo tempore, quo matre cæsa non paucos annos erraverat, et ad sedes in eo sui corporis causa ponendas satis amplum esse *videbatur*. Quare cum in locis circum Œniadas sitis sedes collocasset, *ibi* regnavit, et ab Acarnane filio suo nomen regioni impositum reliquit. Quæ igitur de Alcmæone traduntur, hæc sunt, quæ accepimus.

Bell. Pelop. an. 3. Olymp. 87. 4. V. C. Varr. 325.

Cap. 103. Athenienses vero et Phormio, castris ex Acarnania motis, et Naupactum profecti, ineunte vere Athenas redierunt; secumque duxerunt eos, quos in prœliis navalibus ceperant, qui facta capitum permutatione, ita ut singula pro singulis darentur, liberi dimittebantur. Naves etiam *duxerunt*, quas ceperant. [2] Atque hæc hyems est finita, hujusque belli, quod Thucydides conscripsit, tertius annus est exactus.

χωσιν D. - (τȣ om.) Αχελωȣ C. — 7. οινιδας τ. E. - αποχαρνανος D, E. - ἑαυτȣ τῃ χωρᾳ G. - τα μεν (ȣν om.) G, H. - λεγομενα παραλαβοιμεν D. - λεγομεν ἃ παρελαβομεν G, H.

Chap. CIII. 2. τ. ϖ. (ετελευτα om.) E. - τȣδε, ὃν C. - Θȣκ. ξȣνέγραψεν C, E, F, I; Θ. συνεγραψεν G.

FINIS LIBRI II.